ОСНОВНА ШКОЛА „ЈОВАН ЈОВАНОВИЋ ЗМАЈ“ КАЊИЖА

# Školski program 2021-2025

ЗА ПЕРИОД 2021-2025

# Садржај

Садржај ..... 1
1. УВОД ..... 3
1.1. Општи подаци школе ..... 3
1.2. Главне смернице израде школског програма ..... 4
1.3. Циљеви и задаци школског програма ..... 5
1.4. Полазне основе рада ..... 5
1.5. Циљеви школског програма ..... 9
2. План наставе и учења основног образовања и васпитања ..... 10
2.1. План наставе и учења за први циклус основног образовања и васпитања ..... 13
2.1.1. Програм наставе и учења за први разред основног образовања и васпитања ..... 15
2.1.2. Програм наставе и учења за други разред основног образовања и васпитања ..... 78
2.1.3. Програм наставе и учења за трећи разред основног образовања и васпитања ..... 121
2.1.4. Програм наставе и учења за четврти разред основног образовања и васпитања ..... 161
2.2. План наставе и учења за други циклус основног образовања и васпитања ..... 207
2.2.1. Програм наставе и учења за пети разред ..... 209
2.2.2. Програм наставе и учења за шести разред ..... 294
2.2.3. Програм наставе и учења за седми разред ..... 380
2.2.4. Програм наставе и учења за осми разред ..... 464
3. Програм допунске, додатне наставе и припремне наставе ..... 549
3.1. Допунска настава ..... 549
3.1.1. Razredna nastava ..... 550
3.1.2. Predmetna nastava ..... 566
3.2. Додатна настава ..... 594
3.2.1. Разредна настава ..... 594
3.2.2. Предметна настава ..... 597
3.3. Припремна настава ..... 627
4. Праћење напредовања и оцењивање ученика ..... 634
5. Програми које реализује школа ..... 635
5.1. Програм културних активности школе ..... 635
5.2. program školskog sporta i sportsko-rekreativnih aktivnosti ..... 637
5.3. program zaštite od nasilja, zlostavljanja i zanemarivanja, program sprečavanja diskriminacije i programi prevencije drugih oblika rizičnog ponašanja ..... 638
5.4. program vannastavnih aktivnosti učenika ..... 648
5.5. program profesionalne orijentacije ..... 672
5.6. program zdravstvene zaštite ..... 674

5.7. program socijalne zaštite ..... 676
5.8. program zaštite životne sredine ..... 677
5.9. program saradnje sa lokalnom samoupravom ..... 679
5.10. program saradnje sa porodicom ..... 680
5.11. program izleta, ekskurzija i nastave u prirodi ..... 682
5.12. Програм рада школске библиотеке ..... 684
5.13. Програм прилагођавања на школску средину ..... 686
5.14. Програм увођења приправника у посао ..... 687
5.15. Програм безбедности и здравља на раду ..... 690
5.16. Програм продуженог боравка ..... 692
5.17. Програм реализације пројекта обогаћеног једносменског рада у школи ..... 695
5.18. Индивидуални образовни планови ..... 697
2xx način ostvarivanja drugih oblasti razvojnog plana škole koji utiču na obrazovno-vaspitni rad. ..... 699
Праћење и евалуација школског програма ..... 699

# 1. УВОД

На основу члана 119. Закона о основама система образовања и васпитања („Сл. гласник РС“ бр. 88/2017), Школски одбор ОШ „Јован Јовановић Змај“ Кањижа на својој седници дана _____. доноси

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

за период шк. 2021/2022. – шк. 2024/2025.

Школски програм основног образовања и васпитања ОШ „Јован Јовановић Змај“ у Кањижи, доноси орган управљања , у складу са наставним плановима и програмима.

Школским програмом обезбеђује се остваривање наставних планова и програма и потреба ученика и родитеља односно других законских заступника ученика, школе и јединице локалне самоуправе.

## 1.1. Општи подаци школе

| ОСНОВНА ШКОЛА „ЈОВАН ЈОВАНОВИЋ ЗМАЈ“ КАЊИЖА | |
|---|---|
| Директор | Сепеши Золтан (Szepesi Zoltán) |
| Адреса | Школски трг 1, 24420 Кањижа |
| Телефон | 024 874 070 |
| Имејл | zmaj@jjzkanjiza.edu.rs |
| интернет адреса | www.jjzkanjiza.edu.rs |
| Facebook страница | fb.me/jovanjovanoviczmajmagyarkanizsa |
| Издвојена одељења | |
| Ади | Широка ул. 72, Кањижа |
| Мартонош | Трг Слободе 6, Мартонош |
| Адорјан | Маршала Тита 4, Адорјан |
| Велебит | Мандарић Ђуре 5, Велебит |

Основна школа „Јован Јовановић Змај” се налази у највећем насељу Општине Кањижа, по којем је и општина добила име. Општина Кањижа се налази на северном делу Србије. Површина општине износи 399 км$^2$. Број становника је према задњем попису је био 25.000. Највећа основна школа општине Кањиже је „Јован Јовановић Змај”.

У школи се настава одвија двојезично (на српском и на мађарском језику) у две смене у матичној школи и издвојеном одељењу Ади Ендре у Кањижи, а у Мартоношу, Адорјану и Велебиту само у преподневној смени. Школа у свом саставу има и специјална одељења, који се налази у оквиру Ади зграде и васпитно-образовни рад се изводи на мађарском језику.

Основна школа „Јован Јовановић Змај“ је једна од три самосталне школе у кањишкој општини. Настава се одвија у пет објеката: у Кањижи у матичној школи, у згради Змај и у згради Ади, затим у Мартоношу, Адорјану и Велебиту. У тих пет објеката у 2019/2020. школској години наставу похађа укупно 875 ученика.

Змај зграда је уједно матична школа, центар ових издвојеним одељења. Смештена је у објекту, који је пре више од сто година грађена за циљеве васпитања девојака, односно као грађанска школа, а од средине XX века ради као Основна школа „Јован Јовановић Змај“. Више пута је адаптирана, али није потпуно обновљена, због тога не одговора у потпуности свим стандардима, које се очекују од једне модерне школе. Ту се остварује осморазредни васпитно-образовни рад на српском и мађарском језику.

Некадашња самостална школа „Ади Ендре“ је за време интеграције постала саставни део Основне школе „Јован Јовановић Змај“. Овај објекат је наменски грађен као школа у последњем кварталу XX века. У овој згради се налазе и специјална одељења за ученик са посебним потребама. Ту се остварује осморазредни васпитно-образовни рад на српском и мађарском језику.

Школска зграда у Мартоношу је такође у прошлости била намењена као девојачко васпиталиште. У тој згради од првог до осмог разреда се настава одвија на мађарском и на српском језику.

Зграда у Адројану је модерна, наменски изграђена као школа, односно забавиште. У Адорјану се настава изводи од првог до четвртог разреда на мађарском језику.

Зграда у Велебиту је изграђена као зграда месна заједнице и касније адаптирана да ради као забавиште и као школа. Настава се изводи на српском језику у једном комбинованом одељењу од првог до четвртог разреда.

Ученици из Велебита и Адорјана после четвртог разреда похађају школу у једној од зграда у Кањижи.

## 1.2. Главне смернице израде школског програма

Школски програм за први и други циклус основног образовања и васпитања је основни радни документ који обухвата све садржаје, процесе и активности који су усмерени на остваривање циљева, задатака и исхода, а који су регулисани на националном и школском нивоу.

Школским програмом обезбеђује се остваривање принципа циљева и стандарда постигнућа, према потребама ученика и родитеља, односно другог законског заступника ученика и локалне заједнице.

Школски програм је документ на основу кога се остварује развојни план и укупан образовно-васпитни рад у школи. Он је основа на којој сваки наставник и стручни сарадник планира и реализује свој рад. Школски програм омогућава оријентацију ученика и родитеља, односно другог законског заступника ученика у избору школе, праћењу квалитета образовно-васпитног процеса и његових резултата, као и процену индивидуалног рада и напредовања сваког ученика.

Школски програм доноси се на основу наставног плана и програма у складу са Законом. Школски програм доноси Школски одбор, по сваке четврте године.

Школски програм за први и други циклус основног образовања и васпитања ОШ „Јован Јовановић Змај“ у Кањижи припремио је Стручни актив за развој школског програма.

Језици на коме се Програм остварује су СРПСКИ и МАЂАРСКИ наставни језик.

## 1.3. Циљеви и задаци школског програма

Сврха школског програма Квалитетно образовање и васпитање, које омогућава стицање језичке, математичке, научне, уметничке, културне, здравствене, еколошке и информатичке писмености неопходне за живот у савременом и сложеном друштву, као и развијање знања, вештина, ставова и вредности које оспособљавају ученика да успешно задовољава сопствене потребе и интересе, развија сопствену личност и потенцијале, поштује друге особе и њихов идентитет, потребе и интересе, уз активно и одговорно учешће у економском, друштвеном и културном животу и допринос демократском, економском и културном развоју друштва.

Циљеви и задаци програма образовања односе се на:

- развој интелектуалних капацитета и знања деце и ученика нужних за разумевање природе, друштва, себе и света у коме живе, у складу са њиховим развојним потребама, могућностима и интересовањима,
- подстицање и развој физичких и здравствених способности,
- оспособљавање за рад, даље образовање и самостално учење, у складу са начелима сталног усавршавања и начелима доживотног учења
- развијање свести о државној и националној припадности, неговању и поштовању људских права и међунационалне толеранције
- усвајање, разумевање и развој основних социјалних и моралних вредности демократски уређеног, хуманог и толерантног друштва
- уважавања плурализма вредности и омогућавање, подстицање и изградња сопственог система вредности и вредносних ставова који се темеље на начелима различитости и добробити за све
- развијање радозналости и отворености код деце и ученика за културе традиционалних цркава и верских заједница, као и етничке и верске толеранције, јачање поверења међу децом и ученицима и спречавање понашања која нарушавају остваривање права на различитост
- омогућавање укључивања у процесе европског и међународног повезивања
- развијање свести о значају заштите и очувања природе и животне средине
- поштовање права деце, људских и грађанских права и основних слобода и развијање способности за живот у демократски уређеном друштву
- развијање и неговање другарства и пријатељства, усвајање вредности заједничког живота и подстицање индивидуалне одговорности.
- оспособљавање за самостално и одговорно доношење одлука које се односе на сопствени развој и место у друштву

## 1.4. Полазне основе рада

Школски програм представља конкретизацију циљева и задатака основног образовањња и васпитанња и израђује се на основу могућности, потреба и интереса Републике и друштвене средине у којој се школа налази.

Школски програм обухвата податке о организацији и извођенњу образовно-васпитног рада, тј. наставе и осталих облика наставних активности.

Школски програм садржи обавезне, изборне и факултативне наставне предмете који су одређени наставним планом и програмом основног образовања и васпитања са назначеним фондом часова

(недељни и годишњи) за сваки од њих, и укупан фонд часова (недељни и годишњи) по разредима, тј. за сваки ниво и врсту образовања.

У оквиру Школског програма ОШ „ Јован Јовановић Змај” у -кањижи доноси се наставн план и програм од првог до осмог разреда основног образовања, са приложеним глобалним плановима за сваки предмет на сваком нивоу и врсту основног образовања.

Општи задаци школе утврђени су одговарајућим законским прописима образовно-васпитном структуром основне школе и општим актима школе.

Законску основу за израду Школског програма чине:

**Закон о основама система образовања и васпитања**
("Службени гласник РС", бр. 88 од 29. септембра 2017, 27 од 6. априла 2018, 10 од 15. фебруара 2019, 6 од 24. јануара 2020)

**Закон о основном образовању и васпитању**
("Службени гласник РС", бр. 55 од 25. јуна 2013, 101 од 10. новембра 2017, 27 од 6. априла 2018 - др. закон, 10 од 15. фебруара 2019)

**Правилник о наставном плану и програму за први и други разред основног образовања и васпитања**
Правилник је објављен у “Сл. гласнику РС” - Просветни гласник, бр. 10/2004, 20/2004, 1/2005, 3/2006, 15/2006 - др. правилник, 2/2008 - др. правилник, 2/2010, 7/2010, 3/2011, 7/2011, 1/2013, 4/2013, 14/2013, 5/2014, 11/2014, 11/2016, 6/2017 и 12/2018
*НАПОМЕНА: Пречишћени текст закључно са изменама објављеним у „Сл. гласнику РС - Просветни гласник“, бр. 12/18, које су у примени од 1. септембра 2018. год. осим у делу који се односи на програм предмета „СРПСКИ КАО НЕМАТЕРЊИ ЈЕЗИК” за други разред, који се примењује почев од школске 2019/2020. године.*

**Правилник о наставном плану за први, други, трећи и четврти разред основног образовања и васпитања и наставном програму за трећи разред основног образовања и васпитања**
Правилник је објављен у “Сл. гласнику РС” - Просветни гласник, бр. 1/2005, 15/2006 - др. правилник, 2/2008 - др. правилник, 2/2010, 7/2010, 3/2011, 7/2011, 1/2013, 11/2014, 11/2016 и 12/2018
*НАПОМЕНА: Пречишћени текст закључно са изменама објављеним у „Сл. гласнику РС - Просветни гласник“, бр. 12/18, које су у примени од 1. септембра 2018. год. осим у делу који се односи на програм предмета „СРПСКИ КАО НЕМАТЕРЊИ ЈЕЗИК” за трећи разред, који се примењује почев од школске 2020/2021. године.*

**Правилник о плану наставе и учења за први циклус основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за први разред основног образовања и васпитања**
Правилник је објављен у "Сл. гласнику РС” - Просветни гласник, број 10/2017, 12/2018, 15/2018, 18/2018, 1/2019 и 2/2020
*НАПОМЕНА: Пречишћени текст закључно са изменама објављеним у „Сл. гласнику РС - Просветни гласник“, бр. 2/20, које су ступиле на снагу 17. априла 2020. год. а примењују се на ученике који уписују први разред основног образовања и васпитања почев од школске 2020/2021. год.*

**Правилник о наставном плану и програму предмета верска настава за први разред основне школе**
Правилник је објављен у “Сл. гласнику РС” - Просветни гласник, број 5/2001

**Правилник о наставном плану и програму предмета грађанско васпитање - сазнање о себи и другима за трећи разред основне школе**
Правилник је објављен у “Сл. гласнику РС” - Просветни гласник, бр. 10/2003

**Правилник о наставном плану и програму предмета верска настава за трећи разред основне школе**
Правилник је објављен у “Сл. гласнику РС” - Просветни гласник, број 23/2004

**Правилник о наставном плану и програму предмета грађанско васпитање - сазнање о себи и другима за четврти разред основне школе**
Правилник је објављен у “Сл. гласнику РС” - Просветни гласник, бр. 2/2005

**Правилник о наставном плану и програму предмета верска настава за четврти разред основне школе - факултативни предмет**
Правилник је објављен у “Сл. гласнику РС” - Просветни гласник, број 23/2004

**Правилник о наставном програму за четврти разред основног образовања и васпитања**
Правилник је објављен у “Сл. гласнику РС - Просветни гласник”, број 3/2006, 15/2006 - др. правилник, 2/2008 - др. правилник, 3/2011, 7/2011, 1/2013, 11/2014, 11/2016, 7/2017 и 12/2018
*НАПОМЕНА: Пречишћени текст закључно са изменама објављеним у „Сл. гласнику РС - Просветни гласник“, бр. 12/18, које су у примени од 1. септембра 2018. год. осим у делу који се односи на програм предмета „СРПСКИ КАО НЕМАТЕРЊИ ЈЕЗИК” за четврти разред, који се примењује почев од школске 2021/2022. године.*

**Правилник о програму наставе и учења за четврти разред основног образовања и васпитања**
Правилник је објављен у “Сл. гласнику РС” - Просветни гласник, број 11/2019 и 6/2020
*НАПОМЕНА: Пречишћени текст закључно са изменама објављеним у „Сл. гласнику РС - Просветни гласник“, бр. 6/20, које су ступиле на снагу 1. јула 2020. год. а примењују се почев од школске 2021/2022. год.*

**Правилник о наставном плану и програму предмета грађанско васпитање за пети разред основне школе**
Правилник је објављен у “Сл. гласнику РС” - Просветни гласник, бр. 15/2005

**Правилник о наставном плану и програму предмета верска настава за пети разред основне школе**
Правилник је објављен у “Сл. гласнику РС” - Просветни гласник, број 9/2005

**Правилник о наставном плану и програму за пети и шести разред основног образовања и васпитања**
Правилник је објављен у “Сл. гласнику РС” - Просветни гласник, број 6/2006

**Правилник о наставном плану за други циклус основног образовања и васпитања и наставном програму за пети разред основног образовања и васпитања**
Правилник је објављен у “Сл. гласнику РС” - Просветни гласник, број 6/2007, 2/2010, 3/2011, 1/2013, 4/2013, 11/2016, 6/2017, 8/2017, 9/2017 и 12/2018
*НАПОМЕНА: Пречишћени текст закључно са изменама објављеним у „Сл. гласнику РС - Просветни гласник“, бр. 12/18, које су у примени од 1. септембра 2018. год.*

**Правилник о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања**
Правилник је објављен у "Сл. гласнику РС” - Просветни гласник, број 15/2018, 18/2018, 3/2019, 3/2020и 6/2020
*НАПОМЕНА: Пречишћени текст закључно са изменама објављеним у „Сл. гласнику РС - Просветни гласник“, бр. 6/20, које су ступиле на снагу 1. јула 2020. год. а примењују се почев од школске 2020/2021. год.*

**Правилник о наставном програму за шести разред основног образовања и васпитања**
Правилник је објављен у "Сл. гласнику РС - Просветни гласник", бр. 5/2008, 3/2011 - др. правилник,

1/2013, 5/2014, 11/2016, 3/2018, 12/2018 и 3/2020
*НАПОМЕНА: Пречишћени текст закључно са изменама објављеним у „Сл. гласнику РС - Просветни гласник“, бр. 3/20, које ступају на снагу 30. маја 2020. год. а у примени су почев од школске 2020/2021. год.*

**Правилник о наставном плану и програму предмета грађанско васпитање за седми разред основне школе**
Правилник је објављен у “Сл. гласнику РС” - Просветни гласник, број 7/2007 од 6. августа 2007. године

**Правилник о наставном плану и програму предмета верска настава за седми разред основне школе**
Правилник је објављен у “Сл. гласнику РС” - Просветни гласник, број 2/2008 од 18. марта 2008. год.

**Правилник о наставном програму за седми разред основног образовања и васпитања**
Правилник је објављен у "Сл. гласнику - Просветни гласник", број 6/2009, 3/2011-др.пропис, 8/2013, 11/2016, 11/2016-др.пропис, 12/2018, 3/2019, 12/2019 и 3/2020
*НАПОМЕНА: Пречишћени текст закључно са изменама објављеним у „Сл. гласнику РС - Просветни гласник“, бр. 3/20, које ступају на снагу 30. маја 2020. год. а у примени су почев од школске 2020/2021. год.*

**Правилник о плану наставе и учења за седми и осми разред основног образовања и васпитања**
Правилник је објављен у "Сл. гласнику РС” - Просветни гласник, број 18/2018 од 17. децембра 2018. год.
*НАПОМЕНА: Овај правилник ступа на снагу 25. децембра 2018. год. а примењује се почев од школске 2020/2021. године, у делу који се односи на план наставе и учења за седми разред основног образовања и васпитања и почев од школске 2021/2022. године, у делу који се односи на план наставе и учења за осми разред основног образовања и васпитања.*

**Правилник о програму наставе и учења за седми разред основног образовања и васпитања**
Правилник је објављен у "Сл. гласнику РС” - Просветни гласник, број 5/2019, 1/2020, 6/2020 и 8/2020
*НАПОМЕНА: Пречишћени текст закључно са изменама објављеним у „Сл. гласнику РС - Просветни гласник“, бр. 8/20, које су у примени од школске 2020/2021. год. односно од 1. септембра 2020. год.*

**Правилник о наставном плану и програму предмета грађанско васпитање за осми разред основне школе**
Правилник је објављен у "Сл. гласнику РС" - Просветни гласник, број 6/2008 од 9. јуна 2008. године

**Правилник о наставном плану и програму предмета верска настава за осми разред основне школе**
Правилник је објављен у "Сл. гласнику РС" - Просветни гласник, број 7/2008 од 10. јуна 2008. год.

**Правилник о наставном програму за осми разред основног образовања и васпитања**
Правилник је објављен у "Сл. гласнику - Просветни гласник", број 2/2010, 3/2011, 8/2013, 5/2014, 11/2016, 7/2017, 12/2018, 10/2019 и 3/2020
*НАПОМЕНА: Пречишћени текст закључно са изменама објављеним у „Сл. гласнику РС - Просветни гласник“, бр. 3/20, које ступају на снагу 30. маја 2020. год. а у примени су почев од школске 2020/2021. год.*

**Правилник о програму наставе и учења за други разред основног образовања и васпитања**
Правилник је објављен у "Сл. гласнику РС” - Просветни гласник, бр. 16/2018, 3/2019и 5/2021
*НАПОМЕНА: Пречишћени текст закључно са изменама објављеним у „Сл. гласнику РС - Просветни гласник“, бр. 5/21, које су ступиле на снагу 7. јула 2021. год. а у примени су почев од школске 2021/2022. год. односно од 1. септембра 2021. год.*

**Правилник о програму наставе и учења за осми разред основног образовања и васпитања**
Правилник је објављен у "Сл. гласнику РС" - Просветни гласник", број 11/2019, 2/2020, 6/2020 и 5/2021
*НАПОМЕНА: Пречишћени текст закључно са изменама објављеним у „Сл. гласнику РС - Просветни гласник“, бр. 5/21, које су ступиле на снагу 7. јула 2021. год. а у примени су почев од школске 2021/2022. год. односно од 1. септембра 2021. год.*

**Правилник о програму наставе и учења за седми разред основног образовања и васпитања**
Правилник је објављен у "Сл. гласнику РС" - Просветни гласник, број 5/2019, 1/2020, 6/2020, 8/2020 и 5/2021
*НАПОМЕНА: Пречишћени текст закључно са изменама објављеним у „Сл. гласнику РС - Просветни гласник“, бр. 5/21, које су ступиле на снагу 7. јула 2021. год. ау примени су почев од школске 2021/2022. год. односно од 1. септембра 2021. год.*

**Статут ОШ „Јован Јовановић Змај“ Кањижа**

**Развојни план школе**

Као и:

Образовне потребе ученика, родитеља, односно другог законског заступника ученика и наставника

Потребе локалне заједнице

Услови рада у школи

## 1.5. Циљеви школског програма

Принципи на којима се заснива образовни процес

- Квалитетно образовање и васпитање, које омогућава стицање језичке, математичке, научне, уметничке, културне, здравствене, еколошке и информатичке писмености, неопходне за живот у савременом и сложеном друштву
- Развијање знања, вештина, ставова и вредности које оспособљавају ученика да успешно задовољава сопствене потребе и интересе, развија сопствену личност и потенцијале, поштује друге особе и њихов идентитет, потребе и интересе, уз активно и одговорно учешће у економском, друштвеном и културном животу и допринос демократском, економском и културном развоју друштва.

# 2. План наставе и учења основног образовања и васпитања

1. ЦИЉЕВИ ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

- Обезбеђивање добробити и подршка целовитом развоју ученика;
- Обезбеђивање подстицајног и безбедног окружења за целовити развој ученика, развијање ненасилног понашања и успостављање нулте толеранције према насиљу;
- Свеобухватна укљученост ученика у систем образовања и васпитања;
- Развијање и практиковање здравих животних стилова, свести о важности сопственог здравља и безбедности, потребе неговања и развоја физичких способности;
- Развијање свести о значају одрживог развоја, заштите и очувања природе и животне средине и еколошке етике, заштите и добробити животиња;
- Континуирано унапређивање квалитета процеса и исхода образовања и васпитања заснованог на провереним научним сазнањима и образовној пракси;
- Развијање компетенција за сналажење и активно учешће у савременом друштву које се мења;
- Пун интелектуални, емоционални, социјални, морални и физички развој сваког ученика, у складу са његовим узрастом, развојним потребама и интересовањима;
- Развијање кључних компетенција за целоживотно учење, развијање међупредметних компетенција за потребе савремене науке и технологије;
- Развој свести о себи, развој стваралачких способности, критичког мишљења, мотивације за учење, способности за тимски рад, способности самовредновања, самоиницијативе и изражавања свог мишљења;
- Оспособљавање за доношење ваљаних одлука о избору даљег образовања и занимања, сопственог развоја и будућег живота;
- Развијање осећања солидарности, разумевања и конструктивне сарадње са другима и неговање другарства и пријатељства;
- Развијање позитивних људских вредности;
- Развијање компетенција за разумевање и поштовање права детета, људских права, грађанских слобода и способности за живот у демократски уређеном и праведном друштву;
- Развој и поштовање расне, националне, културне, језичке, верске, родне, полне и узрасне равноправности, развој толеранције и уважавање различитости;
- Развијање личног и националног идентитета, развијање свести и осећања припадности Републици Србији, поштовање и неговање српског језика и матерњег језика, традиције и културе српског народа и националних мањина, развијање интеркултуралности, поштовање и очување националне и светске културне баштине;
- Повећање ефикасности употребе свих ресурса образовања и васпитања, завршавање образовања и васпитања у предвиђеном року са минималним продужетком трајања и смањеним напуштањем школовања;
- Повећање ефикасности образовања и васпитања и унапређивање образовног нивоа становништва Републике Србије као државе засноване на знању.

2. ПРОГРАМИ НАСТАВЕ И УЧЕЊА ОРИЈЕНТИСАНИ НА ИСХОДЕ

- Програми наставе и учења засновани су на општим циљевима и исходима образовања и васпитања и потребама и могућностима ученика првог разреда. Усмерени су на процес и исходе учења, а не на саме садржаје који сада имају другачију функцију и значај. Садржаји више нису циљ сами по себи, већ су у функцији остваривања исхода

- Исходи су дефинисани као функционално знање ученика тако да показују шта ће ученик бити у стању да учини, предузме, изведе, обави захваљујући знањима, ставовима и вештинама које је градио и развијао током једне године учења конкретног предмета.
- Овако конципирани програми подразумевају да оствареност исхода води ка развијању компетенција, и то како општих и специфичних предметних, тако и кључних.
- Прегледом исхода који су дати у оквиру појединих програма наставе и учења може се видети како се постављају темељи развоја кључних и општих међупредметних компетенција које желимо да наши ученици имају на крају основног образовања. Та потреба да се образовање и васпитање усмере ка развијању компетенција један је од разлога увођења и пројектне наставе као облика образовно-васпитног рада.
- Пројектна настава се у данашње време све више фокусира на остваривање образовних стандарда и исхода , прати друштвене промене својом усмереношћу на развијање знања и способности ученика кроз активности планирања, истраживања и тимског рада у оквиру предметног и међупредметног повезивања садржаја; коришћење ИКТ у пројектним активностима обезбеђује ефикасније учење и развијање знања, али и развијање понашања правилног и безбедног коришћења рачунара и интернета.
- Оријентација на процес учења и исходе брига је не само о резултатима, већ и начину на који се учи, односно како се гради и повезује знање у смислене целине, како се развија мрежа појмова и повезује знање са практичном применом.
- Програми наставе и учења намењени су, пре свега, наставницима. Зато треба имати у виду да терминологију, треба је приликом дефинисања конкретних наставних јединица, било за непосредан рад са ученицима, било за потребе уџбеничких и дидактичких материјала, прилагодити узрасту ученика.
- Програми наставе и учења су наставницима полазна основа и педагошко полазиште за развијање образовно-васпитне праксе: за планирање годишњих и оперативних планова, непосредну припрему за рад као и оквир за преиспитивање праксе развијања планова, остваривања и вредновања наставе и учења кроз сопствена промишљања и разговор са колегама.

## 3. ПРЕПОРУКЕ ЗА ПЛАНИРАЊЕ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНЕ ПРАКСЕ

- Уместо израза реализовати програм, боље је рећи да се на основу датог програма планира и остварује настава и учење које одговара конкретним потребама одељења;
- Уважавање узрасних карактеристика ученика првог разреда као и чињенице да је то њихов први сусрет са школом;
- Дечја спонтана искуствена знања треба повезивати са научним знањима која се садржајима школских предмета уводе у наставу;
- Потребно бирати садржаје и методе рада којима се стварају ситуације које су погодне да се ученик води кроз зону наредног развоја у различитим областима знања и функционисања;
- Настава треба да обезбеди сигурну, подстицајну и подржавајућу средину за учење у којој се негује атмосфера интеракције и однос уважавања, сарадње, одговорности и заједништва;
- Од наставника се очекује да дати програм контекстуализује према потребама конкретног одељења имајући у виду карактеристике ученика, уџбенике и друге наставне материјале које ће користити, техничке услове, наставна средства и медије којима школа располаже као и друге ресурсе школе и локалне средине.

- Приликом планирања наставе и учења потребно је руководити се:

- индивидуалним разликама међу ученицима у погледу начина, темпа учења и брзине напредовања;
- интегрисаним приступом у којем постоји хоризонтална и вертикална повезаност унутар истог предмета и различитих предмета;
- партиципативним и кооперативним активностима које омогућавају сарадњу;
- превасходно активним и искуственим методама наставе и учења;
- уважавањем свакодневног искуства и знања које је ученик изградио ван школе, повезивањем активности и садржаја учења са животним искуствима ученика и подстицањем примене наученог и свакодневном животу;
- неговањем радозналости, одржавањем и подстицањем интересовања за учење и континуирано сазнавање;
- редовним и осмишљеним прикупљањем релевантних података о напредовању ученика, остваривању предметних исхода и постигнутом степену развоја компетенција ученика.

- наставник треба да дате исходе операционализује прво у оперативним плановима, а потом и на нивоу конкретне наставне јединице. Од њега се очекује да за сваку наставну јединицу дефинише пирамиду исхода на три нивоа: оне које би сви ученици требало да достигну, оне које би већина ученика требало да достигне и оне које би требало само неки ученици да достигну. На овај начин постиже се индиректна веза са стандардима на три нивоа постигнућа ученика. При планирању треба, такође, имати у виду да се исходи разликују. Неки се лакше и брже могу остварити, али је за већину исхода потребно више времена и више различитих активности (то се посебно односи на вештине).
- Након искуства коришћења различитих дидактичких материјала у предшколском васпитању и образовању, ученици се у првом разреду по први пут сусрећу са уџбеницима. Зато је важно оспособљавати их од почетка за њихово правилно коришћење, као и упућивати их на друге изворе информација, а све у циљу достизања дефинисаних исхода.
- Такође, први разред дају основу за изградњу компетенције за учење учења. Ученик коришћењем претходних знања и вештина постепено овладава и вештинама планирања, коришћења различитих информација као и применом знања и вештина у различитим ситуацијама.

## 4. ПРЕПОРУКЕ ЗА ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНЕ ПРАКСЕ

- Праћење напредовања и оцењивање постигнућа ученика, које је у првом разреду описно, само је део праћења и вредновања образовно-васпитне праксе.
- Резултате целокупног праћења и вредновања наставник узима као основу за планирање наредних корака у раду са ученицима и развијању своје образовно-васпитне праксе.
- Праћење напредовања и оцењивање постигнућа ученика је формативно и сумативно и реализује се у складу са Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању.
- Потребно је да наставник континуирано и на примерен начин указује ученику на квалитет његовог постигнућа тако што ће повратна информација бити прилагођена, довољно јасна и информативна како би имала улогу подстицајне повратне информације.
- Повратна информација треба да буде увремењена, дата током или непосредно након обављања неке активности; треба да буде конкретна, да се односи на активности и продукте ученика, а не на његову личност и да буде позитивно интонирана, односно да прво садржи оне елементе који су за похвалу, а тек потом оне које би ученик требало да развија и унапређује.

Оно започиње иницијалном проценом нивоа на коме се ученик налази и у односу на који ће се процењивати његов даљи ток напредовања. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације,

- Ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета, као и напредак других ученика.

## 2.1. План наставе и учења за <u>први</u> циклус основног образовања и васпитања

| Ред. број | А. ОБАВЕЗНИ ПРЕДМЕТИ | ПРВИ РАЗРЕД | | ДРУГИ РАЗРЕД | | ТРЕЋИ РАЗРЕД | | ЧЕТВРТИ РАЗРЕД | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | | нед. | год. | нед. | год. | нед. | год. | нед. | год. |
| 1. | Српски језик / Мађарски језик[1] | 5 | 180 | 5 | 180 | 5 | 180 | 5 | 180 |
| 2. | Српски језик као нематерњи [2] | 2 | 72 | 2 | 72 | 3 | 108 | 3 | 108 |
| 3. | Страни језик | 2 | 72 | 2 | 72 | 2 | 72 | 2 | 72 |
| 4. | Математика | 5 | 180 | 5 | 180 | 5 | 180 | 5 | 180 |
| 5. | Свет око нас | 2 | 72 | 2 | 72 | - | - | - | - |
| 6. | Природа и друштво | - | - | - | - | 2 | 72 | 2 | 72 |
| 7. | Ликовна култура | 1 | 36 | 2 | 72 | 2 | 72 | 2 | 72 |
| 8. | Музичка култура | 1 | 36 | 1 | 36 | 1 | 36 | 1 | 36 |
| 9. | Физичко и здравствено васпитање | 3 | 108 | 3 | 108 | 3 | 108 | 3 | 108 |
| 10. | Дигитални свет | 1 | 36 | 1 | 36 | 1 | 36 | 1 | 36 |
| У К У П Н О: А | | 20-22* | 720-792* | 21-23* | 756-828* | 21-24* | 756-864* | 21-24* | 756-864* |
| Ред. број | Б. ИЗБОРНИ ПРОГРАМИ | | | | | | | | |
| 1. | Верска настава/Грађанско васпитање[3] | 1 | 36 | 1 | 36 | 1 | 36 | 1 | 36 |
| 2. | Матерњи језик/говор са елементима националне културе [4] | 2 | 72 | 2 | 72 | 2 | 72 | 2 | 72 |
| У К У П Н О: Б | | 1-3* | 36-108* | 1-3* | 36-108* | 1-3* | 36-108* | 1-3* | 36-108* |
| У К У П Н О: А + Б | | 21-23* | 756-828* | 22-24* | 792-864* | 22-25* | 792-900* | 22-25* | 792-900* |

Облици образовно-васпитног рада којима се остварују обавезни предмети и изборни програми

| Ред. број | ОБЛИК ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА | ПРВИ РАЗРЕД | | ДРУГИ РАЗРЕД | | ТРЕЋИ РАЗРЕД | | ЧЕТВРТИ РАЗРЕД | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | | нед. | год. | нед. | год. | нед. | год. | нед. | год. |
| 1. | Редовна настава | 21-23* | 756-828* | 22-24* | 792-864* | 22-25* | 792-900* | 22-25* | 792-900* |
| 2. | Допунска настава | 1 | 36 | 1 | 36 | 1 | 36 | 1 | 36 |
| 3. | Додатна настава | | | | | 1 | 36 | 1 | 36 |
| 4. | Настава у природи** | 7-10 дана годишње | | 7-10 дана годишње | | 7-10 дана годишње | | 7-10 дана годишње | |

| Ред. број | ОСТАЛИ ОБЛИЦИ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА | ПРВИ РАЗРЕД | | ДРУГИ РАЗРЕД | | ТРЕЋИ РАЗРЕД | | ЧЕТВРТИ РАЗРЕД | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | | нед. | год. | нед. | год. | нед. | год. | нед. | год. |
| 1. | Час одељенског старешине | 1 | 36 | 1 | 36 | 1 | 36 | 1 | 36 |
| 2. | Ваннаставне активности[5] | 1-2 | 36-72 | 1-2 | 36-72 | 1-2 | 36-72 | 1-2 | 36-72 |
| 3. | Екскурзија | 1-3 дана годишње | | 1-3 дана годишње | | 1-3 дана годишње | | 1-3 дана годишње | |

1 Назив језика националне мањине у школама у којима се настава одржава на матерњем језику националне мањине.

2 Реализује се у школама у којима се настава одржава на матерњем језику националне мањине.

3 Ученик бира један од понуђених изборних програма.

4 Ученик припадник националне мањине који слуша наставу на српском језику може да изабере овај програм али није у обавези.

5 Пројектна настава је обавезна за све ученике.

6 Школа реализује ваннаставне активности у области науке, технике, културе, уметности, медија и спорта.

* Број часова за ученике припаднике националних мањина

** Настава у природи организује се у складу са одговарајућим правилником.

2.1.1. Програм наставе и учења за <u>први разред</u> основног образовања и васпитања

*2.1.1.1. Програми наставе и учења обавезних наставних предмета*

Предмет: СРПСКИ ЈЕЗИК

| | |
|---|---|
| Назив предмета | **СРПСКИ ЈЕЗИК** |
| Циљ | Циљ наставе српског језика јесте да ученици овладају основним законитостима српског књижевног језика ради правилног усменог и писаног изражавања, негујући свест о значају улоге језика у очувању националног идентитета; да се оспособе за тумачење одабраних књижевних и других уметничких дела из српске и светске баштине, ради неговања традиције и културе српског народа и развијања интеркултуралности. |
| Разред | **први** |
| Годишњи фонд часова | **180 часова** |

| **ИСХОДИ**<br>По завршетку разреда ученик ће бити у стању да: | **ОБЛАСТ/ТЕМА** | **САДРЖАЈИ** |
|---|---|---|
| - разликује изговорени глас и написано слово; изговорене и написане речи и реченице;<br>- влада основном техником читања и писања ћириличког текста;<br>- разуме оно што прочита;<br>- активно слуша и разуме садржај књижевноуметничког текста који му се чита;<br>- препозна песму, причу и драмски текст;<br>- одреди главни догађај, време (редослед догађаја) и место дешавања у вези са прочитаним текстом;<br>- уочи ликове и прави разлику између њихових позитивних и негативних особина;<br>- изрази своје мишљење о понашању ликова у књижевном делу;<br>- препозна загонетку и разуме њено значење;<br>- препозна басну и разуме њено значење;<br>- разликује слово, реч и реченицу;<br>- правилно изговори и напише кратку и потпуну реченицу једноставне структуре са одговарајућом интонацијом, односно интерпункцијским знаком на крају; | **ПОЧЕТНО ЧИТАЊЕ И ПИСАЊЕ** | Глас и слово; штампана и писана слова ћириличког писма.<br>Речи и реченице као говорне и писане целине.<br>Текстови засићени словима која се обрађују/текстови предвиђени за глобално читање.<br>Све врсте текстова који су написани штампаним или писаним словима.<br>Језичке игре.<br>Аналитичко-синтетичка вежбања; лексичка и синтаксичка вежбања; моторичке вежбе.<br>Писање (преписивање, самостално писање и диктат).<br>Читање (шчитавање/глобално читање, гласно и тихо читање); питања којима се проверава разумевање прочитаног.<br>Изговор и писање гласова који ученицима причињавају тешкоће (нпр. ђ, ћ; џ, ч; ј, љ). |
| | **КЊИЖЕВНОСТ** | **ШКОЛСКА ЛЕКТИРА**<br>**Поезија**<br>Народна песма, *Ја сам чудо видео*<br>Јован Јовановић Змај, *Зимска песма*<br>Војислав Илић, *Пролетња зора/*Воја Царић, *Пролеће/*Мира Алечковић, *Ветар сејач*<br>Десанка Максимовић, *Првак*; *Хвалисави зечеви/У гостима/Ливадско звонце*<br>Гвидо Тартаља, *Китова беба/Мрави/Постеља за зеку*<br>Бранко Ћопић, *Јежева кућица* (читање у |

| | | |
|---|---|---|
| - правилно употреби велико слово;<br>- учтиво учествује у вођеном и слободном разговору;<br>- обликује усмену поруку служећи се одговарајућим речима;<br>- усмено препричава; усмено прича према слици/сликама и о доживљајима;<br>- усмено описује ствари из непосредног окружења;<br>- бира и користи одговарајуће речи у говору; на правилан начин користи нове речи у свакодневном говору;<br>- напамет говори краће књижевне текстове;<br>- учествује у сценском извођењу текста;<br>- пажљиво и културно слуша саговорнике;<br>- слуша, разуме и парафразира поруку;<br>- слуша интерпретативно читање и казивање књижевних текстова ради разумевања и доживљавања;<br>- примењује основна правописна правила;<br>- пише читко и уредно;<br>- писмено одговара на постављена питања;<br>- спаја више реченица у краћу целину;<br>- пише реченице по диктату примењујући основна правописна правила;<br>- гласно чита, правилно и са разумевањем;<br>- тихо чита (*у себи*) са разумевањем прочитаног;<br>- пронађе информације експлицитно изнете у тексту. | | наставцима)<br>Душан Радовић, *Јесења песма/Срећна Нова година*<br>Љубивоје Ршумовић, *Ау што је школа згодна*; *Дете/Деца су украс света*<br>Стеван Раичковић, *Цртанка/*Бранислав Лазаревић, *Сликар*<br>Перо Зубац, *Добар друг ти вреди више*<br>Драгомир Ђорђевић, *Није лако бити дете*<br>**Проза**<br>Народна прича, *Свети Сава и ђаци*<br>Народна прича, *Деда и репа /Голуб и пчела*<br>Народна басна, *Лисица и гавран*<br>Доситеј Обрадовић, *Два јарца*; *Две козе*<br>Лав Николајевич Толстој, *Два друга*<br>Драган Лукић, *Јоца вози тролејбус/*Игор Коларов, *Дум-дум Оливер и његов бубањ*<br>Ђуро Дамјановић, *Дан кад је јутро било слово/*Весна Ђоровић Бутрић, *Ноћни ћошак*<br>Избор из народних и ауторских загонетки (Десанка Максимовић, *Загонетке лаке за прваке ђаке*, *Загонетке* Григора Витеза и Бране Цветковића)<br>**Драмски текстови**<br>Гвидо Тартаља, *Зна он унапред*<br>Душан Радовић, *Тужибаба*<br>Александар Поповић, *Неће увек да буде први*<br>Бора Ољачић, *Први дан у школи*<br>**Популарни и информативни текстови**<br>Избор из илустрованих енциклопедија и часописа за децу о значајним личностима српског језика, књижевности и културе (Свети Сава, Вук Стефановић Караџић, знаменита завичајна личност и др.); Милан Шипка: *Буквар*<br>**ДОМАЋА ЛЕКТИРА**<br>*Јован Јовановић Змај,* Песме за децу (избор)<br>Избор из басни и сликовница за децу<br>**Књижевни појмови:**<br>- песма;<br>- прича;<br>- догађај; место и време збивања;<br>- књижевни лик - изглед, основне особине и поступци;<br>- драмски текст за децу;<br>- шаљива песма;<br>- басна;<br>- загонетка. |
| | **ЈЕЗИК**<br>**Граматика, правопис и ортоепија** | Реченица; реч; слово.<br>Улога гласа/слова у разликовању значења изговорене односно написане речи.<br>Реченице као обавештење, питање и заповест. |

| | | | |
|---|---|---|---|
| | | | Велико слово на почетку реченице, у писању личних имена и презимена, имена насеља (једночланих) и назива места и улице у којој ученик живи, као и назив школе коју похађа.<br>Правилно потписивање (име, па презиме).<br>Тачка на крају реченице; место и функција упитника и узвичника у реченици. |
| | **ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА** | **Говорење** | Вођени и слободни разговор.<br>Говорни предлошци.<br>Усмена порука.<br>Причање, препричавање и описивање.<br>Казивање књижевног текста.<br>Драмски, драматизовани текстови, сценска импровизација.<br>Сценско извођење текста (драмско и луткарско).<br>Богаћење речника: лексичке и синтаксичке вежбе.<br>Разговорне, ситуационе и језичке игре. |
| | | **Слушање** | Стварне и симулиране ситуације.<br>Слушна порука.<br>Аудио-визуелни записи.<br>Игре за развијање слушне пажње. |
| | | **Писање** | Питања о сопственом искуству, бићима, предметима, појавама, сликама, о књижевном и некњижевном тексту.<br>Писана порука.<br>Краћа текстуална целина: о сопственом искуству, о доживљају, о сликама, поводом књижевног текста.<br>Реченице/кратак текст погодан за диктирање. |
| | | **Читање** | Књижевни текстови.<br>Текстови са практичном наменом: позивница, упутство, списак за куповину и др.<br>Нелинеарни текстови: текст у табели, распоред часова, стрип, улазница и др.<br>Информативни текстови:<br>1. уџбенички: Милан Шипка, *Буквар*; текстови о знаменитим личностима српске културе;<br>2. ванудбенички: о правилима учтивог понашања (бонтон); о месту у којем ученици живе; о животињама итд. |

| | |
|---|---|
| A tantárgy neve | **MAGYAR NYELV** |
| Cél | A *magyar nyelv* tanításának célja, hogy a tanulók elsajátítsák a magyar irodalmi nyelv alapvető törvényszerűségeit és megfelelő módon tudják magukat kifejezni szóban és írásban, tudatosítva bennük az anyanyelv fontosságát a nemzeti identitás megőrzése szempontjából, képessé téve őket arra, hogy a magyar irodalmi és más műalkotások megismerésével ápolják a magyar nép hagyományait, kultúráját és a magyar világörökség kincseit. |
| Osztály | **első** |
| Évi óraszám | **180 óra** |

| **KIMENET**<br>A tanév végére a tanuló: | **RÉSZTERÜLET / TÉMA** | **TARTALOM** |
|---|---|---|
| – megkülönbözteti a hangot és a betűt; a kimondott és leírt szavakat és mondatokat;<br>– elsajátítja az olvasás és az írás alapvető technikáit;<br>– megérti az elolvasottakat;<br>– aktívan figyelemmel kíséri és megérti a szépirodalmi szöveget felolvasás közben; | **KEZDŐ OLVASÁS- ÉS ÍRÁSTANÍTÁS** | Hang és betű; nyomtatott és írott betűk.<br>A szó és mondat, mint a beszéd és az írás egységei.<br>Szövegek, melyek tartalmazzák az elsajátítandó betűt/betűpárt.<br>Különböző típusú szövegek, amelyeket nyomtatott vagy írott betűkkel írtak.<br>Nyelvi játékok.<br>Analitikus-szintetikus gyakorlatok; szókincsfejlesztő és mondatalkotási gyakorlatok; motorikus gyakorlatok.<br>Írás (másolás, önálló írás, tollbamondás)<br>Olvasás (összeolvasás, hangos és néma olvasás); az életkornak megfelelő rövid, nagyobb betűnagyságú mesék, történetek; az elolvasott szöveg megértést ellenőrző kérdések.<br>A hangok kiejtése és írása (pl.: *j-ly, b-p-d; gy-ty, g-k, v-f*). |

| | | |
|---|---|---|
| – felismeri a verset, a mesét és a drámai szöveget;<br>– meghatározza a szöveg cselekményét, annak helyét és idejét (Betartja a cselekmény időrendi sorrendjét.);<br>– felismeri a szereplőket, és meg tudja különböztetni őket a pozitív és a negatív tulajdonságaik alapján;<br>– kifejti a szepirodalmi szövegről és a szereplők viselkedéséről alkotott véleményét;<br>– felismeri a találós kérdést, és megérti annak jelentését;<br>– felismeri a tanmesét, és megérti annak jelentését; | **IRODALOM** | **ISKOLAI OLVASMÁNYOK**<br>**Költészet**<br>Zelk Zoltán: *Ákombákom*<br>Weöres Sándor: *Varázslók/Haragosi*<br>*/A manó*<br>Domonkos István: *Képzeljétek/Mendegélt két legényke*<br>Gazdag Erzsi: *Mesebolt*<br>Kassák Lajos: *Testvérkék*<br>Nemes Nagy Ágnes: *Születésnap*<br>Csoóri Sándor: *Tavaszi bodzavers/*Nemes Nagy Ágnes: *Gesztenyefalevél/Tavaszi felhők*<br>Tóth Krisztina: *Vombat/Tobzocska/Nagy mara*<br>Varró Dániel: *Andris beszélget az állatokkal (részlet)*<br>Kányádi Sándor: *Róka-mondóka*<br>Kadlót Nikolett: *Puszimeghajtás*/Kiss Ottó: *Nagypapa nem ért a számítógéphez*<br>Lászlóffy Aladár: *Áll a bál*<br>Petőcz András: *Egérvár*<br>Böndör Pál: *Milyen hosszú egy esztendő?/* Fekete Vince: *Csigabánat*/Csukás István: *Sün-mese*<br>Csík Mónika: *Gombócoló*<br>Visky András: *Aranylevél/*Kányádi Sándor: *Őszvégi játék*<br>**Próza**<br>Népmese: *A kis gida*<br>Csukás István: *Süsü (részlet)*<br>Mészöly Miklós: *A tíz testvér*<br>Mészöly Miklós: *A kiskutya meg a szamár*<br>Népmese: *A róka és a kacsák*<br>Magyar népmese: *A sajtot osztó róka*<br>Lackfi János: *A világ legrövidebb meséi (részlet)*<br>Lev Tolsztoj: *Az oroszlán és az egér* |

| | | |
|---|---|---|
| | | Darvasi László: *A ceruza ellensége (Pálcika ha elindul akkor aztán zsupsz, részlet)*<br><br>Lázár Ervin: *A lyukas zokni*<br><br>Janikovszky Éva: *Ha én felnőtt volnék*<br><br>Magyar népmese: *A hiú király*<br><br>Magyar népmese: *A cibere*<br><br>Móricz Zsigmond: *A török és a tehenek*<br><br>**Népköltészeti alkotások:**<br><br>köszöntők, sorolók, mondókák, találós kérdések, közmondások, szólások, népi gyermekjátékok.<br><br>**Drámai szövegek**<br><br>Ludwik Jerzy Kern: *A zsiráf a fényképésznél*<br><br>Kínai népmese: *A vándorló ajándék*<br><br>**Tudományos és ismeretterjesztő szövegek**<br><br>Válogatás a gyermekenciklopédiák és a gyermeklapok szövegeiből<br><br>**HÁZI OLVASMÁNY**<br><br>– Első meséim (válogatás)<br>– Válogatás a mai gyermekirodalom meséiből és verseiből<br><br>**Irodalomelméleti fogalmak:**<br><br>– vers;<br>– mese;<br>– a cselekmény; helyeés ideje;<br>– a mű szereplője – külső és belső tulajdonságai és cselekedetei;<br>– drámai szöveg a gyerekeknek;<br>– tréfás vers;<br>– tanmese;<br>– találós kérdés. |
| – megkülönbözteti a betűt, a szót és a mondatot;<br>– helyesen, megfelelő hangsúllyal és hanglejtéssel ejti ki (mondja ki) a rövid, teljes mondatokat és az egyszerű szerkezeteket, illetve megfelelő írásjeleket tesz a leírt mondat végére;<br>– helyesen alkalmazza a nagybetűt; | **NYELV**<br><br>**Nyelvtan, helyesírás és nyelvhelyesség** | A mondat; szó; betű, hang; szöveg.<br><br>A betű és a hang jelentésmódosító szerepe a szavakban.<br><br>A közlő, kérdő és felszólító mondatok.<br><br>A mondatkezdő nagybetű és a tulajdonnevek helyes írásmódja: személynév, állatnév, településnév és az utcájuk neve, az iskola neve.<br><br>Helyes aláírás (családnév, személynév). |

| | | | |
|---|---|---|---|
| | | | A mondatvégi írásjelek: pont, kérdőjel és felkiáltójel. |
| – illedelmesen vesz részt az irányított és a szabadon folytatott beszélgetésben;<br>– szóbeli üzenetet fogalmaz meg, megfelelő szavakkal;<br>– történetet mond el kép/képsor és saját élménye alapján;<br>– szóbeli leírást ad a közvetlen környezetében található tárgyakról;<br>– megfelelő szavakat használ a beszédében; az új szavakat megfelelő módon építi be szókincsébe;<br>– kívülről/fejből mond rövid szépirodalmi szöveget;<br>– részt vesz a színpadi előadásban; | **NYELVIKULTÚRA** | **Beszéd** | Irányított és szabadon folytatott beszélgetés (párbeszéd).<br>A beszélgetés szabályai.<br>Szóbeli üzenet.<br>Elmesélés, elbeszélés és leírás.<br>Az irodalmi szöveg előadása.<br>Dráma- és dramatizált szövegek, színpadi improvizációk.<br>Jelenetek előadása és bábozás.<br>Szókincsfejlesztés: szókincsfejlesztő és mondatalkotási gyakorlatok.<br>Beszélgetések, szituációs és nyelvi játékok. |
| – figyelmesen hallgatja beszédpartnerét, és illedelmesen kapcsolódik be a beszélgetésbe;<br>– meghallgatja, megérti és értelmezi az üzenetet;<br>– figyelemmel kíséri az irodalmi szöveget a bemutató olvasás során, megérti és átéli azt; | | **Figyelmes hallgatás** | Valós vagy szimulált helyzetek.<br>A hallgatás üzenete.<br>Audiovizuális lejegyzések.<br>A meghallgatást, másokra figyelést fejlesztő játékok. |
| – alkalmazza az alapvető helyesírási szabályokat;<br>– olvashatóan és pontosan ír; írása tiszta;<br>– írásban válaszol a feltett kérdésekre;<br>– kisebb egységet alkot összefüggő mondatok összekapcsolásával;<br>– tollbamondást ír, alkalmazva a tanult helyesírási szabályokat; | | **Írás** | Kérdésfeltevés saját tapasztalattal kapcsolatosan, tárgyakról, jelenségekről, képekről, irodalmi és nem irodalmi szövegekről.<br>Írásos üzenet.<br>Rövid, összefüggő mondatokból álló szöveg; saját élményről, tapasztalatról, képről, képsorról, irodalmi szövegről.<br>Tollbamondásra alkalmas mondatok/rövid szövegek |

| | | | |
|---|---|---|---|
| – alkalmazza a néma és a hangos olvasás technikáját nyomtatott és írott betűs szövegen;<br>– megérti az elolvasott irodalmi és ismeretterjesztő szöveget;<br>– megtalálja a szövegben explicit módon kifejezett információkat. | | **Olvasás** | Irodalmi szövegek.<br>Gyakorlatias szövegek: meghívó, utasítás, vásárlási lista stb.<br>Nemlineáris szövegek: táblázat, órarend, képregény, belépőjegy stb.<br>Ismeretterjesztő szövegek:<br>1. Mérei Ferenc - V. Binét Ágnes: *Ablak – zsiráf* (gyermekenciklopédia);<br>2. Az illedelmes viselkedés szabályai (illemtan). |

Korreláció: zenekultúra, képzőművészeti kultúra, szerb, mint nem anyanyelv, környezetismeret.

**Didaktikai-módszertani utasítás**

A magyar nyelv tanításának és tanulásának programstruktúrája az általános iskola első osztályában a tananyagot négy témakörben látja elő: kezdő olvasás- és írástanítás, irodalom, nyelv és nyelvi kultúra. Az óraszámot témakörönként a következőképpen ajánlott felosztani: kezdő olvasás- és írástanítás – 90 óra, irodalom – 45 óra, nyelv – 10 és nyelvi kultúra – 35 óra. A tanítási részterületek összefüggnek egymással, és nem lehet őket egymástól elkülönítve tanítani.

KEZDŐ OLVASÁS- ÉS ÍRÁSTANÍTÁS

A kezdő olvasás- és írástanítás főleg az első osztály első felében történik, de az írott betűk tanítása késleltetve, a második félév anyagát képezi. A kezdő olvasás- és írástanítás függetlenül történik, de magában foglalja az irodalom, nyelv és nyelvi kultúra részterületek bizonyos tartalmait.

**Előkészítő szakasz**

Az előkészítő szakaszban, a tanítónak meg kell vizsgálnia, hogy a gyerekek rendelkeznek-e a következő képességekkel, készségekkel: beszédkészség, történet elmondása, a nagybetűk ismerete, az olvasás- és írás készsége, motorikus képesség. Ebben a szakaszban a tanulók felmérését egymással összefüggő tevékenységek segítségével végzik.

A szóbeli kifejezés gyakorlása olyan játékokkal és tevékenységekkel történik, amelyek elősegítik az eredményes kommunikációt (köszönés: jó reggelt, jó napot és viszontlátásra; megköszönés, bocsánatkérés). Képolvasáskor, illetve képsorozatok esetében, a tanulók megfigyelik a szereplőket és az esemény mozzanatait. Elmesélhetik a meghallgatott mesét, színházi vagy bábszínházi előadást. A tanítónak törekednie kell az elemi összefüggések megláttatására. A gondolkodtató kérdések igen lényegesek. A tanító hasson a tanulókra, hogy gondolataikat mondatokkal fejezzék ki, természetes beszéddel, helyes kiejtéssel. A tanítónak vigyáznia kell a hangok megfelelő artikulációjára, és értékelnie kell a hallottakat.

A megfigyelési gyakorlatok az egész és a részek (részletek) elkülönítésére, a tárgyak, jelenségek és a környezet megfigyelésére vonatkoznak. Témák szerint kell őket feldolgozni. Először a tanterem kerül megfigyelésre, majd az iskola és a tanulók közvetlen környezetével kapcsolatos témák. A tanulók megfigyelhetik a tárgyakat, embereket, állatokat, eseményeket, képeket, képsorokat, fényképeket, a környezet objektumait stb. A tanulók figyelmét először az egészre, utána a lényegesebb, végül a kevésbé

fontos részletekre kell irányítani. A megfigyelés szempontjai: formák, színek, összefüggések, mozdulatok, arckifejezések és gesztusok, rejtett részletek stb.

A hallgatás gyakorlása a tanító beszédének, majd az osztálytársak, színészek és bemondók meghallgatásával kezdődik. A hallott beszédről véleményt nyilvánítanak azért, hogy meg tudják határozni az elhangzott szóbeli megnyilatkozás jellemvonásait. A hallgatást megfelelő mimika és gesztusok kell, hogy kísérjék, amelyek a beszéd tartalmára utalnak. Minden esetben a helyes beszédet kell szorgalmazni. A meghallgatás során megkülönböztetni a lényegest a lényegtelentől, ápolni a figyelmet, a koncentrációt. Hangutánzó szavak, neszek, artikulált és artikulálatlan hangok hallgatása és felismerése is lényeges.

Az analitikus gyakorlatok az olvasás és az írás elsajátításának alapvető feltételei, ezért érdekesek és ösztönzőek kell, hogy legyenek. Alkalmazásuk mindig összefügg a hallgatás és a megfigyelés gyakorlataival. Szóelemzés: a hang, illetve a betű helyének megfigyeltetése a szavakban. Hangoztatási és hangösszevonási gyakorlatok végzése. Kezdetben ajánlatos két, három, később négy, majd több hangból álló szavakon gyakorolni.

Különös figyelmet kell szentelniük az ly, gy, ty hangok helyes kiejtésére.

A játékok során a tanulók olyan grafomotoros gyakorlatokat végeznek, amelyek fejlesztik a kéz- és az ujjmozgást. Ilyen gyakorlatok lehetnek: csomózás, cipőfűző megkötése, a felső begombolása, gyöngyfűzés. (A testnevelésórán is lehet ezeket gyakorolni.) A grafomotoros gyakorlatok nagyon fontosak az írástanulás előkészítő szakaszában. Minden grafomotoros gyakorlatnak kapcsolódnia kell valamilyen cselekvéshez, megfigyeléshez, meséléshez stb. Az íráselemek gyakorlása különféle módon történik: „írás” a levegőben nagy karmozdulatokkal; vázolás a padon, ujjal; rajzolás nagy formátumú papíron; nagyobb, majd kisebb alakban történő gyakorlás a munkafüzetben vagy a füzetben. Fontos a vázolás iránya és a helyes vonalvezetés.

Egy-egy íráselem leírásakor a tanuló ne emelje fel a kezét, hanem egy mozdulattal tegye azt. A tanulókat meg kell tanítani a helyes ceruzatartásra (grafitceruza, filctoll stb.). A radírgumit csak ritkán használják, különben csökken az írás iránti felelősségük. Ügyelni kell a tanulók helyes testtartására, az asztaltól való távolságukra. Írás közben a laza kéztartásra és az önellenőrzésre kell szoktatni őket.

**Az olvasás és írás tanulása**

A kezdő olvasás- és írástanítás számos tényezőtől függ, de a legfontosabb a tanulók előtudása. A tanítónak célszerű a monografikus vagy a csoportos eljárás alkalmazása, illetve a két eljárás kombinálása.

A kezdő írás és olvasás tanítását differenciáltan kell végezni, az individualizált oktatás elvének alkalmazásával. Minden osztályban vannak olyan tanulók, akik tudnak olvasni, valamint olyanok, akik csak bizonyos betűket ismernek, vagy nem tudnak olvasni.

Lényeges, hogy a tanítási tartalmak, módszerek és munkaformák megfeleljenek a tanulók tudásszintjének és képességeinek. Ebben az időszakban a tanulók megfelelő szövegeken gyakorolják az olvasást, helyesen ejtik ki a hangokat, pontosan olvassák a szavakat, és megfelelő hanglejtéssel a mondatokat. Figyelemmel kell kísérni a tanulók egyéni képességeit. Minden gyermek saját ütemében, képességeinek megfelelően olvas. Ajánlatos gyakran ellenőrizni az olvasási technika elsajátításának szintjét, és azt, hogy a tanulók megértik-e az olvasott szavakat, mondatokat, rövid szövegeket. Az olvasástanítás szakaszában különböző nyelvi játékokat lehet alkalmazni (hiányos szavak kiegészítése, betűdifferenciálás, rajzok és szavak egyeztetése, csoportosítás, szóalkotás szótagokból, rébuszok, keresztrejtvények). Ezek a feladatok motiválják a tanulók olvasási kedvét. Arra kell ösztönözni a tanulókat, hogy minden nap olvassanak otthon. Együtt kell működni a szülőkkel, és az olvasástanítással kapcsolatosan megfelelő információkat kell nekik

nyújtani (a gyerekek motivációja, az olvasás szokásának kialakítása, a szem távolsága a szövegtől 30 cm-re legyen stb.).

A tanulók nyomtatott betűket, szavakat, mondatokat, számjegyeket írnak. A nyomtatott betűk közötti távolság egyenletes. Az írott betűket a tanulók a második félévben sajátítják el, csoportos eljárással. Az írott betűk tanításánál külön figyelmet kell szentelni a helyes betűkapcsolásra. A betűk ugyanolyan vastagságúak és nagyságúak, a szavak közötti távolság pedig egyenletes. Az írást másolással, mondatkiegészítéssel, mondatalkotással képről és képsorról, tollbamondással, önálló mondatalkotással és rövid összefüggő mondatok írásával gyakorolják. A betűalakítás és vonalvezetés elsajátításán kívül, külön figyelemmel kell kísérni az íráskép külalakját. A füzetben a betűk írása ne legyen több egy-két sornál. A tanulók naponta 25 percnél ne írjanak többet! A balkezes gyerekek bal kézzel írjanak!

**Az olvasás és az írás fejlesztése**

Erre az időszakra a tanulók el kell, hogy sajátítsák az olvasás és az írás alapvető technikáit. Az olvasást rövid szövegeken kell gyakorolni, amelyek dinamikusak, érdekesek, és a tanulók életkorának megfelelőek, valamint az iskolai és a házi olvasmányok szövegein. Különös figyelemmel kell kísérni, hogy megértették-e az olvasott szót, mondatot vagy szöveget.

**IRODALOM**

Az irodalom részterület ajánlott tartalmát a tanulók a tanév folyamán sajátítják el az Ábécéskönyvből és az Olvasókönyvből úgy, hogy a tanító a gyerekek egyéni sajátosságainak és a közösség lehetőségeinek megfelelően tervez, és valósítja meg a tananyagot.

A tanító az iskolában különböző szövegtípusokkal ismerteti meg a tanulókat, amelyeket meg is értenek, de megértik az enciklopédiák és a gyermeklapok szövegeit is. Észre tudják venni az eseményt, a cselekvésmozzanatokat, az időbeli és térbeli viszonyokat, valamint a leírásokban a fontos részleteket. Mivel az iskolai olvasmányok az olvasás és az írás fejlesztését szolgálják, valamint a tanulók elsajátítanak bizonyos irodalomelméleti alapfogalmakat, ez arra ösztönzi őket, hogy megfigyeljék a mű szereplőit (azok tulajdonságait és cselekedeteit), érzelmi állapotaikat (bánatos, vidám, nevetséges), és különbséget tegyenek a jó és a gonosz fogalmak között.

A tanterv egyszerű, rövid, néha adaptált szövegeket lát elő, így a tanulók könnyen felfedezhetik a szövegekben az események időrendi sorrendjét, meghatározzák az esemény helyét és idejét, valamint felfedezik az ok-okozati összefüggéseket, következtetéseket vonnak le.

A tanulónak észre kell vennie a vers, a próza és a drámai szöveg közötti formai (pl. a vers és a próza; a próza és a drámai szöveg) és műfaji különbségeket (az esemény hiánya a lírai részből, a vers ritmusa vagy az eseménymozzanatok sorozata a drámai szövegben), de nem szükséges definiálni a műfajelméleti fogalmakat. A tanulónak meg kell különböztetnie a verset, a mesétől (tanmesétől).

A tanuló felismeri a tanmese és a mese műfaját, azok átvitt értelmét (az allegória fogalmának bevezetése nélkül), felismeri a népmesét és a műmesét, hogy a tanmesék szereplői lehetnek állatok, növények, tárgyak vagy emberek. Megérti a mese átvitt értelmét, és kiemeli annak tanulságát.

Szoktatni kell a tanulókat arra, hogy megtalálják a számukra ismeretlen szavakat, megkérdezzék a tanítótól azok jelentését, hogy minél pontosabban megértsék a szöveg értelmét. A tanító kérdéseket tesz fel (ki?, mi?, hol?, mikor?, miért?) az olvasott szöveg tartalmával kapcsolatosan. A tanulók válaszaikat egyéni képességeiknek megfelelően adják meg: mondatok, összefüggő mondatok vagy rövid szöveg formájában. Az irodalmi alkotások feldolgozása során a tanulók először szembesülnek az irodalmi-esztétikai élménnyel,

majd megalkotják a művel kapcsolatos véleményüket. A tanító biztatja őket, hogy mondják el véleményüket, esetleg állásfoglalásukat.

A lírai versek olvasásakor a tanulók fokozatosan ismerik fel és élik át a vers dallamát. A verseket (tetszés szerinti választással) kifejező olvasással felolvassák, illetve szavalják. A verses mese és a próza közötti különbségeket elméleti síkon nem tárgyalják.

A gyermekek számára írt drámaszövegek feldolgozásakor a tanulók számos kreatív tevékenységre motiváltak, amelyek a mű hatására keletkeznek (színpadi előadás, drámajáték, bábjáték, gyermekszínházi előadások, dramatizált részletek megbeszélése). Az iskolai nevelés hatásainak köszönve, a tanulók megtanulnak bizonyos magatartási szabályokat, amelyek a színházban érvényesek. Az aktív hallgatás, majd az egyszerű irodalmi és más típusú szövegek önálló olvasása során a tanulók képesek lesznek arra, hogy az irodalmi, az ismeretterjesztő és más szöveg tartalmát kapcsolatba hozzák a szöveget kísérő illusztrációval.

Első osztálytól a tantervi tartalmak azt sugallják, hogy az irodalomelméleti fogalmakat fokozatosan sajátítsák el. A tanítónak javasoljuk, hogy folyamatosan új szavakkal gyarapítsák a tanulók szókincsét. Az irodalmi fogalmak elsajátítása nem azt jelenti, hogy a gyerekek a definíciókat megtanulják, hanem megértik a fogalmak leíró magyarázatát, az irodalmi szövegben betöltött szerepüket. A tanító a tanév folyamán rendszeresen olvas fel, vagy fejből mond el hosszabb szöveget, mesét, amelyet a gyerekek hallás alapján befogadnak, beszélgetnek róla.

Mivel a házi olvasmányok a tantervi anyag részét képezik, hozzájárulnak az olvasási szokások kialakulásához. Az első osztályban a házi olvasmányok feldolgozása a második felévben valósul meg. Az első osztályosok olvasóvá nevelése érdekében (kötelező és szabadon választott olvasmányok által), megteremtik az iskolai könyvtárossal való együttműködést, és az év során több óra is megvalósítható az iskolai könyvtárban.

A nyelvi kultúra keretében, valamint az irodalmi szövegek feldolgozásánál is, fejleszteni kell az olvasás készségét és a szövegértés képességét is. A tanulókat olvasásra ösztönzik a képeskönyvek szövegei (például: tanmesék, állatmesék, tündérmesék és mesék).

NYELV

Az anyanyelvtanítás során a tanulók elsajátítják a standard nyelvet, melyet majd a szóbeli és az írásos kommunikáció során alkalmaznak. Így a program a nyelvi szabályok és normák elsajátításán túl azok funkciójának tudatosítására is irányul. Például a mondatot nemcsak mint grammatikai egységet ismertetjük meg (strukturális szempontból), hanem mint kommunikációs egységet is (a kommunikációban betöltött szerepének szempontjából).

**Nyelvtan**

A nyelvtantanítás alapelve, hogy a nyelvet mint rendszert mutassuk be tanulóinknak. Egyetlen nyelvi jelenséget sem tanulmányozhatunk izoláltan, vagyis azon a kontextuson belül kell megismertetnünk, amelyben funkcióját betölti.

A hallás-, beszéd-, olvasás- és írásgyakorlatok folyamán a tanulók anélkül figyelik meg a nyelvi jelenségeket, hogy azokat megneveznék. Ezáltal megalapozzuk az anyanyelvről szerzett tudás elmélyítését a következő osztályokban.

Rá kell mutatni a hang jelentésmódosító szerepére a szavakban (pl. kor, kör). Így közvetetten felhívjuk a figyelmet a betűk helyes alakítására, valamint a hangok helyes ejtésére.

A morfológia alapjait a tanulók azáltal sajátítják el, hogy azonosítják a szót mint a hang és a mondat közötti nyelvi egységet. A szót mindig a mondaton belül kell megfigyeltetni. Írásban fel kell hívni a figyelmet, hogy a

szavakat szóközökkel választjuk el egymástól, a pedagógusnak pedig beszéde során a helyes szóhangsúlyt kell, hogy mintaként a tanulói elé állítsa.

A mondatot a szöveg keretein belül kell tanulmányoznunk, ezzel megteremtve a nyelvi szintek egységét. Az írás során arra is figyelni kell, hogy a mondatot nagy kezdőbetűvel írjuk, valamint ponttal, kérdőjellel vagy felkiáltójellel zárjuk le. A mondat kiejtése folyamán felhívjuk a tanulók figyelmét a hanglejtésre, különösen a kérdő mondatok esetében.

Az anyanyelvtanítás alapelve szerint a tanulóknak olyan szintű nyelvtani tudást kell elérniük, hogy ismereteiket új beszédhelyzetekben alkalmazni tudják. Ezt a folyamatot azonban jelentős mértékben befolyásolja a tanulók összetétele az osztályban – a standard nyelvhasználattól való eltérések, valamint a bizonytalanságok, hibák a tanulók írásos önkifejezésében. Így az anyanyelvtanítás során a szükséges gyakorlatokat a tanulók beszédének és írásának szisztematikus követése alapján határozhatjuk meg.

**Helyesírás**

A helyesírási szabályokat, alapelveket a tanulók folyamatos gyakorlással sajátíthatják el (elemi és összetett gyakorlatok). A rendszeres gyakorlás sokszínű feladatok alkalmazásával valósulhat meg.

NYELVI KULTÚRA

A nyelvi kultúra az alapvető íráskészség kialakítását, valamint a beszédfejlesztést, a beszédhallást, az olvasás és az írás fejlesztését foglalja magába. Ez a négy részterület a beszédművelésre, az írásbeli kifejezőkészség, a szókincs, vagyis összességében a kommunikatív kompetencia fejlesztésére irányul. A nyelvi kultúra részterületének céljait a tantárgy egyéb részterületeivel összhangban, vagy önálló tanegységek keretében valósítjuk meg.

A tanulók beszédének fejlesztése a pedagógus által történő irányított beszélgetés során lehetséges, így kommunikációjukat tökéletesítik. Az irodalmi szövegről vagy egy meghatározott témáról folytatott irányított beszélgetés során a tanulók kérdéseket tesznek fel, kérdésekre válaszolnak, sőt véleményüket, állásfoglalásukat is közlik. Ugyanakkor a tanulókat arra kell bátorítani, hogy az iskolai élet szituációiban szóbeli üzeneteiket megfelelő módon formálják meg, és információkat közöljenek. Arra kell őket ösztönöznünk, hogy a beszélgetés folyamán kifejezzék véleményüket, érzelmeiket, mégpedig megfelelő szóhasználattal.

A szóbeli kifejezés ajánlott formái: a mesélés, a tömörített szöveg elbeszélése és a leírás. A tanulót fokozatosan vezetjük be a szóbeli kifejezés rejtelmeibe. A közlés a beszédgyakorlatok által valósul meg, a közösen készített vázlat alapján. A vázlat segíti a tanulókat a beszéd tartalmának végiggondolásában, de azokat sem akadályozhatjuk, akik önállóan, saját vázlat alapján, vagy esetleg anélkül is tudnak beszélni. Rövidebb szöveg tartalmát, színházi előadás vagy film részletét mesélhetik el. A mesélés ajánlott formái: képről vagy képsorról történő mesélés, élmények vagy események elbeszélése… Évszakok, növények és állatok, a legjobb barát vagy barátnő, családtagok, házi kedvencek stb. szóbeli leírása történhet. A tanulókat a helyes beszédre (önkifejezésre) utasítjuk.

A gondosan kiválasztott szöveg vagy szövegrészlet memoriterként való alkalmazásának célja a szókincs gazdagítása és a helyes beszéd. A versek fejből mondása a versmondás szabályainak és a szupraszegmentális (hangmodulációs) eszközök megfelelő ismeretében történik. A tanulók történetek, elbeszélések rövid részleteit is elsajátíthatják, vagy a drámai szöveg részeit (annak egy-egy szerepét). Ezért figyelmesen kell kiválasztani a memoriterek szövegét. A szövegszelekció lényeges szempontja a szöveg esztétikai értéke, és hogy az életkori sajátosságoknak megfeleljen. Ezen típusú közlés célja nem csupán a szöveg memorizálása, hanem a kifejező beszéd fejlesztése, valamint a szókincs gazdagítása. Az iskolai olvasmányok közül a drámai szövegek és a dramatizált szövegek színpadi megjelenítése történik. Azokat az irodalmi szövegeket ajánlott színre vinni, melyek lehetővé teszik az improvizációt.

A szókincs gazdagítása a következőképpen valósul meg: a megfelelő szóhasználattal a beszéd során, ismeretlen (újabb) szavak elsajátításával és alkalmazásával, valamint egy-egy szó jelentéstartományának kiszélesítésével. Az ismeretlen szavakat a helyes beszéd hallgatása során sajátítják el, az irodalmi és más típusú szövegek alapján. A tanulókat afelé irányítjuk, hogy az információkat minél pontosabban közöljék, és hogy rokon értelmű szavak alkalmazásával beszédüket színesebbé tegyék.

A tanulók beszédkultúráját játékos aktivitásokkal (tevékenységekkel), főként nyelvi játékokkal fejleszthetjük. A játékokat a tanulók érdeklődésének és a tananyag kontextusának megfelelően választjuk meg. Ezek lehetnek beszédgyakorlatok, pl. beszélgetés egy irodalmi alakkal (szereplővel), szituációs gyakorlatok (pl. beszélgetés az üzletben, az orvosnál) stb.

A kommunikációs partner meghallgatása a kommunikáció lényeges eleme. A tanulókat arra utasítjuk, hogy figyelmesen és kulturált módon hallgassák meg társukat. Az oktatási kontextusban a tanulók hallgatják mások beszédét, majd reprodukálják az elhangzott üzenetet, vagy esetleg parafrázissal is élhetnek. A felnőttektől és a társaktól hallott szóbeli utasítás és kérés alapján cselekszenek. A szimulált helyzetben is figyelmesen meghallgatják az elhangzottakat (beszélgetés és szituációs játékok során) vagy a tanító és a társak olvasását.

A tanulók halló tollbamondás útján is gyakorolják az írást. Azonban a tollbamondás megvalósulásának első lépése a szavak és a mondatok elkülönítése egymástól, az intonációnak (hanglejtésnek) köszönhetően. Ezzel megteremtődik a kapcsolat a kimondott és a leírt szavak között. Vagyis a figyelmes percepciót az oktatási kontextusban fejlesztjük.

Az írást és az olvasást az írás- és olvasástanítás kezdeti szakaszában gyakorolják, a későbbiekben pedig az irodalom, a nyelv és a nyelvi kultúra anyanyelvi részterületein belül. Vagyis az írást és az olvasást minden anyanyelvi részterület keretén belül tanítjuk.

Első osztályban a tanulók mondatokat és kisebb terjedelmű szövegeket írnak. Különösen tekintettel kell lenni a tanulók egyéni íráskészségére, az individualizációra. Az írás terén nehézséggel küzdő tanulót figyelmesen és a fokozatosság elvének megfelelően kell irányítani az adott anyanyelvi készség terén; ugyanakkor a megfelelő módon haladó gyerekeket adekvát követelményekkel kell ösztönözni, motiválni. A tanulók válaszoljanak az élőlényekre, a tárgyakra, a különböző jelenségekre, képekre vonatkozó, valamint az irodalmi és más típusú szövegekkel kapcsolatos egyszerű kérdésekre. Ezen kívül a tanulóknak önállóan kell mondatokat alkotniuk tapasztalataikról, élményeikről, különböző tárgyakról, jelenségekről. Képek vagy képsorok címét kell leírniuk; sőt, mondatokat is formálhatnak kép vagy képsor alapján.

A tanulókat felkészítjük, hogy rövidebb írásos üzenetet írjanak, az információk átadásának céljával. Ezeknek az üzeneteknek a formája eltér a már ismert típusú szövegekétől. Gyakorlati hasznuk van, mint például az iskolai információknak az iskolai kötelezettségekről (az oktatáson kívüli tevékenységek, az iskolai felszerelés felsorolása, az iskolai tantárgyakhoz szükséges anyagok számbavétele stb.).

Az önálló szövegalkotás elsajátításának első lépése összefüggő mondatok alkotása. A tanulók tapasztalataikról, élményeikről, egy képről vagy képsorról írnak. A tanulók képességeiktől függően két-három összefüggő mondatot vagy rövidebb szöveget írnak le.

Az írás folyamán alkalmazzák a tanult helyesírási szabályokat, amelyeket a Nyelv részterületén belül sajátítanak el. Elvárjuk, hogy a már tanult helyesírási szabályokat következetesen alkalmazzák. A tanulókat utasítjuk, hogy megfelelő szóhasználattal éljenek, és újabb szavakat is alkalmazzanak írásuk közben.

Az olvasást az iskolai és a házi olvasmányok, valamint a szépirodalmi és más típusú szövegeken gyakorolják. Fokozott figyelmet szentelünk az informatív szövegeknek (dokumentum típusú szövegeknek), valamint az érdeklődést keltő szövegeknek. Az olvasás alábbi típusait fejlesztjük: hangos olvasás (teljes szöveg olvasása, stafétaolvasás, szöveg dramatizálása, szerepek szerinti olvasás). A szövegértés szintjét a szöveg témájának megnevezésével (az előismeretekkel összhangban) és a szövegillusztráció által (a szövegegységek vizuális

megjelenítésével) mérhetjük fel. A szövegbeli információkat a tanulók irányítással kereshetik meg, produktív kérdésekre adott válaszok segítségével (ki? mikor? hol? hogyan?). Ugyanakkor önállóan, részletes utasítás nélkül is megadhatják mindezeket az információkat.

Предмет: СРПСКИ ЈЕЗИК КАО НЕМАТЕРЊИ ЈЕЗИК

| | |
|---|---|
| Циљ | **Циљ** учења српског као нематерњег језика је у основном образовању и васпитању је да оспособљавање ученикада се служисрпским језиком на основном нивоу у усменој и писаној комуникацији ради каснијег успешног укључивања у живот заједнице и остваривања грађанских права и дужности, као и уважавање српске културе и развијање интеркултуралности као темељне вредности демократског друштва. |
| Разред | **први** |
| Годишњи фонд часова | **72 часа** |

| **ИСХОДИ**<br>По завршетку разреда ученик ће бити у стању да: | **ОБЛАСТ/ТЕМА**<br>**Комуникативне функције** | **САДРЖАЈИ** |
|---|---|---|
| - разуме и вербално користи предвиђени лексички фонд;<br><br>- имењује предмете и бића из блиског окружења<br><br>- Искаже радњу која се дешава у момента говорења<br><br>- разуме основне просторне односе | **ЈЕЗИК** | Око 150 пунозначих и помоћних речи;<br><br>Презент глагола и 1,2,и 3, лица једнине(потврдних и одрични облик);<br><br>Проста реченоца са именским делом предиката;<br><br>Личне заменице 1. 2. и 3. лица једнине у функцију субјеката;<br><br>Проста реченица са глаголским предикатом;<br><br>Именице у локативу једнине а предлозима у и на уз глагол *јесам*<br><br>На нивоу разумевања |
| - разуме садржај кратке литерарне форме;<br>- напамет казује кратке песме(и пригодне адаптиране дијалоге);<br>- илуструје текст који му је прочитан, истичићи неке од мотива (уз помоћ аудитивних и визуелних средстава); | **КЊИЖЕВНОСТ** | Дечје разбрајалице и игре:<br><br>„Ринге ринге раја“<br><br>„Еци пеци пец“<br><br>„1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, изашао бели месец“<br><br>„Данас нам је диван дан“ (рођенданска песма)<br><br>Душко Трифуновић: „Воће“ (одломак), или „Крушка, јабука, шљива“ (непознати аутор – песма која се пева)<br><br>Њубивоје Ршумовић: „Слон“<br><br>„Деда Мразе“ („Преко брда, преко брега...“ – непознатб аутор) |

| | | | |
|---|---|---|---|
| - разуме полако и јасно изговорена једноставна питања које се односе на личну идентификацију и идентификацију предмета и особа из непосредног окружења;<br>- Посави једноставно питање (Ко је ово? Шта је ово/то?) или одговори на њега;<br>- Адекватно користи основне изразе за поздрављање;<br>- Представи се и тражи исту информацију од саговорника | **ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА** | Основни садржај тематских области: | Препоручена лексика |
| | | I. Лично прдстављење: основне информације о себи - име и презиме | Звати се |
| | | II. Породица: чланови уже породице | Мама, тата, дечак, девојчица, брат, сестра, баба, деда, породица |
| | | III. Живот у кући: кућа/стан, основне просторије, основни намештај, рођендан | Кућа, соба, кухиња, купатило, врата, прозор, спавати, сто, ормар, кревет, велики, мали,<br><br>Гледати, кувати, рођендан, торта, славити, срећан, изволи, хвала, година |
| | | IV. Храна и пиће:<br><br>Основне намирнице | Воћа, хлеб, млеко, јаје, јести, пити, сок, чоколада, јабука, бана, помаранџа |
| | | V. Одећа и8 обућа: основни одевни предмети и обућа | Мајица, панталоне, сукња, хаљина, ципеоле, патике, чарапе |
| | | VI. Образовање: учионоца, основни школски8 прибор | Школа, ученик, ученица, час, учитељ, деца, друг, другарица, ићи, стајати, седети, учити, читати, писати, цртати, певати, бој8ити, тирба, књиг, свеска, оловка, бојица, гумица, нрезач, табла, креда, клупа, столица |
| | | VII. Природа: доба дана, биљке и животиње,(типични пример и из окружења) | Ноћ. Месец, сунце, пас, мачка, птица, риба, цвет, дрво, трава, леп |
| | | VIII. Спорт и игре: игра, играчке | Играти се, трчати, лопта, лутка, аутомобил |
| | | IX. Насеља, саобраћај и јавни објекти: село, град | Село. Град, улица, парк, радити |

| | | | |
|---|---|---|---|
| | | X. Нетематизована лексика: дани у недељи, бројеви до 10, основне боје, помоћни глагол, личне заменице, показне заменице, предлози, везници, прилози, упитне речи, речице | Понедељак, уторак, среда, четвртак, петак, субота, недеља; један, два, три, четири, пет, шест, седам, осам, девет, десет; жута, плава, црвена, зелена, црна, бела; сам, си, је, ти, он, она; ово, то; у, на; и; ту, сада; ко, шта, како (се зовеш), где; ли, да, не |
| | | XI. Комуникативни модели: поздрављање, представљање | Здраво, до виђења, добар дан |

Предмет: СТРАНИ ЈЕЗИК – енглески језик

| | |
|---|---|
| Назив предмета | **СТРАНИ ЈЕЗИК** |
| Циљ | **Циљ** учења страног језика у основном образовању и васпитању је да се ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и развијањем стратегија учења страног језика оспособи за основну усмену и писану комуникацију и стекне позитиван однос према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу. |
| Разред | **први** |
| Годишњи фонд часова | **72 часа** |

| **ИСХОДИ**<br>По завршетку разреда ученик ће бити у стању да: | **ОБЛАСТ/ТЕМА**<br>**Комуникативне функције** | **САДРЖАЈИ** |
|---|---|---|
| - поздрави и отпоздрави, примењујући најједноставнија језичка средства;<br>- представи себе и другог;<br>- разуме јасно постављена једноставна питања личне природе и одговара на њих;<br>- разуме кратка и једноставна упутства и налоге и реагује на њих;<br>- даје кратка и једноставна упутства и налоге; | **ПОЗДРАВЉАЊЕ** | **Језичке активности**<br>**у комуникативним ситуацијама**<br>Реаговање на усмени импулс саговорника (наставника, вршњака, и слично); успостављање контакта при сусрету.<br><br>**Садржаји**<br>*Hi! Hello. Good morning/afternoon/evening/night. How are you? I'm fine, thank you, and you? Goodbye. Bye. See you (later/tomorrow). Have a nice day/weekend! Thanks, same to you!* |

| | | |
|---|---|---|
| - разуме позив и реагује на њега;<br>- упути позив на заједничку активност;<br>- разуме кратке и једноставне молбе и реагује на њих;<br>- упути кратке и једноставне молбе;<br>- искаже и прихвати захвалност и извињење на једноставан начин;<br>- разуме једноставно исказане честитке и одговара на њих;<br>- упути једноставне честитке;<br>- препозна и именује жива бића, предмете и места из непосредног окружења;<br>- разуме једноставне описе живих бића, предмета и места;<br>- опише жива бића, предмете и места користећи једноставна језичка средства;<br>- разуме свакодневне исказе у вези са непосредним потребама, осетима и осећањима и реагује на њих;<br>- изрази основне потребе, осете и осећања кратким и једноставним језичким средствима;<br>- разуме једноставна обавештења о положају у простору и реагује на њих;<br>- тражи и пружи кратка и једноставна обавештења о положају у простору;<br>- разуме једноставне исказе којима се изражава припадање/неприпадање, поседовање/непоседовање и реагује на њих;<br>- тражи и даје једноставне исказе којима се изражава припадање/неприпадање, поседовање/непоседовање;<br>- разуме једноставне исказе за изражавање допадања/недопадања и реагује на њих;<br>- тражи мишљење и изражава | | **(Интер)културни садржаји:** Формално и неформално поздрављање; устаљена правила учтивости. |
| | **ПРЕДСТАВЉАЊЕ СЕБЕ И ДРУГИХ; ДАВАЊЕ ОСНОВНИХ ИНФОРМАЦИЈА О СЕБИ; ДАВАЊЕ И И ТРАЖЕЊЕ ОСНОВНИХ ИНФОРМАЦИЈА О ДРУГИМА** | **Језичке активности**<br>**у комуникативним ситуацијама**<br>Слушање кратких и једноставних текстова у којима се неко представља; представљање себе и других особа, присутних и одсутних.<br><br>**Садржаји**<br>*My name's Maria/I'm Maria. What's your name? This is my friend. His name's/name is Marko. Maria, this is Barbara. Barbara, this is Maria. This is Miss Ivona. She's my teacher. That is Mr Jones. He's your teacher. How old are you? I'm seven. He's ten. Who's this/that? It's my father. Is Tom your brother/friend? Yes, he is/No, he isn't. Is Јане уоур систер/фриенд? Yes, she is/No, she isn't. Who's in the picture? It's my sister. Her name's Susan.*<br><br>Личне заменице у функцији субјекта - *I, you …*<br>Присвојни придеви - *my, your…*<br>Показне заменице - *this, that*<br>Глагол *to be - the Present Simple Tense*<br>Питања са *Who /How (old)*<br>Основни бројеви (1-10)<br><br>**(Интер)културни садржаји:** Препознавање најосновнијих сличности и разлика у начину упознавања и представљања у нашој земљи и земљама енглеског говорног подручја. |
| | **РАЗУМЕВАЊЕ И ДАВАЊЕ ЈЕДНОСТАВНИХ УПУТСТАВА И НАЛОГА** | **Језичке активности**<br>**у комуникативним ситуацијама**<br>Слушање налога и упутстава и реаговање на њих; давање кратких и једноставних упутстава (комуникација у учионици - упутства и налози које размењују учесници у наставном процесу, упутства за игру и слично).<br><br>**Садржаји**<br>*Let's start. Quiet, please. Listen to me! Look! Look at me/the picture! Sit down. Stand up. Turn around. Jump. Say hello/goodbye to your friend. Open/Close your books/notebooks. Put down your pencils. Pick up the rubber. Wash your hands. Open the window, please. Come in. Come here/to the board. Give me your book, please. Don't do that. Listen and say/sing/do/number/match/draw/repeat… Cut out/stick/touch/point to... Colour the door yellow. Count from … to …. My turn now.Hurry up! Quick!* |

| | | |
|---|---|---|
| допадање/недопадање једноставним језичким средствима. | | *Watch out! I understand/I don't understand. I'm finished.*<br><br>Императив<br><br>**(Интер)културни садржаји:**<br>Поштовање основних норми учтивости; дечје песме одговарајућег садржаја. |
| | **ПОЗИВ И РЕАГОВАЊЕ НА ПОЗИВ ЗА УЧЕШЋЕ У ЗАЈЕДНИЧКОЈ АКТИВНОСТИ** | **Језичке активности**<br>**у комуникативним ситуацијама**<br>Слушање кратких једноставних позива на заједничку активност и реаговање на њих (позив на рођендан, игру, дружење...); упућивање и прихватање/одбијање позива на заједничку активност, уз коришћење најједноставнијих израза.<br><br>**Садржаји**<br>*Let's play football/the memory game/go to the park/sing. Come and play with me! Come to my birthday party. Cool! Super! Great! OK. All right. Sorry, I can't.*<br><br>Императив<br><br>**(Интер)културни садржаји:** Прикладно прихватање и одбијање позива; прослава рођендана, игре, забава и разонода. |
| | **ИСКАЗИВАЊЕ МОЛБЕ, ЗАХВАЛНОСТИ И ИЗВИЊЕЊА** | **Језичке активности**<br>**у комуникативним ситуацијама**<br>Слушање једноставних исказа којима се тражи помоћ, услуга или обавештење; давање једноставног, усменог одговора на исказану молбу; изражавање и прихватање молби, захвалности и извињења.<br><br>**Садржаји**<br>*Can I have an apple, please? Yes, here you are. Thank you/Thank you, Maria/Thanks. You're welcome. No, sorry/Not now/No, you can't. Can you help me, please? Can/May I have some water, please? Can/May I go to the toilet/go out/come in? Excuse me, Teacher, …? I can't see. Can you move, please? Sorry, can you repeat that, please? I'm sorry I'm late. It's OK. No problem.*<br><br>Модални глаголи за изражавање молбе - *цан/меј*<br><br>**(Интер)културни садржаји:**<br>Правила учтиве комуникације. |
| | **ЧЕСТИТАЊЕ** | **Језичке активности**<br>**у комуникативним ситуацијама** |

| | | |
|---|---|---|
| | | Слушање кратких и једноставних устаљених израза којима се честита празник, рођендан; реаговање на упућену честитку и упућивање кратких пригодних честитки.<br><br>**Садржаји**<br>*Happy birthday to you! Merry Christmas! Happy New Year! Happy Easter! Thanks, same to you!*<br><br>**(Интер)културни садржаји:**<br>Најзначајнији празници и начин обележавања/прославе и честитања; пригодне дечје песме и игре. |
| | **ОПИСИВАЊЕ ЖИВИХ БИЋА, ПРЕДМЕТА, МЕСТА И ПОЈАВА** | **Језичке активности у комуникативним ситуацијама**<br>Слушање краћих једноставних описа живих бића, предмета и места у којима се појављују информације о спољном изгледу, појавним облицима, димензијама и осталим најједноставнијим карактеристикама; давање кратких усмених описа живих бића, предмета и места.<br><br>**Садржаји**<br>*It's a/an… It's short/long/small/big/blue… It's a blue ruler. I can see one red apple and two yellow bananas/three blue and four orange balloons. Here's a crayon. What colour is it?It's blue/The crayon is blue.*<br><br>Глаголи *хаве гот, то бе* за давање описа<br>Правилна множина именица: *боок - боокс, аппле - апплес…*<br>Модални глагол *цан* уз глагол *сее*<br><br>**(Интер)културни садржаји:**<br>Дечје песме и приче одговарајућег садржаја. |
| | **ИСКАЗИВАЊЕ ПОТРЕБА, ОСЕТА И ОСЕЋАЊА** | **Језичке активности у комуникативним ситуацијама**<br>Слушање исказа у вези са потребама, осетима, осећањима; саопштавање својих потреба, осета и осећања и (емпатично) реаговање на туђа.<br><br>**Садржаји**<br>*I'm thirsty/hungry. Here's a sandwich for you. Do you want some water? Yes, please. No, thank you. Are you happy/sad/hot/cold?*<br><br>*The Present Simple Tense (be, want)*<br>Модални глагол *цан* за изражавање предлога |

| | | |
|---|---|---|
| | | **(Интер)културни садржаји:**<br>Правила учтиве комуникације. |
| | **ИСКАЗИВАЊЕ ПОЛОЖАЈА У ПРОСТОРУ** | **Језичке активности у комуникативним ситуацијама**<br>Слушање кратких текстова у којима се на једноставан начин описује положај у простору; усмено тражење и давање информација о положају у простору.<br><br>**Садржаји**<br>*Where's my dad? Is he in the bedroom? No, he's in the bathroom. Where's your dog? It's in the garden. Where's my bag? It's on the chair. Where's the toilet? It's here/over there.*<br><br>Прилози и предлози за изражавање положаја и просторних односа - *here, there, in, on*<br>Питања са *Where*<br><br>**(Интер)културни садржаји:** Култура становања: село, град. |
| | **ИЗРАЖАВАЊЕ ПРИПАДАЊА/НЕПРИПАДАЊА И ПОСЕДОВАЊА/НЕПОСЕДОВАЊА** | **Језичке активности у комуникативним ситуацијама**<br>Слушање кратких текстова с једноставним исказима за изражавање припадања/неприпадања и поседовања/непоседовања и реаговање на њих; усмено исказивање припадања/неприпадања и поседовања/непоседовања.<br><br>**Садржаји**<br>*This is my ball. Is that your bike?I've got a dog. Have you got a pet? He/She's got two brothers. Who's got a/an...?*<br><br>Присвојни придеви *my, your…*<br>*Хаве гот* за изражавање припадања/поседовања<br><br>**(Интер)културни садржаји:** Породица, пријатељи, кућни љубимци, играчке. |
| | **ИЗРАЖАВАЊЕ ДОПАДАЊА/НЕДОПАДАЊА** | **Језичке активности у комуникативним ситуацијама**<br>Слушање кратких текстова с једноставним исказима за изражавање допадања/недопадања и реаговање на њих; усмено исказивање слагања/неслагања, допадања/недопадања<br><br>**Садржаји**<br>*Do you like ice cream? Yes, I do/No, I don't. I like apples and oranges. I don't like milk or cheese. Do you like games?* |

| | | |
|---|---|---|
| | | *The Present Simple Tense* glagola *like*<br><br>**(Интер)културни садржаји:**<br>Храна и пиће. |

**Начин остваривања програма**

- Програм наставе и учења Страног језика остваривање се према УПУТСТВУ ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА НАСТАВЕ И УЧЕЊА СТРАНОГ ЈЕЗИКА датом у *Правилнику о плану насатве и учења за први циклус основног образовања и васпитања и програму насатве и учења за први разред основног образовања и васпитања (Сл.гласник РС , Просветни гласник бр. 10 од 14. децембра 2017.).*

Презентовање и увежбавање садржаја

- ✓ С обзиром на различите стилове учења, разноврсност активности кључна је реч за презентовање нове лексичке грађе. Важно је да уважавамо предзнања ученика, јер нам она могу бити добра основа за рад и лакше разумевање теме.
- ✓ **Визуелна наставна средства** (картице, постери, стварни предмети из непосредног окружења, како је у општим смерницама већ напоменуто) идеална су за увођење и увежбавање вокабулара. Када се ученицима покаже одређени појам - када га виде, важно је да неколико пута чују како се реч изговара и да је тек на крају изговоре. Хорско понављање корисно је за осећај сигурности ученика јер није јавно експониран, а страх од исмевања (који је на том узрасту неретко присутан) сведен је на минимум.
- ✓ **Пантомима** (као врста драмских техника), као и метода потпуног физичког одговора, веома су омиљене и ефикасне, не само на овом узрасту већ и касније. Нарочито су погодне за ученике кинестетичког стила учења (превођење изговорене речи у покрет и обрнуто). Ове технике су погодне за увођење и увежбавање свих врста речи: именице - делови тела, животиње, играчке..; глаголи - устати, сести, подићи, спустити неки предмет…; придеви за описивање стања и осећања - срећан, тужан, гладан, жедан…
- ✓ **Одговарајући контекст** (приче у сликама, песме, игре и сл.) битна је претпоставка успешног усвајања вокабулара, као и језика уопште. Усвајање лексике биће утолико ефикасније уколико се остварује у јасном ситуационом контексту. Примера ради, ако се усвајају речи које се односе на свет животиња, могуће је организовати стварни, симулирани или виртуелни обилазак зоолошког врта. Треба водити рачуна о томе да су ученици, током једног школског часа, у стању да усвоје 5 до 7 нових речи.
- ✓ **Дијалошки модели** (као основа за "имитирање") веома су ефикасни за развијање говора. У недостатку спонтане комуникације међу ученицима наставник може да користи лутке - обичне плишане, прављене од чарапа или папира - и тако направи одговарајући дијалошки модел. Наставник се може обраћати ученицима са лутком која пита. Ученици ће врло брзо и лако моћи да дају одговор, али и да поставе питања. Наравно, потребно је обезбедити одговарајући контекст који ће и стидљивијим ученицима омогућити да се охрабре и проговоре.
- ✓ **Пројектне активности** повећавају мотивацију, јер пружају избор ученицима да одговорно у пару или у групи решавају задатак на свој начин у договору са другима, развијајући и јачајући одређене социјалне компетенције. Пројекат је погодан за рад у одељењима мешовитог састава, има лични печат, подстиче кооперативни рад и завршава се увек неком врстом презентације како резултата, тако и процеса рада.
- ✓ **Драмске активности** омогућавају ученицима да користе језик у одговарајућем контексту и тако "оживљавају" његову употребу. Њихов потенцијал огледа се, између осталог, и у томе што:

- ученици не само да уче страни језик на забаван начин, већ кроз интеракцију и различите улоге које преузимају сагледавају ствари из различитих углова (што доприноси развоју критичког и дивергентног мишљења);
- ученици сарађују и усвајају језик кроз смислену интеракцију на циљном језику и развијају све потребне вештине - когнитивне, комуникативне и социјалне;
- сви могу да учествују - свако добија улогу коју може да "изнесе" те су зато погодне за рад у одељењима мешовитог састава;
- одговарају свим стиловима учења - визуелни виде, аудитивни чују, кинестетични се изражавају кроз покрет;
- подижу мотивацију и самопоуздање;
- оријентисане су на ученика - наставник има мање доминантну улогу;
- развијају машту и креативност код ученика.

- ✓ Пожељно је да се драмске активности попут играња улога, мини скечева, луткарских мини представа, импровизација и прича из стварног живота што више користе у настави, не само на овом узрасту, већ и касније.
- ✓ **Читање и писање** су необавезне активности у другом разреду. С обзиром на то да се латинично писмо уводи у наставу српског језика у другом полугодишту другог разреда, иницијално писање и читање може се понудити као опција само за ученике који то желе и знају, на елементарном нивоу (читање појединачних речи и једноставних реченица, допуњавање речи словом и слично, нипошто самостално писање и диктати). Ова активност се не оцењује и на часу има споредну улогу.
- ✓ **Социокултурну компетенцију**, као скуп знања о свету уопште, сличностима и разликама између културних и комуникативних модела сопствене говорне заједнице и заједнице/заједница чији се језик учи, треба уводити од самог почетка учења страног језика на најнижем узрасном нивоу, јер су та знања потребна за компетентну, успешну комуникацију у конкретним комуникативним активностима на циљном језику.
- ✓ Посебан аспект социокултурне компетенције представља *интеркултурна компетенција*, која подразумева развој свести о другом и другачијем, познавање и разумевање сличности и разлика између светова, односно говорних заједница, у којима се ученик креће. Интеркултурна компетенција подразумева и развијање толеранције и позитивног става према индивидуалним и колективним карактеристикама говорника других језика, припадника других култура које се у мањој или већој мери разликују од његове сопствене. Дакле, постепеним увођењем социокултурних садржаја на најнижем нивоу (поздрављање, певање пригодних празничних песама и сл.) доприноси се развоју интеркултурне личности, кроз јачање свести о вредности различитих култура и развијање способности за интегрисање интеркултурних искустава у сопствени културни модел понашања и веровања.
- ✓ **Граматички садржаји** се на овом узрасном нивоу не обрађују експлицитно. Граматичке појаве треба посматрати са функционалног аспекта (примењујући елементе граматике који су неопходни за успешно остваривање комуникативне функције). У процесу наставе страног језика треба тежити томе да се граматика усваја путем језичких активности слушања и говора, према јасно утврђеним циљевима, исходима и стандардима наставе страних језика.
- ✓ Главни циљ наставе страног језика јесте развијање комуникативне компетенције на одређеном језичком нивоу, у складу са статусом језика и годином учења.

Предмет: МАТЕМАТИКА

| | |
|---|---|
| Назив предмета | **МАТЕМАТИКА** |
| Циљ | **Циљ** учења предмета *математика* је да ученик, овладавајући математичким концептима, знањима и вештинама, развије основе апстрактног и критичког мишљења, позитивне ставове према математици, способност комуникације математичким језиком и писмом и примени стечена знања и вештине у даљем школовању и решавању проблема из свакодневног живота, као и да формира основ за даљи развој математичких појмова. |
| Разред | **први** |
| Годишњи фонд часова | **180 часова** |

| **ИСХОДИ**<br>По завршетку разреда ученик ће бити у стању да: | **ОБЛАСТ/ТЕМА** | | **САДРЖАЈИ** |
|---|---|---|---|
| - одреди међусобни положај предмета и бића и њихов положај у односу на тло;<br>- упореди предмете и бића по величини;<br>- уочи и именује геометријске облике предмета из непосредне околине;<br>- именује геометријска тела и фигуре;<br>- групише предмете и бића са заједничким својством;<br>- сложи/разложи фигуру која се састоји од познатих облика;<br>- разликује: криву, праву, изломљену, затворену и отворену линију;<br>- црта праву линију и дуж помоћу лењира;<br>- броји унапред и уназад и са прескоком;<br>- прочита, запише, упореди и уреди бројеве прве стотине и прикаже их на бројевној правој;<br>- користи редне бројеве;<br>- разликује парне и непарне бројеве, одреди највећи и најмањи број, претходника и следбеника;<br>- користи појмове: сабирак, збир, умањеник, умањилац, разлика;<br>- сабира и одузима два једноцифрена броја не записујући | **ГЕОМЕТРИЈА** | **ПОЛОЖАЈ, ВЕЛИЧИНА И ОБЛИК ПРЕДМЕТА** | Просторне релације.<br>Величина предмета и бића.<br>Геометријска тела: лопта, коцка, квадар, ваљак, пирамида и купа.<br>Геометријске фигуре: круг, правоугаоник, квадрат и троугао. |
| | | **ЛИНИЈЕ** | Права, крива и изломљена линија.<br>Затворена и отворена линија.<br>Тачка и линија. Дуж. |
| | **БРОЈЕВИ** | | Бројање, писање и читање бројева.<br>Приказивање бројева помоћу тачака на бројевној правој.<br>Упоређивање бројева.<br>Редни бројеви.<br>Сабирање и одузимање бројева у оквиру 20 и приказивање на бројевној правој.<br>Сабирање и одузимање бројева до 100 без прелаза преко десетице и приказивање на бројевној правој.<br>Својства сабирања.<br>Откривање непознатог броја у једнакостима с једном операцијом.<br>Динар, кованице и новчанице до 100 динара. |
| | **МЕРЕЊЕ И МЕРЕ** | | Мерење дужине нестандардним јединицама мере. |

| | | |
|---|---|---|
| поступак;<br>- сабира и одузима до 100 без прелаза преко десетице;<br>- растави број на сабирке и примени замену места и здруживање сабирака ради лакшег рачунања;<br>- реши текстуални задатак са једном операцијом;<br>- разликује новчане апоене до 100 динара и упореди њихову вредност;<br>- уочи правило и одреди следећи члан започетог низа;<br>- прочита и користи податке са једноставнијег стубичног и сликовног дијаграма или табеле;<br>- измери дужину задатом, нестандардном јединицом мере;<br>- преслика тачке и фигуре у квадратној мрежи на основу задатог упутства. | | |

**Начин остваривања програма**

- Програм наставе и учења Математике остваривање се према УПУТСТВУ ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА НАСТАВЕ И УЧЕЊА МАТЕМАТИКЕ датом у *Правилнику о плану насатве и учења за први циклус основног образовања и васпитања и програму насатве и учења за први разред основног образовања и васпитања (Сл.гласник РС , Просветни гласник бр. 10 од 14. децембра 2017.)*.

Предмет: СВЕТ ОКО НАС

| | |
|---|---|
| Назив предмета | **СВЕТ ОКО НАС** |
| Циљ | **Циљ** учења предмета *свет око нас* јесте упознавање себе, свог природног и друштвеног окружења и развијање способности за одговоран живот у њему. |
| Разред | **први** |
| Годишњи фонд часова | **72 часа** |

| **ИСХОДИ**<br>По завршетку разреда ученик ће бити у стању да: | **ОБЛАСТ/ТЕМА** | | **САДРЖАЈИ** |
|---|---|---|---|
| - препозна и искаже радост, страх, тугу и бес уважавајући себе и друге;<br>- правовремено и примерено ситуацији искаже своје основне животне потребе за | **НЕПОСРЕДНО ОКРУЖЕЊЕ** | **Ја и други** | Основна осећања (радост, страх, туга и бес).<br>Основне животне потребе (дисање, храна, вода, спавање и потреба за тоалетом).<br>Сличности и разлике по полу, |

| | | | |
|---|---|---|---|
| храном, водом и одласком у тоалет;<br>- се понаша тако да уважава различитости својих вршњака и других људи;<br>- придржава се договорених правила понашања у школи и прихвата последице ако их прекрши;<br>- сарађује са вршњацима у заједничким активностима;<br>- одржава личну хигијену и адекватно се одева у циљу очувања здравља;<br>- чува своју, школску и имовину других;<br>- прати инструкције одраслих у опасним ситуацијама: поплава, земљотрес, пожар;<br>- својим речима опише пример неке опасне ситуације из свог непосредног окружења;<br>- примењује правила безбедног понашања на путу од куће до школе приликом кретања улицом са и без тротоара и преласка улице;<br>- снађе се у простору помоћу просторних одредница: напред-назад, лево-десно, горе-доле и карактеристичних објеката;<br>- одреди време својих активности помоћу временских одредница: делови дана, обданица и ноћ, дани у недељи, пре, сада, после, јуче, данас, сутра, прекјуче, прекосутра;<br>- посматрањем и опипавањем предмета одреди својства материјала: тврдо-меко, провидно-непровидно, храпаво- глатко;<br>- учествује у извођењу једноставних огледа којима испитује природне феномене;<br>- разликује природу од производа људског рада на примерима из непосредног окружења;<br>- препознаје облике | | | старости, способностима и интересовањима. |
| | | **Породични дом, школа** | Групе људи: породица, школска заједница, разред, одељење, суседи.<br>Права и обавезе чланова група.<br>Правила понашања појединаца и групе.<br>Празници: породични, школски. |
| | | **Здравље и безбедност** | Здрав начин живота: становање, одевање, исхрана, лична хигијена, рад, одмор.<br>Безбедно понашање у саобраћају на путу од куће до школе (кретање улицом са и без тротоара, прелажење преко улице, безбедно место за игру).<br>Опасне ситуације по живот, здравље и околину, превенција и правилно понашање (у дому и школској средини, саобраћају, током природних непогода). |
| | | **Оријентација у простору и времену** | Кретање и сналажење у простору у односу на просторне одреднице: напред-назад, лево-десно, горе-доле и карактеристичне објекте.<br>Сналажење у времену у односу на временске одреднице: делови дана, обданица и ноћ, дани у недељи, пре, сада, после, јуче, данас, сутра, прекјуче, прекосутра. |
| | | **Човек ствара** | Човек ради и ствара (материјали и средства за рад, производи људског рада).<br>Материјали за израду предмета (дрво, камен, метал, стакло, гума, пластика, папир, тканина) и њихова својства (тврдо-меко, провидно-непровидно, храпаво- глатко). |
| | | **Разноврсност природе** | Сунчева светлост и топлота.<br>Основна својства ваздуха: провидност, мирис, кретање.<br>Облици појављивања воде: |

| | | | |
|---|---|---|---|
| појављивања воде у непосредном окружењу: потоци, реке, баре, језера;<br>- препознаје изглед земљишта у непосредном окружењу: равница, брдо, планина;<br>- идентификује биљке и животиње из непосредног окружења на основу њиховог спољашњег изгледа;<br>- уочава разноврсност биљака и животиња на основу спољашњег изгледа;<br>- препознаје главу, труп, руке и ноге као делове тела и њихову улогу у његовом свакодневном животу;<br>- препознаје улогу чула вида, слуха, мириса, укуса и додира у његовом свакодневном функционисању и сазнавању окружења;<br>- штеди воду и одлаже отпад на предвиђена места;<br>- се понаша тако да не угрожава биљке и животиње у непосредном окружењу;<br>- повезује резултате учења и рада са уложеним трудом. | | | потоци, реке, баре, језера, киша, снег.<br>Облици појављивања воде у непосредном окружењу.<br>Основна својства воде: укус, мирис, провидност, раствара поједине материјале.<br>Изглед земљишта: равница, брдо, планина.<br>Изглед земљишта у непосредном окружењу.<br>Основна својства земљишта: боја, растреситост, влажност;<br>Карактеристичне биљке и животиње у непосредном окружењу.<br>Изглед и делови тела биљака.<br>Изглед и делови тела животиња на примерима сисара, птица, риба, инсеката.<br>Човеково тело - делови тела (глава, труп, руке и ноге) и чула (вида, слуха, укуса, мириса и додира).<br>Значај воде, ваздуха, земљишта, сунчеве светлости и топлоте за живот биљака, животиња/човека.<br>Одговоран однос човека према животној средини (штедња воде, одлагање отпада на предвиђена места, брига о биљкама и животињама). |

**Кључни појмови**: оријентација, култура живљења и друштвена стварност у непосредном окружењу.

**Начин остваривања програма**

- Програм наставе и учења Света око нас остваривање се према УПУТСТВУ ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА НАСТАВЕ И УЧЕЊА СВЕТА ОКО НАС датом у *Правилнику о плану насатве и учења за први циклус основног образовања и васпитања и програму насатве и учења за први разред основног образовања и васпитања (Сл.гласник РС , Просветни гласник бр. 10 од 14. децембра 2017.).*

Кључни савети :

- **Завичајни принцип** (принцип животне близине) . У првом разреду се креће од просторно и временски најближих феномена за ученика; обезбеђује високу осетљивост на контекст у коме ученици живе, односно отвореност за садржаје из дететовог окружења и флексибилност за уважавање карактеристика и одлика најразличитијих средина у којима деца из Србије живе. У том смислу предмет *свет око нас* подразумева отвореност и за садржаје од значаја за националне мањине у складу са простором проучавања природних и друштвених појава у првом разреду - непосредно окружење. Поред тога, код свих ученика треба развијати осећај

богатства у различитостима међу припадницима различитих националности указивањем на постојање људи који славе другачије празнике, имају различите обичаје, културу становања, исхрану, облачење и сл.

- **- усмереност на развој интелектуалних, психофизичких, когнитивно-конативних и социјално-афективних сфера личности ученика**, што се одражава у наведеном циљу за крај циклуса и датим предметним исходима.
- **Неки исходи су по својој природи међупредметни** и остваривање се кроз активности у оквиру више наставних предмета, као на пример исход: *повезује резултате учења и рада са уложеним трудом*.
- **редослед програмских тема** и груписаних садржаја унутар тема **урађен искључиво ради прегледности** препоручених програмских садржаја и **не препоручује се као редослед приликом креирања годишњих и оперативних планова**, већ као помоћ наставнику да их креира**. Иста препорука се односи и на уџбенике**. Није пожељно да структура садржаја уџбеника буде основ за планирање наставе.
- **-**приступ настави и учењу треба да буде **повезан и са логиком и методологијом научне дисциплине** одакле произлази одређени садржај. Тако изучавање биолошких садржаја треба да укључи посматрање и праћење биолошких феномена; изучавање садржаја хемије и физике - закључивање на основу спроведеног експеримента итд.
- Развијање система појмова подразумева континуиран **рад учитеља на успостављању хоризонталне (унутар једног разреда) и вертикалне повезаности** (између разреда) садржаја унутар *Света око нас* и, касније, *Природе и друштва***.**
- **Важно је да се кадгод је могуће приступи корелацији и интегрисаном приступу садржајима на међупредметном нивоу кроз наставне и ваннаставне облике рада и активности у школи и изван ње.** Због природе садржаја предмета и датих исхода пожељно је активности организовати што чешће изван учионице, односно у ближем природном и друштвеном окружењу. **За потребе овог предмета посебно су погодни: организоване посете, шетње, излети, настава у природи.**
- **препоручује се коришћење шире литературе** и осталих извора информација: штампаних, аудио-визуелних и електронских медија. Посебно се препоручује коришћење аутентичних природних и друштвених извора, као најверодостојнијих показатеља стварности, појава и процеса у конкретном непосредном окружењу, као и дидактичких материјала који одражавају посебности датог окружења/контекста у коме ученици живе.
- **-**Учитељ остварује постављени циљ и исходе кроз наставу и остале организационе форме рада у школи, **без додатног оптерећења родитеља и њиховог обавезног ангажовања у остваривању програма.** Родитељи могу бити добровољно ангажовани као расположиви потенцијал локалне средине, у зависности од њихових знања, могућности и хтења.
- **различите активности ученика** које омогућују различите начине учења. Значајне активности ученика у оквиру предмета *Свет око нас* су:

✓ **Посматрање** са усмереном и концентрисаном пажњом ради јасног запажања и уочавања света у окружењу (уочавање видних карактеристика);
✓ **Описивање** - вербално или ликовно изражавање спољашњих и унутрашњих запажања;
✓ **<u>Процењивање</u>** - самостално одмеравање;
✓ **Груписање** - уочавање сличности и различитости ради класификовања;
✓ **Праћење** - континуирано посматрање ради запажања промена;
✓ **Бележење** - записивање графичко, симболичко, електронско бележење опажања;
✓ **Практиковање** - у настави, свакодневном животу и спонтаној игри и раду;
✓ **Експериментисање** - намерно модификоване активности, огледи које изводи сам ученик;
✓ **Истраживање** - испитивање својстава и особина, веза и узрочно-последичних односа;
✓ **Сакупљање** - прављење колекција, збирки, албума из природног и друштвеног окружења;
✓ **Стварање -** креативна продукција;
✓ **Играње** - дидактичке, едукативне и спонтане игре;
✓ **Активности у оквиру мини-пројекта** - осмишљавање и реализација.

Предмет: ЛИКОВНА КУЛТУРА

| | |
|---|---|
| Назив предмета | **ЛИКОВНА КУЛТУРА** |
| Циљ | **Циљ** учења предмета *ликовна култура* је да се ученик, развијајући стваралачко мишљење и естетичке критеријуме кроз практични рад, оспособљава за комуникацију и да изграђује позитиван однос према култури и уметничком наслеђу свог и других народа. |
| Разред | **први** |
| Годишњи фонд часова | **36 часова** |

| **ИСХОДИ**<br>По завршетку разреда ученик ће бити у стању да: | **ОБЛАСТ /ТЕМА** | **САДРЖАЈИ** |
|---|---|---|
| - опише, својим речима, визуелне карактеристике по којима препознаје облике и простор;<br>- пореди своје утиске и утиске других о уметничким делима, изгледу објеката/предмета и облицима из природе и окружења;<br>- одреди, самостално и у сарадњи са другима, положај облика у простору и у равни;<br>- црта на различитим подлогама и форматима папира;<br>- користи материјал и прибор у складу са инструкцијама;<br>- обликује једноставне фигуре од меког материјала;<br>- одабере, самостално, начин спајања најмање два материјала;<br>- преведе једноставне појмове и информације у ликовни рад;<br>- изрази, материјалом и техником по избору, своје замисли, доживљаје, утиске, сећања и опажања;<br>- преобликује, сам или у сарадњи са другима, употребне предмете мењајући им намену; | **ЛИКОВНА КУЛТУРА И ОКРУЖЕЊЕ** | **Простор.** Отворени и затворени простор, природа и простор који је човек обликовао. Карактеристичне визуелне одлике по којима се препознаје врста простора. Значај чувања споменика или значајних објеката у најближем окружењу. Значај уређења простора у коме ученик борави.<br>**Уметничка занимања и продукти.** Сликар - слика, вајар - скулптура, фотограф - фотографија... Изглед употребних предмета које су дизајнирали уметници.<br>**Установе културе** (биоскоп, музеј, галерија, позориште, библиотека…). Правила понашања и облачења у различитим установама културе, договорена правила понашања. |
| | **ОДНОСИ У ВИДНОМ ПОЉУ** | **Облици.** Облици из природе, облици које је створио човек, правилни и неправилни облици. Својства облика (цело, део, велико, мало, високо, ниско, краће, дуже, уско, широко, светло, тамно, обојено, безбојно, једнобојно, шарено, меко, тврдо, глатко, храпаво, обло, рогљасто).<br>**Положај облика у простору и у равни** (горе, доле, између, испод, у, на, испред, иза, усправно, положено, косо, лево, десно).<br>**Кретање.** Покретни и непокретни облици. Кретање бића и машина. Смер кретања облика (налево, надесно, нагоре и надоле). Безбедност у саобраћају - илузија величине покретних и непокретних објеката у односу на удаљеност од посматрача.<br>**Светлост и сенка.** Природни и вештачки извори осветљења. Промена осветљености у току дана. Изглед облика и сенке у зависности од осветљења. |

| | | |
|---|---|---|
| - изрази познате појмове мимиком и покретом тела, без звука;<br>- повеже одабрану установу културе са њеном наменом;<br>- поштује договоре и правила понашања и облачења приликом посете установама културе. | **ОБЛИКОВАЊЕ** | **Материјал и прибор.** Поступци правилног и безбедног руковања и одржавања материјала, прибора и радне површине, значај одржавања хигијене и безбедног руковања прибором.<br>**Обликовање скулптуре.** Обликовање меких материјала поступком додавања. Спајање разноврсних материјала.<br>**Обликовање цртежа.** Врсте линија (отворена, затворена, права, крива, светла, тамна, широка, уска, дугачка, кратка, непрекинута, испрекидана, груба, нежна, спирална, таласаста, степеназта...). Изражајна својства линија у односу на материјал и прибор.<br>**Обликовање слике.** Боја природних облика и боја облика које је створио човек. Изражајна својства боје у односу на материјал и прибор.<br>**Преобликовање.** Предмети и материјал погодни за преобликовање (оштећени предмети, амбалажа, остаци тканина...).<br>**Различите информације као мотивација за стваралачки рад.** Природа и непосредно окружење; машта и стварни догађаји; приче, песме и текстови из књига и часописа за децу и уџбеника, уметничка дела... |
| | **СПОРАЗУМЕВАЊЕ** | **Читање визуелних информација.** Илустрација у дечјим књигама и уџбеницима. Стрип. Цртани и анимирани филм - традиционално урађени (слободоручно обликовани или нацртани ликови) и савремени (урађени у апликативном програму). Прича у цртаном и анимираном филму. Изглед места и ликова.<br>**Знак.** Графички знак (ноте, слова и цифре), гестовни и звучни знак. Лепо писање. Украсна слова.<br>**Традиција.** Празници и украшавање.<br>**Невербално изражавање.** Пантомима, игре, перформанс. |

**Начин остваривања програма:**

- Програм наставе и учења **предемта Ликовна култура** остваривање се према УПУТСТВУ ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА НАСТАВЕ И УЧЕЊА ПРЕДЕМТА ЛИКОВНА КУЛТУА датом у *Правилнику о плану насатве и учења за апрви циклус основног образовања и васпитања и програму насатве и учења за први разред основног образовања и васпитања (Сл.гласник РС , Просветни гласник бр. 10 од 14. децембра 2017.).*

Кључни савети : општи део

- Програм предмета *ликовна култура* усмерен је на изградњу компетенција које су ученицима неопходне за живот у савременом свету. Програмска концепција није измењена, већ додатно подржава креативност наставника.
- Новине су исходи за крај разреда. Достизањем исхода ученик постепено развија компетенције. Улога наставника је да креира свој програм, при чему треба да буде фокусиран на исходе, односно да осмисли активности и одабере методе, технике и поступке који ће на најефикаснији начин омогућити достизање исхода.
- Од бројних исхода које ученици достижу до краја године одабрани су они које сви ученици могу да достигну. Предвиђено је да се већина исхода достиже постепено и континуирано током целе школске године, кроз разноврсне задатке и активности. Изузетак су они исходи који се достижу кроз периодичне активности, као што је одлазак у установу културе.
- Поједини садржаји могу да се дефинишу само глаголом, али се формулација не односи на активност ученика, већ на програмски садржај (најчешће упућује на процесе или поступке које је потребно објаснити). У програму предмета *ликовна култура* садржаје чине кључни појмови и подпојмови, мотивациони садржаји и васпитни садржаји. Кључни појмови су неизоставни садржаји, а остале садржаје одређује наставник, бирајући оне који су најпогоднији за достизање исхода.

Планирање наставе и учења

- **Структура програма је оквирна**, тематске целине постоје искључиво ради прегледности (наставник планира структуру). **Није пожељно да структура уџбеника буде основ за планирање наставе.** Највећа вредност уџбеника је у визуелним садржајима и у објашњењу кључних појмова. Ученици могу и даље користити постојеће уџбенике, али није пожељно да наставник копира структуру уџбеника. Наставне јединице се планирају оквирно, а било би добро да назив упућује на тренутак када се кључни појам први пут уводи. По завршетку наставне јединице не завршава се учење појма. На пример, ако је назив прве наставне јединице *Простор*, то не значи да ученици треба да уче о простору само током трајања те наставне јединице.
- Приликом планирања часова, односно активности, треба имати у виду следеће напомене. **Једна добро осмишљена активност обухвата више од једног исхода**. На основу једног исхода може се осмислити више задатака/активности. Овако дефинисани исходи подржавају различите начине планирања. **Важно је само избећи релацију један задатак/активност - један исход, јер се не ради о исходима који се достижу по завршетку једног задатка/активности.**
- Када се **планира интегрисана настава**, важно је водити рачуна о циљу и специфичностима предмета како ученици не би били ускраћени, јер сваки наставни предмет има специфичну методику и само примена свих методика омогућава целокупни развој ученика. У настави *ликовне културе* знања, умења и ставови изграђују се на јединствен начин у интеракцији програмских елемената (креативност- медијуми - садржаји) и активности наставника и ученика, па се од наставника очекује да адекватно подржи развој опажања, стваралачког мишљења и индивидуални потенцијал сваког ученика. У упутству је указано на тачке у интегрисаној настави где се методе битно разликују по предметима.
- **Програм је пројектован на мањи број часова него што је предвиђено планом наставе** и учења <u>како би и наставник и ученици имали времена да реализују сопствене креативне</u> идеје. Када је реч о ученицима националних мањина који похађају наставу на матерњем језику, овај **"вишак" часова је предвиђен за упознавање културе и уметничког наслеђа националне мањине, а у складу са програмом предмета *свет око нас*.**

Препоруке за реализацију програма

Ликовна култура и окружење

- Наставник ће током године, сваки пут када се укаже прилика, **упућивати ученике на предмете које користе или виђају у свом окружењу** (аутомобили, мобилни телефони, школски прибор, прибор за јело...), **а чији изглед (дизајн) су осмислили уметници**.
- Оно што је примарно је **да ученици пореде свој и утисак других, да постепено уче да образлажу (својим речима) оно што им се свиђа или не свиђа**, да разумеју и поштују чињеницу да свако може имати другачији естетски доживљај (који се, с временом, мења).
- Уколико постоје могућности, наставник током године води ученике **у најмање две установе културе** (на пример, у биоскоп и у позориште) и **упућује их на правила понашања и облачења, на разлике у правилима понашања и на опажање уређења простора и карактеристичне атмосфере унутар установе.** Важно је да се ови садржаји уче ненаметљиво и постепено, тако да развијају радозналост, осећај за естетичке вредности и интересовање за уметност и културу.
- Када је реч о истраживању визуелних карактеристика најближег окружења и природе, часови *ликовне културе* могу да се интегришу са часовима предмета *свет око нас*, од којих се разликују по томе што нису стриктно везани за завичајни принцип. Ученици имају слободу да у ликовном раду изразе оно што им је значајно, а што може бити везано и за неки удаљени простор. На пример, свој доживљај током боравка на селу, на мору, на планини... Ученици се међусобно упознају када говоре о свом ликовном раду (зашто су одабрали баш ту тему/мотив, шта им је било значајно да прикажу...), а то може бити прилика да у радовима вршњака уоче визуелне одлике простора који им је непознат. Када се ликовно изражавање повезује са вербалним наставник се ослања на упутство за реализацију програма предмета *српски језик*, односно *матерњи језик*.

Односи у видном пољу

- Облик је ликовни елемент који гради композицију, а ради се о појму из теорије обликовања који се у првом разреду учи искуствено. **Све активности које се односе на истраживање својства облика (величина, боја, текстура...) и положај облика у простору могу да се реализују на интегрисаним часовима предмета *ликовна култура*, *математика* и *свет око нас***. Часови *ликовне културе* треба да се раздвоје од часова *математике* у тренутку када ученици почну да користе лењир.
- **Појам *кретање*** (киша, облаци, таласи, птице, инсекти, аутомобил, лифт, људи, кућни љубимци...) **предложен је као подстицај за активности које ученицима омогућавају да самостално граде мрежу појмова**. Наставник уобичајено подстиче ученике на размишљање техником асоцијација. Појмови које ученици самостално повезују са појмом кретања могу да се запишу на табли. На тај начин се долази до већег броја тема/мотива за ликовни рад, а сваки ученик бира тему/мотив који га највише мотивише да ствара. Кретање се може повезати са звуком, па је пожељно осмислити и часове који су интегрисани са часовима *музичке културе* и *физичког и здравственог васпитања*. Једна од могућности је игра у школском дворишту у којој ученици заузимају различите положаје и опцртавају бачене сенке. Ова игра повезује појмове кретање и сенка и може послужити као увод за разговор о извору светлости, о промени изгледа облика и бачене сенке облика у току дана. Треба имати у виду да акценат није на развијању научног мишљења, већ стваралачког.
- Ради безбедности у саобраћају пожељно је ученицима **указати на чињеницу да удаљени објекти делују мањи него што јесу.** Ако се аутомобил креће ка нама, што је ближи делује све већи. Наставник ове информације илуструје сликом из уџбеника, часописа, као и посматрањем објеката у окружењу. Ако је потребно, ученици могу и да покушају да прикажу ближе и даље објекте и бића у ликовном раду.

Обликовање

- **Наставник бира ликовне технике које ће се учити у првом разреду**. Важно је да буду разноврсне, да ученици могу да их користе самостално или уз минималну помоћ и да су изводљиве у школи. Наставник објашњава технике у форми кратког упутства пре и у току рада.

Пошто добију основне (неопходне) информације, ученици самостално истражују изражајне могућности ликовних техника док изражавају своје замисли.

- Када је реч **о прибору и материјалу**, примарне су информације које се односе на безбедност и здравље, па тек онда информације о изражајним својствима (које се већим делом уче искуствено). Пример. 1. Здравље и безбедност. Цртеж урађен фломастером бледи на светлости (може се десити да с временом од њега остане само неколико бледих мрља). Перманентни фломастери не бледе, али могу бити отровни (родитељи треба да прочитају ознаке пре куповине). 2. Изражајна својства. Квалитетни фломастери имају интензивну боју, а у паковању има више тонова. Погодни су за цртање стрипова, али не и за сликање (јер се боје не могу мешати, не могу се добити многи тонови који постоје у природи и у окружењу...).
- **Када обликују разне врсте глина, ученици спонтано комбинују поступке *додавање* и *одузимање*,** што је далеко лакше него обликовање само једним поступком. Обликовање само додавањем је предложено како би се подстакао развој ученика, нарочито развијање пажње. Наставник може прво да зада ученицима да заједно обликују једну скулптуру од глине (резултат није важан). Поступак *спајање* се примењује код обликовања разноврсним материјалом. Од ученика се очекује да размишљају, истражују, да се договарају и размењују идеје и искуства како би смислили како да ефикасно споје два или више материјала када обликују ликовни рад. Наставник води ове активности и, уколико је потребно, може да наведе начине спајања (лепком, везивањем, спајалицама, дечјом хефталицом, чачкалицама...), али ученик треба да одабере начин.
- **Веома је важно да ученици развијају осећај за линију** (да не би продуковали круте, схематске цртеже). Постоје бројни начини да се развија осећај за линију, већином су у форми игре и наставник може пронаћи на интернету описе часова и задатака (у овом упутству је могуће дати само кратку препоруку). Наставник треба да тражи од ученика да цртају комбинујући прибор (на пример, оловку и бојицу). Не очекује се да ће ученици по завршетку разреда бити оспособљени да свесно користе изражајна својства материјала. Сви ученици су достигли исход ако су у току године цртали разноврсним материјалом/прибором.

**У првом разреду ученици углавном спонтано цртају и боје**. Наставник ће, на основу процене могућности одељења и појединачних ученика, одлучити када и како ће ученике постепено уводити у сликање. Један од поступака је да се ученицима зада да "цртају и боје" само помоћу четке и боје (не користе оловку). У првом разреду то може да буде задатак који раде само једном (или ниједном). Поступак који подстиче размишљање и развија осећај за боје подразумева захтеве који су нешто изнад могућности ученика (а који нису нереални ако се уведу на време и постепено). На пример, задатак у коме се од ученика тражи да користе само три или само две омиљене боје.

- **Када је реч о рециклажи**, потребно је осмислити активности које су припрема за оно што ће се учити у старијим разредима, што не значи да ученици не треба да добију једноставне информације. Важно је да знају да могу да преобликују материјал и предмете које желе да баце. На пример, амбалажу, поломљене или покварене играчке, остатке тканина... На тај начин се штеди, па се и неке књиге и свеске праве од старог (рециклираног) папира. То је довољно информација за овај разред.
- **Активности као што су цртање, вајање и сликање нису везане само за вежбање ликовних техника, већ много већи значај имају комуникација и креативност**. Ученици кроз ликовни рад саопштавају своје идеје, расположења, размишљања, замишљања, емоције... Наставник планира мотивациони разговор који подстиче изражавање. Новина у програму су информације које до сада нису плански коришћене као мотивациони садржај, а препоручене су да би се ефикасније омогућило стицање општих компетенција. Такав садржај су уметничка дела, укључујући и она која ученици овог узраста не разумеју (на пример, дела Умберта Бочонија, Пабла Пикаса, Пола Сезана, Стојана Ћелића, Марка Шагала, Василија Кандинског...). Када се уметничка дела користе као мотивациони садржај, важно је одабрати одговарајућу методу/технику да би се подстакао развој креативности, а избегло имитирање. На пример, наставник не показује ученицима репродукцију уметничког дела, већ само један њен део

(остало је прекривено), а на основу видљивог дела се не може наслутити како изгледа целина. Од ученика се тражи да "доврше" дело, свако како жели. По завршетку рада ученици пореде своја решења, као и своје радове са оригиналним делом (наставник показује целу композицију). Важно је пронаћи дело које ученици не могу да виде у уџбенику. Поступак прати и одговарајући разговор, ученици треба да схвате да циљ задатка није да погађају тачан одговор, већ да креирају оригиналан рад. Ово је само једна од бројних могућности, од наставника се очекује да осмисли и друге. И за ученике националних мањина, који треба да упознају сопствено уметничко наслеђе, веома је важно да не буду оптерећени сувопарним излагањем и захтевом да меморишу податке или анализирају дело.

- У првом циклусу се сва уметничка дела и споменици културе користе као мотивација за стваралачки рад, а ученици ће лакше упамтити уметнике и њихова дела, ако се са тим делима повежу кроз неку занимљиву активност или задатак.

Споразумевање

- У овој целини су предложени **садржаји који се односе на читање (разумевање) информација,** у првом реду **визуелних**, односно слике у најширем значењу (рекламе, илустрације у уџбеницима и дечјим часописима, изрази лица...) и различите начине споразумевања.
- **Наставник бира активности и садржаје, водећи рачуна о томе да ће се ученици континуирано оспособљавати за читање визуелних информација**, од првог разреда до краја основне школе.
- **У првом разреду ученици треба да стекну свест о томе да се разне (и важне) поруке не преносе само говором и реченицом, већ и звуком** (на пример, школско звоно), **бојом** (семафор), **сложеним сликама, музиком, мимиком, гестом**... Сложене приче у сликама (**стрип, цртани филм**) тумаче се на интегрисаним часовима предмета *ликовна култура* и *српски језик*, односно матерњи језик.
- Када је реч **о графичким знацима** (слово, цифра, нота) корисно је задати ученицима **да украшавају одабрани знак**. На тај начин се уводе у калиграфију и појмове које ће ближе упознати у старијим разредима.
- **Активности везане за традицију и украшавање** смишља наставник, у зависности од празника/свечаности. Игра Ледена краљица, као и пантомима су **погодан увод у перформанс, који ће се радити и у наредним разредима.**
- **Није пожељно да се невербално споразумевање замени другим активностима** (на пример, обликовањем сценографије за школску приредбу или за луткарско позориште), зато што су ове активности важне за развој, а помажу да се повучени ученици активирају. Невербално изражавање може да се учи на интегрисаним часовима предмета *ликовна култура* и *физичко и здравствено васпитање* (једна од бројних активности је обликовање слова и бројева телом).

Предмет: МУЗИЧКА КУЛТУРА

| | |
|---|---|
| Назив предмета | **МУЗИЧКА КУЛТУРА** |
| Циљ | **Циљ** учења предмета *музичка култура* је да код ученика развије интересовање и љубав према музици кроз индивидуално и колективно музичко искуство којим се подстиче развијање креативности, естетског сензибилитета и духа заједништва, као и одговорног односа према очувању музичког наслеђа и културе свога и других народа. |
| Разред | **први** |
| Годишњи фонд часова | **36 часова** |

| **ИСХОДИ**<br>По завршетку разреда ученик ће бити у стању да: | **ОБЛАСТ/ТЕМА** | **САДРЖАЈИ** |
|---|---|---|
| - објасни својим речима утиске о слушаном делу, особине тона, доживљај прегласне музике и њеног утицаја на тело и зашто је тишина важна;<br>- разликује одабране звукове и тонове, певање/свирање; хор/један певач/група певача; оркестар/један свирач/група свирача, боју различитих певачких гласова и инструмената и музичке изражајне елементе;<br>- препозна музички почетак и крај и понављање теме или карактеристичног мотива у слушаном делу;<br>- повезује музичко дело у односу на њему блиске ситуације, врсту гласа и боју инструмента са карактером дела;<br>- поштује договорена правила понашања при слушању музике;<br>- користи самостално или уз помоћ одраслих, доступне носиоце звука;<br>- изговара у ритму уз покрет бројалице;<br>- пева по слуху песме различитог садржаја и расположења;<br>- пева по слуху уз покрет народне песме, музичке игре;<br>- примењује правилан начин певања и договорена правила понашања у групном певању и свирању;<br>- свира по слуху звучне ономатопеје и илустрације, ритмичку пратњу уз бројалице и песме, једноставне аранжмане, свирачке деонице у музичким играма;<br>- повезује почетне тонове песама-модела и једноставних наменских песама са бојама, ритам са графичким приказом;<br>- објашњава својим речима доживљај свог и туђег извођења; | **СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ** | Уметничка музика у цртаним и анимираним филмовима.<br>Однос звук - лик, музика - радња.<br>Композиције које илуструју различита осећања.<br>Звук и тон (извори).<br>Звуци тела (пулс, куцање срца, дисање...). Звуци из природе и окружења. Звучни знак (школско звоно, аутомобилска сирена...).<br>Тон: боја (различити гласови и инструменти), трајање (кратак - дуг), јачина (гласан - тих), висина (висок - дубок).<br>Тишина и одсуство звука.<br>Композиције које илуструју различите боје људског гласа и инструмената.<br>Музички дијалог (хор, глас и хор, глас и инструмент, два гласа, два инструмента, један свирач, група свирача, оркестар).<br>Различити жанрови везани за ситуације значајне за ученике (празници, приредбе, свечаности, рођендани, венчања, новогодишње и божићне песме...).<br>Музичка прича.<br>Карактер дела и елементи музичке изражајности (условљеност).<br>Музички бонтон.<br>Музика и здравље.<br>Носиоци звука (це-де плејер, ем пе 3 плејер, рачунар...). |
| | **ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ** | Изговор бројалице у ритму уз покрет - пљескање, пуцкетање прстима, корачање, дланом о надланицу, ударом о клупу.<br>Звучне ономатопеје и илустрације.<br>Држање тела и дисање - правилан начин певања.<br>Правилна дикција - изговарање брзалица и бројалица.<br>Певање песама по слуху различитог садржаја и карактера.<br>Певање песама уз покрет - песме уз игру и народне песме.<br>Певање модела и наменских песама и повезивање њихових почетних тонова уз боју (до-зелено, ре-браон, ми-жуто, фа-плаво и сол-црвено).<br>Дечји ритмички инструменти и начииа свирања на њима.<br>Свирање по слуху пратње уз бројалице и песме - пулс, ритам, груписање удара.<br>Певање и извођење музичких игара уз свирање на дечјим инструментима - песме уз игру, дидактичке игре, музичке драматизације.<br>Свирање инструменталних аранжмана на дечјим ритмичким инструментима и на алтернативним изворима звука.<br>Свирање графички представљеног ритма.<br>Музички бонтон. |
| | **МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО** | Израда дечјих ритмичких инструмената од различитих материјала.<br>Стварање звукова из непосредне околине и природе спонтаном или договореном импровизацијом.<br>Креирање сопствених покрета уз музику која се изводи или |

| | | |
|---|---|---|
| - учествује у школским приредбама и манифестацијама;<br>- направи дечје ритмичке инструменте;<br>- ствара звучне ефекте, покрете уз музику, мању ритмичку целину помоћу различитих извора звука, ритмичку пратњу за бројалице, песме и музичке игре помоћу различитих извора звука, музичко питање и одговор на ритмичким удараљкама, једноставну мелодију на краћи задати текст;<br>- изабере према литерарном садржају одговарајући музички садржај. | | слуша.<br>Стварање звучних ефеката и једноставне ритмичке пратње користећи различите изворе звука.<br>Бирање инструмената на основу звука и стварање једноставне ритмичке пратње уз бројалице, песме и музичке игре.<br>Стварање мањих ритмичких целина на основу музичког искуства - изговором у ритму, различитим покретима, предметима и дечјим ритмичким инструментима.<br>Стварање музичких питања и одговора на дечјим ритмичким инструментима у дијалогу.<br>Стварање једноставне мелодије на краћи текст.<br>Бирање познатих музичких садржаја, звучних ономатопеја и илустрација за стварање звучне приче - праћење литерарног текста. |

**Начин остваривања програма:**

- Програм наставе и учења **предмета Музичка култура** остваривање се према УПУТСТВУ ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА НАСТАВЕ И УЧЕЊА ПРЕДЕМТА МУЗИЧКА КУЛТРУА датом у *Правилнику о плану наставе и учења за први циклус основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за први разред основног образовања и васпитања (Сл. гласник РС , Просветни гласник бр. 10 од 14. децембра 2017.).*

Кључне препоруке:

- Музику од почетка треба **повезивати са што више догађаја у животу детета**.
- Настава је усмерена на остваривање исхода и **даје предност искуственом учењу** у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици, а постепена рационализација искуства временом постаје теоријски оквир. Искуствено учење у оквиру овог предмета подразумева активно слушање музике, лично музичко изражавање ученика кроз извођење музике и музичко стваралаштво.
- Паралелно одвијање различитих музичких активности подстиче фину менталну комбинаторику, драгоцену за развијање укупног менталног и психо-моторног потенцијала ученика, као и одличну основу за **интеграцију са другим предметима.**
- **Исходи представљају музичке, опажајне и сазнајне активности ученика**. Музичке активности су говор у ритму, певање, свирање, покрет уз музику, слушање музике и видови стваралаштва.
- Препоручени **музички садржаји** (бројалице, песме, ритмички аранжмани, композиције за слушање музике) остављају простор за избор других садржаја у складу са могућностима ученика и инвентивношћу наставника.
- Да би постигао очекиване исходе васпитно-образовног процеса, **наставник реализује наставу користећи глас, покрет и музичке инструменте.**
- **Корелација између предмета** може бити полазиште за бројне активности у којима **ученици могу бити учесници као истраживачи, креатори и извођачи.**
- Код ученика треба **развијати дух заједништва кроз рад у групама** и у одељењу, као и комуникацијске вештине у циљу преношења и размене искустава и знања.
- У оквиру саме **организације часа** преовлађује активност којом треба да се савлада нови музички садржај, али је она увек у комбинацији са другим музичким активностима. Полази се

од централне теме (нпр. назива песме која се учи, или композицији која се слуша). Процес учења увек полази од што квалитетнијег избора музичких примера. Специфичност предмета се огледа у томе да се музичке активности одвијају паралелно или једна музичка активност логички води ка другој. На пример, извођење бројалице уз покрет води ка свирању на дечјим ритмичким инструментима. Вежбе правилног држања тела, дисања и говорне артикулације претходе обнављању познатих песама, које су опет садржајно и/или музички сличне оној коју ће учити. Уз песму или бројалицу може се свирати ритмичка пратња. Слушање музике може се комбиновати са свим другим активностима.

- Најважнији **покретач наставе треба да буде принцип мотивације и инклузивности** у подстицању максималног учешћа у музичком доживљају као и развијању потенцијала за музичко изражавање.
- **Настава музичке културе остварује се кроз следеће области:**
  - Слушање музике,
  - Извођење музике,
  - Музичко стваралаштво.
- ПРИ ОСТВАРИВАЊУ НАСТАВЕ И УЧЕЊА СВАКЕ ОД НАВЕДЕНИХ ОБЛАСТИ НАСТАВНИК КОРИСТИ УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА КОЈЕ СЕ НАЛАЗИ У „ПРАВИЛНИКУ *о плану насатве и учења з апрви циклус основног образовања и васпитања и програму насатве и учења за први разред основног образовања и васпитања „(Сл.гласник РС , Просветни гласник бр. 10 од 14. децембра 2017.).*
- **НАСТАВНИК КОРИСТИ ПРЕПОРУЧЕНЕ КОМПОЗИЦИЈЕ ЗА СЛУШАЊЕ** (химне, народне песме, дечје песме, музичке игре, бројалице , домаћи и страни композитори) **И ПЕВАЊЕ** (химне, народне песме, дечје песме, музичке игре, бројалице) **у складу са Правилником** .

- **МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО** - Дечје музичко стваралаштво представља виши степен активирања музичких способности које се стичу у свим музичким активностима, а резултат су креативног односа према музици. Оно подстиче музичку фантазију, обликује стваралачко мишљење, продубљује интересовања и доприноси трајнијем усвајању и памћењу музичких репродуктивних и стваралачких активности и знања.

✓ Наставник треба **да подстиче ученике да импровизују и истражују начине** на који могу да изразе кроз музику сопствену инспирацију.

✓ **Стваралаштво може бити заступљено кроз:**
  - импровизацију игре/покрета на одређену музику,
  - израду дечјих ритмичких инструмената од различитих материјала,
  - музичке импровизације,
  - музичка питања и одговоре,
  - компоновање мелодије на задати текст,
  - илустрацију доживљаја музике,
  - одабир познатог музичког у односу на литерарни садржај.

- **МУЗИЧКИ БОНТОН**

✓ Музички бонтон чине **правила прихватљивог понашања у различитим ситуацијама у домену музичке културе.** Наставник треба да искористи сваку прилику у току слушања или извођења, да објасни ученицима како треба да се понашају, зашто и шта се од њих очекује.

✓ Да би ученици трајније прихватили и савладали ова правила када је у питању слушање музике, **препоручљиво је да их наставник одведе на неки концерт** (нпр. музичка школа), где ће им у контакту са живом музиком све бити много лакше да разумеју. Нека правила (тишина, аплауз при изласку извођача на бину и при завршетку концерта) ученици могу самостално применити а нека (изостанак аплауза између ставова музичког дела) могу применити уз помоћ наставника.

✓ Код извођења музике, правила понашања се могу најлакше објаснити у реализацији групног извођења а нарочито хора (међусобно слушање извођача, музички дијалог, одсуство причања...)

- **УТИЦАЈ МУЗИКЕ НА ЗДРАВЉЕ**

- ✓ Квалитетна настава музичке културе подразумева и потребу да се у савременим условима и организацији живота (присуство буке и тенденција њеног повећања) **ученицима скрене пажња на штетан утицај прегласне музике на здравље,** физиолошки и психолошки одговор, односно реакцију организма на такву музику и директну рефлексију на квалитет музичког дела које се слуша.

- **ПРОЦЕС ВРЕДНОВАЊА**
- ✓ Наставник треба да мотивише ученика на даљи развој, **тако да ученик осети да је кроз процес вредновања виђен и подржан, као и да има оријентацију где се налази у процесу развоја у оквиру музике и музичког изражавања.**
- ✓ Важно је укључити **самог ученика у овај процес у смислу дијалога** и узајамног разумевања, у вези са тим **шта ученик осећа као препреке** (вољне и невољне) **у свом развоју**, као и на које начине се, *из ученикове перспективе*, оне могу пребродити.
- ✓ У процесу вредновања резултата учења **наставник треба да буде фокусиран на ученичку мотивацију и ставове у односу на извођење и стваралаштво**, способност концентрације, квалитет перцепције/аперцепције и начин размишљања приликом слушања.
- ✓ Када је у питању вредновање области Музичко извођење и стваралаштво**, ученичка постигнућа треба вредновати у смислу изражајног и стваралачког ангажовања ученика**, **а не према квалитету насталог дела,** јер су и најскромније музичке импровизације, креативно размишљање и стварање, педагошки оправдане.
- ✓ Узимајући у обзир циљ предмета, неопходно је имати на уму **да се оквир вредновања процеса и резултата учења одвија највише у ученичком живом контакту са музиком**, тј. извођењу и стваралаштву, а такође и слушању музике.
- ✓ **Теоретско знање треба да има своју примену** и функцију **у ученичком изражавању кроз музику** и у контакту са музиком. Како процес учења у оквиру сваког часа треба да обухвати све области, посматрање ученика у живом контакту са музиком је истовремено показатељ квалитета процеса учења, као и идеална сцена за вредновање остварености исхода.
- ✓ **Сумативно вредновање треба да буде осмишљено кроз задатке и активности које захтевају креативну примену знања**. **Диктате не треба практиковати, ни задавати**.

- ✓ У смислу активности, **постигнућа ученика треба проценити на основу учениковог контакта са музиком и то:**

1. допринос ученика за време групног рада,
2. израда креативних задатака на одређену тему,
3. рад на пројекту (ученик даје решење за неки проблем и одговара на конкретне потребе),
4. специфичне вештине.
5. начин размишљања и ставови

Предмет: ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ

| | |
|---|---|
| Назив предмета | **ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ** |
| Циљ | **Циљ** учења предмета *физичко и здравствено васпитање* је да ученик унапређује физичке способности, моторичке вештине и знања из области физичке и здравствене културе, ради очувања здравља и примене правилног и редовног физичког вежбања у савременим условима живота и рада. |
| Разред | **први** |
| Годишњи фонд часова | **108 часова** |

| **ИСХОДИ**<br>По завршетку разреда ученик ће бити у стању да: | **ОБЛАСТ/ТЕМА** | | **САДРЖАЈИ** |
|---|---|---|---|
| - примени једноставне, двоставне општеприпремне вежбе (вежбе обликовања);<br>- правилно изведе вежбе, разноврсна природна и изведена кретања;<br>- комбинује и користи усвојене моторичке вештине у игри и у свакодневном животу;<br>- одржава равнотежу у различитим кретањима;<br>- разликује правилно од неправилног држања тела и правилно држи тело;<br>- примењује правилну технику дисања приликом вежбања;<br>- изведе кретања, вежбе и<br>кратке саставе уз музичку пратњу;<br>- игра дечји и народни плес;<br>- користи основну терминологију вежбања;<br>- поштује правила понашања на просторима за вежбање;<br>- поштује мере безбедности током вежбања;<br>- одговорно се односи према објектима, справама и реквизитима у просторима за вежбање;<br>- поштује правила игре;<br>- навија фер и бодри учеснике у игри;<br>- прихвати сопствену победу и пораз;<br>- уредно одлаже своје ствари пре и након вежбања;<br>- наведе делове свога | **ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ** | | Вежбе за развој снаге.<br>Вежбе за развој покретљивости.<br>Вежбе за развој издржљивости.<br>Вежбе за развој брзине.<br>Вежбе за развој координације. |
| | **МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ** | **Ходање и трчање** | Ходање:<br>- кратким корацима,<br>- дугим корацима,<br>- у различитом ритму,<br>- ходање са реквизитом,<br>- ходање са променом, правца и смера.<br>Техника трчања:<br>- трчање преко препрека,<br>- трчање са променом правца и смера,<br>- брзо трчање 20 м са стартом из различитих почетних положаја,<br>- игре са коришћењем научених облика ходања и трчања. |
| | | **Скакања и прескакања** | Поскоци у месту.<br>Поскоци у кретању.<br>Скакања удаљ.<br>Скакања увис.<br>Прескакање дуге вијаче.<br>Вежбе скакања и прескакања упором рукама.<br>Игре уз коришћење различитих облика скакања и прескакања. |
| | | **Бацања и хватања** | Бацање лоптице из места у даљину и у циљ.<br>Бацање лоптице из кретања.<br>Бацање лопте увис.<br>Вођење лопте.<br>Додавање лопте.<br>Игре са вођењем, додавањем лопте и гађањем у циљ. |
| | | **Пузања, вишења, упори и пењања** | Пузања на тлу.<br>Пењања.<br>Провлачења.<br>Вис лежећи опружено.<br>Помицања улево и удесно у вису лежећем и вису слободном.<br>Упори. |
| | | **Вежбе на тлу** | **Основни садржаји**<br>Основни ставови и положаји.<br>Поваљка на леђима. |

| | | | |
|---|---|---|---|
| тела и препозна њихову улогу;<br>- уочи промену у расту код себе и других;<br>- уочи разлику између здравог и болесног стања;<br>- примењује здравствено-хигијенске мере пре, у току и након вежбања;<br>- одржава личну хигијену;<br>- учествује у одржавању простора у коме живи и борави;<br>- схвати значај коришћења воћа у исхрани;<br>- правилно се понаша за столом. | | | Став на лопатицама (свећа).<br>Колут напред из чучња у чучањ.<br>Поваљка на стомаку.<br>Састав од научених елемената.<br>Игре са усвојеним вежбама.<br><br>**Проширени садржаји**<br>Колут назад из чучња у чучањ, низ косу површину.<br>Одељењско такмичење са задатом комбинацијом вежби. |
| | | **Вежбе равнотеже** | Ходање по линији.<br>Ходање по шведској клупи.<br>Лагано трчање на шведској клупи или ниској греди.<br>Кратак састав на линији обележеној на тлу, шведској клупи и ниској греди. |
| | | **Вежбе са реквизитима** | Вежбе обликовања са реквизитима.<br>Трчања, поскоци и скокови уз коришћење реквизита.<br>Дизање и ношење предмета и реквизита на различите начине.<br>Елементарне игре са реквизитима.<br>Игре са ластишом. |
| | | **Плес и Ритимика** | Ходање и трчање са променом ритма, темпа и динамике уз пљесак и уз музичку пратњу.<br>Галоп напред.<br>Дечији поскок.<br>Њихање и кружење вијачом или траком.<br>Суножни скокови кроз вијачу са обртањем напред.<br>Народно коло по избору. |
| | | **Полигони** | Комбиновани полигон од усвојених вештина (вежби). |
| | **ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА** | **Култура вежбања и играња** | Основни термини у вежбању.<br>Вежбам безбедно.<br>Чувам своје и туђе ствари.<br>Правила елементарних игара.<br>Некад изгубим, а некада. победим.<br>Навијам фер. |
| | | **Здравствено васпитање** | Упознај своје тело.<br>Растемо.<br>Видим, чујем, осећам.<br>Моје здравље.<br>Ко све брине о мом здрављу.<br>Лична хигијена.<br>Хигијена простора у коме живим.<br>Хигијена простора у коме вежбам. |

| | | | |
|---|---|---|---|
| | | | Животне намирнице и правилна исхрана.<br>Заједно за столом. |

**Начин остваривања програма:**

- Програм наставе и учења **предемта Физичко и здравствено васпитање** остваривање се према УПУТСТВУ ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА НАСТАВЕ И УЧЕЊА ОВОГ ПРЕДЕМЕТА датом у *Правилнику о плану насатве и учења за први циклус основног образовања и васпитања и програму насатве и учења за први разред основног образовања и васпитања (Сл.гласник РС , Просветни гласник бр. 10 од 14. децембра 2017.).*

Кључне препоруке из упутства

- Програм предмета *физичког и здравственог васпитања* **састоји се од три предметне области**:
  - физичка способност,
  - моторичка вештина,
  - физичка и здравствена култура.

- Програм првог разреда базиран је на континуитету усвојених знања, вештина, ставова и вредности из предшколског васпитања и образовања.

- **ОРГАНИЗАЦИОНИ ОБЛИЦИ РАДА**

✓ Организациони облици рада који омогућавају остваривање планираних исхода су **редовна настава и ваннаставне активности.**

✓ **План и програм ваннаставних активности предлаже Одељенско веће првог разреда и саставни је део годишњег плана рада школе и школског програма**. У оквиру њих постоје следећи облици рада:
  - спортско-рекреативне активности,
  - недеља школског спорта,
  - активности у природи (крос, спортски дан, излети, зимовање, летовање...),
  - школска такмичења,
  - корективно-педагошки рад.

- **ЧАСОВИ ФИЗИЧКОГ И ЗДРАВСТВЕНОГ ВАСПИТАЊА**

ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ

✓ На свим часовима као и на другим организационим облицима рада, п**осебан акценат се ставља на:** - развијање физичких способности које се континуирано реализује у припремном делу часа. Део главне фазе користи се за развој основних физичких способности узимајући у обзир утицај који наставна тема има на њихов развој. Методе и облици рада бирају се у складу са потребама и могућностима ученика и материјално-техничким условима за рад;
  - подстицање ученика на самостално вежбање;
  - учвршћивање правилног држања тела.

МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ

✓ Усвајање моторичких вештина, остварује се кроз примену основних и проширених програмских садржаја **примењујући основне дидактичко-методичке принципе** и методе рада неопходне за достизање постављених исхода.

✓ Усвојене **моторичке вештине треба да омогуће ученицима њихову примену у свакодневним и специфичним животним ситуацијама**.

- ✓ **Ученицима који нису у стању да усвоје неке од садржаја, задају се слична али лакша вежбања од предвиђених или предвежбе.**
- ✓ Уколико ученик не достигне предвиђени исход, оставља се могућност да исти достигне у наредном периоду.
- ✓ **Усаваршавање неких моторичких задатака је континуирани процес** без обзира на садржаје програма (техника ходања, трчања, примена научене игре итд.).
- ✓ **У раду са напреднијим ученицима реализују се проширени садржаји**. Кроз процес реализације програма неопходно је пратити способности ученика за различите физичке активности.

ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА

- ✓ Ова наставна **област реализује се кроз све организационе облике рада, наставне области и теме уз практичан рад.**
- ✓ Достизањем исхода ове наставне области, **ученици стичу знања, вештине, ставове и вредности о вежбању** (основним појмовима о вежби, како се неко вежбање изводи и чему конкретна вежба и вежбање служи), физичком васпитању, спорту и здрављу.
- ✓ Основне **информације о вежбању и здрављу преносе се непосредно пре, током и након вежбања на часу.**
- ✓ **Ова наставна област обухвата**:
  - формирање правилног односа према физичком вежбању и здрављу;
  - развијање и неговање другарства;
  - препознавање негативних облика понашања у игри и др.

- ✓ Поред наведеног **у овој области потребно је радити на**:
  - неговању патриотских вредности (народне традиције и мултикултуралности);
  - формирању правилног односа према различитостима,
  - чувању личне и школске имовине,
  - неговању друштвених вредности итд-

СПОРТСКО-РЕКРЕАТИВНЕ АКТИВНОСТИ

- ✓ Реализују се према интересовању ученика. Сачињава се посебан програм при чему се узимају у обзир материјални и просторни услови рада, узрасне карактеристике и способности ученика.

НЕДЕЉА ШКОЛСКОГ СПОРТА

- ✓ **Ради развоја и практиковања здравог начина живота**, развоја свести о важности сопственог здравља и безбедности, о потреби неговања и развоја физичких способности, као и превенције насиља, наркоманије, малолетничке делинквенције, **школа у оквиру Школског програма реализује недељу школског спорта.**

Недеља школског спорта обухвата:
- **физичке активности прилагођене узрасту** и могућностима ученика;
- **културне манифестације са циљем промоције физичког вежбања**, спорта и здравља (ликовне и друге изложбе, фолклор, плес, музичко-спортске радионице...);
- **ђачке радионице** (о здрављу, физичком вежбању, спорту и др.).

- ✓ **План и програм Недеље школског спорта сачињава Одељенско веће првог разреда** заједно са Стручним већем предметних наставника који реализују наставу *физичког и здравственог васпитања* у другом циклусу, као и другим Стручним већима (ликовне културе, музичке културе, историје, информатике...) и стручним сарадницима у школи, водећи рачуна да и ученици, који су ослобођени практичног дела наставе *физичког и здравственог васпитања*, буду укључени у организацију ових активности.

АКТИВНОСТИ У ПРИРОДИ (ИЗЛЕТ, КРОС, ЗИМОВАЊЕ, ЛЕТОВАЊЕ...)

- ✓ Из фонда радних дана, предвиђених заједничким планом, **школа организује активности у природи:**
  - **излет;**
  - **крос се организује минимум једном** у току школске године;
  - **зимовање** - организује се за време зимског распуста (физичке активности на снегу);
  - **летовање** - организује се за време летњег распуста (камповање итд.).
- ✓ **План и програм ових активности сачињава Одељенско веће првог разреда** у сарадњи са Стручним већем предметних наставника који реализују наставу *физичког и здравственог васпитања* у другом циклусу.

ШКОЛСКА ТАКМИЧЕЊА

- ✓ Школа за ученике првог разреда организује и спроводи **такмичења из минимум једне елементарне игре или полигона у току школске године**, као интегрални део процеса физичког и здравственог васпитања.
- ✓ **План такмичења доноси Одељенско веће првог разреда у** сарадњи са Стручним већем наставника *физичког и здравственог васпитања*.
- ✓ **Ученици могу да учествују и на такмичењима у систему школских спортских такмичења Републике Србије**, која су у складу са планом и програмом наставе и учења, **као и на такмичењима од интереса за локалну заједницу.**

КОРЕКТИВНО-ПЕДАГОШКИ РАД

- ✓ Ове активности организују се са ученицима који имају:
  - потешкоће у савладавању градива;
  - смањене физичке способности;
  - лоше држање тела;
  - здравствене потешкоће које онемогућавају редовно похађање наставе.
- ✓ **Рад са ученицима који имају лоше држање тела подразумева**:
  - уочавање постуралних поремећаја код ученика;
  - саветовање ученика и родитеља;
  - организовање додатног превентивног вежбања у трајању од једног школског часа недељно;
  - организовање корективног вежбања у сарадњи са одговарајућом здравственом установом.
- ✓ **Рад са ученицима са здравственим потешкоћама организује се искључиво у сарадњи са лекаром специјалистом,** који одређује врсту вежби и степен оптерећења, а **спроводи их наставник физичког и здравственог васпитања уз присуство наставника који реализује разредну наставну** у одељењу које ученик похађа.

ОСЛОБАЂАЊЕ УЧЕНИКА ОД НАСТАВЕ ФИЗИЧКОГ И ЗДРАВСТВЕНОГ ВАСПИТАЊА

- ✓ Ученик може бити ослобођен само од практичног дела програма наставе за одређени период, полугодиште или целу школску годину **на основу препоруке изабраног лекара**.
- ✓ Ученик **ослобођен практичног дела у обавези је да присуствује часовима**.
- ✓ **За рад са ослобођеним ученицима наставник сачињава посебан програм рада базиран на усвајању теоријских и васпитних садржаја** у складу са програмом и корелацији са садржајима других предмета.
- ✓ Ослобођеним ученицима треба пружити могућност да:
  - прате игру и усвајају правила игре, на часу или ваннаставним активностима,
  - направе едукативни постер или цртеж са спортског догађаја,
  - на други начин помажу у настави.
- ✓ **Пример исхода за ученике ослобођене од практичног дела наставе:**

По завршетку теме ученик ће бити у стању да:

- наведе основна правила елементарне игре која се најчешће примењује у настави;

- примени основна здравствено-хигијенска правила;
- помогне у организацији активности предвиђених програмом.

- **ПЛАНИРАЊЕ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА**

✓ Број часова по наставним темама планира се на основу процене наставника, материјално-техничких и просторних услова.

✓ Наставне теме или поједини садржаји за које не постоје услови за реализацију могу бити замењени одговарајућим темама или садржајима програма за које постоје одговарајући услови.

ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА

✓ Ова наставна област реализује се кроз све друге наставне области и теме уз практичан рад и састоји се од две наставне теме ***Култура вежбања и играња*** *и* ***Здравствено васпитање****.*

Култура вежбања и играња

***Основни термини у вежбању***
У раду са ученицима постепено уводити терминологију вежби и упознати их са утицајем примењених вежби на организам.
***Вежбам безбедно***
Упознати ученика са правилима понашања која важе у просторима за физичко вежбање како у школи, тако и ван ње. Истицати неопходност поштовања правила понашања током вежбања.
***Чувам своје и туђе ствари***
Формирање свести о потреби чувања како својих тако и туђих ствари.
***Правила елементарних игара***
Усвајање основних правила елементарних игара које се на часу реализују. Развијање свести о потреби поштовања правила игара, као и последицама њиховог непоштовања.
***Некад изгубим, а некада победим***
Неговање такмичарског духа. Прихватање победе и пораза на социјално прихватљив начин (без ругања и ниподаштавања противника...).
***Навијам фер***
Подстицати ученике да приликом игре или такмичења поштују своју и противничку екипу и награде сваки леп потез и поступак учесника у игри.

ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ

***Упознај своје тело***
Ученици именују делове тела и схватају њихову улогу. Могућности свог тела ученици показују кроз вежбање. Нагласити значај физичке активности и физичког и здравственог васпитања као предмета.
***И ја растем***
Проширити ученичка знања о сопственом расту и развоју. Оспособити их да уоче одређене промене током досадашњег развоја.
***Видим, чујем, осећам***
Упознавање ученика са одређеним чулима и њиховим улогама, која у великој меру утичу на правилно извођење физичких вежби, али и њиховим улогама у свакодневном животу путем којих унапређујемо сопствено здравље.
***Моје здравље***
Развој свести о потреби да се буде здрав и шта значи здравље за човека. Неопходно је да уоче разлике између здравог и болесног стања организма.
***Ко све брине о мом здрављу***
Заједнички сагледати ко све и на који начин брине о њиховом здрављу.
***Тражим помоћ***

На основу претходих искустава ученика утврдити у којим околностима, када и од кога треба тражити помоћ.

***Лична хигијена***

Формирање свести о значају одржавања личне хигијене.

Стварање навике да се опрема за физичко вежбање уредно одржава и чува.

***Хигијена простора простора у коме живим***

Подићи свест о томе да о простору у коме живе треба самостално да брину (одржавају чистим и уредним) јер на тај начин чувају своје здравље.

***Хигијена простора простора у коме вежбам***

Формирање навике да се хигијена простора у коме ученик вежба уредно одржава и чува (сала, свлачионице, игралишта...)

***Животне намирнице и правилна исхрана***

Упознавати ученика са основама правилне исхране.

***Заједно за столом***

Правила понашања за столом током обедовања (постављање стола, правилно држање тела и руку током обедовања, правилно жвакање, понашање - гурање, бацање хране итд.).

ПРАЋЕЊЕ, ВРЕДНОВАЊЕ И ОЦЕЊИВАЊЕ

- ✓ У циљу сагледавања и анализирања ефеката наставе, препоручује се да наставник подједнако, континуирано прати и вреднује:
  - стање физичких способности;
  - стање здравља и хигијенских навика;
  - достигнути ниво савладаности моторичких вештина;
  - однос према раду.
- ✓ **Оцењивање се врши описно, на три нивоа, на основу достигнутости предвиђених исхода.**

**ПРВИ НИВО**

***1. Стање физичких способности***

Ученик има висок степен развијености физичких способности на основу оцене:

а) координације:

- у цикличним кретањима и у повезивању једноставних покрета у целину;
- правилно изводи комплекс од осам вежби обликовања без реквизита; четири вежбе на рипстолу; и четири вежбе са палицом;
- на основу брзине учења: вежби на тлу; трчања преко поређаних препрека у једнаком ритму;
- вођење лопте без прекида (неколико пута);
- додавање лопте једном или обема рукама и хватање лопте;

б) гипкости:

- раменог појаса, кичме и у зглобу кука;
- покрете трупа, руку и ногу изводи меко у оптималним амплитудама (заклони, претклон, заножења, предножења и одножења...);

в) одржавања равнотеже:

- на суженим површинама (линијама, шведској клупи, ниској греди или ставовима на једној нози) покрете изводе без поремећаја тежишта тела;

г) експлозивне снаге, брзине и репетитивне снаге:

- скокове и прескакања изводи са већом висином и даљином;
- брзо трчи са и без промене правца;
- вежбе обликовања за снагу изводи са више понављања;

д) издржљивост:

- трчи и учествује у игри дуже време без замора.

***2. Стање здравља и хигијенске навике***

Ученик има висок степен развијености хигијенских навика и добар здравствени статус када:

- нема постуралне поремећаје ни телесне деформитете, има нормално развијен свод стопала, уредног је општег изгледа; не показује видљиве знаке умора приликом вежбања;
- његов телесни развој је у складу са узрастом;
- има уредну опрему за вежбање и у потпуности усвојене хигијенске навике.

***3. Достигнути ниво савладаности моторичких вештина***

Ученик има висок степен развијености моторичких вештина уколико је успешно савладао кретања и захтеве предвиђене основним и проширеним садржајима.

***4. Однос према раду***

Ученик има позитиван активан однос према раду уколико је редован и активан на часовима и ако се ангажује у ваннаставним активностима.

Ученик је у потпуности достигао предвиђене исходе за први разред.

**ДРУГИ НИВО**

- ✓ Ученик има задовољавајући степен: развијености физичких способности, здравственог стања и хигијенских навика, савладаности моторичких вештина и однос према раду, ако значајно не одступа од критеријума наведених за први ниво.
- ✓ Ученик на овом нивоу достигао је предвиђене исходе уз одређене потешкоће (навести најбитније), има позитиван однос према раду ако је редован и активан на свим, или на већини часова.

**ТРЕЋИ НИВО**

- ✓ Ученик делимично или потпуно одступа од критеријума наведених за први и други ниво.
- ✓ Не носи редовно и не одржава опрему за вежбање и има недовољно развијене хигијенске навике.
- ✓ Делимично је достигао, или у потпуности није достигао већину предвиђених исхода (навести најбитније), није заинтересован за вежбање и не показује напредак.
- ✓ **На крају сваке описне оцене, наставник треба да наведе које су могуће препоруке** за даљи напредак и укључи родитеље.

Предмет: ДИГИТАЛНИ СВЕТ

| | |
|---|---|
| Назив предмета | **ДИГИТАЛНИ СВЕТ** |
| Циљ | **Циљ** наставе и учења предмета Дигитални свет је развијање дигиталне компетенције ученика ради њиховог оспособљавања за безбедну и правилну употребу дигиталних уређаја за учење, комуникацију, сарадњу и развој алгоритамског начина размишљања. |
| Разред | **Први** |
| Годишњи фонд часова | **36 часова** |

| **ИСХОДИ**<br>По завршетку разреда ученик ће бити у стању да: | **ОБЛАСТ/ТЕМА** | **САДРЖАЈИ** |
|---|---|---|
| – препозна дигиталне уређаје из окружења и именује неке од њих; | **ДИГИТАЛНО ДРУШТВО** | Различит изглед дигиталних уређаја.<br>Дигитални уређаји у различитим занимањима. |

| | | |
|---|---|---|
| – наведе неке од животних ситуација у којима дигитални уређаји олакшавају обављање послова;<br>– упореди начине рада и живота људи пре и после појаве дигиталних уређаја;<br>– упореди начине креативног изражавања са дигиталним уређајима и без њих;<br>– користи дигиталне уџбенике за учење (самостално и/или уз помоћ наставника);<br>– упореди дигитални и папирни уџбеник; | | Учење уз помоћ дигиталних уџбеника.<br>Креативно изражавање са дигиталним уређајима и без њих.<br>Комуникација посредством дигиталних уређаја.<br>Дигитални уређај и паметни дигитални уређај.<br>Коришћење дигиталних уређаја за повећање прилика за учење и стицање искуства ученика у области науке, културе и уметности. |
| – упореди традиционалне видове комуникације са комуникацијом посредством дигиталних уређаја;<br>– наведе неке од карактеристика „паметног“ дигиталног уређаја;<br>– наведе на који начин дигитални уређаји могу да допринесу упознавању културне баштине;<br>– наведе основна правила за коришћење дигиталних уређаја како не би угрозио здравље;<br>– наведе неке од здравствених ризика везаних за прекомерно или неправилно коришћење дигиталних уређаја;<br>– доведе у везу начин одлагања електронског отпада са загађењем животне средине;<br>– набројi основне податке о личности;<br>– објасни зашто саопштавање података о личности представља ризично понашање при комуникацији помоћу дигиталних уређаја;<br>– именује особе или институције којима се треба обратити за помоћ у случају контакта са непримереним дигиталним садржајем, непознатим, злонамерним особама или особама које | **БЕЗБЕДНО КОРИШЋЕЊЕ ДИГИТАЛНИХ УРЕЂАЈА** | Дигитални уређај и наше здравље (вид, положај тела, време пред екраном, дигитални уређај као отпад).<br>Подаци о личности и њихова заштита при комуникацији помоћу дигиталних уређаја.<br>Помоћ у случају контакта са непримереним дигиталним садржајем**,** непознатим, злонамерним особама или особама које комуницирају на неприхватљив начин.<br>Одговорно руковање дигиталним уређајем (мере физичке заштите, коришћење лозинке). |
| | **АЛГОРИТАМСКИ НАЧИН РАЗМИШЉАЊА** | Разлагање проблема на мање целине.<br>Осмишљавање корака који воде до решења једноставног проблема.<br>Тумачење постојећих и креирање алгоритама изражених симболима.<br>Уочавање и исправљање грешака у алгоритму.<br>Тумачење понашања дигиталног уређаја у односу на приказани алгоритам. |

| | | |
|---|---|---|
| комуницирају на неприхватљив начин;<br>– наведе основне препоруке за руковање дигиталним уређајем на одговоран начин (примена мера физичке заштите) и објасни зашто је важно примењивати их;<br>– анализира једноставан познати поступак/активност и предлаже кораке за његово спровођење;<br>– протумачи симболе познатог/договореног значења и спроведе поступак описан њима;<br>– уочи и исправи грешку у симболима израженом упутству (алгоритму), провери ваљаност свог решења и по потреби га поправи (самостално или сараднички);<br>– доведе у везу алгоритам и понашање дигиталног уређаја. | | |

*2.1.1.2. Програми наставе и учења изборних наставних предмета*

Предмет: ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ

| | |
|---|---|
| Назив предмета | **ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ** |
| Циљ | **Циљ** учења програма *грађанско васпитање* је подстицање развоја личности која је одговорна према својим правима и правима других, отворена за договор и сарадњу и спремна да активно учествује у животу школске заједнице, уважавајући принципе, процедуре и вредности демократског друштва. |
| Разред | **први** |
| Годишњи фонд часова | **36 часова** |

| **ИСХОДИ**<br>По завршеном разреду ученик ће бити у стању да: | **ОБЛАСТ/ТЕМА** | **САДРЖАЈИ** |
|---|---|---|
| - наведе у чему је успешан и у чему жели да напредује;<br>- уочава међусобне разлике и сличности са другим ученицима у одељењу; | **ЉУДСКА ПРАВА**<br>**Ја и други у одељењу** | **Идентитет**<br>Ко сам ја? Наше јаке стране, у чему смо успешни, у чему бисмо волели да напредујемо.<br>Таленти и интересовања која поседујемо. |

| | | |
|---|---|---|
| - понаша се на начин који не угрожава потребе, права и осећања других;<br>- препозна код себе и других основна осећања;<br>- препознаје примере поштовања и кршења права детета у свом окружењу, причама, филмовима;<br>- преиспитује своје поступке и прихвата да не мора увек да буде у праву;<br>- тражи помоћ у ситуацијама кршења својих и туђих права;<br>- разликује добру и лошу комуникацију у сопственом искуству, ближем окружењу, књижевним делима, филмовима;<br>- комуницира слушајући саговорника и тражи објашњење онога што не разуме;<br>- слободно износи мишљење, образлаже идеје, даје предлоге и прихвата да други могу имати другачије мишљење;<br>- сарађује и преузима различите улоге у групи/тиму;<br>- договара се и одлучује у доношењу одељенских правила и да се понаша у складу са њима;<br>- својим речима образложи неопходност правила која регулишу живот у заједници;<br>- препозна добре стране свог одељења и оно што би требало променити/побољшати;<br>- заједно са вршњацима и наставником учествује у решавању проблема у одељењу;<br>- учествује у изради плана једноставне акције;<br>- са другим ученицима изводи и документује једноставну акцију;<br>- доприноси промоцији акције;<br>- на једноставан начин вреднује изведену акцију. | | Наше сличности и разлике.<br>Основна осећања (радост, страх, туга, бес) и како се препознају. |
| | | **Потребе и права**<br>Разлике између жеља и основних животних потреба.<br>**Права детета**<br>**Кршење и заштита права**<br>Препознавање кршења права детета.<br>Коме се обратити у ситуацијама кршења права детета.<br>Одговорност према себи и другима. |
| | **ДЕМОКРАТСКО ДРУШТВО**<br>**Одељење/група као заједница** | **Функционисање заједнице**<br>Одељење/група као заједница.<br>Вредности одељења/групе - равноправност, одговорност, солидарност, поштовање и брига за друге, толерантност, праведност, поштење.<br>Уважавање различитости.<br>Правила у одељењу/групи и њихова функција.<br>Одлучивање у одељењу/групи.<br>Одговорност деце и одраслих за функционисање заједнице. |
| | **ПРОЦЕСИ У САВРЕМЕНОМ СВЕТУ**<br>**Комуникација и сарадња** | **Комуникација**<br>Слушање/неслушање.<br>Кад разговарамо држимо се теме.<br>Изношење мишљења.<br>Уважавање саговорника.<br>**Сарадња**<br>Групни рад, договарање и сарадња са вршњацима и одраслима. |
| | **ГРАЂАНСКИ АКТИВИЗАМ**<br>**Акција одељења/групе** | **Планирање и извођење једноставне акције у одељењу/групи**<br>Кораци у планирању и извођењу акције.<br>Чиме се поносимо и чиме нисмо задовољни у одељењу.<br>Избор теме/проблема/активности којом ћемо се бавити.<br>Одређивање циља и израда плана акције - подела улога, договор о роковима, начину реализације.<br>Извођење и документовање акције - видео, фотографије, текстови и сл.<br>Промоција акције на нивоу школе - приказивање другим одељењима, родитељима и сл., прављење постера или паноа, објављивање прилога у школском листу.<br>Вредновање акције - чиме смо задовољни, шта је могло бити боље. |

**Кључни појмови: различитости, комуникација и права.**

**Начин остваривања програма:**

- Програм *грађанског васпитања,* у првом циклусу основног образовања и васпитања, организован је **по моделу спирале** што значи да су садржаји у сва четири разреда дати **у областима *Људска права, Демократско друштво, Процеси у савременом свету* и *Грађански активизам***.
- Тематске области се спирално развијају, односно садржаји се из разреда у разред проширују и продубљују, а многи исходи се надограђују или се, ако је у питању вештина, даље развијају. Типичан пример таквог исхода су они који се односе на комуникацију која ће се доследно развијати у свим разредима и кроз све садржаје. Слично је и са јачањем осетљивости за потребе и права других, препознавање дискриминације и другим исходима који се не могу брзо и лако остварити обрадом само једног програмског садржаја.
- Све четири области су једнако важне, а наставник их, у непосредном раду са ученицима, интегрише јер између њих постоји природна веза.
- Област ***демократско друштво*** је конципирана аналогно предмету *свет око нас* где се ученици у процесу сазнавања полако воде од непосредног окружења (породица, одељење) ка широј друштвеној средини (школа, окружење, држава, свет).
- У програму су **наведени садржаји које наставник може да допуњује, проширује и мења према конкретним потребама и плану сопственог рада** али увек имајући у виду исходе које треба остварити. Редослед наведених исхода не исказује њихову важност јер су сви од значаја за постизање општег циља предмета.
- **Између исхода**, како у оквиру једне, тако и у више области, **постоји повезаност**. Остваривање једног исхода доприноси остваривању других исхода. **Многи исходи су процесни** и представљају резултат кумулативног дејства образовно-васпитног рада, током дужег временског периода.
- **Остваривање исхода захтева примену различитих интерактивних облика рада** као и одабир и коришћење одговарајућих метода и техника. Наставници су у прилици да бирају: радионице, симулације, играње улога, студије случаја, дискусије, мини истраживања, једноставне акције као и да сами осмисле неке друге активности. Имајући у виду да ученици првог разреда долазе са искуством из припремног предшколског програма где је доминантно сазнавање кроз игру и овде треба **методску окосницу предмета да чине интерактивне радионице**, структуриране игровне активности обједињене око главне теме. **Радионице треба да започињу причом која је блиска искуству ученика, а садржи неку врсту заплета** (моралну дилему или сукоб потреба и/или вредности) **као повод за дискусију у пару или у мањој групи**, а завршава разменом у целој групи.
- Циљ је да се пружи могућност сваком ученику да преиспита своје мишљење и деловање због појаве конфликта између његове тачке гледишта и тачке гледишта која је различита од његове. **Зато се може рећи да активности на часу треба тако да теку да обезбеде искуствено учење**, тј. уобличавање и поимање личних, аутентичних доживљаја и ставова ученика кроз размену у групи, а не преношење готових знања, туђих увида или готових предлога.
- **Наставник треба да нагласи да нема пожељних, очекиваних или тачних одговора**.
- **Важно је да постоји игровни контекст који помаже ученицима да се опусте и ослободе**, да пробају различите видове изражавања и симболизације унутрашњих искустава, и да кроз игру истражују разноврсна, дивергентна решења за проблеме са којима се суочавају.
- С обзиром на узраст ученика добро је **у току часа комбиновати различите активности** и осмислити такву динамику рада којом се одржава њихова пажња и мотивација за учествовањем.

- За овај предмет важно је обезбедити такав **начин седења** ученика који омогућава свим учесницима да виде једни друге**, окренути лицем у лице.**
- Посебну пажњу треба обратити на последњу област програма где се претходно стечена знања и вештине интегришу и практикују. **Акције треба да буду мале и изводљиве**, али да имају све кораке. Ученике треба охрабривати када наиђу на тешкоће и јасно указивати да си и неуспеле акције добре јер њиховом анализом долазимо до увида који су кораци били погрешни. Бројни су примери тема у оквиру којих се могу осмислити једноставне акције у корист права детета, а на нивоу одељења/групе. На пример, вршњачка подршка је важан сегмент укупне подршке инклузивног образовања, тако да је укљученост ученика у овај сегмент живота и рада школе веома значајан. Он се огледа управо у заједничком промишљању наставника и ученика на тему како осмислити план подршке, како га најуспешније реализовати, водећи рачуна о потребама сваког ученика обухваћеног инклузивним образовањем.
- *Грађанско васпитање*, као програм, део је ширег концепта образовања за демократију и грађанско друштво и у том смислу је **тесно повезано са другим предметима, ваннаставним активностима и етосом школе. Најјача корелација је са *српским језиком* и предметом *свет око нас* где се може користити тематско планирање.**
- Како је *грађанско васпитање* изборни програм, дешава се да се реализује у целом или у делу одељења, мада се често реализује и у групи састављеној од ученика из више одељења и зато се алтернативно користе оба израза одељење/група. **Уколико је рад у групи потребно је уложити додатни напор да се направи групна кохезија.** Многи садржаји програма су погодни за јачање добрих односа у групи, а посебно активности на планирању и извођењу заједничких акција.
- У овом **предмету продукти ученичких активности имају посебан значај**. Они могу бити различите врсте као што су постери, аудио-визуелни записи, презентације, прикази резултата истраживања и друго. Они се могу користи при интеграцији или рекапитулацији обрађених садржаја, процени напредовања ученика, као и самопроцени наставника колико успешно ради. Продукти се могу користити и ван одељења/групе, на пример на изложби у холу школе, у школским новинама, сајту школе.
- За реализацију предмета и остваривање дефинисаних исхода врло је **важна улога наставника**. **Он је модел који својим понашањем доприноси стварању демократске атмосфере** која је погодна за размену и аргументовање идеја и мишљења међу ученицима, он је тај који даје повратну информацију и подстиче ученике на разумевање односа у групи. Он подржава ученике када им је тешко да се изразе, помаже им у избору правих речи. Подстицајним питањима може да наведе ученике да сагледају ситуацију из друге перспективе што је озбиљан захтев за ученике првог разреда који су још увек у великој мери фокусирани на сопствене потребе, мисли, осећања. Конструктивна комуникација и демократске процедуре нису само циљ већ и начин да се остваре жељени исходи. Наставник треба да обезбеди да се на часу сваки ученик осећа уважено, прихваћено и добродошло у својој различитости уз обавезу поштовања и уважавања других и другачијих погледа и мишљења.
- **Оцењивање ученика у *грађанском васпитању* је усаглашено са Правилником о оцењивању** у основној школи и ученицима блиско јер се описно оцењују из свих предмета.

Предмет: КАТОЛИЧКИ ВЈЕРОНАУК

| **Циљ** | **Исходи** | **Садржаји** | **Начин остваривања** |
|---|---|---|---|
| Циљ наставе католичког вјеронаука је: | -Да ученик буде заинтересиран и мотивиран за вјеронаучне садржаје | Наши вјеронаучни сусрети | - Игра представљања - Слушање и говорно изражавање искустава из обитељског живота |

| | | | |
|---|---|---|---|
| - Градити позитивна искуства и ставове према вјеронауку у школи<br><br>-Успоставити однос повјерења према другима<br><br>-Привикавати се на заједнички рад и активно судјеловање у настави Упознати значење назива „вјеронаук— и „вјероучитељ— - Развијати осјетљивост и поштовање према припадницима других религија<br><br>-Развијати осјетљивост за љепоте створеног свијета и човјека<br><br>-Упознати библијско извјешће о стварању свијета и човјека<br><br>–Уочити да су анђели Божји пријатељи којима се радо утјечу дјеца<br><br>-Кратко упознати како су први људи сагријешили и изгубили пријатељство с Богом –Стећи поуздање у Бога који нас<br><br>љуби и пашта<br><br>-Осјетити сигурност у животу јер свиме управља Божја рука<br><br>-Свјесно и активно доживјети вријеме Дошашћа у обитељи, школи и жупи – | и активности, да нађе своје мјесто у вјеронаучној групи, да разумије ријечи: „вјеронаук— и „вјероучитељ, да се отвори за сурадњу са другима, да језички изрази уочено и доживљено о природи и свијету који нас окружује, да Бога доживи као Створитеља и доброга Оца, да уочи и прихвати знакове Божје доброте у повезаности с конкретним догађајима из свакодневног живота, да више вреднује повјерење и пријатељство, да се отвори према наднаравном,<br><br>Да заузме позитивнији став према другима из своје околице, да разумије ријечи: „Дошашће— и „Божић— и ријечима га протумачи, да се уживи у исчекивање и радост Божића, да прихвати догађај Исусова рођења као великог Божјег дара људима, да разумије обичаје који су настали у озрачју благдана, да размишља и сам даје предлоге за даривање својих ближњих, да сам предложи улогу коју ће глумити у сценском приказу Исусова рођења, да | | - Ритмичка игра и пјевање познатих дјечјих пјесмица |
| | | Откривамо знакове Божје доброте | Вјежбе: проматрања, слушања, откривања, уживљавања, замишљања<br><br>- Приказивање интерпретација одабраних слика (дијапозитива)<br><br>- Приповиједање библијских догађања које говоре о вјери у БогаСтворитеља и доброгаОца<br><br>- Стваралачке вјежбе<br><br>(ликовне –бојамо, цртамо, правимоанђеле)- глазбене, сценске |
| | | У сусрет Исусову рођењу | Адвентскеприче и пјесме<br><br>- Израда адвентског вијенца и календара<br><br>- Упознавање св.Николе, пријатеља дјеце<br><br>- Приповиједање догађаја Исусова рођења<br><br>- Уживљавање у поједине ликове и сценско извођење<br><br>- Цртање божићног догађаја, израдаја слица и обликовање фигура<br><br>- Израда погодних дјечјих поклона |

| | | | |
|---|---|---|---|
| Схватити да Дошашће значи радосно исчекивање Исусова рођења<br><br>- Повезати божићно славље и обичаје с правим значењем божићног отајства<br><br>-Упознати свеце, особито светог Николу, који нас припрема и уводи у славље Божића – Упознати догађаје Исусова рођења и особе које су га пратиле према Лукину еванђељу –Доживјети Исусово рођење у литургијским слављима и прослави Божића у обитељи, школи, и жупној заједници<br><br>Открити радосне стране живота као велики Божји дар људима<br><br>Упознати тамније стране живота као што су страх, жалост, патња<br><br>Пробудити свијест да је Бог увијек уз нас и да му се можемо обратити<br><br>Развијати осјетљивост за туђе радости, жалости и патње<br><br>Помоћи дјеци да се отворе и што дубље доживе Исусов позив да једни с другима суосјећамо, опраштамо, | уочи догађаје који су повезани с радошћу живота и с патњом која прати човјека, да пази да сам не изазива жалост и да схвати важност узајамног опраштања и помирења ,да боље разумије дијелове молитве: Оче наш, да еванђеоску поруку примјењује у својој животној ситуацији да гестом изрази љубав, опроштење и милосрђе,<br><br>Да разумије значење „коризма“, „одрицање“и „добра дјела“ ,да повеже знакове у природи са вјером у ускрснуће ,да преприча једноставно догађај Великог Тједна и Ускрса, да препозна ускрсне симболе да пјесмом изрази радост Ускрса, да са разумијевањем изговара ријечи: „Ускрс— и „Алелуја да наслути значење појма „небо“, да доживи заједништво с Богом, добрим Оцем,<br><br>Да уочи и прихвати важност крштења за свагдашњи живот да схвати Исусову повезаност с нама, да доживи заједништво с Богом и међусобно, да буде спремније на судјеловању у недјељним и благданским мисним слављима, да схвати | | (божићни украси, честитке...) |
| | | Радост опраштања и љубави | - Разговор о искуствима радости, о догађајима који су били посебно радосни<br><br>- Цртежем изразити нека искуства радости<br>- Разговор о страховима и оном што нас жалости<br><br>- Приповиједање уз слике, примјери из Еванђеља<br><br>- Пантомимо покажемо како можемо бити ближњи<br><br>- милосрдни према другима – изражавање цртањем |
| | | У сусрет Ускрсу | Разговор о коризми као времену добрих дјела, даривања и одрицања<br><br>- Обрада приче: Пуж и гусеница уз ликовно изражавање<br><br>- Тумачење маслинове гранчице – Проматрање слике Посљедње вечере<br><br>- Ликовно изражавање на тему ускрснућа – Ритмичке игре уз поклик: „алелуја“<br><br>- Описивање и ликовно изражавање искуства дјеце повезаних са ускрсним обичајима и |

| | | | |
|---|---|---|---|
| помажемо – будемо ближњи<br><br>Уочити која добра дјела ми можемо чинити другима<br><br>Разумјети коризму као вријеме приправе за вазмено славље дјелима љубави и праштања<br><br>Уживјети се у догађај Цвјетнице<br><br>–Приближити догађаје Великог тједна као догађаје Исусове бескрајне љубави према свим људима<br><br>-Приближити и доживјети Радосну поруку: Исус је ускрснуо и заувијек живи<br><br>Искусити Ускрсну радост, свјесно доживјети и прославити Ускрс и стећи повјерење у живот<br><br>-Доживљајно и спознајно увести у догађај Исусова одласка са земље<br><br>– Узашашће и благдан Духова<br><br>Упознати знакове крштења по којему постајемо Исусови ученици свједоци<br><br>-Упознати и доживјети свету мису као прославу Исусова ускрснућа | важност међусобне повезаности, молитве и недјељне мисе у вријеме празника | | симболима (писанице, јање, ускрсна свијећа...)<br><br>- Проматрање слике духовског догађаја и приповиједање о доласку Духа Светога |
| | | Заједно смо увијек радосни | Приповиједање и показивање знакова сакрамента крштења: вода, светоуље, свијећа....<br><br>- Интерпретација текста о Исусовој присутности у светојмиси<br><br>- Проматрање одабраних слика на тему недјељног славља<br><br>- Заједничка посјета цркви,<br><br>- Ликовно изражавање о мисном слављу<br><br>- Глазбено изражавање<br><br>- Разговор како у школским празницима можемо доживјети повезаност с Исусом |
| | | | |

| | | | |
|---|---|---|---|
| -Схватити важност недјељног и благданског<br><br>Окупљања на литургијским слављима у својим жупним заједницама<br><br>-Доживјети и схватити да смо чланови једне жупне заједнице<br><br>-Схватити да и за вријеме школских празника требамо ићи на недјељну свету мису са својом обитељи | | | |

Предмет: ПРАВОСЛАВНИ КАТИХИЗИС

| **Циљ** | **Исходи** | **Садржаји** | **Начин остваривања** |
|---|---|---|---|
| Циљ наставе православног катихизиса јесте:<br><br>-упознавање ученика и вероучитеља,<br><br>Упознавање ученика са садржајима предмета и начином рада<br><br>-мотивисање ученика за похађање часова верске наставе<br><br>-ученицима пружити основ за разумевање човека као бића заједнице<br><br>-пружити ученицима елементарно знање о Богу као бићу заједнице | Ученици треба да:<br><br>Когнитивни аспект:<br><br>-да разуме основна сазнања о<br><br>Темама које ће се обрађивати на<br><br>Настави Православног катихизиса<br><br>Афективни аспект:<br><br>-бити подстакнут да активно учествује на часовима верске наставе<br><br>Когнитивниа спект: -моћи да опише и објасни значење појма заједнице као и његов однос према њему | Увод | -Упознавањеса<br><br>садржајем<br><br>програма и<br><br>начиномрада |
| | | Заједница као основ живота | -приче и сликекојеприказујупородицу<br><br>-може и прича о „малојпородици“ (децасаједнимродитељем, илистаратељем)<br><br>-садржаји у везисаживотом у школи (новазаједница); односи у заједници, правила<br><br>понашања |

| | | | |
|---|---|---|---|
| -пружити основ за<br>Разликовање и упоређивање породичних односа и односа који владају у Цркви<br>-пружити основ за<br>Упознавање односа који владају између човека и Бога<br>-пружити основ за разумевање да је<br>Молитва наш разговор са Богом<br>-омогућити ученицима да увиде да се породични односи и односи у<br>Цркви исказују на<br>Конкретан начин<br>-ученицима пружити основ за разумевање да се кроз међусобне<br>односе љубави остварује јединство<br>-пружити ученицима неопходно знање о доласку Спаситеља<br>у свет указати ученицимада је послање Сина Божјег дар љубави Бога Оца свет<br>-пружити ученицима<br>Елементарно знање о Светоме Сави<br>-пружити ученицима елементарно знање о стварању света | блиским особама (породици)<br>-моћи да препозна да не можемо једни без других<br>-знати да нас љубав повезује са другима<br>-знати да се правилно осеникрсним<br>Знаком знати да је Бог Света Тројица (Заједница)<br>-знати да крштењем постајемо чланови Божје породице (Цркве)<br>Афективниа спект:<br>-пожелети да чини добро другима<br>(ближњима) у својој заједници<br>-желети да изражава хришћанску љубав према Богу и ближњима<br>Когнитивниа спект:<br>-знати да заједница са Богом почива на слободи<br>-знати да је послушност израз љубави<br>-моћи да препозна да је даривање плод љубави<br>-моћи да сазна да је молитва разговор са Богом | | -Божјапородица<br>(косучланови<br>Божјепородице;<br>какосепостаје<br>њенчлан...) |
| | | Заједница љубави Бога, човека и природе | -причекојеговоре о томедакаданекогаволимо, ондага и слушамо<br>-какоможемодапомогнемодругоме; љубавључинимдобрадела<br>-садржајикојиговоре и приказујулепотустворе ногсвета<br>-песмица: „Ал` јелеповајсвет“, J.J. Змај<br>-Богјецеосветствориоиз љубави |
| | | Неизмерна љубав Божја – Христос се роди! | Новозаветносведочанство о ХристовомРођењу (препричано и<br>прилагођено) Божићнапесма: „Божић, Божићблагидан“<br>-СветиСава – остваренисинБогаОца кроз<br>љубав и заједницуса<br>Богом, свакооднаспостајекао СветиСава)<br>-ХимнаСветомСави |

| | | | |
|---|---|---|---|
| -омогућити ученицима да схвате и доживе Цркву као заједницу сабраног Божјег народа<br><br>-подстицати ученике на лично учешће у животу Цркве<br><br>-указати ученицима на величину Христове љубави према људима и свету<br><br>-пружити ученицима елементарно знање о Христовом страдању и васкрсењу<br><br>-омогућити ученицима да у Христу препознају узор љубави према свету и човеку<br><br>-подстицати ученике да љубав према Богу<br><br>Изражавају кроз љубав према људима и природи<br><br>-установити обим разумевања и квалитет стечених знања у току школске године из Православног катихизиса | -моћи да усвоји текст молитве Оче наш<br><br>-знати да је Бог Отац створио свет из љубави<br><br>-моћи да препозна да је наш живот Божји дар<br><br>-знати да Бог жели да живимо у заједници са Њим<br><br>Афективниа спект:<br><br>-показивати жељу да љубав исказује<br><br>на конкретан начин<br><br>-бити мотивисан да љубав према<br><br>Богу изражава молитвом<br><br>Когнитивни аспект:<br><br>-моћи да препозна основне догађаје библијске приповести о Христовом рођењу<br><br>-моћи да препозна и именује главне личности из библијске<br><br>приче о Христовом рођењу (уз помоћ иконе празника и по<br><br>кључним симболима)<br><br>-моћи да препозна да је прослав апразника догађај целе породице кроз који се остварује заједница љубави<br><br>-моћи да усвоји текст (садржај) и мелодију песме (Божић ) | Црква – заједница са Богом | -Библијскоказивање о стварањусвета<br><br>-Животпрвихљуди-Божјажељадасветбуде Црква<br><br>-ЧовекнеприхватаБожје даров-непослушност и себичност<br><br>-Прича:“Гдејељубав, тујеБог“, Л.Н. Толстој<br><br>-ПрваЛитургија (Христовиученици); „Православначитанка“ , с. НинаНеранџић и АнаСавковић |
| | | Христова љубав према човеку и свету | - Јеванђељска прича Милостиви Самарјанин<br><br>-Песмица: „Знаш ли ко те љуби слилно“<br><br>-Новозаветно сведочанство о Христовом Васкрсењу (препричано и прилагођено )<br><br>-Прича: „Добро дрво“ Ш. Силверстејн |
| | | Наша брига о свету | -Разне приче о које говоре о служењу човека човеку<br><br>-Човекова брига за очување природе, биљака и животиња<br><br>-Прича Свети Герасим и лав Јордан<br><br>-Приче и слике о кућним љубимцима |

| | | | |
|---|---|---|---|
| | -моћи да препозна да је Свети Сава посветио свој живот Богу због<br><br>Љубави према Њему<br><br>Афективни аспект:<br><br>По завршетку теме:<br><br>-код ученика ће се развити жеља да активно учествује у прослави Христовог рођења<br><br>-код ученика ће се развити жеља да<br><br>Према ближњима подражава пример љубави СветогаСаве<br><br>Когнитивни аспект:<br><br>-моћи да опише појединости библијске повести о стварању света<br><br>-моћи да разликује оно што је Бог створио од онога што је човек<br><br>направио на примерима из непосредног окружења<br><br>-знати зашто за Бога кажемо да јеТворац<br><br>-моћи да објасни, на елементарном нивоу, повезаност људи и природе<br><br>-уочити да се у Цркви остварује јединство људи и природе са<br><br>Богом<br><br>-знати да у заједници са Богом учествујемо слободно – само ако | | |

| | | | |
|---|---|---|---|
| | то желимо (пример Светога Саве и његовог слободног избора)<br><br>-да се упозна са Литургијом као догађајем (заједничком трпезом) на којем се окупља Божја породица<br><br>Афективниа спект:<br><br>-код ученика ће се развити жеља да својом послушношћу изражава<br><br>Своју љубав и слободу<br><br>-ученик ће желети да учествује у Литургији<br><br>Когнитивниа спект:<br><br>-упознати Христово учење као „учење“ о љубави и праштању (на примерима из јеванђељских прича)<br><br>-препознати и разумети да је права љубав када је показујемо<br><br>делима<br><br>-усвојити садржај и мелодију песме „Знаш ли ко те љуби силно“<br><br>-бити у могућности да опише појединости библијске повести о Христовом Васкрсењу<br><br>-препознати и именовати главне личности из библијске приче о Христовом Васкрсењу ( уз помоћ | | |

| | | | |
|---|---|---|---|
| | иконе празника и по кључним симболима)<br><br>-препознати да је прослава празника догађај целе породице кроз који се остварује заједница љубави<br><br>-моћи да опише прослављање<br><br>Васкрса у својој породици<br><br>-знати обичаје у вези са Васкрсом<br><br>Афективни аспект:<br><br>-развијати потребу да делима исказују љубав<br><br>-развијати жељу да учествује у припремама за прославу овог највећег хришћанског празника<br><br>Когнитивни аспект:<br><br>-моћи да преприча одабране приче<br><br>које говоре о Христовој љубави према свету и човеку<br><br>-на елементарном нивоу моћи да објасни међусобну повезаност свих људи и природе<br><br>-препознати и именовати поступке људи који су прожети<br><br>Љубављу према природи, људима и Богу<br><br>-уочити у којој мери је напредовао и савладао градиво Православног | | |

| | | | |
|---|---|---|---|
| | катихизиса 1. разреда основне школе<br>Афективниа спект:<br>-развијати жељу да се брине о биљкама и животињама и целокупној природи | | |

Предмет: МАЂАРСКИ ЈЕЗИК СА ЕЛЕМЕНТИМА НАЦИОНАЛНЕ КУЛТУРЕ - 1. РАЗРЕД

| | |
|---|---|
| A tantárgy neve | **MAGYAR NYELV – anyanyelvápolás** |
| Cél | A *magyar nyelv – anyanyelvápolás* tanításának célja, hogy a szerb nyelvű tagozatra járó magyar anyanyelvű tanulók elsajátítsák a magyar nyelv alapvető nyelvhasználati szabályait, és megfelelő módon tudják magukat kifejezni szóban és írásban, tudatosuljon bennük az anyanyelv fontosságát a nemzeti identitás megőrzése szempontjából. |
| Osztály | **első** |
| Évi óraszám | **72 óra** |

| **KIMENET**<br>A tanév végére a tanuló: | **RÉSZTERÜLET/ TÉMA** | | **TARTALOM** |
|---|---|---|---|
| – elsajátítja a helyes kiejtést, hangsúlyt, hanglejtést;<br>– pontosan artikulál, beszéde tagolt, érthető és közepes tempójú;<br>– helyesen ejti ki a rövid és a hosszú magán- és mássalhangzókat;<br>– részt vesz az irányított és a szabadon folytatott beszélgetésben;<br>– szóbeli üzenetet fogalmaz meg, megfelelő szavakkal;<br>– történetet mond el kép/képsor és saját élménye alapján; | **NYELVI KULTÚ-RA** | **Beszéd** | Szókincsfejlesztő és mondatalkotási gyakorlatok.<br>Az életkornak megfelelő rövid, mesék, történetek.<br>Irányított és szabadon folytatott beszélgetés (párbeszéd).<br>A beszélgetés szabályai.<br>Szóbeli üzenet.<br>Elmesélés, elbeszélés és leírás.<br>Az irodalmi szöveg előadása.<br>Dráma- és dramatizált szövegek, színpadi improvizációk.<br>Jelenetek előadása és bábozás.<br>Beszélgetések, szituációs és nyelvi játékok. |

| | | | |
|---|---|---|---|
| – kívülről/fejből mond rövid népköltészeti alkotást; gyermekverset;<br>– képes egyszerű beszédszituációk eljátszására;<br>– a felolvasott rövid szöveggel kapcsolatban tud a feltett kérdésekre válaszolni (elmesélni a szöveg tartalmát); | | | |
| – figyelemmel kíséri és megérti a szöveget a bemutató olvasás során. | | **Recepció** | Valós vagy szimulált helyzetek.<br>A hallgatás üzenete.<br>Audiovizuális lejegyzések.<br>A meghallgatást, másokra figyelést fejlesztő játékok. |
| – megkülönbözteti a verset és a mesét;<br>– időrendbe helyezi az eseményeket;<br>– felismeri a szereplőket, és meg tudja különböztetni őket a pozitív és a negatív tulajdonságaik alapján. | **IRODALOM** | | **ISKOLAI OLVASMÁNYOK**<br>(a tanító/tanár olvassa vagy mondja el őket, a felsorolás tájékoztató jellegű)<br>**Költészet**<br>Zelk Zoltán: *Ákombákom*<br>Weöres Sándor: *Haragosi/Kocsi és vonat*<br>Gazdag Erzsi: *Mesebolt*<br>Kassák Lajos: *Testvérkék*<br>Csoóri Sándor: *Tavaszi bodzavers*<br>Nemes Nagy Ágnes: *Tavaszi felhők*<br>Varró Dániel: *Andris beszélget az állatokkal (részlet)*<br>**Próza**<br>Népmese: *A kis gida*<br>Mészöly Miklós: *A tíz testvér*<br>Népmese: *A róka és a kacsák*<br>Móricz Zsigmond: *A török és a tehenek*<br>**Adaptált szövegek** |

| | | |
|---|---|---|
| | | (A tanító/tanár szóbeli közlése)<br>A három hangya<br>A két okos csacsi<br>A három kismacska<br>Egérmese<br>A farkas és a sün<br>A róka és a varjú<br>**Népköltészeti alkotások:**<br>köszöntők, sorolók, mondókák, népi gyermekjátékok. |
| – megkülönbözteti a hangot, a szót és a mondatot;<br>– helyesen, megfelelő hangsúllyal és hanglejtéssel ejti ki (mondja ki) a szerkezeti egységeket. | **NYELVISMERET ÉS NYELVHELYESSÉG** | A közlő, kérdő és felszólító mondatok.<br>A hangok helyes kiejtésére. |

2.1.2. Програм наставе и учења за други разред основног образовања и васпитања

*2.1.2.1. Програми наставе и учења обавезних наставних предмета*

Предмет: СРПСКИ ЈЕЗИК

| | |
|---|---|
| Назив предмета | СРПСКИ ЈЕЗИК |
| циљ | Циљ наставе и учења Српског језика јесте да ученици овладају основним законитостима српског књижевног језика ради правилног усменог и писаног изражавања, негујући свест о значају улоге језика у очувању националног идентитета; да се оспособе за тумачење одабраних књижевних и других уметничких дела из српске и светске баштине, ради неговања традиције и културе српског народа и развијања интеркултуралности. |
| разред | **други** |
| Год. фонд часова | **180 часова** |

| **ИСХОДИ**<br>По завршетку разреда ученик ће бити у стању да: | **ОБЛАСТ/ТЕМА** | **САДРЖАЈИ** |
|---|---|---|
| разликује књижевне врсте: песму, причу, басну, бајку, драмски текст;<br>- одреди главни догађај, време и место дешавања у прочитаном тексту;<br>- одреди редослед догађаја у тексту;<br>- уочи главне и споредне ликове и разликује њихове позитивне и негативне особине;<br>- разликује стих и строфу;<br>- уочи стихове који се римују; | **КЊИЖЕВНОСТ** | Поезија<br>Народна песма: Да вам певам што истина није/Мишја моба<br>Народна песма: Мајка Јова у ружи родила/Санак иде низ улицу<br>Јован Јовановић Змај: Пролећница/Хвала<br>Војислав Илић: Први снег<br>Бранко Ћопић: Огласи "Шумских новина" (одломци), Болесник на три спрата<br>Душан Радовић: Лепо је све што је мало, Мама<br>Драган Лукић: Школа, Равнотежа<br>Мирослав Антић: Тајна<br>Душко Трифуновић: Два јарца<br>Григор Витез: Дохвати ми, тата, мјесец<br>Александар Сергејевич Пушкин: Бајка о рибару и рибици (читање у наставцима)<br>Проза |

| | | |
|---|---|---|
| - објасни значење пословице и поуке коју уочава у басни;<br>- наведе једноставне примере поређења из текстова и свакодневног живота;<br>- чита текст поштујући интонацију реченице/стиха;<br>- изражајно рецитује песму;<br>- изводи драмске текстове;<br>- износи своје мишљење о тексту;<br>- разликује глас и слог и препозна самогласнике и сугласнике;<br>- разликује врсте речи у типичним случајевима;<br>- одређује основне граматичке категорије именица и глагола;<br>- разликује реченице по облику и значењу;<br>- поштује и примењује основна правописна правила;<br>- влада основном техником читања и писања латиничког текста;<br>- пронађе експлицитно исказане информације у једноставном тексту (линеарном и нелинеарном);<br>- користи различите облике усменог и писменог изражавања: | | Народна прича: Свети Сава, отац и син/Свети Сава и отац и мати са малим дететом<br>Народна прича: Седам прутова<br>Народна басна: Бик и зец/Коњ и магарац<br>Доситеј Обрадовић: Пас и његова сенка/Коњ и магаре<br>Десанка Максимовић: Бајка о лабуду<br>Гроздана Олујић: Шаренорепа<br>Градимир Стојковић: Деда Милоје<br>Мирјана Стефановић: Златне рибице не праве штету<br>Ђани Родари: Кад дедица не зна да прича приче<br>Су Ју Ђин: Свитац тражи пријатеља<br>Феликс Салтен: Бамби (одломак по избору)<br>Драмски текстови<br>Александар Поповић: Два писма<br>Ана Миловановић: Слатка математика<br>Гвидо Тартаља: Оцене<br>Тоде Николетић: Шума живот значи<br>Популарни и информативни текстови<br>Избор из илустрованих енциклопедија и часописа за децу о значајним личностима српског језика, књижевности и културе (Доситеј Обрадовић (баснописац), Никола Тесла (приче из детињства), знаменита завичајна личност и др.)<br>ДОМАЋА ЛЕКТИРА<br>1. Избор из кратких народних умотворина (загонетке, пословице, брзалице, питалице, разбрајалице)<br>2. Ханс Кристијан Андерсен: Принцеза на зрну грашка, Царево ново одело, Девојчица са шибицама<br>3. Десанка Максимовић: Ако је веровати мојој баки, Прстен на морском дну, Бајка о трешњи, Сликарка зима, Како су пужу украли кућу, Три патуљка, Чика-Мраз, Божић-батини цртежи, Траве говоре бакиним гласом, Орашчићи-палчићи, Кћи вилиног коњица (три бајке по избору ученика)<br>4. Љубивоје Ршумовић, избор из збирке песама Ма шта ми рече (Једног дана, Др, Десет љутих гусара, Ишли смо у Африку, Ако желиш мишице, Уторак вече ма шта ми |

| | | |
|---|---|---|
| препричавање, причање, описивање;<br><br>- правилно састави дужу и потпуну реченицу и споји више реченица у краћу целину;<br><br>- учествује у разговору и пажљиво слуша саговорника;<br><br>- разликује основне делове текста (наслов, пасус, име аутора, садржај);<br><br>- изражајно чита ћирилички текст. | | рече, Има један, Телефонијада, Дете, Вуче вуче бубо лења, Вук и овца)<br><br>5. Драгомир Ђорђевић, избор песама (Кад сам био мали, Бабе су нам сјајне, Рецепт за деду, Све су мајке, Ја сам био срећно дете, Једном давно ко зна када, Првоаприлска песма, Ми имамо машту, Тајанствена песма, Бити пекар то је сјајно, Успон једног лава, Стонога, Вештице су само трик)<br><br>6. Избор из кратких прича за децу: Бранко Стевановић, Прича из ормана, Весна Видојевић Гајевић, Бркљача, Дејан Алексић, Једном је један дечко зевнуо.<br><br>Књижевни појмови:<br><br>- стих, строфа, рима;<br><br>- народна успаванка;<br><br>- басна;<br><br>- бајка;<br><br>- тема, место и време збивања, редослед догађаја;<br><br>- главни и споредни лик (изглед, основне особине и поступци);<br><br>- лица у драмском тексту за децу. |
| | **ЈЕЗИК**<br><br>**Граматика, правопис и ортоепија** | Глас и слог; самогласници и сугласници.<br><br>Врсте речи: именице (властите и заједничке); род и број именица; глаголи; глаголска времена: прошло, садашње, будуће време; потврдни и одрични глаголски облици; придеви (описни); бројеви (основни и редни).<br><br>Реченице: обавештајне, упитне, заповедне и узвичне.<br><br>Потврдне и одричне реченице.<br><br>Велико слово: писање назива држава, градова и села (једночланих и вишечланих) и једночланих географских назива.<br><br>Спојено и одвојено писање речи: писање речце ли и речце не уз глаголе.<br><br>Интерпункција: тачка (на крају реченице и иза редног броја); две тачке и запета у набрајању; писање датума арапским и римским цифрама.<br><br>Писање скраћеница: (мерне јединице и опште скраћенице ОШ, бр., итд., стр. и нпр.). |
| | **ЈЕЗИЧКА** | Друго писмо (латиница): штампана и писана слова. |

| | | |
|---|---|---|
| | **КУЛТУРА** | Разумевање прочитаног кроз одговоре на питања.<br>План за препричавање кратких текстова (лирских, епских, драмских) састављен од уопштених питања.<br>План описивања на основу непосредног посматрања.<br>Правописне вежбе: преписивање, диктат и самостално писање.<br>Језичке вежбе: загонетке, ребуси, укрштене речи, осмосмерке, асоцијације, састављање реченица, проширивање задатих реченица.<br>Лексичко-семантичке вежбе: допуњавање реченица, опис бића и предмета.<br>Сценско приказивање драмског/драматизованог текста. |

Предмет: МАЂАРСКИ ЈЕЗИК

| | |
|---|---|
| Назив предмета | MAGYAR NYELV |
| циљ | A magyar nyelv tanításának célja, hogy a tanulók elsajátítsák a magyar irodalmi nyelv alapvető törvényszerűségeit és megfelelő módon tudják magukat kifejezni szóban és írásban, tudatosítva bennük az anyanyelv fontosságát a nemzeti identitás megőrzése szempontjából, képessé téve őket arra, hogy a magyar irodalmi és más műalkotások megismerésével ápolják a magyar nép hagyományait, kultúráját és a magyar világörökség kincseit.. |
| разред | **Други** |
| Годишњи фонд часова | **180 časova** |

| **ИСХОДИ**<br>По завршетку разреда ученик ће бити у стању да: | **ОБЛАСТ/ТЕМА** | **САДРЖАЈИ** |
|---|---|---|
| - ismeri és felismeri a szöveg és a könyv részeit, szerkezeti egységeit;<br>- megérti a szöveg szó szerinti jelentését;<br>- elkülöníti a lényeges és kevésbé lényeges információkat;<br>- meghatározza a szöveg témáját;<br>- képes a szöveg alapján következtetések levonására; | **IRODALOM** | ISKOLAI OLVASMÁNYOK<br>Költészet:<br>Balázs Imre József: A mese/Cseh<br>Katalin: Meghatározás<br>Fecske Csaba: Jó leszek/A nagymamánál<br>Cseh Katalin: Esti kérdések<br>Kányádi Sándor: Őszvégi játék<br>Király Levente: Kiszámoló<br>Kiss Ottó: Állatos album<br>Kollár Árpád: Milyen madár<br>Kovács András Ferenc: Kanásznóta<br>Molnár Krisztina Rita: Lecke<br>Tolna Éva: Ünnep<br>Tóth Krisztina: Kobra |

| | | |
|---|---|---|
| - önálló véleményt formál a szövegről és a hősök magatartásformájáról;<br>- meghatározza a számára kevésbé érthető szövegrészeket;<br>- megkülönbözteti a prózát és a verset;<br>- meghatározza a következő népi-kisepikai műfajokat: mondóka, közmondás, találós kérdés, szöveges népi gyermekjáték;<br>- felismeri a verssort, a versszakot és a rímet;<br>- meghatározza a szépirodalmi szövegek szereplőinek jellemét, rendszerét, egymáshoz való viszonyát;<br>- felismeri a szövegben a cselekménymozzanatok összefüggéseit és az eseménymozzanatok időrendjét. | | Visky András: Aranylevél<br>Nemes Nagy Ágnes: Lila fecske<br>József Attila: De szeretnék...<br>Nemes Nagy Ágnes: Mi van a titkos úton?<br>Weöres Sándor: A kutya-tár<br>Petőfi Sándor: Anyám tyúkja<br>Tamkó Sirató Károly: Mondjam még?<br>Tandori Dezső: Az asztal<br>Zelk Zoltán: Varázskréta<br>Varró Dániel: Miért üres a postaláda mostanába?<br>Kányádi Sándor: Három kérdezgető<br>Próza:<br>Janikovszky Éva: Már megint (részletek)<br>May Szilvia: A Fásli Utcai Állatkórház<br>Csukás István: Süsü, a sárkány (részlet)<br>Janikovszky Éva: Már iskolás vagyok<br>Lázár Ervin: A kék meg a sárga<br>Népmese: Kutya akart lenni<br>Kolozsvári Grandpierre Emil: A pecsenye<br>Népmese: Három kívánság/A halász és a nagyravágyó felesége<br>Podolszki József nyomán: A másik zöld malac<br>Népmese: A róka és a gólya<br>Gárdonyi Géza nyomán: Micó<br>Gyurkovics Tibor: A nagy fehér bohóc<br>Tersánszky Józsi Jenő: Életmentés<br>Lev Tolsztoj: A két barát<br>Zelk Zoltán: Párácska<br>Német tanító mese: A molnár, a fia meg a szamár<br><br>Hans Christian Andersen: Borsószem hercegkisasszony<br>Darvasi László: A nem varázslás<br>Népköltészeti alkotások:<br>mondóka, közmondás, szólás, találós kérdés, szöveges népi gyermekjáték.<br>Drámai szövegek:<br>Karinthy Ferenc nyomán: Adagolás<br>Dušan Radović: Nebáncsvirág |
| | | Tudományos és ismeretterjesztő szövegek<br><br>Válogatás a gyermekenciklopédiák és a gyermeklapok szövegeiből..<br><br>HÁZI OLVASMÁNY<br><br>Válogatás a vajdasági és a magyar gyermekirodalom gyöngyszemeiből.<br><br>A Geronimo Stilton könyvek közül tetszőlegesen legalább egy választható.<br><br>Népmesegyűjtemények (válogatás)<br><br>Irodalomelméleti fogalmak: |

| | | |
|---|---|---|
| | | - vers;<br>- megszemélyesítés;<br>- hasonlat;<br>- mese;<br>- a cselekmény; helye és ideje;<br>- a mű szereplője - külső és belső tulajdonságai és cselekedetei;<br>- drámai szöveg a gyerekeknek;<br>- párbeszéd;<br>- tréfás vers;<br>- a humor;<br>- tanmese;<br>- találós kérdés. |
| Ismeri a hang, a szó és a mondat fogalmát;<br><br>- felismeri, használja az ellentétes jelentésű és a rokon értelmű szavakat;<br><br>- felismeri a szótövet és a toldalékot;<br><br>- helyesen leválasztja a szótagot;<br><br>- helyesen ejti és írja a kiejtéstől eltérő helyesírású szavakat;<br><br>- megkülönbözteti az alapvető szófajokat egymástól;<br><br>- felismeri a hang és a betű egymáshoz való viszonyát;<br><br>- ismeri az ábécét, betűrendbe sorolja a szavakat;<br><br>- megfigyeli a hangok időtartamát; helyesírása | **NYELV**<br>Nyelvtan, helyesírás és<br><br>nyelvhelyesség | . Szituációs játékok, nyelvi játékok, különböző szövegek, illetve egyéb indukciós nyelvi anyag alkalmazása.<br><br>Kötelezően induktív megközelítési mód választása és használata a tanítói munkában.<br><br>Az egyeditől, azaz a tanuló ismereteitől, nyelvhasználati tapasztalataitól kiindulva történik az általánosítás, majd a szabály, illetve a meghatározás megfogalmazása.<br><br>Szóbeli közlések és írásbeli szövegek felhasználásával vezetjük rá a tanulókat a nyelvi és nyelvhasználati jelenségek megfigyeléséhez, tudatosításához.<br><br>Csoportmunka és páros munka alkalmazása a nyelvi indukciós anyag megfigyeléséhez: a szavak szerkezetének megfigyelése.<br><br>Közös elemzés és általánosítás a szavak szófaji jellegzetességének megfigyeléséhez.<br><br>A hang és a betű kapcsolata az ly helyesírási vonatkozásaihoz és a hanghosszúságok jelöléséhez kapcsolódóan.<br><br>A betűrend ismeretének fontossága példákon keresztül: a névsor.<br><br>A szövegfeldolgozással korreláció kialakítása ajánlott egy-egy nyelvtani jelenség megfigyelésekor. |

| | | |
|---|---|---|
| tükrözi a hangok hosszúságát;<br><br>- felismeri a mondatfajták modalitását | | Élőszavas történetmesélés, szituációs párbeszéd alkalmazása a mondatok modalitásának megfigyeltetése céljából. A mondatvégi írásjelek helyesírása.<br><br>A helyesírási ismeretek elsajátítása nyelvtani és nyelvhasználati ismeretekkel, valamint az egyéb anyanyelvi készségek kialakításával párhuzamosan történik. |
| - A mondatokat helyesen hangsúlyozza;<br>- a beszédszüneteket betartva, megfelelő hangerővel és tempóval beszél;<br>- történetet mond el kép/képsor és saját élménye alapján, betartva az időrendi sorrendet;<br>- egyszerűen és érthetően tudja kifejezni gondolatait, ötleteit, érzelmeit és állásfoglalását a számára ismert eseményről, témáról;<br>- szóbeli, 4-5 mondatos leírást ad a közvetlen környezetében található tárgyakról, növényekről, állatokról;<br>- képes közös terv alapján adott témáról, tárgyról rövid szóbeli közlésre;<br>- kerüli a szóismétlést;<br>- az új szavakat, a rokon értelmű és ellentétes jelentésű szavakat megfelelő módon építi be szókincsébe;<br>- kívülről/fejből mond rövid szépirodalmi szöveget;<br>- rövid jelenetekben szerepel;<br><br>- alkalmazni tudja a kommunikáció nyelvi fordulatait a szerepjátékokban és a mindennapi élethelyzetekben. | **NYELVI KULTÚRA**<br><br>Beszéd | Irányított és szabadon folytatott beszélgetés (párbeszéd).<br><br>Beszélgetés, a beszélgetés szabályai.<br><br>Elmesélés, elbeszélés kép/képsor vagy saját/közös élmény alapján.<br><br>Az események időrendi sorrendjével kapcsolatos gyakorlatok.<br><br>Irodalmi és ismeretterjesztő szövegek, események előadása.<br><br>Közös terv készítése és a rövid szóbeli közlés előkészítése.<br><br>Rokon értelmű szavak gyűjtése és alkalmazásuk.<br><br>Iskolai és házi olvasmány.<br><br>Versek, prózarészletek.<br><br>Dráma- és dramatizált szövegek, színpadi improvizációk.<br><br>Jelenetek előadása és bábozás.<br><br>Szituációs játékok. |
| - Figyelmesen hallgatja beszédpartnerét, és nem szakítja félbe; | **Befogadás** | Valós szituáció.<br><br>Utasítás, szóbeli üzenet. |

| | | |
|---|---|---|
| - meghallgatja, megérti és értelmezi az üzenetet;<br>- megérti a felolvasott ismeretterjesztő szöveget;<br>- átéli az irodalmi szöveget a bemutató olvasás során. | | A másokra figyelést fejlesztő játékok.<br>Ismeretterjesztő szöveg bemutatása.<br>Irodalmi szöveg bemutatása. |
| - Eszközhasználat szintjén tud nyomtatott és írott betűkkel írni;<br>- képes a mondatok helyes megszerkesztésére és a tartalmilag összetartozó mondatok összekapcsolására;<br>- tud rövid üzeneteket írni;<br>- ügyel a szórendre, a különböző mondatfajták helyes használatára;<br>- le tudja írni a szöveg tartalmát kérdések segítségével vagy azok nélkül;<br>- összefüggő mondatokat ír, és betartja az időrendi sorrendet;<br>- 4-6 mondatos történetet ír közös vagy egyéni élmény alapján;<br>- közös terv alapján adott témáról, tárgyról, növényről, állatról írásban összefüggő mondatokat alkot;<br>- kerüli a szóismétlést;<br>- az új szavakat, a rokon értelmű és ellentétes jelentésű szavakat megfelelő módon építi be szókincsébe;<br>- képes saját szövegének javítására. | **Írás** | Másolás, tollbamondás, közös (élő) fogalmazás lejegyzése.<br>Hibás szórendű mondat javítása.<br>Gondolattérkép készítése és alkalmazása.<br>A mondatfajták kommunikációs szerepe.<br>Iskolai és házi olvasmány.<br>Kép, képsor, megadott szavak.<br>Hiányos vázlat kiegészítése.<br>Vázlat, vázlatkészítés, címadás.<br>Tartalmilag összefüggő mondatok írása.<br>Iskolai és házi olvasmány.<br>Megfigyelés, anyaggyűjtés.<br>Rokon értelmű és ellentétes jelentésű szavak gyűjtése.<br>Szólások, szóláshasonlatok jelentése.<br>Önellenőrzés, javítás. |

Предмет: СРПСКИ ЈЕЗИК КАО НЕМАТЕРЊИ ЈЕЗИК

| | |
|---|---|
| Назив предмета | **СРПСКИ ЈЕЗИК КАО НЕМАТЕРЊИ ЈЕЗИК** |
| циљ | Cilj nastave i učenja Srpskog kao nematernjeg jezika jeste osposobljavanje učenika da se služi srpskim jezikom na osnovnom nivou u usmenoj i pisanoj komunikaciji radi kasnijeg uspešnog uključivanja u život zajednice i ostvarivanja građanskih prava i dužnosti, kao i uvažavanje srpske kulture i razvijanje interkulturalnosti kao temeljne vrednosti demokratskog društva. |
| разред | Drugi |

| | |
|---|---|
| Годишњи фонд часова | **72 časova** |

| **ИСХОДИ**<br>по завршетку разреда ученик ће бити у стању да: | **ОБЛАСТ/ТЕМА** | **САДРЖАЈИ** |
|---|---|---|
| - razume i koristi predviđeni leksički fond; - razume i koristi gramatičke konstrukcije usvajane u prethodnom razredu i proširuje ih novim jezičkim sadržajima; - predmetima i bićima iz bliskog okruženja pripisuje tipične osobine; - iskaže radnju koja se dešava u trenutku govorenja (sva tri lica i oba broja); - sastavi rečenice sa pravim objektom; - iskaže osnovne prostorne odnose; | **JEZIK** | Oko 150 novih punoznačnih i pomoćnih reči. Gramatički sadržaji iz prethodnog razreda (ponavljanje i uvežbavanje na poznatoj i novoj leksici). Prosta rečenica sa pridevom u imenskom delu predikata; Imenica u akuzativu bez Predloga. Imenica u lokativu sa predlozima *u* i *na.* Imenica u akuzativu sa predlozima *u* i *na* sa glagolom *ići.* Prezent glagola za sva tri lica i oba broja. Lične zamenice 1, 2. i 3. lica množine u funkciji subjekta. Prisvojne zamenice za 1. i 2. lice jednine sva tri roda u funkciji atributa i imenskog dela predikata. |
| - sluša i razume kratke pesme i odabrane odlomke proznih tekstova; - napamet kazuje kratke pesme i odabrane dijaloge; - uočava melodiju reči koje se rimuju; - ilustruje tekst koji mu je pročitan, ističući neke od motiva (uz pomoć audio i vizuelnih sredstava); | **KNJIŽEVNOST** | "Kad si srećan" (internacionalna pesma, UNICEF) Dušan Radović; "Najbolja mama na svetu" (prva strofa i refren) Dragan Lukić: "On", "Lepo dete" Jovan Jovanović Zmaj: "Zimska pesma" (odlomak)<br>Po slobodnom izboru (u skladu sa interesovanjima učenika), nastavnik bira još jedan do dva teksta koja nisu na ovoj listi. |
| - razume polako i jasno izgovorena jednostavna pitanja i informacije vezane za svakodnevne aktivnosti; - predstavi sebe i članove svoje porodice i traži iste informacije od sagovornika; - čita pojedinačne reči i kratke rečenice sa poznatom leksikom i gramatikom; - piše štampanim slovima pismom koje je blisko njegovom maternjem jeziku (ćirilica ili latinica). | **JEZIČKA KULTURA** | I Lično predstavljanje: osnovne informacije o sebi - adresa, telefonski broj<br>II Porodica i ljudi u okruženju: članovi porodice<br>III Život u kući: delovi kuće/stana; prostorije; dvorište; Nova godina<br>IV Hrana i piće: osnovni obroci i osnovno posuđe<br>V Odeća i obuća: odevni predmeti i obuća<br>VI Zdravlje: osnovni delovi tela<br>VII Obrazovanje: prostorije u školi (učionica), školski nameštaj, školski pribor<br>VIII Priroda: meseci u godini; domaće životinje<br>IX Sport i igre: dečje igre<br>X Naselja, saobraćaj i javni objekti: osnovna prevozna sredstva; prodavnica, pijaca<br>XI Netematizovana leksika: nazivi meseci, brojevi do 20 |

| | | |
|---|---|---|
| | | XII Komunikativni modeli: persiranje; čestitanje i zahvaljivanje; molba |

Предмет: МАТЕМАТИКА

| | |
|---|---|
| Назив предмета | МАТЕМАТИКА |
| циљ | Циљ наставе и учења Математике је да ученик, овладавајући математичким концептима, знањима и вештинама, развије основе апстрактног и критичког мишљења, позитивне ставове према математици, способност комуникације математичким језиком и писмом и примени стечена знања и вештине у даљем школовању и решавању проблема из свакодневног живота, као и да формира основ за даљи развој математичких појмова. |
| разред | **Други** |
| Годишњи фонд часова | **180 časova** |

| **ИСХОДИ**<br>по завршетку разреда ученик ће бити у стању да: | **ОБЛАСТ/ТЕМА** | **САДРЖАЈИ** |
|---|---|---|
| - одреди десетице најближе датом броју;<br>- усмено сабира и одузима бројеве до 100;<br>- користи појмове чинилац, производ, дељеник, делилац, количник, садржалац;<br>- примени замену места и здруживање сабирака и чинилаца ради лакшег рачунања;<br>- усмено множи и дели у оквиру прве стотине;<br>- израчуна вредност бројевног израза са највише две операције;<br>- реши текстуални задатак постављањем израза са највише две рачунске операције и провери тачност решења;<br>- одреди непознати број у једначини са једном аритметичком операцијом;<br>- одреди делове (облика ) дате величине; | **БРОЈЕВИ** | Први део<br>Сабирање и одузимање са преласком. Замена места и здруживање сабирака.<br>Веза сабирања и одузимања.<br>Једначине са једном операцијом (сабирање или одузимање).<br>Римске цифре I, V, X, L, C<br>Други део<br>Множење и дељење (таблично)<br>Нула и јединица као чиниоци; нула као дељеник.<br>Замена места и здруживање чинилаца.<br>Трећи део<br>Редослед рачунских операција.<br>Множење и дељење збира и разлике бројем. |

| | | |
|---|---|---|
| - изрази одређену суму новца преко различитих апоена;<br>- прочита број записан римским цифрама и напише дати број римским цифрама;<br>- прикаже мањи број података у таблици и стубичастим дијаграмом;- уочи правило и одреди следећи члан започетог низа; | | Веза множења и дељења. Једначине са једном операцијом (множење или дељење).<br>Бројевни изрази. Формирање израза на основу реалистичних ситуација.<br>Разломци облика , 1 ≤ н ≤ 10, визуелно и симболичко представљање |
| - разликује дуж, полуправу и праву;<br>- одреди дужину изломљене линије (графички и рачунски);<br>- одреди обим геометријске фигуре;<br>- нацрта правоугаоник, квадрат и троугао на квадратној мрежи и тачкастој мрежи;<br>- уочи подударне фигуре на датом цртежу;<br>- уочи симетричне фигуре;- допуни дати цртеж тако да добијена фигура буде симетрична у односу на дату праву; | **ГЕОМЕТРИЈА** | Први део<br>Дуж, права и полуправа. Тачка и права. Отворена и затворена изломљена линија.<br>Графичко надовезивање дужи. Дужина изломљене линије. Обим геометријских фигура без употребе формула.<br>Други део<br>Цртање правоугаоника, квадрата и троугла на квадратној мрежи, на тачкастој мрежи.<br>Симетричне фигуре.<br>Подударност фигура (интуитивно). |
| - изрази дужину у различитим јединицама за мерење дужине;<br>- измери дужину дужи и нацрта дуж дате дужине<br>- чита и запише време са часовника;<br>- користи јединице за време у једноставним ситуацијама | **МЕРЕЊЕ И МЕРЕ** | Мерење дужине стандардним мерним јединицама (м, дм, цм).<br>Мерење времена (дан, месец, година, час, минут). |

Предмет: ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК

| | |
|---|---|
| Назив предмета | СТРАНИ ЈЕЗИК |
| циљ | Циљ наставе и учења страног језика у основном образовању и васпитању је да се ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и развијањем стратегија учења страног језика оспособи за основну усмену комуникацију и стекне позитиван однос према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу. |
| разред | **други**(први страни језик) |

| | |
|---|---|
| Годишњи фонд часова | **72** |

| **ИСХОДИ**<br>По завршетку разреда ученик ће бити у стању да: | **КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ** | **ЈЕЗИЧКЕ АКТИВНОСТИ**<br>(У КОМУНИКАТИВНИМ ФУНКЦИЈАМА) |
|---|---|---|
| - - поздрави и отпоздрави, примењујући најједноставнија језичка средства;<br>- представи себе и другог;<br>- разуме јасно постављена једноставна питања личне природе и одговара на њих;<br>- разуме кратка и једноставна упутства и налоге и реагује на њих;<br>- даје кратка и једноставна упутства и налоге;<br>- разуме позив и реагује на њега;<br>- упути позив на заједничку активност;<br>- разуме кратке и једноставне молбе и реагује на њих;<br>- упути кратке и једноставне молбе;<br>- искаже и прихвати захвалност и извињење на једноставан начин;<br>- разуме једноставно исказане честитке и одговара на њих;<br>- упути једноставне честитке;<br>- препозна и именује бића, предмете и места из непосредног окружења;<br>- разуме једноставне описе бића, предмета и места; | ПОЗДРАВЉАЊЕ | Реаговање на усмени импулс саговорника (наставника, вршњака, и слично); успостављање контакта при сусрету и усмено изражавање прикладних поздрава приликом растанка. |
| | ПРЕДСТАВЉАЊЕ СЕБЕ И ДРУГИХ; ДАВАЊЕ ОСНОВНИХ ИНФОРМАЦИЈА О СЕБИ; ДАВАЊЕ И ТРАЖЕЊЕ ОСНОВНИХ ИНФОРМАЦИЈА О ДРУГИМА | Слушање кратких и једноставних текстова у којима се неко представља; представљање себе и других особа, присутних и одсутних. |
| | РАЗУМЕВАЊЕ И ДАВАЊЕ ЈЕДНОСТАВНИХ УПУТСТАВА И НАЛОГА | Слушање налога и упутстава и реаговање на њих; давање кратких и једноставних упутстава (комуникација у учионици - упутства и налози које размењују учесници у наставном процесу, упутства за игру и слично). |
| | ПОЗИВ И РЕАГОВАЊЕ НА ПОЗИВ ЗА УЧЕШЋЕ У ЗАЈЕДНИЧКОЈ АКТИВНОСТИ | Слушање кратких једноставних позива на заједничку активност и реаговање на њих (позив на рођендан, игру, дружење...); упућивање и прихватање/одбијање позива на заједничку активност, уз коришћење најједноставнијих израза. |
| | ИСКАЗИВАЊЕ МОЛБЕ, ЗАХВАЛНОСТИ И ИЗВИЊЕЊА | Слушање једноставних исказа којима се тражи помоћ, услуга или обавештење; давање једноставног, усменог одговора на исказану молбу; изражавање и прихватање молби, захвалности и извињења. |
| | ЧЕСТИТАЊЕ | Слушање кратких и једноставних устаљених израза којима се честита празник, рођендан; реаговање на упућену честитку и упућивање кратких пригодних честитки. |
| | ОПИСИВАЊЕ БИЋА, ПРЕДМЕТА, МЕСТА И ПОЈАВА | Слушање краћих једноставних описа бића, предмета и места у којима се појављују информације о спољном |

| | | |
|---|---|---|
| - опише бића, предмете и места користећи једноставна језичка средства;<br>- разуме свакодневне исказе у вези са непосредним потребама, осетима и осећањима и реагује на њих;<br>- изрази основне потребе, осете и осећања кратким и једноставним језичким средствима;<br>- разуме једноставна обавештења о положају у простору и реагује на њих;<br>- тражи и пружи кратка и једноставна обавештења о положају у простору;<br>- разуме и саопшти једноставне исказе који се односе на хронолошко и метеоролошко време<br>- разуме једноставне исказе којима се изражава припадање/неприпадање, поседовање/непоседовање и реагује на њих;<br>- тражи и даје једноставне исказе којима се изражава припадање/неприпадање, поседовање/непоседовање;<br>- разуме једноставне исказе за изражавање допадања/недопадања и реагује на њих;<br>- тражи мишљење и изражава допадање/недопадање једноставним језичким средствима;<br>- разуме једноставне исказе који се односе на изражавање способности; | | изгледу, појавним облицима, димензијама и осталим најједноставнијим карактеристикама; давање кратких описа бића, предмета и места; тражење и давање информација у вези са описом бића, предмета и места. |
| | ИСКАЗИВАЊЕ ПОТРЕБА, ОСЕТА И ОСЕЋАЊА | Слушање исказа у вези са потребама, осетима, осећањима; саопштавање својих потреба, осета и осећања и (емпатично) реаговање на туђа. |
| | ИСКАЗИВАЊЕ ПОЛОЖАЈА У ПРОСТОРУ | Слушање кратких текстова у којима се на једноставан начин описује положај у простору; усмено тражење и давање информација о положају у простору. |
| | ИСКАЗИВАЊЕ ВРЕМЕНА | Слушање једноставних исказа у вези са хронолошким временом и метеоролошким приликама; усмено тражење и давање информација о хронолошком времену и метеоролошким приликама у ужем комуникативном контексту. |
| | ИЗРАЖАВАЊЕ ПРИПАДАЊА/НЕПРИПАДАЊА И ПОСЕДОВАЊА/НЕПОСЕДОВАЊА | Слушање кратких текстова с једноставним исказима за изражавање припадања/неприпадања и поседовања/непоседовања и реаговање на њих; усмено исказивање припадања/неприпадања и поседовања/непоседовања.. |
| | ИЗРАЖАВАЊЕ ДОПАДАЊА/НЕДОПАДАЊА | Слушање кратких текстова с једноставним исказима за изражавање допадања/недопадања и реаговање на њих; усмено исказивање слагања/неслагања, допадања/недопадања |
| | ИЗРАЖАВАЊЕ СПОСОБНОСТИ | Слушање једноставних исказа који говоре о способностима; постављање питања у вези са способностима и одговарање на њих, усмено. |
| | ИЗРАЖАВАЊЕ КОЛИЧИНЕ И БРОЈЕВА | Слушање једноставних исказа који говоре о количини нечега; |

| | | |
|---|---|---|
| - тражи информацију о туђим способностима и саопшти шта он/она или неко други може/не може/уме/не уме да уради;<br><br>- разуме и саопшти једноставне исказе који се односе на бројеве и количине. | | постављање питања у вези с количином и одговарање на њих, усмено. |

ТЕМАТСКЕ ОБЛАСТИ У НАСТАВИ СТРАНИХ ЈЕЗИКА ЗА ОСНОВНУ ШКОЛУ

Напомена: Тематске области се прожимају и исте су у сва четири разреда првог циклуса основног образовања и васпитања - у сваком наредном разреду обнавља се, а затим проширује фонд лингвистичких знања, навика и умења и екстралингвистичких представа везаних за конкретну тему. Наставници обрађују теме у складу са интересовањима ученика, њиховим потребама и савременим токовима у настави страних језика, тако да свака тема представља одређени ситуацијски комплекс.

1) Лични идентитет
2) Породица и уже друштвено окружење (пријатељи, комшије, наставници итд.)
3) Географске особености
4) Србија - моја домовина
5) Становање - форме, навике
6) Живи свет - природа, љубимци, очување животне средине
7) Временско искуство и доживљај времена (прошлост - садашњост - будућност)
8) Школа и школски живот
9) Млади - живот деце и омладине
10) Здравље и хигијена
11) Емоције (љубав према породици, друговима)
12) Превозна средства
13) Временске прилике
14) Уметност за децу (нарочито модерна књижевност за децу; пригодне традиционалне и модерне песме)
15) Обичаји и традиција, фолклор, прославе (рођендани, празници)
16) Слободно време - забава, разонода, хобији
17) Исхрана и гастрономске навике
18) Путовања
19) Мода и облачење
20) Спорт
21) Вербална и невербална комуникација, конвенције понашања и опхођења

**ЈЕЗИЧКИ САДРЖАЈИ**

***ENGLESKI JEZIK***

| **Komunikativna funkcija** | Jezički sadržaji |
|---|---|
| POZDRAVLJANJE | *Hi! Hello. Good morning/afternoon/evening/night. How are you? I'm fine, thank you, and you? Goodbye. Bye. See you (later/tomorrow). Have a nice day/weekend! Thanks, same to you*<br><br>**(Inter)kulturni sadržaji:** Formalno i neformalno pozdravljanje; ustaljena pravila učtivosti. |
| PREDSTAVLJANJE SEBE I DRUGIH; DAVANJE OSNOVNIH INFORMACIJA O SEBI; DAVANJE I TRAŽENJE OSNOVNIH INFORMACIJA O DRUGIMA | *My name's Maria /I'm Maria. What's your name? What's your phone number? It's... This is my friend. His name's/name is Marko. Maria, this is Barbara. Barbara, this is Maria. This is Miss Ivona. She's my teacher. That is Mr Jones. He's a doctor. Who's this/that? It's my father. Is this your family? She's not my sister, she's my friend. Who's in the picture? It's my brother. His name's*<br>*Milan. How old is he? He's 12.*<br><br>Lične zamenice u funkciji subjekta - *I, you …*<br>Prisvojni pridevi - *my, your…*<br>Pokazne zamenice - *this, that*<br>Glagol *to be - the Present Simple Tense*<br>Pitanja sa *Who/What/How (old)*<br>Osnovni brojevi (1-20)<br><br>**(Inter)kulturni sadržaji:** Prepoznavanje najosnovnijih sličnosti i razlika u načinu upoznavanja, predstavljanja i razmene osnovnih ličnih podataka u našoj zemlji i zemljama engleskog govornog područja. |
| RAZUMEVANJE I DAVANJE JEDNOSTAVNIH UPUTSTAVA I NALOGA | *Let's start/begin. Are you ready? Quiet, please. Listen to me! Look! Look at me/the picture! Sit down. Stand up. Turn around. Jump. Say hello/goodbye to your friend. Open/Close your books/notebooks. Put down your pencils. Pick up the rubber. Wash your hands. Open the window, please. Come in/over*<br>*/here/to the board. Give me your book, please. Don't do that. Listen and say/chant/sing/do/number/find /match/draw/paint/repeat… Cut out/stick/point to... Colour the door yellow. Count from … to …. My turn now.Touch your eyes. Move your body. Put on your T-shirt. Take off your shoes. Hurry up! Quick! Watch out! I understand /I don't understand. I'm finished.*<br><br>Imperativ<br>Prisvojni pridevi - *my, your…*<br><br>**(Inter)kulturni sadržaji:**<br>Poštovanje osnovnih normi učtivosti; dečje pesme odgovarajućeg sadržaja. |

| | |
|---|---|
| POZIV I REAGOVANJE NA POZIV ZA UČEŠĆE U ZAJEDNIČKOJ AKTIVNOSTI | *Let's play football /the memory game/go to the park/sing. It's time for lunch/school! Come and play with me! Come to my birthday party. Cool! Super! Great! OK. All right. Sorry, I can't.*<br>Imperativ<br>**(Inter)kulturni sadržaji:** Prikladno prihvatanje i odbijanje poziva; proslava rođendana, igre, zabava i razonoda |
| ISKAZIVANJE MOLBE, ZAHVALNOSTI I IZVINJENJA | *Can /May I have an apple, please? Yes, here you are. Thank you/Thank you, Maria /Thanks. You're welcome. No, sorry/Not now/No, you can't. Can you help me, please? Can/May I have some water, please? Can/May I go to the toilet/go out/come in? Excuse me, Teacher, …? I can't see. Can you move, please? Sorry, can you repeat that, please? I'm sorry I'm late. It's OK. No problem.*<br>Modalni glagoli za izražavanje molbe - *can/may*<br>**(Inter)kulturni sadržaji:**<br>Pravila učtive komunikacije. |
| ČESTITANJE | *Happy birthday to you! Here's a present for you! It's New Year's Eve. Happy New Year! It's Christmas Eve. Merry Christmas! It's Valentine's Day! Happy Valentine's Day! Happy Easter! Thanks, same to you! Hurray!*<br>**(Inter)kulturni sadržaji:**<br>Najznačajniji praznici i način obeležavanja /proslave i čestitanja; prigodne dečje pesme i igre. |
| OPISIVANJE BIĆA, PREDMETA, MESTA I POJAVA | *What's this/that? It's a/an… Is it a/an…? It's not a pen, it's a pencil. It's not short, it's long. What colour is it?It's grey. The crayon is grey. She's got a small nose and big blue eyes. She's wearing a white dress. I've got two hands and two feet. Has he got four legs? No, hehasn't, he's got two legs. This is my house. It's got big windows. Has it got a garden? There's a park/toyshop/supermarket in my town. There are two playgrounds, too.*<br>Glagoli *have got, to be* za davanje opisa<br>Egzistencijalno *There is/are…*<br>Pravilna množina imenica: *leg - legs, arm - arms…*<br>Nepravilna množina osnovnih imenica: *foot - feet...*<br>*The Present Continuous Tense* za opisivanje trenutnih radnji.<br>**(Inter)kulturni sadržaji:**<br>Dečje pesme i priče odgovarajućeg sadržaja. |
| ISKAZIVANJE POTREBA, OSETA I OSEĆANJA | *I'm not thirsty, I'm hungry. Here's a sandwich for you. Do you want some water? Yes, please. I want fruit. No, thank you. I'm so happy/sad! Are you hot/cold?*<br>*The Present Simple Tense (be, want)*<br>**(Inter)kulturni sadržaji:**<br>Pravila učtive komunikacije. |

| | |
|---|---|
| ISKAZIVANJE POLOŽAJA U PROSTORU | *Where's my dad? Is he in the house? No, he's in the garage. Where's your dog? It's in the garden. Where's my bag? It's under the chair/in the wardrobe. Where's the toilet? It's here/over there.*<br>Prilozi i predlozi za izražavanje položaja i prostornih odnosa - *here, there, in, on, under*<br>Pitanja sa *Where*<br>**(Inter)kulturni sadržaji:** Kultura stanovanja: selo, grad. |
| ISKAZIVANJE VREMENA | *What day is it today? It's Monday. It's cold and rainy today.*<br>*The Present Simple Tense* glagola *to be*<br>Pitanja sa *What*<br>**(Inter)kulturni sadržaji:** javni prostor; tipičan izgled mesta. |
| IZRAŽAVANJE PRIPADANJA/NEPRIPADANJA I POSEDOVANJA/NEPOSEDOVANJA | *This is my ball. Is that your bike?I've got a dog. Have you got a pet? He/She's got two brothers. Who's got a /an...? Here's your pen.*<br>Prisvojni pridevi *my, your…*<br>*Have got* za izražavanje pripadanja/posedovanja<br>**(Inter)kulturni sadržaji:** Porodica, prijatelji, kućni ljubimci, igračke. |
| IZRAŽAVANJE DOPADANJA/NEDOPADANJA | *Do you like orange juice? Yes, I do. /No, I don't. I like fish and chips, but I don't like chicken or rice. Do you like games? I love my family.*<br>*The Present Simple Tense* glagola *like/love.*<br>**(Inter)kulturni sadržaji:**<br>Popularna hrana i piće; porodica |
| IZRAŽAVANJE SPOSOBNOSTI | *Ican/can't sing. I can draw, but I can't read. Can you swim? Yes, I can. No, I can't. No, but I can run This is my parrot. It can talk. A penguin can't fly.*<br>Modalni glagol *can* za izražavanje sposobnosti.<br>**(Inter)kulturni sadržaji:**<br>Školske aktivnosti, kućni ljubimci i svet prirode |
| IZRAŽAVANJE KOLIČINE I BROJEVA | *How many balls? 15 balls.*<br>Osnovni brojevi do 20.<br>Pravilna množina imenica.<br>Pitanja sa How many.<br>**(Inter)kulturni sadržaji:**<br>Školsko okruženje. |

Предмет: СВЕТ ОКО НАС

| | |
|---|---|
| Назив предмета | СВЕТ ОКО НАС |

| | |
|---|---|
| циљ | Циљ наставе и учења Света око нас јесте упознавање себе, свог природног и друштвеног окружења и развијање способности за одговоран живот у њему. |
| разред | **Други** |
| Годишњи фонд часова | **72 часа** |

| **ИСХОДИ**<br>по завршетку разреда ученик ће бити у стањсу да: | **ОБЛАСТ/ТЕМА** | | **САДРЖАЈИ** |
|---|---|---|---|
| - идентификује групе људи којима припада и своју улогу у њима;<br>- оствари права и изврши обавезе у односу на правила понашања у групама којима припада;<br>- се понаша тако да уважава различитости других људи;<br>- прихвати последице када прекрши правила понашања групе;<br>- сарађује са другима у групи на заједничким активностима;<br>- разликује потребе од жеља на једноставним примерима из сопственог живота;<br>- препозна грб, заставу и химну Републике Србије и примерено се понаша према симболима;<br>- одреди тип насеља на основу његових карактеристика;<br>- повеже личну хигијену, боравак у природи, физичку активност и разноврсну исхрану са очувањем здравља;<br>- одржава личну хигијену - руку, зуба и чулних органа;<br>- примени правила културног и безбедног понашања у саобраћају и превозним средствима у насељу са околином; | **НАСЕЉЕ СА ОКОЛИНОМ** | Други и ја | Групе људи: родбина, (ван)школска заједница, становници насеља.<br>Права и обавезе чланова група.<br>Однос потреба и жеља.<br>Правила понашања појединаца и група.<br>Породични, школски и празници насеља. |
| | | Култура живљења | Симболи Републике Србије: грб, застава и химна.<br>Типови насеља: село, град.<br>Здрав начин живота: хигијена тела, разноврсна исхрана, број оброка, боравак у природи и физичка активност.<br>Врсте саобраћаја (копнени, водни и ваздушни и одговарајућа превозна средства).<br>Безбедно понашање у саобраћају у насељу (кретање улицом и путем без тротоара, прелажење улице и пута без пешачког прелаза.<br>Правила понашања у превозним средствима (аутомобил и јавни превоз).<br>Временске непогоде (олуја, град, мећава) и безбедно понашање у затвореном и на отвореном простору. |
| | | **Човек ствара** | Материјали (дрво, камен, метал, стакло, гума, пластика, папир, тканина, глина/пластелин) и производи људског рада.<br>Еластичност материјала. |

| | | | |
|---|---|---|---|
| - безбедно поступа пре и током временских непогода;<br>- истезањем, савијањем и сабијањем одреди својства материјала;<br>- одабере материјале који својим својствима највише одговарају употреби предмета;<br>- пронађе нову намену коришћеним предметима;<br>- наводи примере различитих облика кретања у окружењу;<br>- одабере начин кретања тела, узимајући у обзир облик тела, врсту подлоге и средину у којој се тело креће;<br>- измери растојање које тело пређе током свог кретања;<br>- пронађе тражени објекат у насељу помоћу адресе/карактеристичних објеката;<br>- именује занимања људи у свом насељу са околином;<br>- одреди време помоћу часовника и календара користећи временске одреднице: сат, дан, седмицу, месец, годину;<br>- забележи и прочита податке из личног живота помоћу ленте времена;<br>- разликује облике рељефа у свом насељу и околини;<br>- разликује облике и делове површинских вода у свом насељу и околини;<br>- идентификује заједничке особине живих бића на примерима из окружења; | | | Својства материјала одређују њихову употребу.<br>Нова намена предмета направљених од различитих материјала.<br>Занимања људи у граду и селу |
| | | **Кретање и оријентација у простору и времену** | Различити облици кретања тела (хода, скаче, трчи, пада, лети, плива, котрља се, клизи).<br>Утицај облика тела, подлоге и средине на кретање по равној подлози и пређено растојање тела.<br>Сналажење у насељу помоћу адресе (улица, кућни број) и<br>карактеристичних објеката.<br>Сналажење у времену у односу на временске одреднице: минут, сат, дан, седмица, месец, година, датум, годишња доба.<br>Средства за мерење времена: часовник, календар, лента времена. |
| | | **Разноврсност природе** | Рељеф и облици рељефа: узвишења, (брдо, планина) удубљења (долине, котлине) и равнице.<br>Рељеф у насељу и околини.<br>Облици појављивања воде: површинске воде (текуће, стајаће) и њихови делови (извор, ток, корито, обала).<br>Површинске воде у насељу и околини.<br>Заједничке особине живих бића (дисање, исхрана, раст, остављање потомства).<br>Функције (улога) делова тела живих бића.<br>Разноврсност биљака у окружењу (зељасте и дрвенасте; лишћарске и четинарске).<br>Разноврсност животиња у околини (домаће и дивље; биљоједи, месоједи и сваштоједи). |

| | | | |
|---|---|---|---|
| - повеже делове тела живих бића са њиховом улогом/улогама;<br>- разврста биљке из окружења на основу изгледа листа и стабла;<br>- разврста животиње из окружења на основу начина живота и начина исхране;<br>- наведе примере који показују значај биљака и животиња за човека;<br>- штедљиво троши производе које користи у свакодневним ситуацијама;<br>- разврста отпад на предвиђена места;<br>- негује и својим понашањем не угрожава биљке и животиње у окружењу;<br>- препозна примере повезаности живих бића са условима за живот;<br>- повеже промене у природи и активности људи са годишњим добима;<br>- изведе једноставне огледе пратећи упутства;<br>- повеже резултате рада са уложеним трудом. | | | Значај биљака и животиња за човека.<br>Улога човека у очувању природе (штедња производа који се користе у свакодневном животу, разврставање отпада на предвиђена места, брига о биљкама и животињама).<br>Сунчева светлост и топлота, вода, ваздух и земљиште - неопходни услови за живот.<br>Промене у природи и активности људи у зависности од годишњих доба. |

Предмет: ФИЗИЧКО ВАСПИТАЊЕ

| | |
|---|---|
| Назив предмета | **ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ** |
| Циљ | Циљ наставе и учења Физичког и здравственог васпитања је да ученик унапређује физичке способности, моторичке вештине и знања из области физичке и здравствене културе, ради очувања здравља и примене правилног и редовног физичког вежбања у савременим условима живота и рада. |
| Разред | **Други** |
| Год фонд часова | **108 часова** |

<table>
<tr><th>ИСХОДИ<br>по завршерку разреда ученик ће бити у стању да:</th><th colspan="2">ОБЛАСТ/ТЕМА</th><th>САДРЖАЈИ</th></tr>
<tr><td rowspan="2">примени једноставне, двоставне општеприпремне вежбе (вежбе обликовања);<br>- правилно изводи вежбе, разноврсна природна и изведена кретања;<br>- комбинује усвојене моторичке вештине у игри и свакодневном животу;<br>- одржава равнотежу у различитим кретањима;<br>- разликује правилно од неправилног држања тела;<br>- успостави правилно држање тела;<br>- правилно дише током вежбања;<br>- изведе кретања, вежбе и кратке саставе уз музичку пратњу;<br>- изведе дечји и народни плес;<br>- користи основну терминологију вежбања;<br>- поштује правила понашања у и на просторима за вежбање;<br>- поштује мере безбедности током вежбања;<br>- одговорно се односи према објектима, справама и реквизитима у просторима за вежбање;<br>- поштује правила игре;<br>- навија и бодри учеснике у игри на начин којим никога не вређа;<br>- прихвати победу и пораз као саставни део игре и такмичења;</td><td colspan="2">ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ</td><td>Вежбе за развој покретљивости.<br>Вежбе за развој издржљивости.<br>Вежбе за развој брзине.<br>Вежбе за развој координације.</td></tr>
<tr><td rowspan="2">МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ</td><td>Ходање и трчање</td><td>Ходање:<br>- кратким корацима,<br>- дугим корацима,<br>- у различитом ритму,<br>- ходање опружањем стајне ноге,<br>- ходање са реквизитом,<br>- ходање са променом правца и смера,<br>- ходање комбиновано са различитим покретима,<br>- ходање преко ниских препрека,<br>- елементарне игре са ходањем.<br>Техника трчања:<br>- трчање преко препрека,<br>- трчање са променом ритма,<br>- трчање са променом правца и смера,<br>- брзо трчање стартом из различитих почетних положаја,<br>- трчање 30 м<br>- елементарне игре са трчањем.</td></tr>
<tr><td>Скакања и прескакања</td><td>Прескакање вијача, палица и других реквизита поређаних на тлу једноножним и суножним одскоком.<br>Комбинације скокова,</td></tr>
</table>

| | | | |
|---|---|---|---|
| - уредно одлаже своје ствари пре и након вежбања;<br>- уочава улогу делова тела у вежбању;<br>- уочи промене у расту код себе и других;<br>- препозна сопствено болесно стање и не вежба када је болестан;<br>- примењује здравствено-хигијенске мере пре, у току и након вежбања;<br>- одржава личну хигијену;<br>- учествује у одржавању простора у коме живи и борави;<br>- наведе врсте намирница у исхрани;<br>- препознаје везу вежбања и уноса воде;<br>- повеже ходање и трчање са позитивним утицајем на здравље;<br>- препозна лепоту покрета у вежбању;<br>- се придржава правила вежбања;<br>- вреднује успех у вежбању; | | | Скок удаљ и увис из места и залета.<br>Скок са повишене површине.<br>Припремне вежбе за прескок:<br>игре уз коришћење различитих облика скакања и прескакања. |
| | | Бацања и хватања | Ходање и трчање са котрљањем лопте.<br>Бацање лоптице из места у даљину и у циљ.<br>Бацање лоптице из кретања.<br>Бацање лопте увис без и са окреом за 360о.<br>Вођење лопте једном и другом руком у месту и кретању.<br>Додавање лопте једном и другом руком.<br>Вођење лопте у ходању и трчању.<br>Гађање лоптом у импровизовани кош, ниски кош и гол.<br>Елементарне игре са вођењем, додавањем и гађањем лоптом у циљ.<br>Штафетне игре и друге елементарне игре лоптом (вођење, хватање, додавање). |
| | | Пузања, вишења, упори и пењања | Помицање на дохватном вратилу са погрченим ногама у вису предњем.<br>Помицање у вису предњем окретањем за 180о, са укрштеним хватом.<br>Њихање уз помоћ.<br>Проширени садржаји<br>Узмак корацима уз косу површину.<br>Бочно пењање уз лестве са наизменичним прехватањем и |

| | | | |
|---|---|---|---|
| | | | опирањем истовремено обема ногама. |
| | | Вежбе на тлу | Основни садржаји<br>Два повезана колута напред.<br>Колут напред и скок пруженим телом.<br>Колут назад из чучња у чучањ, низ косу површину.<br>Колут назад.<br>Састав од научених елемената.<br>Игре усвојених вежби.<br>Проширени садржаји<br>Колут напред из упора стојећег опружених ногу.<br>Колут преко лопте.<br>Одељењско такмичење са задатом комбинацијом вежби. |
| | | Вежбе равнотеже | Основни садржаји<br>Мала вага на тлу, клупи и ниској греди.<br>Ходање привлачењем на целом стопалу и успон.<br>Ходање опружањем стајне и предножењем замајне ноге.<br>Ходање уназад на греди.<br>Састав из првог разреда допунити наученим вежбама.<br>Проширени садржаји<br>Наскок кораком на греду.<br>Чучањ и окрет у чучњу за 90о и 180о.<br>Састав из првог разреда допунити вежбама ходањем уназад и окретом у чучњу за 180°.<br>Одељенско такмичење. |

| | | | |
|---|---|---|---|
| | | Вежбе са реквизитима | Вежбе обликовања сареквизитима.<br>Трчања, поскоци и скокови уз коришћење реквизита.<br>Прескакање вијаче на различите начине.<br>Дизање и ношење предмета и реквизита на различите начине.<br>Елементарне игре са реквизитима.<br>Игре са ластишом.<br>Полигон и елементарне игре уз коришћење реквизита |
| | | Плес и Ритимика | Основни садржаји<br>Народно коло и дечији плес по избору.<br>Повезивање елемената из првог разреда у композицију - састав.<br>Основни ритмички покрети са реквизитима.<br>Проширени садржаји<br>Прескакање вијаче уназад.<br>Комбиновано прескакање вијаче напред-назад.<br>Ходање и трчање са бацањем и хватањем лопте и обруча.<br>Вежба са вијачом |
| | | Полигони | Кобиновани полигон од<br>усвојених вештина (вежби). |
| | **ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА** | Култура вежбања и играња | Основни термини у вежбању.<br>Вежбам безбедно.<br>Чувам своје и туђе ствари.<br>Правила елементарних игара.<br>Некад изгубим, а некада победим.<br>Навијам пристојно. |
| | | Здравствено васпитање | Моје здравље и вежбање. |

| | | | |
|---|---|---|---|
| | | | Мишићи, зглобови и кости мога тела.<br>Телесни развој..<br>Лична хигијена.<br>Хигијена простора за вежбање.<br>"Шарени-разноврсни оброк" - правилна исхрана.<br>Значај воде за организам и вежбање. |

Предмет: ЛИКОВНА КУЛТУРА

| | |
|---|---|
| Назив предмета | **ЛИКОВНА КУЛТУРА** |
| Циљ | Циљ наставе и учења Ликовне културе је да се ученик, развијајући стваралачко мишљење и естетичке критеријуме кроз практични рад, оспособљава за комуникацију и да изграђује позитиван однос према култури и уметничком наслеђу свог и других народа. |
| Разред | **други** |
| Годишњи фонд часова | **72 часа** |

| **ИСХОДИ**: По завршетку разреда ученик ће бити у стању да | **ОБЛАСТ/ТЕМА** | **САДРЖАЈИ** |
|---|---|---|
| - - користи материјал и прибор на безбедан и одговоран начин;<br>- изрази, одабраним материјалом и техникама своје емоције, машту, сећања и замисли;<br>- користи једноставне информације и одабрана ликовна дела као подстицај за стваралачки рад;<br>- изражава, светлим или тамним бојама, свој доживљај уметничког дела; | **ОБЛИЦИ** | Облици (светлост као услов за опажање облика; визуелне карактеристике природних и вештачких облика; дизајн предмета за свакодневну употребу).<br>Супротности (обојено и безбојно, једноставно и сложено, испупчено и удубљено, ближе и даље...).<br>Облик и целина (истакнути део целине; везивање и спајање облика). |
| | **СПОРАЗУМЕВАЊЕ** | Тумачење (невербално и визуелно изражавање; садржај визуелних информација).<br>Слика и реч (редослед радње у стрипу; знаци; лепо писање; честитке). |

| | | |
|---|---|---|
| - идентификује истакнути део целине и визуелне супротности у свом окружењу;<br>- преобликује, самостално или у сарадњи са другима, материјале и предмете за рециклажу;<br>- тумачи једноставне визуелне информације које опажа у свакодневном животу;<br>- изражава мимиком и/или телом различита расположења, покрете и кретања;<br>- упоређује свој и туђ естетски доживљај простора, дизајна и уметничких дела;<br>- повезује уметничко занимање и одговарајуће продукте;<br>- пружи основне информације о одабраном музеју;<br>- разматра, у групи, шта и како је учио/ла и где та знања може применити. | **ЛИКОВНЕ ИГРЕ** | Боја (светле и тамне боје; боја и облик; боја и звук).<br>Замишљања (стварност и машта). |
| | **ПРОСТОР** | Простор (обликовање простора - школа, учионица, соба; музеј).<br>Кретање (кретање једног облика у простору; кретање више облика у простору).<br>Сцена (маске, костими, реквизити). |

Предмет: МУЗИЧКА КУЛТУРА

| | |
|---|---|
| Назив предмета | **МУЗИЧКА КУЛТУРА** |
| Циљ | Циљ наставе и учења Музичке културе је да код ученика развије интересовање и љубав према музици кроз индивидуално и колективно музичко искуство којим се подстиче развијање креативности, естетског сензибилитета и духа заједништва, као и одговорног односа према очувању музичког наслеђа и културе свога и других народа. |
| Разред | **други** |
| Годишњи фонд часова | **36 часова** |

| **ИСХОДИ**<br>по завршеној теми/области ученикће бити у стању да: | **ОБЛАСТ/ТЕМА** | **САДРЖАЈИ** |
|---|---|---|
| - - објасни својим речима утиске о слушаном делу, особине тона, | СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ | Уметничка музика у цртаним и анимираним филмовима. Однос звук-лик, музика-радња. |

| | | |
|---|---|---|
| доживљај прегласне музике и њеног утицаја на тело;<br>- разликује различите инструменте по боји звука и изражајним могућностима;<br>- издвоји основне музичке изражајне елементе;<br>- препозна музичку тему или карактеристични мотив који се понавља у слушаном делу;<br>- повезује карактер дела са изражајним музичким елементима и инструментима;<br>- изговара бројалице у ритму, уз покрет;<br>- пева по слуху песме различитог садржаја и расположења;<br>- изводи уз покрет музичке и традиционалне игре;<br>- примењује правилан начин певања и договорена правила понашања у групном певању и свирању;<br>- свира по слуху ритмичку пратњу уз бројалице и песме, једноставне аранжмане, свирачке деонице у музичким играма; | | Композиције које илуструју различита осећања.<br>Звук и тон (извори) - звуци из природе и окружења.<br>Тон: боја (различити гласови и инструменти), трајање (кратак-дуг), јачина (гласан-тих), висина (висок-дубок).<br>Композиције које илуструју различите боје људског гласа и инструмената.<br>Музички дијалог (хор, глас и хор, глас и инструмент, два гласа, два инструмента, један свирач, група свирача, оркестар).<br>Различити жанрови везани за ситуације значајне у животу ученика.<br>Музичка прича.<br>Композиције различитог карактера и елементи музичке изражајности (мелодијска линија, темпо, ритам, динамика).<br>Музички бонтон.<br>Музика и здравље.<br>Носиоци звука (цеде плејер, рачунар...). |
| - повезује почетне тонове песама-модела и једноставних наменских песама са бојама;<br>- повезује ритам са графичким приказом;<br>- објашњава својим речима доживљај свог и туђег извођења;<br>- учествује у школским приредбама и манифестацијама;<br>- направи дечје ритмичке инструменте;<br>- осмисли покрете уз музику; | ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ | Изговор бројалице у ритму уз покрет.<br>Звучне ономатопеје и илустрације<br>Правилан начин певања - држање тела и дисање.<br>Правилна дикција - изговарање брзалица и бројалица.<br>Певање песама по слуху различитог садржаја и карактера.<br>Певање песама уз покрет - песме уз игру и народне песме.<br>Певање модела и наменских песама и повезивање њихових почетних тонова уз боју (а1 бела, ха1 љубичаста боја). |

| | | |
|---|---|---|
| - осмисли ритмичку пратњу за бројалице, песме и музичке игре помоћу различитих извора звука;<br>- осмисли одговор на музичко питање;<br>- осмисли једноставну мелодију на краћи задати текст;<br>- према литерарном садржају изабере од понуђених, одговарајући музички садржај;<br>- поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике;<br>- користи самостално или уз помоћ одраслих, доступне носиоце звука. | | Дечји и алтернативни инструменти и начини свирања на њима.<br>Инструментална пратња по слуху уз бројалице и песме - пулс, ритам, груписање удара.<br>Певање и извођење музичких игара уз свирање на дечјим инструментима - песме уз игру, дидактичке игре, музичке драматизације.<br>Свирање инструменталних аранжмана на дечјим ритмичким инструментима и на алтернативним изворима звука.<br>Музички бонтон. |
| | МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО | Израда дечјих ритмичких инструмената од различитих материјала.<br>Креирање сопствених покрета уз музику.<br>Стварање једноставне ритмичке пратње коришћењем различитих извора звука.<br>Музичка питања и одговори и музичка допуњалка.<br>Стварање звучне приче од познатих музичких садржаја, звучних ономатопеја и илустрација на краћи литерарни текст. |

*2.1.2.2. Програми наставе и учења изборних наставних предмета*

Предмет: ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ

| | |
|---|---|
| Назив програма | **ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ** |
| Циљ | Циљ наставе и учења програма Грађанско васпитање је подстицање развоја личности која је одговорна према својим правима и правима других, отворена за договор и сарадњу и спремна да активно учествује у животу школске заједнице, уважавајући принципе, процедуре и вредности демократског друштва. |
| Разред | други |
| Годишњи фонд часова | 36 časova |

| **ИСХОДИ**<br>по завршеном разреду ученик ће моћи да: | **ОБЛАСТ/ТЕМА** | **САДРЖАЈИ** |
|---|---|---|
| - - разликује понашања појединаца која доприносе или ометају функционисање и напредовање групе;<br>- успоставља, гради и чува успешне односе са члановима групе којој припада;<br>- искаже своја осећања и потребе на начин који не угрожава друге;<br>- препозна и уважи осећања и потребе других;<br>- наведе и својим речима објасни основна права детета садржана у Конвенцији о дечјим правима;<br>- прихвата и образлаже на примерима из живота да свако дете има иста права без обзира на различитости;<br>- препозна ситуације кршења својих и туђих права и показује спремност да тражи помоћ;<br>- се договара и одлучује у доношењу правила групе и да се понаша у складу са њима; | ЉУДСКА ПРАВА<br>Ја и други у различитим групама | Групни идентитет<br>Ко смо ми - сличности и разлике?<br>Групе којима припадамо (породица, одељење, школа, спортски клуб, музичка школа...).<br>Од чега зависи функционисање и напредак групе: комуникација, сарадња, узајамно подржавање, блискост. Понашања појединаца која ојачавају или ометају односе у групи.<br>Осећања<br>Изражавање сопствених осећања.<br>Осећања других, како их препознајемо и уважавамо.<br>Веза осећања са мислима и понашањима.<br>Потребе и права<br>Моје потребе и потребе других.<br>Осећања, потребе, вредности и начин њиховог остваривања. Веза са правима.<br>Права детета<br>Конвенција о дечјим правима.<br>Различити смо, али су нам права иста. |

| | | |
|---|---|---|
| - наводи примере међусобне повезаности права и одговорности;<br>- разликује ненасилну од насилне комуникације међу члановима групе на примерима из свакодневног живота, из књижевних дела које чита и филмова које гледа;<br>- саслуша излагање саговорника без упадица и са уважавањем;<br>- даје и прихвата предлоге водећи рачуна о интересу свих страна у сукобу;<br>- представи шта садржи и чему служи Правилник о безбедности ученика његове школе;<br>- се понаша у складу са Правилником о безбедности ученика;<br>- наводи примере одговорности одраслих и ученика за безбедност у школи;<br>- препознаје предности, ризике и опасности по себе и друге и одговорно поступа при коришћењу мобилног телефона и интернета; | | Људска права важе свуда и за сваког.<br>Кршење и заштита права<br>Нисам посматрач, реагујем на ситуације кршења права деце у одељењу и школи.<br>Знам како и коме да се обратим за помоћ. |
| | ДЕМОКРАТСКО ДРУШТВО<br>Школа као заједница | Школа као заједница<br>Вредности школе као заједнице - равноправност, одговорност, солидарност, брига за друге, толерантност, праведност, поштење.<br>Правила у школи и њихова функција.<br>Одговорности ученика и одраслих за функционисање школе као заједнице.<br>Односи у заједници<br>Како радим сам, а како у групи?<br>Шта у школи радимо заједно?<br>У чему смо добри? У чему бисмо могли бити бољи?<br>Како комуницирамо у групи? Насилна и ненасилна комуникација.<br>Сукоби<br>Узроци сукоба и шта са њима. Сукоб из угла оног другог. Посредовање у сукобу. Конструктивно решавање сукоба. |
| - сарађује и преузима различите улоге на основу договора у групи;<br>- износи мишљење, образлаже идеје, даје предлоге који могу унапредити безбедност ученика у школи;<br>- учествује у изради плана једноставне акције;<br>- са другим ученицима изводи и документује једноставну акцију;<br>- доприноси промоцији акције; | ПРОЦЕСИ<br>У САВРЕМЕНОМ СВЕТУ<br>Школа као безбедно место | Безбедност ученика у школи<br>Ученици имају право на заштиту и безбедност. Правилник школе о безбедности ученика.<br>Безбедност ученика у школи и школском дворишту, на путу између куће и школе, ван школе - на излету и на настави у природи.<br>Безбедност ученика је одговорност свих - запослених у школи, ученика, родитеља, институција ван школе.<br>Безбедно и небезбедно понашање на интернету. Одговорна употреба мобилног телефона. |

| | | |
|---|---|---|
| - на једноставан начин вреднује изведену акцију. | ГРАЂАНСКИ АКТИВИЗАМ<br><br>Школа као безбедно место за све | Како учинити школу безбедним местом за све - планирање и извођење једноставне акције.<br><br>Кораци у планирању и извођењу акције.<br><br>Избор теме/проблема/активности којом ћемо се бавити.<br><br>Одређивање циља и израда плана акције - подела улога, договор о роковима, начину реализације.<br><br>Извођење и документовање акције - видео-снимци фотографије, текстови и сл.<br><br>Промоција акције на нивоу школе - приказивање другим одељењима, родитељима и сл., прављење постера или паноа, објављивање прилога у школском листу.<br><br>Вредновање акције - чиме смо задовољни, шта је могло бити боље. |

Предмет: ПРАВОСЛАВНИ КАТИХИЗИС

| **Циљ** | **Исходи** | **Садржаји** | **Начин остваривања** |
|---|---|---|---|
| Циљ наставе православног катихизиса јесте:<br><br>-упознавање ученика са садржајима и начином рада<br><br>-мотивисање ученика за похађање часова верске наставе<br><br>-омогућити ученицима разумевање Крштења као уласка у Божју породицу<br><br>-омогућити ученицима да разликују појмове: Црква, храм, Литургија<br><br>-указати ученицима да је учешће у Литургији | Ученици треба да:<br><br>Когнитивни аспект:<br><br>-моћи да сагледа садржаје којима ће се бавити настава Православног катихизиса у току 2. разреда основне школе;<br><br>-моћи да уочи какво је његово предзнање из градива Православног катихизиса обрађеног у претходном разреду школовања.<br><br>Афективни аспект:<br><br>-желети да активно учествује на часовима верске наставе | Увод | - Упознавање са садржајем програма и начином рада |
| | | Моје место у цркви | -Икона Христовог Крштења<br><br>-Библијска прича о Ноју – Нојева барка – брод спасења<br><br>-Народна приповетка „Седам прутова“<br><br>-Слике различитих православних храмова (спољашњи и унутрашњи изглед)<br><br>-Новозаветно сведочанство о Свадби царевог сина (препричано и прилагођено) |

| | | | |
|---|---|---|---|
| засновано на слободи<br><br>-ученицима пружити основно знање о литургијским службама<br><br>-омогућити ученицима да уоче да Црква не може да постоји без свих служби<br><br>-омогућити ученицима да уоче да свако у Цркви има своју службу<br><br>-ученицима пружити основно знање о великим празницима Цркве<br><br>-указати ученицима да се празници прослављају литургијски – на заједничкој молитви<br><br>-ученицима пружити основно знање о важности личности Пресвете Богородице<br><br>-пружити ученицима неопходно знање да у Литургији свет приносимо Богу<br><br>-омогућити ученицима основ за разумевање да се кроз Причешће остварује наша заједница са Богом<br><br>-ученицима пружити основно знање о предметима који се користе на Литургији<br><br>-упознати ученике са основним елементима | Когнитивни аспект:<br><br>-знати да се Крштењем постаје члан Цркве<br><br>-знати да је Црква заједница потпуно другачија од свих<br><br>-знати да је Црква заједница са Богом<br><br>-разликовати значења појмова Црква (заједница) и храм (место на којем се сабирамо)<br><br>-на елементарном нивоу моћи да опише зашто се подижу храмови<br><br>-моћи да уочи да је Литургија догађај Цркве -знати да у Литургији учесвује само онај ко је крштен и ко то жели<br><br>Афективни аспект:<br><br>-желети да посети храм и боље упозна основна обележја православних храмова<br><br>Когнитивни аспект:<br><br>-препознати и именовати основне службе које постоје на Литургији<br><br>-знати да свако у Цркви има своју службу<br><br>-уочити међусобну повезаност служби у Цркви | Литургијске службе | -Садржаји који се односе на разне службе људи у свету<br><br>-Прича „Отац управља бродом“<br><br>-Садржаји који се односе на службе у цркви (примери светитеља и њихових служби (епископи: Св. Сава, Св. Никола...;Св. ава Јустин; Св.Серафим Саровски; Св. архиђакон Стефан, Св.ђакон Авакум; народ: Св. Петка, Св. Димитрије, Св.Ђорђе)<br><br>-Разне илустрације епископа, свештеника, ђакона<br><br>-Слике са Литургије<br><br>-Слике монаха, монахиња;<br><br>-Прича: „Велики монаси најсличнији анђелима“<br><br>-Манастири – извори љубави и светлости<br><br>-Слике манастира |
| | | Живот у цркви – лепота празника | -Пресвета Богородица – Ваведење и Благовести<br><br>-Богородичини празници<br><br>-Молитва „Богородице Дјево“<br><br>-Рођење Христово<br><br>Прича „ Мали Данило сведок Христовог рођења“ |

| | | | |
|---|---|---|---|
| славе и њеном везом са Литургијом<br><br>-пружити ученицима основ за разумевање Литургије као догађаја остварења наше заједнице са Богом<br><br>-побољшати знање о догађајима везаним за Васкрсење Христово<br><br>-омогућити ученицима да упознају који су основни делови храма<br><br>-приближити ученицима појам Царства Божјег<br><br>-указати на иконе као на посебну пројаву Царства Небеског<br><br>-приближити ученицима појам светих | -уочити од коликог је значаја за неку заједницу окупљање свих њених чланова<br><br>-уочити да је и он сам важан и посебан у животу Цркве<br><br>-моћи да објасни службу Епископа у Цркви<br><br>-моћи да увиди сличност службе Епископа са првосвештеником Христом<br><br>-уочити да Епископ предводи молитву Цркве<br><br>-моћи да објасни ко су монаси и шта су манастири<br><br>Афективни аспект:<br><br>-ученик ће бити подстакнут да размишља о својој служби у Цркви<br><br>Когнитивни аспект:<br><br>-уочити разлог нашег великог поштовања према Богородици<br><br>-знати да је Богородица много волела Бога и желела да му служи и да много воли нас<br><br>-уочити да Богородицу сматрамо светијом од свих светих<br><br>-знати молитву Богородице Дјево<br><br>-усвојити текст и мелодију песме | | -Божићна песма: „Витлејеме славни граде“<br><br>-Крштење Христово<br><br>-Казивање о Светом Сави и Светом Симеону<br><br>Песме Св. Владике Николаја: Брижни син (о Св. Сави и Св. Симеону) и Хиландар |
| | | Трпеза Господња | Прича о Литургијским даровима: вину и хлебу<br><br>-Слике литургијских предмета:Путир, кашичица, дискос, звездица, кадионица...<br><br>-Сликеславе |
| | | Света литургија – прослава васкрсења | -Причешће, храна љубави – прича из књиге «Мали анђео», Невена Витошевић<br><br>-„Корица хлеба“ (Из житија Св. Онуфрија)<br><br>-„ Божије старање“(о томе како је у сиромашном манастиру аве Теодосија понесталохлеба и вина, а ава се уздао у Божју помоћ. И Бог се постарао да монаси добију све што је потребно за причешће) |
| | | Икона - прозор у вечност | -основни делови храма<br><br>-иконе Господа, Богородице, празника, светитеља |

| | | | |
|---|---|---|---|
| | „Витлејеме славни граде“<br><br>-знати да се приликом Крштења Христовог, Бог открива као Света Тројица<br><br>-знати да је Свети Сава наш први Архиепископ<br><br>-знати ко је подигао манастир Хиландар<br><br>Афективни аспект:<br><br>-пожелети да радо учестује у прослављању празника<br><br>-пожелети да стваралачки ( кроз песму, молитву, цртеж), искаже своју љубав и поштовање према Богородици<br><br>Когнитивни аспект: -моћи да увиди и каже зашто приносимо дарове природе Богу<br><br>-уочити да су дарови које приносимо Богу, свет у малом<br><br>-моћи на елементарном нивоу да препозна и именује литургијске предмете<br><br>-уочити да је заједничка трпеза израз љубави<br><br>-знати да је Литургија заједничка трпеза око које се окупљају чланови Цркве<br><br>-моћи да уочи разлику између Светог Причешћа и друге хране | | -прилагођена и препричана житија светих |

| | | | |
|---|---|---|---|
| | -уочити сличности елемената Литургије и славе<br><br>Афективни аспект:<br><br>-код ученика ће се развити жеља да учествује у Литургији<br><br>Когнитивни аспект:<br><br>-препознати значај празновања Васкрса<br><br>-проширити своја знања о Христовом Васкрсењу<br><br>-уочити да је Христово Васкрсење изузетан догађај у који је укључена читава природа<br><br>- знати да је Христос увек са нама<br><br>Афективни аспект:<br><br>-исказати свој доживљај Христовог Васкрсења кроз самостални креативни израз<br><br>Когнитивни аспект:<br><br>-знати да набројi основне делове храма<br><br>-уочити да је унутрашњост храмова уређена за служење Литургије<br><br>-знати да објасни ко су светитељи<br><br>- испричати ко су и шта су све чинили светитељи које славимо | | |

| | | | |
|---|---|---|---|
| | -уочити да постоје светитељи и у данашње време<br><br>-сазнати о неким светитељима новијег доба<br><br>Афективни аспект:<br><br>-бити подстакнут на поштовање и правилан однос према храму и иконама<br><br>-бити подстакнут да воли природу и друге људе<br><br>-бити подстакнут да у свим људима види пријатеље Божје | | |

Предмет: КАТОЛИЧКИ ВЈЕРОНАУК

| **Циљ** | **Исходи** | **Садржаји** | **Начин остваривања** |
|---|---|---|---|
| -Развијати дух пријатељства, повјерења и поштовања у вјеронаучној и разредној заједници<br><br>-Научити прихватити да су сви људи међусобно браћа и сестре и да се требамо поштивати и вољети: у обитељи, у школи и у мјесту<br><br>-Упознати велике старозавјетне ликове и начине њиховог пријатељевања с Богом (Абрахам, | Ученик треба да разумије и буде спреман на заједништво, да боље разумије појмове:“пријатељ“и „пријатељство“, да препозна пријатеља, да буде отворенији и спремнији на пријатељство с Исусом и другима, да схвати како вјеровати значи имати повјерења, да пријатељство с Богом доживи каоСавез (договор пгијатеља) , да уочи зло које долази из зависти, да уочи како Бог | Поновно смо заједно | Приповиједање доживљаја празника – Цртање пријатељских доживљаја – Сценске игре које нас потичу на пријатељство – Пјевање пјесме: „Какав пријатељ је Исус“ |

| | | | |
|---|---|---|---|
| Јаков, Јосип Египатски)<br><br>- По библијским се ликовима отварати Богу и слушати његову поруку<br><br>- Кроз библијске ликове водити дјецу к доживљају темеља вјере и поуздања у Бога<br><br>-Открити у Абрахаму и Јосипу како Бог води кроз живот оне који су му вјерни<br><br>-Уочити да у животу увијек нешто очекујемо<br><br>-Схватити да Божић за кршћане значи Исусов долазак на свијет и да га је Бог послао на земљу како би нам показао своју љубав и близину<br><br>-Упознати Исуса као члана назаретске обитељи<br><br>- Схватити да је Исус дошао на земљу ради спасења свих људи<br><br>-Активно судјеловати у адвентским и божићним слављима и обичајима<br><br>-Активно судјеловање на божићном слављу у жупној заједници<br><br>-Упознати заповиједи као Божје смјернице и путоказ | може окренути зло у добро, да схвати важност опраштања, да препозна неке конкретне животне тешкоће и слободније изражава своје доживљаје, да разумије важност Божје помоћи у свом свакидашњем животу да заузме став захвалности Богу за његову помоћ и водство, да повеже властито искуство исчекивања са исчекивањем Исусова доласка, да полако почне схваћати значење Кристова рођења за спасење људи, да доживи Исуса у његовом обитељском озрачју , да разумије и прихваћа божићне обичаје, знакове и симболе , да разумије божићно вријеме као вријеме даривања и сам пожели даривати другога, да прихвати Декалог као Божје смјернице за добро свакога човјека и свијета, да усвоји темељне вриједности живота и важност љубави у обитељи и с другима, да схвати важност поштивања других особа, њихова тијела и размишљања, да буде спреман чувању и | Људи на Божјем путу | Приповиједање уз слике из Библије младих<br><br>- Коришћење филмова, презентација на тему – Цртање појединих доживљаја<br><br>- Потицати на разговор и што спретније изражавање дојмова<br><br>– Коришћење прикладних радних листова |
| | | Исус – дар Божји земљи и људима | Разговор о очекивању важних догађаја у обитељи и околини<br><br>- Цртање контрасних слика<br><br>- Упознавање св.Николе – драмска игра<br><br>- Вјероучитељево приповиједање и тумачење<br><br>– ријеч Месија и догађаја Божића<br><br>- Пјевање адвентских и божићних пјесама, сценско извођење божићног призора<br><br>- Израда погодних дјечјих поклона |
| | | С Богом на путу живота | - Тумачење заповиједи у повезаности са |

| | | | |
|---|---|---|---|
| за добро човјека: живот, срећа, слобода за све људе<br><br>–Упознати и прихватити Бога као темељну и прву истину нашег живота<br><br>-Схватити темељне вриједн сти живота и љубави у обитељи и с другима<br><br>-Научити поштивати тијело, ставове и живот других људи<br><br>-Учити се, у толеранцији поштивању опходити према туђим подручјима живота (особне ствари, размишљања....) Схватити значења ријечи „истина“ у животу човјека –<br><br>-Разумијети и прихватити да је истинитост, а не лаж, једно од темељних начела заједништва<br><br>-Постати свјестан свијетлих (позитивних) и тамних (негативних) страна живота<br><br>-Увидјети да љепше и боље живимо када се узајамно помажемо<br><br>-Научити мијењати властито понашање и знати учити из властите погрешке | обдржавању Божјих заповиједи у својему животу, да разумије и прихвати истину као једно од темељних начела заједништва, да заузме став поштовања и толеранције те позитивног опхођења с другима са другачијим ставовима и мишљењима, да више поштује своје и туђе ствари, да уочи чињенице да људи једни другима наносе бол и патњу и да се требају мијењати, да схвати да је Исусова смрт, смрт Праведника који умире за гријехе свих људи, да уочи наду и побједу коју носи чињеница Исусова ускрснућа на темељу Еванђеља, да препозна знакове и симболе коризменог и ускршњег времена , да разумије и прихвати знакове ускрсне радости, мира и љубави у свакодневном животу, да пјесмом изрази радост Ускрса,<br><br>Да уочи чињеницу да нитко не може живјети сам, да схвати и прихвати живот у којем се мора придржавати | | свакодневним искуствима и потребама ученика<br><br>– актуализација – Сценска импровизација и интерпретација појединих заповиједи – Колаж на тему: „Штити живот<br><br>–угрози живот— - Разговор на тему. „Истина и лаж“<br><br>- Дијапозитиви, филмови, кратке презентације на тему заповиједи<br><br>- Игра „не љути се човјече“ са правилима Десет заповиједи |
| | | Исус открива своју љубав према људима | - Разговор о теми радости и жалости с родитељима и изношење искуства<br><br>- Ситуацијска игра, пантомима<br><br>- Вјежбе уживања: Како се осјећам када сам према неком добар, када му помажем<br><br>- Приповиједање библијских текстова о Исусовој муци и ускрснућу<br><br>- Заједничко стварање колажа на тему коризме и Ускрса |

| | | | |
|---|---|---|---|
| -Упознати да је Исус љубио људе и читав свијет, те да је ради нас људи прихватио пут крижа и трпљења<br><br>- Доживјети снагу и значење Исусова ускрснућа за спасење људи<br><br>- Схватити да у литургијским слављима од Цвјетнице до Ускрса<br><br>Славимо Исуса који је побиједио зло, гријех и смрт<br><br>-Отворити се радости ускрсне поруке<br><br>-Уочити да се у заједници и за заједницу треба заложити и из љубави живјети за друге (нпр. Мајчина љубав)<br><br>- Схватити и прихватити да је заједништво могуће само ако се сви придржавају правила заједничког живота<br><br>-Упознати што Исус тражи од нас када нас позива да једни другима праштамо и увијек чинимо добро<br><br>-Разумјети да је молитва разговор с Богом и знак наше захвалности и узајамне бриге и љубави<br><br>-Пробудити захвалност за | заједничких „правила иге“ако жели да буде задовољан, да схвати да је гријех према другима уједно и гријех пред Богом да се молитвено изрази, да заузме став захвалности према Богу и људима. | | - Пјевање коризмених и ускршњих пјесама<br><br>- Показивање дијапозитива, презентација |
| | | Лијепо је када су браћа заједно | Успоредба златног правила и народне изреке: „Што не желиш да други чине теби...“<br><br>- Тумачење појмова: гријех, кривња, погрешка, повреда заједништва<br><br>- Драмска игра или пантомима<br><br>- Обликовање властитих молитава за заједничке сусрете |
| | | Наша радост и захвалност | Вођени разговор на тему<br><br>- Обликовање молитве захвалнице за доброту, љубав и бригу коју је ученик доживио<br><br>- Глазбено изражавање радости и захвалности<br><br>- Приповиједање о исчекивању празника и како их провести |
| | | | |
| | | | |

| | | | |
|---|---|---|---|
| примљене дарове тијеком школскегодине: дар живота, учења, пријатељства, заједништва<br><br>-Уочити знакове повезаности и заједништва<br><br>-Научити радовати се животу који нам дајеИсус и то искуство радостиживјети и преносити свима у вријеме празника | | | |

Предмет: МАЂАРСКИ ЈЕЗИК СА ЕЛЕМЕНТИМА НАЦИОНАЛНЕ КУЛТУРЕ - 2. РАЗРЕД

| | |
|---|---|
| A tantárgy neve | **МАЂАРСКИ ЈЕЗИК/говор са елементима националне културе**<br><br>**MAGYAR NYELV – ANYANYELV A NEMZETI KULTÚRA ELEMEIVEL** |
| Cél | A *magyar nyelv – anyanyelvápolás* tanításának célja, hogy a szerb nyelvű tagozatra járó magyar anyanyelvű tanulók elsajátítsák a magyar nyelv alapvető nyelvhasználati szabályait, és megfelelő módon tudják magukat kifejezni szóban, tudatosuljon bennük az anyanyelv fontossága a nemzeti identitás megőrzése szempontjából. |
| Osztály | **Második** |
| Évi óraszám | **72 óra** |

| **KIMENET**<br><br>A tanév végére a tanuló: | **RÉSZTERÜLET/**<br><br>**TÉMA** | | **TARTALOM** |
|---|---|---|---|
| – Elsajátítja a helyes kiejtést, hangsúlyt, hanglejtést;<br>– pontosan artikulál, beszéde tagolt, érthető és közepes tempójú;<br>– helyesen ejti ki a rövid és a hosszú magán- és mássalhangzókat;<br>– alapszinten képes verbális kommunikációra; | **NYELVI KULTÚRA** | | Szókincsfejlesztő és mondatalkotási gyakorlatok.<br><br>Az életkornak megfelelő rövid mesék, történetek.<br><br>Irányított és szabadon folytatott beszélgetés (párbeszéd).<br><br>Nyelvi játékok. |

| | | | |
|---|---|---|---|
| – rövid szóbeli üzenetet fogalmaz meg, megfelelő szavakkal;<br>– kívülről/fejből mond rövid népköltészeti alkotást, drámai szöveget, gyermekverset;<br>– képes egyszerű beszédszituációk eljátszására;<br>– a felolvasott rövid szöveggel kapcsolatban tud a feltett kérdésekre válaszolni (elmesélni a szöveg tartalmát). | | **Beszéd** | Beszélgetések, szituációs játékok.<br>Dráma- és dramatizált szövegek, színpadi improvizációk.<br>Jelenetek előadása és bábozás.<br>Hibás szórendű mondatok javítása.<br>Rokon értelmű és ellentétes jelentésű szavak gyűjtése.<br>Önellenőrzés, közös javítás. |
| – Figyelmesen hallgatja beszédpartnerét, és nem szakítja félbe;<br>– meghallgatja, megérti és értelmezi az üzenetet;<br>– megérti a felolvasott, rövid ismeretterjesztő szöveget;<br>– átéli az irodalmi szöveget a bemutató olvasás során. | | **Befogadás** | Valós vagy szimulált helyzetek.<br>Szóbeli közlés befogadása.<br>Felolvasott szöveg befogadása<br>Utasítás, szóbeli üzenet.<br>A másokra figyelést fejlesztő játékok.<br>Ismeretterjesztő szöveg bemutatása.<br>Irodalmi szöveg bemutatása. |

| | | |
|---|---|---|
| – Felismeri a verset és a mesét;<br>– meghatározza a szöveg témáját;<br>– meghatározza a szöveg számára kevésbé érthető tartalmi elemeit;<br>– meghatározza a szöveg cselekményét, annak idejét és helyét;<br>– felismeri a szereplőket, és meg tudja különböztetni őket a pozitív és negatív tulajdonságaik alapján;<br>– képes rövid szöveget értelmezni;<br>– felismeri a rímet. | **IRODALOM** | **Választható és adaptálható**<br><br>**ISKOLAI OLVASMÁNYOK**<br><br>**Költészet:**<br><br>Balázs Imre József: *A mese/*Cseh Katalin: *Meghatározás*<br>Fecske Csaba: *Jó leszek/A nagymamánál*<br>Kovács András Ferenc: *Kanásznóta*<br>Tolna Éva: *Ünnep*<br>Tóth Krisztina: *Kobra*<br>Nemes Nagy Ágnes: *Lila fecske*<br>József Attila: *De szeretnék...*<br>Nemes Nagy Ágnes: *Mi van a titkos úton?*<br>Weöres Sándor: *A kutya-tár*<br>Tamkó Sirató Károly: *Mondjam még?*<br>Kányádi Sándor: *Három kérdezgető*<br>**Próza:**<br><br>Janikovszky Éva: *Már megint (részletek)*<br>May Szilvia: *A Fásli Utcai Állatkórház*<br>Csukás István: *Süsü, a sárkány (részlet)*<br>Janikovszky Éva: *Már iskolás vagyok*<br>Lázár Ervin: *A Kék meg a Sárga*<br>Népmese: *Kutya akart lenni*<br>Kolozsvári Grandpierre Emil: *A pecsenye*<br>Népmese: *A róka és a gólya*<br>Darvasi László: Pálcika, ha elindul (*A nem varázslás)*<br>**Népköltészeti alkotások:**<br><br>mondóka, közmondás, szólás, találós kérdés, szöveges népi gyermekjáték.<br><br>**Drámai szöveg:**<br><br>Dušan Radović: *Nebáncsvirág*<br><br>**Tudományos és ismeretterjesztő szövegek**<br><br>A magyar nemzeti kultúra elemeivel kapcsolatos szövegek.<br><br>Válogatás a gyermekenciklopédiák és a gyermeklapok szövegeiből.<br><br>**Irodalomelméleti fogalmak:**<br><br>– vers;<br>– mese;<br>– a cselekmény; helye és ideje;<br>– a mű szereplője – külső és belső tulajdonságai és cselekedetei. |

| | | |
|---|---|---|
| – Megkülönbözteti és megnevezi a hangot, a szót és a mondatot;<br>– odafigyel a helyes szórendre;<br>– kérdő mondatokat tud szerkeszteni;<br>– a főnevek többes számát helyesen használja;<br>– a helyhatározó ragokat megfelelően használja. | **NYELVTAN** | Csoportmunka, nyelvi játékok alkalmazása.<br>Hallás után befogadott mesével, történettel kapcsolatban rövid mondat megfogalmazása, szereplők nevének felsorolása.<br>A szerb nyelv hangrendszerétől eltérő magyar hangok ejtésének gyakorlása.<br>Ismert történetekkel kapcsolatban kérdés megfogalmazása.<br>Párbeszéd folytatása játék keretében, illetve ismert szöveggel kapcsolatban. |

2.1.3. Програм наставе и учења за трећи разред основног образовања и васпитања

*2.1.3.1. Програми наставе и учења обавезних наставних предмета*

Предмет: СРПСКИ ЈЕЗИК КАО МАТЕРЊИ ЈЕЗИК

| | |
|---|---|
| Циљ | Циљ учења Српског језика јесте да ученици овладају основним законитостима српског књижевног језика ради правилног усменог и писаног изражавања, негујући свест о значају улоге језика у очувању националног идентитета; да се оспособе за тумачење одабраних књижевних и других уметничких дела из српске и светске баштине, ради неговања традиције и културе српског народа и развијања интеркултуралности. |
| Разред | Трећи |
| Годишњи фонд часова : | 180 |

| **ИСХОДИ**<br>По завршетку разреда ученик ће бити у стању да: | **ОБЛАСТ/ ТЕМА** | **САДРЖАЈИ** |
|---|---|---|
| – чита са разумевањем различите текстове;<br>– опише свој доживљај прочитаних књижевних дела;<br>– изнесе своје мишљење о тексту;<br>– разликује књижевне врсте: лирску и епску песму, причу, басну, бајку, роман и драмски текст;<br>– одреди тему, редослед догађаја, време и место дешавања у прочитаном тексту;<br>– именује главне и споредне ликове и разликује њихове позитивне и негативне особине;<br>– уочи основне одлике лирске песме (стих, строфа и рима);<br>– разуме пренесено значење пословице и басне и њихову поучност;<br>– разуме идеје књижевног дела; | **КЊИЖЕВНОСТ** | **ШКОЛСКА ЛЕКТИРА**<br>**Лирска поезија**<br>1. Душан Костић: *Септембар*<br>2. Григор Витез: *Какве је боје поток /* Десанка Максимовић: *Вожња*<br>3. Душан Васиљев: *Зима*<br>4. Мирослав Антић: *Шта је највеће /* Ф. Г. Лорка: *Луцкаста песма*<br>5. Драган Лукић: *Свакога дана / Шта је отац*<br>6. Бранислав Црнчевић: *Љутито мече /* Љубивоје Ршумовић*: Аждаја своме чеду тепа*<br>7. Милован Данојлић: *Љубавна песма*<br>8. Љубивоје Ршумовић: *Домовина себрани лепотом*<br>9. Химна Светоме Сави<br>10. Бранко Стевановић: *Занимање Марка Краљевића*<br>**Епска поезија**<br>11. Народне песме: *Марко Краљевић и бег Костадин, Орање Марка Краљевића*<br>**Проза**<br>1. Ла Фонтен: *Цврчак и мрав /* Езоп: *Корњача и зец*<br>2. Народна приповетка: *Свети Сава и сељак без среће*<br>3. Народна бајка: *Чардак ни на небу ни на земљи*<br>4. Народна приповетка: *Свијету се не може угодити* |

| | | |
|---|---|---|
| – уочи основне одлике народне бајке;<br>– разликује народну од ауторске бајке;<br>– представи главне особине јунака;<br>– уочи основне одлике народне епске песме;<br>– уочи поређење у књижевном делу и разуме његову улогу;<br>– разликује опис од приповедања у књижевном делу;<br>– покаже примере дијалога у песми, причи и драмском тексту;<br>– уочи хумор у књижевном делу;<br>– чита текст поштујући интонацију реченице/стиха;<br>– изражајно рецитује песму и чита прозни текст;<br>– изводи драмске текстове;<br>– разликује врсте (и подврсте) речи у типичним случајевима;<br>– одреди основне граматичке категорије именица, придева и глагола;<br>– примењује основна правописна правила;<br>– јасно и разговетно изговори обавештајну, упитну и заповедну реченицу, поштујући одговарајућу интонацију и логички акценат, паузе, брзину и темпо;<br>– споји више реченица у крађу и дужу целину; | | 5. Бранко Ћопић: *Изокренута прича*<br>6. Оскар Вајлд: *Себични џин*<br>7. Светлана Велмар Јанковић: *Златно јагње* (одломак)<br>8. Бранко В. Радичевић: *Прича о дечаку и Месецу*<br>9. Ијан Макјуен: *Реч-две о Питеру* (одломак)<br>10. Јохана Шпири: *Хајди* (одломак)<br>11. Народна бајка: *Баш-Челик* (читање у наставцима)<br>12. Јасминка Петровић: *Од читања се расте* (читање у наставцима)<br>**Драмски текстови**<br>1. Душан Радовић: *А зашто он вежба*<br>2. Александар Поповић: *Лед се топи*<br>3. Јованка Јоргачевић: *Никад два добра*<br>4. Лаза Лазић: *Суђење*<br>**Популарни и информативни текстови**<br>Избор из илустрованих енциклопедија и часописа за децу о значајним личностима српског језика, књижевности и културе (Милева Ајнштајн, Михаило Пупин), знаменита завичајна личност и др.<br>**ДОМАЋА ЛЕКТИРА**<br>1. Бранко Ћопић: *Доживљаји Мачка Тоше*<br>2. Избор из поезије Душана Радовића (*Замислите*, *Да ли ми верујете*, *Страшан лав*, *Кад је био мрак*, *Тужне ђачке исповести*, *Здравица*, *Плави зец* и друге песме)<br>3. Браћа Грим: *Бајке* (по избору)<br><br>**Књижевни појмови:**<br>–лирска песма,<br>– химна,<br>– епска песма,<br>– народна бајка,<br>– роман,<br>– поређење,<br>– персонификација (на нивоу препознавања),<br>– опис,<br>– дијалог,<br>– приповедање,<br>– епски јунак,<br>– драмска радња |

| | | |
|---|---|---|
| – препричава, прича и описује и на сажет и на опширан начин;<br>– извештава о догађајима водећи рачуна о прецизности, тачности, објективности и сажетости;<br>– варира језички израз;<br>– попуни једноставан образац у који уноси основне личне податке;<br>– разликује формални од неформалног говора (комуникације);<br>– учествује у разговору поштујући уобичајена правила комуникације и пажљиво слуша саговорника. | **ЈЕЗИК**<br><br>**Граматика, правопис и ортоепија** | Врсте речи:<br>именице (градивне, збирне);<br>придеви (присвојни, градивни**);** род и број придева;<br>заменице (личне заменице);<br>глаголи; лице и број глагола.<br>Подела речи на крају реда (граница на самогласник).<br>Управни говор (први и други модел). Неуправни говор.<br>Велико слово: писање имена народа, вишечланих географских назива (планина, река, језера, мора и сл.), празника, наслова књига и часописа;<br>Писање присвојних придева изведених од властитих имена (суфикси: *-ов*, *-ев*, *-ин; -ски, -чки, -шки*).<br>Речца *не* уз именице и придеве**.**<br>Наводници (у управном говору, насловима дела, називима школа).<br>Сугласник *ј* (између самогласника *и-о* и *о-и)*.<br>Скраћенице (мерне јединице за масу, дужину, време и запремину течности). |
| | **ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА** | Краћи и дужи текстови – књижевни и некњижевни, као и нелинеарни текстови.<br>Причање о догађајима и доживљајима, стварним и измишљеним (усмено и писано).<br>Описивање људи, животиња и природе (плански приступ) – усмено и писано.<br>Различите комуникативне ситуације (комуникација са одраслима и са вршњацима; у школи, у продавници, телефонски разговор, поздрављања, честитања и сл.).<br>Богаћење речника: речи истог или сличног значења; речи супротног значења; речи које значе нешто умањено и увећано (уз одговарајуће текстове из лектире).<br>Правописне вежбе: вежбе допуњавања и избора правилног облика речи; диктат, аутодиктат.<br>Језичке вежбе: проширивање и допуњавање реченица различитим врстама речи, промена реда речи у реченици, промена дужине реченице.<br>Лексичко-семантичке вежбе: речи који припадају различитим тематским скуповима; речи супротног значања али исте врсте и истог рода и броја, промена граматичког лица у тексту; основно и пренесено значење речи и друго.<br>Стилске вежбе: састављање прича на основу задатих речи; сажимање или |

| | | |
|---|---|---|
| | | проширивање познате приче (текста), мењање краја приче (текста); настављање приче на основу датог почетка; промена становишта (нпр. увести у текст нове ликове; сместити бајку у далеку будућност...).<br>Говорне вежбе: рецитовање, изражајно читање, сценско приказивање драмског / драматизованог текста и сл. |

Предмет: МАЂАРСКИ ЈЕЗИК

| | |
|---|---|
| A tantárgy neve | Magyar nyelv |
| Cél | A magyar nyelv tanításának célja, hogy a tanulók elsajátítsák a magyar irodalmi nyelv alapvető törvényszerűségeit, és megfelelő módon tudják magukat kifejezni szóban és írásban, tudatosítva bennük az anyanyelv fontosságát a nemzeti identitás megőrzése szempontjából, képessé téve őket arra, hogy a magyar irodalmi és más műalkotások megismerésével ápolják a magyar nép hagyományait, kultúráját és a magyar világörökség kincseit. |
| Osztály | harmadik |
| Évi óraszám | 180 óra |

| **ИСХОДИ**<br>По завршетку разреда ученик ће бити у стању да: | **ОБЛАСТ/ ТЕМА** | **САДРЖАЈИ** |
|---|---|---|
| - ismeri és felismeri a szöveg és a könyv részeit, szerkezeti egységeit;<br>- elkülöníti a lényeges és kevésbé lényeges információkat;<br>- felismeri a szöveg átvitt értelmét;<br>- felismeri a szövegben a cselekménymozzanatok összefüggéseit és az eseménymozzanatok időrendjét;<br>- meghatározza a szépirodalmi szövegek szereplőinek jellemét, rendszerét, egymáshoz való viszonyát;<br>- képes a szereplők tetteinek és magatartásformáinak értelmezésére az adott szövegre hivatkozva;<br>- felismeri a szövegen belüli ok-okozati összefüggéseket, | **IRODALOM** | ISKOLAI OLVASMÁNYOK<br>Költészet:<br>Petőfi Sándor: Itt van az ősz, itt van újra<br>Petőfi Sándor: Füstbement terv és Lackfi János: Nagyobb a füstje<br>József Attila: Altató<br>Vörös István: Ébresztő<br>Weöres Sándor: Szán megy el az ablakod alatt<br>Juhász Ferenc: A kertekre leszállt a dér<br>Szabó Lőrinc: Esik a hó<br>Lackfi János: Szitál a por<br>Jung Károly: Szülőföld<br>Nagy László: Dióverés<br>Weöres Sándor: Csiribiri<br>Vörös István: Cserebere<br>Tótfalusi István: Sóderparti<br>Turbuly Lilla: Két pici pióca<br>Markó Béla: A hold fogyókúrája<br>Tolna Éva: Ünnep<br>Tandori Dezső: A kép<br>Kosztolányi Dezső: A játék |

| | | |
|---|---|---|
| előzményeket és következményeket;<br>- véleményezi a szöveghez kapcsolódó illusztráció-válogatást;<br>- különbséget tesz a leíró és elbeszélő közlésmód között, felismeri a párbeszédet;<br>- megkülönbözteti a prózát és a verset;<br>- felismeri a verssort,<br>a versszakot és a rímet;<br>- megérti a szépirodalmi szövegekben az alakzatok szerepét (hasonlat, megszemélyesítés);<br>- képes a különböző jelrendszerek segítségével megjelenített információk befogadására (pl. szöveg, táblázat, grafikon stb.).<br>- meghatározza a következő népi-kisepikai műfajokat: mondóka, közmondás, találós kérdés, szöveges népi gyermekjáték; | | Lackfi János és Vörös István Apám kakasa c. kötetéből A játék c. versre írt változatok<br>Próza:<br>Finy Perta: A mesetündér és a szegény asszony (A fűszerkatona, részlet)<br>Varga Katalin: A hold ruhája<br>Magyar népmese: Az eltolt templom<br>Magyar monda: Mátyás király meg a juhász<br>Népi történet: Zsebre dugott kézzel...<br>Janikovszky Éva: Kire ütött ez a gyerek?<br>Móricz Zsigmond: A nehéz négykrajcáros<br>Móra Ferenc: Fityók |
| | | Mirnics Zsuzsa: Valaki jár a kertben<br>Lázár Ervin: Öregapó madarai<br>Mikszáth Kálmán: Madárfészek<br>Áprily Lajos: Meteorológusok<br>A kőleves (népmese)<br>La Fontaine: A nyúl meg a teknős<br>A kígyóbőr (vajdasági magyar népmese)<br>Az égig érő paszuly (népmese)<br>Mit gondolt Kinizsi Pál a maga fejéről? (monda)<br>Zelk Zoltán: Köd és fény<br>Gyurkovics Tibor: Rád nem lehet számítani<br>Lackfi János: A nagy autóbambulás<br>Darvasi László: Daru Dénes (Pálcika, ha elindul, részlet)<br>József Jolán: A város peremén<br>Népköltészeti alkotások:<br>Közmondások, szólások, népi mondókák és gyermekjátékok, találós kérdések, sorolók és ünnepköszöntők.<br>Drámai szövegek:<br>- Válogatás a a gyermeklapok szövegeiből.<br>Tudományos és ismeretterjesztő szövegek<br>- Válogatás a gyermekenciklopédiák és a gyermeklapok szövegeiből.<br>HÁZI OLVASMÁNY<br>- Lázár Ervin: A négyszögletű kerek erdő<br>- Válogatás a vajdasági mondakincsből<br>- Mesegyűjtemények (válogatás népmesék és műmesék közül).<br>Irodalomelméleti fogalmak:<br>- vers;<br>- rím;<br>- hasonlat, megszemélyesítés, metafora; |

| | | |
|---|---|---|
| - A szövegben megjelenő felkiáltó, felszólító és óhajtó mondatokban felismeri a beszélő szándékát.<br>- Helyesen használja a rokon értelmű szavakat, a többjelentésű, azonos alakú szavakat és az ellentétes jelentésű szavakat.<br>- Megkülönbözteti a különféle időben végbemenő cselekvéseket és történéseket.<br>- Az igeidőket helyesen használja beszédben és írásban.<br>- Az igekötőket szerepük és írásmódjuk tekintetében megfigyeli, és helyesen, tudatosan alkalmazza őket.<br>- A főnév fajtáit csoportosítja, megnevezi. Többes számú főneveket alkot.<br>- A tulajdonnevek csoportjait egymástól megkülönbözteti: személyneveket, állatneveket, földrajzi neveket, intézmények nevét, márkaneveket, címeket. Helyesírásukat elsajátítja.<br>- A melléknév szerepét felismeri a nyelvhasználatban.<br>- A névmásokat (személyes, mutató, kérdő) alkalmazza a beszédben, megérti a szövegben.<br>- A mondatvégi írásjeleket helyesen használja az egyszerű mondatok végén.<br>- A helyesírási szabályokat alkalmazza különböző írástevékenységekben: különböző igeidők, ragos és kiejtéstől eltérő írásmódú igék esetében; felszólítást kifejező igealakok esetében; igekötős igék esetében; tulajdonnevek, fokozott melléknevek és számnevek esetében; ragos névszók esetében; névutós szerkezetek esetében; betűvel írt számnevek, | | - mese (népmese, műmese);<br>- a cselekmény; helye és ideje;<br>- a mű szereplője - külső és belső tulajdonságai és cselekedetei;<br>- drámai szöveg a gyerekeknek;<br>- elbeszélő és leíró rész, párbeszéd;<br>- tréfás vers;<br>- a humor;<br>- tanmese;<br>találós kérdés. |
| | NYELV<br>Nyelvtan, helyesírás és nyelvhelyesség | Szerepjátékok, párbeszédek, szituációk dramatizálása, dramati-zálás szöveg alapján.<br>Szóbeli és írásbeli fogalmazás. Képek alapján történet elmondása. Olvasmány alapján történet elmondása és leírása.<br>Saját élmény, tapasztalat, vélemény megfogalmazása szóban.<br>Saját élmény megfogalmazása, leírása: elbeszélés írása.<br>Üzenet írása, levél írása.<br>Hibás szövegek javítása.<br>Csoportmunka.<br>Projektmunka<br>A szövegfeldolgozás folyamán a nyelvi megformáltság jelentéshordozó szerepének figyelembe vétele. |

| | | |
|---|---|---|
| a keltezés többféle formájának esetében.<br>- A hosszú hangokat jelöli a melléknevek végén.<br>- Megkülönbözteti a főnév -t toldalékát (ragját) és a múlt idő jelét.<br>- A j hangot pontosan jelöli a tanult szófajok körében. | | |
| - A mondanivalóját logikusan fejti ki;<br>- képes a szóbeli szövegalkotásra, az alap-, valamint a járulékos információk elkülönítésére;<br>- képes korának megfelelően rövid, tömör szöveg elmondására;<br>- beszédmódját a kommunikációs szituációnak megfelelően alkalmazza;<br>- ügyel a szövegszerkesztésre, a szerkezeti egységekre;<br>- történetet mond el kép/képsor és saját élménye alapján, betartva az időrendi sorrendet;<br>- képes az önálló szóbeli szövegalkotásra vázlat alapján (tömörítve vagy részletezve), vagy vázlat nélkül;<br>- egyszerűen és érthetően tudja kifejezni gondolatait, önálló ötleteit, érzelmeit és állásfoglalását a számára ismert eseményről, témáról;<br>- képes közös terv alapján adott témáról, tárgyról, az olvasmányok (narratív és informatív) tartalmáról rövid szóbeli közlésre;<br>- képes szóbeli leírást adni a közvetlen környezetében található tárgyakról, növényekről, állatokról;<br>- közlését képes egyéni módon kezdeni és befejezni;<br>- kerüli a szóismétlést;<br>- az új szavakat, a rokon értelmű és ellentétes jelentésű szavakat megfelelő módon építi be szókincsébe;<br>- kívülről/fejből mond rövid szépirodalmi szöveget; | NYELVI KULTÚRA | Szóbeli közlés |

| | | |
|---|---|---|
| - rövid jelenetekben szerepel | | |
| - Figyelmesen hallgatja beszédpartnerét, és nem szakítja félbe;<br>- meghallgatja, megérti és értelmezi az üzenetet;<br>- megérti a felolvasott ismeretterjesztő szöveget;<br>- átéli az irodalmi szöveget a bemutató olvasás során és néma olvasáskor. | | Befogadás |
| - Nehézség nélkül használja az írott betűket;<br>- képes vázlatot írni, és a vázlat alapján gondolatait rendezni;<br>- címet tud adni megadott témához;<br>- tudja, hogy írásának a címről kell szólnia, és a mondanivalót időrendben kell közölnie;<br>- fogalmazásának (gondolatsorának) minden lényeges elemet kell tartalmaznia;<br>- képes üdvözletek, meghívók, képeslapok megírására;<br>- képes önálló szövegek precíz tagolására (bevezetés, tárgyalás, befejezés), az új bekezdések alkalmazására;<br>- képes egy adott téma kifejtésére, ügyel a logikus szövegszerkesztésre és a részletek kellő kidolgozására;<br>- korának megfelelő szókinccsel rendelkezik, kerüli a szóismétlést, használja a rokon értelmű szavakat;<br>- képes saját szövegeinek javítására (kijavítja a nyelvi és helyesírási hibákat, kritikus | | Írásbeli szövegalkotás |

| | | |
|---|---|---|
| szemléletmóddal közelít írásához). | | |

Предмет: СРПСКИ ЈЕЗИК КАО НЕМАТЕРЊИ ЈЕЗИК

| | |
|---|---|
| Циљ | **Циљ** учења Српског као нематерњег језика јесте оспособљавање ученика да се служи српским језиком на основном нивоу у усменој и писаној комуникацији ради каснијег успешног укључивања у живот заједнице и остваривања грађанских права и дужности, као и уважавање српске културе и развијање интеркултуралности као темељне вредности демократског друштва. |
| Разред | **Трећи** |
| Годишњи фонд часова | **108** |

| **ИСХОДИ**<br>По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да: | **ОБЛАСТ/ТЕМА** | **САДРЖАЈИ** |
|---|---|---|
| – разуме и користи предвиђени лексички фонд;<br>– разуме и користи граматичке конструкције усвајане у претходним разредима и проширује их новим језичким садржајима;<br>– искаже радњу у прошлости; | ЈЕЗИК | Око 150 нових пунозначних и помоћних речи;<br>Граматички садржаји из претходних разреда (понављање и увежбавање на познатој и новој лексици);<br>Перфекат глагола (сва три лица и оба броја);<br>Присвојне заменице за треће лице једнине сва три рода;<br>Прилози *сада, данас* и *јуче*; |
| – разуме кратке песме и одабране одломке прозних текстова, по потреби адаптиране;<br>– напамет казује кратке песме и краће литерарне форме;<br>– уочи мелодију стиха и одреди речи које се римују; | КЊИЖЕВНОСТ | Ј. Ј. Змај: „Ала је леп овај свет”<br>Драган Лукић: „Мамино срце”<br>Народна прича: „Деда и репа”<br>Народна прича: „Зец и корњача”<br>Влада Стојиљковић: „Црно-бело”<br>Мирослав Антић: „Гозба”<br>Народна песма: „На крај села жута кућа” (песма која се пева)<br><br>**По слободном избору (у складу са интересовањима ученика), наставник** |

| | | |
|---|---|---|
| – илуструје текст који слуша, истичући неке од мотива (уз помоћ аудио и визуелних средстава);<br>– издвоји главни догађај у књижевном тексту; | | **бира још један до два текста која нису на овој листи.** |
| – разуме полако и јасно изговорена једноставна питања и информације о садашњим и прошлим догађајима;<br>– учествује у кратком дијалогу с вршњацима и одраслима у складу с тематским областима и препорученом лексом;<br>– чита наглас познате линеарне и нелинеарне текстове;<br>– пише кратке форме штампаним и писаним словима писмом које је блиско његовом матерњем језику (ћирилица или латиница) поштујући ортографску норму. | ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА | **И. Лично представљање:** основне информације о себи **–** место рођења<br>**ИИ. Породица и људи у окружењу:** основне информације о члановима уже породице<br>**ИИИ. Живот у кући:** делови намештаја према просторијама у кући/стану; уобичајене дневне активности (устајање, доручак, одлазак у школу, слободне активности...)<br>**ИВ. Храна и пиће:** оброци, воће, поврће, посуђе<br>**В. Одећа и обућа:** одевање према годишњим добима<br>**ВИ. Здравље:** делови тела, одржавање личне хигијене; прибор за личну хигијену<br>**ВИИ. Образовање:** школски предмети, оцењивање; час и одмор; распоред часова<br>**ВИИИ. Природа:** годишња доба – атмосферске појаве; кућни љубимци<br>**ИХ. Спорт и игре:** дечије, друштвене и компјутерске игре<br>**Х. Насеља, саобраћај и јавни објекти:** превозна средства; амбуланта/ дом здравља, апотека<br>**ХИ. Нетематизована лексика:** бројеви до 100, сабирање и одузимање, изведене боје, присвојне заменице, предлози, везници, прилози, упитне речи, речце<br>**ХИИ. Комуникативни модели:** упознавање; жеља; нуђење; прихватање/неприхватање понуђеног |

Предмет: МАТЕМАТИКА

| | |
|---|---|
| Циљ | **Циљ** учења Математике је да ученик, овладавајући математичким концептима, знањима и вештинама, развије основе апстрактног и критичког мишљења, позитивне ставове према математици, способност комуникације математичким језиком и писмом и примени стечена знања и вештине у даљем школовању и решавању проблема из свакодневног живота, као и да формира основ за даљи развој математичких појмова. |

| | |
|---|---|
| Разред | **Трећи** |
| Годишњи фонд часова | **180** |

| **ИСХОДИ**<br>По завршетку разреда ученик ће бити у стању да: | **ОБЛАСТ/ ТЕМА** | **САДРЖАЈИ** |
|---|---|---|
| – прочита, запише и упореди бројеве прве хиљаде и прикаже их на бројевној правој;<br>– прочита број записан римским цифрама и напише дати број римским цифрама (до 1000);<br>– изврши четири основне рачунске операције, писмено и усмено (до 1000);<br>– подели број бројем прве десетице, са и без остатка, и провери резултат;<br>– процени вредност израза са једном рачунском операцијом;<br>– израчуна вредност бројевног израза са највише три рачунске операције;<br>– одреди десетице и стотине најближе датом броју;<br>– реши једначину са једном рачунском операцијом;<br>– одреди и запише скуп решења неједначине са сабирањем и одузимањем;<br>– реши проблемски задатак користећи бројевни израз или једначину;<br>– уочи делове целине и запише разломке облика $\frac{m}{n}$ $(m \leq n \leq 10)$;<br>– упореди разломке облика $\frac{m}{n}$ са једнаким имениоцима;<br>– резултат мерења дужине запише децималним бројем са једном децималом;<br>– уочи и речима опише правило за настајање бројевног низа; | **БРОЈЕВИ** | Бројеви прве хиљаде.<br>Сабирање и одузимање (усмени и писмени поступак).<br>Множење једноцифреним бројевима и бројем 10 и дељење бројевима прве десетице са и без остатка (усмени и писмени поступак).<br>Зависност резултата од промене компонената.<br>Једначине облика: *а* + *х* = *б*, *а* – *х* = *б*, *х* – *а* = *б*, *а* · *х* = *б*.<br>Неједначине облика: *а* ± *х* < *б*, *а* ± *х* > *б*, *х* – *а* < *б*, *х* – *а* > *б*.<br>Римске цифре Д, М.<br>Разломци облика $\frac{m}{n}$ $(m \leq n \leq 10)$.<br>Упоређивање разломака са једнаким имениоцима.<br>Децимални запис броја са једном децималом. |
| | **ГЕОМЕТРИЈА** | Узајамни положаји правих (паралелне праве и праве које се секу).<br>Угао, врсте углова.<br>Троугао, врсте троуглова.<br>Кружница и круг.<br>Правоугаоник и квадрат.<br>Обим троугла, квадрата и правоугаоника.<br>Цртање паралелних и нормалних правих помоћу лењира.<br>Конструкције троугла и кружнице.<br>Пресликавање геометријских фигура на квадратној мрежи. |

| | | |
|---|---|---|
| – чита и користи податке представљене табеларно или графички (стубичасти дијаграм и сликовни дијаграм);<br>– црта паралелне и нормалне праве, правоугаоник и квадрат;<br>– конструише троугао и круг;<br>– именује елементе угла, правоугаоника, квадрата, троугла и круга;<br>– разликује врсте углова и троуглова;<br>– одреди обим правоугаоника, квадрата и троугла, применом обрасца;<br>– опише особине правоугаоника и квадрата;<br>– преслика геометријску фигуру у квадратној или тачкастој мрежи на основу задатог упутства;<br>– користи геометријски прибор и софтверске алате за цртање;<br>– чита, упореди и претвара јединице за мерење дужине, масе, запремине течности и времена;<br>– упореди величине (дужина, маса, запремина течности и време);<br>– измери површину геометријске фигуре задатом мером (правоугаоником, квадратом и троуглом);<br>– примењује концепт мерења у једноставним реалним ситуацијама. | **МЕРЕЊЕ И МЕРЕ** | Мерење масе (кг, г, т).<br>Мерење времена (деценија, век, секунд).<br>Мерење дужине (мм, км).<br>Мерење запремине течности (л, дл, цл, мл, хл).<br>Мерење површине геометријских фигура задатом мером. |

Предмет: ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК

| | |
|---|---|
| Циљ | **Циљ** учења Страног језика у основном образовању и васпитању јесте да се ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и развијањем стратегија учења страног језика оспособи за основну усмену, а од трећег разреда и писану комуникацију, и да стекне позитиван однос према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу. |
| Разред | **Трећи** |
| Годишњи фонд часова | **72** |

| **ИСХОДИ**<br>По завршетку разреда ученик ће бити у стању да: | **КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ** | **ЈЕЗИЧКЕ АКТИВНОСТИ**<br>**(**у комуникативним функцијама) |
|---|---|---|
| – поздрави и отпоздрави, примењујући једноставна језичка средства;<br>– представи себе и другог;<br>– разуме једноставна питања личне природе и одговара на њих;<br>– разуме једноставна упутства и налоге и реагује на њих;<br>– саопшти једноставна упутства и налоге;<br>– разуме позив на заједничку активност и на прикладан начин реагује на њега;<br>– упути позив на заједничку активност;<br>– разуме кратке и једноставне молбе и реагује на њих;<br>– упути кратке и једноставне молбе;<br>– искаже и прихвати захвалност и извињење на једноставан начин;<br>– разуме једноставно исказане честитке и одговори на њих;<br>– упути једноставне честитке;<br>– разуме и, примењујући једноставна језичка средства, наведе најуобичајеније активности које се односе на прославе рођендана и празника;<br>– препозна и именује бића, предмете и места из непосредног окружења;<br>– разуме једноставне описе бића, предмета и места;<br>– опише бића, предмете и места користећи једноставна језичка средства;<br>– разуме свакодневне исказе у вези са непосредним потребама, | ПОЗДРАВЉАЊЕ | Реаговање на усмени и писани импулс саговорника (наставника, вршњака, и слично); усмено и писано изражавање прикладних поздрава. |
| | ПРЕДСТАВЉАЊЕ СЕБЕ И ДРУГИХ; ДАВАЊЕ ОСНОВНИХ ИНФОРМАЦИЈА О СЕБИ; ДАВАЊЕ И ТРАЖЕЊЕ ОСНОВНИХ ИНФОРМАЦИЈА О ДРУГИМА | Слушање једноставних текстова у којима се неко представља; представљање себе и других особа, присутних и одсутних. |
| | РАЗУМЕВАЊЕ И ДАВАЊЕ ЈЕДНОСТАВНИХ УПУТСТАВА И НАЛОГА | Слушање налога и упутстава и реаговање на њих; давање једноставних упутстава (комуникација у учионици – упутства и налози које размењују учесници у наставном процесу, упутства за игру и слично). |
| | ПОЗИВ И РЕАГОВАЊЕ НА ПОЗИВ ЗА УЧЕШЋЕ У ЗАЈЕДНИЧКОЈ АКТИВНОСТИ | Слушање једноставних позива на заједничку активност и реаговање на њих (позив на рођендан, игру, дружење...); упућивање и прихватање / одбијање позива на заједничку активност коришћењем најједноставнијих израза. |
| | ИСКАЗИВАЊЕ МОЛБЕ, ЗАХВАЛНОСТИ И ИЗВИЊЕЊА | Слушање једноставних исказа којима се тражи помоћ, услуга или обавештење; давање усменог и писаног одговора на исказану молбу коришћењем најједноставнијих језичких средстава; упућивање молби, исказивање захвалности и извињења. |
| | ЧЕСТИТАЊЕ ПРАЗНИКА, РОЂЕНДАНА И ДРУГИХ ЗНАЧАЈНИХ ДОГАЂАЈА | Слушање једноставних устаљених израза којима се честита празник, рођендан; реаговање на упућену честитку и упућивање кратких пригодних честитки. |
| | ОПИСИВАЊЕ БИЋА, ПРЕДМЕТА, МЕСТА И ПОЈАВА | Слушање једноставних описа бића, предмета и места у којима се појављују информације о спољном изгледу, појавним облицима, димензијама и осталим најједноставнијим карактеристикама; давање кратких описа бића, |

| | | |
|---|---|---|
| осетима и осећањима и реагује на њих;<br>– изрази основне потребе, осете и осећања једноставним језичким средствима;<br>– разуме једноставна обавештења о положају у простору и реагује на њих;<br>– тражи и пружи једноставна обавештења о положају у простору;<br>– разуме и саопшти једноставне исказе који се односе на хронолошко и метеоролошко време;<br>– разуме једноставне исказе којима се изражава припадање / неприпадање, поседовање / непоседовање и реагује на њих;<br>– тражи и даје једноставне исказе којима се изражава припадање / неприпадање, поседовање / непоседовање;<br>– разуме једноставне исказе за изражавање допадања / недопадања и реагује на њих;<br>– тражи мишљење и изражава допадање / недопадање једноставним језичким средствима;<br>– разуме једноставне текстове у којима се описују радње и способности у садашњости;<br>– размени информације које се односе на дату комуникативну ситуацију;<br>– опише радње и способности користећи једноставна језичка средства;<br>– разуме и саопшти једноставне исказе који се односе на бројеве и количине. | | предмета и места; тражење и давање информација у вези са описом бића, предмета и места. |
| | ИСКАЗИВАЊЕ ПОТРЕБА, ОСЕТА И ОСЕЋАЊА | Слушање једноставних исказа у вези са потребама, осетима, осећањима; саопштавање својих и туђих потреба, осета и осећања и (емпатично) реаговање на њих. |
| | ИСКАЗИВАЊЕ ПОЛОЖАЈА У ПРОСТОРУ | Слушање текстова у којима се на једноставан начин описује положај у простору; усмено и писано тражење и давање информација о положају у простору коришћењем најједноставнијих језичких средстава. |
| | ИСКАЗИВАЊЕ ВРЕМЕНА | Слушање једноставних исказа у вези са хронолошким временом и метеоролошким приликама; усмено и писано тражење и давање информација о хронолошком времену и метеоролошким приликама коришћењем најједноставнијих језичких средстава. |
| | ИЗРАЖАВАЊЕ ПРИПАДАЊА / НЕПРИПАДАЊА И ПОСЕДОВАЊА / НЕПОСЕДОВАЊА | Слушање текстова с једноставним исказима за изражавање припадања/ неприпадања и поседовања/ непоседовања и реаговање на њих; усмено и писано исказивање припадања/ неприпадања и поседовања/ непоседовања коришћењем најједноставнијих језичких средстава. |
| | ИЗРАЖАВАЊЕ ДОПАДАЊА / НЕДОПАДАЊА | Слушање текстова с једноставним исказима за изражавање допадања/ недопадања и реаговање на њих; усмено и писано исказивање слагања/ неслагања, допадања/ недопадања коришћењем најједноставнијих језичких средстава. |
| | ОПИСИВАЊЕ ДОГАЂАЈА И СПОСОБНОСТИ У САДАШЊОСТИ | Слушање једноставних исказа који говоре о радњама и способностима у садашњости; описивање радњи и способности у садашњости, постављање питања и одговарање на њих, усмено и писано, коришћењем најједноставнијих језичких средстава. |
| | ИЗРАЖАВАЊЕ БРОЈА И КОЛИЧИНЕ | Слушање једноставних исказа који говоре о броју и количини нечега; саопштавање броја и количине, постављање питања и одговарање на |

| | | |
|---|---|---|
| | | њих, усмено и писано, коришћењем најједноставнијих језичких средстава. |

Предмет: ПРИРОДА И ДРУШТВО

| | |
|---|---|
| Циљ | **Циљ** учења Природе и друштва јесте упознавање себе, свог природног и друштвеног окружења и развијање способности за одговоран живот у њему. |
| Разред | **Трећи** |
| Годишњи фонд часова | **72** |

| **ИСХОДИ**<br>По завршетку разреда ученик ће бити у стању да: | **ОБЛАСТ/ТЕМА** | | **САДРЖАЈИ** |
|---|---|---|---|
| – идентификује облике рељефа и површинских вода у свом крају;<br>– одреди положај задатог објекта у односу на истакнуте облике рељефа и површинске воде у свом крају;<br>– илуструје примерима како рељеф и површинске воде утичу на живот људи у крају;<br>– примени правила друштвено прихватљивог понашања поштујући права, обавезе и различитости међу људима;<br>– повеже различита занимања и делатности са потребама људи у крају у коме живи;<br>– повеже врсте и значај саобраћаја у свом крају са потребама људи;<br>– примени правила безбедног понашања у саобраћају;<br>– разликује чврсто, течно и гасовито стање воде у природи и свакодневном животу;<br>– повеже температурне промене са променама запремине и кретања ваздуха;<br>– очита вредности температуре воде, ваздуха и тела помоћу термометра; | **МОЈ КРАЈ** | Природа, човек, друштво | Облици рељефа**:** узвишења (подножје, стране, обронци, врх), равнице и удубљења. Рељеф у мом крају.<br>Површинске воде: река и њене притоке (лева и десна обала); бара и језеро. Површинске воде у мом краја.<br>Групе људи: становници и народи краја (права и обавезе; обичаји; суживот).<br>Производне и непроизводне делатности и њихова међузависност. Село и град, њихова повезаност, зависност и међуусловљеност.<br>Значај и улога саобраћаја**.**<br>Путнички, теретни и информациони саобраћај.<br>Безбедно понашање ученика на саобраћајницама у крају. Опрема за безбедну вожњу ролера, тротинета и бицикла.<br>Течно, гасовито и чврсто стање воде**.** Кружење воде у природи.<br>Промене при загревању и хлађењу ваздуха (промена температуре, запремина и кретање ваздуха).<br>Мерење температуре воде, ваздуха и тела. |

| | | | |
|---|---|---|---|
| – прикаже везе међу живим бићима у различитим животним заједницама помоћу ланаца исхране;<br>– илуструје примерима одговоран и неодговоран однос човека према животној средини;<br>– примени поступке (мере) заштите од заразних болести;<br>– се оријентише у простору помоћу компаса и оријентира из природе/окружења;<br>– опише пут којим се може стићи од једне до друге тачке помоћу плана насеља;<br>– идентификује географске објекте у свом крају користећи географску карту Републике Србије;<br>– користи временске одреднице (година, деценија, век) у свакодневним ситуацијама и приликом описивања догађаја из прошлости;<br>– прикупи и представи податке о прошлости породице и краја;<br>– повеже јачину деловања на тело са његовим пређеним растојањем;<br>– доводи у везу брзину падања тела са његовим обликом;<br>– разликује природне и вештачке изворе светлости;<br>– повеже промену величине и положаја сенке са променом положаја извора светлости;<br>– повеже промену јачине звука са променом удаљености од његовог извора;<br>– разликује повратне и неповратне промене материјала;<br>– уочи сличности и разлике међу течностима – тече, променљивост облика; провидност, боја, густина;<br>– одабере материјале који по топлотној проводљивости највише одговарају употреби у свакодневном животу;<br>– објасни како рециклажа помаже очувању природе; | | | Услови за живот, ланац исхране и међусобни утицаји у животним заједницама:<br>• Копнене животне заједнице: шуме, ливаде и пашњаци;<br>• Водене животне заједнице: баре, језера и реке.<br>Култивисане животне заједнице: вођњаци, повртњаци, њиве и паркови.<br>Значај и заштита земљишта и копнених животних заједница.<br>Значај и заштита вода и водених животних заједница.<br>Животне заједнице у мом крају и човеков однос према њима.<br>Начини преношења и мере заштите од заразних болести (грип, заразна жутица, варичеле) и болести које преносе животиње (крпељи, вашке). |
| | | Оријентација у простору и времену | Главне стране света.<br>Умањено приказивање објеката и приказивање из ,,птичије'' перспективе.<br>План насеља.<br>Географска карта Републике Србије: картографске боје, картографски знаци).<br>Мој крај на географској карти Републике Србије.<br>Временске одреднице (датум, година, деценија и век). |
| | | Прошлост | Историјски извори (материјални, писани и усмени).<br>Садашњост, прошлост, будућност: догађаји, људи и промене у мом крају. Породична прошлост (преци и потомци) и знаменити људи краја. Начин живота данас и у прошлости – занимања, одевање, исхрана, дечије игре. |
| | | Кретање | Кретање тела по путањи (правилинијско и криволинијско).<br>Утицај јачине деловања на пређено растојање тела.<br>Дејство Земљине теже – падање тела. Утицај облика тела на брзину падања. |

| | | | |
|---|---|---|---|
| – изведе једноставне огледе/експерименте и повеже резултат са објашњењем/закључком;<br>– сарађује са другима у групи на заједничким активностима;<br>– представи резултате истраживања (писано, усмено, помоћу ленте времена, Power Поинт презентацијом и/или цртежом и др);<br>– повеже резултате рада са уложеним трудом. | | | Извори светлости (природни и вештачки). Како настаје сенка – облик и величина сенке.<br>Кретање производи звук: треперење затегнуте жице, гласних жица; различити звуци у природи. Звук као информација. Заштита од буке. |
| | | Материјали | Промене материјала: повратне (истезање, савијање, ширење/скупљање; испаравање, кондензовање, топљење/очвршћавање) и неповратне (сагоревање, рђање).<br>Сличности и разлике међу течностима (вода, уље, детерџент за прање судова, мед, млеко, сок од лимуна).<br>Вода и друге течности као растварачи. Зависност брзине растварања од уситњености материјала, температуре течности и мешања.<br>Топлотна проводљивост материјала.<br>Ваздух као топлотни изолатор у природи и свакодневном животу (крзно и перје; слојевито облачење, вунене рукавице, грађевински блокови, термос-боца).<br>Значај рециклаже. Разврставање отпада од пластике, стакла, папира, метала.<br>Рационална потрошња.<br>Међусобни утицај човека и окружења (начин на који човек мења окружење), утицај на здравље и живот кроз правила понашања који доприносе одрживом развоју. |

**Кључни појмови садржаја:** крај, човек, животне заједнице, оријентација у времену и простору, прошлост краја, кретање, материјали.

| | |
|---|---|
| Циљ | **Циљ** учења Ликовне културе је да се ученик, развијајући стваралачко мишљење и естетичке критеријуме кроз практични рад, оспособљава за комуникацију и да изграђује позитиван однос према култури и уметничком наслеђу свог и других народа. |
| Разред | **Трећи** |
| Годишњи фонд часова | **72** |

| **ИСХОДИ**<br>По завршетку разреда ученик ће бити у стању да: | **ОБЛАСТ/ТЕМА** | **САДРЖАЈИ** |
|---|---|---|
| – поштује инструкције за припремање, коришћење, одржавање и одлагање материјала и прибора;<br>– повеже уметничко занимање и уметнички занат са одговарајућим продуктом;<br>– преобликује, самостално или у сарадњи са другима, амбалажу и предмете за рециклажу мењајући им употребну функцију;<br>– изрази своје доживљаје, емоције, имагинацију и запажања одабраним материјалом, прибором и техникама;<br>– користи одабране податке и информације као подстицај за стваралачки рад;<br>– протумачи једноставне визуелне информације и поруке из свакодневног живота;<br>– укаже на сличности и разлике које опажа у | **МАТЕРИЈАЛИ** | Својства материјала. Својства материјала за ликовно обликовање – тврдоћа, еластичност, растворљивост или постојаност (промене у току сушења, у контакту са светлошћу, у контакту са различитим супстанцама и подлогама...), материјали који могу да се користе као алатке (пера, крзно, длака, лишће, дрвца...). Изглед материјала – основне и изведене боје, природне и створене текстуре.<br><br>Технике. Однос материјала, ликовне технике и идеје. Производи уметничких заната (накит, уметничке лутке, шешири, тписерије, ћилими, осликани текстил, собне светиљке и сенила, грнчарија, дуборез, гравуре...). Значај рециклирања, уметничка рециклажа. |
| | **СПОРАЗУМЕВАЊЕ** | Говор тела. Поглед, израз лица, држање тела, гест и кретање, однос вербалне и невербалне комуникације.<br><br>Тумачење визуелних информација. Визуелне карактеристике биљака и животиња, знаци, симболи, униформе, заставе, ношње... Пејзаж, портрет, аутопортрет.<br><br>Слика, текст, звук. Кратки анимирани филмови, рекламе, билборди... Лепо писање – плакат, позивнице, честитке... |
| | **КОМПОЗИЦИЈА** | Композиција. Дводимензионалне и тродимензионалне композиције, организација композиције, равнотежа. |

| | | |
|---|---|---|
| уметничким делима и традицији различитих народа;<br>– изрази одабране садржаје изразом лица, положајем тела, покретима или кретањем;<br>– распореди облике, боје, линије и/или текстуре креирајући оригиналне композиције;<br>– разговара са вршњацима о доживљају простора, дизајна, уметничких и ученичких радова, уважавајући различитости;<br>– учествује у обликовању и уређењу простора у школи, код куће или у окружењу;<br>– разматра, у групи, шта и како је учио/ла и где та знања може применити. | | Орнамент. Традиционална и савремена употреба орнамената, симетрија. |
| | **ПРОСТОР** | Облици у простору.Непокретни објекти у отвореном и затвореном простору (споменици, уметничка дела, експонати...). Композиција у простору – поставка изложбе, уређење просторије, уређење школе, уређење околине у локалној заједници... Оптичке илузије на дводимензионалној подлози, специјални ефекти на сцени, у филмовима, игрицама...<br><br>Кретање. Покрет и кретање у природи, окружењу и уметничким делима. |

Предмет: МУЗИЧКА КУЛТУРА

| | |
|---|---|
| Циљ | **Циљ** учења Музичке културе је да код ученика развије интересовање и љубав према музици кроз индивидуално и колективно музичко искуство којим се подстиче развијање креативности, естетског сензибилитета и духа заједништва, као и одговорног односа према очувању музичког наслеђа и културе свога и других народа. |
| Разред | **Трећи** |
| Годишњи фонд часова | **36** |

| **ИСХОДИ**<br>По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да: | **ОБЛАСТ/ ТЕМА** | **САДРЖАЈИ** |
|---|---|---|
| – опише своја осећања у вези са слушањем музике; | **СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ** | Композиције различитог карактера и елементи музичке изражајности (мелодијска линија, темпо, ритам, динамика). |

| | | |
|---|---|---|
| – примењује правилан начин држања тела и дисања при певању;<br>– изговара бројалице у ритму, уз покрет;<br>– пева по слуху и са нотног текста песме различитог садржаја и расположења;<br>– наведе особине тона и основне музичке изражајне елементе;<br>– разликује инструменте по боји звука и изражајним могућностима;<br>– повезује карактер дела са избором инструмента и музичким изражајним елементима;<br>– препозна музичку тему или карактеристични мотив који се понавља у слушаном делу;<br>– повезује почетне тонове песама–модела и једноставних наменских песама са тонском висином;<br>– комуницира са другима кроз извођење традиционалних и музичких игара уз покрет;<br>– свира по слуху и из нотног текста ритмичку и мелодијску пратњу;<br>– осмисли и изведе једноставну ритмичку и мелодијску пратњу ;<br>– осмисли музички одговор на музичко питање;<br>– осмисли једноставну мелодију на краћи задати текст;<br>– изабере одговарајући музички садржај(од понуђених) према литерарном садржају;<br>– поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике;<br>– коментарише своје и туђе извођење музике;<br>– самостално или уз помоћ одраслих, користи предности дигитализације;<br>– учествује у школским приредбама и манифестацијама. | | Особине тона: боја (различити гласови и инструменти), трајање, јачина, тонске висине.<br>Музички дијалог (хор, глас и хор, глас и инструмент, два гласа, два инструмента, један свирач, група свирача, оркестар).<br>Различити жанрови везани за уобичајене ситуације у животу.<br>Музичка прича.<br>Филмска музика.<br>Музички бонтон.<br>Музика и здравље.<br>Дигитализација. |
| | **ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ** | Дидактичке музичке игре.<br>Правилан начин певања – држање тела и дисање.<br>Правилна дикција.<br>Певање песама по слуху различитог садржаја и карактера<br>Певање песама уз покрет.<br>Певање модела и наменских песама и повезивање њихових почетних тонова у тонском опсегу од *ха* до *це*[2].<br>Певање и свирање песама из нотног текста.<br>Дечји и алтернативни инструменти и начини свирања на њима.<br>Инструментална пратња по слуху.<br>Певање и извођење музичких игара уз свирање на дечјим инструментима – песме уз игру, дидактичке игре, музичке драматизације.<br>Свирање инструменталних аранжмана на дечјим ритмичким инструментима и на алтернативним изворима звука.<br>Музички бонтон.<br>Особине тона: боја (различити гласови и инструменти), трајање (нотна трајања), јачина (динамичке ознаке – пиано, форте, крешендо и декрешендо), тонске висине (од це[1] до ге[1]).<br>Елементи музичког писма: линијски систем, виолински кључ, трајање тонова (половина, четвртина, осмина ноте и одговарајуће |

| | | |
|---|---|---|
| | | паузе) у такту 2/4.<br>Јединица бројања.<br>Тактирање у 2/4 такту. |
| | **МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО** | Стварање једноставне ритмичке и мелодијске (једноставне) пратње.<br>Музичка питања и одговори и музичка допуњалка.<br>Стварање звучне приче од познатих музичких садржаја, звучних ономатопеја и илустрација на краћи литерарни текст (учење у контексту). |

Предмет: ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ

| | |
|---|---|
| Циљ | **Циљ** учења Физичког и здравственог васпитања је да ученик унапређује физичке способности, моторичке вештине и знања из области физичке и здравствене културе, ради очувања здравља и примене правилног и редовног физичког вежбања у савременим условима живота и рада. |
| Разред | **Трећи** |
| Годишњи фонд часова | **108** |

| **ИСХОДИ**<br>По завршетку разреда ученик ће бити у стању да: | **ОБЛАСТ/ТЕМА** | | **САДРЖАЈИ** |
|---|---|---|---|
| – примени једноставне, двоставне општеприпремне вежбе (вежбе обликовања);<br>– правилно изводи вежбе, разноврсна природна и изведена кретања;<br>– комбинује усвојене моторичке вештине у игри и свакодневном животу;<br>– одржава равнотежу у различитим кретањима;<br>– коригује сопствено држања тела на основу савета наставника;<br>– правилно држи тело;<br>– правилно подиже, носи и спушта терет;<br>– изведе кретања, вежбе и саставе уз музичку пратњу;<br>– изведе дечји и народни плес;<br>– користи терминологију вежбања;<br>– поштује правила понашања на вежбалиштима;<br>– поштује мере безбедности током вежбања;<br>– одговорно се односи према објектима, справама и реквизитима;<br>– примени правила игре; | **ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ** | | **Основни садржаји**<br>Вежбе за развој снаге са и без реквизита.<br>Вежбе за развој покретљивости са и без реквизита.<br>Вежбе за развој аеробне издржљивости.<br>Вежбе за развој брзине и експлозивне снаге.<br>Вежбе за развој координације.<br>Примена националне батерије тестова за праћење физичког развоја и моторичких способности. |
| | **МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ СПОРТ И СПОРТСКЕ ДИСЦИПЛИНЕ** | Атлетика | Техника трчања.<br>Истрајно трчање.<br>Скок удаљ згрчном техником.<br>Бацање лоптице из залета.<br>Скок увис прекорачном техником. |
| | | Спортска гимнастика | Вежбе на тлу: вежбе и комбинације.<br>Прескоци и скокови.<br>Вежбе у вису, вежбе у упору и вежбе и вежбе променама висова и упора.<br>Вежбе равнотеже на шведској клупи и ниској греди. |
| | | Основе тимских, спортских и елементарних игара | Између четири ватре<br>Мини-рукомет.<br>Футсал – „мали фудбал“. |

| | | | |
|---|---|---|---|
| – навија и бодри учеснике у игри на начин којим никога не вређа;<br>– прихвати победу и пораз као саставни део игре и такмичења;<br>– уредно одлаже своје ствари пре и након вежбања и у другим ситуацијама;<br>– правилно изводи и контролише покрете у различитим кретањима;<br>– прати промене у тежини и висини код себе и других;<br>– препозна здравствено стање када не треба да вежба;<br>– примењује хигијенске мере пре, у току и након вежбања и другим животним ситуацијама;<br>– уредно одржава простор у коме живи и борави;<br>– користи здраве намирнице у исхрани;<br>– повезује различита вежбања са њиховим утицајем на здравље;<br>– препозна лепоту покрета у вежбању;<br>– се придржава правила вежбања;<br>– вреднује сопствена и туђа постигнућа у вежбању. | | Плес и ритимика | Вежбе са вијачом.<br>Вежбе са лоптом.<br>Народно коло „Савила се бела лоза винова“.<br>Народно коло из краја у којем се школа налази. |
| | | Пливање | Прилагођавање на водену средину и основна обука пливања. |
| | | Полигони | Полигон у складу са реализованим моторичким садржајима. |
| | **ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА** | Култура вежбања и играња | Основна правила: Између четири ватре, Мини-рукомета и Футсала.<br>Понашање према осталим учесницима у игри (према судији, играчима супротне и сопствене екипе).<br>Чување и одржавање материјалних добара.<br>Постављање, склањање и чување справа и реквизита неопходних за вежбање.<br>„Ферплеј” (навијање, победа, пораз).<br>Породица и вежбање.<br>Вежбање као део дневних активности. |
| | | Здравствено васпитање | Моје срце – пулс.<br>Дисање и вежбање.<br>Хигијена простора за вежбање.<br>Значај воћа и поврћа у исхрани.<br>Значај воде за организам и вежбање.<br>Поступање у случају повреде. |

*2.1.3.2. Програми наставе и учења изборних наставних предмета*

Предмет: ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ

| | |
|---|---|
| Циљ | Циљ наставе и учења Грађанског васпитања је подстицање развоја личности која је одговорна према својим правима и правима других, отворена за договор и сарадњу и спремна да активно учествује у животу школске и локалне заједнице, уважавајући принципе, процедуре и вредности демократског друштва. |
| Разред | **Трећи** |
| Годишњи фонд часова | **36** |

| **ИСХОДИ**<br>По завршеном разреду ученик ће бити у стању да: | **ОБЛАСТ/ТЕМА** | **САДРЖАЈИ** |
|---|---|---|
| – својим понашањем показује да прихвата различитост других;<br>– препознаје у свом окружењу примере неједнаког поступања према некој особи или групи на основу неког њиховог личног својства;<br>– се понаша на начин који уважава сопствене и туђе потребе, права и осећања у свакодневним ситуацијама;<br>– препознаје примере солидарности у свом окружењу, причама, филмовима;<br>– укаже вршњацима на особе или групе у свом окружењу којима је потребна помоћ и подршка;<br>– објасни разлику између саосећања, солидарности и сажаљења на датом примеру;<br>– укаже на упрошћено, поједностављено, генерализовано и најчешће нетачно приказивање некога на приказаним примерима;<br>– наведе неколико институција у свом окружењу које брину о | **ЉУДСКА ПРАВА**<br>**Сви различити, а сви равноправни** | **Различитост**<br>Живот у заједници у којој би сви људи били исти (по полу, узрасту, вери, националности, образовању, интересовању). Различитост као богатство једне друштвене заједнице.<br>Отвореност и затвореност за различитости.<br>Различитости у нашој локалној заједници.<br><br>**Равноправност мушкараца и жена**<br>Уважавање разлика уз једнака права, одговорности и могућности. Дечаци и девојчице – сличности и разлике, иста права и могућности.<br><br>**Осетљиве друштвене групе**<br>Групе којима је услед специфичних разлика потребна додатна подршка како би имале исте шансе и могле равноправно да се укључе у живот заједнице и остваре своје потребе и права.<br><br>**Стереотипи и предрасуде**<br>Упрошћено, поједностављено, генерализовано и најчешће нетачно приказивање некога (сви дечаци су, све девојчице су, сви |

| | | |
|---|---|---|
| потребама и правима грађана, посебно деце;<br>– наведе шта би волео да има у својој локалној заједници што сада недостаје;<br>– тражи помоћ у ситуацијама кршења својих или туђих права;<br>– наведе једно удружење грађана у свом окружењу и опише чиме се бави;<br>– опише на које све начине деца његових/њених година могу да брину о својој локалној заједници;<br>– пажљиво слуша саговорника, слободно износи мишљење, образлаже идеје, даје предлоге и прихвата да други могу имати другачије мишљење;<br>– испољава заинтересованост за сарадњу и учешће у групном раду;<br>– заједно са осталим ученицима учествује у проналажењу особа којима је потребна помоћ, у изради плана и реализацији акције, њеној промоцији и вредновању. | | Роми су). Негативно мишљење појединаца о некоме ко се не познаје довољно. Стереотипи и предрасуде као основ за дискриминацију.<br><br>**Дискриминација**<br>Неједнако поступање према особи или некој групи на основу неког њиховог личног својства (пол, узраст, вера, националност, образовање, инвалидитет), што за последицу има нарушавање њихових<br>права и достојанства.<br>Једнако поступање према неједнакима као вид дискриминације.<br>Етикетирање, ружни надимци као вид дискриминације. |
| | **ДЕМОКРАТСКО ДРУШТВО**<br><br>**Ја и други у локалној заједници** | **Локална заједница**<br>Место где грађани задовољавају највећи број својих потреба и остварују највећи број својих права.<br>Потребе и права које деца задовољавају у локалној заједници – за образовањем, здравственом заштитом, одмором, игром, учествовањем у спортским, кулурним и уметничким активностима.<br><br>**Комуналне услуге**<br>Услуге од општег интереса за све грађане локалне заједнице – вода, превоз, путеви, паркинг, отпад, осветљење, паркови, пијаце, димничари.<br><br>**Институције и организације**<br>Локалне заједнице у области образовања, културе, здравља, спорта и рекреације, очувања околине, безбедности, верске организације.<br>Активности и допринос удружења грађана у локалној заједници. |

| | | |
|---|---|---|
| | | **Наша локална заједница**<br>Брига наше локалне заједнице о потребама и правима својих грађана,.<br>Брига наше локалне заједнице о деци различитих својстава (пол, узраст, сиромаштво, здравље).<br>Доступност садржаја у нашем окружењу слепим или глувим особама, родитељима са дечијим колицима или особама у инвалидским колицима (пешачки прелази, школа, дом здравља, продавница, превоз).<br>Брига деце о својој локалној заједници – о отпаду, биљкама и животињама, споменицима културе, уметничким делима, потрошњи воде, пружање помоћи онима којима је то потребно.<br>Удружење грађана у нашем окружењу некад и сад. |
| | **ПРОЦЕСИ У САВРЕМЕНОМ СВЕТУ**<br>**Снага узајамне помоћи** | **Солидарност**<br>Потреба узајамне бриге и одговорности међу људима. Лажна солидарност.<br>Разлика између саосећања, сажаљења и солидарности.<br>Примери акција солидарности у нашој локалној заједници (мобе, добровољно давање крви и хуманитарне акције за лечење болесних, СМС акције прикупљања новца).<br>Ситуације у којима свакоме може бити потребна помоћ (болест, сиромаштво, ратови, поплаве, земљотреси, пожари, миграције).<br>Медији као подршка солидарности.<br><br>**Волонтирање**<br>Добровољно ангажовање појединаца и група у пружању помоћи људима, животињама, биљкама.<br>Мотиви волонтера – веровање у снагу узајамне помоћи, човекољубље и хуманост. |

| | | |
|---|---|---|
| | | Волонтерске акције ученика/ученица школе у локалној заједници (чишћење јавних површина, сађење биљака, помоћ старим људима, удомљавање напуштених кућних љубимаца). Активности волонтера Црвеног крста у нашој локалној заједници. |
| | **ГРАЂАНСКИ АКТИВИЗАМ Акција солидарности у локалној заједници** | **Планирање и извођење акције солидарности у локалној заједници**<br>Утврђивање коме је у заједници потребна помоћ.<br>Одређивање циља акције.<br>Припрема плана акције – подела улога, договор о роковима, начину реализације.<br>Извођење и документовање акције –видео, фотографије, текстови и сл.<br>Промоција акције на нивоу школе –приказивање другим одељењима, родитељима и сл., прављење постера или паноа, објављивање прилога у школском листу.<br>Вредновање акције – чиме смо задовољни, шта је могло бити боље. |

Предмет: ПРАВОСЛАВНИ КАТИХИЗИС

| Циљ | Исходи | Садржаји | Начин остваривања |
|---|---|---|---|
| Циљ наставе православног катихизиса јесте:<br><br>-Упознавање ученика са садржајем предмета, планом и програмом и начином реализације наставе Православног катихизиса; | Ученици треба да:<br>Когнитивни аспект:<br>-моћи да сагледа садржаје којима ће се бавити настава Православног катихизиса у току 3. разреда основне школе;<br>-моћи да уочи какво је његово предзнање из градива Православног | Увод | -Упознавање са садржајем програма и начином рада |
| | | Бог ствара свет и човека | -Појам Светога Писма као књиге откривења<br>-Стварање невидљивог света-духовних сила - анђела<br>-Библијско казивање о стварању света по данима |

| | | | |
|---|---|---|---|
| -Мотивисање ученика за похађање верске наставе<br><br>-пружити ученицима основна знања о учењу Цркве о стварању света;<br><br>-омогућити ученицима да разумеју да Бог ствара природу и човека, јер жели да их воли и да буде са њима заједно;<br><br>-Пружити ученицима могућност да разумеју да је човек у природној вези са свим оним што је Бог претходно створио, али да се разликује од свих створених бића;<br><br>-Објаснити ученицима да је човек икона Божја (сличан Богу) зато што је створен као слободна личност и једини позван да буде домаћин света;<br><br>-Омогућити ученицима да увиде разлику између Бога и створене природе<br><br>-Омогућити ученику да увиди да је Бог створио свет из љубави;<br><br>-Омогућити ученику да увиди да се Бог брине о свету; | катихизиса обрађеног у претходном разреду школовања.<br><br>Афективни аспект:<br><br>-ученик ће бити мотивисан да активно учествује на часовима верске наставе<br><br>Когнитивни аспект:<br><br>-препознати неке елементе библијске повести о стварању света;<br><br>-моћи да препозна и именује иконе на којима су представљени дани стварања света, на основу библијске повести;<br><br>-моћи да увиди да је свет скуп конкретних врста живих бића која су уједињена, једна другима потребна и да она чине велику заједницу љубави – Цркву;<br><br>-моћи да објасни да је свет створен љубављу Божјом;<br><br>-моћи да разуме да се права слобода изражава као љубав према другим људима, природи и Богу;<br><br>-уочити да је човек сличан Богу.<br><br>Афективни аспект:<br><br>-бити подстакнут да развија љубав према | | -Стварање човека<br><br>-Песма „Молитва“ Бранко Радичевић (песник се диви Божјем стварању и моли благослов...)<br><br>-Прича „Паче“ А. Солжењицин |
| | | Бог нас воли | -Прича „Шишарка“<br><br>Или прича „Себични џин“ О. Вајлд (са правим крајем, кад се појављује Христос...)<br><br>-ПричаСв. Владике Николаја о томе како је Господ са Богородицом избавио пастира Давида из невоље (кад је заспао у пећини а змија му легла на груди...) А кад је одрастао Цар Давид је описао Богородицу и Христа у псалму<br><br>-„Љубавна песма“, М. Данојлић (о маслачку и облачку)<br><br>-Јављањеанђела Богородици;<br><br>-Јављање анђела Јосифу;<br><br>-Сусрет Богородице и Јелисавете;<br><br>-Јављање анђела пастирима;<br><br>-Јављање анђела мудрацима;<br><br>-Анђео јавља Јосифу да склони породицу у Египат;<br><br>-Молитва Анђелу чувару; |

| | | | |
|---|---|---|---|
| -Омогућити ученику да разуме да је Бог из бриге према свету и човеку послао свога Сина у свет.<br><br>-Пружити ученицима основ за разумевање да се лични однос са Богом остварује кроз служење Богу и ближњима;<br><br>-Пружити ученицима основ за разумевање да природи и човеку вечно постојање дарује Бог;<br><br>-Омогућити ученику да увиди да су светитељи најбољи пример односа човека са Богом;<br><br>-Пружити ученицима основна знања о Светоме Сави као нашем примеру служења.<br><br>-Ученицима пружити основ за разумевање да хлеб и вино – наши дарови -представљају свет у малом;<br><br>-Ученицима пружити основ за разумевање разлога приношења Богу хлеба и вина на Литургији;<br><br>-Пружити основ за разумевање да се на | ближњима, природи и Богу;<br><br>-развијати жељу и свест о важности бриге према ближњима и природи.<br><br>Когнитивни аспект:<br><br>-знати да је Бог створио свет из љубави и да објасни како зна да Бог воли свет;<br><br>-препознати да Бог брине о свету и да наведе примере Божјег старања о свету;<br><br>-увидети кроз своје креативне способности да је човек сличан Богу;<br><br>-увидети да Бог жели да свет постоји вечно;<br><br>-увидети да су Бог, људи и природа различити, али да нису потпуно раздељени;<br><br>-увидети различитост која постоји између Бога и створеног света;<br><br>-знати да је Бог из бриге према свету и човеку послао свога Сина у свет;<br><br>-упознати улогу анђела као сарадника Божјих у старању о свету;<br><br>-уочити да је свет смртан ван заједнице са Богом; | | Песма: „Анђелипевају“. |
| | | Заједница Бога и света кроз човека | -Прича „ Три дрвета“(Ова прича је и Божићна и Васкршња)<br><br>-Подизање задужбина – најзначајније задужбине Светога Саве и Светог Симеона Мироточивог<br><br>-Јеванђељско казивање о Христовом служењу – прање ногу апостолима и Тајна вечера<br><br>-Прича: Доброчинство – најлепши начин да постојиш, из књиге «Мали анђео», Н. Витошевић. |
| | | Литургија-преображени свет | - Твар у Литургији – хлеб и вино<br><br>-Песма“Како настаје хлеб“ Лидија Поповић<br><br>-Твар у Литургији – тамјан, уље, восак, вода, врба, бадњак, јаје, жито, грожђе...<br><br>-Прича о удовичиној лепоти<br><br>-Велика Јектенија<br><br>-Прича „Мудри чобанин“ Патријарх српски Иринеј Гавриловић (прича о причешћу)<br><br>-Библијско казивање о васкрсењу Лазара<br><br>-Казивање о женама мироносицама на Христовом гробу („Зашто тражите |

| | | | |
|---|---|---|---|
| Литургији молимо за спасење целога света;<br><br>-Омогућити ученицима да увиде да се на Литургији остварује спасење човека и света;<br><br>-Ученицима пружити основ за разумевање да нас Христос толико воли да је дао свој живот за нас и да је васкрсао да победи смрт за нас.<br><br>-Ученицима пружити неопходно знање да разумеју да је човек одговоран за очување природе;<br><br>-Омогућити ученицима да увиде на које све начине људи данас уништавају природу, тј. да увиде да загађење природе потиче од човека;<br><br>-Омогућити ученицима да разумеју да је човек позван од Бога да брине о природи;<br><br>-Упознати ученике са примерима изражавања љубави према природи;<br><br>-Развијати код ученика скромност;<br><br>-Установити обим и квалитет знања стечених у току школске године из | -упознати сдржај молитве Анђелу чувару;<br><br>-усвојити текст и мелодију песме „Анђели певају“.<br><br>Афективни аспект:<br><br>-бити подстакнут да развија свест о томе да је важан зато што га воли Бог и његови ближњи ;<br><br>-бити подстакнут да се труди да воли све људе (чак и оне од којих је веома различит).<br><br>Когнитивни аспект:<br><br>-уочити да је човек посредник између Бога и природе и да Бог са природом разговара преко човека;<br><br>-проширити своје знање о служењу Светога Саве Богу и нашем народу;<br><br>-уочити да нема љубави без служења ближњима;<br><br>-упознати библијску повест о Христовом служењу Апостолима.<br><br>Афективни аспект:<br><br>-бити подстакнут да љубав препознаје као служење;<br><br>-знати да кроз чињење дела љубави према ближњима, постаје сличан Христу и светитељима Божјим. | | живога међу мртвима“)<br><br>Васкршња прича „ И жовотиње“ ЗинаидаХипијус |
| | | Човек и природа | -Поучне приче:<br><br>-„Свети Власије благосиља животиње“<br><br>-„Игуман и медвед“<br><br>-„Необична лађа“ (Свети Елије и крокодил)<br><br>-„Свети Серафим и медвед“<br><br>-Песма „ Радуј се“<br><br>М. Одаловић<br><br>-Израда иконе<br><br>Израда стрипа |

| | | | |
|---|---|---|---|
| Православног катихизиса. | Когнитивни аспект:<br><br>-препознати да је Литургија захвалност Богу;<br><br>-уочити да се захвалност Богу показује кроз наше дарове;<br><br>-уочити да наши дарови хлеб и вино представљају свет у малом;<br><br>-увидити везу Литургије и спасења човека и света;<br><br>-проширити своја знања о празнику Васкрсења;<br><br>-увидити шта за створену прируду значи Христово Васкрсење;<br><br>-усвојити текст и мелодију песме „Људи ликујте“<br><br>Афективни аспект:<br><br>-бити подстакнут да учествује на Литургији како би показао Богу да жели да буде у заједници са Њим;<br><br>-бити подстакнут да у себи развија осећај захвалности према Богу и својим ближњима.<br><br>Когнитивни аспект:<br><br>-препознати личну одговорност за творевину;<br><br>-увидити да се загађењем наше | | |

| | | | |
|---|---|---|---|
| | околине, загађује цео свет;<br><br>-увидити да се на православним иконама стварања света и човека, приказује зависност природе од човека;<br><br>-препознати представе које приказују догађаје везане за стварање света;<br><br>-уочити у којој мери је напредовао и савладао градиво Православног катихизиса трећег разреда основне школе<br><br>Афективни аспект:<br><br>-бити подстакнут на очување природе и своје животне средине;<br><br>-бити подстакнут да гледа на природу као на Божју творевину;<br><br>-Ученици ће бити подстакнути да уреде школски простор изабраним радовима везаним за стварање и очување света | | |

Предмет: КАТОЛИЧКИ ВЈЕРОНАУК

| Циљ | Исходи | Садржаји | Начин остваривања |
|---|---|---|---|
| -Измјенити искуства са школских празника - | -Ученик треба да изрази потребу | НАШИ ВЈЕРОНАУЧНИ СУСРЕТИ | -Измјена искустава са школских празника |

| | | | |
|---|---|---|---|
| Развити и изградити став повјерења и поштовања према себи и другима те према различитима по вјери и култури<br><br>-Схватити да је доброта темељни позив и „задаћа“ човјекова живота<br><br>-Упознати тешки живот израелског народа у Египту<br><br>-Уочити Божју бригу за народ<br><br>-Посвијестити ученицима Божју присутност у нашем животу<br><br>-Упознати значење име Јахве<br><br>-Открити Божје дјеловање по људима и упознати да Бог води и избавља израелски народ<br><br>-Упознати Божје заповиједи дане Мојсију и њихову важност за живот<br><br>-Открити важност праве љубави и пријатељства ---<br><br>-Разумјети и доживјети снагу Исусове заповиједи љубави<br><br>-Развијати осјећај доброте према ближњима | заједништва, сурадње и помагања међу ученицима, да заузме став поштовања и заједништва, да прихвати с поштовањем разлике као пута у изградњи добрих међуљудских односа у школи и разреду, да уочи Божју бригу за израелски народ , да схвати да Бог тражи од човјека сурадњу, да схвати како је Бог присутан у животима људи да усвоји значење ријечи „Јахве“, да уочи дјеловање Божје по људима у свијету, да разумије појам пустиње у Старом завјету да разумије заповиједи као помоћ за успјех у животу, да спозна љубав као темељ живота и људске среће, да уочи Божју доброту према људима која се исказује преко људи, да боље схвати Маријину сурадњу у повијести спасења, да препозна Божје заједништво с човјеком по рођењу Исуса Криста да боље схвати нови Савез, пријатељевање с Богом на нов начин, да разумије неке нове појмове: Прворођенац, Спаситељ, да предочи друштвене прилике | | - Представљање рада на вјеронауку у овој школској години<br><br>- Организирати сусрет вјероученика различитих конфесија ради стварања озрачја узајамног прихваћања, поштовања и сурадње |
| | | БОГ ЈЕ НАШ СПАСИТЕЉ | - Приповиједање библијских догађаја - Вођење разговора на тему: ропства, Савеза, Божјих обећања<br><br>- Методом „нашалбум“ приказати повијест изласка из Египта<br><br>- Приповиједати и<br><br>Уприсутнити сцену Божјег објављивања Мојсију узвише краки свијећњак (горући грм)<br><br>- Тумачење пламена, свјетла, топлине, као знаком Божје присутности: „гори а не изгара“- знак Божје љубави |
| | | БОГ ЈЕ ДОШАО МЕЂУ ЉУДЕ | -Сликовита приповијест<br><br>- Цртеж, колаж адвентских и божићних отајстава<br><br>- Израда адвенског вијенца<br><br>- Пјесма и глазба у вјеронаучној настави – |

| | | | |
|---|---|---|---|
| -Упознати значење сусрета Марије с анђелом и потом с рођакињом Елизабетом<br><br>-Спознати да у људима откривамо знакове Божје присутности и љубави<br><br>–Уочити да Бог испуњава своја спасењска обећања по Кристу<br><br>-Схватити да се Крист родио за свакога човјека<br><br>-Изградити осјећај и потребу за дјелотворну кршћанску прославу божићних благдана<br><br>-Разумјети значење појмова: дуг, дужник, опроштење<br><br>-Уочити структуру и поруку Исусових приповијести о опраштању<br><br>-Знати признати кривњу и тражити опроштење – Прихватити савјест као мјерило својега дјеловања и као Божји глас у себи Разумијети и прихватити Исусову смрт као жртву за наше помирење с Богом и наше спасење<br><br>-Открити величину и важност сакрамента помирења и радост сусрета с Богом | времена у којем је живио Исус Крист, да се отвори према вриједностима мира, помирења, опраштања и толеранције, да препозна животна искуства која доприносе јачању односа Бога и човјека, да приступи сакраменту помирења, да разумије и прихвати Кристову жртву на крижу за спас човјечанства, да прихвати сакрамент помирења као особни сусрет с Богом добрим Оцем, да уочи како оно што је дато у природи може имати и додатно значење за човјека, да схвати однос Посљедње вечере и Кристове смрти на крижу, али и препознавању по ломљењу круха на путу у Емаус, да уочи важност вјеровања у Кристову присутност у приликама круха и вина, да будније и свјесније судјелује на мисним слављима, да боље схвати значење дијељења и сам пожели то чинити, да разумије еухаристију као извор заједништва Цркве, да судјелује с разумијевањем у слављу Прве причести, да боље разумије Божју присутност у | | Библијско приповиједање<br><br>- Сценско приказивања: поклон краљева<br><br>- Рад с фотографијама – Радни лист<br><br>– надопуна текста одређеним појмовима<br><br>- Библијски квиз на свете менаставне цјелине као облик натјецања |
| | | ИСУС ПОЗИВА НА ПОМИРЕЊЕ | Рад са прикладним фотографијама на тему „кривња и опроштење“<br><br>- Приповиједање и тумачење важних библијских чињеница<br><br>Игра асоцијација<br><br>- Сликовно изражавање осјећаја свађе и радости, кривње и помирења<br><br>- Вођен разговор о важним елементима сакрамента помирења<br><br>- Понављање градива кроз игру „ питање – одговор“ |
| | | У ЕУХАРИСТИЈИ – ИСУС ЈЕ С НАМА | Разговор уз серију слика о садржајима ове теме<br><br>- Приповиједање библијских догађаја, примјера и потицаја |

| | | | |
|---|---|---|---|
| -Уочити тежак пут од сјемена до круха и од зрна грожђа до вина<br><br>-Упознати симболе круха и вина<br><br>-Упознати Лукин еванђеоски извјештај о посљедњој вечери<br><br>-Разумјети што значи дијелити крух с другима<br><br>-Продубити осјећај и схваћање Исусова дара у круху на Посљедњој вечери Открити и упознати однос између посљедње вечере и Кристове смрти на крижу<br><br>-Упознати еухаристијско славље као извор истинског живота<br><br>-Разумјети Кристову стварну присутност у знаковима круха и вина<br><br>- Припремити се, схватити и доживјети отајство и радост примања првесвете Причести<br><br>-Разумјети да је еухаристијски Исус присутан међу нама и изван свете мисе<br><br>-Схватити и искусити Кристову дјелатнуприсутност у сакраментима Остварити и свједочити у | сакраментима Цркве, да буде отворен за сусрет с Исусом у молитви, сакраментима помирења и еухаристије, да свједочи Исусову доброту у сусретима с другима и у узајамном помагању | | - Актуализација предзнања<br><br>- Сценски приказ: „Исус и ученици на путу у Емаус“<br><br>- Израда текста-слагалице на тему „Наше славље свете мисе“<br><br>- Рад са сликама: света миса или славље Прве свете причести<br><br>- Израда паноа : Прва причест<br><br>- Формулирање једноставних молитви – Вјежбање знакова, геста, те молитвених ставова |
| | | БОГ НАС ЉУБИ | -Приповиједање и разговор на наведене теме<br><br>-Методе успоредби: Исус је увијек с нама<br><br>-Рад са библијским или другим текстовима<br><br>- Посјета цркви<br><br>- Рад с цртежима: нпр. Прикази тренутака жељеног одмора |
| | | | |

| | | | |
|---|---|---|---|
| конкретном животу да смо Кристови ученици<br><br>Разумјети да је Бог увијек с нама, па и онда кад га и не можемо осјетити | | | |

Предмет: МАЂАРСКИ ЈЕЗИК СА ЕЛЕМЕНТИМА НАЦИОНАЛНЕ КУЛТУРЕ - 3. РАЗРЕД

| | |
|---|---|
| A tantárgy neve | **MAGYAR NYELV – ANYANYELV A NEMZETI KULTÚRA ELEMEIVEL** |
| Cél | A *magyar nyelv – anyanyelvápolás* tanításának célja, hogy a szerb nyelvű tagozatra járó magyar anyanyelvű tanulók elsajátítsák a magyar nyelv alapvető nyelvhasználati szabályait, és megfelelő módon tudják magukat kifejezni szóban, tudatosuljon bennük az anyanyelv fontossága a nemzeti identitás megőrzése szempontjából. |
| Osztály | **harmadik** |
| Évi óraszám | **72 óra** |

| KIMENET<br>A tanév végére a tanuló: | RÉSZTERÜLET/<br>TÉMA | | TARTALOM |
|---|---|---|---|
| – Megérti az elolvasott, kimondott mondatokat;<br>– alapszinten képes verbális kommunikációra;<br>– meg tudja nevezni a szöveg szereplőit, a cselekmény helyét és idejét;<br>– rövid szóbeli üzenetet fogalmaz meg, megfelelő szavakkal;<br>– képes rövidebb szövegek alkotására;<br>– kívülről/fejből mond rövid népköltészeti alkotást, drámai szöveget, gyermekverset;<br>– képes egyszerű beszédszituációk eljátszására;<br>– a felolvasott rövid szöveggel kapcsolatban tud a feltett kérdésekre válaszolni (elmesélni a szöveg tartalmát). | **NYELVI KULTÚRA** | **Beszéd** | Szókincsfejlesztő és mondatalkotási gyakorlatok.<br>Irányított és szabadon folytatott beszélgetés (párbeszéd).<br>Az életkornak megfelelő rövid mesék, történetek. Vázlat.<br>Nyelvi játékok.<br>Beszélgetések, szituációs játékok.<br>Élménybeszámoló, egy szöveg tartalmának elmesélése.<br>Dráma- és dramatizált szövegek, színpadi improvizációk.<br>Jelenetek előadása és bábozás.<br>Szituációs játék.<br>Hibás szórendű mondatok javítása.<br>Rokon értelmű és ellentétes jelentésű szavak gyűjtése.<br>Önellenőrzés, közös javítás. |
| – Figyelmesen hallgatja beszédpartnerét, és nem szakítja félbe;<br>– meghallgatja, megérti és értelmezi az üzenetet;<br>– megérti a felolvasott, rövid ismeretterjesztő szöveget;<br>– átéli az irodalmi szöveget a bemutató olvasás során. | | **Befogadás** | Valós vagy szimulált helyzetek.<br>Szóbeli közlés befogadása.<br>Felolvasott szöveg befogadása.<br>Utasítás, szóbeli üzenet.<br>A másokra figyelést fejlesztő játékok.<br>Ismeretterjesztő szöveg bemutatása. |

| | | | |
|---|---|---|---|
| | | | Irodalmi szöveg bemutatása. |
| – Elsajátította a magyar ábécé betűit;<br>– eszközhasználat szintjén tud nyomtatott és írott betűkkel írni;<br>– képes a mondatok helyes megszerkesztésére és a tartalmilag összetartozó mondatok összekapcsolására;<br>– tud rövid üzeneteket írni;<br>– ügyel a szórendre, a különböző mondatfajták helyes használatára;<br>– le tudja írni a rövid szöveg tartalmát kérdések segítségével vagy azok nélkül;<br>– összefüggő mondatokat ír, és betartja az időrendi sorrendet;<br>– 4-6 mondatos elbeszélő fogalmazást ír közös vagy egyéni élmény alapján;<br>– közös terv alapján adott témáról, tárgyról, növényről, állatról írásban összefüggő mondatokat alkot;<br>– kerüli a szóismétlést;<br>– az új szavakat megfelelő módon építi be szókincsébe;<br>– képes saját szövegének javítására. | | **Írás** | Másolás, tollbamondás, közös fogalmazás lejegyzése.<br><br>Hibás szórendű mondat javítása.<br><br>Gondolattérkép készítése és alkalmazása.<br><br>Vázlatkészítés.<br><br>A mondatfajták kommunikációs szerepe.<br><br>Iskolai és házi olvasmány.<br><br>Kép, képsor, megadott szavak.<br><br>Hiányos vázlat kiegészítése.<br><br>Tartalmilag összefüggő mondatok írása.<br><br>A cím és a tartalom kapcsolata.<br><br>Szerkezeti egységek.<br><br>Iskolai és házi olvasmány.<br><br>Megfigyelés, anyaggyűjtés.<br><br>Vázlat, vázlatkészítés, címadás.<br><br>Rokon értelmű és ellentétes jelentésű szavak gyűjtése.<br><br>Szólások, szóláshasonlatok jelentése.<br><br>Önellenőrzés, javítás. |

| | | |
|---|---|---|
| – Felismeri a verset, az elbeszélést és a mesét (tanmese és tündérmese);<br>– meghatározza a szöveg témáját;<br>– meghatározza a szöveg számára kevésbé érthető tartalmi elemeit;<br>– meghatározza a szöveg cselekményét, annak idejét és helyét;<br>– elsajátítja a hangos és néma olvasás technikáját;<br>– felismeri a szereplőket, és meg tudja különböztetni őket a pozitív és negatív tulajdonságaik alapján;<br>– képes rövid szöveget értelmezni;<br>– felismeri a rímet. | **IRODALOM** | **Választható és adaptálható**<br><br>**ISKOLAI OLVASMÁNYOK**<br><br>**Költészet:**<br>– Petőfi Sándor: Füstbement terv<br>– József Attila: Altató<br>– Weöres Sándor: Szán megy el az ablakod alatt<br>– Devecseri Gábor: Tavaszhívogató<br>– Szabó Lőrinc: Esik a hó<br>– Nagy László: Dióverés<br><br>**Próza:**<br>– Mikszáth Kálmán: Madárfészek<br>– A kőleves (népmese)<br>– La Fontaine: A nyúl meg a teknős<br>– A kígyóbőr (vajdasági magyar népmese)<br>– Az égig érő paszuly (népmese)<br>– Mit gondolt Kinizsi Pál a maga fejéről? (monda)<br>– Gyurkovics Tibor: Rád nem lehet számítani<br>– Adaptált szövegek<br><br>**Népköltészeti alkotások:**<br><br>Közmondások, szólások, népi mondókák és gyermekjátékok, találós kérdések, sorolók és ünnepköszöntők.<br><br>**Drámai szövegek:**<br>drámai szövegek gyermeklapokból<br><br>**Tudományos és ismeretterjesztő szövegek**<br><br>A magyar nemzeti kultúra elemeivel kapcsolatos szövegek.<br><br>Válogatás a gyermekenciklopédiák és a gyermeklapok szövegeiből.<br><br>**Irodalomelméleti fogalmak:**<br><br>– vers (versszak, verssor);<br>– mese (tündérmese, állatmese);<br>– párbeszéd, dráma;<br>– a cselekmény; helye és ideje;<br>– a mű szereplője – külső és belső tulajdonságai és cselekedetei. |

| | | |
|---|---|---|
| – Felismeri, megkülönbözteti és alkalmazza a kijelentő, a kérdő és a felszólító mondatokat a beszédben és az írásban;<br>– helyesen használja a megtanult rokon értelmű szavakat és az ellentétes jelentésű szavakat;<br>– odafigyel a helyes szórendre;<br>– megkülönbözteti a különféle időben végbemenő cselekvéseket, történéseket;<br>– a mondatvégi írásjeleket helyesen használja az egyszerű mondatok végén;<br>– helyesen használja az igeidőket beszédben és írásban;<br>– felismeri a köznevet és a tulajdonnevet, és helyesen írja le őket;<br>– képes többes számú főneveket alkotni;<br>– alkalmazni tudja a melléknevet a nyelvhasználatban;<br>– megérti a névmások (személyes, mutató, kérdő) alkalmazását a beszédben és a szövegben;<br>– A hosszú magánhangzókat és mássalhangzókat helyesen használja írásban.<br>– a j hangot biztonságosan jelöli a tanult szófajok körében. | **NYELVTAN** | Csoportmunka, nyelvi játékok alkalmazása.<br>A szerb nyelv hangrendszerétől eltérő magyar hangok ejtésének gyakorlása.<br>Mondókák, versek hangosan történő felolvasása. A hosszú magánhangzók és mássalhangzók minél pontosabb kiejtésének begyakorlása.<br>Beszélgetés.<br>Párbeszéd folytatása játék keretében, illetve ismert szöveggel kapcsolatban.<br>Képek alapján történet elmondása.<br>Olvasmány alapján történet elmondása és leírása.<br>Nyelvhelyességi gyakorlatok.<br>Saját élmény, tapasztalat, vélemény megfogalmazása szóban.<br>Hibás szövegek javítása.<br>Üzenet írása.<br>Saját élmény megfogalmazása, leírása.<br>Helyesírási gyakorlatok. |

2.1.4. Програм наставе и учења за четврти разред основног образовања и васпитања

*2.1.4.1. Програми наставе и учења обавезних наставних предмета*

Предмет: СРПСКИ ЈЕЗИК КАО МАТЕРЊИ ЈЕЗИК

| | |
|---|---|
| Назив предмета | **Српски језик** |
| Циљ | Циљ учења Српског језика јесте да ученици овладају основним законитостима српског књижевног језика ради правилног усменог и писаног изражавања, негујући свест о значају улоге језика у очувању националног идентитета; да се оспособе за тумачење одабраних књижевних и других<br><br>уметничких дела из српске и светске баштине, ради неговања традиције и културе српског народа и развијања интеркултуралностиinterkulturalnosti |
| Разред | **четврти** |
| Годишњи фонд часова | **108 часова** |

| **ИСХОДИ**<br>По завршетку разреда ученик ће бити у стању да: | **ОБЛАСТ/ТЕМА** | **САДРЖАЈИ** |
|---|---|---|
| – чита са разумевањем различите врсте текстова;<br>– укратко образложи свој утисак и мишљење поштујући и другачије ставове;<br>– разликује књижевне врсте: шаљиву народну песму, басну и причу о животињама, приповетку, роман за децу и драмски текст;<br>– одреди тему, редослед догађаја, време и место дешавања у прочитаном тексту;<br>– именује позитивне и негативне особине ликова;<br>– уочи и издвоји основне елементе лирске песме (стих, строфа, рима и ритам);<br>– тумачи идеје књижевног дела;<br>– препозна ситуације кршења/остваривања права детета и стереотипе у књижевним делима;<br>– уочи персонификацију и разуме њену улогу у књижевном делу;<br>– разликује описивање, | **КЊИЖЕВНОСТ** | **ШКОЛСКА ЛЕКТИРА**<br>**Поезија**<br>1. Шаљива народна песма *Женидба врапца Подунавца*<br>2. Војислав Илић: *Јесен*/Владислав Петковић Дис: *Зима*<br>3. Момчило Мошо Одаловић: *Молитва за маму*<br>4. Мирослав Антић: *Космонаутска песма*<br>5. Бранко Миљковић: *Песма о цвету*<br>6. Добрица Ерић: *Завичај/Отаџбина је наша очевина*/Момчило Мошо Одаловић: *Птице косовчице*<br>7. Мирослав Антић: *Прва љубав/Најљубавнија песма*/Алексије Марјановић: *Љубав*<br>8. Бранко Ћопић: *Месец и његова бака*/Десанка Максимовић: *Пауково дело*<br>9. Бранислав Црнчевић: *Кад би мени дали један дан*<br>10. Владимир Андрић: *Дај ми крила један круг*<br>11. Народна песма *Милош у* |

| | | |
|---|---|---|
| приповедање (у 1. и 3. лицу) и дијалог у књижевном делу;<br>– преприча текст из различитих улога/перспектива;<br>– уочи основни тон књижевног текста (ведар, тужан, шаљив);<br>– уочи супротстављеност лица у драмском тексту;<br>– чита текст поштујући интонацију реченице/стиха;<br>– изражајно рецитује песму и чита прозни текст;<br>– изводи драмске текстове;<br>– усвоји позитивне људске вредности на основу прочитаних књижевних дела;<br>– повеже граматичке појмове обрађене у претходним разредима са новим наставним садржајима;<br>– разликује речи које мењају облик (именице, заменице, придеви, бројеви, глаголи) и уочи оне које су увек у истом облику;<br>– одреди основне реченичне чланове;<br>– разликује врсту речи од службе речи у реченици;<br>– поштује и примени основна правописна правила;<br>– правилно пише сва три модела управног говора;<br>– употреби основне облике усменог и писменог изражавања: препричавање, причање и описивање;<br>– употреби речи истог облика, а различитог значења, као и речи истог значења, а различитог облика;<br>– препозна значење речи и фразеологизама који се употребљавају у свакодневној комуникацији;<br>– напише разгледницу, честитку, приватно писмо;<br>– прилагоди језички израз комуникативној ситуацији – формалној и неформалној;<br>– повеже информације исказане у линеарном и нелинеарном тексту и на основу њих изводи закључак; | | *Латинима*<br>12. Народна песма *Јетрвица адамско колено*<br>**Проза**<br>1. Народна прича о животињама: *Међед, свиња и лисица*<br>2. Народна приповетка: *Најбоље задужбине*<br>3. Народна приповетка: *Ветар и сунце*<br>4. Народна бајка: *Пепељуга*<br>5. Бранислав Нушић: *Прва љубав* (одломак из *Аутобиографије*)<br>6. Бранислав Црнчевић: *Босоноги и небо*<br>7. Гроздана Олујић: *Стакларева љубав*<br>8. Светлана Велмар Јанковић: *Стефаново дрво*<br>9. Лав Николајевич Толстој: *Врабац и ласте/Два мраза*<br>10. Драган Алексић: *Позориште на небу*<br>11. Весна Алексић: *Детективско срце*<br>12. Ханс Кристијан Андерсен: *Ружно Паче – читање у наставцима*<br>**Драмски текстови**<br>1. Гвидо Тартаља: *Подела улога*<br>2. Љиљана Крстић: *Кад пролеће дође*<br>3. Дејан Алексић: *Слава*<br>**Научнопопуларни и информативни текстови**<br>(из књига, енциклопедија и часописа за децу)<br>• о нашим знаменитим књижевницама, сликаркама и научницама;<br>• о природним лепотама и културним знаменитостима Србије;<br>• о занимљивим пределима, народима, обичајима у свету<br>• бонтон.<br>**ДОМАЋА ЛЕКТИРА**<br>1. Милован Данојлић: Избор из поезије за децу<br>2. Драган Лукић: Избор из поезије за децу<br>3. Јасминка Петровић: *О дугмету и срећи* |

| | | |
|---|---|---|
| – правилно структурира текст;<br>– учествује у предлагању садржаја и начина рада. | | 4. Рене Гијо: *Бела Грива*<br>5. Ерик Најт: *Леси се враћа кући*<br>6. Александар Поповић: *Пепељуга*<br>ДОПУНСКИ ИЗБОР<br>(са наведеног списка или по сопственом избору бирају се три дела)<br>1. Избор драмских текстова за децу<br>2. Бранко В. Радичевић: *Песме о мајци*<br>3. Светлана Велмар Јанковић: *Књига за Марка/Очаране наочаре*<br>4. Горан Петровић: *Разлике*<br>5. Едмондо де Амичис: *Срце*<br>6. Јохана Шпири: *Хајди*<br>7. Михаел Енде: *Бескрајна прича* (одломак)<br>8. Астрид Линдгрен: *Пипи Дуга Чарапа*<br>9. Златко Васић: *Чаробно путовање*<br>10. Урош Петровић: *Мартинина велика загонетна авантура* |
| | | 11. Гордана Тимотијевић: *Сличице/Владимир из чудне приче*<br>12. Угљеша Шајтинац: *Чарна и Несвет*<br>13. Момо Капор: *Сања*<br>14. Весна Алексић: *Брљиво срце*<br>**Књижевни појмови:**<br>– шаљива народна песма,<br>– прича о животињама,<br>– особине народне епске песме,<br>– приповетка,<br>– роман за децу,<br>– персонификација,<br>– опис природе и ликова,<br>– приповедање у 1. и 3. лицу,<br>– сукоб драмских лица. |
| | **ЈЕЗИК**<br>**Граматика и правопис** | Речи које у писању и говору мењају облик; речи које не мењају облик (без именовања врста непромењливих речи).<br>Реченица и реченични чланови (субјекат, предикат, објекат, прилошке одредбе).<br>Појам субјекта; различите врсте речи (именице и личне заменице) у функцији субјекта; изостављени субјекат.<br>Појам предиката (глаголски предикат).<br>Појам објекта |

| | | |
|---|---|---|
| | | (именице у функцији<br>објекта). Прилошке<br>одредбе за време,<br>место и начин.<br>Речи и групе речи у функцији<br>субјекта, објекта и прилошких<br>одредаба; придев уз именицу у<br>служби атрибута у оквиру групе<br>речи која има службу субјекта<br>или објекта.<br>Управни<br>говор (трећи<br>модел).<br>Велико<br>слово:<br>имена становника држава и<br>насеља; називи улица и тргова;<br>имена из уметничких дела –<br>примери из обрађених дела<br>(нпр. *Ружно Паче...*);<br>устаљена и посебно наденута имена<br>животиња;<br>називи институција, предузећа и<br>установа, манифестација;<br>устаљена имена историјских<br>догађаја и личности (усклађено<br>са предметом Природа и<br>друштво).<br>Речца *ли*; скраћени упитни<br>облик *је ли* (*је л'*) према<br>узрочном везнику *јер*.<br>Предлог *са* уз заменице<br>(нпр. *са мном, с њом* и<br>сл.). Писање вишечланих<br>бројева. |
| | **ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА** | Основни облици усменог и<br>писменог изражавања:<br>препричавање текста у целини и по<br>деловима (по датом плану);<br>причање<br>у дијалошкој форми (уношење<br>дијалога, управног говора у<br>структуру казивања); описивање<br>односа међу предметима, бићима и<br>појавама; описивање природе,<br>личности, књижевних ликова и сл.<br>Речи истог облика, а различитог<br>значења; речи истог значења, а<br>различитог облика (на примерима<br>књижевних текстова); устаљени<br>језички изрази.<br>Разгледница, честитка, писмо. |

| | | |
|---|---|---|
| | | Књижевни и други текстови (линеарни и нелинеарни) у функцији унапређивања језичке културе.<br>Говорне вежбе: рецитовање, изражајно читање, сценско приказивање драмског/драматизованог текста и сл.<br>Правописне вежбе: диктат; управни говор (сва три модела); наводници; велико слово; заменица *Ви* из поштовања; спојено и одвојено писање речи (речца *ли*, предлог *са*, вишечлани бројеви). Језичке вежбе: допуњавање реченица предикатом у садашњем, прошлом и будућем времену; проширивање реченица; укрштене речи; асоцијације.<br>Лексичко-семантичке вежбе: одређивање значења устаљених израза; састављање речи на основу датог почетног и последњег слова; допуњавање низа речима које су повезане са датом речју. Два школска писмена задатка – један у првом и један у другом полугодишту. |

| | |
|---|---|
| Назив предмета | **MAGYAR NYELV/МАЂАРСКИ ЈЕЗИК** |
| Циљ | A *magyar nyelv* tanításának célja, hogy a tanulók elsajátítsák a magyar irodalmi nyelv alapvető törvényszerűségeit és megfelelő módon tudják magukat kifejezni szóban és írásban, tudatosítva bennük az anyanyelv fontosságát a nemzeti identitás megőrzése szempontjából, képessé téve őket arra, hogy a magyar irodalmi és más műalkotások megismerésével ápolják a magyar nép hagyományait, kultúráját és a magyar világörökség kincseit. |
| Разред | **negyedik** |
| Годишњи фонд часова | 180 |

| **KIMENET**<br>A tanév végére a tanuló: | **RÉSZTERÜLET/TÉMA** | **TARTALOM** |
|---|---|---|
| – ismeri és felismeri a szöveg és a könyv részeit, szerkezeti egységeit;<br>– elkülöníti a lényeges és kevésbé lényeges információkat;<br>– felismeri a szöveg átvitt értelmét;<br>– felismeri a szövegben a cselekménymozzanatok összefüggéseit és az eseménymozzanatok időrendjét;<br>– meghatározza a szépirodalmi szövegek szereplőinek jellemét, rendszerét, egymáshoz való viszonyát;<br>– képes a szereplők tetteinek és magatartásformáinak értelmezésére az adott szövegre hivatkozva;<br>– felismeri a szövegen belüli ok-okozati összefüggéseket, előzményeket és következményeket;<br>– az irodalmi műben képes önállóan meglátni a problémákat;<br>– véleményezi a szöveghez kapcsolódó illusztráció-válogatást;<br>– különbséget tesz a leíró és elbeszélő közlésmód között, felismeri a párbeszédet;<br>– megkülönbözteti a prózát és a verset;<br>– felismeri a verssort, a versszakot és a rímet;<br>– megérti a | **IRODALOM** | **ISKOLAI OLVASMÁNYOK**<br>**Költészet:**<br>1. Nemes Nagy Ágnes: Nyári rajz<br>2. Vörös István: Téli zaj<br>3. Lackfi János: Nyári pixelek<br>4. SzabóLőrinc: Hajnali rigók<br>5. Vörös István: Hajnali rugók<br>6. WeöresSándor: Galagonya<br>7. Fehér Ferenc: Bácskai tájkép<br>8. Brasnyó István: Nem szeretnék lakni szürke házban<br>9. Kányádi Sándor: Hallgat az erdő<br>10. József Attila: Betlehemi királyok<br>11. Vörös István: Elek, Benő meg a lányrabló sárkány<br>12. Pilinszky János: A nap születése (részletek)<br>13. Juhász Ferenc: Nagymama<br>14. Nemes Nagy Ágnes: Bors néni beszélget a cipővel<br>15. Tóth Krisztina: Rozsomák<br><br>**Próza:**<br><br>1. Örkény István: Nápolyi<br>2. Kosztolányi Dezső: Tükörponty<br>3. Janikovszky Éva: Dani meg a csuka<br>4. Kontra Ferenc: A halász meg a fiai (részlet)<br>5. Lázár Ervin: Megértik-e az állatok az emberi beszédet?<br>6. Áprily Lajos: Az őz<br>7. Lázár Ervin: Nagyapa meg a csillagok<br>8. Fekete István: A bizonyítvány<br>9. Gyurkovics Tibor: Az én barátom |

| | | |
|---|---|---|
| szépirodalmi szövegekben az alakzatok szerepét (hasonlat, megszemélyesítés);<br>– az irodalmi műveket össze tudja hasonlítani műfajuk és témájuk alapján;<br>– felfedezi az irodalmi művek és más művészeti alkotások kapcsolatát;<br>– képes a különböző jelrendszerek segítségével megjelenített információk befogadására (pl. szöveg, táblázat, grafikon stb. );<br>– értelmezi az egyszerűbb nem lineáris szövegeket,<br>– ismeri az alapvető olvasási stratégiákat;<br>– meghatározza a következő népi-kisepikai műfajokat: mondóka, közmondás, találós kérdés, szöveges népi gyermekjáték | | 10. Kányádi Sándor: A kis fiú hiányzik<br>11. Csukás István: Tapintat és egyéb lelki finomságok<br>12. Kosztolányi Dezső: Az állatok beszéde<br>13. Lackfi János: Málnafolt<br>14. Mészöly Miklós: A torony meséje<br>15. Janikovszky Éva: Már megint (részlet)<br><br>**Drámai szövegek:**<br>1. Mátyás király meg az igazmondó juhász<br>2. Tasnádi Emese: Duplavé, a vízimanó (részlet)<br>3. Válogatás a gyermeklapok szövegeiből.<br>**Tudományos és ismeretterjesztő szövegek**<br>(válogatás a gyermekenciklopédiák és a gyermeklapok szövegeiből)<br>– ismert írókról, költőkről, festőművészekről és tudósokról;<br>– hazánk természeti szépségeiről és kulturális értékeiről;<br>– érdekes tájakról, emberekről, hagyományokról;<br>– illemtan. |

| | | |
|---|---|---|
| | | HÁZI OLVASMÁNY:<br>(a felsorolt művek közül legalább négy kerüljön feldolgozásra)<br>1. Berg Judit: Rumini<br>2. Lackfi János: Málnafagyi<br>3. Geronimo Stilton történetei (pl. Egy bajuszmeresztő hétvége, Nosztregerusz titokzatos kézirata stb. )<br>4. Békés Pál: A Félőlény<br>5. Varró Dániel: Túl a Maszat-hegyen. Muhi András és a pacák birodalma<br>6. Lázár Ervin: Négyszögletű Kerek Erdő<br>7. J. K. Rowling: Harry Potter és a bölcsek köve<br>8. Fekete István: Vuk<br><br>KIEGÉSZÍTŐ IRODALOM:<br>(a felsorolt művek közül három kerülhet feldolgozásra)<br>1. Csoóri Sándor: Kicsi néném (részlet)<br>2. Nemes Nagy Ágnes: Minden kedden<br>3. Kukorelly Endre: Legszeb<br>4. Fecske Csaba: Ha Laurával beszélgetek<br>5. Janikovszky Éva: Örülj, hogy lány! (részlet)<br>6. Janikovszky Éva: Örülj, hogy fiú! (részlet)<br>7. Csáki szalmája (magyar monda)<br>8. A tulipánná változott királyfi (magyar népmese)<br>9. A rátóti csikótojás (magyar népmese)<br>10. Az állatok nyelvén tudó juhász (magyar népmese)<br>11. Zelk Zoltán: Rajzpapír<br><br>Irodalomelméleti fogalmak:<br>– vers;<br>– rím;<br>– refrén;<br>– hasonlat, megszemélyesítés, hangutánzás;<br>– metafora;<br>– mese (népmese, műmese);<br>– monda;<br>– a cselekmény; helye és ideje;<br>– a mű szereplője – külső és belső tulajdonságai és cselekedetei;<br>– drámai szöveg a gyerekeknek;<br>– elbeszélő és leíró rész, párbeszéd;<br>– tréfás vers;<br>– a humor, gúny, irónia;<br>– tanmese; állatmese;<br>– találós kérdés. |

| | | |
|---|---|---|
| – A felkiáltó, felszólító és óhajtó mondatokat felismeri a szóbeli és írott szövegekben, megfelelő módon használja őket szóban és írásban.<br>– Felismeri és megkülönbözteti az igeidőket és -módokat.<br>– Az igeidőket és igemódokat funkciójuk szerint használja beszédben és írásban.<br>– Az igekötőket szerepük és írásmódjuk tekintetében megfigyeli, és helyesen, tudatosan alkalmazza őket.<br>– A szavakat szerkezetük és jelentésük alapján osztályozza, jelentésük szerint használja a rokon értelmű, a többjelentésű, az azonos alakú és az ellentétes jelentésű szavakat. A szóalkotás különböző módjait felismeri és alkalmazza.<br>– A főnév fajtáit csoportosítja, megnevezi.<br>– A tulajdonnevek csoportjait egymástól megkülönbözteti.<br>– A névutókat felismeri és használja.<br>– A határozott és határozatlan számnevet, illetve a számnevek fajtáit felismeri és megfelelően használja.<br>– A melléknév szerepét felismeri a nyelvhasználatban.<br>– A névmásokat (személyes, mutató, kérdő) alkalmazza a beszédben, megérti a szövegben.<br>– A helyesírási szabályokat alkalmazza különböző írástevékenységekben: különböző igeidők, ragos és kiejtéstől eltérő írásmódú igék esetében; felszólítást kifejező igealakok esetében; igekötős igék esetében; tulajdonnevek, fokozott melléknevek és számnevek esetében; ragos névszók esetében; névutós szerkezetek esetében; betűvel írt számnevek, a keltezés többféle formájának esetében. | **NYELV**<br>**Nyelvtan és helyesírás** | Szerepjátékok, párbeszédek, szituációk dramatizálása, dramatizálás szöveg alapján.<br>Szóbeli és írásbeli fogalmazás. Képek alapján történet elmondása. Olvasmány alapján történet elmondása és leírása. Saját élmény, tapasztalat, vélemény megfogalmazása szóban. Saját élmény megfogalmazása, leírása: elbeszélés írása.<br>Üzenet írása, levél írása. Hibás szövegek javítása. Csoportmunka.<br>Projektmunka.<br>A szövegfeldolgozás folyamán a nyelvi megformáltság jelentéshordozó szerepének figyelembevétele.<br><br>Alternatívák alkalmazása a tartalmak szóbeli és írásbeli megfogalmazásában. Játék az alternatívákkal.<br><br>A vicc nyelvi mozgatórugói.<br><br>Nyelvi jelenségek megfigyeltetése, tapasztalatcsere. A média nyelvének új, szokatlan elemei. Nyelvi játék.<br><br>Szövegminták használata a nyelvtani egységek működésének megfigyeléséhez.<br><br>A szövegértés és a megfelelő szóhasználat, nyelvtani forma használatának összefüggései.<br><br>Vetélkedő, csoportmunka. Házi verseny. |

| | | |
|---|---|---|
| – alkalmazza az alapvető szóbeli és írásbeli kifejezésmódot: tartalom elmondásakor, elbeszéléskor és leíráskor;<br>– tud vázlatot írni, szükség esetén azt megváltoztatni és tartalmilag átszerkeszteni a szöveget;<br>– alkalmazza az azonos és a rokon értelmű, valamint az ellentétes jelentésű szavakat;<br>– felismeri a mindennapi szóhasználatban a szavak, közmondások, szólások jelentését;<br>– a lineáris és nem lineáris szövegben megtalálja az információkat, és azok alapján következtetéseket von le;<br>– ismeri az anyaggyűjtés módjait (megfigyelés, emlékezés, képzelet és olvasás);<br>– elbeszélő fogalmazást vagy leírást tud készíteni;<br>– képeslapot, üdvözlőlapot fogalmaz meg;<br>– tud magánlevelet írni és megcímezni;<br>– leírást készít tárgyról, növényről, állatról és személyről;<br>– kifejezésmódját a kommunikációs helyzetnek (formális és nem formális) megfelelően választja meg;<br>– helyesen tagolja a szöveget, makroszerkezeti egységekre tudja osztani. | **NYELVI KULTÚRA** | A szóbeli és az írásbeli kifejezés formái: a teljes szöveg vagy egy részlet tartalmának elbeszélése (megadott vázlat segítségével); a párbeszéd alkalmazása szóbeli közléskor és a fogalmazásban.<br>Helyesírási gyakorlatok: tollbamondás; párbeszéd; a nagybetű és az írásjelek; a számnevek.<br>Vázlat.<br>A feladott témának megfelelően szóbeli vagy írásbeli szövegek alkotása: leírás, elbeszélés, párbeszéd.<br>Az azonos jelentésű vagy rokonértelmű szavak (felismerése az irodalmi alkotások példáján) alkalmazása a gyakorlatokban; Közmondások és szólás(hasonlat)ok alkalmazása a mindennapi beszédben és írásban.<br><br>Irodalmi és nem irodalmi szövegek (lineáris és nem lineáris) a szókincs gyarapításának szolgálatában.<br><br>A tárgyak, személyek és jelenségek közötti viszony leírása; a természet, tárgy ismert személy vagy mesehős leírása.<br>Szókincsfejlesztő gyakorlatok: szólánc alkotása; tárgykörös szógyűjtés. Nyelvi gyakorlatok: mondatok kiegészítése; mondatbővítés; keresztrejtvény; asszociációk.<br>Képeslap, üdvözlőlap.<br><br>Levél és címzés. Megszólítás a levélben és a keltezés. Az anyaggyűjtés módjai. A leírás előkészítése.<br>Leírás. Bevezetés, tárgyalás, befejezés.<br>Beszédgyakorlatok: versmondás, kifejező olvasás, dramatizált szöveg előadása, elbeszélés vagy mese tartalmának elmondása, színpadi előadás stb.<br><br>A cím és a bekezdés. Bevezetés, tárgyalás, befejezés.<br>Két iskolai dolgozat – egy az első, egy pedig a második félévben. |

| | |
|---|---|
| Назив предмета | **СРПСКИ ЈЕЗИК КАО НЕМАТЕРЊИ** |
| Циљ | **Циљ** учења *српског као нематерњег језика* јесте оспособљавање ученика да се служи српским језиком на основном нивоу у усменој и писаној комуникацији ради каснијег успешног укључивања у живот заједнице и остваривања грађанских права и дужности, као и уважавање српске културе и развијање интеркултуралности као темељне вредности демократског друштва. |
| Разред | **Четврти** |
| Годишњи фонд часова | 108 |

| *ИСХОДИ*<br>По завршеној теми/области<br>ученик ће бити у стању да: | *ОБЛАСТ/ТЕМА* | **САДРЖАЈИ** |
|---|---|---|
| – разуме и користи предвиђени лексички фонд;<br>– разуме и користи граматичке конструкције усвајане у претходним разредима и проширује их новим језичким садржајима;<br>– искаже радњу у будућности;<br>– разуме молбу, захтев и налог;<br>– састави реченице с неправим објектом;<br>– користи фреквентне одредбе за узрок и начин; | ЈЕЗИК | Око 150 нових пунозначних и помоћних речи;<br>Граматички садржаји из претходних разреда (понављање и увежбавање на познатој и новој лексици);<br>Футур I глагола (сва три лица и оба броја);<br>Императив (2. лице једнине и множине најфреквентнијих глагола);<br>Именица у дативу у функцији неправог објекта уз глаголе давања и говорења;<br>Присвојне заменице за сва три лица једнине и множине – слагање с именицом у једнини; Прилози *сутра*, *ујутру*, *увече;*<br>Узрочна реченица с везницима *јер* и *зато што* (на нивоу разумевања);<br>Фреквентни прилози за начин;<br>Творба именица са значењем вршиоца радње, имаоца занимања изведене суфиксима: -*ар*, -*ац*, |

| | | |
|---|---|---|
| | | -*ач*;<br>Именице које означавају женску особу изведене суфиксима: -*ица*, -*ка*; |
| – разуме кратке песме и одабране одломке прозних текстова, по потреби адаптиране;<br>– напамет казује кратке песме и краће литерарне форме;<br>– уочи мелодију стиха и одреди речи које се римују;<br>– издвоји главни догађај у књижевном тексту;<br>– опише једноставним исказима карактеристичне особине књижевног јунака; | **КЊИЖЕВНОСТ** | Народна прича: „Цврчак и мрав” Момчило Тешић: „Руке” Љубивоје Ршумовић: „Имам право” Војислав Станојчић: „Деда и унук” Иван Пудло: „Два солитера” Селимир В. Милосављевић: „Домаћи задатак” Доситеј Обрадовић: „Пас и његова сенка” (адаптација) Душан Радовић: „Тужибаба”<br>Велимир Милошевић: „Најдражашетња” Драган Лукић: „Фифи”; „Свеједно” Избор из часописа за децу<br><br>По слободном избору |

| | | |
|---|---|---|
| | | (у складу<br>са<br>интересов<br>ањима<br>ученика),<br>наставник<br>бира још<br>два текста<br>која нису<br>на овој<br>листи.<br><br>Наставник<br>бира 7<br>текстова<br>за обраду. |
| – разуме информације, захтеве и налоге изговорене разговетно и спорим темпом или написане;<br>– учествује у дијалогу на задату тему усклађену с тематским областима;<br>– чита у себи с разумевањем кратке линеарне и нелинеарне текстове с познатом лексиком и граматиком;<br>– пише кратак текст (ћирилицом или латиницом) у складу с предвиђеном ортографском нормом. | **ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА** | I. Лично представљање:<br>основне информације о себи – месец рођења, узраст, место и улица становања<br>II. Породица и људи у окружењу:<br>чланови<br>шире<br>породице<br>и основне<br>информац<br>ије о<br>њима<br>III. Живот у кући:<br>простор у<br>коме се<br>учи и<br>одмара;<br>радни<br>дани и<br>викенд;<br>подела<br>послова и<br>обавеза у<br>породици<br>IV. Храна и пиће:<br>избор<br>хране и<br>пића, воће<br>и поврће,<br>посластиц<br>е<br>V. Одећа и обућа:<br>одевни<br>предмети<br>за<br>одређене<br>прилике<br>(свечана и |

| | | |
|---|---|---|
| | | спортска одећа)<br>VI. Здравље: лекарски преглед и интервенције; најчешће болести<br>VII. Образовање: учење и школске обавезе; излет, екскурзија<br>VIII. Природа: домаће и дивље животиње; основни географск и појмови, стране света<br>IX. Спорт и игре: спортови и основна спортска опрема<br>X. Насеља, саобраћај и јавни објекти: делови града; на путу до школе, учесници у саобраћају; пекара, посластичарница<br>XI. Нетематизована лексика: присвојне заменице; везници, прилози, упитне заменице и заменички прилози, речце<br>XII. Комуникативни модели: давање и тражење информација; захтев; допадање/недопадање; тражење допуштења; привлачење пажње |

Предмет: ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК

| | |
|---|---|
| Назив предмета | СТРАНИ ЈЕЗИК – ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК |
| Циљ | **Циљ** наставе и учења Страног језика у основном образовању и васпитању јесте да се ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и развијањем стратегија учења страног језика оспособи за основну усмену и писану комуникацију и да стекне позитиван однос према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу. |
| Разред | **Четврти** |
| Годишњи фонд часова | 72 |

| **ИСХОДИ**<br>По завршетку разреда ученик ће бити у стању да: | **КОМУНИЕ ФУНКИЈЕ** | **ЈЕЗИЧКЕ АКТИВНОСТИ**<br>(у комуникативним функцијама) |
|---|---|---|
| – поздрави и отпоздрави, примењујући једноставнија језичка средства;<br>– представи себе и другог;<br>– разуме једноставнија питања личне природе и одговара на њих;<br>– поставља једноставнија питања личне природе;<br>– у неколико једноставнијих везаних исказа саопшти информације личне природе о себи и другима водећи рачуна о приватности и поверљивости;<br>– разуме и саопшти једноставне исказе који се односе на права детета;<br>– разуме једноставнија упутства, налоге и упозорења и реагује на њих;<br>– саопшти једноставнија упутства, налоге и упозорења уз одговарајуће образложење;<br>– разуме позив на заједничку активност и реагује на одговарајући начин;<br>– упути позив на заједничку активност;<br>– разуме кратке и једноставније молбе и реагује на њих уз одговарајуће | ПОЗДРАВЉАЊЕ | Реаговање на усмени и писани импулс саговорника (наставника, вршњака, и слично); усмено и писано изражавање прикладних поздрава. |
| | ПРЕДСТАВЉАЊЕ СЕБЕ И ДРУГИХ; ДАВАЊЕ ОСНОВНИХ ИНФОРМАЦИЈА О СЕБИ; ДАВАЊЕ И ТРАЖЕЊЕ ОСНОВНИХ ИНФОРМАЦИЈА О ДРУГИМА | Слушање једноставнијих текстова у којима се неко представља; представљање себе и других особа, присутних и одсутних. |
| | РАЗУМЕВАЊЕ И ИСКАЗИВАЊЕ ЈЕДНОСТАВНИЈИХ УПУТСТАВА, НАЛОГА И УПОЗОРЕЊА | Слушање налога, упутстава и упозорења и реаговање на њих; давање једноставнијих налога, упутстава и упозорења (комуникација у учионици – упутства и налози које размењују учесници у |

| | | |
|---|---|---|
| образложење;<br>– упути кратке и једноставније молбе;<br>– искаже и прихвати захвалност и извињење на једноставан начин;<br>– разуме једноставније исказане честитке и одговори на њих;<br>– упути једноставније честитке;<br>– разуме и, примењујући једноставнија језичка средства, наведе најуобичајеније активности које се односе на прославе рођендана и празника;<br>– именује бића, предмете и места из непосредног окружења;<br>– разуме једноставније описе бића, предмета и места;<br>– опише бића, предмете и места у неколико везаних једноставнијих исказа;<br>– разуме свакодневне исказе у вези са непосредним потребама, осетима и осећањима и реагује на њих;<br>– изрази основне потребе, осете и осећања једноставнијим језичким средствима;<br>– разуме једноставнија обавештења о положају у простору и реагује на њих;<br>– тражи и пружи једноставнија обавештења о положају у простору;<br>– разуме и саопшти једноставније исказе који се односе на хронолошко и метеоролошко време;<br>– разуме једноставније исказе којима се изражава припадање/неприпадање, поседовање/непоседовање и реагује на њих;<br>– тражи и даје једноставнија | | наставном процесу, упутства за игру и слично). |
| | ПОЗИВ И РЕАГОВАЊЕ НА ПОЗИВ ЗА УЧЕШЋЕ У ЗАЈЕДНИЧКОЈ АКТИВНОСТИ | Слушање једноставнијих позива на заједничку активност и реаговање на њих (позив на рођендан, игру, дружење...); упућивање и прихватање/одбијање позива на заједничку активност коришћењем једноставнијих исказа. |
| | ИСКАЗИВАЊЕ МОЛБЕ, ЗАХВАЛНОСТИ И ИЗВИЊЕЊА | Слушање једноставнијих исказа којима се тражи помоћ, услуга или обавештење; давање усменог и писаног одговора на исказану молбу коришћењем једноставнијих језичких средстава; упућивање молби, исказивање захвалности и извињења. |
| | ЧЕСТИТАЊЕ ПРАЗНИКА И ДРУГИХ ЗНАЧАЈНИХ ДОГАЂАЈА | Слушање једноставнијих исказа којима се честитају празници и други значајни догађаји; реаговање на упућену честитку и упућивање кратких пригодних честитки. |
| | ОПИСИВАЊЕ БИЋА, ПРЕДМЕТА, МЕСТА И ПОЈАВА | Слушање једноставнијих описа бића, предмета, места и појава; давање кратких описа бића, предмета, места и појава; тражење и давање информација у вези са описом бића, предмета, |

| | | |
|---|---|---|
| обавештења која се односе на припадање/неприпадање, поседовање/непоседовање;<br>– разуме једноставније исказе за изражавање интересовања, допадања/недопадања и реагује на њих;<br>– изражава допадање/недопадање уз најједноставније образложење;<br>– тражи најједноставније образложење допадања/недопадања;<br>– разуме једноставније текстове у којима се описују радње и способности у садашњости;<br>– размени информације које се односе на дату комуникативну ситуацију;<br>– опише радње и способности у садашњости користећи једноставнија језичка средства<br>– разуме и саопшти једноставније исказе који се односе на бројеве, количине и цене;<br>– учествује у предлагању садржаја и начина рада. | | места и појава. |
| | ИСКАЗИВАЊЕ ПОТРЕБА, ОСЕТА И ОСЕЋАЊА | Слушање једноставнијих исказа у вези са потребама, осетима, осећањима; саопштавање својих и туђих потреба, осета и осећања и (емпатично) реаговање на њих. |
| | ИСКАЗИВАЊЕ ПОЛОЖАЈА У ПРОСТОРУ | Слушање текстова у којима се на једноставнији начин описује положај у простору; усмено и писано тражење и давање информација о положају у простору коришћењем једноставнијих језичких средстава. |
| | ИСКАЗИВАЊЕ ВРЕМЕНА | Слушање једноставнијих исказа у вези са хронолошким временом и метеоролошким приликама; усмено и писано тражење и давање информација о хронолошком времену и метеоролошким приликама коришћењем једноставнијих језичких средстава. |
| | ИЗРАЖАВАЊЕ ПРИПАДАЊА/ НЕПРИПАДАЊА И ПОСЕДОВАЊА/ НЕПОСЕДОВАЊА | Слушање текстова с једноставнијим исказима за изражавање припадања/неприпадања и поседовања/непоседовања и реаговање на њих; усмено и писано исказивање припадања/неприпадања и поседовања/непоседовања |

| | | |
|---|---|---|
| | | коришћењем једноставнијих језичких средстава. |
| | ИЗРАЖАВАЊЕ ИНТЕРЕСОВАЊА И ДОПАДАЊА/НЕДОПАДАЊА | Слушање текстова с једноставнијим исказима за изражавање интересовања, допадања/недопадања и реаговање на њих; усмено и писано исказивање интересовања, допадања/недопадања коришћењем једноставнијих језичких средстава. |
| | ОПИСИВАЊЕ ДОГАЂАЈА И СПОСОБНОСТИ У САДАШЊОСТИ | Слушање једноставнијих исказа који говоре о радњама и способностима у садашњости; описивање радњи и способности у садашњости, постављање питања и одговарање на њих, усмено и писано, коришћењем најједноставнијих језичких средстава. |
| | ИЗРАЖАВАЊЕ БРОЈА, КОЛИЧИНЕ И ЦЕНА | Слушање једноставнијих исказа који говоре о броју, количини и цени; саопштавање броја, количине и цена; усмена и писана размена информација о броју, количини и ценама, коришћењем једноставнијих језичких средстава. |

| **Комуникативна функција** | Језички садржаји |
|---|---|
| ПОЗДРАВЉАЊЕ | *Hi/Hello (everyone/guys)! Nice to see you again! Nice to see you too! How are you today? I'm fine, thank you, and you? I'm very well, thanks./Not great./I'm OK.*<br>*Good morning/afternoon/evening/night.*<br>*Goodbye./Bye. See you (all) in 5 minutes/soon/later/tomorrow/on Monday/next week/in September/next year! Have a nice day/weekend/trip/holiday! Thanks, same to you!*<br>*Welcome to our school/town/city!*<br><br>Личне заменице: *I, you…*<br>Глагол *to be – the Present Simple Tense.*<br>Императив.<br>Предлози са прилошким одредбама за време: *on, in...*<br><br>**(Интер)културни садржаји:**<br>Формално и неформално поздрављање; устаљена правила учтивости. |
| ПРЕДСТАВЉАЊЕ СЕБЕ И ДРУГИХ; ДАВАЊЕ ОСНОВНИХ ИНФОРМАЦИЈА О СЕБИ; ДАВАЊЕ И ТРАЖЕЊЕ ОСНОВНИХ ИНФОРМАЦИЈА О ДРУГИМА | *Which/What school do you go to? I go to (school's name) Primary School. What's the name of your school? What year/grade are you in? I'm in year 4/the fourth grade. Which class are you in? I'm in class* $4_1$*/4a, and you?*<br>*Who are they? What are their names? She's Dunja and he's Mateja. They are not in year four/the fourth grade. They're in year three/the third grade.*<br>*This is our head teacher, Mrs Parsons. Who's that? It's Miss Herbert, she's a P.E. teacher. Who's your class teacher? Who's the class monitor? Who's absent? Everybody's present.*<br>*Meet my new friend Dorian. He's from Greece. His father's Greek, but his mum's Serbian. He lives on an island. Where does your friend live? She's Montenegrian. She lives in the mountains. Do you live in a flat or a house?*<br>*Peter's family are from the USA. His mum works in a restaurant. Where does his dad work?*<br>*These are my aunt Slađana and her husband Zoran. They've got twin daughters. Those are my uncle Miodrag and his wife Ana. How many children have they got? They've got three sons. What are your cousins' names? How old are they?*<br>*It's Marija's eleventh birthday today./She's 11 today. When's your birthday? It's in May/on 5th May/May 5th. Who's the winner of the competition?*<br>*Who's the world skateboarding champion?*<br>*Who are the characters in the story? Who are they? The boys'/girls'/children's names are... Tell me about your family/friends.*<br><br>Личне заменице: *I, you…*<br>Присвојни придеви: *my, your…* Показне заменице: *this/that, these/those.*<br>*Have got* за изражавање поседовања.<br>*The Present Simple Tense.*<br>Питања са *Who/What/Which/Where/When/How (old/many).* Правилна множина |

| | |
|---|---|
| | именица: *daughter-daughters, son-sons…*<br>Неправилна множина основних<br>именица: *child – children...* Предлози са<br>прилошким одредбама за место: *from,*<br>*in, on*… Предлози са прилошким<br>одредбама за време: *in, on*...<br>Саксонски генитив са именицама у једнини/множини.<br>Употреба/изостављање чланова приликом првог спомињања неког<br>појма и са појмовима који су одређени контекстом, са редним<br>бројевима, као и са основним географским појмовима.<br>Императив.<br>Основни бројеви 0–100.<br>Редни бројеви 1–30.<br><br>**(Интер)културни садржаји:**<br>Устаљена правила учтивости; употреба титула уз презимена (*Mr*, *Mrs*, *Miss*); конвенције у писању/изговору датума; разлике између британске и америчке варијанте енглеског језика у изговору, лексичком фонду и правопису. |

Предмет: МАТЕМАТИКА

| | |
|---|---|
| Назив предмета | **МАТЕМАТИКА** |
| Циљ | **Циљ** учења Математике је да ученик, овладавајући математичким концептима, знањима и вештинама, развије основе апстрактног и критичког мишљења, позитивне ставове према математици, способност комуникације математичким језиком и писмом и примени стечена знања и вештине у даљем школовању и решавању проблема из свакодневног живота, као и да формира основ за даљи развој математичких појмова. |
| Разред | **Четврти** |
| Годишњи фонд часова | 180 |

| **ИСХОДИ**<br>По завршетку разреда ученик ће бити у стању да: | **ОБЛАСТ/ТЕМА** | **САДРЖАЈИ** |
|---|---|---|
| – прочита, запише и упореди природне бројеве и прикаже их на бројевној правој;<br>– одреди месну вредност цифре;<br>– изврши четири основне рачунске операције у скупу $N_0$;<br>– састави израз, израчуна вредност бројевног израза и примени својства | **БРОЈЕВИ** | Скуп природних бројева са нулом. Декадни систем записивања бројева. Месна вредност цифре. |

| | | |
|---|---|---|
| рачунских операција;<br>– реши једначине и неједначине и провери тачност решења;<br>– реши проблемски задатак користећи бројевни израз, једначину или неједначину;<br>– процени вредност израза са једном рачунском операцијом;<br>– одреди вишеструке декадне јединице најближе датом броју;<br>– прочита и запише разломке облика $\frac{m}{n}$ ($m$, $n \leq 10$);<br>– упореди разломке облика  са једнаким бројиоцима или имениоцима;<br>– сабере и одузме разломке са једнаким имениоцима;<br>– запише резултат мерења дужине децималним бројем са највише две децимале;<br>– сабере и одузме децималне бројеве са највише две децимале;<br>– чита, користи и представља податке у табелама или графичким дијаграмима;<br>– формира низ на основу упутства;<br>– реши задатак применом различитих начина представљања проблема;<br>– именује елементе и опише особине квадра и коцке;<br>– црта мреже и прави моделе квадра и коцке;<br>– препозна сликовну представу изгледа тела посматраног са различитих страна;<br>– прочита, упореди и претвори | | Својства скупа природних бројева.<br>Сабирање и одузимање (писмени поступак).<br>Множење и дељење (писмени поступак).<br>Својства рачунских операција (изражена формулама). Изрази са више операција (бројевни изрази и изрази са променљивом).<br>Једначине и неједначине у скупу $N_0$.<br>Разломци облика $\frac{m}{n}$ ($m$, $n \leq 10$).<br>Упоређивање разломака са једнаким бројиоцима.<br>Једнакост разломака.<br>Сабирање и одузимање разломака са једнаким имениоцима. Децимални запис броја са две децимале.<br>Сабирање и одузимање децималних бројева. |
| | **ГЕОМЕТРИЈА** | Квадар и коцка. |
| | **МЕРЕЊЕ И МЕРЕ** | Мерење површине ($m^2$, $dm^2$, $cm^2$, $mm^2$, $km^2$, ha, a). Површина квадрата и правоугаоника.<br>Површина квадра и коцке.<br>Мерење запремине ($m^3$, $dm^3$, $cm^3$, $mm^3$).<br>Запремина квадра и коцке. |

| | | |
|---|---|---|
| јединице за мерење површине и запремине;<br>– израчуна површину квадрата и правоугаоника;<br>– израчуна површину и запремину квадра и коцке;<br>– реши проблемске задатке у контексту мерења. | | |

Предмет: ПРИРОДА И ДРУШТВО

| | |
|---|---|
| Назив предмета | **ПРИРОДА И ДРУШТВО** |
| Циљ | **Циљ** учења Природе и друштва јесте упознавање себе, свог природног и друштвеног окружења и развијање способности за одговоран живот у њему. |
| Разред | **Четврти** |
| Годишњи фонд часова | 72 |

| **ИСХОДИ**<br>По завршетку разреда ученик ће бити у стању да: | **ОБЛАСТ/ТЕМА** | | **САДРЖАЈИ** |
|---|---|---|---|
| – одреди положај и границу Србије, положај главног града и већих насеља на географској карти Србије;<br><br>– одреди положај и именује природне и друштвене објекте на географској карти Србије;<br><br>– повеже различите природно-географске карактеристике Србије са размештајем становништва, изгледом | | **Природне и друштвене одлике Србије** | Положај, територија, граница и симболи Србије (грб, застава и химна) и национална валута.<br><br>Природне карактеристике Србије – рељеф, воде, шуме.<br><br>Типичне, ретке и угрожене врсте биљака и животиња – значај и заштита.<br><br>Национални паркови Србије. |

| | | | |
|---|---|---|---|
| насеља и делатностима<br>људи;<br><br>– уважава националну и културну разноликост као основу за<br><br>суживот свих грађана Републике Србије;<br>– представи знамените личности, културна добра и природне<br><br>лепоте по којима је Србија<br>препознатљива у свету;<br>– у дискусији даје предност коришћењу локалних производа,<br>производа направљених од<br>рециклираних материјала, као и<br><br>коришћењу обновљивих природних<br>ресурса;<br>– повеже промене у изгледу свог тела и<br>понашања са одрастањем;<br>– планира своје дневне активности и<br>време проведено уз ИКТ уређаје;<br>– затражи помоћ уколико се суочи са<br>непримереним садржајима у<br>дигиталном окружењу;<br>– идентификује и самостално раздваја<br>смеше просејавањем, одливањем,<br>цеђењем и испаравањем;<br>– испита електричну проводљивост<br>материјала помоћу једноставног<br>струјног кола;<br>– наведе примере штедљивог коришћења<br>електричне енергије;<br>– наведе примере употребе магнета у<br>свакодневном животу; | **МОЈА ОТАЏБИНА – РЕПУБЛИКА СРБИЈА** | | Друштвене карактеристике Србије (становништво, насеља и делатности). Грађани Србије (права и обавезе, демократски односи<br>и интеркултуралност).<br>Привредне карактеристике Србије (природни ресурси и делатности<br>у различитим крајевима).<br><br>Одржива употреба природних ресурса (извори енергије, чиста вода, чист ваздух, плодно земљиште, руде, разноврсност биљног и<br>животињског света). |
| | | **Човек – природно и душтвено биће** | Човек – природно,<br>друштвено и<br>свесно биће.<br>Физичке промене<br>у пубертету.<br>Дигитална безбедност и последице прекомерног коришћења информационо-комуникационих технологија; непримерени садржаји. |
| | | **Материјали** | Смеше (течности, храна, земљиште, ваздух).<br>Раздвајање састојака смеше (просејавање, одливање, |

| | | | |
|---|---|---|---|
| – наведе примере превенције и заштите од пожара;<br>– прикаже хронолошки на ленти времена значајне историјске<br>догађаје и личности;<br>– опише начин живота људи кроз време користећи различите<br>изворе информација;<br>– представи ток и резултате истраживања (писано, усмено, помоћу<br>ленте времена, презентацијом и/или<br>цртежом и др.);<br>– пронађе и одабере потребне информације из различитих извора<br>(писаних, сликовних, дигиталних);<br>– повеже резултате рада са уложеним трудом;<br>– сарађује са другима у групи на заједничким активностима;<br>– учествује у друштвено-корисним акцијама уз подршку одраслих. | | | цеђење, испаравање).<br>Наелектрисавање предмета од различитих материјала.<br>Електрична проводљивост – проводници и изолатори.<br>Рационална потрошња електричне енергије и правилно руковање електричним апаратима у домаћинству.<br>Магнетна својства материјала (природни магнети, могућност намагнетисавања тела и својства које тада испољавају).<br>Запаљиви материјали (ознаке за запаљиве материјале). Ваздух – кисеоник као чинилац сагоревања.<br>Опасност и заштита од пожара. |
| | | **Прошлост Србије** | Живот у далекој прошлости (долазак Словена на Балканско полуострво, области које су Срби населили; начин живота).<br>Српска држава за време владарске породице Немањића – успон<br>и слабљење (владари – Стефан Немања, цар Душан, цар Урош; култура, начин живота).<br>Живот под турском влашћу (начин живота, облици пружања отпора).<br>Настанак и развој модерне |

| | | | |
|---|---|---|---|
| | | | српске државе (Први и Други српски<br>устанак – узрок и ток; вође устанка; култура, начин живота).<br>Србија у савремено доба (Први светски рат, настанак југословенске државе, Други светски рат, промена облика владавине, распад југословенске државе и осамостаљење Србије; култура, начин живота). |

Предмет: ЛИКОВНА КУЛТУРА

| | |
|---|---|
| Назив предмета | **ЛИКОВНА КУЛТУРА** |
| Циљ | **Циљ** учења Ликовне културе је да се ученик, развијајући стваралачко мишљење и естетичке критеријуме кроз практични рад, оспособљава за комуникацију и да изграђује позитиван однос према култури и уметничком наслеђу свог и других народа. |
| Разред | **Четврти** |
| Годишњи фонд часова | 72 |

| **ИСХОДИ**<br>По завршетку разреда ученик ће бити у стању да: | **ОБЛАСТ/ТЕМА** | **САДРЖАЈИ** |
|---|---|---|
| – поштује инструкције за припремање, одржавање и одлагање материјала и прибора;<br>– изражава замисли, интересовања, сећања, емоције и машту традиционалним ликовним техникама;<br>– користи амбалажу и предмете за једнократну употребу у стваралачком раду;<br>– примени, у стваралачком раду, | **КОМПОЗИЦИЈА** | Елементи композиције – облик, боја, линија, текстура, светлина (валер).<br>Положај елемената у композицији – хоризонтални, вертикални, дијагонални.<br>Материјали и технике – графитна оловка, туш и четка, туш и перо, акварел, гваш, темпере, фротаж, колаж, деколаж, асамблаж, меки материјали. |

| | | |
|---|---|---|
| основна знања о композицији;<br>– користи одабрана уметничка дела и визуелне информације као подстицај за стваралачки рад;<br>– тумачи једноставне знаке, симболе и садржаје уметничких дела;<br>– разговара о значају одабраног уметника, уметничког дела, споменика и музеја;<br>– учествује у планирању и реализацији ликовног пројекта или радионице;<br>– разматра, у групи, шта и како је учио/учила и где та знања може применити. | **СПОРАЗУМЕВАЊЕ** | Хералдика – застава, грб, печат.<br>Пиктограми.<br>Споразумевање сликом. |
| | **НАСЛЕЂЕ** | Споменици природе и споменици културе у Србији. Археолошки локалитети, замкови и утврђења, манастири, музеји.<br>Познати уметници и најзначајнија дела. |
| | **СЦЕНА** | Сценографија за позориште, филм и телевизију. Елементи сценографије. |

Предмет: МУЗИЧКА КУЛТУРА

| | |
|---|---|
| Назив предмета | **МУЗИЧКА КУЛТУРА** |
| Циљ | **Циљ** учења Музичке културе је да код ученика развије интересовање и љубав према музици кроз индивидуално и колективно музичко искуство којим се подстиче развијање креативности, естетског сензибилитета и духа заједништва, као и одговорног односа према очувању музичког наслеђа и културе свога и других народа. |
| Разред | **Четврти** |
| Годишњи фонд часова | 36 |

| **ИСХОДИ**<br>По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да: | **ОБЛАСТ/ТЕМА** | **САДРЖАЈИ** |
|---|---|---|
| – опише своја осећања у вези са слушањем музике;<br>– препознаје народну и уметничку музику;<br>– опише улогу музике у медијима;<br>– разликује инструменте по боји звука и изражајним могућностима; | **СЛУШАЊЕ** | Композиције различитог карактера.<br>Елементи музичке изражајности (инструмент, глас, мелодијска линија, темпо, ритам, динамика).<br>Вокална и |

| | | |
|---|---|---|
| – повеже карактер дела са избором инструмента и елементима музичке изражајности;<br>– уочи контраст и понављање у музичком делу;<br>– пева и свира по слуху и са нотног текста песме различитог садржаја и расположења;<br>– примени изражајне музичке елементе;<br>– осмисли и изведе једноставну ритмичку и мелодијску пратњу;<br>– осмисли музички одговор на музичко питање;<br>– осмисли једноставну мелодију на крећи задати текст;<br>– изабере одговарајући музички садржај (од понуђених) према литерарном садржају; | **МУЗИКЕ** | инструментална музика (композиције домаћих и страних композитора).<br>Дела фолклорне традиције српског и других народа.<br>Музичка прича.<br>Музика у служби других медија.<br>Музички бонтон.<br>Музика и здравље. |
| – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике;<br>– коментарише своје и туђе извођење музике;<br>– самостално или уз помоћ одраслих користи предности дигитализације:<br>– учествује у школским приредбама и манифестацијама. | **ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ** | Музичке игре (дидактичке).<br>Певање песама различитог садржаја и карактера по слуху. Певање и свирање песама из нотног текста.<br>Свирање песама по слуху на дечјим инструментима и/или на другим инструментима.<br>Народни инструменти нашег и других народа. Музичке драматизације.<br>Свирање инструменталних аранжмана на дечјим инструментима и на алтернативним изворима звука.<br>Динамика (крешендо, |

| | | |
|---|---|---|
| | | декрешендо). Темпо (Andante. Moderato. Allegro).<br>Боја (различити гласови и инструменти).<br>Трајање (цела нота и пауза. нота четвртине са тачком).<br>Савладавање тонске висине и солмизације у обиму це1-це2.<br>Тактирање у 3/4 и 4/4 такту.<br>Це-дур лествица.<br>Репетиција, прима и секонда волта. |
| | **МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО** | Једноставна ритмичка и мелодијска пратња. Музичка питања и одговори и музичка допуњалка.<br>Звучна прича на основу познатих музичких садржаја, звучне ономатопеје и илустрације на краћи литерарни текст (учење у контексту).<br>Креирање покрета уз музику коју ученици изводе.<br>Креирање мелодије на одабрани текст. |

Предмет: ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ

| | |
|---|---|
| Назив предмета | **ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ** |
| Циљ | **Циљ** учења Физичког и здравственог васпитања је да ученик унапређује физичке способности, моторичке вештине и знања из области физичке и здравствене културе, ради очувања здравља и примене правилног и редовног физичког вежбања у савременим условима живота и рада. |
| Разред | **Четврти** |
| Годишњи фонд часова | 108 |

| **ИСХОДИ**<br>По завршетку разреда ученик ће бити у стању да: | **ОБЛАСТ/ТЕМА** | | **САДРЖАЈИ** |
|---|---|---|---|
| – примени општеприпремне вежбе (вежбе обликовања);<br>– правилно изводи вежбе, разноврсна природна и изведена кретања;<br>– комбинује усвојене моторичке вештине у игри и свакодневном животу;<br>– одржава равнотежу у различитим кретањима;<br>– правилно држи тело;<br>– самостално коригује неправилно држање;<br>– правилно подиже, носи и спушта терет;<br>– изведе кретања, вежбе и саставе уз музичку пратњу;<br>– изведе дечји и народни плес;<br>– користи терминологију вежбања;<br>– поштује правила понашања на вежбалиштима;<br>– поштује мере безбедности током вежбања;<br>– одговорно се односи према објектима, справама и реквизитима;<br>– поштује и примени правила игре;<br>– навија и бодри учеснике у игри на начин којим никога не вређа;<br>– прихвати победу и пораз као саставни део игре и такмичења;<br>– уредно одлаже своје ствари пре и након вежбања;<br>– прати промене у сопственој тежини и висини;<br>– сагледа резултате физичких способности;<br>– препозна здравствено стање када не треба да вежба;<br>– примењује хигијенске мере пре, у току и након вежбања, као и у другим ситуацијама;<br>– уредно одржава простор у коме | **ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ** | | Вежбе за развој снаге са реквизитима и без реквизита.<br>Вежбе за развој покретљивости са реквизитима и без реквизита. Вежбе за развој аеробне издржљивости.<br>Вежбе за развој брзине и експлозивне снаге.<br>Вежбе за развој координације.<br>Национална батерија тестова за праћење физичког развоја и моторичких способности.<br>Моторичке вештине и игре у развоју моторичих способности |
| | **МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ СПОРТ И СПОРТСКЕ ДИСЦИПЛИНЕ** | Атлетика | Технике трчања.<br>Истрајно трчање.<br>Скок удаљ згрчном техником.<br>Бацање лоптице из залета.<br>Скок увис прекорачном техником. Тробој. |
| | | Спортска гимнастика | Основни садржаји<br>Вежбе на тлу: вежбе и комбинације.<br>Прескоци и скокови (прескок разношка).<br>Вежбе у вису, вежбе у упору и вежбе са променама висова и упора. Вежбе равнотеже на шведској клупи и ниској греди.<br>Проширени садржаји<br>Вежбе на тлу:<br>– летећи колут из места.<br>– састав. |

| | | | |
|---|---|---|---|
| живи и борави;<br>– увиди значај правилне исхране за вежбање;<br>– повеже различита вежбања са њиховим утицајем на здравље;<br>– препозна лепоту покрета и кретања;<br>– користи научена вежбања у рекреацији породице;<br>– правилно реагује у случају повреде у школи;<br>– вреднује сопствена и туђа постигнућа у вежбању;<br>– учествује у предлагању садржаја и начина рада. | | Основе тимских, спортских и елементарних игара | Мини–рукомет.<br>Футсал – „мали фудбал”.<br>Основни елементи кошарке и мини-кошарка. Основни елементи одбојке.<br>Јаџент. |
| | | Плес и ритимика | Вежбе са вијачом.<br>Вежбе са лоптом. Вежбе са обручем.<br>Народно коло „Моравац”.<br>Народно коло из краја у којем се школа налази. |
| | | Пливање | Основна обука пливања.<br>Скок на ноге. |
| | | Полигони | Полигон у складу са реализованим моторичким садржајима. |
| | **ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА** | Култура вежбања и играња | Основна правила вежбања.<br>Основна правила мини-<br>– рукомета, футсала, кошарке, мини-кошарке и одбојке.<br>Понашање према осталим учесницима у игри (према судији, играчима супротне и сопствене екипе).<br>Чување и одржавање материјалних добара.<br>Постављање, склањање и чување справа и реквизита неопходних за вежбање.<br>„Ферплеј” (навијање, победа, пораз, толеранција). Значај вежбања у породици.<br>Вежбање у слободно време. |
| | | Здравст | Правилно држање тела и здравље.<br>Значај вежбања за правилан рад срца и |

| | | | |
|---|---|---|---|
| | | вено васпитање | плућа. Мишићи и зглобови тела.<br>Хигијена простора за вежбање.<br>Исхрана и вежбање.<br>Значај лекарских прегледа за вежбање.<br>Поступање у случају повреде (обавестити наставника и др.). |

*2.1.4.2. Програми наставе и учења изборних наставних предмета*

Предмет: ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ

| | |
|---|---|
| Назив предмета | **ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ** |
| Циљ | **Циљ** наставе и учења Грађанског васпитања је подстицање развоја личности која је одговорна према својим правима и правима других, отворена за договор и сарадњу и спремна да активно учествује у животу школске и локалне заједнице, уважавајући принципе, процедуре и вредности демократског друштва. |
| Разред | **Четврти** |
| Годишњи фонд часова | 36 |

| **ИСХОДИ**<br>По завршеном разреду ученик ће бити у стању да: | **ОБЛАСТ/ТЕМА** | **САДРЖАЈИ** |
|---|---|---|
| – разликује примере одговорног и неодговорног понашања људи према животној средини;<br>– се понаша у свакодневним ситуацијама на начин који уважава животну средину и рационалну потрошњу ресурса;<br>– образложи важност информисања о стању животне средине и начинима њене заштите;<br>– аргументује добити од заједничког живота људи припадника различитих култура;<br>– наведе елементе традиције и културе свог народа и покаже интересовање и поштовање за друге културе и традиције;<br>– образложи значај подршке избеглицама | **ЉУДСКА ПРАВА**<br>**Ја и други на планети Земљи** | **Планета Земља припада свима који на њој живе**<br>Узајамни утицај природе и човека.<br>Потребе појединца и опште добро – задовољавање људских потреба без угрожавања будућих генерација.<br>Одговоран однос према свету у коме живимо – *Мисли глобално делуј локално*.<br>**Право на здраву животну средину**<br>Трећа генерација људских права. Вредности на којима почива – право на живот у здравој животној средини; право на |

| | | |
|---|---|---|
| и мигрантима да у новој средини сачувају свој језик, традицију, културу;<br>– наведе примере из свакодневног живота којима се илуструје сусретање различитих култура;<br>– дискутује о томе како непознавање других култура утиче на настанак стереотипа, предрасуда и дискриминације;<br>– препознаје примере прекомерне потрошње;<br>– препознаје у медијима поруке које подстичу прекомерну потрошњу, посебно деце и младих;<br>– критички разматра појаву бацања хране и расипања воде;<br>– процењује важне чињенице о производима које купује читајући декларацију и води рачуна о односу цене и квалитета;<br>– испољи заинтересованост за сарадњу и учешће у групном раду;<br>– учествује у изради плана и реализацији акције, њеној промоцији и вредновању. | | одржив економски развој; право на рационално коришћење природних и енергетских ресурса; право на спречавање свих облика загађивања животне средине; право на доступност информација о стању животне средине. |
| | **ДЕМОКРАТСКО ДРУШТВО**<br>**Култура и традиција** | **Култура и традиција**<br>Материјално и нематеријално наслеђе једне заједнице настало подутицајем свих народа који су ту живели и сада живе.<br>**Културни идентитет**<br>Неговање традиције и културе сопственог народа и поштовање традиције и културе других.<br>**Мултикултуралност и интеркултуралност**<br>Живот поред људи других култура или заједнички живот са њима.<br>**Избеглице и мигранти**<br>Невољно кретање људи из једне у другу културну заједницу. Непознавање других култура као основ за развој стереотипа, предрасуда и дискриминације. Уклопити се у нову средину, а сачувати свој културни идентитет.<br>**Сусретање култура**<br>Сусретање и прожимање различитих култура без губљења културног идентитета. |
| | ПРОЦЕСИ У САВРЕМЕНОМ СВЕТУ<br>Прекомерна потрошња | **Потрошачко друштво**<br>**Стварне потребе и прекомерна потрошња.**<br>**Неравнотежа – гладни и жедни у свету у којем се храна баца а вода расипа.**<br>**Амбалажа важнија од садржаја – гомилање отпада. Притисак произвођача – нови модели новог модела. Деца – омиљена циљна група произвођача.**<br>**Медији и потрошачка култура**<br>**Поруке медија у подстицању потрошње. Деца у рекламама.** |

| | | |
|---|---|---|
| | | **Права потрошача Информације од значаја за потрошаче. Однос цене и квалитета производа. Права и одговорност потрошача. Заштита потрошачких права.** |
| | ГРАЂАНСКИ АКТИВИЗАМ Еколошка акција | **Планирање и извођење еколошке акције Одређивање циља и израда плана акције. Извођење и документовање акције. Промоција акције на нивоу школе. Вредновање акције.** |

Предмет: ПРАВОСЛАВНИ КАТИХИЗИС

| **Циљ** | **Исходи** | **Садржаји** | **Начин остваривања** |
|---|---|---|---|
| Циљ наставе православног катихизиса јесте:<br>-упознавање ученика са садржајима и начином рада<br>-ученик ће бити мотивисан да похађа часове верске наставе<br>-Пружити ученицима неопходно знање да постојање света има свој циљ –да постане Црква;<br>-Развијање свести ученика да је све створено да постоји у заједници са Богом;<br>-Указати ученицима на значење речи Црква;<br>-Развијање свести ученика да смо у Цркви позвани на живот у заједници. | Ученици треба да:<br>Когнитивни аспект:<br>-стећи основне информације о темама које ће се обрађивати у настави Православног катихизиса током четвртог разреда<br>-уочити какво је његово предзнање из градива обрађеног у претходном разреду школовања.<br>Афективни аспект:<br>-желети да активно учествује на часовима верске наставе<br>Когнитивни аспект:<br>-уочити важност постојања заједнице<br>-уочити разлику између Цркве и сваке друге заједнице; | Увод | -Упознавање са садржајем програма и начином рада |
| | | Црква је наш избор | -Прича“Недостајати “ (за заједницу као основ живота) Т. Телехтон<br>-ПесмаСв. Владике Николаја „Заједничарење са небом “<br>-Одабрани одељци из књиге „Из Ја-града у Ти-град“<br>-Одломак из песме “Зимска идила“<br>Војислава Илића“ |
| | | Христос нас све зове | -Прилагођена и препричана новозаветна прича о |

| | | | |
|---|---|---|---|
| -Омогућити ученицима да уоче да Христос зове све људе у заједницу са Њим;<br><br>-Указати ученицима на значај вере за остварење заједнице са Богом;<br><br>-Омогућити ученицима да се упознају са новозаветним сведочанством о Христу и Апостолима.<br><br>-Омогућити ученицима да уоче да су светитељи наши путеводитељи ка Царству Божјем;<br><br>-Омогућити ученицима да уоче значај жеље за остваривање заједнице са Богом;<br><br>-Указати ученицима да је Литургија заједница свих светих са Богом.<br><br>-Омогућити ученицима да схвате грех као промашај циља;<br><br>-Пружити ученицима могућност да разумеју да је самољубље извор греха;<br><br>-Омогућити ученицима да уоче шта су врлине;<br><br>-Указати ученицима да врлине представљају прихватање Божје воље;<br><br>-Пружити ученицима могућност да примете | -уочити да је Црква слободна заједница у којој учествују само они који то желе;<br><br>-знати да се они који су у заједници са Христом називају хришћани и да је Црква њихова заједница;<br><br>-знати да се заједница Бога, људи и природе зове Црква;<br><br>-уочити да изван Цркве свет не може постојати вечно.<br><br>Афективни аспект:<br><br>-бити подстакнут да активно учествује у животу Цркве<br><br>-бити подстакнут да препознаје живот као дар Божји;<br><br>-бити подстакнут да препознаје Живот Вечни као Божји дар.<br><br>Когнитивни аспект:<br><br>-лични однос - заједницу љубави;<br><br>-увидети да су апостоли људи који су слични нама;<br><br>-уочити да је вера основ заједнице са Богом;<br><br>-увидети да су Апостоли позивали људе у заједницу љубави са Христом;<br><br>-разумети значај Христовог оваплођења (рађања); | | Христовом позиву Апостола<br><br>-Новозаветна прича о ап. Петру када тоне<br><br>-О делимаАпостола<br><br>-«Мали принц», А. С. Егзипери - одломци<br><br>-Песма «Звезда се засја» |
| | | Диван је Бог у светима својима | -Прилагођена и препричана нека житија светих<br><br>-Приче из живота Светога Саве<br><br>-Приповест о Светом Сави, његовим делима и духовним подвизима.<br><br>-Указати на неке од најважнијих поука из књига које је Свети Сава написао (Житије Св. Симеона, Законо правило, Хиландарски типик, Студенички типик,)<br><br>-Одломак из књиге Михајла Пупина „ Са пашњака до научењака“ (одломак у коме се говори о нашој вери и Светоме Сави)<br><br>-Прича о Закхеју – препричана и прилагођена<br><br>-Празник Сретење Господње<br><br>-Св. Владика Николај одломак из „Небеске Литургије“ |

| | | | |
|---|---|---|---|
| да они управљају својом вољом и праве личне изборе.<br><br>-Пружити ученицима могућност да разумеју да је Црква икона Царства Божијег и да смо са Богом у најприснијој заједници на Светој Литургији;<br><br>-Омогућити ученицима да уоче разлику између иконе и неке друге уметничке слике или фотографије;<br><br>-Омогућити ученицима да изграде свест о томе да иконе сведоче будуће Царство Божије у садашњем веку;<br><br>-Установити обим и квалитет знања стечених у току школске године из Православног катихизиса | -Усвојити текст и мелодију песме „Звезда се засја“<br><br>Афективни аспект:<br><br>-бити подстакнут да доживети Христа као Личност која нам иде у сусрет.<br><br>Когнитивни аспект:<br><br>- поступно изграђивати свест о томе ко су светитељи;<br><br>-увидети да су сви позвани да буду светиетљи;<br><br>-уочити важност светитеља као наших узора за остваривање личног јединства са Богом;<br><br>-знати какву важност Савине речи и дела имају за нас данас;<br><br>-уочити да је за остваривање јединства са Богом потребна искрена жеља;<br><br>-знати да је Литургија начин на који сви остварујемо заједницу са Богом;<br><br>-препознати да у нашу заједницу са Богом уводимо све оне (и све оно) што волимо.<br><br>Афективни аспект:<br><br>-бити подстакнут да следује светитељима Божјим и да буде добар човек; | Значајврлинскогживота | -Грех као промашај циља<br><br>-Последице пада у грех<br><br>-Обрада одабраних поглавља из књиге «Из Ти-града у Небески град»<br><br>-Поуке светих: Григорије С. Петров ;<br><br>-Васкршња прича дарови доброг мудраца Христу Спаситељу „Четврти мудрац“;<br><br>-Свети Спиридон (прича о смирењу);<br><br>-Свети Василије Острошки - (прича „Свечевлијек“);<br><br>-Поуке владике Николаја<br><br>-Св. Јустин Ћелијски („Срна у изгубљеном рају“ одломак из казивања белих срна) |
| | | Са нама је Бог | -Педесетница – рођендан Цркве;<br><br>-Молитва Царе небески;<br><br>-Кроз одломке из јеванђелских текстова, допуњене фотографијама фресака, приказати домострој спасења. |

| | | | |
|---|---|---|---|
| | -бити подстакнут да препознаје љубав као највећу врлину.<br><br>Когнитивни аспект:<br><br>-увидети да се грех јавља као последица одсуства истинске љубави;<br><br>-уочити да је грех наш погрешан избор;<br><br>-увидети шта је самољубље и по чему се оно разликује од љубави;<br><br>-увидети да без врлина нема љубави;<br><br>-уочити да је само врлинама могуће остварити однос љубави са Богом и људима;<br><br>-упознати најважније хришћанске врлине;<br><br>-увидети да врлине нису човеку дате, већ да се за њих треба трудити;<br><br>-увидети да се и врлине усавршавају.<br><br>Афективни аспект:<br><br>-бити подстакнут да следује светитељима Божјим;<br><br>-бити подстакнут да се труди да у себи развија хришћанске врлине.<br><br>Когнитивни аспект:<br><br>-уочити да служењем Литургије постајемо учесници Царства | | |

| | | | |
|---|---|---|---|
| | Божијег и сједињујемо се са Богом;<br><br>-упознати садржај молитве «Царе небески»;<br><br>-увидети да сам изглед православног храма изображава јединство Неба и земље.<br><br>Афективни аспект:<br><br>-код ученика ће се развијати жеља за очувањем природе;<br><br>-бити подстакнут да уреди школски простор најуспешнијим радовима;<br><br>-бити подстакнут да и наредне године похађа часове Православног катихизиса;<br><br>-уочити у којој мери је напредовао и савладао градиво Православног катихизиса четвртог разреда основне школе. | | |

Предмет: КАТОЛИЧКИ ВЈЕРОНАУК

| **Циљ** | **Исходи** | **Садржаји** | **Начин остваривања** |
|---|---|---|---|
| Градити заједништво и повезаност у групи школског вјеронаука | Ученик треба да себе доживи као дио заједнице вјероученика, да схвати важност знакова и симбола у властитом животу, да чита језик знакова и симбола боље разумије библијске симболе и њихово значење, | НАШИ ВЈЕРОНАУЧНИ СУСРЕТИ | -Измјена искуства доживљених тренутака на распусту повезаних са Богом и Црквом<br><br>- Увођење у тему сусрета |

| | | | |
|---|---|---|---|
| -Уочити значење знакова и симбола<br><br>-Разумјети сакраменте као знакове спасења<br><br>- Посебно упознати смисао и значење сакрамента иницијације Доживјети сакраменте као знакове сусрета и новог живота с Богом и једних с другима<br><br>-Увидјети новост и снагу кршћанског живота (пријелаз из старог у ново) који се догађа у сакраментима<br><br>-Изградити и његовати свјеснији и одговорнији став према сакраменталном животу<br><br>-На примјеру многих особа осјетити што Божји глас може покренути у човјеку<br><br>-Упознати могућност особних избора и одлука и повезивати их са одговорношћу<br><br>-Схватити позив Адвента као | да повеже поједине типичне симболе и гесте са одговарајућим сакраментима, да наброји свих седам сакрамената и протумачи основно значење сваког од њих да побољша свој сакраментални живот, да схвати могућног слободног избора и буде одговорнији за своје одлуке, да разумије Дошашће као време на позиванас усрет с новорођеним Кристом, да схвати како се Исус родио за спасење свакога човјека и свих народа, да прихвати различите начине слављења Божића у различитим културама, да заузме став отворености и поштовања према другима и другачијима да се отвори радости литургијског слављења Исусова рођења, да уочи посебност Исуса као човјека и његову посебну повезаност са Оцем небеским, да схвати Кристово јавно дјеловање као близину небеског Оца човјеку, да уочи важност бити Исусов ученик, да прихвати неке Исусове поуке да уочи важност искуства вјере својих предака, да схвати важност молитве, разговора с Богом, како би с њим могао заједно ићи кроз живот, да уочи различите облике патње које погађају дјецу и људе, да се више моли за потребе својих ближњих, да прихвати поруку крижног апута, да прихвати Кристову смрт и ускрснуће као темељни догађај спасења свих људи, да прихвати | САКРАМЕНТИ – ЗНАКОВИ СУСРЕТА СА БОГОМ И ЉУДИМА | - Проналажење и демонстрација различитих типова знакова из свакодневице<br><br>- Расправа о посљедицама које би настале када људи не би познавали те знакове<br><br>- Тумачење симбола<br><br>- Приказивање дијапозитива и слика - Издвајање и тумачење слика из библијских текстова<br><br>- Медитација уз слику - Посјет и разгледавање литургијског (црвеног) богослужног простора |
| | | БОЖЈИ НАС ГЛАСНИЦИ ЗОВУ | Читање, препричавање, приповиједање, анализа и интерпретација различитих библијских текстова у појединим темама<br><br>- Појединачни и скупни рад с библијским и другим текстовима<br><br>- Анализа и тумачење појма„вјеровати“ као увјетом да би човјеку опће могао живјети и стварати<br><br>- Сценски приказ библијског догађаја<br><br>- Израда адвентског календара<br><br>- Писање кратког састава на тему: „Исус |

| | | | |
|---|---|---|---|
| позив на одлуку сусрета с новорођеним Спаситељем<br><br>-Научити уочавати проблеме других и помоћи им солидарно их рјешавати<br><br>-Схватити рођење Исуса Криста као позив на обраћење<br><br>-Доприњети божићној радости ширењем поруке Божје у средини у којој живимо<br><br>-Схватити Божје синовство Исуса Крист<br><br>- Разумијети догађај крштења Исуса Криста у Јордану као почетак његова јавног дјеловања, као и близину и очитовање небеског Оцу<br><br>-Разумјети Кристово навијештање, понашање и дјеловање у повезаности с вјерским обичајима жидовског народа<br>--Упознати и искусити снагу Кристове ријечи Осјетити живот и традицију наших | Кристово ускрснуће као новост свога живота, да доживи радост благдана Ускрса, да разумије поруку мира и заједништва међу људима и у свом животу, да схвати начин дјеловања Духа<br><br>Светога, да уочи неке своје дарове и да заузме став спремности и судиништва у изградњи заједнице Кристових вјерника, да разумије појмове „припадати Исусу Кристу и Цркви и „јединство свих кршћана“, да прихвати људе других вјерских заједница и вјероисповијести | | долази свим људима: бијелима и црнима, сиромашнима и богатима, онима који га траже и онима који га не признају |
| | | ДОБРО ЈЕ ПО БОЖЈИМ РИЈЕЧИМА ЖИВЈЕТИ | Читање и интерпретација библијских текстова о Исусову крштењу<br><br>- Тумачење: Јединорођени Син Божји<br><br>- Рад с фотографијама<br><br>- Израда паноа<br><br>- Рад у скупинама са библијским текстом<br><br>- Тумачење уз дијапозитиве |
| | | СЛИЈЕДИМО ИСУСОВО ДЈЕЛО | Метода „фотоговор“ као приступ теми патњи<br><br>- Заједничко обликовање крижнога пута цртежима<br><br>- Израда колажа: побједа живота<br><br>- Темпера: колористички израз ускршње радости и поруке<br><br>- Сценска интерпретација Кристова ускрснућа<br><br>- Пјевамо ускршње пјесме<br><br>- Плес и пантомима као знак туге и радости на тему |

| | | | |
|---|---|---|---|
| дједова, бака, родитеља те њихову вјеру као нутарњу баштину коју предају младим нараштајима<br><br>-Схватити и прихватити обвезу и заповијед жртве (одрицања, поста) као пут према себи, према другима и према Богу<br><br>-Разумјети Исусов крижни пут као знак његове љубави према човјеку<br><br>-схватити смрт као дио човјекова живота те као пријелаз у вјечно заједништво с Богом<br><br>- Разумијети и прихватити отајство ускрснућа као позив на нови живот<br><br>- Разумјети поруку мира и заједништва Схватити да Дух Свети води и изграђује Цркву и људе<br><br>-Научити да у Цркви Кристовој живе људи различитих раса, језика, култура и обичаја | | | „Свјетло ускршњег јутра“ |
| | | ГРАДИМО КРИСТОВУ ЦРКВУ | -Разрадба библијских текстова на темењу припремљених питања и задатака<br><br>-Колаж на тему: „Црква је заједница Исусових вјерника“<br><br>- Тумачење о снази којом Дух Свети дјелује у људима и то изразити бојама<br><br>- Исписивање зазива Духу Светоме<br><br>- Упитник за провјеру знања |
| | | | |

| | | | |
|---|---|---|---|
| -Упознати и прихватити жељу Исуса Криста да сви будуемо једно Упознати неке важније службе и задаће у Цркви Отворити се Духу Светом и допустити да он дјелује по нама у сусрету с људима | | | |

Предмет: МАЂАРСКИ ЈЕЗИК СА ЕЛЕМЕНТИМА НАЦИОНАЛНЕ КУЛТУРЕ - 4. РАЗРЕД

| | |
|---|---|
| A tantárgy neve | **МАЂАРСКИ ЈЕЗИК/говор са елементима националне културе**<br>**MAGYAR NYELV – ANYANYELV A NEMZETI KULTÚRA ELEMEIVEL** |
| Cél | A *magyar nyelv – anyanyelvápolás* tanításának célja, hogy a szerb nyelvű tagozatra járó magyar anyanyelvű tanulók elsajátítsák a magyar nyelv alapvető nyelvhasználati szabályait, és megfelelő módon tudják magukat kifejezni szóban, tudatosuljon bennük az anyanyelv fontossága a nemzeti identitás megőrzése szempontjából. |
| Osztály | **negyedik** |
| Évi óraszám | **72 óra** |

| KIMENET<br>A tanév végére a tanuló: | RÉSZTERÜLET/<br>TÉMA | TARTALOM |
|---|---|---|
| – Felismeri a verset, az elbeszélést és a mesét (tanmese és tündérmese);<br>– meghatározza a szöveg témáját;<br>– meghatározza a szöveg számára kevésbé érthető tartalmi elemeit;<br>– meghatározza a szöveg cselekményét, annak idejét és helyét;<br>– elsajátítja a hangos és néma olvasás technikáját;<br>– felismeri a szereplőket, és meg tudja különböztetni őket a pozitív és negatív tulajdonságaik alapján;<br>– képes rövid szöveget értelmezni;<br>– felismeri a versszakot, a verssort és a rímet. | **IRODALOM** | **ISKOLAI OLVASMÁNYOK**<br>**Költészet:**<br>1. Nemes Nagy Ágnes: Nyári rajz<br>2. Varró Dániel: Túl a Maszat-hegyen (versrészletek)<br>3. WeöresSándor: Galagonya<br>4. Fehér Ferenc: Bácskai tájkép<br>5. Brasnyó István: Nem szeretnék lakni szürke házban<br>6. József Attila: Betlehemi királyok<br>7. Tóth Krisztina: Állatságok (versválogatás)<br><br>**Próza:**<br>1. Kosztolányi Dezső: Tükörponty<br>2. Janikovszky Éva: Dani meg a csuka<br>3. Gyurkovics Tibor: Az én barátom<br>4. Kányádi Sándor: A kisfiú hiányzik<br>5. Csukás István: Tapintat és egyéb lelki finomságok<br>6. Darvasi László: Daru Dénes<br>7. Lackfi János: Málnafolt<br>8. Csoóri Sándor: Kicsi néném (részlet)<br>9. JanikovszkyÉva: Örülj, hogy lány! (részlet)<br>10. JanikovszkyÉva: Örülj, hogy fiú! (részlet)<br>**Népköltészeti alkotások:**<br><br>Közmondások, szólások, népi mondókák és gyermekjátékok, találós kérdések, sorolók és ünnepköszöntők.<br><br>**Drámai szövegek:**<br>• Mátyás király meg az igazmondó juhász<br>• drámai szövegek gyermeklapokból |

| | | |
|---|---|---|
| | | **Tudományos és ismeretterjesztő szövegek**<br>• A magyar nemzeti kultúra elemeivel kapcsolatos szövegek.<br>• Válogatás a gyermekenciklopédiák és a gyermeklapok szövegeiből.<br><br>KIEGÉSZÍTŐ IRODALOM:<br>(a felsorolt művek közül három kerülhet feldolgozásra)<br><br>1. Juhász Ferenc: Nagymama<br>2. Dušan Radović: A szőke nyuszi<br>3. Csáki szalmája (magyar monda)<br>4. Mátyás király meg az igazmondó juhász<br>5. A tulipánná változott királyfi (magyar népmese)<br>6. A rátóti csikótojás (magyar népmese)<br>7. Az állatok nyelvén tudó juhász (magyar népmese)<br>8. Weöres Sándor: Suttog a fenyves<br>9. Domonkos István: Eperfa<br>10. A tulipánná változott királyfi (magyar népmese)<br>11. Fekete István: A bizonyítvány<br><br>**Irodalomelméleti fogalmak:**<br>• vers;<br>• rím;<br>• hasonlat, megszemélyesítés,<br>• metafora;<br>• mese (népmese, műmese);<br>• a cselekmény; helye és ideje;<br>• a mű szereplője – külső és belső tulajdonságai és cselekedetei;<br>• drámai szöveg a gyerekeknek;<br>• elbeszélő és leíró rész, párbeszéd;<br>• tréfás vers;<br>• a humor;<br>• tanmese;<br>• találós kérdés. |

| | | |
|---|---|---|
| – Felismeri, megkülönbözteti és alkalmazza a kijelentő, a kérdő és a felszólító mondatokat a beszédben és az írásban;<br>– helyesen használja a megtanult rokon értelmű szavakat és az ellentétes jelentésű szavakat;<br>– odafigyel a helyes szórendre;<br>– megkülönbözteti a különféle időben végbemenő cselekvéseket, történéseket;<br>– az igekötőket megfelelően használja;<br>– helyesen használja az igeidőket beszédben és írásban;<br>– felismeri a köznevet és a tulajdonnevet, és helyesen írja le őket;<br>– képes többes számú főneveket alkotni;<br>– alkalmazni tudja a melléknevet a nyelvhasználatban;<br>– megérti a névmások (személyes, mutató, kérdő) alkalmazását a beszédben és a szövegben;<br>– a hosszú magánhangzókat és mássalhangzókat helyesen használja írásban;<br>– a j hangot biztonságosan jelöli a tanult szófajok körében. | **NYELV**<br><br>**Nyelvtan és helyesírás** | Csoportmunka, nyelvi játékok alkalmazása.<br>A szerb nyelv hangrendszerétől eltérő magyar hangok ejtésének gyakorlása.<br>Mondókák, versek hangosan történő felolvasása. A hosszú magánhangzók és mássalhangzók minél pontosabb kiejtésének begyakorlása.<br>Beszélgetés.<br>Párbeszéd folytatása játék keretében, illetve ismert szöveggel kapcsolatban.<br>Képek alapján történet elmondása.<br>Olvasmány alapján történet elmondása és leírása.<br><br>Nyelvhelyességi gyakorlatok.<br><br>Saját élmény, tapasztalat, vélemény megfogalmazása szóban.<br><br>Hibás szövegek javítása.<br><br>Üzenet írása.<br><br>Saját élmény megfogalmazása, leírása.<br><br>Helyesírási gyakorlatok. |
| – Alkalmazza az alapvető szóbeli kifejezésmódot tartalom elmondásakor és, elbeszéléskor;<br><br>– írása eléri az automatizáltság kezdeti fokát;<br><br>– verset mond, kifejezően olvas, képes dramatizált szöveg reprodukálására, eljátszására; | | A szóbeli és az írásbeli kifejezés formái: teljes szöveg vagy egy részlet tartalmának elbeszélése (megadott vázlat segítségével).<br><br>Helyesírási gyakorlatok: tollbamondás; a nagybetű és az írásjelek.<br><br>Beszédgyakorlatok: versmondás, kifejező olvasás, dramatizált szöveg előadása, |

| | | |
|---|---|---|
| – alkalmazza az elsajátított rokon értelmű, valamint az ellentétes jelentésű szavakat;<br><br>– felismeri a mindennapi szóhasználatban a szavak jelentését;<br><br>– a lineáris szövegben megtalálja az ismeretlen kifejezéseket, fontos információkat;<br><br>– képes szavakat, kifejezéseket gyűjteni megadott témával kapcsolatban;<br><br>– képes mondatokat alkotni adott szavakkal, kifejezésekkel;<br><br>– kifejezésmódját a kommunikációs helyzetnek megfelelően választja meg;<br><br>– elbeszélő fogalmazást tud készíteni élmény alapján, vagy egy szöveg tartalmáról;<br><br>– képes életkorának és nyelvi szintjének megfelelő tömörséggel kifejezni gondolatait;<br><br>– helyesen tagolja a szöveget, makroszerkezeti egységekre tudja osztani;<br><br>– levelet és képeslapot, üdvözlőlapot tud megfogalmazni. | **NYELVI KULTÚRA** | elbeszélés vagy mese tartalmának elmondása, színpadi előadás stb.<br><br>A rokonértelmű szavak felismerése, és alkalmazása a gyakorlatokban;<br><br>Az új szavak beépítése a mindennapi beszédbe és írásba.<br>Szituatív beszédhelyzetek dramatizálása.<br><br>Irodalmi és nem irodalmi szövegek.<br><br>Szókincsfejlesztő gyakorlatok: szólánc alkotása; tárgykörös szógyűjtés.<br><br>Nyelvi gyakorlatok: mondatok kiegészítése; mondatbővítés; ötsoros; keresztrejtvény; asszociációs játékok.<br><br>Írásbeli és szóbeli gyakorlatok.<br><br>A cím és a bekezdés.<br>Bevezetés, tárgyalás, befejezés.<br><br>Elbeszélő fogalmazás.<br><br>Iskolai és házi feladatok: Rövidebb 10-12 mondatos fogalmazás.<br><br>A levél, üdvözlőlap, képeslap formai jegyei. A megszólítás. A címzés. |

| | | |
|---|---|---|
| | | |

## 2.2. План наставе и учења за <u>други</u> циклус основног образовања и васпитања

| Р.Б. | А. Обавезни предмети | Пети разред | | Шести разред | | Седми разред | | Осми разред | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | | нед | год | нед | год | нед | год | нед | год |
| 1. | Српски језик | 5 | 180 | 4 | 144 | 4 | 144 | 4 | 136 |
| 2 | Мађарски језик | 5 | 180 | 4 | 144 | 4 | 144 | 4 | 136 |
| 3 | Српски као немат. јез. | 2 | 72 | 2 | 72 | 2 | 72 | 2 | 72 |
| 4 | Енглески језик | 2 | 72 | 2 | 72 | 2 | 72 | 2 | 68 |
| 5 | Ликовна култура | 2 | 72 | 1 | 36 | 1 | 36 | 1 | 34 |
| 6 | Музичка култура | 2 | 72 | 1 | 36 | 1 | 36 | 1 | 34 |
| 7 | Историја | 1 | 36 | 2 | 72 | 2 | 72 | 2 | 68 |
| 8 | Географија | 1 | 36 | 2 | 72 | 2 | 72 | 2 | 68 |
| 9 | Физика | - | - | 2 | 72 | 2 | 72 | 2 | 68 |
| 10 | Математика | 4 | 144 | 4 | 144 | 4 | 144 | 4 | 136 |
| 11 | Биологија | 2 | 72 | 2 | 72 | 2 | 72 | 2 | 68 |
| 12 | Хемија | - | - | - | - | 2 | 72 | 2 | 68 |
| 13 | Техничко и информатичко образовање | 2 | 72 | 2 | 72 | 2 | 72 | 2 | 68 |
| 14 | Физичко и здравствено васпитање | 2 | 72 | 2 | 72 | 2 | 72 | 2 | 72 |
| 15 | Информатика и рачунарство | 1 | 36 | 1 | 36 | 1 | 36 | 1 | 34 |
| | УКУПНО А: | 24 | 828 | 24 | 864 | 26 | 936 | 26 | 884 |

Изборни наставни предмети, недељни и годишњи фонд часова

| РБ | Б. обавезни изборни наставни предмети | Пети разред | | Шести разред | | Седми разред | | Осми разред | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | | нед | год | нед | год | нед | год | нед | год |
| 1. | Верска настава /Грађанско васпитање | 1 | 36 | 1 | 36 | 1 | 36 | 1 | 34 |
| 2. | Немачки језик | 2 | 72 | 2 | 72 | 2 | 72 | 2 | 68 |
| 3. | Обавезне физичке активности | 1 | 36 | 1 | 36 | 1 | 36 | 1 | 34 |
| | УКУПНО: Б | 4 | 144 | 4 | 144 | 4 | 144 | 4 | 136 |
| | УКУПНО А+Б | | | | | | | | |
| РБ. | В. Изборни наставни предмети | | | | | | | | |

| | | | | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| 1. | Чувари природе | **1** | **36** | **1** | **36** | **1** | **36** | **1** | **34** |
| | УКУПНО: В | **2** | **72** | **2** | **72** | **2** | **72** | **2** | **68** |
| | УКУПНО: А+Б+В | | | | | | | | |

Ученицима петих разреда из групе Б понуђен је Немачки језик, верска настава и грађанско васпитање, а као обавезне физичке активности: кошарка, фудбал и одбојка. Од изборних наставних предмета са листе В понуђени су: чувари природе.

| Р.Б. | Облик образовно-вапитног рада | пети разред | | шести разред | | седми разред | | осми разред | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | | нед | год | нед | год | нед | год | нед | год |
| 1. | Допунска настава | 1 | 36 | 1 | 36 | 1 | 36 | 1 | 34 |
| 2. | Додатни рад | 1 | 36 | 1 | 36 | 1 | 36 | 1 | 34 |

| Р.Б. | Остали облици ОВ рада | пети разред | | шести разред | | седми разред | | осми разред | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | | нед | год | нед | год | нед | год | нед | год |
| 1. | **Обавезне ваннаставне активности** | | | | | | | | |
| | Час одељенског старешине | 1 | 36 | 1 | 36 | 1 | 36 | 1 | 34 |
| 2. | **Слободне активности** | | | | | | | | |
| | Друштвене, техничке, хуманитарне, спортске и културне активности | 1-2 | 36-72 | 1-2 | 36-72 | 1-2 | 36-72 | | |
| | Екскурзија | До 2 дана годишње | | До 2 дана годишње | | До 2 дана годишње | | До 3 дана годишње | |

[1] Назив језика националне мањине у школама у којима се настава одржава на матерњем језику националне мањине.
[2] Реализује се у школама у којима се настава одржава на матерњем језику националне мањине.
[3] Обавезне физичке активности реализују се у оквиру предмета Физичко и здравствено васпитање.
[4] Ученик бира један од понуђених изборних наставних предмета.
[5] Ученик бира страни језик са листе страних језика коју нуди школа у складу са својим кадровским могућностима и изучава га до краја другог циклуса
[6] Ученик припадник националне мањине који слуша наставу на српском језику може да изабере овај предмет али није у обавези.

2.2.1. Програм наставе и учења за пети разред

Предмет: СРПСКИ ЈЕЗИК - 5. РАЗРЕД

| **Назив предмета** | **СРПСКИ ЈЕЗИК** |
|---|---|
| **Циљ** | Циљеви наставе и учења *српског језика и књижевности* јесу да се ученик оспособи да правилно користи српски језик у различитим комуникативним ситуацијама, у говору и писању, тако што ће овладати основним законитостима српског књижевног језика, да стиче основна знања о улози и значају језика у националној култури и изградњи националног идентитета; да кроз читање и тумачење књижевних дела из српске и светске баштине развија читалачке компетенције које, уз књижевно знање, обухватају емоционално и фантазијско уживљавање, живо памћење, истраживачко посматрање, подстичу имагинацију и уметнички сензибилитет, естетско доживљавање и критичко мишљење, морално просуђивање и асоцијативно пове- зивање; да се одговарајућим врстама читања оспособљава да усмерено приступа делу и приликом тумачења открива различите слојеве и значења; да стиче основна знања о месту, улози и значају језика и књижевности у српској и светској култури, негује љубав према српском језику и књижевности; да стиче и развија најшира хуманистичка знања и да научи како функционално да повезује садржаје предметних области. |
| Разред | **пети** |
| Годишњи фонд часова | **180 часова** |

| **ОБЛАСТ/ТЕМА** | **ИСХОДИ**<br>По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да: | **САДРЖАЈИ** |
|---|---|---|
| **КЊИЖЕВНОСТ** | – разликује књижевни и некњижевни текст; упоређује одлике фикционалне и нефикционалне књижевности<br>– чита са разумевањем и опише свој доживљај различитих врста књижевних дела<br>– чита са разумевањем одабране примере осталих типова тек- стова<br>– одреди род књижевног дела и књижевну врсту<br>– разликује карактеристике народне од карактеристика уметнич- ке књижевности<br>– разликује реалистичну прозу и прозу засновану на натприрод- ној мотивацији<br>– анализира елементе композиције лирске песме (строфа, стих); епског дела у стиху и у прози (делови фабуле – поглавље, епизо- да; стих); | **ЛИРИКА**<br><br>Лектира<br>Народна песма: *Вила зида град*<br>Народне лирске песме о раду(избор); народне лирске поро- дичне песме (избор)<br>Бранко Радичевић: *Певам дању, певам ноћу*<br>Милица Стојадиновић Српкиња: *Певам песму*<br>Душан Васиљев: *Домовина*/Алекса Шантић: *Моја отаџбина*<br>Војислав Илић: *Зимско јутро*<br>Милован Данојлић: *Шљива/*Десанка Максимовић: *Сребрне плесачице*<br>Пеђа Трајковић: *Кад књиге буду у моди*<br><br>Књижевни термини и појмови<br>Песник и лирски субјекат.<br>Мотиви и песничке слике као елементи композиције лирске пе- сме. |

| | | |
|---|---|---|
| | драмског дела (чин, сцена, појава)<br>– разликује појам песника и појам лирског субјекта; појам при- поведача у односу на писца<br>– разликује облике казивања<br>– увиђа звучне, визуелне, тактилне, олфакторне елементе пе- сничке слике<br>– одреди стилске фигуре и разуме њихову улогу у књижевно-уметничком тексту<br>– процени основни тон певања, приповедања или драмске радње (шаљив, ведар, тужан и сл.)<br>– развија имагинацијски богате асоцијације на основу тема и мо- тива књижевних дела<br>– одреди тему и главне и споредне мотиве | Врста строфе према броју стихова у лирској песми: катрен; вр- ста стиха по броју слогова (десетерац и осмерац).<br>Одлике лирске поезије: сликовитост, ритмичност, емоционал- ност.<br>Стилске фигуре: епитет, ономатопеја.<br>Врсте ауторске и народне лирске песме: описне (дескриптивне), родољубиве (патриотске); митолошке, песме о раду (посленичке) и породичне. |
| | - анализира узрочно-последично низање мотива<br>- илуструје особине ликова примерима из текста<br>- вреднује поступке ликова и аргументовано износи ставове<br>- илуструје веровања, обичаје, начин живота и догађаје у про- шлости описане у књижевним делима<br>- уважава националне вредности и негује српску културноисто- ријску баштину<br>- наведе примере личне добити од читања<br>- напредује у стицању читалачких компетенција<br>- упореди књижевно и филмско дело, позоришну представу и драмски текст | **ЕПИКА**<br><br>**Лектира**<br>Народна песма: *Свети Саво*<br>Народна песма: *Женидба Душанова* (одломак о савладавању препрека заточника Милоша Војиновића)<br>*Еро с онога свијета*<br>*Дјевојка цара надмудрила*<br>Милован Глишић: *Прва бразда*<br>Стеван Сремац: *Чича Јордан* (одломак)<br>Бранко Ћопић: *Поход на Мјесец*<br>Иво Андрић: *Мостови*<br>Данило Киш: *Дечак и пас*<br>Горан Петровић: *Месец над тепсијом* (први одломак приче „Бели хлеб од претеривања” и крај приче који чине одељци „Мо- жеш сматрати да си задобио венац славе” и „Мрави су вукли ве- лике трошице тишине”)<br>Антон Павлович Чехов: *Шала*<br><br>**Књижевни термини и појмови**<br>Писац и приповедач.<br>Облици казивања: приповедање у првом и трећем лицу. Фабула: низање догађаја, епизоде, поглавља.<br>Карактеризација ликова – начин говора, понашање, физички из- глед, животни ставови, етичност поступака.<br>Врсте епских дела у стиху и прози: епска народна песма, бајка (народна и ауторска), новела (народна и ауторска), шаљива на- родна прича. |

| | | |
|---|---|---|
| | | Врста стиха према броју слогова: десетерац.<br>**ДРАМА**<br>**Лектира**<br>Бранислав Нушић: *Кирија*<br>Душан Радовић:*Капетан Џон Пиплфокс*<br>Љубиша Ђокић: *Биберче*<br><br>**Књижевни термини и појмови**<br>Позоришна представа и драма.<br>Чин, појава, лица у драми, драмска радња.<br>Сцена, костим, глу- ма, режија.<br>Драмске врсте: једночинка, радио-драма.<br>**НАУЧНОПОПУЛАРНИ И ИНФОРМАТИВНИ ТЕКСТОВИ**<br>(бирати до 2 дела)<br>Вук Ст. Караџић: *Моба и прело* (одломак из дела Живот *и оби- чаји народа српскога*)<br>Доситеј Обрадовић: *О љубави према науци*<br>М. Петровић Алас:*У царству гусара* (одломци)<br>Милутин Миланковић: *Успомене, доживљаји, сазнања* (одло- мак)<br>Избор из енциклопедија и часописа за децу<br><br>**ДОМАЋА ЛЕКТИРА**:<br>*Епске народне песме* (о Немањићима и Мрњавчевићима – преткосовски тематски круг)<br>*Народне бајке, новеле, шаљиве народне приче* (избор)*;* крат- ке фолклорне форме (питалице, брзалице, пословице, загонетке)<br>Бранислав Нушић: *Хајдуци*<br>Данијел Дефо: *Робинсон Крусо* (одломак о изградњи склоништа)<br>Марк Твен: *Доживљаји Хаклберија Фина/Краљевић и просјак/ Доживљаји Тома Сојера*<br>Избор ауторских бајки (Гроздана Олујић; Ивана Нешић: *Зелен- бабини дарови* (одломци))<br>Игор Коларов: *Аги и Ема*<br>Избор из савремене поезије за децу (Александар Вучо, Ми- рослав Антић, Драгомир Ђорђевић, Владимир Андрић, Дејан Алексић...)<br>**Допунски избор лектире**<br>(бирати до 3 дела)<br>Јован Јовановић Змај: *Песмо моја* (из *Ђулића*)<br>Стеван Раичковић: *Велико двориште* (избор)/*Мале бајке* (из- бор) |

| | | | |
|---|---|---|---|
| | | | Иван Цанкар: *Десетица*<br>Љубивоје Ршумовић:*Ујдурме и зврчке из античке Грчке* (из- бор)/Густав Шваб: *Приче из старине*<br>Џон Р. Р. Толкин: *Хобит* (одломци)<br>Никол Лезије: *Тајна жутог балона*<br>Корнелија Функе: *Господар лопова (одломак)*<br>Вида Огњеновић: *Путовање у путопис* (одломак)<br>Владислава Војновић: *Приче из главе* (избор, осим приче *По- зориште*)<br>Дејан Алексић: *Музика тражи уши* (избор)/*Кога се тиче ка- ко живе приче* (избор)<br>Јован Стерија Поповић: *Лажа и паралажа* (одломак о Месе- чевој краљици) и Едмон Ростан: *Сирано де Бержерак* (одломак о путу на Месец)<br><br>Дело завичајног аутора по избору. |

| | | | |
|---|---|---|---|
| **ЈЕЗИК** | **Граматика (морфолоија, синтакса)** | разликује промењљиве речи од непромењљивих<br>разликује категорије рода, броја, падежа речи које имају де- клинацију<br>разликује основне функције и значења падежа<br>употребљава падежне облике у складу са нормом<br>употребљава глаголске облике у складу са нормом<br>разликује основне реченичне чланове (у типичним случајевима) | Промењљиве речи: именице, заменице, придеви, бројеви (с на- поменом да су неки бројеви непромењљиви), глаголи; непромен- љиве речи: прилози (с напоменом да неки прилози могу имати компарацију) и предлози.<br>Именице – значење и врсте (властите, заједничке, збирне, гра- дивне; мисаоне, глаголске).<br><br>Промена именица (деклинација): граматичка основа, наставак за облик, појам падежа.<br><br>Основне функције и значења падежа (с предлозима и без пред- лога): номинатив (субјекат); генитив (припадање и део нечега); датив (намена и усмереност); акузатив (објекат); вокатив (дози- вање, обраћање); инструментал (средство и друштво); локатив (место).<br><br>Придеви – значење и врсте придева (описни, присвојни, градив- ни; месни и временски); род, број, падеж и компарација придева.<br><br>Слагање придева са именицом у роду, броју и падежу. |

| | | | |
|---|---|---|---|
| | | | Заменице – личне заменице: промена, наглашени и ненаглашени облици, употреба личне заменице сваког лица *себе, се*.<br><br>Бројеви – врсте и употреба: главни (основни, збирни бројеви, бројне именице на -*ица*) и редни бројеви.<br><br>Глаголи – глаголски вид (несвршени и свршени); глаголски род (прелазни, непрелазни и повратни глаголи); глаголски облици (грађење и основно значење): инфинитив (и инфинитивна осно- ва), презент (презентска основа, наглашени и ненаглашени обли- ци презента помоћних глагола), перфекат, футур I.<br><br>Предикатска реченица – предикат (глаголски; именски); слагање предиката са субјектом у лицу, броју и роду; прави и неправи објекат; прилошке одредбе (за место, за време, за начин; за узрок и за меру и количину); апозиција. |
| | **Правопис** | доследно примењује правописну норму у употреби великог слова; састављеног и растављеног писања речи; интерпункциј- ских знакова користи правопис (школско издање) | Велико слово у вишечланим географским називима; у називима институција, предузећа, установа, организација (типични при- мери); велико и мало слово у писању присвојних придева.<br><br>Заменица *Ви* из поштовања.<br><br>Одрична речца *не* уз именице, придеве и глаголе; речца *нај* у су- перлативу; вишечлани основни и редни бројеви.<br><br>Интерпункцијски знаци: запета (у набрајању, уз вокатив и апозицију); наводници (наслови дела и називи школа); црта (уместо наводника у управном говору). |
| | **Ортоепија** | правилно изговара речи водећи рачуна о месту акцента и ин- тонацији реченице говори јасно поштујући књижевнојезичку норму<br>течно и разговетно чита наглас књижевне и неуметничке тек- стове | Место акцента у вишесложним речима (типични случајеви).<br><br>Интонација и паузе везане за интерпункцијске знакове; интона- ција упитних реченица.<br><br>Артикулација: гласно читање брзалица, најпре споро, а потом брже (индивидуално или у групи). |

| | | |
|---|---|---|
| **ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА** | користи различите облике казивања: дескрипцију (портрет и пејзаж), приповедање у 1. и 3. лицу, дијалог издваја делове текста (наслов, пасусе) и организује га у смисаоне целине (уводни, средишњи и завршни део текста) саставља говорени или писани текст о доживљају књижевног дела и на теме из свакодневног живота и света маште проналази експлицитно и имлицитно садржане информације у једноставнијем књижевном и некњижевном тексту напамет говори одабране књижевне текстове или одломке | Препричавање, причање, описивање – уочавање разлике између говорног и писаног језика; писање писма (приватно, имејл) Богаћење речника: синоними и антоними; некњижевне речи и туђице – њихова замена језичким стандардом; уочавање и от- клањање безначајних појединости и сувишних речи у тексту и говору.<br>Техника израде писменог састава (тежиште теме, избор и рас- поред грађе, основни елементи композиције и груписање грађе према композиционим етапама); пасус као уже тематске целине и његове композицијско-стилске функције.<br>Осам домаћих писмених задатака.<br>Четири школска писмена задатка. |

**КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА:** Страни језик, Историја, Музичка култура, Ликовна култура, Верска настава, Грађанско васпитање.

**Упутство за остваривање програма**

- Наставни програм предмета *Српски језик и књижевност* чине три предметне области: Књижевност, Језик и Језичка култура. Пре- поручена дистрибуција часова по предметним областима је следећа: Књижевност – 70 часова, Језик – 70 часова и Језичка култура – 40 часова. Све три области се прожимају и ниједна се не може изучавати изоловано и без садејства са другим областима.

- Наставни програм *српског језика и књижевности* заснован је на исходима, односно на процесу учења и ученичким постигнућима. Исходи представљају опис интегрисаних знања, вештина, ставова и вредности које ученик гради, проширује и продубљује кроз све три предметне области овог предмета

***Остваривање наставе и учења***

- Програм наставе и учења Српског језика и књижевности остваривање се према УПУТСТВУ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА НАСТАВЕ И УЧЕЊА СРПСКОГ ЈЕЗИКА И КЊИЖЕВНОСТИ датом у ***Правилнику о изменама и допунама Правилника о наставном плану за други циклус основног образовања и васпитањи наставном програму за пети разред основног образовања и васпитања***
  *(Сл.гласник РС , Просветни гласник бр. 9 од 30. октобра 2017.)*

- Ово упутство је саставни део Анекса 1 овог школског прогама

**Планирање наставе и учења**

- Наставни програм оријентисан на исходе наставнику даје већу слободу у креирању и осмишљавању наставе и учења. Улога наставника јесте да дати програм прилагоди, имајући у виду: састав одељења и карактеристике ученика; уџбенике и друге наставне материјале које ће користити; техничке услове, наставна средства и медије којима школа располаже; ресурсе, могућности, као и потребе локалне средине у којој се школа налази.
- Полазећи од датих исхода и садржаја, наставник најпре креира свој годишњи, тј. глобални план рада, из кога ће касније развијати своје оперативне планове.
- Исходи дефинисани по областима олакшавају наставнику даљу операционализацију исхода на нивоу конкретних наставних јединица. Од наставника се очекује да за сваку наставну јединицу, у фази планирања и писања припреме за час, дефинише исходе на три нивоа: оне које би сви ученици требало да достигну, оне које би већина ученика требало да до- стигне и оне које могу само неки ученици да достигну. На овај начин постиже се индиректна веза са стандардима на три нивоа постигну- ћа ученика.
- Током планирања треба, такође, имати у виду да се неки исходи остварују брже и лакше, али је за већину исхода (посебно за предметну област Књижевност) потребно више времена, више различитих активности и рад на различитим текстовима. Поред тога што ученике треба да оспособи за коришћење уџбеника, као једног од извора знања, наставник ваља да их упути у начине и облике употребе других извора сазнавања.

**Праћење и вредновање наставе и учења**

- Праћење и вредновање резултата напредовања ученика је у функцији остваривања исхода, а започиње иницијалном проценом достигнутог нивоа знања. ***Сваки наставни час и свака активност ученика је прилика за формативно оцењивање, односно регистровање напретка ученика и упућивање на даље активности.***
- **Формативно вредновање** је саставни део савременог приступа настави и подразумева процену знања, вештина, ставова и понашања, као и развијања одговарајуће компетенције током наставе и учења. **Резултат оваквог вредновања даје повратну информацију и ученику и наставнику о томе које компетенције су усвојене, а које нису,** као и о ефикасности одговарајућих метода које је наставник применио ради остваривања циља.
- **Резултати формативног вредновања на крају наставног циклуса треба да буду исказани и бројчаном оценом.**
- Рад сваког наставника састоји се од планирања, остваривања, праћења и вредновања. **Важно је да наставник, поред постигнућа ученика, континуирано прати и вреднује властити рад.** Све што се покаже добрим и ефикасним, наставник ће користити и даље у својој наставној пракси, а оно што буде процењено као недовољно делотворно, требало би унапредити.

Предмет: МАЂАРСКИ ЈЕЗИК - 5. РАЗРЕД

| | |
|---|---|
| A tantárgy neve | **MAGYAR NYELV** |
| Cél | A *magyar nyelv* oktatásának és tanulásának **célja**, hogy a tanuló ápolja a magyar nyelvet, helyesen használja a különfelé kommunikációs szituációkban, beszédben és írásban; az irodalmi művek olvasása és értelmezése révén fejlessze képzelőerejét, esztétikai-művészeti tudatosságát és kifejezőkészségét, kritikai és erkölcsi ítélőképességét; alapvető |

| | |
|---|---|
| | tájékozottságot szerezzen az irodalomtörténet és -elmélet, az általános és magyar nyelvészet, valamint a mediális írásbeliség terén; az interdiszciplinaritás jegyében összefüggésbe hozza a nyelvet és irodalmat más művészeti ágakkal és tudományterületekkel; bevezesse a tanulót a tudományos gondolkodásmódba; értékelje és becsülje a nemzeti értékeket és hagyományokat, fogadja el a különböző kultúrákat és fejlessze az interkulturális kommunikációt; alapozza meg és bővítse a kulcskompetenciákat, amelyek képessé teszik őt a minőségi életvitelre, a munkára és az élethosszig tartó tanulásra. |
| Osztály | **Ötödik** |
| Évi óraszám | **180 óra** |

| **KIMENET**<br>A tematikai egység/terület feldolgozását követően a diák képes lesz: | **TERÜLET/ TEMATIKAI EGYSÉG** | **TARTALOM** |
|---|---|---|
| – Felismeri a tantervben előírt alapművek címét és szerzőjét;<br>– Felismeri az irodalmi mű jellemző vonásait;<br>– Meghatározza az irodalmi mű témáját, fő motívumait és szereplőit; összefoglalja, reprodukálja a cselekményt;<br>– Felismeri és megkülönbözteti a prózai és verses formákat;<br>– Megkülönbözteti a népköltészetet a műköltészettől, a szépirodalmi szöveget a nem szépirodalmi szövegektől;<br>– Felismeri az epikai, drámai és lírai szövegek beszélőjét; Különbséget tesz szerző és narrátor/lírai én között;<br>– Különbséget tesz az epikus közlés alapformái, az elbeszélés, aleírás és a dialógus között;<br>– Meg tudja állapítani a cselekmény helyét és idejét;<br>– Felismeri az idézetet a szövegben;<br>– Felismeri a költői jelzőt, megszemélyesítést, hasonlatot, metaforát, ismétlést, költői kérdést;<br>– Elhelyezi a tantervben előírt kötelező irodalmi műveket az | **IRODALMI ISMERETEK** | **NÉPKÖLTÉSZET**<br><br>**Feldolgozásra szánt szövegek**<br>**Kötelező szövegek**<br>1. Hat különböző tájegységhez kapcsolódó népdal feldolgozása (pl. *Megizentem* (népdal) – Bartók Béla gyűjtése, *Úgy tetszik, hogy* (népdal) – Kodály Zoltán gyűjtése)<br>2. *Kőmíves Kelemenné* (népballada)<br>3. *Tündérszép Ilona és Árgyélus*<br>4. H. C. Andersen: *A teáskanna* – Andersen hatása a magyar irodalomra; A tárgy mint mesehős (beszámoló);<br>5. Mészöly Miklós egy meséje: *Tréfás mese / A kis játszótársak / Vidám és szomorú / A torony meséje* (műmese)<br>6. *A csodaszarvas* (monda)<br><br>**Kiegészítő és ajánlott szövegek**<br>1. *Szent Száva* (Jung Károly fordítása) – A Szent Száva-legenda magyar irodalmi kapcsolatai. Miért lett Szent Száva a szerb kultúrában az iskolák védőszentje?<br>2. Csáth Géza: *Bartók Béla* (részlet)<br>3. *Az Ezeregyéjszaka legszebb meséi*ből: *Az ökör és a szamár / A halász és a szellem vagy más mese*<br>4. Grimm-mese: *Holle anyó*<br>5. Boldizsár Ildikó: *Boszorkányos mesék* (egy mese feldolgozása)<br>6. Berg Judit meséi<br>7. Pilinszky János: *A nap születése*<br>8. *Mátyás király meg a csókai földesúr / Székké változott Juliska* (Penavin Olga gyűjtése) / Raffai Judit: *Vajdasági történetek Mátyás királyról* (válogatás). |

| | | |
|---|---|---|
| alapvető irodalmi kontextusokban (magyar irodalom/világirodalom, régi/újabb/kortárs, szóbeli/szerzői);<br>– Képes a következő szépirodalmi szövegelemek meghatározására és példákkal való illusztrálására: motívum, téma, fabula, a cselekmény helye és ideje, főszereplő, mellékszereplő stb;<br>– Az irodalmi művekben a szövegrészletek, a hősök és a helyzetek alapján felismeri a műnemet és a műfajt;<br>– Ismeri és megnevezi a következő fogalmakat: monda, mítosz, elbeszélő költemény, dal, tájleíró költemény, ballada, elbeszélés, novella, regény, levél, episztola, mesejáték;<br>– Ismeri és megnevezi a következő fogalmakat: meseelem, meseformula, bevezetés, kibontakozás, bonyodalom, tetőpont, megoldás, valószerű és valószerűtlen elemek, konfliktus;<br>– Megnevezi a leírás formáit: személyleírás, tárgyleírás, tájleírás;<br>– Felismeri és megnevezi a rímfajtákat és a refrént, hasonlatot, metaforát, megszemélyesítést, ellentétet, fokozást, hangutánzást és hangulatfestést;<br>– Felismeri és értelmezi a tanterv által kötelezően előirányzott egyszerű szövegek konfliktushelyzeteit, a hősök jellemvonásait, s velük kapcsolatban megállapít, véleményt formál;<br>– A szépirodalmi művek tudatos, igényes olvasója;<br>– Tiszteli a nemzeti irodalom és kultúra hagyományait; | | 9. *A tordai hasadék* (népmonda)<br>10. Hiedelemmondák elvarázsolt lényekről, mitikus állatokról virágokról, lidércről, elásott kincsről, kötésről és oldásról, ördögösökről stb. – kapcsolni összehasonlító elemzésként a népmesékhez, mítoszokhoz.<br><br>**Irodalmi alapfogalmak**<br>A szöveg formája: vers, próza. Műnemek: líra, epika, dráma. Műköltészet és népköltészet. Szerző (költő, író), lírai én, elbeszélő. Műfaji ismeretek: dal, tájleíró költemény, ballada, mese, monda, anekdota, elbeszélés, regény, levél, mesejáték.<br>Az ütemhangsúlyos verselés. Az időmértékes verselés alapjai: a rövid és hosszú szótag fogalma.<br>Mesetípusok, a népmese jellemzői. Mesemondás. Mesepoétika.<br><br>**LÍRA**<br><br>**Feldolgozásra szánt szövegek**<br>**Kötelező szövegek**<br>1. Kosztolányi Dezső: *Mostan színes tintákról álmodom*<br>2. Arany János: *Családi kör*<br>3. Weöres Sándor: *Ballada három falevélről*<br>4. Nemes Nagy Ágnes: *Tavaszi felhők*<br>5. Nagy László: *Csodafiú-szarvas*<br>6. Domonkos István: *Néha így, néha úgy*<br>7. Tari István: *Amikor a villámnak szaga volt*<br>Petőfi Sándor:<br>8. Petőfi Sándor: *Szülőföldemen* / *A négyökrös szekér*<br>9. Petőfi-átírások, Petőfi-paródiák, -parafrázisok: pl. Lackfi János (*Apám kakasa*, *Megy Béla bá Trabanton*), Weöres Sándor, Varró Dániel stb.<br><br>**Kiegészítő és ajánlott szövegek**<br>1. Fehér Ferenc: *Színes vers*<br>2. Domonkos István: *Bizonyítványom / S.O.S.*<br>3.Tóth Árpád: *Láng*<br>4. Kosztolányi Dezső: *Nyárfa / Este, este*<br>5. Kányádi Sándor: *Szarvas-itató*<br>6. Weöres Sándor: *Egérrágta mese / Fülemüle*<br>7. Tari István: *Ablakomban*<br>8. Kovács András Ferenc gyermekversei (pl. *Egértánc*)<br>9. Petőfi Sándor: *Én / István öcsémhez / Két vándor / Nemzeti dal / Apám mestersége, s az enyém / Reszket a bokor / Pató Pál úr / Szeretlek kedvesem / A természet vadvirága / A márciusi ifjak / Dalaim / A természet* |

| | | |
|---|---|---|
| – Képes esztétikai élmény átélésére;<br>– Változatos olvasási stratégiákat alkalmaz;<br>– Tudatosan gyűjt információkat (nyomtatott, audiovizuális, elektronikus forrásokból) iskolai feladataihoz;<br>– Könyvtárba jár, és önállóan választ irodalmi alkotást, képes naplót vezetni vagy portfóliót összeállítani olvasmányairól;<br>– Felismeri és megnevezi a mondatfajtákat a beszélő szándéka és logikai minőségük szerint;<br>– Megkülönbözteti az egyszerű és az összetett mondatot;<br>– Felismeri, megnevezi a tőmondatot, az egyszerű bővített és a hiányos mondatot (alany, állítmány);<br>– Mondatátalakítást végez (zsugorítás stb;) a beszédhelyzetnek és a kommunikációs szándéknak megfelelően szóban és írásban;<br>– Felismeri, megnevezi a mondat fő részeit (állítmány és alany), valamint az alapvető bővítményeket (tárgy, hely-, idő- és módhatározó, minőség-, mennyiség- és birtokos jelző);<br>– Aláhúzással tud nem bonyolult szerkezetű bővített mondatot elemezni;<br>– Érthető, nyelvtanilag kifogástalan mondatokat szerkeszt; Írásban tudja a szöveget tagolni (cím, bekezdések) és makroszerkezeti egységekre osztani (bevezetés, tárgyalás, befejezés). A szövegben felfedezett hibákat képes | | *vadvirága / A XIX. század költői / Minek nevezzelek? /*<br><br>**Irodalmi alapfogalmak**<br>A költő és a lírai én. Lírai műfajok. A motívumok és költői képek mint a lírai mű kompozíciójának elemei. A lírai formanyelv jellemzői: képiség, ritmus, szerkezet. Rím. Kötött és szabad vers. Szóképek és stíluseszközök: hasonlat, megszemélyesítés, metafora, ellentét, fokozás, költői jelző, ismétlés, hangutánzás és hangulatfestés. Költői kérdés.<br><br>**EPIKA**<br><br>**Feldolgozásra szánt szövegek**<br>**Kötelező szövegek**<br>1. Tersánszky Józsi Jenő*: Ákombákom tanár úr* (részlet)<br>2. Gárdonyi Géza: *Apám*<br>3. Karinthy Frigyes: *Röhög az egész osztály / Magyarázom a bizonyítványom*<br>4. Németh István: *Faliórák*<br>5. Csáth Géza: *Szombat este*<br>6. Darvasi László: *Trapiti, avagy a nagy tökfőzelékháború* (részlet)<br>7. Tóth Krisztina: *A Mikulás három élete*<br>Mitológia:<br>8. Kalevala: *A világ keletkezése*<br>9. *Daidalosz és Ikarosz* (görög mítosz) – Ikarosz a kortárs irodalomban<br><br>**Kiegészítő és ajánlott szövegek**<br>1. Gyurkovics Tibor: *A tanár úr notesza*<br>2. Fox: *Majom-sziget* (részlet)<br>3. Domonkos István: *Via Italia!* (részlet)<br>4. Mirnics Zsuzsa: *Órásköz 12* (részlet)<br>5. Nógrádi Gábor: *Hogyan neveljünk?*<br>6. Kosztolányi Dezső: *Petőfi Sándorka*<br>7. Majtényi Mihály: *Megy a juhász a szamáron* (novella)<br><br>**Irodalmi alapfogalmak**<br>Szerző és elbeszélő. Epikai műfajok. Az elbeszélésmód sajátosságai: egyes szám harmadik személyű és egyes szám első személyű elbeszélés; jellemzés; párbeszéd. Leírások (táj-, személy-, tárgyleírás). Az epikai művek szerkezeti egységei. A szereplők jellemzésének eszközei: beszéd, tettek, külső tulajdonságok, életfelfogás, erkölcsiség. |

| | | |
|---|---|---|
| kijavítani.<br>– Ismeri a magánhangzók felosztását a nyelv vízszintes mozgása alapján, a hangrend és illeszkedés törvényszerűségeit;<br>– Ismeri és alkalmazza a szótagolás és elválasztás szabályait;<br>– Fel tudja osztani a mássalhangzókat a zöngésség szempontja szerint, felismeri a részleges hasonulás, a teljes hasonulás és az összeolvadás egyszerűbb eseteit;<br>– Ismeri és alkalmazza a betűrend szabályait;<br>– Felismeri, megnevezi, alkalmazza a helyesírási alapelveket;<br>– Alkalmazza a helyesírás-ellenőrző programot;<br>– Felismeri, megnevezi az egyjelentésű, többjelentésű, rokon-és ellentétes jelentésű, azonos alakú, hasonló alakú valamint a hangutánzó és a hangulatfestő szavakat;<br>– Felismeri, megnevezi, csoportosítja a szavakat szerkezetük alapján;<br>– Felismeri és megnevezi a szóelemek fajtáit (szótő, toldalék);<br>– Felismeri és megnevezi a nyomtatott és elektronikus média fajtáit;<br>– Tájékozódik, információkat talál a különféle dokumentumtípusokban, korosztálynak szóló kézikönyvekben; | | **DRÁMA**<br><br>**Feldolgozásra szánt szövegek**<br>**Kötelező szövegek**<br>1. Szabó Palócz Attila: *Zöldleveli Kótyonfitty, a kalandor béka legnagyobb szerelme,* mesejáték<br>2. Berg Judit: *Üdv néked, Arthur, nagy király*<br><br>**Kiegészítő és ajánlott szövegek**<br>1. *Kitrikoty* Mészöly Miklós dramatizált meséje<br>2. Horváth Péter: *Bendegúz iskolába megy* /az *Indul a bakterház* nyomán/<br><br>Projektmunka-javaslatok irodalomból:<br>– óriások és törpék a mesékben,<br>– kígyó az irodalomban (pl. Biblia, Kis herceg, magyar hitvilág, mesék, mondák stb.),<br>– a ló motívuma a különböző népek kultúrájában (kapcsolódva ősi temetkezési szokásunkhoz, Attila, országvásárlás stb.) és az irodalomban,<br>– kortárs gyermekirodalmi projekt,<br>–a repulse diskurzusa az irodalomban,<br>– apa szövegek,<br>– a folyó vagy a hajó szerepe az irodalomban,<br>– tanár–diák viszony az irodalomban,<br>– évszakok az irodalomban,<br>– boszorkányszótár,<br>– Petőfi-szótár,<br>– 12 legszebb magyar versem magyarázatokkal,<br>– a szöveg és a kép összefüggéseinek feltárása,<br>– a régió és a lakóhely irodalmi emlékei stb.<br><br>**Irodalmi alapfogalmak**<br>Drámai műfajok: komédia, tragédia; egyfelvonásos; rádiódráma.<br>A dráma jellemzői: felvonás, jelenet, szereplők, monológ, dialógus. Népi dramatikus játékok /farsang, betlehemezés stb./ |

| | | |
|---|---|---|
| – Képes nyelvileg kifejtett (explicit) és nem kifejtett (implicit) információkat kiszűrni a szövegből;<br>– Képes az alapinformációk és eszmék összehasonlítására két vagy több rövid, egyszerű szövegben;<br>– A rendelkezésére álló információkat értékeli, tárolja, rendszerezi;<br>– Képes az interneten való kommunikációra és együttműködésre;<br>– Ismeri a helyesírási alapelveket és *A magyar helyesírás szabályai*nak használati módját;<br>– Felismeri és alkalmazza az állandósult szókapcsolatokat;<br>– Képes olyan szövegeket létrehozni, amelyekben a téma, a kompozíció, a tartalom és a stílus megfelelnek a feladatnak, a szöveg rendeltetésének és a címzettnek (célközönségnek);<br>– Értelmes és szabatos beszédre, helyes artikulációra törekszik, igyekszik betartani az igényes nyelvhasználat szabályait és elsajátítani a kódváltás alapvető képességét;<br>–Egyszerű szerkezetű szóbeli vagy írásbeli szövegeket tud alkotni a leírás, az elbeszélés és a kifejtés eszközeit alkalmazva (és a célközönség összetételét szem előtt tartva);<br>– Képes egyszerű szöveget alkotni szóban vagy írásban, amelyben valamely irodalmi élményét írja le, vagy egy valós, hétköznapi, illetve képzeletbeli témát fejt ki;<br>– Különböző céllal (pl; informálódás, tanulás, önfejlesztés, esztétikai élmény átélése, szórakozás) képes rövidebb, egyszerűbb | | **ISMERETTERJESZTŐ ÉS INFORMATÍV SZÖVEGEK**<br>(2 mű kiválasztása)<br>1. Egy szabadon választott tanulmány a mese és a hiedelemvilág kapcsolatáról (pl. Dömötör Tekla, Nagy Olga, Voigt Vilmos, Penavin Olga, Raffai Judit)<br>2. Illyés Gyula: *Petőfi Sándor* (részletek, főként diákéveiből) vagy Margócsy István: *Petőfi-kísérletek* (részlet). / Válogatás a Petőfi-kultusszal, a reformkori kávéházakkal és öltözködéssel (huszárok, fegyverek, divat) kapcsolatos szövegekből.<br>3. *A világ keletkezése* (bibliai történet) – ismeretterjesztő szöveg /Bibliai szólások: júdáscsók, bábeli zűrzavar, matuzsálemi kor, hétpecsétes titok, pálfordulás, tamáskodik stb./<br>4. *Fej fej mellett* (nyest.hu) – szótörténeti kérdések<br>5. Válogatás könyvekből, enciklopédiákból és gyermeklapokból<br>**HÁZI OLVASMÁNY**<br>**Kötelező közös olvasmányok**<br>1. Petőfi Sándor: *János vitéz*<br>2. Lázár Ervin: *Szegény Dzsoni és Árnika*<br>3. Egy szabadon választott vagy ajánlott mű feldolgozása a kortárs irodalomból olvasónapló vagy portfólió formájában<br>**Ajánlott közös olvasmányok**<br>1. Lengyel Dénes: *Régi Magyar mondák*<br>2. *Volt egyszer egy…*<br>3. Janikovszky Éva: *Égig érő fű*<br>4. Astrid Lindgren: *Juharfalvi Emil / Juharfalvi Emil újabb csínyei / Harisnyás Pippi*<br>5. Mándy Iván: *Csutak színrelép / Csutak és a szürke ló*<br>6. *Macskamenyasszony* – határon túli magyar népmesék és mondák<br>7. Erich Kästner: *A repülő osztály / Emil és a detektívek*<br>8. Varró Dániel: *Túl a Maszat-hegyen*<br>9. Békés Pál: *A kétbalkezes varázsló/ A Félőlény*<br>10. Luis Sachar: *Stanley, a szerencse fia*<br>11. Renè Goscihny: *A kis Nicolas*<br>12. Jules Verne: *Kétévi vakáció*<br>13. Nógrádi Gábor: *Petepite* |

| | | |
|---|---|---|
| szépirodalmi és nem szépirodalmi szövegeket (pl; egyszerű szakszövegeket, tudománynépszerűsítő ismeretterjesztő szövegeket stb;) olvasni és saját szavaival elmondani;<br>– Meg tudja fogalmazni véleményét, és igényes nyelvhasználatra törekedve (kódváltási képességéhez mérten a sztenderd nyelvváltozat – vagy legalább a regionális köznyelv – normájához igazodva) nyilvános beszédhelyzetben képes kifejteni gondolatait;<br>– Ismeri és készségszinten használja a kibővített magyar ábécé nyomtatott és írott betűit, valamint az írásjeleket, egyszerűbb példákban alkalmazni;<br>– Törekszik értelmes, nyelvtanilag helyes mondatokat alkotni;<br>– Írásban tudja a szöveget tagolni (cím, bekezdések) és makroszerkezeti egységekre osztani (bevezetés, tárgyalás, befejezés);<br>– A szövegben felfedezett hibákat képes kijavítani;<br>– Tud levelet írni, s képes különféle űrlapokat és formanyomtatványokat kitölteni, amelyekkel a mindennapi életben találkozik; Ezek elektronikus és papír alapú változatait is elsajátítja;<br>– Képes figyelemmel követni és megérteni a nyelv, az irodalom vagy valamely egyéb művelődési terület tárgyköréből tartott előadásokat, s tud jegyzetet készíteni;<br>– Meghatározott műfajokban témának, kommunikációs alkalomnak megfelelő kritikus, egyéni szemléletű, nyelvi-stilisztikai szempontból | | 14. J. K. Rowling: *Harry Potter és a Bölcsek Köve*<br>15. George Lucas: *Csillagok háborúja*<br>16. William Kotzwinkle: *E. T. a földönkívüli*.<br>Egy aktuális kortárs mű beépítése.<br><br>Projektmunka vagy portfólió:<br>– A feldolgozott művek filmes kapcsolatai stb. |
| | **NYELVI ISMERETEK** | – A mondatfajták és kifejezőeszközeik; helyes használatuk.<br><br>– A névszói és névszói-igei állítmány; birtokos jelző.<br><br>– Írásjelek az egyszerű mondat végén.<br><br>– Nyelvhelyességi hibák: suksükölés, nákolás. A kódváltás tudatosítása.<br><br>– Az -e kérdőszó, félrecsúszott toldalékok stb.<br><br>– Az egyes mondatfajták helyes kiejtése.<br><br>– Nyelvünk szóbeli és írásbeli öröksége, frazeológiai egységek (szólások, közmondások, szállóigék). |
| | | – A beszédhangok keletkezése, hangképzési folyamat.<br>– A köznyelvi normához alkalmazkodó szabatos kifejezésmód.<br>– A magánhangzókról: rövid-hosszú, magas-mély magánhangzók.<br>– A magánhangzók illeszkedése, helyesírási és helyes ejtési gyakorlatok.<br>– Mássalhangzók: a rövid-hosszú, zöngés és zöngétlen mássalhangzók.<br>– A mássalhangzók egymás mellé kerülésekor létrejövő hangtani változások-hasonulások (teljes és részleges hasonulás, összeolvadás, rövidülés és kiesés) a szavakban, ezek felismerése révén a helyesírás megerősítése.<br>– Az egység keretén belül a j hang kétféle jelölésére vonatkozó helyesírási gyakorlatok.<br>– A magyar helyesírás négy alapelvének alkalmazása.<br>– Az alapvető helyesírási szabályok készségszintű alkalmazása. |
| | | – Az egyjelentésű, többjelentésű, azonos alakú, rokon-és ellentétes jelentésű, hasonló alakú, hangutánzó és hangulatfestő szavak.<br>– A szavak szerkezete (egyszerű és összetett szavak, többszörösen összetett szavak). |

| | | |
|---|---|---|
| példás szövegeket, beszámolót alkot;<br>– Beszámolóját prezentációval/poszterrel teszi szemléletesebbé;<br>– Valós vagy képzeletbeli tapasztalatokat, szereplőket, illetve eseményeket bemutató fogalmazást tud írni. | | – Képző: -i, -ság/-ség, -ó/-ő.<br>– Jel: a közép- és felsőfok jele: -bb, leg/ - bb, a múlt idő jele: -t, -tt, a többes szám jele: -k, felszólító mód jele: -j, feltételes mód jele: -na/-ne, -ná/-né.<br>– Rag: tárgy-, birtokos-, idő-, mód- és helyhatározó ragok.<br>– A szótő és toldalék határa, a kötőhang(zó)szerepe.<br>–A toldalékos szavak helyesírása. |
| | | – A média: nyomtatott és elektronikus médiumok (újságok, televízió, rádió, világháló – honlapok, hírportálok).<br>– A hír fogalma és jelentősége.<br>– Közösségi média.<br>– Tájékozódás, információkeresés (betűrend, tartalomjegyzék, utalók használatával) a különféle dokumentumtípusokban (könyv, folyóirat, AV és online dokumentum), korosztálynak szóló kézikönyvekben (szótár, lexikon, enciklopédia), ismeretterjesztő forrásokban.<br>– Írói szótárak. |
| | | – A mondatvégi írásjelek, az összetett mondatok tagolása.<br>– A magyar helyesírás alapelvei.<br>– A toldalékok helyes kapcsolása a szavakhoz, a zöngés és zöngétlen mássalhangzók.<br>– Szótőkeresési gyakorlatok néhány gyakori hasonulás megfigyeltetésével.<br>– Szóelemző, szótagoltató, toldalékoló, toldaléktalanító, válogató, másoló tollbamondás valamint komplex emlékezetből írás.<br>– Helyesírási táblázatok, fürtábrák, folyamatábrák stb.<br>– A régies írású tulajdonnevek helyes ejtése és írása, a j hang kétféle jelölése.<br>– Az elválasztás szabályai.<br>– Digitális írástudás, e-nyelvhelyesség: az e-dokumentumok létrehozásához szükséges nyelvi és szedési szabályrendszerek együttese, elektronikus szövegek létrehozása (pl. beszámolók, könyvismertetők, vázlatok, saját könyv, eseményre invitáló meghívók, listák, e-mail, egyszerűbb űrlapok kitöltése).<br>– A magyar és valamely tanult, ismert idegen nyelv szerkezete közötti hasonlóságok és különbségek.<br>– A helyesírást segítő kézikönyvek (helyesírási szabályzat, szótár, digitális szótárak stb.) önálló használata. |

| | | |
|---|---|---|
| | | – Az egyes mondatfajták helyes kiejtése. A hosszú és rövid hangok (mássalhangzók és magánhangzók) helyes ejtése (gyakorlatok).<br><br>–Az állandósult szókapcsolatok (szólások, közmondások, szállóigék) az írásban és a beszédben. |
| | **NYELVKULTÚRA** | – Események és élmények időrendi sorrendben történő elmondása közös, illetve egyéni vázlat alapján.<br><br>– A természetben levő tárgyak és jelenségek, a mozgásában levő állatok és személyek bemutatása.<br><br>– Sikeresebb irodalmi portrék és a megírásukhoz felhasznált nyelvi kifejezőeszközök. A közvetlen környezetből választott egyén bemutatása.<br><br>– Rövidebb szövegek tartalmának összefoglalása szem előtt tartva az esemény időrendjét és mozzanatait (bevezetés, a cselekmény kezdete, a cselekménymozzanatok kiemelése, a tetőpont és a befejezés).<br><br>–A szóbeli elbeszélés: film, tévéadás, szabadon választott dinamikus jelenetek elmondása.<br><br>– A nyelvi-stilisztikai kifejezőeszközök a leíró jellegű részletekben (versben és prózában egyaránt).<br><br>– A retorika alapelvei (a konkrét fogalmak megnevezése nélkül). |
| | | – Önálló elbeszélő fogalmazás készítése a tanult nyelvi és helyesírási tudnivalók alkalmazásával, felhasználva az anyaggyűjtés módjait. Az írás folyamatának megtapasztalása, folytonos ön- és társreakció. Az írásmű üzenetének, céljának, befogadójának megfelelő szókincs használata.<br>– Önálló vázlatkészítés elolvasott irodalmi vagy ismeretterjesztő szövegről.<br>– Kérdések és írásbeli válaszok megfogalmazása a tanult olvasmányok, megnézett filmek, színházi előadások, meghallgatott zeneművek alapján.<br>– Szövegszerkesztés: elbeszélés, leírás, levél.<br>– Élménybeszámoló közösen elkészített vázlat alapján, különös tekintettel a párbeszéd helyes alkalmazására. |

| | | |
|---|---|---|
| | | – A leírás megadott vázlat alapján (A tájleírás sorrendjének megoldása a távolitól közeli felé, vagy fordítva. Rész-egész viszonya valamilyen sorrend szerint. Tárgy-és személyleírás, jellemzés. Nem felsoroljuk a tulajdonságokat, hanem megelevenítjük. Lehetséges témák: falu télen, az én szobám, a gyümölcsös tavasszal, a rét stb.).<br>– A fogalmazási ismeretek (a téma meghatározása, az anyag kiválasztása és elrendezése, a legfontosabb szerkezeti részek megjelölése és az anyag szerkezeti részek szerinti csoportosítása).<br>– Szövegalkotás az internetes műfajokban (pl. e-mail, komment). Az írás nem nyelvi jeleinek (betűforma, nagyság, sorköz, margó, távolság, színek, kiemelések stb.) megismerése. A kézzel írt és a számítógépes szövegek különbözőségei és hasonlóságai.<br>– Az önálló és a tanári segítséggel történő anyaggyűjtés módjai.<br>– Nyolc házi írásbeli feladat a tanév folyamán, melyeket az órán elemeznek. – Négy iskolai dolgozat – kettő félévente (az írásmű kidolgozása egy óra, elemzés és javítás két óra). |

**Kulcsfogalmak:** beszédművelés, artikulált nyelvi magatartás, irodalomolvasás, szövegértés, szóbeli és írásbeli szövegalkotás, ismeretek az anyanyelvről, helyesírás, íráskészség, médiaismeret, kommunikáció.

Предмет: СРПСКИ ЈЕЗИК КАО НЕМАТЕРЊИ - 5. РАЗРЕД

| | |
|---|---|
| Циљ | Циљ наставе и учења Српског као нематерњег језика јесте оспособљавање ученика да се служи српским језиком на основном нивоу у усменој и писаној комуникацији ради каснијег успешног укључивања у живот заједнице и остваривања грађанских права и дужности, као и уважавање српске културе и развијање интеркултуралности као темељне вредности демократског друштва. |
| Разред | **Пети** |
| Годишњи фонд часова | **108 часова** |

| **ИСХОДИ**<br>По завршетку разреда ученик ће бити у стању да: | **ОБЛАСТ/ ТЕМА** | **САДРЖАЈИ** |
|---|---|---|
| – разуме и користи предвиђени лексички фонд;<br>– разуме и користи граматичке конструкције усвајане у претходним разредима и проширује их новим језичким садржајима; | ЈЕЗИК | Око 100 нових пунозначних и помоћних речи;<br>Граматички садржаји из<br>претходних разреда (понављање и увежбавање на познатој и новој лексици); |

| | | |
|---|---|---|
| – користи фреквентне одредбе за узрок;<br>– користи сложени предикат са модалним глаголима;<br>– користи нове моделе одредаба за место;<br>– уочава род и број именица, конгруенцију атрибута с именицом у типичним примерима; | | Узрочна реченица с везницима јер и зато што;<br>Сложени глаголски предикат с модалним глаголима: требати, морати, моћи, смети, желети;<br>Именице у генитиву с предлозима испред, иза, изнад, испод, поред у функцији одредбе за место;<br>Конгруенција атрибута и именице у номинативу и акузативу (на нивоу разумевања);<br>Творба именица којима се означавају називи спортиста (само најфреквентнијих спортова);<br>Творба прилога од придева; |
| – савладане (већ усвојене) садржаје из књижевности повезује с новим књижевноуметничким текстовима;<br>– разуме садржај кратког књижевног и по потреби адаптираног текста;<br>– репродукује одломке из одабраних књижевноуметничких и других текстова;<br>– прати временски след догађаја у књижевном тексту и одреди место догађаја/збивања;<br>– опише главног јунака | **КЊИЖЕВНОСТ** | Владимир Личина: „Весна и торба”<br>Душица Лукић: „У библиотеци”<br>Драган Лукић: „Трговина”, „Јабука”, „Немој, Јасна”<br>Јованка Јоргачевић: „Како је настао ђувеч у рерни”<br>Мира Алечковић: „Пас у солитеру”<br>Раде Обреновић: „Пожурите, опет ћемо закаснити”<br>Алекса Микић: „Храбар дечак”<br>Весна Видојевић Гајовић: „Кишна прича”<br>Олга Станковић: „Јунак дана”<br>Гвидо Тартаља: „Како корњаче уче”<br>Недељко Попадић: „Једва чекам јули”<br>Избор из часописа за децу<br>По слободном избору (у складу са интересовањима ученика), наставник бира још два текста која нису на овој листи.<br>Наставник бира 8 текстова за обраду. |

| | | |
|---|---|---|
| – разуме једноставна питања, кратке јасне налоге и информације битне за задовољење свакодневних животних потреба (нпр. у породици, школи итд.);<br>– разуме садржај кратког континуираног говореног текста (5 до 6 простих реченица) саопштеног стандардним језиком, изговореног разговетно, спорим темпом;<br>– чита наглас, с разумевањем, краћи познат текст писан ћирилицом или латиницом;<br>– издваја експлицитне информације и изводи једноставне закључке на основу прочитаног текста;<br>– исприча и напише у 4 до 6 реченица доживљене ситуације и своје планове | ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА | Лично представљање: основне информације о себи – датум свог рођења; омиљене личне активности<br>ИИ. Породица и људи у окружењу:<br>занимања чланова породице и људи у окружењу<br>ИИИ. Живот у кући:<br>опис просторија у кући/стану; свакодневне активности у кући; празници<br>ИВ. Храна и пиће:<br>врсте воћа и поврћа; активности у припремању хране<br>В. Одећа и обућа:<br>набавка одеће и обуће<br>ВИ. Здравље:<br>болести и лечење; здравствено стање<br>ВИИ. Образовање:<br>нови школски предмети; зимски и летњи распуст; школски намештај; школски прибор<br>ВИИИ. Природа:<br>временске прилике; називи континената и земаља у окружењу<br>ИХ. Спорт и игре:<br>спортови и спортисти<br>Х. Куповина:<br>цене; плаћање<br>ХИ. Насеља, саобраћај и јавни објекти:<br>сеоско домаћинство (башта, врт, воћњак); градске улице и тргови; циљ путовања; аутобуска и железничка станица<br>ХИИ. Време:<br>прецизно исказивање времена (сати и минути); исказивање датума<br>ХИИИ. Комуникативни модели:<br>давање и тражење информација;<br>молба; жеља; захтев; допадање/недопадање; позивање; прихватање/неприхватање позива |

| | |
|---|---|
| **Назив предмета** | **ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК** |
| **Циљ** | Циљ наставе и учења страног језика је да се ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и развијањем стратегија учења страног језика оспособи за основну писмену и усмену комуникацију и стекне позитиван однос према другим језицима и културама, као и према соп- ственом језику и културном наслеђу. |
| Разред | **пети** |
| Годишњи фонд часова | **72 часова** |

| **ОБЛАСТ/ ТЕМА** | **ИСХОДИ**<br><br>По завршетку разреда ученик ће бити у стању да: | **САДРЖАЈИ** |
|---|---|---|
| Поздрављање и представљање себе и других и тражење/давање основних информација о себи и другима у ширем друштвеном контексту | – разуме краће текстове који се односе на поздрављање, представљање и тражење/давање информација личне природе;<br><br>– поздрави и отпоздрави, представи себе и другог користећи једноставна језичка средства;<br><br>– постави и одговори на једноставнија питања личне природе;<br><br>– у неколико везаних исказа саопшти информације о себи и другима; | Језичке активности у комуникативним ситуацијама<br><br>Слушање и читање краћих, једноставнијих текстова који се односе на дате комуникативне ситуације (дијалози, наративни текстови, формулари и сл.); реаговање на усмени или писани импулс саговорника (наставника, вршњака и сл.) и иницирање комуникације; усмено и писано давање информација о себи и тражење и давање информација о другима (СМС, имејл, формулари, чланске карте, опис фотографије и сл.).<br><br>Садржаји<br><br>Hello. Hi. I’m Maria. What’s your name? I’m/My name is… Tony is 11. How old are you? I live in (town, city, village). Where do you live? I live at number 46 Black Street. My best friend lives next door. What’s your address? What’s your phone number? Have you got/Do you have an email address? These are my parents. Their names are … I can’t play tennis, but I can do karate. Can you play the guitar?My birthday is on the 21st of May. When is your birthday? This is Miss May. She’s my teacher. This is Mr Crisp. He’s my tennis coach.<br><br>The Present Simple Tense за изражавање сталних радњи.<br><br>Have got/Have за изражавање поседовања. |

| | | |
|---|---|---|
| | | Личне заменице у функцији субјекта – I, you …<br><br>Присвојни придеви – my, your…<br><br>Показне заменице – this/these, that/those<br><br>Питања са<br><br>Who/What/Where/When/How(old)…<br><br>Основни бројеви (1–1000).<br><br>Предлози за изражавање места – in, at…<br><br>Предлози за изражавање времена – in, on, at...<br><br>Употреба неодређеног члана са именицама у једнини.<br><br>Изостављање члана испред назива спортова.<br><br>Употреба одређеног члана уз називе музичких инструмената.<br><br>(Интер)културни садржаји: устаљена правила учтивости; титуле уз презимена особа (Mr, Miss, Mrs, Ms, Sir); имена и надимци; начин писања адресе. |
| Описивање карактеристика живих бића, предмета, појава и места | – разуме једноставнији опис особа, биљака, животиња, предмета, појава или места;<br><br>– упореди и опише карактеристике живих бића, предмета, појава и места, користећи једноставнија језичка средства; | Језичке активности у комуникативним ситуацијама<br><br>Слушање и читање једноставнијих описа живих бића, предмета, појава и места и њиховог поређења; усмено и писано описивање/поређење живих бића, предмета, појава и места; израда и презентација пројеката (постера, стрипова, ППТ-а, кратких аудио/видео записа, радио емисија и слично).<br><br>Садржаји<br><br>Who’s the boy with short fair hair and a black jacket? What’s Maria wearing? She’s wearing a nice white T-shirt and dark blue jeans. My brother is clever, but lazy. My best friend is kind and fiendly. There is/isn’t a cinema/hospital in my town. There are two big bookshops in my town. What’s this/that over there? It’s a sports centre. How far is it? Zebras are white wild animals with black and white stripes. A cheetah is a fast, dangerous animal. How deep is the Adriatic Sea/the Pacific Ocean? How long is the |

| | | |
|---|---|---|
| | | Danube/the Thames River? Layla is prettier than Susan. Who's the best student in your class? This car is more expensive than that one. London is larger than Belgrade. About eight million people live there. Belgrade is much smaller, but… |
| | | The Present Simple Tense и The Present Continuous Tense за изражавање радњи и стања у садашњости<br><br>Глаголи have got, to be за давање описа<br><br>Питања са Who/What/Where/When/Which/How (old, far, deep, long…)<br><br>Егзистенцијално There is/are…<br><br>Употреба одређеног члана са именицама које означавају лица и предмете који су познати саговорнику, као и уз имена река, мора и океана.<br><br>Употреба/изостављање одређеног члана уз имена градова и држава.<br><br>Поређење придева (правилно и неправилно поређење).<br><br>(Интер)културни садржаји: географске карактеристике Велике Британије; биљни и животињски свет. |
| Позив и реаговање на позив за учешће у заједничкој активности | – разуме једноставније предлоге и одговори на њих;<br><br>– упути једноставан предлог;<br><br>– пружи одговарајући изговор или одговарајуће оправдање; | Језичке активности<br><br>у комуникативним ситуацијама<br><br>Слушање и читање једноставнијих текстова који садрже предлоге;<br><br>усмено и писано преговарање и договарање око предлога и учешћа у заједничкој активности; писање позивнице за прославу/журку или имејла/СМС-а којим се уговара заједничка активност; прихватање/одбијање предлога, усмено или писано, уз поштовање основних норми учтивости и давање одговарајућег оправдања/изговора.<br><br>Садржаји<br><br>I think we can go out this afternoon. Why not? Let's do it. Sorry. I can't. I must do my homework. Sorry, I think that's boring. Let's do |

| | | |
|---|---|---|
| | | something else. How about going to the cinema? Great. What time? See you then.<br><br>Let's make pancakes. That's a good idea. What shall we do? Let's play Monopoly. Why don't we meet at the sports centre? What time? Half past two. Fine. I'll see you at the sports centre at half past two.<br><br>Would you like to come to my birthday party on Sunday? I'm sorry, but I can't make it. I'd love to, thanks.<br><br>Императив<br><br>How about + глаголска именица<br><br>Why don't we + инфинитивна основа глагола<br><br>Would you like + инфинитив глагола<br><br>Модални глаголи за изражавање предлога – can/could/shall<br><br>Глагол will за изражавање одлука<br><br>(Интер)културни садржаји: прикладно позивање и прихватање/одбијање позива. |
| Изражавање молби, захтева, обавештења, извињења, и захвалности | – разуме и једноставне молбе и захтеве и реагује на њих;<br><br>– упути једноставне молбе и захтеве;<br><br>– затражи и пружи кратко обавештење;<br><br>– захвали и извине се на једноставан начин;<br><br>– саопшти кратку поруку (телефонски разговор, дијалог уживо, СМС, писмо, имејл) којом се захваљује; | Језичке активности у комуникативним ситуацијама<br><br>Слушање и читање једноставнијих исказа којима се тражи/нуди помоћ, услуга, обавештење или се изражава жеља, извињење, захвалност; усмено и писано тражење и давање обавештења, упућивање молбе за помоћ/услугу и реаговање на њу, изражавање жеља, извињења и захвалности.<br><br>Садржаји<br><br>Can I help you? It's OK, I can do it. May I ask a question? Sure. What do you want? Do you want an orange? Yes, please. No, thank you. Can you pass me an orange, please? Of course, here you are. Thank you very much/so much. I want an apple. Can I have this one? Anything else? Can I borrow your pen? Sorry, you can't. I want to go home. Can we buy lemonade there? No, we can't. Oh no. I'm sorry. When does the movie start? It starts at 8. |

| | | |
|---|---|---|
| | | Модални глаголи за изражавање молбе и захтева – can/could/may.<br><br>(Интер)културни садржаји: правила учтиве комуникације. |
| Разумевање и давање упутстава | – разуме и следи једноставнија упутства у вези с уобичајеним ситуацијама из свакодневног живота (правила игре, рецепт за припремање неког јела и сл.) са визуелном подршком без ње;<br><br>– да једноставна упутства (нпр. може да опише како се нешто користи/прави, напише рецепт и сл.); | Језичке активности у комуникативним ситуацијама<br><br>Слушање и читање текстова који садрже једноставнија упутства (нпр. за компјутерску или обичну игру, употребу апарата, рецепт за прављење јела и сл.) са визуелном подршком и без ње; усмено и писано давање упутстава.<br><br>Садржаји<br><br>Drag (the word) and drop it in the correct place. Throw the dice. Move your token… Press the button and wait. Insert the coin in the slot. Peel the onions and chop them. Put the saucepan on the stove.<br><br>Императив<br><br>Личне заменице у функцији објекта – me, her, him…<br><br>(Интер)културни садржаји: традиционалне/омиљене врсте јела. |
| Описивање и честитање празника, рођендана и значајних догађаја, честитање на успеху и изражавање жаљења | – разуме честитку и одговри на њу;<br><br>– упути пригодну честитку;<br><br>– разуме и, примењујући једноставнија језичка средства, опише начин прославе рођендана, празника и важних догађаја; | Језичке активности у комуникативним ситуацијама<br><br>Слушање и читање једноставнијих текстова у којима се описују и честитају празници, рођендани и значајни догађаји; описивање празника, рођендана и значајних догађаја; реаговање на упућену честитку у усменом и писаном облику; упућивање пригодних честитки у усменом и писаном облику; израда и презентација пројеката у вези са прославом празника, рођендана и значајних догађаја.<br><br>Садржаји<br><br>Children in Britain usually have their birthday parties at home. Everybody sings Happy Birthday! In Britain, people open their presents on Christmas Day. On Easter Sunday children often hunt for eggs. Happy Valentine’s Day! Same to you! Roses are red, violets are blue, my heart is full of love for you. In my country we celebrate a lot of different festivals, but my favourite is... Good luck! Congratulations! Well |

| | | |
|---|---|---|
| | | done! Lucky you! I'm so happy for you! I'm sorry to hear that/about that! It's a pity!<br><br>The Present Simple Tense за изражавање уобичајених радњи.<br><br>Изостављање члана испред назива празника.<br><br>Изостављање члана испред именица употребљених у општем смислу.<br><br>(Интер)културни садржаји: значајни празници и догађаји и начин обележавања/прославе; честитање. |
| Описивање догађаја и способности у садашњости | – разуме једноставније текстове у којима се описују сталне, уобичајене и тренутне радње и способности;<br><br>– размени информације које се односе на дату комуникативну ситуацију;<br><br>– опише сталне, уобичајене и тренутне догађаје/активности и способности користећи неколико везаних исказа; | Језичке активности у комуникативним ситуацијама<br><br>Слушање и читање описа и размењивање исказа у вези са сталним, уобичајеним и тренутним догађајима/активностима и способностима; усмено и писано описивање сталних, уобичајених и тренутних догађаја/активности и способности (разговор уживо или путем телефона, разгледница, СМС порука, имејл и сл.).<br><br>Садржаји<br><br>I live in a flat on the first floor. What do you usually do on Sundays? Do you live in a house or in a flat? My sister doesn't go to school. What time do you go to bed/does she get up? He never tidies his room. I can clean my dad's car. When do Americans celebrate Halloween? When does winter start? Where do penguins live? What are you doing at the moment? I'm feeding my cat. We're going on a school trip today. They're having dinner now. I normally go to school by bus, but today I'm going on foot. I'm doing my homework. I always do it after dinner. I can speak three languages, but now I'm speaking English. I am good at maths.<br><br>The Present Simple Tense за изражавање уобичајених и сталних радњи<br><br>The Present Continuous Tense за изражавање тренутних и привремених радњи<br><br>Модални глагол can за изражавање способности |

| | | |
|---|---|---|
| | | Прилози за учесталост – usually, often…<br><br>Предлози за изражавање правца кретања – to, from...<br><br>Предлози за описивање начина кретања – by (car), on (foot)...<br><br>(Интер)културни садржаји: породични живот; живот у школи – наставне и ваннаставне активности; распусти и путовања. |
| Описивање догађаја и способности у прошлости | – разуме краће текстове у којима се описују догађаји и способности у прошлости;<br><br>– размени информације у вези са догађајима и способностима у прошлости;<br><br>– опише у неколико краћих, везаних исказа догађај у прошлости;<br><br>– опише неки историјски догађај, историјску личност и сл.; | Језичке активности у комуникативним ситуацијама<br><br>Слушање и читање описа и усмено и писано размењивање исказа у вези са догађајима/активностима и способностима у прошлости;<br><br>усмено и писано описивање догађаја/активности и способности у прошлости; израда и презентација<br><br>пројеката о историјским догађајима, личностима и сл.<br><br>Садржаји<br><br>Where were you at eight o'clock last Saturday? I was at home. What was on TV last night? What time was it on? I watched/didn't watch TV last night. I played volleyball on Monday. What did you do? We went to Paris in July. We travelled by plane. Where did you spend<br><br>your summer holiday? How did you travel? I lost my passport yesterday. Did you have a good time on holiday? Yes, we did./No, we didn't. I could swim when I was five. I couldn't ski last year.<br><br>The Past Simple Tense правилних и најчешћих неправилних глагола<br><br>Модални глагол could за изражавање способности у прошлости<br><br>(Интер)културни садржаји: историјски догађаји, епохална открића; важније личности из прошлости (историјска личност, писац, |
| Исказивање жеља, планова и намера | – разуме жеље планове и намере и реагује на њих; | Језичке активности у комуникативним ситуацијама |

| | | |
|---|---|---|
| | – размени једноставне исказе у вези са својим и туђим жељама, плановима и намерама;<br><br>– саопшти шта он/она или неко други жели, планира, намерава; | Слушање и читање краћих текстова у вези са жељама, плановима и намерама; усмено и писано договарање о жељама, плановима и намерама (телефонски разговор, разговор уживо, СМС, имејл и сл.).<br><br>Садржаји<br><br>I would like/want to be a doctor when I grow up. He would like a new mobile phone/to go out with his friends. I'm going to do my homework in the afternoon. What are you going to do this afternoon? My parents are going to visit their friends this evening, so I'm going to play all my favourite computer games. Oh! Are you?<br><br>The Present Simple Tense (want)<br><br>Would like + именица/инфинитив глагола.<br><br>Going to за изражавање будућих планова.<br><br>Употреба неодређеног члана уз називе занимања.<br><br>(Интер)културни садржаји: свакодневни живот и разонода; породични односи. |
| Исказивање потреба, осета и осећања | – разуме и реагује на свакодневне изразе у вези са непосредним и конкретним потребама, осетима и осећањима;<br><br>– изрази, основне потребе, осете и осећања једноставнијим језичким средствима; | Језичке активности у комуникативним ситуацијама<br><br>Слушање и читање исказа у вези са потребама, осетима и осећањима; усмено и писано договарање у вези са задовољавањем потреба;<br><br>предлагање решења у вези са осетима и потребама; усмено и писано исказивање, својих осећања и реаговање на туђа.<br><br>Садржаји<br><br>I'm hot/cold/hungry/thirsty… Take off/Put on your coat. Why don't you take a sndwich/a glass of water? Do you want some juice/biscuits too? Yes, please. Would you like some fruit? I'm tired. What shall we do? Why don't we stop and take some rest? How about going home? I'm happy to see you. I'm glad/sorry to hear that. Oh dear! It's a pity!<br><br>The Present Simple Tense (be, want) |

| | | |
|---|---|---|
| | | Императив<br><br>Why don't we/you + инфинитивна основа глагола<br><br>How about + глаголска именица<br><br>Would like + именица/инфинитив глагола<br><br>(Интер)културни садржаји: мимика и гестикулација; употреба емотикона. |
| Исказивање просторних односа и величина | – разуме једноставнија питања и одговори на њих;<br><br>– разуме обавештења о простору и величинама;<br><br>– опише специфичније просторне односе и величине једноставним, везаним исказима; | Језичке активности у комуникативним ситуацијама<br><br>Слушање и читање краћих текстова у вези са специфичнијим просторним односима и величинама; усмено и писано размењивање информација у вези са просторним односима и величинама; усмено и писано описивање просторних односа и величина.<br><br>Садржаји<br><br>Which room is it in? Where's the library?<br><br>It's on the left/right. Is the sofa by the door? What's next to/near the table? Where are the (books)? They're on the top/bottom shelf. It's in front of/behind the wardrobe. Where do you do your homework? Where is she? She's at the supermarket/in/at the park… The bakery is between the school and the supermarket. How wide/long/deep is the river? It's 45 metres wide/2 kilometres long. An elephant is bigger than a hippo. The Blue whale is the biggest animal in the world. What is the largest room in your house/flat? The room above/below. My town is in the north-east of Serbia.<br><br>Предлози за изражавање положаја и просторних односа – in front of, behind, between, opposite...<br><br>Питања са What/Where/Which/How (far, deep, long…)<br><br>Поређење придева (правилно и неправилно поређење).<br><br>Употреба одређеног члана са суперлативом придева. |

| | | |
|---|---|---|
| | | (Интер)културни садржаји: јавни простор; типичан изглед школског и стамбеног простора; локалне мерне јединице (инч, стопа…); природа. |
| Исказивање времена (хронолошког и метеоролошког) | – разуме, тражи и даје једноставнија обавештења о хронолошком времену и метеоролошким приликама у ширем комуникативном контексту;<br><br>– опише дневни/недељни распоред активности;<br><br>– опише метеоролошке прилике и климатске услове у својој земљи и једној од земаља циљне културе једноставним језичким средствима; | Језичке активности у комуникативним ситуацијама<br><br>Слушање и читање једноставнијих текстова у вези са хронолошким временом, метеоролошким приликама и климатским условима;<br><br>усмено и писано тражење и давање информација о времену дешавања неке активности, метеоролошким приликама и климатским условима у ширем комуникативном контексту; израда и презентација пројеката (нпр. о часовним зонама, упоређивање климатских услова у својој земљи са климатским условима једне од земаља циљне културе и сл.).<br><br>Садржаји<br><br>What time is it? It's five o'clock. It is half past six. It's (a) quarter to/past seven. It's ten past/to eleven. When do your lessons start? At (a) quarter to nine. When do you have your dance classes? On Monday and Wednesday. I was born in January/on the first of January/January the first.. …on Christmas/Easter Day… Columbus discovered America in 1492/in the 15th century. What is the weather like? It's cold/sunny... The wind is blowing. What was the weather like yesterday? It was foggy/cloudy/windy… It didn't rain, it snowed. It is usually warm in spring/hot in summer/freezing in winter. It's wetter in the west than in the east. It is much drier in Australia than in Serbia.<br><br>The Present Simple Tense за изражавање утврђених програма, планова и распореда (ред вожње, ТВ/биоскопски програм и сл.) и уобичајених радњи.<br><br>The Present Continuous Tense за изражавање тренутних и привремених радњи<br><br>The Past Simple Tense<br><br>Предлози за изражавање времена – in, on, at, to, past, after... |

| | | |
|---|---|---|
| | | Питања са When, What (time/day)…<br><br>Редни бројеви до 100.<br><br>(Интер)културни садржаји: климатски услови у Великој Британији; разлика у часовној зони (Београд–Лондон). |
| Изрицање дозвола, забрана, правила понашања и обавеза | – разуме и реагује на једноставније забране, своје и туђе обавезе;<br><br>– размени једноставније информације које се односе на забране и правила понашања у школи и на јавном месту (у превозном средству, спортском центру, биоскопу, зоолошком врту и сл.) као и на своје и туђе обавезе;<br><br>– представи правила понашања, забране и листу својих и туђих обавеза користећи одговарајућа језичка средства; | Језичке активности у комуникативним ситуацијама<br><br>Слушање и читање исказа у вези са забранама, правилима понашања и обавезама; постављање питања у вези са забранама, правилима понашања и обавезама и одговарање на њих; усмено и писано саопштавање забрана, правила понашања и обавеза (нпр. креирање постера са правилима понашања, списка обавеза и сл.).<br><br>Садржаји<br><br>Remember to bring your membership card. You can't sit here, the seat isn't free. Can you use your phone in class? No, we can't. You mustn't use your phone in class. You must write in ink. Do you have to wear uniforms at school? They have to/don't have to wear uniforms at school. I must study today. I have to feed our dog every morning. I must/have to go now.<br><br>Модални глаголи за изражавање дозволе, забране, правила понашања и обавезе – can/can't, must/mustn't<br><br>(Not) Have to за изражавање обавезе и одсуства обавезе<br><br>(Интер)културни садржаји: понашање на јавним местима; значење знакова и симбола. |
| Изражавање припадања и поседовања | – разуме и формулише једноставније изразе који се односе на поседовање и припадност;<br><br>– пита и каже шта неко има/нема и чије је нешто; | Језичке активности у комуникативним ситуацијама<br><br>Слушање и читање једноставнијих текстова с исказима у којима се говори шта неко има/нема или чије је нешто; постављање питања у вези са датом комуникативном ситуацијом и одговарање на њих.<br><br>Is this your dog? No, it's Steve's dog. Whose house is this? It's Jane and Sally's house. They're Jane's and Sally's bags. These are the children's toys. That's my parents' car. This is my blanket. |

| | | |
|---|---|---|
| | | This blanket is mine. This isn't your card. It's hers. I've got/I have a ruler. Have you got/Do you have a pen? Sally hasn't got/doesn't have an umbrella.<br><br>Садржаји<br><br>Саксонски генитив са именицом у једнини и множини (правилна и неправилна множина) – my friend's/friends'/children's books<br><br>Присвојни придеви my, your…<br><br>Присвојне заменице mine, yours…<br><br>Have got/Have за изражавање поседовања<br><br>Питања са Whose<br><br>(Интер)културни садржаји: породица и пријатељи; однос према својој и туђој имовини. |
| Изражавање интересовања, допадања и недопадања | – разуме и реагује на једноставније исказе који се односе на описивање интересовања, хобија и изражавање допадања и недопадања;<br><br>– опише своја и туђа интересовања и хобије и изрази допадање и недопадање уз једноставно образложење; | Језичке активности у комуникативним ситуацијама<br><br>Слушање и читање једноставнијих текстова у вези са нечијим интересовањима, хобијима и стварима које воли/не воли, које му/јој се свиђају/не свиђају;<br><br>размена информација о својим и туђим интересовањима, хобијима, допадању и недопадању (телефонски разговор, интервју, обичан разговор са пријатељима у школи и сл.);<br><br>усмено и писано описивање интересовања, допадања и недопадања (писање имејла о личним интересовањима, хобијима, допадању и недопадању, листе ствари које му/јој се свиђају/не свиђају и сл.); истраживачке пројектне активности (нпр. колики број ученика у одељењу воли/не воли пливање, скијање, тенис и сл.) графичко приказивање и тумачење резултата.<br><br>Садржаји<br><br>I'm interested in (swimming). What (sports) are you interested in? My hobby is (collecting bagdes). What's your hobby?I love swimming because I'm good at it. I don't like skiing. I'm bad at it. What do you like doing? Peter dosen't like |

| | | |
|---|---|---|
| | | football. Sally is crazy about dancing. My favourite sport is tennis. What's your favourite sport? What are your hobbies and interests? Fifteen out of thirty people like tennis – eight boys and seven girls.<br><br>Придевско-предлошке фразе – interested in, good/bad at, crazy about…<br><br>Глаголи like/love/hate + глаголска именица<br><br>Питања са What, Who, Why …<br><br>(Интер)културни садржаји: интересовања, хобији, забава, разонода, спорт и рекреација; уметност (књижевност за младе, стрип, музика, филм). |
| Изражавање мишљења (слагања и неслагања) | – разуме и формулише једноставније исказе којима се тражи мишљење, изражава слагање/неслагање; | Језичке активности у комуникативним ситуацијама<br><br>Слушање и читање једноставнијих текстова у вези са тражењем мишљења и изражавањем слагања/неслагања; усмено и писано тражење мишљења и изражавање слагања и неслагања.<br><br>Садржаји<br><br>What do you think of/about…? How do you like it? Please tell me about… Do you agree with (me)? I think/feel it's OK/Okay. You're right/wrong! That's true. Exactly. Tht's not true. I'm not sure. I like/don't like it because it's boring.<br><br>The Present Simple Tense (think, like, agree…)<br><br>Питања са What, Why, How …<br><br>(Интер)културни садржаји: поштовање основних норми учтивости у комуникацији са вршњацима и одраслима. |
| Изражавање количине, бројева и цена | – разуме једноставније изразе који се односе на количину нечега;<br><br>– пита и каже колико нечега има/нема, користећи једноставнија језичка средства;<br><br>– на једноставан начин затражи артикле у | Језичке активности у комуникативним ситуацијама<br><br>Слушање и читање једноставнијих текстова који говоре о количини нечега; постављање питања у вези с количином и одговарање на њих, усмено и писано; слушање и читање текстова на теме поруџбине у ресторану, куповине, играње улога (у ресторану, у |

| | | |
|---|---|---|
| | продавници једноставним изразима за количину, наручи јело и/или пиће у ресторану и пита/каже/израчуна колико нешто кошта;<br><br>– састави списак за куповину – намирнице и количина намирница (две векне хлеба, пакет тестенине, три конзерве туњевине и сл.);<br><br>– изрази количину у мерама – 100 gr шећера, 300 gr брашна и сл. | продавници, у кухињи…); писање списка за куповину; записивање и рачунање цена.<br><br>Садржаји<br><br>How many people are there in the park? There are two men/women and three children in the park. How much milk does he need? Is there any butter in the fridge? No, there isn't any butter, but there's some margarine. I haven't got any food for you. I've got some lemonade/strawberries. There isn't much fruitin the bowl. There aren't many biscuits left in the cupboard. There are a lot of spoons and forks and some/six knives on the table. I need a hundred grams of sugar (100 g)/a bottle of (fizzy) water/2 kilos of potatoes. Can I have a sandwich and a glass of juice please? That's £7.80. Shopping list: a packet of butter, two loaves of bread, three pots of yoghurt, a bunch of bananas…<br><br>Основни бројеви до 1000.<br><br>Правилна множина именица.<br><br>Множина именица које се завршавају на -y, -f/fe: strawberries, shelves, knives...<br><br>Множина именица које се завршавају на -o: kilos, potatoes…<br><br>Синкретизам једнине и множине: sheep, fish...<br><br>Најчешћи облици неправилне множине (men, women, children, people, feet, teeth, mice....)<br><br>Бројиве и небројиве именице – pounds, money...<br><br>Детерминатори – some, any, no.<br><br>Квантификатори – much, many, a lot of.<br><br>Питања са How much/many.<br><br>(Интер)културни садржаји: друштвено окружење; локална мерна јединица за тежину (фунта); валута, намирнице и производи специфични за циљну културу. |

**КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА**
Други страни језик

Српски језик и књижевност; Српски као нематерњи језик;  Матерњи језик.

Предмет: ЛИКОВНА КУЛТУРА - 5. РАЗРЕД

| | |
|---|---|
| **Назив предмета** | **ЛИКОВНА КУЛТУРА** |
| **Циљ** | Циљ наставе и учења *ликовне културе* је да се ученик развијајући стваралачко и креативно мишљење и естетичке критеријуме кроз практични рад, оспособљава за комуникацију и решавање проблема и да изграђује позитиван однос према уметничком наслеђу и културној баштини свог и других народа. |
| Разред | **пети** |
| Годишњи фонд часова | **72 часова** |

| **ОБЛАСТ/ТЕМА** | **ИСХОДИ**<br>**У оквиру области/теме ученик ће бити у стању да:** | **САДРЖАЈИ** |
|---|---|---|
| РИТАМ | – опише ритам који уочава у природи, окружењу и уметничким делима;<br><br>– пореди утисак који на њега/њу остављају различите врсте ритма;<br><br>– гради правилан, неправилан и слободан визуелни ритам, спонтано или с одређеном намером;<br><br>– користи, у сарадњи са другима, одабране садржаје као подстицај за стварање оригиналног визуелног ритма;<br><br>– разматра, у групи, како је учио/ла о визуелном ритму и где та знања може применити;<br><br>– направи, самостално, импровизовани прибор од одабраног материјала;<br><br>– искаже своје мишљење о томе зашто људи стварају уметност; | Поступци за безбедно и одговорно коришћење и одржавање прибора и радне површине;<br><br>Материјал из природе, вештачки материјал, материјал за рециклажу, рециклирани материјал, импровизовани прибор, школски прибор и материјал, професионални прибор;<br><br>Ритам у природи (смена дана и обданице, смена годишњих доба, таласи, падавине...); Ритам у простору (распоред тродимензионалних облика у природи, урбаним срединама и у ближем окружењу ученика). Ритам у структури (грађи) облика. Ритам у текстури природних и вештачких материјала;<br><br>Врсте ритма. Правилан и неправилан ритам. Слободан ритам. Спонтани ритам (ритам линија, облика, мрља). Функције ритма – понављање боја, линија и/или облика да би се постигла динамичност (живост) или ред. Утисак који различите врсте ритма остављају на посматрача. Субјективни утисак кретања и оптичка илузија кретања;<br><br>Ритам као принцип компоновања у делима ликовних уметности. Ритам у другим |

| | | |
|---|---|---|
| | | врстама уметности. Примена визуелног ритма у свакодневном животу;<br><br>Различити ритмови као подстицај за стваралачки рад – звуци из природе и окружења, музика, кретање у природи и окружењу, плес...;<br><br>Уметничко наслеђе – значај праисторијског наслеђа на простору Србије и у свету. |
| ЛИНИЈА | – опише линије које уочава у природи, окружењу и уметничким делима;<br><br>– пореди утисак који на њега/њу остављају различите врсте линија;<br><br>– гради линије различитих вредности комбинујући материјал, угао и притисак прибора/материјала;<br><br>– користи одабране садржаје као подстицај за стварање оригиналних цртежа;<br><br>– црта разноврсним прибором и материјалом изражавајући замисли, машту, утиске и памћење опаженог;<br><br>– разматра, у групи, како је учио/ла о изражајним својствима линија и где се та знања примењују;<br><br>– искаже своје мишљење о томе како је развој цивилизације утицао на развој уметности; | Врсте линија и изражајна својства линија. Линије у природи и окружењу. Линија као ивица тродимензионалних облика;<br><br>Изражајна својства линија у односу на прибор, материјал, притисак и угао под којим се држи прибор/материјал. Савремена средства за цртање – дигитална табла и оловка за цртање, 3Д оловка, апликативни програми за цртање... Својства линије у апликативном програму за цртање. Цртање светлом;<br><br>Уметнички цртеж, аматерски цртеж, дечји цртеж, схематски цртеж, технички цртеж, научне илустрације... Врсте уметничког цртежа – скица, студија, илустрација, стрип, карикатура, графити... Занимања у којима је неопходна вештина слободоручног цртања;<br><br>Поступци грађења цртежа додавањем и одузимањем линија. Лавирани цртеж. Линеарни цртеж. Цртеж у боји;<br><br>Текстура (ликовни елемент). Поступци грађења текстуре линијама. Ритам линија;<br><br>Различити садржаји као подстицај за стваралачки рад (облици из природе и окружења, звуци из природе и окружења, музика, кретање у природи и окружењу, текст, писмо...);<br><br>Читање (декодирање) цртежа, стрипа, карикатуре, графита, рекламних порука...<br><br>Уметничко наслеђе – значај наслеђа првих цивилизација. |
| ОБЛИК | – пореди облике из природе, окружења и уметничких дела према задатим условима; | Дводимензионални и тродимензионални облици. Правилни геометријски облици (геометријске фигуре и тела). Правилни |

| | | |
|---|---|---|
| | – гради апстрактне и/или фантастичне облике користећи одабране садржаје као подстицај за стваралачки рад;<br><br>– наслика реалне облике у простору самостално мешајући боје да би добио/ла жељени тон;<br><br>– обликује препознатљиве тродимензионалне облике одабраним материјалом и поступком;<br><br>– преобликује предмет за рециклажу дајући му нову употребну вредност;<br><br>– комбинује ритам, линије и облике стварајући оригиналан орнамент за одређену намену;<br><br>– објасни зашто је дизајн важан и ко дизајнира одређене производе;<br><br>– разматра, у групи, како је учио/ла о облицима и где та знања примењује;<br><br>– искаже своје мишљење о томе зашто је уметничко наслеђе важно; | облици у природи и у ликовној уметности. Неправилни облици;<br><br>Својства облика. Величина облика. Боја облика. Реална и имагинарна функција облика. Карактеристични детаљи и својства по којима је облик препознатљив. Светлост као услов за опажање облика. Изглед облика посматраног из различитих углова. Стилизовање облика;<br><br>Статични облици. Кретање облика (кретање статичних облика помоћу ветра и воде, карактеристично кретање бића и машина);<br><br>Распоред облика у простору и њихово дејство на посматрача. Положај облика у равни – линија хоризонта, планови и величина облика у односу на растојање од посматрача. Преклапање, прожимање, додиривање облика;<br><br>Поступци грађења апстрактних и фантастичних облика (превођење реалних облика у апстрактне одузимањем карактеристичних детаља, превођење реалних облика у фантастичне додавањем неочекиваних детаља, грађење имагинарних и апстрактних облика на основу једне, две и три информације...);<br><br>Луминообјекти. ЛЕД технологија у савременој уметности. Обликовање простора светлом;<br><br>Обликовање (дизајн) употребних предмета. Преобликовање материјала и предмета за рециклажу;<br><br>Различити садржаји као подстицај за стваралачки рад (облици из природе и окружења, кретање у природи и окружењу, уметничка дела, етно наслеђе, садржаји других наставних предмета...);<br><br>Орнамент и орнаментика. Функција орнамента. Симетрија. Ритам линија, боја и облика у орнаменту;<br><br>Уметничко наслеђе – наслеђе етно културе. Значајни римски споменици на тлу Србије. |

| | | |
|---|---|---|
| ВИЗУЕЛНО СПОРАЗУМЕВАЊЕ | – пореди различите начине комуницирања од праисторије до данас;<br><br>– обликује убедљиву поруку примењујући знања о ритму, линији, облику и материјалу;<br><br>– изрази исту поруку писаном, вербалном, невербалном и визуелном комуникацијом;<br><br>– тумачи једноставне визуелне информације;<br><br>– објасни зашто је наслеђе културе важно. | Различите врсте комуникације од праисторије до данас;<br><br>Невербална комуникација – читање информација; израз лица и карактеристичан положај тела;<br><br>Читање визуелних информација (декодирање). Визуелно изражавање;<br><br>Уметничко наслеђе – значај наслеђа за туризам и за познавање сопственог порекла. |

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА : Сви предмети

ПРЕДМЕТ: МУЗИЧКА КУЛТУРА - *5. РАЗРЕД*

| **Назив предмета** | **МУЗИЧКА КУЛТУРА** |
|---|---|
| **Циљ** | Циљ наставе и учења *музичке културе* је да код ученика, развијајући интересовања за музичку уметност, стваралачко и критичко мишљење, естетске критеријуме, формира естетску перцепцију и музички укус, као и одговоран однос према очувању музичког наслеђа и култури свога и других народа. |
| Разред | **пети** |
| Годишњи фонд часова | **72 часова** |

| ОБЛАСТ/ ТЕМА | ИСХОДИ<br>У оквиру области/теме ученик ће бити у стању да: | САДРЖАЈИ |
|---|---|---|
| ЧОВЕК И МУЗИКА | - наведе начине и средства музичког изражавања у праисторији и античком добу;<br>- објасни како друштвени развој утиче на начине и облике му- зичког изражавања;<br>- искаже своје мишљење о значају и улози музике у животу чо- века;<br>- реконструише у сарадњи са другима начин комуникације кроз музику у смислу ритуалног понашања и пантеизма;<br>- идентификује утицај ритуалног понашања у музици савреме- ног доба (музички елементи, наступ и сл.); | <u>Човек у праисторији</u><br>Улога музике у првобитном друштву;<br>Човек и ритуал: улога музике у ритуалу (музичко-антрополошка истраживања);<br>Магијска моћ музике;<br>Елементи музичког тока: покрет, ритам (ритам као основа риту- ала), коло/групни плес;<br>Покрет: порекло плеса; Слушање/доживљај ритма телом; Најстарија фолклорна музичка традиција у Србији и светске ба- штине.<br><u>Човек Антике</u><br>Божанска природа музике:<br>митолошка свест античког човека;<br>музички атрибути богова;<br>музика и држава.<br>Музика у храму и музика на двору;<br>Примери различитих инструмената и музичких облика у антич- ким цивилизацијама;<br><br>Улога и место музике у античким цивилизацијама: Индија, Су- мер/Вавилон, Кина, Египат, Грчка, Рим;<br>Појава првих нотација, пентатоника; |
| МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТИ | - класификује инструменте по начину настанка звука;<br>- опише основне карактеристике удараљки;<br>- препозна везу између избора врсте инструмента и догађаја, од- носно прилике када се музика изводи;<br>- користи могућности ИКТ-а у примени знања о музичким ин- струментима (коришћење доступних апликација); | Најстарији инструменти: тело, удараљке, дувачки, жичани; Удараљке – настанак, првобитни облик и развој;<br>Ритмичке удараљке као најједноставнија група инструмената; Мелодијске удараљке; |

| | | |
|---|---|---|
| **СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ** | - изражава се покретима за време слушања музике;<br>- вербализује свој доживљај музике;<br>- идентификује ефекте којима<br>- различити елементи музичке изражајности (мелодија, ритам, темпо, динамика) утичу на тело и осећања;<br>- анализира слушано дело у односу на извођачки састав и ин- струменте;<br>- илуструје примере коришћења плесова и музике према намени у свакодневном животу (војна музика, обредна музика, музика за забаву...);<br>- критички просуђује лош утицај прегласне музике на здравље;<br>- понаша се у складу са правилима музичког бонтона;<br>- користи могућности ИКТ-а за слушање музике; | Елементи музичке изражајности – темпо, динамика, тонске боје различитих гласова и инструмената;<br>Слушање вокалних, вокално-инструменталних и кратких инструменталних композиција, домаћих и страних композитора; Слушање дела најстарије фолклорне традиције српског и дру- гих народа;<br>Слушање народних и уметничких дела инспирисаних фолклором народа и народности, различитог садржаја, облика и расположења, као и музичких прича; |

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА:
српски језик и књижевност; Матерњи језик, Страни језик, Историја, Географија; Математика, Биологија, Ликовна култура, Физичко и здравствено васпитање, Информатика и рачунарство, Грађанско васпитање; Верска настава.

Предмет: ИСТОРИЈА - 5. РАЗРЕД

| **Назив предмета** | **ИСТОРИЈА** |
|---|---|
| **Циљ** | **Циљ** наставе и учења *историје* је да ученик, изучавајући историјске догађаје, појаве, процесе и личности, стекне основна историјска знања и компе- тенције неопходне за разумевање савременог света, развије вештине критичког мишљења и одговоран однос према себи, сопственом и националном идентитету, културно-историјском наслеђу, друштву и држави у којој живи. |
| Разред | **пети** |
| Годишњи фонд часова | **36 часова** |

| **ОБЛАСТ/ТЕМА** | **ИСХОДИ**<br><br>**По завршеној области/теми ученик ће бити у стању да:** | **САДРЖАЈИ** |
|---|---|---|
| ОСНОВИ ПРОУЧАВАЊА ПРОШЛОСТИ | – разликује основне временске одреднице (годину, деценију, век, миленијум, еру);<br><br>– лоцира одређену временску одредницу на временској ленти; | Основни садржаји<br><br>Појам прошлости и историја као наука о прошлости људског друштва.<br><br>Хронологија – рачунање времена. |

| | | |
|---|---|---|
| | – разликује начине рачунања времена у прошлости и садашњости;<br><br>– именује периоде прошлости и историјске периоде и наведе граничне догађаје;<br><br>– разврста историјске изворе према њиховој основној подели;<br><br>– повеже врсте историјских извора са установама у којима се чувају (архив, музеј, библиотека); | Подела прошлости и периодизација историје.<br><br>Историјски извори – дефиниција, основна подела и установе у којима се чувају.<br><br>Проширени садржаји<br><br>Сродне науке и помоћне историјске науке.<br><br>Историја око нас.<br><br>Историјско наслеђе – тековине. |
| ПРАИСТОРИЈА | – наведе главне проналаске и опише њихов утицај на начин живота људи у праисторији;<br><br>– разликује основне одлике каменог и металног доба; | Основни садржаји<br><br>Основне одлике праисторије (начин живота људи, проналасци).<br><br>Подела праисторије (камено, метално доба).<br><br>Проширени садржаји<br><br>Најважнији праисторијски локалитети у Европи и Србији (Ласко, Алтамира, Лепенски Вир, Винча...). |
| СТАРИ ИСТОК | – лоцира на историјској карти најважније цивилизације и државе Старог истока;<br><br>– користећи историјску карту, доведе у везу особине рељефа и климе са настанком цивилизација Старог истока;<br><br>– одреди место припадника друштвене групе на графичком приказу хијерархије заједнице;<br><br>– пореди начин живота припадника различитих друштвених слојева на Старом истоку;<br><br>– наведе најважније одлике државног уређења цивилизација Старог истока;<br><br>– идентификује основна обележја и значај религије у цивилизацијама Старог истока; | Основни садржаји<br><br>Појам Старог истока – географске одлике, најзначајније цивилизације (Месопотамија, Египат, Јудеја, Феникија).<br><br>Друштвени односи (робовласничко и теократско друштво) и државно уређење (монархија – царства/краљевства) у цивилизацијама Старог истока.<br><br>Основне одлике привреде и свакодневни живот – обичаји, занимања, култура исхране и становања.<br><br>Култура и историјско наслеђе народа Старог истока – религија (монотеизам и политеизам), писмо, књижевност, уметност, наука, цивилизацијске тековине (математика, архитектура, календар, иригациони систем, саобраћајна средства, медицина, закони...).<br><br>Проширени садржаји<br><br>Специфичности египатске религије. |

| | | |
|---|---|---|
| | – разликује врсте писама цивилизација Старог истока;<br><br>– илуструје примерима важност утицаја привредних, научних и културних достигнућа народа Старог истока на савремени свет;<br><br>– користећи дату информацију или ленту времена, смести историјску појаву, догађај и личност у одговарајући миленијум или век;<br><br>– изложи, у усменом или писаном облику, историјске догађаје исправним хронолошким редоследом;<br><br>– прикупи и прикаже податке из различитих извора информација везаних за одређену историјску тему;<br><br>– визуелне и текстуалне информације повеже са одговарајућим историјским периодом или цивилизацијом; | Специфичности религија цивилизација Месопотамије.<br><br>Основне одлике јудаизма.<br><br>Најважније цивилизације Далеког истока (Индија, Кина). |
| АНТИЧКА ГРЧКА | – опише особености природних услова и географског положаја античке Грчке;<br><br>– лоцира на историјској карти најважније цивилизације и државе античке Грчке;<br><br>– приказује друштвену структуру и државно уређење грчких полиса на примеру Спарте и Атине;<br><br>– пореди начин живота припадника различитих друштвених слојева у античкој Грчкој;<br><br>– идентификује узроке и последице грчко-персијских ратова и Пелопонеског рата;<br><br>– истражи основна обележја и значај религије старих Грка; | Основни садржаји<br><br>Појам античке Грчке – географске одлике.<br><br>Најстарији период грчке историје (Критска и Микенска цивилизација).<br><br>Грчки митови (појам, примери) и хомерски епови.<br><br>Колонизација и основне одлике привреде.<br><br>Полиси – Спарта и Атина (појам полиса, структура друштва, државно уређење).<br><br>Грчко-персијски ратови.<br><br>Пелопонески рат – узроци и последице.<br><br>Култура и свакодневни живот (религија, олимпијске игре, митологија, уметност, наука, обичаји, занимања).<br><br>Хеленистичко доба и његова култура. |

| | | |
|---|---|---|
| | – разликује легенде и митове од историјских чињеница;<br><br>– наведе значај и последице освајања Александра Великог;<br><br>– илуструје примерима важност утицаја привредних, научних и културних достигнућа античке Грчке и хеленистичког доба на савремени свет;<br><br>– користећи дату информацију или ленту времена, смести историјску појаву, догађај и личност из историје античке Грчке и хеленизма у одговарајући миленијум, век или деценију;<br><br>– израчуна временску удаљеност између појединих догађаја;<br><br>– користи основне историјске појмове; | Историјско наслеђе (институције, закони, књижевност, позориште, филозофија, демократија, медицина, уметност, архитектура, беседништво, олимпијске игре).<br><br>Проширени садржаји<br><br>Пелопонески рат (ток рата, најважнији догађаји и личности).<br><br>Најистакнутије личности: Драконт, Перикле, Филип II, Аристотел, Архимед...<br><br>Грчка митологија, пантеон.<br><br>Седам светских чуда античког доба. |
| АНТИЧКИ РИМ | – лоцира на историјској карти простор настанка и ширења Римске државе;<br><br>– наведе основне разлике између античке римске републике и царства;<br><br>– разликује узроке од последица најзначајнијих догађаја у историји античког Рима;<br><br>– истражи основна обележја и значај религије античког Рима;<br><br>– илуструје примерима важност утицаја привредних, научних и културних достигнућа античког Рима на савремени свет;<br><br>– пореди начин живота припадника различитих друштвених слојева у античком Риму; | Основни садржаји<br><br>Појам античког Рима – географске одлике и периодизација.<br><br>Оснивање Рима (легенда о Ромулу и Рему).<br><br>Структура друштва и уређење Римске републике.<br><br>Ширење Римске државе (освајања и провинције, привреда).<br><br>Рим у доба царства – принципат и доминат.<br><br>Култура и свакодневни живот (религија, уметност, наука, обичаји, занимања).<br><br>Хришћанство – појава и ширење.<br><br>Пад Западног римског царства (почетак Велике сеобе народа, подела царства и пад Западног царства).<br><br>Историјско наслеђе (абецеда, календар, медицина, уметност, архитектура, путеви, водовод, канализација, терме, римски |

| | | |
|---|---|---|
| | – наведе најзначајније последице настанка и ширења хришћанства;<br><br>– лоцира на карти најважније римске локалитете на територији Србије;<br><br>– користећи дату информацију или ленту времена, смести историјску појаву, догађај и личност из историје античког Рима у одговарајући миленијум, век или деценију. | бројеви, хришћанство, римско наслеђе на територији Србије).<br><br>Проширени садржаји<br><br>Етрурци.<br><br>Римска војска.<br><br>Римски градови на територији Србије.<br><br>Најистакнутије личности: Ханибал, Цицерон, Јулије Цезар, Клеопатра, Октавијан Август, Константин Велики...).<br><br>Римски пантеон.<br><br>Гладијаторске борбе. |

**КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА :**

Српски језик и књижевност; Матерњи језик; Географија; Ликовна култура; Музичка култура;

Верска настава; Грађанско васпитање.

Предмет: ГЕОГРАФИЈА - 5. РАЗРЕД

| | |
|---|---|
| **Назив предмета** | **ГЕОГРАФИЈА** |
| **Циљ** | **Циљ** наставе и учења *географије* је да ученик изучавањем географских објеката, појава и процеса у природном и друштвеном окружењу и међусоб- ној повезаности са њима развије одговоран однос према себи, природи и будућности планете Земље |
| Разред | **пети** |
| Годишњи фонд часова | **36 часова** |

| ОБЛАСТ/ТЕМА | - **ИСХОДИ**<br>- **По завршеној области/теми ученик ће бити у стању да:** | САДРЖАЈИ |
|---|---|---|
| **ЧОВЕК И ГЕОГРАФИЈА** | - повеже постојећа знања о природи и друштву са географијом као науком;<br>- повеже географска знања о свету са историјским развојем људ- ског друштва и научно-техничким прогресом;<br>- на примерима покаже значај учења географије за свакодневни живот човека;<br>- разликује одговорно од неодговорног понашања човека према природним ресурсима и опстанку живота на планети Земљи; | Ширење географских хоризоната и велика географска открића. Одговорност човека према планети Земљи. |

| | | | |
|---|---|---|---|
| **ВАСИОНА** | | - разликује појмове васиона, галаксија, Млечни пут, Сунчев си- стем, Земља;<br>- објасни и прикаже структуру Сунчевог система и положај Зе- мље у њему;<br>- разликује небеска тела и наводи њихове карактеристике;<br>- одреди положај Месеца у односу на Земљу и именује месечеве мене; | Васиона, галаксија, Млечни пут, звезде, сазвежђа.<br><br>Сунчев систем: Сунце, планете, сателити, Месец, месечеве мене, астероиди, комете, метеори. |
| **ПЛАНЕТА ЗЕМЉА** | **Облик Земље и структура њене површине** | - помоћу глобуса опише облик Земље и наведе доказе о њеном облику;<br>- помоћу карте опише распоред копна и воде на Земљи и наведе називе континената и океана;<br>- примерима објасни деловање Земљине теже на географски омотач; | Облик и димензије Земље, распоред копна и воде на Земљи Сила Земљине теже, глобус, екватор, полови. |
| | **Земљина кретања** | - разликује и објасни Земљина кретања и њихове последице;<br>- повеже смер ротације са сменом дана и ноћи;<br>- повеже нагнутост земљине осе са различитом осветљеношћу површине Земље;<br>- повеже револуцију Земље са сменом годишњих доба на север- ној и јужној полулопти и појавом топлотних појасева; | Ротација Земље и последица ротације: смена обданице и ноћи, привидно кретање Сунца, локално време.<br><br>Револуција Земље и последице револуције: неједнака дужина обданице и ноћи током године, смена годишњих доба, календар, топлотни појасеви. |
| | **Унутраш ња грађа и рељеф Земље** | - разликује деловање унутрашњих сила (сила Земљине теже, унутрашња топлота Земље);<br>- разликује основне омотаче унутрашње грађе Земље;<br>- наведе спољашње силе (ветар, вода) Земље;<br>- помоћу карте и цртежа опише начине и последице кретања ли- тосферних плоча (вулканизам, земљотреси, набирање и раседа- ње);<br>- разликује хипоцентар и епицентар и наведе трусне зоне у све- ту и у Србији;<br>- наведе поступке које ће предузети за време земљотреса ;<br>- опише процес вулканске ерупције и њене последице;<br>- помоћу фотографија или узорка стена разликује основне вр- сте стена, описује њихов настанак и наводи примере за њихово коришћење; | Постанак и унутрашња грађа Земље, литосферне плоче: кретање плоча, промена положаја континената.<br><br>Вулканизам и земљотреси: елементи, настанак, зоне појава у свету и Србији, последице и шта радити у случају земљотреса.<br><br>Стене: магматске, седиментне, метаморфне. |

| | | | |
|---|---|---|---|
| | | - помоћу карте, цртежа и мултимедија објашњава настанак пла- нина и низија и разликује надморску и релативну висину;<br>- разликује ерозивне и акумулативне процесе;<br>- наведе примере деловања човека на промене у рељефу (бране, насипи, копови); | Постанак рељефа процесима набирања и раседања, планине, ни- зије, надморска и релативна висина.<br><br>Обликовање рељефа дејством воде (радом река, таласа, леда, растварање стена) и ветра.<br><br>Човек и рељеф (позитивни и негативни утицаји). |
| | **Ваздушни омотач Земље** | - опише структуру атмосфере;<br>- наведе временске промене које се дешавају у тропосфери (ве- трови, падавине, облаци, загревање ваздуха...);<br>- разликује појам времена од појма клима;<br>- наведе климатске елементе и чиниоце и основне типове климе;<br>- графички представи и чита климатске елементе (климадија- грам) користећи ИКТ;<br>- користи дневне метеоролошке извештаје из медија и планира своје активности у складу са њима;<br>- наводи примере утицаја човека на загађење атмосфере и пред- виђа последице таквог понашања;<br>- наводи примере о утицају атмосферских непогода на човека (екстремне температуре и падавине, град, гром, олуја); | - Атмосфера (састав, структура и значај).<br><br>Време и клима: климатски елементи и појаве (температура, при- тисак, влажност ваздуха, падавине, облачност, ветар).<br><br>Климатски чиниоци, основни типови климе.<br><br>Човек и клима (атмосферске непогоде, утицај човека на климу). |
| | **Воде на Земљи** | - уочава и разликује на географској карти океане, већа мора, за- ливе и мореузе;<br>- наведе и опише својства морске воде;<br>- помоћу карте прави разлику између речне мреже и речног сли- ва;<br>- наведе и опише елементе реке (извор, ушће, различити падови на речном току);<br>- разликује типове језерских басена према начину постанка;<br>- наведе узроке настанка поплава и бујица и објасни последице њиховог дејства;<br>- наведе поступке које ће предузети за време поплаве и након ње;<br>- наведе примере утицаја човека на загађивање вода и предвиђа последице таквог понашања; | Светско море и његова хоризонтална подела, својства морске воде (сланост, температура, боја, провидност), кретање морске воде (таласи, цунами, плима и осека, морске струје).<br><br>Воде на копну: подземне воде и извори, реке, језера и ледници. Човек и вода – поплаве и бујице, заштита вода од загађења. |
| | **Биљни и животињск** | - помоћу карте повеже климатске услове са распрострањеношћу живог света на Земљи;<br>- помоћу карте наведе природне зоне и карактеристичан живи свет у њима; | Распростирање биљног и животињског света на Земљи. Угроженост и заштита живог света. |

| | | | |
|---|---|---|---|
| | **и свет на Земљи** | - опише утицај човека на изумирање одређених биљних и жи- вотињских врста;<br>- наведе примере за заштиту живог света на Земљи. | |

**КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА:**

Биологија; Историја ; Математика; Информатика и рачунарство; Физичко и здравствено васпитање;

Ликовна култура

Предмет: МАТЕМАТИКА - 5. РАЗРЕД

| **Назив предмета** | **МАТЕМАТИКА** |
|---|---|
| **Циљ** | **Циљ** наставе и учења *математике* је да ученик, овладавајући математичким концептима, знањима и вештинама, развије основе апстрактног и кри- тичког мишљења, позитивне ставове према математици, способност комуникације математичким језиком и писмом и примени стечена знања и ве- штине у даљем школовању и решавању проблема из свакодневног живота, као и да формира основ за даљи развој математичких појмова. |
| Разред | **пети** |
| Годишњи фонд часова | **144 часова** |

| ОБЛАСТ/ТЕМА | ИСХОДИ<br>По завршеној области/теми ученик ће бити у стању да: | САДРЖАЈИ |
|---|---|---|
| **ПРИРОДНИ БРОЈЕВИ И ДЕЉИВОСТ** | - израчуна вредност једноставнијег бројевног израза и реши једноставну линеарну једначину или неједначину (у скупу природ- них бројева);<br>- реши једноставан проблем из свакодневног живота користећи бројевни израз, линеарну једначину или неједначину (у скупу природних бројева);<br>- примени правила дељивости са 2, 3, 4, 5, 9, 25 и декадним је- диницама;<br>- разликује просте и сложене бројеве и растави број на просте чиниоце;<br>- одреди и примени НЗС и НЗД;<br>- изводи скуповне операције уније, пресека, разлике и правилно употребљава одговарајуће скуповне ознаке;<br>правилно користи речи *и*, *или*, *не*, *сваки* у математичко-логич- ком смислу; | Први део<br>Својства операција сабирања, множења, одузимања и дељења у скупу $N_0$.<br>Дељење са остатком у скупу $N_0$ (једнакост $a = bq + r,\ 0 \le r<b$).<br>Својства дељивости; чиниоци и садржаоци природног броја.<br>Дељивост са 2, 5 и декадним јединицама. Дељивост са 4 и 25.<br>Дељивост са 3 и 9.<br>Скупови и скуповне операције: унија, пресек и разлика.<br><br>Други део<br>Прости и сложени бројеви.<br>Ератостеново сито.<br>Растављање природних бројева на просте чиниоце.<br><br>Заједнички делилац и највећи заједнички делилац. Еуклидов ал- горитам за налажење НЗД.<br>Заједнички садржалац и најмањи заједнички садржалац. Веза између НЗД и НЗС. |
| **ОСНОВНИ ПОЈМОВИ ГЕОМЕТРИЈЕ** | - анализира односе датих геометријских објеката и запише их математичким писмом;<br>- опише основне појмове у вези са кругом (центар, полупреч- ник, тангента, тетива) и одреди положај тачке и праве у односу на круг;<br>- нацрта праву паралелну датој правој користећи геометријски прибор;<br>- упореди, сабира и одузима дужи, конструктивно и рачунски;<br>- преслика дати геометријски објекат централном симетријом и транслацијом,<br>правилно користи геометријски прибор; | Тачке и праве; односи припадања и распореда. Однос правих у равни; паралелност.<br>Мерење дужине и једнакост дужи.<br>Кружница и круг. Кружница и права.<br>Преношење и надовезивање дужи.<br>Централна симетрија.<br>Вектор и транслација. |

| | | |
|---|---|---|
| **УГАО** | - идентификује врсте и опише својства углова (суседни, упо- редни, унакрсни, углови на трансверзали, углови са паралелним крацима) и примени њихове узајамне односе;<br>- нацрта праву нормалну на дату праву користећи геометријски прибор;<br>- измери дати угао и нацрта угао задате мере;<br>- упореди, сабере и одузме углове рачунски и конструктивно,<br>реши једноставан задатак применом основних својства парале- лограма (једнакост наспрамних страница и наспрамних углова); | Угао, централни угао; једнакост углова.<br>Надовезивање углова (суседни углови, конструктивно упоређи- вање, сабирање и одузимање углова).<br>Упоредни углови; врсте углова.<br>Мерење углова, сабирање и одузимање мере углова.<br>Угао између две праве; нормалне праве; унакрсни углови. Углови на трансверзали.<br>Транслација и углови. |
| **РАЗЛОМЦИ** | - прочита, запише, упореди и представи на бројевној полуправој разломке и децималне бројеве и преводи их из једног записа у други;<br>- одреди месну вредност цифре у запису децималног броја,<br>- заокругли број и процени грешку заокругљивања;<br>- израчуна вредност једноставнијег бројевног израза и реши јед- ноставну линеарну једначину и неједначину;<br>- реши једноставан проблем из свакодневног живота користећи бројевни израз, линеарну једначину или неједначину;<br>- одреди проценат дате величине;<br>- примени размеру у једноставним реалним ситуацијама;<br>- примени аритметичку средину датих бројева;<br>сакупи податке и прикаже их табелом и кружним дијаграмом и по потреби користи калкулатор или расположиви софтвер; | Први део Појам разломка облика *a/b* (*a, b*∈*N*).<br>Придруживање тачака бројевне полуправе разломцима.<br>Проширивање, скраћивање и упоређивање разломака. Децимални запис броја и превођење у запис облика *a/b* (*b≠0*). Упоређивање бројева у децималном запису.<br>Заокругљивање бројева.<br><br>Други део<br>Основне рачунске операције с разломцима (у оба записа) и њи- хова својства. Изрази.<br>Једначине и неједначине у скупу разломака.<br><br>Трећи део<br>Примене разломака (проценти, аритметичка средина, размера).<br>Основна неједнакост $p < (p+q)/2 < q$. |
| **ОСНА СИМЕТРИЈА** | - идентификује осносиметричну фигуру и одреди њену осу си- метрије;<br>- симетрично преслика тачку, дуж и једноставнију фигуру кори- стећи геометријски прибор;<br>- конструише симетралу дужи, симетралу угла и примењује њи- хова својства;<br>конструише праву која је нормална на дату праву или паралел- на датој прави. | Осна симетрија у равни и њене особине. Оса симетрије фигуре.<br>Симетрала дужи и конструкција нормале. Симетрала угла. |

**КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА**

Информатика и рачунарство Техника и технологија Српски језик и књижевност Матерњи

језик; Географија

Предмет: БИОЛОГИЈА - 5. РАЗРЕД

| | |
|---|---|
| **Назив предмета** | **БИОЛОГИЈА** |
| **Циљ** | **Циљ наставе** и учења биологије је да ученик изучавањем живих бића у интеракцији са животном средином и биолошких процеса развије одговоран однос према себи и природи и разумевање значаја биолошке разноврсности и потребе за одрживим развојем. |
| Разред | **пети** |
| Годишњи фонд часова | **72 часова** |

| ОБЛАСТ/ТЕМА | ИСХОДИ<br>По завршеној области/теми ученик ће бити у стању да: | САДРЖАЈИ |
|---|---|---|
| ПОРЕКЛО И РАЗНОВРСНОСТ ЖИВОТА | – истражује особине живих бића према упутствима наставника и води рачуна о безбедности током рада;<br><br>– групише жива бића према њиховим заједничким особинама;<br><br>– одабира макро-морфолошки видљиве особине важне за класификацију живих бића; | Жива бића, нежива природа и биологија.<br><br>Особине живих бића: ћелијска грађа, исхрана, дисање, излучивање, надражљивост, покретљивост, размножавање, раст и развиће.<br><br>Једноћелијски и вишећелијски организми.<br><br>Основе класификације: главни (морфолошки) карактери и особине важне за класификацију. Формирање скупова карактера који се уклапају једни у друге (груписање живих бића).<br><br>Исхрана. Храна као извор енергије и градивних супстанци потребних за обављање свих животних процеса.<br><br>Дисање као размена гасова у различитим срединама.<br><br>Излучивање.<br><br>Надражљивост.<br><br>Покретљивост – кретање.<br><br>Размножавање: бесполно и полно. |

| | | |
|---|---|---|
| | | Раст и развиће. Дужина живота. Промене које човек пролази током развића; пубертет и полна зрелост. |
| ЈЕДИНСТВО ГРАЂЕ И ФУНКЦИЈЕ КАО ОСНОВА ЖИВОТА | – идентификује основне прилагођености спољашње грађе живих бића на услове животне средине, укључујући и основне односе исхране и распрострањење;<br><br>– једноставним цртежом прикаже биолошке објекте које посматра и истражује и означи кључне детаље; | Живот у воденој и копненој средини – изглед, прилагођености на начин живота<br><br>Живот у води – изглед, прилагођености на начин живота.<br><br>Живот на копну – изглед, прилагођености на начин живота.<br><br>Живот под земљом – изглед, прилагођености на начин живота. |
| НАСЛЕЂИВАЊЕ И ЕВОЛУЦИЈА | – прикупља податке о варијабилности организама унутар једне врсте, табеларно и графички их представља и изводи једноставне закључке;<br><br>– разликује наследне особине и особине које су резултат деловања средине, на моделима из свакодневног живота;<br><br>– поставља једноставне претпоставке, огледом испитује утицај срединских фактора на ненаследне особине живих бића и критички сагледава резултате;<br><br>– користи доступну ИКТ и другу опрему у истраживању, обради података и приказу резултата; | Преношење особина са родитеља на потомке. Разлике родитеља и потомака. Разлике полног и бесполног размножавања у настанку варијабилности. Јединке унутар једне врсте се међусобно разликују (варијабилност) – узроци варијабилности: наслеђивање и утицај средине на развиће сваке јединке. Варијабилност организама унутар врсте је предуслов за еволуцију. |
| ЖИВОТ У ЕКОСИСТЕМУ | – доведе у везу промене у спољашњој средини (укључујући утицај човека) са губитком разноврсности живих бића на Земљи;<br><br>– направи разлику између одговорног и неодговорног односа према живим бићима у непосредном окружењу;<br><br>– предлаже акције бриге о биљкама и животињама у непосредном окружењу, учествује у њима, сарађује са осталим учесницима и решава | Жива бића из непосредног окружења.<br><br>Позитиван и негативан утицај људи на жива бића и животну средину..<br><br>Заштита живих бића и животне средине.<br><br>Пројекат очувања природе у мом крају.<br><br>Дивље животиње као кућни љубимци – да или не.<br><br>Значај врста за човека (самоникло јестиво, лековито, отровно биље; животиње као храна и могући преносиоци болести, отровне животиње). |

| | | |
|---|---|---|
| | конфликте на ненасилан начин;<br><br>– илуструје примерима деловање људи на животну средину и процењује последице таквих дејстава; | |
| ЧОВЕК И ЗДРАВЉЕ | – идентификује елементе здравог начина живота и у односу на њих уме да процени сопствене животне навике и избегава ризична понашања. | Здрава исхрана и унос воде. Енергетски напици.<br><br>Штетност дуванског дима и психоактивних супстанци.<br><br>Физичка активност и здравље.<br><br>Промене у пубертету и последице прераног ступања у сексуалне односе. |

**КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА:**
Математика; Физичко и здравствено васпитање ; Информатика и рачунарствоГеографија
Техника и технологија ; Ликовна култура; Српски језик и књижевност Матерњи језик

Предмет: ТЕХНИКА И ТЕХНОЛОГИЈА - 5. РАЗРЕД

| | |
|---|---|
| **Назив предмета** | **ТЕХНИКА И ТЕХНОЛОГИЈА** |
| **Циљ** | **Циљ** наставе и учења *технике и технологије* је да ученик развије техничко-технолошку писменост, да изгради одговоран однос према раду и производњи, животном и радном окружењу, коришћењу техничких и технолошких ресурса, стекне бољи увид у сопствена професионална интересовања и поступа предузимљиво и иницијативно. |
| Разред | **пети** |
| Годишњи фонд часова | **72 часова** |

| ОБЛАСТ/ТЕМА | ИСХОДИ<br>По завршеној области/теми ученик ће бити у стању да: | САДРЖАЈИ |
|---|---|---|
| **ЖИВОТНО И РАДНО ОКРУЖЕЊЕ** | - описује улогу технике, технологије и иновација у развоју заједнице и њихово повезивање<br>- разликује основна подручја човековог рада, производње и пословања у техничко-технолошком подручју<br>- наводи занимања у области технике и технологије<br>- процењује сопствена интересовања у области технике и | • Појам, улога и значај технике и технологије на развој друштва и животног окружења.<br>• Подручја човековог рада и производње, занимања и послови у области технике и технологије.<br>• Правила понашања и рада у кабинету. |

| | | |
|---|---|---|
| | технологије<br>- организује радно окружење у кабинету<br>- правилно и безбедно користи техничке апарате и ИКТ уређаје у животном и радном окружењу | • Организација радног места у кабинету и примена мера заштите на раду.<br>• Коришћење техничких апарата и ИКТ уређаја у животном и радном окружењу. |
| **САОБРАЋАЈ** | - процени како би изгледао живот људи без саобраћаја<br>- класификује врсте саобраћаја и саобраћајних средстава према намени<br>- наводи професије у подручју рада саобраћај<br>- направи везу између савременог саобраћаја и коришћења информационих технологија<br>- разликује безбедно од небезбедног понашања пешака, возача бицикла и дечијих возила<br>- правилно се понаша као пешак, возач бицикла и дечијих возила у саобраћају<br>- користи заштитну опрему за управљање бициклом и дечијим возилима<br>- аргументује неопходност коришћења сигурносних појасева на предњем и задњем седишту аутомобила и увек их користи као путник<br>- повеже место седења у аутомобилу са узрастом ученика<br>- одговорно се понаша као путник у возилу<br>- показује поштовање према другим учесницима у саобраћају<br>- анализира симулирану саобраћајну незгоду на рачунару и идентификује ризично понашање пешака и возача бицикла | • Улога, значај и историјски развој саобраћаја.<br>• Врсте саобраћаја и саобраћајних средстава према намени.<br>• Професије у подручју рада саобраћај.<br>• Употреба информационих технологија у савременом саобраћају<br>• Саобраћајна сигнализација - изглед и правила поступања.<br>• Правила и прописи кретања пешака, возача бицикла и дечијих возила (ролери, скејт, тротинет) у саобраћају - рачунарска симулација и саобраћајни полигон.<br>• Обавезе и одговорност деце као учесника у саобраћају.<br>• Заштитна опрема потребна за безбедно управљање бициклом и дечијим возилима. |
| **ТЕХНИЧКА И ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ** | - самостално црта скицом и техничким цртежом једноставан предмет<br>- правилно чита технички цртеж<br>- преноси податке између ИКТ уређаја<br>- примењује основне поступке обраде дигиталне слике на рачунару<br>- користи програм за обраду текста за креирање документа са графичким елементима<br>- користи Интернет сервисе за претрагу и приступање онлине ресурсима<br>- преузима одговорност за рад<br>- представи идеје и планове за акције које предузима користећи савремену информационо- | • Прибор за техничко цртање (оловка, гумица, лењир, троугаоници, шестар).<br>• Формати цртежа (А3, А4).<br>• Размера.<br>• Типови и дебљине линија (пуна дебела линија; пуна танка линија; пуна танка линија извучена слободном руком; испрекидана танка линија; црта-тачка-црта танка линија).<br>• Геометријско цртање (цртање паралелних правих, цртање нормале на дату праву, цртање углова помоћу лењира и троугаоника). |

| | | |
|---|---|---|
| | комуникациону технологију и софтвер | • Елементи котирања (помоћна котна линија, котна линија, показна линија, котни завршетак, котни број - вредност).<br>• Цртање техничког цртежа са елементима (типови линија, размера и котирање).<br>• Пренос података између ИКТ уређаја (рачунар, таблет, смартпхоне, дигитални фотоапарат).<br>• Апликација за дигиталну обраду слике.<br>• Операције подешавања осветљености и контраста слике.<br>• Промена величине/резолуције слике, издвајање дела слике.<br>• Креирање документа у програму за обраду текста.<br>• Форматирање текста, уметање слике и графике.<br>• Интернет претрага и приступ онлине ресурсима. |
| **РЕСУРСИ И ПРОИЗВОДЊА** | - повезује својства природних материјала са применом<br>- објасни технологије прераде и обраде дрвета, производњу папира, текстила и коже<br>- сече, спаја и врши заштиту папира, текстила, коже и дрвета<br>- правилно и безбедно користи алате и прибор за ручну механичку обраду (маказе, моделарска тестера, брусни папир, стега)<br>- направи план израде једноставног производа и план управљања отпадом<br>- самостално израђује једноставан модел | • Природни ресурси на Земљи: енергија и материјали.<br>• Управљање отпадом (рециклажа; заштита животне средине).<br>• Врсте, својства и примена природних материјала.<br>• Технологија прераде и обраде дрвета.<br>• Технологија прераде и обраде коже.<br>• Текстилна технологија.<br>• Технологија производње папира.<br>• Поступци ручне обраде и спајања папира, текстила, коже и дрвета - сечење/резање, спајање (лепљење) и заштита (лакирање).<br>• Коришћење алата и прибора за ручну обраду и спајање наведених материјала - маказе, моделарска тестера, брусни папир, стега. |
| **КОНСТРУКТОРСКО МОДЕЛОВАЊЕ** | - самостално проналази информације потребне за израду предмета/модела користећи ИКТ и Интернет сервисе<br>- одабира материјале и алате за израду предмета/модела<br>- мери и обележава предмет/модел<br>- ручно израђује једноставан предмет/модел користећи папир | • Израда предмета/модела ручном обрадом и спајањем папира и/или дрвета, текстила, коже коришћењем одговарајућих техника, поступака и алата.<br>• Приказивање идеје, поступка израде и решења/производа. |

| | | |
|---|---|---|
| | и/или дрво, текстил, кожу и одговарајуће технике, поступке и алате<br>- користи програм за обраду текста за креирање документа реализованог решења<br>- самостално представља пројектну идеју, поступак израде и решење/производ<br>- показује иницијативу и јасну оријентацију ка остваривању циљева и постизању успеха<br>- планира активности које доводе до остваривања циљева укључујући оквирну процену трошкова<br>- активно учествује у раду пара или мале групе у складу са улогом и показује поштовање према сарадницима<br>- пружи помоћ у раду другим ученицима<br>- процењује остварен резултат и развија предлог унапређења | • Тимски рад и подела задужења у тиму. |

**КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА**

Информатика и рачунарство, Математика, Биологија, Географија, Ликовна култура

Предмет: ИНФОРМАТИКА И РАЧУНАРСТВО - 5. РАЗРЕД

| | |
|---|---|
| **Назив предмета** | **ИНФОРМАТИКА И РАЧУНАРСТВО** |
| **Циљ** | **Циљ** наставе и учења *информатике и рачунарства* је оспособљавање ученика за управљање информацијама, безбедну комуникацију у дигиталном окружењу, производњу дигиталних садржаја и креирање рачунарских програма за решавање различитих проблема у друштву које се развојем дигиталних технологија брзо мења. |
| Разред | **пети** |
| Годишњи фонд часова | **36 часова** |

| **ОБЛАСТ / ТЕМА** | **ИСХОДИ**<br>По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да: | **САДРЖАЈИ** |
|---|---|---|
| **ИКТ**<br><br>**9 часова** | - наведе примену информатике и рачунарства у савременом животу<br>- правилно користи ИКТ уређаје<br>- именује основне врсте и компоненте ИКТ уређаја<br>- прави разлику између хардвера, софтвера и | Предмет изучавања информатике и рачунарства.<br>ИКТ уређаји, јединство хардвера и софтвера.<br>Подешавање радног окружења.<br>Организација података. |

| | | |
|---|---|---|
| | сервиса<br>- прилагоди радно окружење кроз основна подешавања<br>- креира дигитални слику и примени основне акције едитовања и форматирања (самостално и сараднички)<br>- креира текстуални документ и примени основне акције едитовања и форматирања (самостално и сараднички)<br>- примени алате за снимање и репродукцију аудио и видео записа<br>- креира мултимедијалну презентацију и примени основне акције едитовања и форматирања (самостално и сараднички)<br>- сачува и организује податке<br>- разликује основне типове датотека | Рад са сликама.<br>Рад са текстом.<br>Рад са мултимедијом.<br>Рад са презентацијама. |
| **ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ**<br><br>**5 часова** | - реагује исправно када дође у потенцијално небезбедну ситуацију у коришћењу ИКТ уређаја;<br>- доводи у везу значај правилног одлагања дигиталног отпада и заштиту животне средине<br>- разликује безбедно од небезбедног, пожељно од непожељног понашања на интернету<br>- реагује исправно када дођу у контакт са непримереним садржајем или са непознатим особама путем интернета<br>- приступа интернету, самостално претражује, проналази информације у дигиталном окружењу и преузима их на свој уређај<br>- информацијама на интернету приступи критички<br>- спроводи поступке за заштиту личних података и приватности на интернету<br>- разуме значај ауторских права<br>- препознаје ризик зависности од технологије и доводи га у везу са својим здрављем<br>- рационално управља временом које проводи у раду са технологијом и на интернету | Употреба ИКТ уређаја на одговоран и сигуран начин.<br>Правила безбедног рада на интернету.<br>Претраживање интернета, одабир резултата и преузимање садржаја.<br>Заштита приватности личних података.<br>Заштита здравља, ризик зависности од технологије и управљање временом. |
| **РАЧУНАРСТВО**<br><br>**16 часова** | - изводи скуповне операције уније, пресека, разлике и правилно употребљава одговарајуће скуповне ознаке<br>- схвати математичко-логички смисао речи "и", "или", "не", "сваки", "неки", израза "ако...онда"<br>- зна алгоритме аритметике (сабирања, множења, дељења с остатком, Еуклидов алгоритам) и интерпретира их алгоритамски<br>- наведе редослед корака у решавању једноставног логичког проблема<br>- креира једноставан рачунарски програм у визуелном окружењу<br>- сврсисходно примењује програмске структуре и блокове наредби<br>- користи математичке операторе за израчунавања<br>- објасни сценарио и алгоритам пројекта | Увод у логику и скупове: унија, пресек, разлика; речи "и", "или", "не", "сваки", "неки", "ако...онда".<br>Увод у алгоритме аритметике: писмено сабирање, множење, дељење с остатком, Еуклидов алгоритам.<br>Увод у тему програмирања.<br>Радно окружење изабраног софтвера за визуелно програмирање.<br>Алати за рад са графичким објектима, текстом, звуком и видеом.<br>Програм - категорије, блокови наредби, инструкције. |

| | | |
|---|---|---|
| | - анализира и дискутује програм<br>- проналази и отклања грешке у програму | Програмске структуре (линијска, циклична, разграната). |
| **ПРОЈЕКТНА НАСТАВА**<br><br>**(6)** | - сарађује са осталим члановима групе у одабиру теме, прикупљању и обради материјала у вези са темом, формулацији и представљању резултата и закључака<br>- одабира и примењује технике и алате у складу са фазама реализације пројекта<br>- наведе кораке и опише поступак решавања пројектног задатка<br>- вреднује своју улогу у групи при изради пројектног задатка и активности за које је био задужен<br>- поставља резултат свог рада на интернет, ради дељења са другима, уз помоћ наставника | Фазе пројектног задатка од израде плана до представљања решења.<br>Израда пројектног задатка у групи у корелацији са другим предметима.<br>Представљање резултата пројектног задатка. |

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА : Сви предмети

Предмет: ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ - 5. РАЗРЕД

| | |
|---|---|
| **Назив предмета** | **ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ** |
| **Циљ** | **Циљ** наставе и учења *физичког и здравственог васпитања* је да ученик унапређује физичке способности, моторичке вештине и знања из области физичке и здравствене културе, ради очувања здравља и примене правилног и редовног физичког вежбања у савременим условима живота и рада. |
| Разред | **пети** |
| Годишњи фонд часова | 72 часа + 54 часа (**обавезне физичке активности**) |

| ОБЛАСТ/ТЕМА | ИСХОДИ<br>По завршетку теме ученик ће бити у стању да: | САДРЖАЈИ |
|---|---|---|
| **ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ** | - примени једноставне комплексе простих и општеприпремних вежби<br>- изведе вежбе (разноврсна природна и изведена кретања) и користи их у спорту, рекреацији и различитим животним ситуацијама<br>- упореди резултате тестирања са вредностима за свој узраст и сагледа сопствени моторички напредак | **Обавезни садржаји**<br><br>Вежбе за развој снаге<br>Вежбе за развој покретљивости<br>Вежбе за развој аеробне издржљивости<br>Вежбе за развој брзине<br>Вежбе за развој координације<br>Примена националне батерије тестова за праћење физичког развоја и моторичких способности |

| | | | |
|---|---|---|---|
| **МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ, СПОРТ И СПОРТСКЕ ДИСЦИПЛИНЕ** | **Атлетика** | - комбинује и користи достигнути ниво усвојене технике кретања у спорту и свакодневном животу<br>- доводи у везу развој физичких способности са атлетским дисциплинама | **Обавезни садржаји**<br><br>Техника истрајног трчања<br>Истрајно трчање - припрема за крос<br>Техника спринтерског трчања<br>Техника високог и ниског старта<br>Скок увис (прекорачна техника)<br>Бацање лоптице (до 200 г)<br><br>**Препоручени садржаји**<br><br>Техника штафетног трчања<br>Скок удаљ<br>Бацања кугле 2 кг<br>Бацање "вортекс-а"<br>Тробој |
| | **Спортска гимнастика** | - одржава стабилну и динамичку равнотежу у различитим кретањима, изводи ротације тела<br>- користи елементе гимнастике у свакодневним животним ситуацијама и игри<br>- процени сопствене могућности за вежбање у гимнастици | **Обавезни садржаји**<br><br>Вежбе на тлу<br>Прескоци и скокови<br>Вежбе у упору<br>Вежбе у вису<br>Ниска греда<br>Гимнастички полигон<br><br>**Препоручени садржаји**<br><br>Вежбе на тлу (напредне варијанте)<br>Висока греда<br>Трамболина<br>Прескок<br>Коњ са хватаљкама<br>Вежбе у упору (сложенији састав)<br>Вежбе у вису (сложенији састав) |
| | **Основе тимских и спортских игара** | - користи елементе технике у игри<br>- примењује основна правила рукомета у игри<br>- учествује на унутародељенским такмичењима | **Обавезни садржаји**<br><br>**Рукомет/минирукомет:**<br>Основни елементи технике и правила;<br>- вођење лопте,<br>- хватања и додавања лопте,<br>- шутирања на гол,<br>- финтирање,<br>- принципи индивидуалне одбране |

| | | | |
|---|---|---|---|
| | | | - основна правила рукомета/минирукомета<br>Спортски полигон<br><br>**Препоручени садржаји**<br><br>Напредни елементи технике, тактике и правила игре:<br>- хватања котрљајућих лопти,<br>- дриблинг,<br>- шутирања на гол,<br>- финтирање,<br>- основни принципи колективне одбране. |
| | **Плес и ритмика** | - изведе кретања, вежбе и кратке саставе уз музичку пратњу<br>- игра народно коло<br>- изведе кретања у различитом ритму<br>- изведе основне кораке плеса из народне традиције других култура | **Обавезни садржаји**<br><br>Покрети уз ритам и уз музичку пратњу<br>Ритмичка вежба без реквизита<br>Скокови кроз вијачу<br>Народно коло "Моравац"<br>Народно коло из краја у којем се школа налази<br>Основни кораци друштвених плесова<br><br>**Препоручени садржаји**<br><br>Вежбе са обручем<br>Вежбе са лоптом<br>Сложенији скокови кроз вијачу |
| | **Пливање** | - контролише и одржава тело у води<br>- преплива 25 м слободном техником<br>- скочи у воду на ноге<br>- поштује правила понашања у и око водене средине | **Обавезни садржаји**<br><br>Предвежбе у обучавању пливања<br>Игре у води<br>Самопомоћ у води<br><br>**Препоручени садржаји**<br><br>Плива једном техником<br>Роњење у дужину |
| **ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА (Реализује се кроз све наставне области и теме** | **Физичко вежбање и спорт** | - објасни својим речима сврху и значај вежбања<br>- користи основну терминологију вежбања<br>- поштује правила понашања у и на просторима за вежбање у школи и ван ње, као и на спортским | Циљ и сврха вежбања у физичком и здравственом васпитању<br>Основна правила Рукомета/минирукомета и Малог фудбала<br>Понашање према осталим |

| | | | |
|---|---|---|---|
| **уз практичан рад)** | | манифестацијама<br>- примени мере безбедности током вежбања<br>- одговорно се односи према објектима, справама и реквизитима у просторима за вежбање<br>- примени и поштује правила тимске и спортске игре у складу са етичким нормама<br>- навија и бодри учеснике на такмичењима и решава конфликте на социјално прихватљив начин<br>- користи различите изворе информација за упознавање са разноврсним облицима физичких и спортско-рекреативних активности<br>- прихвати сопствену победу и пораз у складу са "ферплејом"<br>- примењује научено у физичком и здравственом васпитању у ванредним ситуацијама<br>- препозна лепоту покрета и кретања у физичком вежбању и спорту<br>- направи план дневних активности | субјектима у игри (према судији, играчима супротне и сопствене екипе)<br>Чување и одржавање материјалних добара која се користе у физичком и здравственом васпитању<br>Уредно постављање и склањање справа и реквизита неопходних за вежбање<br>Упознавање ученика са најчешћим облицима насиља у физичком васпитању и спорту<br>"Ферплеј" (навијање, победа, пораз решавање конфликтних ситуација)<br>Писани и електронски извори информација из области физичког васпитања и спорта<br>Значај развоја физичких способности за сналажење у ванредним ситуацијама (земљотрес, поплава, пожар...)<br>Физичко вежбање и естетика (правилно обликовање тела)<br>Планирање дневних активности |
| | **Здравствено васпитање** | - наведе примере утицаја физичког вежбања на здравље<br>- разликује здраве и нездраве начине исхране<br>- направи недељни јеловник уравнотежене исхране уз помоћ наставника.<br>- примењује здравствено-хигијенске мере пре, у току и након вежбања<br>- препозна врсту повреде<br>- правилно реагује у случају повреде<br>- чува животну средину током вежбања | Физичка активност, вежбање и здравље<br>Основни принципи вежбања и врсте физичке активности<br>Одржавање личне опреме за вежбање и поштовање здравствено-хигијенских мера пре и после вежбања<br>Лична и колективна хигијена пре и после вежбања<br>Утицај правилне исхране на здравље и развој људи<br>Исхрана пре и после вежбања<br>Прва помоћ:<br>- значај прве помоћи,<br>- врсте повреда.<br>Вежбање и играње на чистом ваздуху - чување |

| | | | |
|---|---|---|---|
| | | | околине приликом вежбања |

**КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА:** Биологија, Географија, Музичка култура, Ликовна култура, Информатика, Математика, Српски језик .

| Тема/ област | Физичке способности | |
|---|---|---|
| | садржаји | Начин остваривања |
| | 1. Развој снаге<br>- без и са реквизитима,<br>- на справама и уз помоћ справа<br><br>2. Развој покретљивости<br>- без и са реквизитима,<br>- уз коришћење справа,<br>- у помоћ сувежбача.<br>3. Развој аеробне издржљивости<br>- истрајно и интервално трчање,<br>- вежбање уз музику - аеробик,<br>- тимске и спортске игре,<br>- други модели вежбања.<br><br>4. Развој координације<br>- извођење координационих вежби у различитом ритму и променљивим условима (кретање екстремитетима у две равни).<br>5. Развој брзине и експлозивне снаге<br>- Једноставне и сложене структуре кретања<br>- штафетне игре,<br>- извођење вежби различитом максималном брзином (бацања, скокови, акробатика, шутирања, ударци кроз атлетику, гимнастику, тимске и спортске игре). | При планирању кондиционог вежбања у главној фази часа, треба узети у обзир утицај наставне теме на физичке способности ученика и применити вежбе чији делови биомеханичке структуре одговарају основном задатку главне фазе часа и служе за обучавање и увежбавање (обраду и утврђивање) конкретног задатка. Методе вежбања које се примењују у настави су тренажне методе (континуирани, понављајући и интервални метод, кружни тренинг, и др.), пилагођене узрасним карактеристикама ученика. У раду са ученицима примењивати диференциране облике рада, дозирати вежбања у складу са њиховим могућностима и примењивати одговарајућу терминологију вежби. Време извођења вежби и број понављања, задају се групама ученика или појединцима у складу са њиховим способностима, водећи рачуна о постизању што веће радне ефикасности и оптимализацији интензитета рада. Акценат се ставља на оне моторичке активности којима се најуспешније супротставља последицама хипокинезије.<br><br>- Једноставне и сложене структуре кретања изводити максималним интензитетом из различитих почетних положаја, изазване различитим чулним надражајима (старт из различитих положаја итд.)<br>-За ученике који из здравствених разлога изводе посебно одабране вежбе, потребно је обезбедити посебно место за вежбање. |
| Тема/ | | |

| Област | Моторичке вештине, спорт и спортске дисциплине |
|---|---|

1. АТЛЕТИКА

ОБАВЕЗНИ САДРЖАЈИ атлетике се реализују у јесењем и пролећном периоду.
садржаји
Истрајно трчање: вежбе технике; континуирано и интервално трчање;
Спринтерско трчање: вежбе технике трчања, (ниски скип, високи скип, забацивање потколенице, гребајући корак, итд), ниски старт и фазе трчања;
Скок увис прекорачном техником; техника скока увис кроз фазе (залет, отскок, прелазак летвице и доскок). Обучавање технике врши се у целини а по потреби рашчлањивањем на фазе.
Бацање лоптице у даљ: обучавање кроз фазе (залет и избачај) и усвајање вежбе у целини. Корелација са вежбама из рукомета (доножни корак, замах и техника избачаја дугим зама
ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ:
Ови садржаји се примењују у раду са ученицима који су савладали обавезне садржаје применом одговарајуће методике рада.
- Техника штафетног трчања (штафетне игре, начини измене палице и др.);
- Скок удаљ основни елементи згрчне технике - реализовати кроз фазе;
- Бацања кугле 2 кг - из места и бочна техника;
- Бацање "вортекс-а" у даљ;
- Тробој - кроз одељенско такмичење применити три дисциплине које су ученици савладали (трчање, бацања и скокови).
хом).

2. СПОРТСКА ГИМНАСТИКА

Садржаји се реализују у зимском периоду.

ОБАВЕЗНИ САДРЖАЈИ

Начин рада: Ученике је неопходно поделити по полу и према способностима. Поставити више радних места. На сваком часу увести нови задатак уз понављање претходних. Док једна група обрађује нови садржај, остале групе понављају обрађене садржаје. Промена радних места врши се након одређеног броја понављања. Нпр. група које није прошла неки задатак на часу исти ће реализовати на следећем часу. Ученику који не може да изведе задату вежбу даје се олакшани задатак. Након неколико обрађених наставних јединица ове наставне теме, планом предвидети садржаје других наставних тема (спортска или тимска игра и др.) у циљу интензификације наставе. Гимнастички полигон осмислити према степену усвојености обрађених садржаја и претходих знања.
Садржај:
- Вежбе на тлу: колут напред, колут назад, став о плећима - "свећа", мост из лежања на леђима; вага претклоном и заножењем; став на шакама уз помоћ; премет упором странце "звезда".
- Прескок: разношка (до 110 цм);
- Вежбе у упору
паралелни разбој - наскок у упор, издржај, њих у упору, предњихом сед разножно пред рукама, приножити једном до седа ван, саскок;
- Вежбе у вису (доскочно вратило, кругови - њих и саскок у зањиху; љуљање и саскоци);
- Пењања (шипка, канап, морнарске лестве - до 4 м висине);
- Ниска греда:
боком поред греде;
суножним одскоком наскок на греду суножно (једна нога мало испред друге);
различити начини ходања: у успону, са згрченим предножењем, са заножењем, са одножењем, са високим предножењем;
скок суножним одскоком, суножни доскок на место одскока;
вага претклоном и заножењем; саскок згрчено.

- гимнастички полигон састављен од обрађених програмских садржаја.

ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ

Начин рада: Могу се реализовати кроз часове на којима се реализују обавезни садржаји, диференцирани облик рада са напредним ученицима који нпр. прескачу козлић по дужини уместо по ширини, раде летећи колут након колута напред. Овакве моделе могуће је применити на све садржаје спортске гимнастике.
Садржај:
- Вежбе на тлу: колут напред и назад - варијанте (нпр: из става раскорачног колут напред до става раскорачног, из става раскорачног колут назад до става раскорачног); Колут летећи; Мост заклоном;
- Висока греда:
наскок у упор предњи, упор одножно десном (левом) окретом за 90 степени удесно и прехватом бочно (палчеви су окренути један према другом), упор клечећи на десној са заножењем леве (мала вага);
- основна кретања из претходних разреда на ниској греди извести на средњој или високој греди;
- Трамболина или одскочна даска: скокови - предњи пружени и згрчени;
- Прескок "разношка" - козлић постављен по дужини (110 цм);
- Коњ са хватаљкама - упори и издржаји; Вежбе у упору
паралелни разбој - наскок у упор, њих и предњихом сед разножно пред рукама, саседом сножити, њих и предњихом саскок предношка;
- Коњ са хватаљкама - упори и издржаји;
- Вежбе у вису: дохватно вратило - вис завесом о потколено, наупор јашући и саскок одношка.

3. Основе тимских и спортских игара

3.1. Рукомет - минирукомет

Начин рада: Садржаји рукомета реализују се на часовима физичког и здравственог васпитања, а малог фудбала на обавезним физичким активностима ученика
Садржај:

ОБАВЕЗНИ САДРЖАЈИ

- Обучавање елемената технике и тактике са лоптом:
држање лопте: једном и обема рукама, плитки и дубоки хват;
вођење лопте: у месту са променом висине вођења, променом руке, променом положаја; вођење лопте бочним и дубинским кретањем; праволинијски, са променом брзине и руке којом се води; променом правца кретања; вођење у кретању са заустављањем у два корака; дриблинг над пасивним и активним противником (игра "1 на 1");
додавање лопте: једном руком "кратким замахом" (смер напред, укосо, у страну); "дугим замахом" уз примену неког од залета (бочни-доножни, бочни-заножни);
хватање лопте: у висини груди и главе; хватање непрецизно бачених лопти (бочних, изнад висине главе, у висини колена); хватање котрљајућих лопти; хватање и додавање лопте у кретању;
шутирање: чеони шут и скок шут у даљ и вис;
финтирање: (једнострука финта у јачу страну).
- Обучавање индивидуалних елемената технике и тактике без лопте:
у фази напада - позиционирање играча, утрчавање у празне просторе, промена смера кретања, откривање за пријем лопте;

у фази одбране - одбрамбени став и кретање у ставу; заустављање нападача, одузимање лопте од противничког нападача, пресецање путање лопте код додавања, блок;
елементи технике голмана - (основни став, кретање на голу, одбрана високих и ниских лопти, одбрана шутева са позиције крила, одбрана седмерца).

- Обучавање групних и колективних елемената тактике игре:

Игра уз индивидуалну одбрану "човек на човека" (пресинг); позиционирање играча у нападу и одбрани 6:0; игра на два гола (3 на 3, 4 на 4); игра уз примену основних правила уважавајући усвојени ниво претходно обучаваних елемената.

ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ

- Обучавање елемената технике и тактике играча са лоптом:
вођење лопте: вежбе вођења са радом ногу (кроз ноге, поред и испред тела);
вођење две лопте;
додавање лопте: додавање "дугим замахом" - чеони залет; додавање лопте изведеним начинима; додавања са изменом места
хватање лопте: хватање једном руком
шутирање: бочни шут са отклоном, шутирање пивотмена, шут са крилне позиције
финтирање: једнострука финта у "слабију страну".
- Обучавање групних и колективних елемената тактике игре:
извођење слободног ударца;
укрштања играча у фази напада, игра 5:1 и 5+1

4. Плес и ритмика;

ОБАВЕЗНИ САДРЖАЈИ
Начин и садржај рада: Планирати вежбе које је неопходно поновити из програма млађих разреда (докорак, галоп, дечији поскоци, полкин корак...). Дати могућност ученику или групи ученика да изабере музику и осмисли ритмичку вежбу на основу усвојених елемената. Са вијачом применити "скокове кроз вијачу", прескакање вијаче галопом и суножним поскоцима. Обрадити прве две варијанте народног кола "Моравац"
ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ
Начин и садржај рада: Вежбе са вијачом усложити наизменичним прескоцима на левој и десној нози и у кретању. Планирати вежбе са обручем у које садрже окретња око разних делова тела, котрљања по тлу и провлачења. Вежбе са лоптом превасходно треба да обухвате манипулацију са њом, бацања. Основне варијанте народног кола из краја у коме се школа налази;

5. Пливање
Начин рада: Наставна тема Пливање, реализује се у школама у којима за то постоје услови, у оквиру редовне наставе или обавезних физичких активности ученика.
Школе које се определе за реализацију програмских садржаја пливања на објектима изван школе, ове часове организују у оквиру обавезних физичких активности ученика.
Уколико не постоји могућност реализације наставе пливања у овом разреду, број часова намењен овој наставној теми распоређује се другим наставним темама предвиђених програмом.
Приликом реализације садржаја Пливања формирати групе пливача и непливача.

ОБАВЕЗНИ САДРЖАЈИ

- Вежбе дисања, рад ногу, пловак, одржавање у месту, завеслаји (краул и леђни краул), скок на ноге и изрон, самопомоћ у води (окретањем на леђа).

| | |
|---|---|
| ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ<br>- Пливање техником краула или леђног краула;<br>- Роњење по дужини.<br><br>6. Тестирање и мерење<br><br>Начин и садржај рада:<br>- Праћење физичког развоја и моторичких способности спроводи се на почетку и крају школске године, из простора кардиореспираторне издржљивости (процена аеробног капацитета), телесног састава (посебно телесне масноће), мишићне снаге, издржљивости у мишићној снази, гипкости и агилности.<br>- Модел континуираног праћења физичког развоја и моторичких способности у настави физичког и здравственог васпитања, батерија тестова, критеријумске референтне вредности и начин њиховог тумачења, организација и протокол тестирања као педагошке импликације детаљно су објашњени у наведеном приручнику.<br>- Тестирање ученика могуће је спровести на часовима обавезних физичких активности. | |
| Оквирни број часова по темама обавезних физичких активности | 1. Основе тимских и спортских игара:<br>Мали фудбал (18);<br>2. Друге активности предвиђене програмом стручног већа (36). |
| Дидактичко-методички елементи | Основне карактеристике часова:<br>- јасноћа наставног садржаја;<br>- оптимално коришћење расположивог простора, справа и реквизита;<br>- избор рационалних облика и метода рада;<br>- избор вежби оптималне образовне вредности;<br>- функционална повезаност свих делова часа - унутар једног и више узастопних часова једне наставне теме.<br>Уколико на часу истовремено вежбају два одељења, настава се спроводи одвојено за ученике и ученице.<br>Приликом избора облика рада неопходно је узети у обзир просторне услове рада, број ученика на часу, број справа и реквизита и динамику обучавања и увежбавања наставног задатка.<br>Избор дидактичих облика рада треба да буде функцији рационалне организације и интензификације часа, као и достизања постављених исхода. |

Предмет: ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ - 5. РАЗРЕД

| | |
|---|---|
| **Назив предмета** | **ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ** |
| **Циљ** | **Циљ** наставе и учења *грађанског васпитања* је да ученик изучавањем основних принципа, вредности и процедура грађанског друштва постане свестан својих права и одговорности, осетљив за потребе појединаца и заједнице и спреман да активно делује у заједници уважавајући демократске вредности |

| | |
|---|---|
| Разред | **пети** |
| Годишњи фонд часова | **36 часова** |

| **ОБЛАСТ/ ТЕМА** | **ИСХОДИ**<br>По завршеној области/теми ученик ће бити у стању да: | **САДРЖАЈИ** |
|---|---|---|
| **ЉУДСКА ПРАВА**<br>**Права детета** | - разликује жеље од потреба и наведе примере везе између по- треба и људских права;<br>- препозна своје потребе, као и потребе других и да их уважава;<br>- штити своја права на начин који не угрожава друге и њихова права;<br>- учествује у доношењу правила рада групе и поштује их;<br>- аргументује потребу посебне заштите права детета;<br>- на примеру препозна уграђеност права деце у основним доку- ментима која уређују рад школе;<br>- наводи примере и показатеље остварености и кршења дечијих права;<br>- наводи чиниоце који утичу на остварење дечијих права;<br>- поштује права и потребе ученика који су у инклузији у њего- вом одељењу/школи;<br>- препозна ситуације кршења својих права и права других;<br>идентификује кршење људских права на примеру неког историјског догађаја; | **Потребе и права** Потребе и жеље.<br>Потребе и права.<br>Права и правила у учионици.<br>Правила рада у учионици, доношење групних правила.<br><br>**Права детета у документима о заштити права**<br>Посебност права детета и људска права.<br>Конвенција о правима детета.<br>Врсте права.<br>Показатељи остварености и кршења дечијих права .<br>Конвенција о правима детета у документима која се односе на школу. |
| **ДЕМОКРАТСКО ДРУШТВО**<br>**Школа као заједница** | - поштује правила одељенске заједнице и правила на нивоу школе;<br>- поступа у складу са моралним вредностима грађанског дру- штва;<br>- искаже свој став о значају правила у функционисању заједнице;<br>- понаша се у складу са правилима и дужностима у школи;<br>- наводи начине демократског одлучивања;<br>- препозна одговорност одраслих у заштити права деце;<br>- објасни улогу појединца и група у заштити дечијих права;<br>реално процени сопствену одговорност у ситуацији кршења нечијих права и зна коме да се обрати за помоћ; | **Права и функционисање заједнице**<br>Моје заједнице. Школа као заједница.<br>Одлучивање у учионици и школи.<br>Гласање и консензус као демократски начини одлучивања.<br><br>**Одговорности и обавезе у заједници**<br>Одговорност деце.<br>Одговорности одраслих (родитеља, наставника).<br><br>**Кршење и заштита права**<br>Шта могу и коме да се обратим у ситуацијама насиља. |

| | | |
|---|---|---|
| **ПРОЦЕСИ У САВРЕМЕНОМ СВЕТУ**<br>**Сукоби и насиље** | - препозна и анализира сличности и разлике између ученика у групи;<br>- прихвата друге ученике и уважава њихову различитост;<br>- проналази примере моралних поступака у књижевним делима које чита, у медијима и у свакодневном животу;<br>- наводи примере из свакодневног живота предрасуда, стерео- типа, дискриминације, нетолеранције по различитим основама;<br>- проналази примере нетолеранције и дискриминације у књи- жевним делима која чита;<br>- у медијима проналази примере предрасуда, стереотипа, дис- криминације, нетолеранције по различитим основама и критич- ки их анализира;<br>- препозна и објасни врсте насиља;<br>- прави разлику између безбедног и небезбедног понашања на друштвеним мрежама;<br>- заштити од дигиталног насиља;<br>- анализира сукоб из различитих углова (препознаје потребе учесника сукоба) и налази конструктивна решења прихватљива за све стране у сукобу;<br>аргументује предности конструктивног начина решавања су- коба; | **Наши идентитети**<br>Наше сличности и разлике (раса, пол, национална припадност, друштвено порекло, верои- сповест, политичка или друга уверења, имовно стање, култура, језик, старост и инвалидитет).<br>Стереотипи и предрасуде.<br>Дискриминација.<br>Толеранција.<br><br>**Сукоби и насиље**<br>Сукоби и начини решавања сукоба.<br>Предности конструктивног решавања сукоба.<br>Врсте насиља: физичко, активно и пасивно, емоционално, соци- јално, сексуално, дигитално.<br>Реаговање на насиље. Начини заштите од насиља. |
| **ГРАЂАНСКИ АКТИВИЗАМ** | - препознаје примере грађанског активизма у својој школи и ис- казује позитиван став према томе;<br>- идентификује проблеме у својој школи;<br>- прикупља податке о проблему користећи различите изворе и технике;<br>- осмишљава акције, процењује њихову изводљивост и предви- ђа могуће ефекте;<br>- активно учествује у тиму, поштујући правила тимског рада (у групној дискусији показује вештину активног слушања, износи свој став заснован на аргументима, комуницира на неугрожава- јући начин);<br>- учествује у доношењу одлука у тиму/групи поштујући догово- рене процедуре и правила;<br>- учествује у извођењу акције;<br>- процењује ефекте спроведене акције и идентификује пропусте и грешке;<br>- презентује, образлаже и аргументује изабрану акцију и добијене резултате за унапређивање живота у школи. | **Планирање и извођење акција у школи у корист права де- тета**<br>Учешће ученика у школи. Избор проблема.<br>Тражење решења проблема. Израда плана акције.<br>Анализа могућих ефеката акције.<br>Планирање и извођење акције.<br>Завршна анализа акције и вредновање ефеката. Приказ и анализа групних радова. |

**КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА:** Српски језик и књижевност ; Матерњи језик; Историја Ликовна култура ; Музичка култура; Информатика и рачунарство

*2.2.1.1. Програми наставе и учења изборних наставних предмета*

Предмет: ПРАВОСЛАВНИ КАТИХИЗИС - 5. РАЗРЕД

| Циљ | Исходи | Садржаји | Начин остваривања |
|---|---|---|---|
| -Упознавање ученика са садржајем предмета, планом и програмом и начином реализације наставе Православног катихизиса;<br>-Установити каква су знања стекли и какве ставове усвојили ученици у претходном школовању.<br>-Упознати ученике са основним елементима религије и културе старог века<br>-Упознати ученике са паганским митовима и легендама о вечном животу.<br>-Припремити ученике за сусрет са Откровењем Истинитог Бога.<br>-Развити код ученика свест о Богу као личности која се открива човеку<br>-Упознати ученике са појмовима Светог Предања и Светог Писма | По завршетку теме ученик ће:<br>-моћи да сагледа садржаје којима ће се бавити настава Православног катихизиса у току 5. разреда основне школе;<br>-моћи да уочи какво је његово предзнање из градива Православног катихизиса обрађеног у претходном циклусу школовања.<br>-бити мотивисан да похађа часове Православног катихизиса.<br>-моћи да именује неке политеистичке религије.<br>-моћи да наведе неке од карактеристика политеистичких религија и културе старог века<br>-моћи да уочи да се Бог откривао изабраним људима, за разлику од паганских божанстава; | Увод | -Упознавање са садржајем програма и начином рада<br>-Прелиминарна систематизација |
| | | Религија и култура старог света | -Религија и култура старог света<br>-Човекова жеђ за Богом и вечним животом<br>-Митови и легенде |
| | | Откривење - свет Библије | -Божије Откровење<br>-Свето Писмо (настанак, подела) |
| | | Стварање света и човека | -Шестоднев<br>-Стварање човека „по икони и подобију“<br>-Прародитељски грех<br>-Човек изван рајског врта (Каин и Авељ, Ноје, Вавилонска кула) |
| | | Старозаветна историја спасења | -Аврам и Божији позив<br>-Исак и његови синови<br>-Праведни Јосиф<br>-Мојсије |

| | | | |
|---|---|---|---|
| -Објаснити ученицима<br>узрок и начин настанка<br>Библије<br>-Пружити ученицима<br>знање да Бог из љубави<br>ствара свет да би му дао<br>вечно постојање;<br>-Оспособити ученике за<br>разумевање посебности<br>улоге човека у свету, као споне између Бога и света.<br>-Објаснити ученицима<br>повест о првородном<br>греху и његовим<br>последицама;<br>-Указати ученицима на<br>начин на који се Бог стара о свету и човеку од Адама до Ноја;<br>-Пробудити у ученицима осећај одговорности за свет који их окружује.<br>-Упознати ученике са<br>Старозаветним личностима и догађајима<br>-Указати ученицима на<br>везу између старозаветних личности и Христа<br>-Указати ученицима на | -моћи да објасни да је рођење Христово догађај који дели историју на стару и нову еру;<br>-моћи да наведе неке од библијских књига, њихове ауторе и оквирно време настанка<br>-моћи да разликује Стари и Нови Завет<br>-бити подстакнут да се односи према Библији као светој књизи;<br>-моћи да преприча библијску причу о постању и доживи је као дело љубави Божије<br>-моћи да увиди да је Бог поред видљивог света створио и анђеле<br>-моћи да преприча библијску приповест о стварању човека и уочи да је човек сличан Богу јер је слободан<br>-бити подстакнут на развијање осећаја личне одговорности према<br>природи;<br>-моћи да наведе неке од последица првородног греха по човека и<br>читаву створену природу; | | -Пасха |
| | | Закон Божији | -Добијање Божијих<br>заповести на гори Синају<br>-Садржај Десет Божјих заповести<br>-Смисао Декалога као припреме за Христа |
| | | Месијанска нада | - Насељавање Обећане земље (Исус Навин,<br>Самсон...)<br>-Цар Давид<br>-Соломон и јерусалимски храм<br>-Псалми Давидови<br>-Старозаветни пророци<br>-Месијанска нада |

| | | | |
|---|---|---|---|
| повезаност Пасхе и Христа<br>-Указати ученицима на<br>етичку вредност<br>старозаветних списа<br>-Развијање свести<br>ученика о старању<br>Божјем за свет кроз<br>библијску историју;<br>-Пружити ученицима<br>знање о старозаветним<br>мотивима у иконографији.<br>-Објаснити ученицима<br>околности у којима је<br>Бог дао Закон преко<br>Мојсија;<br>-Пружити ученицима<br>основно знање о томе да<br>се кроз заповести Божје<br>остварује заједница између Бога и људи;<br>-Пружити ученицима<br>основ за разумевање да<br>су Десет Божјих заповести водич и<br>припрема за Христове<br>заповести љубави<br>-Упознати ученике са<br>појмом „обећане земље“ | -моћи да преприча неку од библијских прича до Аврама;<br>-моћи да повеже причу о Нојевој барци са Црквом<br>-бити подстакнут на послушност као израз љубави према Богу;<br>-моћи да наведе неке од најважнијих старозаветних личности и догађаја<br>-моћи да уочи везу старозаветних праотаца и патријараха са Христом<br>-моћи да исприча да јеврејски народ прославља Пасху као успомену на излазак из Египта<br>-моћи да извуче моралну поуку из<br>библијских приповести<br>-моћи да препозна старозаветне личности и догађаје у православној<br>иконографији.<br>-моћи да преприча библијски опис давања Десет Божијих заповести Мојсију;<br>-моћи да наведе и протумачи на основном нивоу Десет Божјих<br>заповести; | | |

| | | | |
|---|---|---|---|
| и њеним значајем за „изабрани народ Божији“<br>-Објаснити ученицима значај старозаветне Скиније и Храма<br>-Указати ученицима на улогу старозаветних царева и пророка<br>-Указати ученицима на лепоту Давидових псалама<br>-Објаснити ученицима појам Месије<br>-Предочити ученицима Специфичности библијског текста и омогућити им да доживе његову сликовитост | -моћи да разуме да је од односа према Заповестима зависила и припадност Божијем народу;<br>-бити подстакнут да примени вредности Декалога у свом свакодневном животу.;<br>-моћи да препозна на слици Ковчег Завета и Скинију и да у једној реченици каже шта је мана<br>-моћи да именује најважније личности јеврејског народа у Обећаној земљи<br>-моћи да уочи да је Светиња над светињама посебно место Божијег присуства<br>-знати да је цар Давид испевао Псалме у славу Божију<br>-моћи да наведе неке од старозаветних пророка<br>-моћи да уочи да су старозаветни пророци најављивали долазак Месије<br>-увидети значај покајања и молитве као „жртве угодне Богу“ на основу | | |

| | | | |
|---|---|---|---|
| | одељака поучних и пророчких<br>књига<br>-моћи да уочи у којој мери је напредовао и савладао градиво<br>Православног катихизиса у 5. разреду. | | |

Предмет: КАТОЛИЧКИ ВЈЕРОНАУК - 5. РАЗРЕД

| **Циљ** | **Исходи** | **Садржаји** | **Начин остваривања** |
|---|---|---|---|
| - Упознати и усвојити темељна правила који омогућују добре односе и добар рад у вјеронаучној групи<br>-Увидјети важност вјере и повјерења у међуљудским односима и у односу према Богу<br>-Упознати чињенице везане за настанак Библије (усмена предаја, записивање, свијет Библије, БожјаРијеч, надахнуће светих текстова, говор о човјеку)<br>-Познавати разлике између Старога и Новога завјета (књиге обећања, књиге испуњења)<br>- Упознати библијске ликове Абрахама, Изака, Јакова – праоце | Ученик треба да буде спреман на сурадњу с другима у заједничким активностима, да боље разумије важност вјере у остваривању заједништва, да схвати карактеристике номадског начина живота и њихово поимање Бога, да схвати важност отворености према Богу и његовој присутности да усвоји најважније догађаје из повијести жидовског народа, да боље разумије молитву као разговор с Богом да уочи значење прве Пасхе саданашњим слављењем Пасхе код жидова, да схвати смисао и важност Божјих заповиједи и да их прошири са | СНАГА ЗАЈЕДНИШТВА | Размишљање и разговор<br>- Животни примјери како су људи вјером прихватили себе и друге |
| | | БОГ ЈЕ ПРОГОВОРИО У ПОВИЈЕСТИ – ПРАОЦИ | -Приповиједање израелске повијести<br>- Читање библијских текстова<br>- Кориштење слика, дијапозитива, географских карата<br>- Повезивање библиског и сувременог искуства<br>- Медитација над сликом која приказује корјене<br>- Дописивање нових заповиједи који су данас актуелни, рад у пару или индивдуални |

| | | | |
|---|---|---|---|
| наше вјере и њихово пријатељство, Свавез с Богом Упознати Мојсијев Савез и Божју бригу за народ Упознати Бога као Спаситеља, који води човјека у слободу<br><br>-Упознати предају о Давиду и његов однос с Богом Упознати величину пријатељста Давида и Јонатана Ослушкивати и тражити мудрост како је то чинио краљСаломон<br><br>-Упознати и разумијети повијест изабраног народа Израела чији је вођа краљ Давид и нови Давид Исус Крист<br><br>-Упознати вјероученике с називом и послањем пророка<br><br>-Откривати са ученицима позив, послање, живот и начин дјеловања пророка<br><br>- Посвјестити да и данас живе и дјелују пророци и да смо позвани вршити пророчку службу Упознати да је Исус највећи пророк и да је он испуњење свих пророштава о Месији<br><br>-Увидјети важност вреднотановог Божјег Краљевства за остварење мира и љубави | заповиједима који данас вриједе (екологија....), да увиди повезаност кршћанске и жидовске вјере, да постане позоран и осјетљив на Божјеводство у властитом животу, да се отвори и насљедује Давидове људске и вјерничке квалитете – поуздање у Бога, пријатељство, покајање, да се отвори односима истинског пријатељства, да схвати и усвоји ријеч „мудрост“, да пронађе примјере мудрог дјеловања из властитог искуства и из своје околине, да уочи важност Исусова родословља – потомка краља Давида (Давидова звијезда), да усвоји значење ријечи пророк, да препозна одлучност и вјерност у свједочењу истине код пророка, да схвати да и данас живе и дјелују, пророци (навјеститељи и истине, наде, мира, обраћења и помирења, поуздања и вјере у Бога), да спозна како је и сам позван на пророчку службу, да усвоји појам „Божје Краљевство“, да самостално пронађе одређене текстове у књизи Новога Завјета, да разумије Исуса као Давидова потомка да | | - Квиз, као облик провјере знања и утврђивање градива |
| | | КРАЉЕВИ ИЗАБРАНОГ НАРОДА | Приповиједање повијесних чињеница – Упознавање са земљовидом Израела<br><br>- географска карта<br><br>- Демонстрација помоћу слика и дијапозитива<br><br>- Филм<br><br>- Проналажење и тумачење изабраних мудрих изрека<br><br>- Правимо Давидову звијезду за Божић |
| | | ПРАОЦИ – БОЖЈИ ГЛАСНИЦИ | Приповиједање и тумачење<br><br>- Гледање кратких потицајних филмова<br><br>-Рад са библијским текстовима<br><br>- Актуализација: прави и лажни пророци данас<br><br>- Табеларно приказивање пророка – Радни листови, упитници<br><br>- Ликовно изражавање<br><br>- Дијапозитиви о појединим пророцима |
| | | ИСУС КРИСТ ОСТВАРИТЕЉ НОВОГА КРАЉЕВСТВА | Читање и тумачење библијских текстова |

| | | | |
|---|---|---|---|
| -Увидјети да Исусов живот свакога ставља пред одлуку Упознати оригиналност Исусове поруке и његова става према човјеку (грешницима, болеснима, одбаченима, нежидовима...)<br><br>-Упознати најважније облике обраћања Богу (молитва, пјесма, жртва и принос) Упознати просторе молитве ( шатор, храм, црква, „у духу и истини“,самоћа....)<br><br>-Усмјерити позорност на садржај и облике кршћанске молитве Доживјети и искусити да је Бог особа којој се обраћамо<br><br>-Упознати ученике са светим књигама других религија Спознати да се Богобјављује људима на различитеначине у различитим културума и временима | се отвори према вреднотама Краљевства Божјега: миру, истини и љубави да се уживи у тућу ситуацију, да разумије смисао молитве да прихвати различите облике молитвеног изражавања, да се отвори молитвеном искуству, да обликује кратке особне молитве, да постоје људи са различитим вјерским културама и обредима, да прихвати како су сви људи у коначници дјеца Божја и браћа, да схвати како је неизмјерна љубав Бога Оца према сваком човјеку. | | - Разговор-проналажење примјера гдје људи требају помоћ<br><br>- Самостално тражење библијских текстова – НЗ<br><br>- Рад са фотографијом и умјетничким сликама (Кодер)<br><br>- Излагање уз дијапозитиве |
| | | ЧОВЈЕК СЕ ОБРАЋА БОГУ МОЛИТВОМ И ПЈЕСМОМ | Тумачење<br><br>- Анализа и интерпретација библијских текстова<br><br>- Обрада псалма<br><br>- Ликовни приказ Пс 27<br><br>- Демонстрација молитвених ставова покретима тијела и гестам<br><br>- Фотографије и дијапозитиви<br><br>- Посјета цркви<br><br>- Састављање особне молитве<br><br>- Обрада молитве уз инструменталну глазбу |
| | | СВЕТЕ КЊИГЕ ДРУГИХ ВЈЕРСКИХ ЗАЈЕДНИЦА | Излагање<br><br>- Разговор<br><br>- Презентације<br><br>- Слике |
| | | | |

Предмет: НЕМАЧКИ ЈЕЗИК - 5. РАЗРЕД

| Циљ | Исходи | Садржаји | Начин остваривања |
|---|---|---|---|
| Циљ наставе немачког језика јесте: да ученици усвоје основе немачког језика, знања која су потребна у комуникацији у свакодневном животу и друштву; да оспособе ученике за примену усвојених знања, као и да допринесе развијању менталних способности, свестраном развитку личности ученика. Важну улогу имају граматика, разбој вокабулара и разумевање. | Ученици треба да:<br>-научи немачки АБЦ<br>-зна да се представи(користити глаголе звати и бити), -постављати питања и одговарати<br>-зна да каже одакле је, са глаголом долазити и живети<br>-постављати питања и одговарати<br>-зна користити глагол ”болети”<br>-Препозна школски прибор<br>-научи бројати<br>-зна употребу дер-die-дас | Упознавање - Kennenlernen | -Постављање питања и одговори<br>-помоћу коришћења компјутерских програма, игара, цртаних филмова и песама<br>-на крају градива тестирање стеченог знања кроз испитивање, односно тестирање |
| | | Мој разред –<br>Meine Klasse | -Постављање питања и одговори<br>-помоћу коришћења компјутерских програма, игара, цртаних филмова и песама<br>-на крају градива тестирање стеченог знања кроз испитивање, односно тестирање |
| | -научи назив животиња, причати о омиљеној животињи, знати користити глагол хабен са акузативом, и | Животиње – Tiere | -Постављање питања и одговори |

| | | | |
|---|---|---|---|
| | неодређене чланове еин и еине<br>-зна множину<br>-зна боје<br>-зна дане у недељи, месеце, сати и школске предмете, распоред часова | | -помоћу коришћења компјутерских програма, игара, цртаних филмова и песама<br>-на крају градива тестирање стеченог знања кроз испитивање, односно тестирање |
| | | Школски дан –<br>Mein Schultag | -Постављање питања и одговори<br>-помоћу коришћења компјутерских програма, игара, цртаних филмова и песама<br>-на крају градива тестирање стеченог знања кроз испитивање, односно тестирање |
| | -зна да наброји своје хобије (спорт, музичке активности, итд.)<br>-зна да користи одвојене глаголе | Хоби – Hobbys | -Постављање питања и одговори<br>-помоћу коришћења компјутерских програма, игара, цртаних филмова и песама<br>-на крају градива тестирање стеченог знања кроз испитивање, односно тестирање |
| | -зна да наброји чланове породице, | Моја породица - Meine Familie | -Постављање питања и одговори<br>-помоћу коришћења компјутерских |

| | | | |
|---|---|---|---|
| | да прича о својој породици<br><br>-зна различита занимања<br><br>-зна да користи глагол моцхтен,<br><br>-зна да у продавници тражи и купи различите ствари,<br><br>-зна да наброји прехрамбене производе | | програма, игара, цртаних филмова и песама<br><br>-на крају градива тестирање стеченог знања кроз испитивање, односно тестирање |
| | | Колико то кошта? Was kostet das? | -Постављање питања и одговори<br><br>-помоћу коришћења компјутерских програма, игара, цртаних филмова и песама<br><br>-на крају градива тестирање стеченог знања кроз испитивање, односно тестирање |

Предмет: МАЂАРСКИ ЈЕЗИК СА ЕЛЕМЕНТИМА НАЦИОНАЛНЕ КУЛТУРЕ - 5. РАЗРЕД

| | |
|---|---|
| A tantárgy neve | **MAGYAR NYELV A NEMZETI KULTÚRA ELEMEIVEL, ANYANYELVÁPOLÁS** |
| Cél | A *magyar nyelv*oktatásának és tanulásának **célja**, hogy a tanuló ápolja vagy idegen nyelvként tanulja a magyar nyelvet, helyesen használja a különféle kommunikációs szituációkban, beszédben és írásban. Ismerje meg, értékelje és becsülje a magyar nemzeti értékeket és hagyományokat, elfogadja a különböző kultúrákat és fejlessze az interkulturális kommunikációt; fejlessze a kulcskompetenciákat. |
| Osztály | **Ötödik** |
| Évi óraszám | **72 óra** |

| **KIMENET**<br>A tematikai egység/terület feldolgozását követően a diák képes lesz a következőkre: | **TERÜLET / TEMATIKAI EGYSÉG** | **TARTALOM** |
|---|---|---|
| – Felismeri az irodalmi mű jellemző vonásait.<br><br>– Megismeri egyes magyar irodalmi szövegek szerb, illetve délszláv műfordításait és néhány délszláv alkotó művének magyar fordítását.<br><br>– Megismeri néhány magyar író életrajzát.<br><br>– Felismeri és megkülönbözteti a prózai és verses formákat.<br><br>– Megérti az irodalmi mű témáját, felismeri szereplőit, összefoglalja, reprodukálja a cselekményt.<br><br>– Megkülönbözteti a népköltészetet a műköltészettől, a szépirodalmi szöveget a nem szépirodalmi szövegektől.<br><br>– Felismeri az epikai, drámai és lírai szövegek beszélőjét.<br><br>– Meg tudja állapítani a cselekmény helyét és idejét.<br><br>– Felismeri a költői jelzőt, megszemélyesítést, hasonlatot.<br><br>– Képes a következő szépirodalmi szövegelemek meghatározására és példákkal való illusztrálására: téma, a | **IRODALMI ISMERETEK** | **Irodalmi alapfogalmak**<br><br>A szöveg formája: vers, próza. Műnemek: líra, epika, dráma.<br><br>**LÍRA**<br><br>**Feldolgozásra szánt szövegek**<br><br>1. Tamkó Sirató Károly: *Tengerecki Pál*<br>2. Fehér Ferenc: *Őszi vers* és ősz-versek a magyar irodalomban<br>3. Petőfi Sándor: *Szülőföldemen* és/vagy valamelyik szerelmes verse<br>4. Petőfi Sándor: *Arany Lacinak*<br>5. Kosztolányi Dezső: *A játék*<br>6. Kosztolányi Dezső: *A doktor bácsi*<br>7. József Attila: *Betlehemi királyok* (zenei feldolgozása is)<br>8. Tandori Dezső egy verse<br><br>**Kiegészítő, választható szövegek**<br><br>1. Ady Endre: *Balzsam tündér postája*<br>2. Domonkos István: *Tessék engem megdicsérni*; *Béci*<br>3. Tolnai Ottó: *Puccs*<br>4. Varró Dániel: *Miért üres a postaláda mostanába?*<br><br>**Irodalmi alapfogalmak**<br><br>A költő és a lírai én. Lírai műfajok. A lírai formanyelv jellemzői: képiség, ritmus, szerkezet. Rím. Stíluseszközök: hasonlat, megszemélyesítés, költői jelző. |

| | | |
|---|---|---|
| cselekmény helye és ideje, főszereplő, mellékszereplő stb.<br><br>– Ismeri és megnevezi a következő fogalmakat: monda, mese, tájleíró költemény, elbeszélés, regény, levél, mesejáték.<br><br>– Megnevezi és a gyakorlatban is alkalmazza a leírás formáit: személyleírás, tárgyleírás, tájleírás.<br><br>– Felismeri és értelmezi az egyszerű szövegek konfliktushelyzeteit, a hősök jellemvonásait, s velük kapcsolatban megállapít, véleményt formál.<br><br>– Képes vázlat készítésére, és a vázlat alapján beszélni a szövegről.<br><br>– Nyelvtudásának szintje alapján eljut a rövidebb és/vagy hosszabb szövegek megértéséig.<br><br>– A szépirodalmi művek tudatos, igényes olvasója.<br><br>– Képes esztétikai élmény átélésére.<br><br>– Tiszteli a nemzeti irodalom és kultúra hagyományait. | | **EPIKA**<br><br>**Feldolgozásra szánt szövegek**<br><br>1. Egy kortárs magyar szöveg feldolgozása pl. Tóth Krisztina novellája vagy tárcája, Darvasi László *Trapiti, avagy a nagy tökfőzelékháború* (részlet), Berg Judit egy meséje stb.<br>2. Egy világirodalmi szövegrészlet feldolgozása magyar nyelven pl. Exupéry: *A kis herceg*, J. K. Rowling: *Harry Potter és a bölcsek köve*, Pamela Lyndon Travers: *A csudálatos Mary* stb.<br>3. Egy kortárs vajdasági magyar novella feldolgozása<br>4. Tamási Áron: *Vándormadár lennék*<br>5. Janikovszky Éva: *Kire ütött ez a gyerek?* (részlet)<br>6. *Egyszer volt Budán kutyavásár*<br>7. *Mátyás és a bolond* (Mátyás-mesék a Vajdaságban; délszláv vonatkozások)<br>8. *Márkus szekrénye*<br>9. *A kis fánkocska* (láncmese)<br>10. Nagy Lajos: *A macska* (részlet)<br>11. *A csodaszarvas* (monda)<br>12. Mikszáth Kálmán: *A bágyi csoda* vagy *Bede Anna tartozása* (részlet) – anyanyelvápolói szinten<br>13. Gárdonyi Géza: *Egri csillagok* (részlet) – anyanyelvápolói szinten<br>14. Lázár Ervin: *A Hétfejű Tündér* vagy *A kisfiú meg az oroszlánok* (részlet)<br>15. Néhány magyar író életrajzának és délszláv kapcsolatainak feldolgozása: Petőfi Sándor, Kosztolányi Dezső, József Attila stb.<br><br>**Kiegészítő, ismeretterjesztő választható szövegek**<br><br>1. Érdekességek a tűzhányókról<br>2. A rózsákról |

| | | |
|---|---|---|
| | | 3. Néhány szó Erdélyről<br>4. Minecraft<br>5. Mátyás király<br>6. Az udvari bolond<br>7. A farsangi fánk története<br>8. A macska mint szakács<br>9. A macskákról<br>10. A betlehemezés<br>11. Régi falusi lakodalmi szokások<br>12. A Nagy Könyv<br>13. Karinthy Frigyes: *Fejtörő*<br><br>**Irodalmi alapfogalmak**<br><br>Szerző és elbeszélő. Epikai műfajok. Az elbeszélésmód sajátosságai: egyes szám harmadik személyű és egyes szám első személyű elbeszélés; jellemzés; párbeszéd. Leírások (táj-, epikai művek szerkezeti egységei. A szereplők jellemzésének eszközei: beszéd, tettek, külső tulajdonságok, életfelfogás.<br><br>Néhány magyar vers és/vagy szöveg megtanulása fejből.<br><br>Projektmunka:<br><br>– faliújság, poszter készítése,<br><br>– magyar és szerb műfordítások elemzése, összevetése az eredeti szöveggel,<br><br>– évszak- és ősz-versek a magyar irodalomban,<br><br>– játékmotívumot középpontba állító szövegek a magyar és a délszláv irodalomban.<br><br>**DRÁMA ÉS FILM**<br><br>Népszokásokkal kapcsolatos dramatikus játékok<br><br>**Választható filmek**<br>Lúdas Matyi, Vuk, Mindenki, A légy c. animációs film, Abigél (részlet) stb. |

| | | |
|---|---|---|
| – Különböző beszédhelyzetekben<br><br>nyelvtudásának megfelelően képes egyszerű és/vagy összetettebb/bonyolult információkat kérni és adni.<br><br>– Képes megérteni az alapvető információkat, amelyek a mindennapi kommunikációs helyzetekben hangzanak el.<br><br>– Nyelvtudásának megfelelően képes a szituatív kódváltás alkalmazására.<br><br>– Használja a megfelelő udvariassági formákat.<br><br>–Megérti a hangzó, multimédiás anyagok lényeges információit.<br><br>– Részt vesz szerepjátékokban. | KOMMUNIKÁCÓ<br><br>**NYELVI ISMERETEK** | Egyirányú és kétirányú kommunikáció.<br><br>Témakörök:<br><br>család, iskola, környezet és lakóhely, szabadidő tevékenységek, bolt, kórház, vásárlás, tudomány és technika (magyar tudósok és találmányok) stb.<br><br>A hallásértés kialakítása és fejlesztése.<br><br>Udvariassági formák: köszönés, bemutatkozás, bemutatás, elköszönés, megköszönés, bocsánatkérés, telefonálás, útbaigazítás, értesítés, meghívó, születésnapi gratuláció, jókívánság kifejezése stb.<br><br>Részvétel rövid interakciókban, a beszédszándékok nonverbális elemekkel támogatott kifejezése.<br><br>Kommunikáció begyakorolt beszédfordulatokkal.<br><br>A diákok anyanyelve hatására előállt interferencia jelenségek javítására irányuló képességek fejlesztése.<br><br>A hangzó és multimédiás anyagokban bizonyos információk lokalizálása.<br><br>Szerepjátékok. |
| – Tudatosul benne, hogy a magyar nyelv agglutináló nyelv.<br><br>– Képes alapszintű kontrasztív gondolkodásra, összevetésre.<br><br>– Felismeri és megnevezi a mondatfajtákat a beszélő szándéka szerint. | | A mondatfajták és kifejezőeszközeik; helyes használatuk.<br><br>Alany, állítmány, tárgy, hely-, idő-, mód-, eszköz- és társhatározó, minőség-, mennyiség és birtokos jelző (csak alapszinten).<br><br>Az irányhármasság: a *hol?, hová?, honnan?* kérdésre válaszoló |

| | | |
|---|---|---|
| – Felismeri és megnevezi az alapszófajokat (ige, főnév, melléknév, személyes, birtokos, kérdő és mutató névmás).<br><br>– Ismeri és alkalmazza az igeidőket és igemódokat.<br><br>– Ismeri és alkalmazza az alanyi és tárgyas ragozást.<br><br>– Ismeri és alkalmazza a melléknevek fokozását.<br><br>– Felismeri és a gyakorlatban alkalmazza a fő mondatrészeket, tárgyat, hely-, idő-, mód-, eszköz- és társhatározót, minőség-, mennyiség és birtokos jelzőt.<br><br>– Megkülönbözteti az egyszerű és összetett szavakat.<br><br>– Képes az elsajátított nyelvi modellek alkalmazására. | | helyhatározóragok, névutók, -kor időhatározórag).<br><br>Ige. Igeragozás. Igeidők. Igemódok. Igekötők.<br><br>Főnév, tulajdonnév, köznév, a főnév többes száma, a főnév tárgyesete.<br><br>Melléknév.<br><br>A melléknév fokozása.<br><br>Személyes, birtokos, kérdő és mutató névmás (csak a legegyszerűbb alapesetek).<br><br>A szavak szerkezete (egyszerű, összetett) |
| – Képes többszöri olvasás után megérteni az egyszerű és/vagy összetettebb szövegeket.<br><br>– Tud rövidebb és/vagy hosszabb szövegeket hangosan olvasni és reprodukálni, ügyelve a helyes artikulációra, hangsúlyra, hanglejtésre, valamint mondatformálásra.<br><br>– Képek, kérdések, vázlat és kulcsszavak alapján képes | OLVASÁS ÉS SZÖVEGÉRT ÉS | Tanári minta alapján a szavak, szószerkezetek, mondatok helyes felolvasása.<br><br>Az ismert szavak néma olvasása és megértése.<br><br>Az új szövegben az ismeretlen elemek azonosítása, jelentésük tisztázása.<br><br>Szövegfeldolgozó feladatok megoldása. |

| | | |
|---|---|---|
| összefoglalni a szöveg lényeges információit.<br><br>– Képes megfogalmazni a szöveghez kapcsolódó egyéni élményeket.<br><br>– Képes a nem lineáris szövegek befogadására.<br><br>– Megismeri a vajdasági magyar gyermeksajtót. | | Nem lineáris szövegek feldolgozása (pl. állatkerti belépőjegyek, menetrendek, képregények, nyelvtani táblázatok, gondolattérképek, pókhálóábrák, diagramok, grafikonok stb.)<br><br>Egy-egy cikk feldolgozása a vajdasági magyar gyermeksajtóból<br><br>(Mézeskalács, Jó Pajtás) |
| – Ismeri és alkalmazza a helyesírási alapelveket.<br><br>– Képes rövid szövegek másolására.<br><br>– Képes rövid szövegek alkotására (képeslap, meghívó, SMS stb.)<br><br>– Ismeri és alkalmazza az elválasztás szabályait.<br><br>– Képes 10-12 mondatos és/vagy hosszabb fogalmazás írására. | HELYESÍRÁS | Írott, majd nyomtatott minta alapján szavak, szókapcsolatok, később mondatok másolása.<br><br>Rövid szavak leírása tollbamondás alapján.<br><br>Rövid szavak, mondatok leírása emlékezetből (pl. képekhez kapcsolva).<br><br>Rövid szövegek másolása.<br><br>Mintaszöveg alapján egyszerű, rövid szövegek: pl. képeslap, meghívó, SMS írása.<br><br>Helyesírási alapelvek.<br><br>Tulajdonnevek helyesírása.<br><br>Elválasztás szabályai.<br><br>Magán- és mássalhangzók időtartama.<br><br>J-hang kétféle jelölése. |

| | | |
|---|---|---|
| | | A múlt idő jele és a tárgyrag írása. |
| – Hangalak és jelentés alapján felismeri a rokon értelmű, többjelentésű, ellentétes jelentésű szavakat.<br><br>– Felismeri a közmondásokat, szólásokat, jeles ünnepeket.<br><br>–Szókincsét kb.250–300 további új lexikai egységgel gazdagítja. | SZÓKÉSZLET | Szóalkotás.<br><br>Rokon értelmű, többjelentésű, ellentétes jelentésű szavak a választott szövegben.<br><br>Állandósult szókapcsolatok.<br><br>Jeles ünnepek.<br><br>Megismerkedés az életkornak megfelelő szinten a magyar kultúra alapvető műveltségelemeivel (híres emberek, helyek, szokások, ünnepek stb.). |

*2.2.1.2. Слободне наставнне активност у петом разреду*

***Упутство за остваривање слободних наставних активности***

- Слободне наставне активности школа **планира Школским програмом и Годишњим планом рада.**
- Оне могу бити из **природни**х или **друштвених** наука, **уметности и културе**, т**ехник**е, као **и других области у складу са интересовањима ученика, просторним и људским ресурсима.**
- **Школа је у обавези да ученицима понуди листу од три слободне наставне активности, а ученик обавезно бира једну од њих и похађа током целе школске године.**
- Слободне наставне активности реализују се **по програму који припрема школа или по програмима који су претходно донети као изборни** (**нпр. свакодневни живот у прошлости, цртање, сликање, вајање, чувари природе и сл.)**.
- Сврха ових активности је оснаживање ученика да препознају своја интересовања и способности које су важне за професионални развој и доношење одлука за наставак школовања и зато ученици могу сваке године бирати различите слободне наставне активности.
- Наставу треба тако **организовати да ученици имају што више могућности за активно учешће, за интеракцију са другим ученицима, коришћење различитих извора информација и савремених технологија.**

ЧУВАРИ ПРИРОДЕ

Разред: пети

**Циљ** наставе изборног предмета чувари природе јесте развијање функционалне писмености из области заштите животне средине, усвајање и примена концепта одрживог развоја и остваривање образовања о квалитету живота.

- ✓ **Задаци** наставе предмета чувари природе су да ученици:

- ✓ развијају образовање за заштиту животне средине;
- ✓ развијају вредности, ставове, вештине и понашање у складу са одрживим развојем;
- ✓ развијају здрав однос према себи и другима;
- ✓ умеју да на основу стечених знања изаберу квалитетне и здраве стилове живота;
- ✓ примењују рационално коришћење природних ресурса;
- ✓ препознају изворе загађивања и уочавају последице;
- ✓ стичу способност за уочавање, формулисање, анализирање и решавање проблема;
- ✓ развијају радозналост, активно учествовање и одговорност;
- ✓ поседују развијену свест о личном ангажовању у заштити и очувању животне средине, природе и биодиверзитета.

**Садржај предмета**

| **Теме/области** | **Садржаји** |
|---|---|
| **ПОЛОЖАЈ И УЛОГА ЧОВЕКА У ПРИРОДИ** | 1. Основни појмови из области животне средине.<br>2. Утицаји човека на животну средину.<br>3. Концепт одрживог развоја.<br>4. Природна равнотежа.<br>5. Спровођење акција у заштити и очувању животне средине (мали пројекти).<br>6. Вођење сопствене економије и економије природе (мали пројекти).<br>7. Квалитетан и здрав стил живота (мали пројекти). |
| **ПРИРОДНА БОГАТСТВА (РЕСУРСИ) И ОДРЖИВО КОРИШЋЕЊЕ** | 1. Природни ресурси (богатства) - дефиниција подела и значај.<br>2. Обновљиви и необновљиви природни ресурси.<br>3. Жива бића као природни ресурс.<br>4. Одрживо коришћење ресурса |
| **ИЗВОРИ И ПОСЛЕДИЦЕ ЗАГАЂИВАЊА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ** | 1. Појам, извори и врсте загађивања.<br>2. Глобалне промене и глобалне последице.<br>3. Глобално загревање и последице.<br>4. Озонске рупе и последице.<br>5. Смањење загађења од отпада. Рециклажа |
| **БИОДИВЕРЗИТЕТ - БИОЛОШКА РАЗНОВРСНОСТ** | 1. Дефиниција и појам биодиверзитета.<br>2. Угрожавање биодиверзитета.<br>3. Нестајање врста и заштита |

| | |
|---|---|
| **НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА** | - Садржаји програма изборног предмета чувари природе имају тенденцију појачаног развијања знања у односу на први циклус, програмски континуитет и даљу развојну концепцију заштите животне средине и одрживог развоја.<br>- Наведени садржаји програма **поред основног теоријског приступа поседују и активан приступ** који је усмерен ка практичној реализацији ван учионице и ка **изради малих пројеката**. Овако конципиран програм даје велике могућности наставницима и ученицима да га на **креативан** |

| | |
|---|---|
| | **начин реализују сходно условима, могућностима и времену.**<br>- Улога наставника је да уз **примену различитих метода рада** подстичу и усмеравају интересовање и креативност ученика у **покушају да самостално објасне узроке и последице** човековог дејства на животну средину.<br>- **Оперативна разрада програмских садржаја препуштена је наставницима** који сами креирају време, место извођења и број часова за одређене теме. |

ХОР И ОРКЕСТАР

(1 час недељно, 36 часова годишње)

**Циљ и задаци**
Општи циљ наставе изборног предмета хор и оркестар је развијање интересовања за музичку уметност и упознавање музичке традиције и културе свога и других народа.

**Задаци:**
- неговање способности извођења музике (певање/свирање);
- стицање навике слушања музике, подстицање доживљаја и оспособљавање за разумевање музике;
- подстицање креативности у свим музичким активностима (извођење, слушање, истраживање и стварање музике);
- упознавање основа музичке писмености и изражајних средстава музичке уметности;
- припремање програма за културну и јавну делатност школе;
- упознавање занимања музичке струке.

**Оперативни задаци**
Ученици треба да:
- певају по слуху и из нотног текста песме наших и других народа (народне, уметничке, дечје, старградске);
- упознају основне појмове из музичке писмености;
- упознају музичке дела уз основне информације о делу и композитору;
- развијају стваралачке способности.

| ТЕМЕ/ОБЛАСТ | САДРЖАЈИ |
|---|---|
| **ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ** | -Певање, свирање и основе музичке писмености<br>-Обрадити и певати народне, дечје, уметничке песме, - каноне и песме наших и страних композитора.<br>-На дечјим ритмичким и мелодијским инструментима изводити песме одговарајуће тежине (обнављање: целе ноте, половине, четвртине, осмине, шеснаестине у групи и одговарајућих пауза; обрада осминске триоле и синкопе).<br>-Кроз обраду песама упознати Ф-дур, Д-дур и д-молл лествицу |
| **СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ** | -Слушати вокалне, вокално-инструменталне и инструменталне композиције наших и страних композитора.<br>-Посебну пажњу обратити на соло и хорску песму уз основне информације о делу и композитору.<br>-Ученике оспособити да препознају и упознају звук инструмента у примерима које слушају, представљати им изгледи могућности инструмента. |

| | |
|---|---|
| **СТВАРАЊЕ МУЗИКЕ** | -Подстицати музичке креативности кроз импровизацију на доступним инструментима.<br>-Импровизовати дијалоге на инструментима Орфовог инструментарија.<br>-Стварати дечје песме. |

2.2.2. Програм наставе и учења за шести разред

Предмет: СРПСКИ ЈЕЗИК - 6. РАЗРЕД

| | |
|---|---|
| **Циљ** | Циљеви учења Српског језика и књижевности јесу да се ученик оспособи да правилно користи српски језик у различитим комуникативним ситуацијама, у говору и писању; да кроз читање и тумачење књижевних дела развија читалачке компетенције које, уз књижевно знање, обухватају емоционално и фантазијско уживљавање, живо памћење, истраживачко посматрање; подстичу имагинацију и уметнички сензибилитет, естетско доживљавање и критичко мишљење, морално просуђивање и асоцијативно повезивање; да се одговарајућим врстама читања оспособљава да усмерено приступа делу и приликом тумачења открива различите слојеве и значења; да стиче основна знања о месту, улози и значају језика и књижевности у култури, као и о медијској писмености; да стиче и развија најшира хуманистичка знања и да научи како функционално да повезује садржаје предметних области. |
| **Разред** | **Шести** |
| **Годишњи фонд часова** | **144 часа** |

| ИСХОДИ | ОБЛАСТ/ТЕМА | САДРЖАЈИ |
|---|---|---|
| По завршетку разреда ученик ће моћи да:<br><br>– повеже књижевне термине и појмове обрађиване у претходним разредима са новим делима која чита;<br><br>– чита са разумевањем; парафразира прочитано и описује свој доживљај различитих врста књижевних дела и научно-популарних текстова;<br><br>– одреди род књижевног дела и књижевну врсту;<br><br>– прави разлику између дела лирског, епског и драмског карактера;<br><br>– разликује ауторску приповетку од романа;<br><br>– анализира структуру лирске песме (строфа, стих, рима); | **КЊИЖЕВНОСТ** | Лектира<br><br>9. Обредне лирске народне песме (избор)<br><br>10. Ђура Јакшић: Вече<br><br>11. Јован Дучић: Село<br><br>12. Мирослав Антић: Плава звезда<br><br>13. Вељко Петровић: Ратар / Алекса Шантић: О, класје моје<br><br>14. Десанка Максимовић: Грачаница / Војислав Илић: Свети Сава<br><br>15. Стеван Раичковић: Хвала сунцу, земљи, трави<br><br>16. Милован Данојлић: Овај дечак зове се Пепо Крста<br><br>17. Сергеј Јесењин: Песма о керуши<br><br>Књижевни термини и појмови<br><br>Врста строфе према броју стихова у лирској песми: дистих; терцет; врста |

| | | |
|---|---|---|
| – уочава основне елементе структуре књижевноуметничког дела: тема, мотив; радња, време и место радње;<br><br>– разликује заплет и расплет као етапе драмске радње;<br><br>– разликује појам песника и појам лирског субјекта; појам приповедача у односу на писца;<br><br>– разликује облике казивања;<br><br>– увиђа звучне, визуелне, тактилне, олфакторне елементе песничке слике;<br><br>– одреди стилске фигуре и разуме њихову улогу у књижевноуметничком тексту;<br><br>– анализира узрочно-последичне односе у тексту и вреднује истакнуте идеје које текст нуди;<br><br>– анализира поступке ликова у књижевноуметничком делу, служећи се аргументима из текста;<br><br>– уочава хумор у књижевном делу;<br><br>– разликује хумористички и дитирамбски тон од елегичног тона;<br><br>– илуструје веровања, обичаје, начин живота и догађаје у прошлости описане у књижевним делима;<br><br>– уважава националне вредности и негује културноисторијску баштину;<br><br>– препоручи књижевно дело уз кратко образложење;<br><br>– упореди књижевно и филмско дело, позоришну представу и драмски текст; | | стиха по броју слогова (лирски и епски десетерац).<br><br>Одлике лирске поезије: нагласак речи и ритам; рима – парна, укрштена, обгрљена; улога риме у обликовању стиха.<br><br>Стилске фигуре: контраст, хипербола.<br><br>Врсте ауторске и народне лирске песме: социјалне песме, дитирамб, елегија; обредне песме (коледарске, краљичке, додолске, божићне).<br><br>ЕПИКА<br><br>Лектира<br><br>12. Народна песма: Смрт Мајке Југовића<br><br>13. Народна песма: Марко Краљевић укида свадбарину<br><br>14. Петар Кочић: Јаблан<br><br>15. Исидора Секулић: Буре (одломак)/Бранко Ћопић: Чудесна справа<br><br>16. Иво Андрић: Аска и вук<br><br>17. Антон Павлович Чехов: Вањка/Итало Калвино: Шума на ауто-путу (из збирке прича Марковалдо или годишња доба у граду)<br><br>18. Светлана Велмар Јанковић: Сирото ждребе (из Књиге за Марка)<br><br>Књижевни термини и појмови<br><br>Основна тема и кључни мотиви.<br><br>Облици казивања: нарација (хронолошко приповедање), описивање, дијалог, монолог.<br><br>Фабула/радња, редослед догађаја.<br><br>Врсте епских дела: приповетка, роман.<br><br>Културно-историјско предање (нпр. Смрт Марка Краљевића)<br><br>ДРАМА<br><br>Лектира |

| | | |
|---|---|---|
| – повеже граматичке појмове обрађене у претходним разредима са новим наставним садржајима;<br><br>– препозна делове речи у вези са њиховим грађењем;<br><br>– разликује гласове српског језика по звучности и месту изговора;<br><br>– разликује врсте гласовних прмена у једноставним примерима и примењује књижевнојезичку норму;<br><br>– одреди врсте и подврсте заменица, као и њихов облик;<br><br>– препознаје глаголска времена и употребљава их у складу са нормом;<br><br>– разликује реченице по комуникативној функцији;<br><br>– доследно примењује правописну норму;<br><br>– користи правопис (школско издање); разликује дуги и кратки акценат у изговореној речи;<br><br>– употребљава различите облике усменог и писменог изражавања: препричавање различитих типова текстова, без сажимања и са сажимањем, причање (о догађајима и доживљајима) и описивање;<br><br>– разликује и гради аугментативе и деминутиве;<br><br>– саставља обавештење, вест и кратак извештај;<br><br>– разуме основна значења књижевног и неуметничког текста;<br><br>– проналази, повезује и тумачи експлицитно и имлицитно садржане информације у краћем, | | 6. Коста Трифковић: Избирачица (одломак)<br><br>7. Миодраг Станисављевић: И ми трку за коња имамо (одломак)<br><br>8. Бранислав Нушић: Аналфабета (одломак)<br><br>Књижевни термини и појмови<br><br>Драмске врсте: комедија – основне одлике. Монолог и дијалог у драми. Дидаскалије, реплика. Етапе драмске радње (заплет и расплет).<br><br>НАУЧНОПОПУЛАРНИ И ИНФОРМАТИВНИ ТЕКСТОВИ<br><br>(бирати 2 дела)<br><br>1. Вук Караџић: Живот и обичаји народа српскога: Божић (одломак); Ђурђевдан (одломак); Додоле, прпоруше и чароице (одломци)<br><br>2. Владимир Хулпах: Легенде о европским градовима (избор)<br><br>3. Никола Тесла: Моји изуми (поглавље по избору)<br><br>4. Жан-Бернар Пиј, Серж Блок, Ан Бланшар: Енциклопедија лоших ђака, бунтовника и осталих генијалаца (избор)<br><br>5. Гроздана Олујић: Били су деца као и ти (избор)<br><br>ДОМАЋА ЛЕКТИРА<br><br>1. Епске народне песме о Косовском боју (избор)<br><br>2. Епске народне песме о Марку Краљевићу (избор)<br><br>3. Бранислав Нушић: Аутобиографија<br><br>4.Анђела Нанети: Мој дека је био трешња<br><br>5. Весна Алексић: Каљави коњ (Прича о богињи Лади – Звездана вода; Прича о богу Сварогу – Небески ковач и Прича о богу Стрибору – Сеченско светло)<br><br>6. Бранко Ћопић: Орлови рано лете |

| | | | |
|---|---|---|---|
| једноставнијем књижевном и неуметничком тексту;<br><br>– драматизује одломак одабраног књижевноуметничког текста;<br><br>– говори јасно, поштујући стандардној језичку норму;<br><br>– изражајно чита обрађене књижевне текстове. | | | 7. Ференц Молнар: Дечаци Павлове улице<br><br>Допунски избор лектире<br><br>(бирати 3 дела)<br><br>1. Добрица Ерић: Месечеви миљеници (песме о свицима) (избор)<br><br>2. Бранислав Петровић: избор из антологија песама за децу (Морава, Влашићи, Дунав, Говор дрвећа, Грађење куће, Па шта, па шта и друге)<br><br>3. Владимир Стојиљковић: Писмописац (Писмо Бранку Ћопићу)<br><br>4. Владимир Андрић: Пустолов<br><br>5. Тиодор Росић: Приче старог чаробњака (једна прича по избору)<br><br>6. Борислав Пекић: Сентиментална повест Британског царства („Велика повеља слободе у земљи без устава” – одломци)<br><br>7. Вилијем Саројан: Зовем се Арам<br><br>8. Хенрик Сјенкијевич: Кроз пустињу и прашуму<br><br>9. Џејмс Крис: Тим Талир или Продати смех<br><br>10. Џек Лондон: Зов дивљине/Бели очњак<br><br>11. Реј Бредбери: Маслачково вино (избор)<br><br>12. Ивана Брлић Мажуранић: Приче из давнина (избор)<br><br>13. Владислава Војновић: Приче из главе (прича Позориште – одломци)<br><br>14. Јасминка Петровић: Ово је најстрашнији дан у мом животу<br><br>15. Александар Поповић: Снежана и седам патуљака, драмска бајка |
| | **ЈЕЗИК** | **граматика** | Подела речи по настанку: просте речи и творенице; породица речи, уочавање корена речи. Саставни делови твореница (творбене основе, префикси и суфикси). |

| | | | |
|---|---|---|---|
| | | | Граматичка основа и граматички наставци у поређењу са творбеном основом и суфиксима.<br><br>Настанак гласова и говорни органи; подела гласова: самогласници и сугласници (прави сугласници и сонанти); Подела сугласника по звучности и по месту изговора.<br><br>Подела речи на слогове; слоготворно р. Гласовне промене – уочавање у грађењу и промени речи: непостојано а; промена л у о; палатализација; сибиларизација; јотовање; једначење сугласника по звучности; једначење сугласника по месту изговора; губљење сугласника.<br><br>Заменице: неличне именичке заменице (односно-упитне, неодређене, опште, одричне); придевске заменице: присвојне (с нагласком на употребу заменице свој, показне, односно-упитне, неодређене, опште, одричне). Граматичке категорије заменица: род, број, падеж и лице.<br><br>Грађење и основна значења глаголских времена: аорист, имперфекат (само на нивоу препознавања; имперфекат глагола бити); плусквамперфекат.<br><br>Независне предикатске реченице – појам комуникативне функције; подела на обавештајне, упитне, заповедне, жељне и узвичне реченице. |
| | | **правопис** | Писање имена васионских тела.<br><br>Растављање речи на крају реда (основна правила).<br><br>Правописна решења у вези са гласовним променама.<br><br>Писање именичких и придевских одричних заменица са предлозима.<br><br>Писање заменице Ваш великим почетним словом.<br><br>Правописна решења у вези са писањем обрађених глаголских облика. |

| | | | |
|---|---|---|---|
| | | **ортоепија** | Правилан изговор гласова ч, ћ, џ, ч, р.<br>Дуги и кратки акценти. |
| | **ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА** | | Текстови у функцији унапређивања језичке културе.<br>Анализирање снимљених казивања и читања (звучна читанка).<br>Говорне вежбе на унапред одређену тему.<br>Учтиве форме обраћања.<br>Лексикологија: аугментативи (са пејоративима), деминутиви (са хипокористицима).<br>Правописне вежбе: диктат; допуњавање текста; уочавање и објашњавање научених правописних правила у тексту.<br>Богаћење речника: лексичко-семантичке вежбе (нпр. избегавање сувишних речи и туђица; фигуративна значења речи; проналажење изостављених реченичних делова); стилске вежбе: (нпр. текст као подстицај за сликовито казивање; ситуациони предложак за тражење погодног израза).<br>Писмене вежбе и домаћи задаци и њихова анализа на часу.<br>Четири школска писмена задатка – по два у сваком полугодишту (један час за израду задатка и два за анализу и писање унапређене верзије састава). |

Предмет: МАЂАРСКИ ЈЕЗИК - 6. РАЗРЕД

| | |
|---|---|
| Циљ | A magyar nyelv oktatásának és tanulásának célja, hogy a tanuló ápolja a magyar nyelvet, helyesen használja a különfelé kommunikációs szituációkban, beszédben és írásban; az irodalmi művek olvasása és értelmezése révén fejlessze képzelőerejét, esztétikai-művészeti tudatosságát és kifejezőkészségét, kritikai és erkölcsi ítélőképességét; alapvető tájékozottságot szerezzen az irodalomtörténet és -elmélet, az általános és magyar nyelvészet, valamint a mediális írásbeliség terén; az interdiszciplinaritás jegyében összefüggésbe hozza a nyelvet és irodalmat más művészeti ágakkal és tudományterületekkel; bevezesse a tanulót a tudományos gondolkodásmódba; értékelje és becsülje a nemzeti értékeket és hagyományokat, fogadja el a különböző |

| | |
|---|---|
| | kultúrákat és fejlessze az interkulturális kommunikációt; alapozza meg és bővítse a kulcskompetenciákat, amelyek képessé teszik őt a minőségi életvitelre, a munkára, az önmegértésre és az élethosszig tartó tanulásra. |
| Разред | Hatodik |
| Годишњи фонд часова | 144 óra |

| ОБЛАСТ/ТЕМА | ИСХОДИ<br>По завршеној области/теми ученик ће бити у стању да: | САДРЖАЈИ |
|---|---|---|
| IRODALMI ISMERETEK | - Ismeri a tantervben előírt alapművek címét és szerzőjét.<br><br>- Felismeri az irodalmi mű jellemző vonásait.<br><br>- Meghatározza az irodalmi mű témáját, fő motívumait és szereplőit; összefoglalja, reprodukálja a cselekményt.<br><br>- Felismeri és megkülönbözteti a prózai és verses formákat.<br><br>- Megkülönbözteti a népköltészetet a műköltészettől, a szépirodalmi szöveget a nem szépirodalmi szövegektől.<br><br>- Felismeri az epikai, drámai és lírai szövegek beszélőjét. Különbséget tesz szerző és narrátor/lírai én között.<br><br>- Különbséget tesz az epikus közlés alapformái, az elbeszélés (narráció), a leírás, az elbeszélői reflexió és a dialógus között.<br><br>- Meg tudja állapítani a cselekmény helyét és idejét.<br><br>- Felismeri az idézetet a szövegben.<br><br>- Felismeri és megnevezi a költői jelzőt, megszemélyesítést, hasonlatot, metaforát, szimbólumot, szinesztéziát, ismétlés formáit, áthajlást, költői kérdést.<br><br>- Elhelyezi a tantervben előírt kötelező irodalmi műveket az alapvető irodalmi kontextusokban (magyar irodalom/világirodalom, régi/újabb/kortárs, szóbeli/szerzői).<br><br>- Képes a következő szépirodalmi szövegelemek meghatározására és példákkal | NÉPKÖLTÉSZET<br><br>Feldolgozásra szánt szövegek<br><br>Kötelező szövegek<br><br>Népköltészet és műköltészet összekapcsolása: szerelmi dal, kesergő, bujdosóének. Pl. Annyi bánat (kesergő) és József Attila: Ringató.<br><br>Monda és népi anekdota (utalások a regionális vonatkozásokra is)<br><br>Olvasmányok a magyar népköltészetről (Penavin Olga, Jung Károly, Voight Vilmos, Dömötör Tekla stb. írásaiból)<br><br>Népszokások és népi színjáték<br><br>Kiegészítő és ajánlott szövegek<br><br>Lázár Ervin: A kovács/Lehel kürtje<br><br>A csóri boszorkány<br><br>Beckó vára<br><br>Csörsz és Délibáb<br><br>Irodalmi alapfogalmak<br><br>A szöveg formája: vers, próza. Műnemek: líra, epika, dráma. Műköltészet és népköltészet. Szerző (költő, író), lírai én, elbeszélő. Műfaji ismeretek: dal, tájleíró költemény, ballada, mese, monda és fajtái, anekdota, elbeszélés, novella, regény, levél, mesejáték. |

| | | |
|---|---|---|
| | való illusztrálására: motívum, téma, fabula, a cselekmény helye és ideje, főszereplő, mellékszereplő stb.<br><br>- Az irodalmi művekben a szövegrészletek, a hősök és a helyzetek alapján felismeri a műnemet és a műfajt.<br><br>- Ismeri és megnevezi a következő fogalmakat: monda, mítosz, elbeszélő költemény, dal, tájleíró költemény, ballada, elbeszélés, novella, regény, levél, episztola, mesejáték.<br><br>- Ismeri és megkülönbözteti, (jellemző vonásait kiemeli) az átmeneti műfajokat (ballada). | Az ütemhangsúlyos verselés. Az időmértékes verselés alapjai: a rövid és hosszú szótag fogalma.<br><br>Mesetípusok, a népmese jellemzői, motívumai, szimbólumai. Mesemondás. A mesepoétika alapfogalmai. Népi színjátékok. |
| LÍRA | - Felismeri és megnevezi az átvitt jelentést.<br><br>- Ismeri és megnevezi a következő fogalmakat: meseelem, meseformula, bevezetés, kibontakozás, bonyodalom, tetőpont, megoldás, valószerű és valószerűtlen elemek, konfliktus.<br><br>- Megnevezi a leírás formáit: személyleírás, tárgyleírás, tájleírás.<br><br>- Felismeri és megnevezi a rímfajtákat és a refrént, hasonlatot, metaforát, megszemélyesítést, ellentétet, fokozást, hangutánzást és hangulatfestést.<br><br>- Felismeri és értelmezi a tanterv által kötelezően előirányzott egyszerű szövegek konfliktushelyzeteit, a hősök jellemvonásait, s velük kapcsolatban megállapítást tesz, véleményt formál.<br><br>- A szépirodalmi művek tudatos, igényes olvasójává válik.<br><br>- Tiszteli a nemzeti irodalom és kultúra hagyományait.<br><br>- Képes esztétikai élmény átélésére, befogadására.<br><br>- Változatos olvasási stratégiákat alkalmaz.<br><br>- Tudatosan gyűjt információkat (nyomtatott, audiovizuális, elektronikus forrásokból) iskolai feladataihoz. | Feldolgozásra szánt szövegek<br><br>Kötelező szövegek<br><br>Kosztolányi Dezső: Az iskolában hatvanan vagyunk (válogatás A szegény kisgyermek panaszai ciklusból)<br><br>Csacsi rímek (Válogatás)<br><br>Ady Endre: Fölszállott a páva/Karácsony/Föl-földobott kő<br><br>Juhász Gyula: Tiszai csönd<br><br>Radnóti Miklós: Éjszaka<br><br>Varró Dániel: Túl a Maszat-hegyen (Naptárvers)<br><br>József Attila: Nyár<br><br>Radnóti Miklós: Bájoló<br><br>Szabó T. Anna: A róka<br><br>Anyaversek a magyar és a világirodalomban (válogatás): pl. Csoóri Sándor: Anyám fekete rózsa, József Attila: Anyám, Kosztolányi Dezső: Anyuska régi képe, Pilinszky János: Anyám, Szergej Jeszenyin: Levél anyámhoz stb. József Attila mama-verseinek kiemelése.<br><br>Kiegészítő és ajánlott szövegek |

| | | |
|---|---|---|
| | - Könyvtárba jár, és önállóan választ irodalmi alkotást, képes naplót vezetni vagy portfóliót összeállítani olvasmányairól. | Esti Kornél rímei (Válogatás)<br><br>Kosztolányi Dezső: A játék/Néha már gondolok a szerelemre<br><br>Irodalmi alapfogalmak<br><br>A költő és a lírai én. Lírai műfajok. A motívumok és költői képek mint a lírai mű kompozíciójának elemei. A lírai formanyelv jellemzői: képiség, ritmus, szerkezet. Rímfajták. Kötött és szabad vers. Szóképek és stíluseszközök: alliteráció, az ismétlés fajtái, hasonlat, megszemélyesítés, metafora, szimbólum, szinesztézia, ellentét, fokozás, soráthajlás, költői jelző, állandó jelző, ismétlés, irónia, hangutánzás és hangulatfestés. Költői kérdés. A denotatív és konnotatív jelentés.<br><br>EPIKA<br><br>Feldolgozásra szánt szövegek<br><br>Kötelező szövegek<br><br>A műnemek ötvöződése a balladában: Arany János: A walesi bárdok/Mátyás anyja.<br><br>Orbán Ottó: A walesi pártok<br><br>Kosztolányi Dezső: Házi dolgozat<br><br>A légy motívuma és a várakozás problémája: Mándy Iván: A légyvadász/A légyvadász sétája és<br><br>Nagy Lajos: A légy<br><br>Gobby Fehér Gyula: Az ujjak mozgása<br><br>Németh István: Színötös<br><br>Gion Nándor: A postás, aki egy ujjal tudott fütyülni<br><br>Danilo Kiš: A fiú és a kutya<br><br>Fazekas Mihály: Lúdas Matyi (részlet) és filmes kapcsolatok |

| | | |
|---|---|---|
| | | Mark Twain: Tom Sawyer kalandjai (részletek)<br><br>Interjúk kortárs írókkal, művészekkel.<br><br>Kiegészítő és ajánlott szövegek<br><br>Parti Nagy Lajos: A pecsenyehattyúk<br><br>Garaczi László: Kúnó, a zöld diómanó<br><br>Jódal Rózsa: Figyellek, világ! Hadaró Jutka kalandjai/részlet/<br><br>Csukás István: Keménykalap és krumpliorr<br><br>Jonathan Swift: Gulliver utazásai (részletek)<br><br>Kosztolányi Dezső: Fánika<br><br>Móricz Zsigmond: Fillentő<br><br>Ivo Andrić: Aska és a farkas<br><br>Irodalmi alapfogalmak<br><br>Szerző és elbeszélő. Epikai műfajok. Az elbeszélésmód sajátosságai: egyes szám harmadik személyű és én-elbeszélés; jellemzés; párbeszéd. Leírások (táj-, személy-, tárgyleírás). Az epikai művek szerkezeti egységei. A szereplők jellemzésének eszközei: beszéd, tettek, külső tulajdonságok, életfelfogás, erkölcsiség. Paródia. Népiesség. |
| DRÁMA | | Beszédes István: Rozsdaszín (részletek)<br><br>Gabnai Katalin: Tánc és dráma<br><br>Kiegészítő és ajánlott szövegek<br><br>Gimesi Dóra színházi meseadaptációi<br><br>Szabó T. Anna: Téli rege<br><br>Irodalmi alapfogalmak<br><br>Drámai műfajok: komédia, tragédia; egyfelvonásos; rádiódráma. |

| | | |
|---|---|---|
| | | A dráma jellemzői: felvonás, jelenet, szereplők, monológ, dialógus. Népi dramatikus játékok. Adaptációk. |
| ISMERETTERJESZTŐ ÉS INFORMATÍV SZÖVEGEK | | ISMERETTERJESZTŐ ÉS INFORMATÍV SZÖVEGEK<br><br>(2 mű kiválasztása)<br><br>Válogatás könyvekből, enciklopédiákból és gyermeklapokból<br><br>HÁZI OLVASMÁNY<br><br>(3 kötelező + 1 választható mű feldolgozása)<br><br>Kötelező közös olvasmányok<br><br>Arany János: Toldi (órán is feldolgozható)<br><br>Molnár Ferenc: A Pál utcai fiúk<br><br>Gion Nándor: A kárókatonák még nem jöttek vissza<br><br>Ajánlott közös olvasmányok<br><br>Berg Judit: Galléros Fecó naplója<br><br>Lux Alfréd: Éjszakai dolgozatjavítás<br><br>Jeff Kinney: Egy ropi naplója<br><br>Szabó T. Anna: A Fűszermadár<br><br>Eric Knight: Lassie hazatér<br><br>Gaston Leroux: Az operaház fantomja<br><br>Lauren Brooke: Hazatérés<br><br>Thomas Brezina: Kiakasztasz, tesó!/Fiúk kizárva sorozatból/<br><br>JoNesbø: Idővihar a kádban<br><br>Mark Twain: Huckleberry Finn kalandjai<br><br>Böszörmény Gyula: Gergő és az álomfogók |

| | | |
|---|---|---|
| | | Varró Dániel: Szívdesszert<br><br>Michael Ende: Momo/Varázslóiskola<br><br>Németh István: Bühüm meg a lotyogi<br><br>Fekete István: A koppányi aga testamentuma<br><br>Janikovszky Éva: Velem mindig történik valami/Égig érő fű<br><br>Erich Kastner: A két Lotti<br><br>Kontra Ferenc: A halász fiai<br><br>Charles és Mary Lamb: Shakespeare-mesék<br><br>Szabó Magda: Abigél<br><br>Mosonyi Alíz: Boltosmesék vagy meseátírások<br><br>Egy aktuális kortárs mű beépítése.<br><br>Projektmunka vagy portfólió<br><br>(javaslatok):<br><br>- A feldolgozott művek intertextuális (pl. Geszti Péter: Levél Nemecsek Ernőnek), filmes és színházi kapcsolatai<br><br>- Mátyás király és a reneszánsz udvar<br><br>- Lovagprojekt (lovagi erények, szokások, öltözködés, zene, lovagi játékok, lovagkirályok stb.)<br><br>- A víz világnapja (Szabó Lőrinc: Országos eső, Petőfi Sándor: Tisza,Móricz Zsigmond: Tiszaháton, ahol gyerek voltam, József Attila: A Dunánál, Morten A. Strøksnes: Tengerkönyv (részletek), Tolnai Ottó: Sirálymellcsont, Benedek Szabolcs: A fiumei cápa (részletek), Claudio Magris: Duna (részletek) stb.)<br><br>- Szabadkai és palicsi Kosztolányi-emlékek vagy a lakóhelyhez köthető |

| | | |
|---|---|---|
| | | más hasonló projekttéma (regionális és helyi kultuszok)<br><br>- Fordításműhely<br><br>- Nők a tudományos életben<br><br>- Írók és a sport<br><br>- A légy a mitológiában, az irodalomban, a filmművészetben és a populáris kultúrában<br><br>- A görög mondavilág és mai világirodalmi átírásai (pl. Rick Riordan: Percy Jackson és a görög istenek)<br><br>- A kamasz az irodalomban (Molnár Ferenc: A Pál utcai fiúk, Gion Nándor: A károkatonák még nem jöttek vissza, Mándy Iván Csutak-regényei, Mark Twain: Tom Sawyer kalandjai, Bálint Ágnes Lufi-regényei, Lázár Ervin kamaszhősei stb.)<br><br>- Ikerítések, párbeszédek (pl. Petőfi és Arany János, Kosztolányi Dezső és Csáth Géza, Bartók Béla és Kodály Zoltán (irodalmi vonatkozások is), Tolnai Ottó és Domonkos István, Szenteleky Kornél és Csuka Zoltán, Karinthy Frigyes és Stanislav Vinaver, Than fivérek stb.)<br><br>- Egy mesemotívum interdiszciplináris megközelítése (pl. tündér, óriás, sárkány, a mesehősök átváltozásai, ládika)<br><br>- Hegytoposz és metaforikus táj az irodalomban: pl. Térey János: A Legkisebb Jégkorszak (Negyedik könyv, IV. fejezet - részlet)<br><br>- Nyelvtudósok kutatásai és életpályájuk<br><br>- Ökoirodalom, zooirodalom |
| NYELVI<br><br>ISMERETEK | - Érthető, nyelvtanilag kifogástalan mondatokat szerkeszt. A szövegben felfedezett hibákat képes kijavítani.<br><br>- Felismeri és megnevezi a tanult szófajokat szójelentés alapján toldalékos formában, | - A szófajok alaktani és jelentésbeli jellemzői, képzésmódjuk. A szófajok rendszere.<br><br>- Az ige (fogalma, képzése, szerepe a szövegkörnyezetben és helyesírása. Igeidők. Igemódok. Kiejtés szerinti, |

| | | |
|---|---|---|
| | mondatban és szövegben, megfelelően használja őket írott és beszélt szövegben.<br><br>- Felismeri, megnevezi, megkülönbözteti, rendszerezi az alapszófajokat, típusait, szerkezetüket, szerepüket a szövegalkotásban<br><br>- Felismeri és megnevezi, megkülönbözteti, rendszerezi az alapszófajokat, a határozószókat és az igeneveket, ezek szövegbeli és kommunikációs szerepét, valamint alkalmazásukat a kommunikációban.<br><br>- Felismeri (megnevezi, szempontok szerint rendszerezi, megmagyarázza, alkalmazza) a többszófajúságot.<br><br>- Ismeri és következetesen alkalmazza a helyesírási alapelveket, valamint a helyesírási szabályok többségét.<br><br>- Megfigyeli, helyesen jelöli a hosszú és rövid hangokat a tőhangváltást mutató főnevek és igék esetében is, a hangkapcsolatokat, helyesen írja a tulajdonneveket, a földrajzi nevek bonyolultabb eseteit, az -i képzős melléknevek; az igekötős igék, a névutós szerkezetek, az alanyos, tárgyas, határozós és birtokos szószerkezetek, összetételek helyesírásában magabiztos.<br><br>- Az összetett mondatok írásakor többnyire jól központoz.<br><br>- Ismeri és alkalmazza a szótagolás és elválasztás szabályait.<br><br>- Ismeri és alkalmazza a betűrend szabályait.<br><br>- Felismeri, megnevezi, alkalmazza a helyesírási alapelveket.<br><br>- Alkalmazza a helyesírás-ellenőrző programot.<br><br>- Felismeri és megnevezi a szóelemek fajtáit (szótő, toldalék).<br><br>- Felismeri a magyar és valamely tanult, ismert idegen nyelv szerkezete közötti hasonlóságokat és különbségeket. | szóelemző írásmód; az igekötők szerepe az ige folyamatosságának és irányultságának kifejezésében; az igekötők helyesírása; határozatlan/alanyi és határozott/tárgyas ragozású igék;az iktelen igék ikesek módjának toldalékolása; a felszólító és feltételes módú igék helyesírása és nyelvhelyes-ségi kérdései (-nák ,-nék, -suksük/szukszük-ragozás, a csinál, működik ige túl gyakori használata; a múlt idejű, feltételes módú igék halmozása stb.).<br><br>- A főnév fogalma és fajtái, szerepe a szövegkörnyezetben, helyesírása. Névszóképzők. Köznevek és tulajdonnevek fajtái. A tulajdonnevek toldalékos alakjai, -i képzős alakok.<br><br>- A régies írású tulajdonnevek helyes ejtése és írása, a j hang kétféle jelölése.<br><br>- A melléknév (fogalma, képzése, szerepe a szövegkörnyezetben, helyesírása). Melléknévképző. A melléknév jelei és ragjai. Az összetett melléknevek fokozása. A melléknév szerepe a leírásban. Rokon értelmű és ellentétes jelentésű melléknevek. Az -i képzős melléknevek helyesírási szabályai.<br><br>- A számnév (fogalma, fajtái, képzése, szerepe a szövegkörnyezetben, helyesírása). Betűvel és számjeggyel írt számnevek, tőszámnév, sorszámnév, törtszámnév, a számnevek fokozása, a számnevek toldalékolása, keltezés. A számnév és a határozatlan névelő.<br><br>- A névmás (fogalma, fajtái, képzése, szerepe a szövegkörnyezetben, helyesírása). Személyes névmás: megszólítás, tegezés, magázás, ragozott alakok. Birtokos névmás: a birtokos szerkezet. Visszaható névmás és a visszaható ige. Kölcsönös névmás. A mutató névmás toldalékolása; a se, sem előtag. Hosszabb és rövidebb alakok: e, ez, eme). A kérdő névmás. Kérdés kérdő névmással, kérdőszóval. A vonatkozó |

| | | |
|---|---|---|
| | | névmás. Az aki, ami, amely az összetett mondatban. A vesszőre vonatkozó szabályok. A határozatlan és általános névmás. A névmások szövegszervező szerepének megfigyelése, alkalmazása a szövegalkotásban.<br><br>- A határozószó. Gyakori határozószók írása, határozószók a mondatban. A határozói igenév és a határozók „rokonsága”.<br><br>- Az igenevek (fogalma, fajtái, képzése).<br><br>A főnévi igenév fogalma, képzése, személyragozása. Felszólítás főnévi igenévvel. A melléknévi igenév fogalma, fajtái, képzése. A befejezett melléknévi igenév állítmányi szerepének szemantikája és pragmatikája. Igekötős melléknévi igenevek szórendje. A határozói igenév fogalma, képzése. Az igenevek történetbe foglalása. A létige és a határozói igenév. Az igenevek szerepe a mondatban.<br><br>- A viszonyszók. Névelő (határozott és határozatlan jelentés, névelő vagy névmás); kötőszó (mondatrész és mondatkapcsolás, vesszőhasználat szabályai); névutó (idő, hely stb. kifejezése névutóval); segédige (fog, volna, van, volt, lesz, marad, múlik); igekötő (jelentésmódosító szerep).<br><br>- A mondatszók. Indulatszó fogalma, fajtái (felelő-, kérdőszó, tagolatlan mondat); módosítószó és szerepei.<br><br>- A szavak közötti kapcsolatok, állandósult szókapcsolatok. Jelentésmező.<br><br>- Többszófajúság.<br><br>- A magyar nyelv szerkezetének összehasonlítása a tanult idegen nyelv hangtani, szótani szerkezetével.<br><br>- A korosztálynak szánt fontosabb sajtótermékek fajtái, formái és szerkezeti jellemzői. |

| | | |
|---|---|---|
| | | - Információk gyűjtése, adatok elrendezése, lexikonhasználat.<br><br>- Helyesírási táblázatok, fürtábrák, folyamatábrák stb.<br><br>- A nyelvi tudatosság és a nyelvi tervezés. |
| NYELVKULTÚRA | - Felismeri és megnevezi a nyomtatott és elektronikus média fajtáit.<br><br>- Tájékozódik, információkat talál a különféle dokumentumtípusokban, korosztálynak szóló kézikönyvekben.<br><br>- Képes nyelvileg kifejtett (explicit) és nem kifejtett (implicit) információkat kiszűrni a szövegből.<br><br>- Képes az alapinformációk és eszmék összehasonlítására két vagy több rövid, egyszerű szövegben.<br><br>- A rendelkezésére álló információkat értékeli, tárolja, rendszerezi.<br><br>- Képes az interneten való kommunikációra és együttműködésre.<br><br>- Ismeri a helyesírási alapelveket és A magyar helyesírás szabályainak használati módját.<br><br>- Felismeri és alkalmazza az állandósult szókapcsolatokat.<br><br>- Képes olyan szövegeket létrehozni, amelyekben a téma, a kompozíció, a tartalom és a stílus megfelelnek a feladatnak, a szöveg rendeltetésének és a címzettnek (célközönségnek).<br><br>- Értelmes és szabatos beszédre, helyes artikulációra törekszik, igyekszik betartani az igényes nyelvhasználat szabályait és elsajátítani a kódváltás alapvető képességét.<br><br>- Egyszerű szerkezetű szóbeli vagy írásbeli szövegeket tud alkotni a leírás, az elbeszélés és a kifejtés eszközeit alkalmazva (és a célközönség összetételét szem előtt tartva).<br><br>- Képes egyszerű szöveget alkotni szóban vagy írásban, amelyben valamely irodalmi élményét | - A média: nyomtatott és elektronikus médiumok (újságok, televízió, rádió, világháló - honlapok, hírportálok, blogok, vlogok).<br><br>- A hír fogalma és jelentősége.<br><br>- Közösségi média.<br><br>- Tájékozódás, információkeresés (betűrend, tartalomjegyzék, utalók használatával) a különféle dokumentumtípusokban (könyv, folyóirat, AV- és elektronikus dokumentum), korosztálynak szóló kézikönyvekben (szótár, lexikon, enciklopédia), ismeretterjesztő forrásokban.<br><br>-Fórum, blogbejegyzés írása.<br><br>- Írói szótárak.<br><br>- Digitális írástudás, e-nyelvhelyesség: az e-dokumentumok létrehozásához szükséges nyelvi és szedési szabályrendszerek együttese, elektronikus szövegek létrehozása (pl. beszámolók, könyvismertetők, vázlatok, saját könyv, eseményre invitáló meghívók, listák, e-mail, egyszerűbb űrlapok kitöltése).<br><br>- A helyesírást segítő kézikönyvek (helyesírási szabályzat, szótár, digitális szótárak stb.) önálló használata.<br><br>- Az állandósult szókapcsolatok (szólások, közmondások, szállóigék) felismerése írásban és a beszédben.<br><br>- Események és élmények időrendi sorrendben történő elmondása közös, illetve egyéni vázlat alapján. |

| | | |
|---|---|---|
| | írja le, vagy egy valós, hétköznapi, illetve képzeletbeli témát fejt ki, interjút készít valós vagy képzelt személyekkel.<br><br>- Különböző céllal (pl. informálódás, tanulás, önfejlesztés, esztétikai élmény átélése, szórakozás) képes rövidebb, egyszerűbb szépirodalmi és nem szépirodalmi szövegeket (pl. egyszerű szakszövegeket, tudománynépszerűsítő ismeretterjesztő szövegeket stb.) olvasni és saját szavaival elmondani.<br><br>- Meg tudja fogalmazni véleményét, és igényes nyelvhasználatra törekedve (kódváltási képességéhez mérten a sztenderd nyelvváltozat - vagy legalább a regionális köznyelv - normájához igazodva) nyilvános beszédhelyzetben képes kifejteni gondolatait.<br><br>- Ismeri és készségszinten használja a kibővített magyar ábécé nyomtatott és írott betűit, valamint az írásjeleket.<br><br>- Érthető, nyelvtanilag kifogástalan mondatokat szerkeszt.<br><br>- Írásban tudja a szöveget tagolni (cím, bekezdések) és makroszerkezeti egységekre osztani (bevezetés, tárgyalás, befejezés), illetve ezeket kreatív módon alkalmazni.<br><br>- A szövegben felfedezett hibákat képes kijavítani.<br><br>- Tud levelet írni, s képes különféle űrlapokat és formanyomtatványokat kitölteni, amelyekkel a mindennapi életben találkozik. Ezek elektronikus és papír alapú változatait is tudja alkalmazni.<br><br>- Képes figyelemmel követni és megérteni a nyelv, az irodalom vagy valamely egyéb művelődési terület tárgyköréből tartott előadásokat, s tud jegyzetet készíteni.<br><br>- Meghatározott műfajokban témának, kommunikációs alkalomnak megfelelő kritikus, egyéni szemléletű, nyelvi-stilisztikai szempontból példás szövegeket, beszámolót alkot. | - A természetben levő tárgyak és jelenségek, a mozgásában levő állatok és személyek bemutatása (rokon értelmű melléknevek, főnevek, igék, hangulatfestő, hangutánzó szavak segítségével).<br><br>- Sikeresebb irodalmi portrék és a megírásukhoz felhasznált nyelvi kifejezőeszközök. A közvetlen környezetből választott egyén bemutatása.<br><br>- Kortárs írókkal, művészekkel, tudósokkal készült interjúk elemzése. Interjúk íratása.<br><br>- Rövidebb szövegek tartalmának összefoglalása szem előtt tartva az esemény időrendjét és mozzanatait (bevezetés, a cselekmény kezdete, a cselekménymozzanatok kiemelése, a tetőpont és a befejezés).<br><br>- A szóbeli elbeszélés: film, tévéadás, szabadon választott dinamikus jelenetek elmondása.<br><br>- A nyelvi-stilisztikai kifejezőeszközök a leíró jellegű részletekben (versben és prózában egyaránt).<br><br>- A retorika alapelvei (a konkrét fogalmak megnevezése nélkül).<br><br>- Önálló elbeszélő fogalmazás készítése a tanult nyelvi és helyesírási tudnivalók alkalmazásával, felhasználva az anyaggyűjtés módjaival. Az írás folyamatának megtapasztalása, folytonos ön- és társreakció. Az írásmű üzenetének, céljának, befogadójának megfelelő szókincs használata.<br><br>- Önálló vázlatkészítés elolvasott irodalmi vagy ismeretterjesztő szövegről.<br><br>- Kérdések és írásbeli válaszok megfogalmazása a tanult olvasmányok, megnézett filmek, színházi előadások, meghallgatott zeneművek alapján. |

| | | |
|---|---|---|
| | - Beszámolóját prezentációval/poszterrel teszi szemléletesebbé.<br><br>- Valós vagy képzeletbeli tapasztalatokat, szereplőket, illetve eseményeket bemutató fogalmazást tud írni. | - Szövegalkotás: különböző típusú fogalmazások, levél. A számítógépes szövegszerkesztés néhány szabálya.<br><br>- Élménybeszámoló közösen elkészített vázlat alapján, különös tekintettel a párbeszéd helyes alkalmazására.<br><br>- Leírás megadott vázlat alapján: A tájleírás sorrendjének megoldása a távolitól közeli felé, vagy fordítva. Rész-egész viszonya valamilyen sorrend szerint. Tárgy-és személyleírás, jellemzés (Nem felsoroljuk a tulajdonságokat, hanem megelevenítjük.)<br><br>Kreatív írásgyakorlatok.<br><br>- A szöveg információinak és gondolatainak értelmezése és értékelése.<br><br>A szöveg cselekményének, tartalmának, céljának megfelelő jegyzetelési technika kialakítása (kulcsszavas vázlat, tételmondatos vázlat, grafikusan ábrázolt vázlat).<br><br>- A fogalmazási ismeretek (a téma meghatározása, az anyag kiválasztása és elrendezése, a legfontosabb szerkezeti részek megjelölése és az anyag szerkezeti részek szerinti csoportosítása).<br><br>- Szövegalkotás az internetes műfajokban (pl. e-mail, komment). Az írás nem nyelvi jeleinek (betűforma, nagyság, sorköz, margó, távolság, színek, kiemelések stb.) megismerése.<br><br>A kézzel írt és a számítógépes szövegek különbözőségei és hasonlóságai.<br><br>- Az önálló és a tanári segítséggel történő anyaggyűjtés módjai.<br><br>- Nyolc házi írásbeli feladat a tanév folyamán és azok órán való elemzése, közös értékelése, elbírálása. |

| | | |
|---|---|---|
| | | - Négy iskolai dolgozat - kettő félévente (az írásmű kidolgozása egy óra, elemzés és javítás két óra). |

Предмет: СРПСКИ ЈЕЗИК КАО НЕМАТЕРЊИ ЈЕЗИК - 6. РАЗРЕД

| **Назив предмета** | **СРПСКИ ЈЕЗИК КАО НЕМАТЕРЊИ ЈЕЗИК** |
|---|---|
| **Циљ** | Циљ учења Српског као нематерњег језика јесте оспособљавање ученика да се служи српским језиком на основном нивоу у усменој и писаној комуникацији ради каснијег успешног укључивања у живот заједнице и остваривања грађанских права и дужности, као и уважавање српске културе и развијање интеркултуралности као темељне вредности демократског друштва. |
| Разред | **шести** |
| Годишњи фонд часова | **108 часова** |

| **ОБЛАСТ/ТЕМА** | **ИСХОДИ**<br>**По завршеној области/теми ученик ће бити у стању да:** | **САДРЖАЈИ** |
|---|---|---|
| **ЈЕЗИК** | – разуме и користи предвиђени лексички фонд;<br>– разуме и користи граматичке конструкције усвајане у претходним разредима и проширује их новим језичким садржајима;<br>– примени у говору и писању правила: род и број именица у одговарајућем падежу, конгруенцију атрибута с именицом у типичним примерима;<br>– састави реченице са одредбом за средство и друштво;<br>– искаже особине појма и начин вршења радње у различитом степену; | Око 100 пунозначних и помоћних речи.<br>Граматички садржаји из претходних разреда (понављање и увежбавање на познатој и новој лексици).<br>Именице у генитиву с предлозима од и до у функцији одредби за место и време.<br>Прилози рано, касно, увек, никад, често, ретко, дуго, зими, лети.<br>Конгруенција атрибута и именице у номинативу и акузативу.<br>Именица у инструменталу са значењем средства и друштва.<br>Компаратив и суперлатив придева и прилога.<br>Називи земаља и регија изведени суфиксима -ија, -ска. |
| **КЊИЖЕВНОСТ** | – савладане (већ усвојене) садржаје из књижевности повезује са новим књижевноуметничким текстовима и користи их у њиховом тумачењу;<br>– искаже сопствени доживљај књижевног дела; | Милан Шипка: „Речи којима се поздрављамо” (из књиге „Приче о речима”)<br>Народна басна: „Бик и зец”<br>Народна лирска песма: „Мајка Јову у ружи родила” |

| | | |
|---|---|---|
| | – одреди тему, главни мотив и ликове;<br>– преприча (уз помоћ наставника и постављених питања) кратак наративни текст;<br>– препозна и именује осећања лирског јунака;<br>– драматизује (уз помоћ наставника) одломак прозног текста у кратким дијалозима;<br>– препозна сличне мотиве у књижевним делима на матерњем језику; | Владимир Андрић: „Кошаркаш”, „Дај ми крила један круг”<br>Народна прича: „Свијету се не може угодити”<br>Народна бајка: „Биберче” (или стрип Ђ. Лобачева)<br>Драган Лукић: „Где је торба”, „Шапутање”<br>Никола Тесла: „Прича о детињству” (одломак)<br>Гвидо Тартаља: „Микица иде на излет”<br>Војислав Донић: „Школске речи”<br>Игор Коларов: „СМС приче: упутство за употребу књиге”<br>Избор из часописа за децу<br>По слободном избору (у складу са интересовањима ученика), наставник бира још два текста која нису на овој листи.<br>Наставник бира 8 текстова за обраду. |
| **ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА** | – разуме питања, налоге и информације у вези са свакодневним учествовао у неколико реченица<br>– преприча кратак једноставан наративни текст;<br>– учествује у кратком дијалогу о темама из свакодневног живота, поштујући основна начела вођења разговора;<br>– искаже молбу, извињење, честитање, захвалност, користећи форме учтивог обраћања;<br>– чита краће текстове са познатом граматиком и углавном познатом лексиком, а значење непознатих речи одређује на основу контекста;<br>– пише кратак једноставан наративни и експозиторни текст;<br>– пише кратку поруку, честитку, позивницу, обавештење, поштујући језичку и ортографску норму. | И. Лично представљање: основне информације о себи – омиљене личне активности<br>ИИ. Породица и људи у окружењу: опис чланова породице и људи у окружењу (физичке и психичке карактеристике)<br>ИИИ. Живот у кући:<br>покућство (постељина, посуђе, кућни апарати); уобичајене дневне активности током радне недеље и викенда; празници и прославе у породици<br>ИВ. Храна и пиће:<br>омиљена храна и пиће; зачини; врсте меса<br>В. Одећа и обућа:<br>опис одеће и обуће; одржавање одеће и обуће<br>ВИ. Здравље:<br>активности за очување здравља<br>ВИИ. Образовање:<br>омиљени школски предмети; дан школе; активности на часу и на одмору; основни појмови из биологије<br>ВИИИ. Природа:<br>чување природе; географски појмови и називи држава<br>ИХ. Спорт и игре:<br>спортски реквизити и основна спортска терминологија<br>Х. Куповина: |

| | | |
|---|---|---|
| | | цене; место куповине; плаћање<br>XИ. Насеља, саобраћај и јавни објекти:<br>оријентација у простору, начин кретања; делови града; циљ путовања;<br>болница, библиотека<br>XИИ. Време:<br>исказивање времена устајања, одласка у кревет и узимања основних оброка<br>XИИИ. Комуникативни модели:<br>расположење; предлагање; прихватање/неприхватање предлога |
| Обавезна су два писмена задатка у току школске године (у другом и у четвртом класификационом периоду). | | |

Предмет: ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК - 6. РАЗРЕД

| | |
|---|---|
| Циљ | Циљ учења Страног језика је да се ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и развијањем стратегија учења страног језика оспособи за основну писмену и усмену комуникацију и стекне позитиван однос према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу. |
| Разред | **Шести** |
| Годишњи фонд часова | **72** |

| **ИСХОДИ**<br><br>По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:: | **КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ** | **ЈЕЗИЧКЕ АКТИВНОСТИ**<br><br>(у комуникативним функцијама) |
|---|---|---|
| разуме једноставније текстове који се односе на поздрављање, представљање и тражење/давање информација личне природе;<br><br>– поздрави и отпоздрави, представи себе и другог користећи једноставнија језичка средства;<br><br>– размени једноставније информације личне природе; | ПОЗДРАВЉАЊЕ И ПРЕДСТАВЉАЊЕ СЕБЕ И ДРУГИХ И ТРАЖЕЊЕ/ДАВАЊЕ ОСНОВНИХ ИНФОРМАЦИЈА О СЕБИ И ДРУГИМА | Слушање и читање једноставнијих текстова који се односе на поздрављање и представљање (дијалози, наративни текстови, формулари и сл.); реаговање на усмени или писани импулс саговорника (наставника, вршњака и сл.) и иницирање комуникације; усмено и писано давање информација о себи и тражење и давање информација о другима. |
| | ОПИСИВАЊЕ БИЋА, ПРЕДМЕТА, МЕСТА, ПОЈАВА, РАДЊИ, СТАЊА И ЗБИВАЊА | Слушање и читање једноставнијих текстова који се односе на опис бића, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања; усмено и писано |

| | | |
|---|---|---|
| – у неколико везаних исказа саопшти информације о себи и другима;<br><br>– разуме једноставније текстове који се односе на опис особа, биљака, животиња, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања;<br><br>– опише и упореди жива бића, предмете, места, појаве, радње, стања и збивања користећи једноставнија језичка средства;<br><br>– разуме једноставније предлоге, савете и позиве на заједничке активности и одговори на њих уз одговарајуће образложење;<br><br>– упути предлоге, савете и позиве на заједничке активности користећи ситуационо прикладне комуникационе моделе;<br><br>– затражи и пружи додатне информације у вези са предлозима, саветима и позивима на заједничке активности;<br><br>– разуме уобичајене молбе и захтеве и реагује на њих;<br><br>– упути уобичајене молбе и захтеве;<br><br>– честита, захвали се и извини се користећи једноставнија језичка средства;<br><br>– разуме и следи једноставнија упутства у вези с уобичајеним ситуацијама из свакодневног живота;<br><br>– пружи једноставнија упутства у вези с уобичајеним ситуацијама из свакодневног живота;<br><br>– разуме једноставније текстове у којима се описују радње и ситуације у садашњости; | | описивање/поређење бића, предмета, појава и места. |
| | ИЗНОШЕЊЕ ПРЕДЛОГА И САВЕТА, УПУЋИВАЊЕ ПОЗИВА ЗА УЧЕШЋЕ У ЗАЈЕДНИЧКОЈ АКТИВНОСТИ И РЕАГОВАЊЕ НА ЊИХ | Слушање и читање једноставнијих текстова који садрже предлоге;<br><br>усмено и писано преговарање и договарање око предлога и учешћа у заједничкој активности; писање позивнице за прославу/журку или имејла/СМС-а којим се уговара заједничка активност; прихватање/одбијање предлога, усмено или писано, уз поштовање основних норми учтивости и давање одговарајућег оправдања/ зговора. |
| | ИЗРАЖАВАЊЕ МОЛБИ, ЗАХТЕВА, ОБАВЕШТЕЊА, ИЗВИЊЕЊА, ЧЕСТИТАЊА И ЗАХВАЛНОСТИ | Слушање и читање једноставнијих исказа којима се нешто честита, тражи/нуди помоћ, услуга, обавештње или се изражава извињење, захвалност; усмено и писано честитање, тражење и давање обавештења, упућивање молбе за помоћ/услугу и реаговање на њу, изражавање извињења и захвалности. |
| | РАЗУМЕВАЊЕ И ДАВАЊЕ УПУТСТАВА | Слушање и читање текстова који садрже једноставнија упутства (нпр. за израду задатака, пројеката и сл.) с визуелном подршком и без ње; усмено и писано давање упутстава. |
| | ОПИСИВАЊЕ РАДЊИ У САДАШЊОСТИ | Слушање и читање описа и размењивање исказа у вези са сталним, уобичајеним и тренутним догађајима/активностима и способностима; усмено и писано описивање сталних, уобичајених и тренутних догађаја/активности и способности. |
| | ОПИСИВАЊЕ РАДЊИ У ПРОШЛОСТИ | Слушање и читање описа и усмено и писано размењивање иказа у вези са искуствима, догађајима/активностима и способностима у прошлости; усмено и писано описивање искустава, догађаја/активности и способности у прошлости; израда и презентација<br><br>пројеката о историјским догађајима, личностима и сл. |

| | | |
|---|---|---|
| – разуме једноставније текстове у којима се описују способности и умећа;<br><br>– размени појединачне информације и/или неколико информација у низу које се односе на радње у садашњости;<br><br>– опише радње, способности и умећа користећи неколико везаних исказа;<br><br>– разуме једноставније текстове у којима се описују искуства, догађаји и способности у прошлости;<br><br>– размени појединачне информације и/или неколико информација у низу о искуствима, догађајима и способностима у прошлости;<br><br>– опише у неколико краћих, везаних исказа искуства, догађај из прошлости;<br><br>– опише неки историјски догађај, историјску личност и сл.<br><br>– разуме једноставније исказе који се односе на одлуке, обећања, планове, намере и предвиђања и реагује на њих;<br><br>– размени једноставније исказе у вези са обећањима, одлукама, плановима, намерама и предвиђањима;<br><br>– саопшти шта он/она или неко други планира, намерава, предвиђа;<br><br>– разуме уобичајене изразе у вези са жељама, интересовањима, потребама, осетима и осећањима и реагује на њих;<br><br>– изрази жеље, интересовања, потребе, осете и осећања једноставнијим језичким средствима; | ОПИСИВАЊЕ БУДУЋИХ РАДЊИ (ПЛАНОВА, НАМЕРА, ПРЕДВИЂАЊА) | Слушање и читање краћих текстова у вези са одлукама, плановима, намерама и предвиђањима; усмено и писано договарање/извештавање о одлукама, плановима, намерама и предвиђањима. |
| | ИСКАЗИВАЊЕ ЖЕЉА, ИНТЕРЕСОВАЊА, ПОТРЕБА, ОСЕТА И ОСЕЋАЊА | Слушање и читање исказа у вези са жељама, интересовањима, потребама, осетима и осећањима; усмено и писано договарање у вези са задовољавањем жеља и потреба; предлагање решења у вези са осетима и потребама; усмено и писано исказивање својих осећања и реаговање на туђа. |
| | ИСКАЗИВАЊЕ ПРОСТОРНИХ ОДНОСА И УПУТСТАВА ЗА ОРИЈЕНТАЦИЈУ У ПРОСТОРУ | Слушање и читање једноставнијих текстова у вези са смером кретања и специфичнијим просторним односима; усмено и писано размењивање информација у вези са смером кретања и просторним односима; усмено и писано описивање смера кретања и просторних односа. |
| | ИЗРИЦАЊЕ ДОЗВОЛА, ЗАБРАНА, ПРАВИЛА ПОНАШАЊА И ОБАВЕЗА | Слушање и читање једноставнијих исказа у вези са забранама, правилима понашања и обавезама; постављање питања у вези са забранама, правилима понашања и обавезама и одговарање на њих; усмено и писано саопштавање забрана, правила понашања и обавеза.. |
| | ИЗРАЖАВАЊЕ ПРИПАДАЊА И ПОСЕДОВАЊА | Слушање и читање једноставнијих текстова с исказима у којима се говори шта неко има/нема или чије је нешто; постављање питања у вези са припадањем и одговарање на њих. |
| | ИЗРАЖАВАЊЕ ДОПАДАЊА И НЕДОПАДАЊА | Слушање и читање једноставнијих текстова који се односе на изражавање допадања/неподања; усмено и писано изражавање допадања/недопадања. |
| | ИЗРАЖАВАЊЕ МИШЉЕЊА | Слушање и читање једноставнијих текстова у вези са тражењем мишљења и изражавањем слагања/неслагања; усмено и писано тражење мишљења и изражавање слагања и неслагања. |
| | | |

| | | |
|---|---|---|
| – разуме једноставнија питања која се односе на оријентацију/положај предмета и бића у простору и правац кретања и одговори на њих;<br><br>– затражи и разуме обавештења о оријентацији/положају предмета и бића у простору и правцу кретања;<br><br>– опише правац кретања и просторне односе једноставним, везаним исказима;<br><br>– разуме једноставније забране, правила понашања, своје и туђе обавезе и реагује на њих;<br><br>– размени једноставније информације које се односе на забране и правила понашања у школи и на јавном месту, као и на своје и туђе обавезе;<br><br>– саопшти правила понашања, забране и листу својих и туђих обавеза користећи одговарајућа језичка средства;<br><br>– разуме једноставније изразе који се односе на поседовање и припадност;<br><br>– формулише једноставније исказе који се односе на поседовање и припадност; | | |
| – пита и каже шта неко има/нема и чије је нешто;<br><br>– разуме једноставније исказе који се односе на изражавање допадања и недопадања и реагује на њих;<br><br>– изрази допадање и недопадање уз једноставно образложење;<br><br>– разуме једноставније исказе којима се тражи мишљење и реагује на њих; | ИЗРАЖАВАЊЕ КОЛИЧИНЕ, БРОЈЕВА И ЦЕНА | Слушање и читање једноставнијих текстова који говоре о количини и цени; постављање питања у вези с количином и ценом и одговарање на њих, усмено и писано; слушање и читање текстова на теме поруџбине у ресторану, куповине, играње улога (у ресторану, у продавници, у кухињи …); записивање и рачунање цена. |

| | | |
|---|---|---|
| – изражава мишљење, слагање/неслагање и даје кратко образложење;<br><br>– разуме једноставније изразе који се односе на количину и цену;<br><br>– пита и саопшти колико нечега има/нема, користећи једноставнија језичка средства;<br><br>– пита/каже/израчуна колико нешто кошта. | | |

Енглески језик

| **Komunikativna funkcija** | **Jezički sadržaji** |
|---|---|
| **POZDRAVLJANjE I PREDSTAVLJANjE SEBE I DRUGIH I TRAŽENjE/DAVANjE OSNOVNIH INFORMACIJA O SEBI I DRUGIMA** | *What's your first/last name/surname?*<br><br>*Jack, this is Andrew. He's the new boy in our class. Hi Andrew. Nice to meet you. I'm glad to meet you too. What's your nickname? It's Andy. Where do you live? I live in Sunny Street. How do you go to school? I walk there/take the bus…*<br><br>*What does your father do? He's a science teacher. Have you got/Do you have any brothers or sisters? No, I'm an only child, but my mum's got two sisters, Sophia and Lily. Aunt Lily is the eldest. She says I am her favourite nephew.*<br><br>*This is my cousin, Bob. Where does he come from? He lives in Brisbane now, but he was born in London. Where were you born? When did you move there? We moved there when I was four.*<br><br>*Where were you living when you started school?*<br><br>*Who do you usually go out with? How long have you known Susan? For one year. Since last year.*<br><br>*The Present Simple Tense* za izražavanje stalnih i uobičajenih radnji.<br><br>*The Past Simple Tense* glagola *to be* i ostalih glagola (pravilnih i nepravilnih).<br><br>*The Past Continuous Tense.*<br><br>*The Present Perfect Tense* učestalijih glagola (pravilnih i nepravilnih).<br><br>Pitanja sa *Who/What/Where/When/Why…*<br><br>Pitanja sa prepozicionim glagolima.<br><br>Upotreba i izostavljanje članova pri bližem određivanju lica, u fiksnim izrazima *(go to school/by car/on foot...),* sa osnovnim geografskim pojmovima (nazivima ulica, gradova, država...) |

| | |
|---|---|
| | **(Inter)kulturni sadržaji**: ustaljena pravila učtive komunikacije; imena i nadimci; rodbina, porodični odnosi i rodbinske veze; veći gradovi u zemljama ciljne kulture. |
| **OPISIVANjE BIĆA, PREDMETA, MESTA, POJAVA, RADNjI, STANjA I ZBIVANjA** | *What does Emma look like? She looks gorgeous. She's the prettiest girl in our class.*<br>*What's he like? He's smart and hard-working.*<br>*Noah doesn't care about anyone. He's is selfish. My friend is sporty and good-looking, but he is very shy.*<br>*Her clothes are cool!*<br>*Samuel is as tall as his brother/not as(so) tall as his father.*<br>*This laptop is less expensive than that one. It's the least expensive laptop in the shop.*<br>*Jacob's room is usually tidy, but Michael's is often untidy/messy. You can find his clothes everywhere.*<br>*Why is he exhausted? Because the trip was exhausting.*<br>*The party was really exciting. Everybody was excited.*<br>*She looks really unhappy.*<br>*How does he swim? He swims well.*<br>*We worked hard. He was running fast.*<br>*It is raining heavily.*<br>*Are they listening carefully?*<br>*Ten minutes from here is the biggest wheel of its kind in the world – the London Eye.*<br>*The buildings are amazing /fantastic.*<br>*That's the cafe where my sister works.*<br>*Is that the message which/that Tom sent?*<br>*There's somebody/nobody/no one in the street.*<br>*There was nothing strange in his voice. Everything was OK.*<br>*This chair's uncomfortable. That's impossible!*<br>*The Present Simple Tense* i *The Present Continuous Tense* za izražavanje pojava, radnji, stanja i zbivanja u sadašnjosti, *The Past Simple Tense* i *The Past Continuous Tense* za izražavanje pojava, radnji, stanja i zbivanja u prošlosti.<br>Poređenje prideva po jednakosti *as…as, not so/as…as.*<br>Poređenje prideva sa *less* i *the least.* |

| | |
|---|---|
| | Pridevi sa nastavcima –*ed* i –*ing.*<br><br>Tvorba i upotreba priloga za način *(beautifully, quickly, happily, well, badly, fast, hard...)*<br><br>Upotreba određenog člana uz superlativ prideva.<br><br>Upotreba/izostavljanje određenog člana uz nazive mesta. (spomenici, muzeji, ulice, parkovi…).<br><br>Relativne zamenice *who, which, that, whose, where...*<br><br>Neodređene zamenice *(somebody, something, anybody, anything, nobody, no one, nothing, everything…).*<br><br>Pitanja sa *What…like, How, Why…*<br><br>Negativni prefiksi *un-, im-...*<br><br>**(Inter)kulturni sadržaji**: osobenosti naše zemlje i zemalja govornog područja ciljnog jezika (znamenitosti, geografske karakteristike i sl.) |
| **IZNOŠENjE PREDLOGA I SAVETA, UPUĆIVANjE POZIVA ZA UČEŠĆE U ZAJEDNIČKOJ AKTIVNOSTI I REAGOVANjE NA NjIH** | *I'm going to the swimming pool. Would you like to come? Yes, please. I like swimming.*<br><br>*Would you like a cup of tea? No, thank you/thanks.*<br><br>*What are you doing next weekend? Do you want to come to my party? Yes, I'd love to. When is it? At 7.30 on Saturday.*<br><br>*Do you fancy/How about a game of tennis this afternoon? Sorry. I can't. I've got a dance class.*<br><br>*Shall we go to the sports centre today? Good idea. See you there at 6.00 pm. That's no good for me. What about 5.30? Yes, sure. How about trying my new computer game this morning? I'm afraid I can't. I'm looking after my little sister.*<br><br>*Why don't we go to the park?*<br><br>*Let's get out of here. That sounds good. The music is too loud.*<br><br>*We could/ may/might stay here and watch DVDs. That's boring.*<br><br>*If it is cold, put on your jacket. If you hurry, you won't miss the bus.*<br><br>*If you don't feel well, you should see a doctor.*<br><br>*I've got the flu. You must stay in bed and drink lots of hot drinks.*<br><br>*If you don't stay up late, you won't feel tired.*<br><br>*You shouldn't eat too much chocolate.*<br><br>*Don't give your real name on the Internet.*<br><br>*The Present Continuous Tense* za unapred dogovorene radnje.<br><br>Zapovedni način. |

| | |
|---|---|
| | Izrazi: *How about…? What about…? Why don't we…? Would you like…? Do you want…? Shall we…? Let's...*<br><br>Modalni glagoli za izražavanje predloga – *can/could/may/might.*<br><br>Modalni glagoli *should* za davanje saveta.<br><br>Prvi kondicional.<br><br>**(Inter)kulturni sadržaji**: prikladno upućivanje predloga, saveta i poziva i reagovanje na predloge, savete i pozive.<br><br>*Can/Could you help me with these bags, please? They're too heavy.*<br><br>*Could I have a glass of water, please?*<br><br>*Could I see your exercise book, please? Yes, just a minute. Oh, no. I can't find it.*<br><br>*May I see your tickets, please? Here you are, sir. Thank you.*<br><br>*Will you open the door for me? Sure.*<br><br>*I'm so sorry for… It's all my fault. Sorry, it was an accident. I didn't mean to (break your skateboard). That's all right/OK. Never mind. It doesn't matter.*<br><br>*Thank you for (your help). Thank you from the bottom of my heart. That's very kind of you.*<br><br>*That means a lot to me. Don't mention it. It's nothing. You're welcome.* |
| **IZRAŽAVANjE MOLBI, ZAHTEVA, OBAVEŠTENjA, IZVINjENjA, ČESTITANjA I ZAHVALNOSTI** | *Well done. Congratulations! Happy (festival).*<br><br>*When does the train for Glasgow leave? It leaves at 7.38. School starts at 8.45.*<br><br>*Which book do you want? The red one. Can I try on those trousers, please? Which ones? The blue ones.*<br><br>Modalni glagoli za izražavanje molbe i zahteva – *can/could/may.*<br><br>*Would you like…?*<br><br>*Will* za izražavanje molbi.<br><br>*The Present Simple Tense* za izražavanje utvrđenih programa, reda vožnje, rasporeda i sl.<br><br>Zamenice *one, ones.*<br><br>**(Inter)kulturni sadržaji:** pravila učtive komunikacije, značajni praznici i događaji, čestitanja. |
| **RAZUMEVANjE I DAVANjE UPUTSTAVA** | *Read the explanation and circle the correct words.*<br><br>*State your problem and describe how you feel about it.*<br><br>*Use the expressions below.* |

| | |
|---|---|
| | *Make a project about an important city in your town. Make a map and label the important places.*<br><br>*To end the call, tap the „end call" button (typically a red button on the left side of your cell phone*) *or close your phone.*<br><br>*Do not touch the adapter with wet hands.*<br><br>Zapovedni način.<br><br>**(Inter)kulturni sadržaji:** pravila učtivosti u skladu sa stepenom formalnosti i situacijom.<br><br>*She rarely takes the bus to school.*<br><br>*They usually play games in their free time.*<br><br>*Does James play any musical instruments? Yes, he does. No, he doesn't.*<br><br>*How many languages do you speak? What time do you usually wake up on school days?*<br><br>*My sister doesn't eat fish.*<br><br>*Water freezes at zero degrees Celsius. If /When you heat ice, it melts. What are you looking for? I am looking for my glasses. I can't find them.*<br><br>*Shhh! I am trying to concentrate. What are you thinking about? Who are you talking to?*<br><br>*Sorry, she can't come to the phone right now. She's having a shower. She is studying French in Paris.* |
| **OPISIVANjE RADNjI U SADAŠNjOSTI** | *We are very busy these days. We are decorating the school hall. Look! It's raining. It doesn't usually rain here in summer. Does it rain a lot in your hometown?*<br><br>*We normally grow vegetables, but this year we aren't growing any.*<br><br>*I can't see anybody/anyone.*<br><br>*How long has he played the guitar? For five years./Since last summer.*<br><br>*The Present Simple Tense* za izražavanje stalnih i uobičajenih radnji.<br><br>*The Present Continuous Tense* za izražavanje trenutnih i privremenih radnji.<br><br>Razlike u upotrebi glagolskih oblika *The Present Simple Tense* i *The Present Continuous Tense.*<br><br>*The Present Perfect Simple Tense* za izražavanje radnji koje su počele u prošlosti i još uvek traju.<br><br>Nulti kondicional. |

| | |
|---|---|
| **OPISIVANjE RADNjI U PROŠLOSTI** | Pitanja sa prepozicionim glagolima.<br><br>Modalni glagol *can* za izražavanje sposobnosti.<br><br>**(Inter)kulturni sadržaji**: porodični život; život u školi – nastavne i vannastavne aktivnosti; raspusti i putovanja.<br><br>*When did Columbus discover America? Who invented the telephone? People lived in caves a long time ago.*<br><br>*We saw a good film last week.*<br><br>*She used to wear glasses.*<br><br>*Did he use to drink tea every morning? No, he didn't. What did you do when you heard the noise? First, I called the police.*<br><br>*What were you doing when you heard the noise? I was watching TV.*<br><br>*At ten o'clock yesterday morning, I was cycling to school. I fell off my bike and hurt my knee. I couldn't stand up. Was there anyone to help? No, there wasn't.*<br><br>*I was walking down the lane when I saw a beautiful lady.*<br><br>*She was wearing a red dress and a big red hat.*<br><br>*While I was sleeping, my brother was helping our father in the garden.*<br><br>*She was sleeping when we came in.*<br><br>*As soon as I saw them, I started to run.*<br><br>*They have finished their project. They finished it yesterday.*<br><br>*Who did you get the letter from?*<br><br>*Have you ever been to London? Yes, I have. I was there last year./ No, I haven't. I have never been to London.*<br><br>*He has just arrived.*<br><br>*I've already learnt to use that program.*<br><br>*Have they arrived yet?*<br><br>*They haven't finished their dinner yet.*<br><br>*The Past Simple Tense* pravilnih i nepravilnih glagola, sve upotrebe.<br><br>*The Past Continuous Tense,* sve upotrebe<br><br>*Used to.*<br><br>Kontrastiranje upotrebe i značenja glagolskih oblika *The Past Simple Tense* i *The Past Continuous Tense.*<br><br>*The Present Perfect Simple Tense* za izražavanje iskustava i radnji u neodređenoj prošlosti i sa *ever, never, just, already, yet…* |

| | |
|---|---|
| | Kontrastiranje upotrebe i značenja glagolskih oblika *The Past Simple Tense* i *The Present Perfect Simple Tense.*<br><br>Modalni glagol *could* za izražavanje sposobnosti u prošlosti<br><br>*Linking words and phrases (first, then, next, as soon as, after that, finally...).*<br><br>Pitanja sa *Who/What/Where/When/Why…*<br><br>Pitanja sa prepozicionim glagolima.<br><br>**(Inter)kulturni sadržaji**: istorisjki događaji, epohalna otkrića; važnije ličnosti iz prošlosti |
| **OPISIVANjE BUDUĆIH RADNjI (PLANOVA, NAMERA, PREDVIĐANjA)** | *When I grow up, I would like/I'm going to be a web designer. What about you? I really want to be a programmer.*<br><br>*I can't find my keys anywhere. I'll/I will help you look for them. I'll take it, please. I'll leave it, thanks.*<br><br>*I promise I won't be late.*<br><br>*I believe he will be a great pianist. I don't think he will make it.*<br><br>*It will be rainy tomorrow.*<br><br>*Why are you putting on your coat? I'm going to take my dog for a walk.*<br><br>*It's my birthday next Saturday. I'm going to have a big party.*<br><br>*Look at those cars! They're going to crash!*<br><br>*What are you doing tonight? We're playing football with friends.*<br><br>*Would like* + imenica/infinitiv glagola.<br><br>*Stative verbs (want, promise, believe, think...)*<br><br>*The Future Simple Tense* za izražavanje odluka donetih u trenutku govora, obećanja i predviđanja na osnovu znanja, iskustva i verovanja.<br><br>*Going to* za izražavanje planova, namera i predviđanja na osnovu čulnih opažanja.<br><br>*The Present Continuous Tense* za izražavanje unapred dogovorenih/isplaniranih radnji.<br><br>**(Inter)kulturni sadržaji**: pravila učtivosti u skladu sa stepenom formalnosti i situacijom. |
| **ISKAZIVANjE ŽELJA, INTERESOVANjA, POTREBA, OSETA I OSEĆANjA** | *I'd like to try bungee jumping. I'm interested in swimming. What sports are you interested in?*<br><br>*My hobby is collecting badges. What's your hobby?* |

| | |
|---|---|
| | *I'm starving. Shall I make a sandwich for you? Yes, please. I'm thirsty. Would you like some lemonade?*<br><br>*What's wrong/the matter? I'm tired of/sick of/fed up with/bored with playing this game.*<br><br>*Are you tired? I'm exhausted.*<br><br>*I'm cold/hot. I don't feel well. I feel sick. Why don't you go to bed? I'm nervous / frightened /upset /scared… Don't worry. Everything will be all right/just fine. It's going to be all right.*<br><br>*Are you happy with your new friends? Oh, yes. I am so glad/happy to hear that.*<br><br>*I've got/ I have a terrible headache. Take a painkiller.*<br><br>*My ear hurts. I'm sorry to hear that.*<br><br>*Oh dear! My finger is bleeding. Why don't you put a plaster on it? I've sprained my ankle. Put some ice on it.*<br><br>*I'm in trouble. I don't know what to do.*<br><br>*Stative verbs (be, want, hurt, have, feel, know…)*<br><br>Zapovedni način.<br><br>*Why don't we/you* + infinitivna osnova glagola.<br><br>*Would like* + imenica/infinitiv glagola.<br><br>Upotreba pridevsko-predloških izraza *tired of / sick of / fed up with / bored with.*<br><br>*The Present Perfect Simple Tense*<br><br>**(Inter)kulturni sadržaji**: mimika i gestikulacija; interesovanja, hobi, zabava, razonoda, sport i rekreacija. |
| **ISKAZIVANjE PROSTORNIH ODNOSA I UPUTSTAVA ZA ORIJENTACIJU U PROSTORU** | *Excuse me. How do I get to…? What's the best way to…? Could you tell me the way to…? Go straight on until you get to (a bridge). Cross (the bridge). Turn back. Go back. Turn left/right into… Take the first/second turning on the right/left. Go along… It's on the left/right. It's opposite/behind/between/in front of/near/next to/at the corner/just around the corner…*<br><br>Zapovedni način.<br><br>Predlozi za izražavanje položaja i prostornih odnosa – *in front of, behind, between, opposite...*<br><br>**(Inter)kulturni sadržaji**: javni prostor; tipičan izgled mesta. |
| **IZRICANjE DOZVOLA, ZABRANA, PRAVILA PONAŠANjA I OBAVEZA** | *Don't throw litter around. Save energy. Turn off lights when not in use.*<br><br>*You can/can't sit here. The seat is/isn't free.* |

| | | |
|---|---|---|
| | | *Can I use your mobile phone? Sure.*<br>*You mustn't use calculators during the exam.*<br>*Students must turn off their phones in the classroom.*<br>*Do you have to wear a uniform at your school?*<br>*John can't come because he has to work.*<br>*I must get up early tomorrow morning.*<br>*I don't have to take my dog for a walk every day/tomorrow.*<br>*My parents let me go out at weekends.*<br>*They won't let us feed the animals.*<br>*Our head teacher made us clean our classroom last Friday.*<br>*John couldn't come because he had to work.*<br>*He didn't have to come early yesterday.*<br>*You should slow down, you shouldn't run down the corridor.*<br>Zapovedni način.<br>Modalni glagoli za izražavanje dozvole, zabrane, pravila ponašanja i prisustvo/odsustvo obaveze – *can/can't, must/mustn't, have to/don't/doesn't have to, had to/didn't have to, shoud/shouldn't.*<br>*Let/Make* + infinitivna osnova glagola.<br>**(Inter)kulturni sadržaji**: ponašanje na javnim mestima; značenje znakova i simbola.<br>*Is this your dog? No, it's Steve's dog. Whose house is this? It's Jane and Sally's house.*<br>*They're Jane's and Sally's bags. These are the children's toys. That's my parents' car.*<br>*This is my blanket. This blanket is mine.*<br>*This isn't your card. It's hers.* |
| **IZRAŽAVANjE POSEDOVANjA** | **PRIPADANjA I** | *I've got/I have a ruler. Have you got/Do you have a pen? Sally hasn't got /doesn't have an umbrella.*<br>Saksonski genitiv sa imenicom u jednini i množini (pravilna i nepravilna množina) – *my friend's/ friends'/ children's books.*<br>Prisvojne zamenice *mine, yours…*<br>Pitanja sa *Whose.*<br>**(Inter)kulturni sadržaji**: porodica i prijatelji; odnos prema svojoj i tuđoj imovini. |

| | |
|---|---|
| | *I love working with people. I don't like skiing. I'm bad at it. What do/don't you like doing?*<br><br>*Peter hates watching horror films. He enjoys playing video games. I can't/couldn't stand the heat.*<br><br>*My favourite sport is tennis. What's your favourite sport?*<br><br>*What are your hobbies and interests?* |
| **IZRAŽAVANjE DOPADANjA I NEDOPADANjA** | *Fifteen out of thirty people like tennis – eight boys and seven girls.*<br><br>Pridevsko-predloške fraze – *interested in, good/bad at, crazy about…*<br><br>Glagoli *like/love/hate/enjoy/can't stand* + glagolska imenica<br><br>Pitanja sa *What, Who, Why …*<br><br>**(Inter)kulturni sadržaji**: umetnost, književnost za mlade, strip, muzika, film. |
| | *Tea is better than coffee. Of course. That's true. You are right.*<br><br>*The food was great! I disagree/don't agree with you. It was awful.*<br><br>*I think we should help him. Yes, I agree with you. He always helps his friends.*<br><br>*I enjoy skiing. Me too.* |
| **IZRAŽAVANjE MIŠLJENjA** | *I don't think he will win the race. Well, I do. No chance! I don't believe it! That's right! That's wrong!*<br><br>*Stative verbs (think, like, agree, believe…)*<br><br>Pitanja sa *What, Why, How …*<br><br>**(Inter)kulturni sadržaji**: poštovanje osnovnih normi učtivosti u komunikaciji sa vršnjacima i odraslima. |
| | *How many people are there (in the park)? There are two men/women and three children (in the park).*<br><br>*How much fruit do we have? There isn't much fruit in the bowl. There aren't many books on the shelves.*<br><br>*A lot of/Lots of people went to the match.* |
| **IZRAŽAVANjE KOLIČINE I BROJEVA I CENA** | *A lot of/Lots of snow falls in winter.*<br><br>*There were loads of apples on the table.*<br><br>*There is a little lemonade in the bottle. There are a few apples. How much is this? It's € 2,365 (two thousand, three hundred and sixty-five euros). That's £ 245 (two hundred and forty-five pounds)/ $300 (three hundred dollars).*<br><br>*In my school, 60% of children eat junk food.* |

| | |
|---|---|
| | Osnovni brojevi preko 1000.<br><br>Pravilna množina imenica.<br><br>Množina imenica koje se završavaju na -y, -f/fe: *strawberries, shelves, knives...*<br><br>Množina imenica koje se završavaju na –o: *kilos, potatoes…*<br><br>Sinkretizam jednine i množine: *sheep, fish...*<br><br>Najčešći oblici nepravilne množine *(men, women, children, people, feet, teeth, mice....).*<br><br>Brojive i nebrojive imenice – pounds, money...<br><br>Kvantifikatori – *much, many, a lot of, lots of, loads of, a few, a little.*<br><br>Pitanja sa *How much/many.*<br><br>**(Inter)kulturni sadržaji**: društveno okruženje; valute ciljnih kultura. |

Предмет: ЛИКОВНА КУЛТУРА - 6. РАЗРЕД

| | |
|---|---|
| Циљ | Циљ учења Ликовне културе је да се ученик, развијајући стваралачко мишљење и естетичке критеријуме, кроз практични рад оспособљава за комуникацију и да изграђује позитиван однос према култури и уметничком наслеђу свог и других народа. |
| Разред | **Шести** |
| Годишњи фонд часова | **36 часова** |

| ИСХОДИ | ОБЛАСТ/ТЕМА | САДРЖАЈИ |
|---|---|---|
| По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:<br><br>-Користи одабране информације као подстицај за стваралачки рад;<br><br>– прави разноврсне текстуре на подлогама, облицима или у апликативном програму;<br><br>– користи изражајна својства боја у ликовном раду и свакодневном животу; | БОЈА | Пигментне боје (хроматске и ахроматске боје; основне и изведене боје).<br><br>Дејство боја (утисак који боја оставља на посматрача; топле и хладне боје; комплементарне боје).<br><br>Светлост и боја (светлост као услов за опажање боје, разлике у опажању боја; валер; градација и контраст).<br><br>Примена боја (технике и средства: акварел, темпера, мозаик, витраж, апликативни програми...; изражајна својства боја у керамици, скулптури, графици, таписерији, дизајну одеће и |

| | | |
|---|---|---|
| – обликује, самостално, или у сарадњи са другима, употребне предмете од материјала за рециклажу;<br>– изрази своје замисли и позитивне поруке одабраном ликовном техником;<br>– опише свој рад, естетски доживљај простора, дизајна и уметничких дела;<br>– идентификује теме у одабраним уметничким делима и циљеве једноставних визуелних порука;<br>– повезује карактеристичан експонат и одговарајући музеј;<br>– разматра са другима шта и како је учио и где та знања може применити. | | обуће, индустријском дизајну...; примена у свакодневном животу ученика).<br>Уметничко наслеђе (музеји и експонати). |
| | КОМУНИКАЦИЈА | Комуникативна улога уметности (теме, мотиви и поруке у визуелним уметностима; улога уметности у свакодневном животу).<br>Уметничко наслеђе (уметност некад и сад). |
| | ТЕКСТУРЕ | Текстура (врсте текстура – тактилна и визуелна; текстуре у природи и уметничким делима, материјали и текстура, облик и текстура, линија и текстура, ритам и текстура).<br>Уметничко наслеђе (грађевине, скулптуре и паркови). |
| | УОБРАЗИЉА | Стваралачка уобразиља (стварност и машта, значај маште; разноврсне информације као подстицај за стварање – снови, бајке, митови, легенде...).<br>Уметничко наслеђе (необична уметничка остварења). |
| | ПРОСТОР | Амбијент (елементи који чине амбијент – дизајн ентеријера, атмосфера, корисници; утицај амбијента на расположење, активност и учење; обликовање школског простора; поставка изложбе). |

ПРЕДМЕТ: МУЗИЧКА КУЛТУРА - 6. РАЗРЕД

| | |
|---|---|
| Циљ | Циљ учења Музичке културе је да код ученика, развијајући интересовања за музичку уметност, стваралачко и критичко мишљење, формира естетску перцепцију и музички укус, као и одговоран однос према очувању музичког наслеђа и култури свога и других народа. |
| Разред | **Шести** |
| Годишњи фонд часова | **36** |

| ИСХОДИ | ОБЛАСТ/ТЕМА | САДРЖАЈИ |
|---|---|---|
| У оквиру области/теме ученик ће бити у стању да | ЧОВЕК И МУЗИКА | Средњи век:<br>Ранохришћанска музика.<br>Византијско певање. |

| | | |
|---|---|---|
| – повеже различите видове музичког изражавања са друштвено-историјским амбијентом у коме су настали;<br>– наведе изражајна средстава музичке уметности карактеристична за период средњег века и ренесансе;<br>– уочи основне карактеристике музичког стваралаштва у средњем веку и ренесанси;<br>– опише улогу музике у средњовековној Србији;<br>– уочи разлике између духовних и световних вокалних композиција средњег века и ренесансе;<br>– издвоји начине коришћења изражајних средстава у одабраним музичким примерима;<br>– објасни како је музика повезана са другим уметностима и областима ван уметности (музика и религија; технологија записивања, штампања нота; извођачке и техничке могућности инструмената; | | Грегоријански корал.<br>Рани облици вишегласја – мотет.<br>Световна музика средњег века:<br>трубадури, трувери<br>минезенгери.<br>Духовна и световна музика у средњовековној Европи и Србији.<br>Музика средњег века као инспирација за уметничку и популарну музику.<br>Ренесанса<br>Развој духовног и световног вишегласја.<br>Мотет, миса, мадригал.<br>Највећи представници ренесансне вокалне музике: Ђ. П. да Палестрина, О. ди Ласо.<br>Инструментална музика ренесансе. |
| – одреди врсту музичког инструмента са диркама по изгледу и звуку;<br>– опише разлику у начину добијања звука код исктрумената са диркама; | МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТИ | Инструменти са диркама: оргуље, чембало, клавир, хармоника, челеста.<br>Народни инструменти. |
| – препозна инструмент или групу према врсти композиције у оквиру датог музичког стила;<br>– разликује вокално-инструменталне и инструменталне облике средњег века и ренесансе;<br>– коментарише слушано дело у односу на извођачки састав и инструменте ;<br>– идентификује репрезентативне музичке примере најзначајнијих представника средњег века и ренесансе;<br>– уочи сличности и разлике између православне и (римо)католичке духовне музике; | СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ | Елементи музичке изражајности: темпо, динамика, тонске боје различитих гласова и инструмената.<br>Слушање световне и духовне средњовековне и ренесансне музике.<br>Слушање вокалних, вокално-иструменталних и инструменталних композиција, домаћих и страних омпозитора.<br>Слушање дела традиционалне народне музике.<br>Слушање дела инспирисаних фолклором |

| | | |
|---|---|---|
| – идентификује елементе средњовековне музике као инспирацију у музици савременог доба;<br>– изводи музичке примере користећи глас, покрет и традиционалне и/или електронске инструменте, самостално и у групи;<br>– примењује правилну технику певања;<br>– примењује различита средства изражајног певања и свирања у зависности од врсте, намене и карактера композиције;<br>– развије координацију и моторику кроз свирање и покрет;<br>– примењује принцип сарадње и међусобног подстицања у заједничком музицирању;<br>– користи музичке обрасце у осмишљавању музичких целина кроз певање, свирање и покрет;<br>– комуницира у групи импровизујући мање музичке целине гласом, инструментом или покретом;<br>– учествује у креирању школских приредби, догађаја и пројеката;<br>– изрази доживљај музике језиком других уметности (плес, глума, писана или говорна реч, ликовна уметност);<br>– учествује у школским приредбама и манифестацијама;<br>– понаша се у складу са правилима музичког бонтона у различитим музичким приликама;<br>– критички просуђује лош утицај прегласне музике на здравље;<br>– користи могућности ИКТ-а за самостално истраживање, извођење и стваралаштво. | ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ | Певање песама по слуху самостално и у групи.<br>Певање песама из нотног текста солмизацијом.<br>Извођење (певање или свирање) једноставних ритмичких и мелодијских мотива у стилу музике средњег века и ренесансе.<br>Певање песама у комбинацији са покретом.<br>Свирање по слуху дечјих, народних и уметничких композиција на инструментима Орфовог инструментарија и/или на другим инструментима.<br>Свирање из нотног текста дечјих, народних и уметничких композиција на инструментима Орфовог инструментарија и/или на другим нструментима<br>Извођење једноставнијих музичких примера у вези са обрађеном темом |
| | МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО | Креирање пратње за песме ритмичким и звучним ефектима, користећи притом различите изворе звука.<br>Креирање покрета уз музику коју ученици изводе.<br>Стварање мелодије на задати текст.<br>Импровизација дијалога на инструментима Орфовог инструментарија и другим инструментима.<br>Реконструкција музичких догађаја у стилу средњег века и ренесансе. |

Предмет: ИСТОРИЈА

| | |
|---|---|
| ЦИЉ | Циљ учења Историје је да ученик, изучавајући историјске догађаје, појаве, процесе и личности, стекне знања и компетенције неопходне за разумевање савременог света, развије вештине критичког мишљења и одговоран однос према себи, сопственом и националном идентитету, културно-историјском наслеђу, друштву и држави у којој живи. |
| Разред | **Шести** |
| Годишњи фонд часова | **72** |

| ИСХОДИ | ОБЛАСТ/ТЕМА | САДРЖАЈИ |
|---|---|---|
| По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:<br>– образложи узроке и последице историјских догађаја на конкретним примерима;<br>– пореди историјске појаве;<br>– наведе најзначајније последице настанка и развоја држава у Европи и Средоземљу у средњем и раном новом веку;<br>– на основу датих примера, изводи закључак о повезаности националне историје са регионалном и европском (на плану политике, економских прилика, друштвених и културних појава);<br>– сагледа значај и улогу истакнутих личности у датом историјском контексту;<br>– приказује на историјској карти динамику различитих историјских појава и промена;<br>– на историјској карти лоцира правце миграција и простор насељен Србима и њиховим | ОСНОВИ ПРОУЧАВАЊА ПРОШЛОСТИ | Основне одлике периода средњег века и новог века (појмови средњи век, нови век, прединдустријско доба, хронолошки и просторни оквири).<br>Историјски извори за историју средњег века и раног новог века и њихова сазнајна вредност (писани и материјални). |
| | ЕВРОПА, СРЕДОЗЕМЉЕ И СРПСКЕ ЗЕМЉЕ У РАНОМ СРЕДЊЕМ ВЕКУ | Велика сеоба народа и стварање нових држава у Европи (германска и словенска племена, Бугари, Мађари, Викинзи).<br>Најзначајније државе раног средњег века (Франачка држава, Византијско царство, Арабљани).<br>Религија у раном средњем веку (христијанизација и хришћанска црква, Велики раскол, ислам).<br>Феудално друштво (структура, друштвене категорије, вазални односи).<br>Српске земље и Балканско полуострво (досељавање Срба и Хрвата, односи са староседеоцима и суседима, формирање српских земаља, христијанизација, ширење писмености).<br>Истакнуте личности: Јустинијан, Карло Велики, кнез Властимир, цар Симеон, Јован Владимир, Василије 2., краљ Михаило, Ћирило и Методије. |
| | ЕВРОПА, СРЕДОЗЕМЉЕ И СРПСКЕ ЗЕМЉЕ У | Државно уређење (типови европских монархија; република). |

| | | |
|---|---|---|
| суседима у средњем и раном новом веку;<br><br>– идентификује разлике између типова државног уређења у периоду средњег и раног новог века;<br><br>– изводи закључак о значају српске средњовековне државности и издваја најистакнутије владарске породице;<br><br>– пореди положај и начин живота жена и мушкараца, различитих животних доби, припадника постојећих друштвених слојева, у средњем и раном новом веку;<br><br>– разликује основна обележја и идентификује најзначајније последице настанка и ширења различитих верских учења у средњем и раном новом веку;<br><br>– на понуђеним примерима, разликује легенде и митове од историјских чињеница, као и историјске од легендарних личности;<br><br>– образлаже најважније последице научно-техничких открића у периоду средњег и раног новог века;<br><br>– идентификује основне одлике и промене у начину производње у средњем и раном новом веку;<br><br>– илуструје примерима значај прожимања различитих цивилизација;<br><br>– разликује споменике различитих епоха, са посебним освртом на оне у локалној средини; | ПОЗНОМ СРЕДЊЕМ ВЕКУ | Сусрети и прожимања цивилизација и народа (хришћанство, ислам, јудаизам, Крсташки ратови, најзначајнији путописци и њихова путовања – Марко Поло, Ибн Батута и др).<br><br>Српске земље и суседи (краљевина и царство, деспотовина, аутокефална црква, односи са Византијом, Угарском, Бугарском, Венецијом, османска освајања у југоисточној Европи).<br><br>Свакодневни живот у Европи и српским земљама (двор и дворски живот, живот на селу и граду – занимања, родни односи, правоверје и јереси, куга).<br><br>Опште одлике средњовековне културе (верски карактер културе, витешка култура, културне области, школе и универзитети, проналасци; писана и визуелна култура код Срба, легенде – Косовска, о краљу Артуру...).<br><br>Истакнуте личности: Фридрих Барбароса, Ричард Лавље Срце, Саладин, Стефан Немања, Стефан Првовенчани, Сава Немањић, краљ Милутин, Стефан Душан, кнез Лазар и кнегиња Милица, Твртко И Котроманић, Стефан Лазаревић, деспот Ђурађ, султанија Мара, Ђурађ Кастриот Скендербег, Балшићи, Црнојевићи, Мехмед 2. Освајач. |
| | ЕВРОПА, СВЕТ И СРПСКЕ ЗЕМЉЕ У РАНОМ НОВОМ ВЕКУ<br><br>(Прединдустријско доба) | Прединдустријско доба (хронолошки оквири, научна и техничка открића, штампа, промене у начину производње, банкарство, успон градова – примери Фиренце, Венеције, Антверпена...).<br><br>Велика географска открића и колонизација (истакнути морепловци и њихова путовања, сусрет са ваневропским цивилизацијама – Северна и Јужна Америка, Индија, Африка, Кина, Јапан, Аустралија; последице).<br><br>Опште одлике културе раног новог века (основна обележја хуманизма и ренесансе; књижевност, политичка мисао, промене у свакодневном животу, обичаји и веровања – прогон „вештица”...). |

| | | |
|---|---|---|
| – илуструје примерима важност утицаја политичких, привредних, научних и културних тековина средњег и раног новог века у савременом друштву;<br><br>– користећи ИКТ, самостално или у групи, презентује резултате елементарног истраживања заснованог на коришћењу одабраних историјских извора и литературе;<br><br>– повеже визуелне и текстуалне информације са одговарајућим историјским контекстом (хронолошки, политички, друштвени, културни);<br><br>– учествује у организовању и спровођењу заједничких школских активности везаних за развој културе сећања. | | Реформација и противреформација (узроци, протестантизам, католичка реакција – улога језуита; верски сукоби и ратови).<br><br>Појава апсолутистичких монархија (промене у државном уређењу, централизација државе, положај владара).<br><br>Врхунац моћи Османског царства (освајања, држава и друштво).<br><br>Живот Срба под османском, хабзбуршком и млетачком<br><br>влашћу (обнова Пећке патријаршије; мењање верског и културног идентитета – исламизација, покатоличавање, унијаћење; учешће у ратовима, отпори и сеобе, положај и привилегије, Војна крајина).<br><br>Истакнуте личности: Јохан Гутенберг, Изабела Кастиљска, Кристифор Колумбо, Фернандо Магелан, Леонардо да Винчи, Микеланђело Буонароти, Николо Макијавели, Никола Коперник, Исак Њутн, Мартин Лутер, Карло 5. и Филип 2. Хабзбуршки, Елизабета 1., Вилијам Шекспир, Луј 14., Сулејман Величанствени, Мехмед-паша Соколовић, Арсеније 3. Црнојевић, Арсеније 4. Јовановић. |

Предмет: ГЕОГРАФИЈА - 6. РАЗРЕД

| | |
|---|---|
| Циљ | Циљ учења Географије је да ученик појмовно и структурно овлада природно-географским, демографским, насеобинским, политичко-географским, економско-географским, интеграционим и глобалним појавама и процесима у Србији и свету уз неговање вредности мултикултуралности и патриотизма. |
| Разред | **Шести** |
| Годишњи фонд часова | **72 часа** |

| ИСХОДИ | ОБЛАСТ/ТЕМА | САДРЖАЈИ |
|---|---|---|
| – успоставља везе између физичко-географских и друштвено-географских објеката, појава и процеса; | ДРУШТВО И ГЕОГРАФИЈА | Друштвена географија, предмет проучавања и подела |
| | ГЕОГРАФСКА КАРТА | Географска/картографска мрежа. |

| | | |
|---|---|---|
| – одређује математичко географски положај на Земљи;<br>– анализира, чита и тумачи општегеографске и тематске карте;<br>– оријентише се у простору користећи компас, географску карту и сателитске навигационе системе;<br>– доводи у везу размештај светског становништва са природним карактеристикама простора;<br>– анализира компоненте популацоне динамике и њихов утицај на формирање укупних демографских потенцијала на примерима Србије, Европе и света;<br>– анализира различита обележја светског становништва и развија свест о солидарности између припадника различитих социјалних, етничких и културних група;<br>– анализира географски положај насеља;<br>– објашњава континуиране процесе у развоју насеља и даје примере у Србији, Европи и свету;<br>– доводи у везу типове насеља и урбане и руралне процесе са структурама становништва, миграцијама, економским и глобалним појавама и процесима;<br>– уз помоћ географске карте анализира утицај природних и друштвених фактора на развој и размештај привредних делатности;<br>– доводи у везу размештај привредних објеката и квалитет животне средине;<br>– вреднује алтернативе за одрживи развој у својој локалној средини, Србији, Европи и свету;<br>– објасни политичко-географску структуру државе; | | Географска ширина и географска дужина, часовне зоне.<br>Појам карте и њен развој кроз историју.<br>Елементи карте (математички, географски и допунски).<br>Картографски знаци и методе за представљање рељефа на карти.<br>Подела карата према садржају и величини размера.<br>Оријентација у простору и оријентација карте, мерење на карти, сателитски навигациони системи. |
| | СТАНОВНИШТВО | Основни појмови о становништву: демографски развитак и извори података о становништву.<br>Број и распоред становништва на Земљи.<br>Природно кретање становништва.<br>Миграције становништва.<br>Структуре становништва: биолошке и друштвено-економске.<br>Савремени демографски процеси у Србији, Европи и свету. |
| | НАСЕЉА | Појам и настанак првих насеља.<br>Положај и географски размештај насеља.<br>Величина и функције насеља.<br>Типови насеља.<br>Урбанизација.<br>Град – унутрашња структура и односи са околним простором.<br>Село и рурални процеси. |
| | ПРИВРЕДА | Привреда, привредне делатности и сектори привреде.<br>Пољопривреда и географски простор.<br>Индустрија и географски простор. |

| | | |
|---|---|---|
| – представи процесе који су довели до формирања савремене политичко-географске карте света;<br>– објасни како се издвајају географске регије;<br>– илуструје уз помоћ карте најважније географске објекте, појаве и процесе на простору Европе. | | Саобраћај, туризам и географски простор.<br>Ванпривредне делатности.<br>Развијени и неразвијени региони и државе и савремени геоекономски односи у свету.<br>Концепт одрживог развоја. |
| | ДРЖАВА И ИНТЕГРАЦИОНИ ПРОЦЕСИ | Појам и настанак првих држава.<br>Географски положај државе.<br>Величина и компактност територије државе.<br>Појам и функција државних граница.<br>Главни град.<br>Облик владавине.<br>Политичко-географска карта Европе после Другог светског рата.<br>Политичко-географска карта света после Другог светског рата.<br>Територијални интегритет и спорови.<br>Интеграциони процеси. |
| | ГЕОГРАФИЈА ЕВРОПЕ | Географске регије и регионална географија.<br>Положај и границе Европе.<br>Природне карактеристике Европе.<br>Становништво Европе.<br>Насеља Европе.<br>Привреда Европе.<br>Географске регије Европе. |

Предмет: ФИЗИКА - 6. РАЗРЕД

| | |
|---|---|
| Циљ | Циљ учења Физике јесте упознавање ученика са природним појавама и основним законима природе, стицање основе научне писмености, оспособљавање за уочавање и распознавање физичких појава и активно стицање знања о физичким феноменима |

| | |
|---|---|
| | кроз истраживање, усвајање основа научног метода и усмеравање према примени физичких закона у свакодневном животу и раду. |
| Разред | шести |
| Годишњи фонд часова | 72 часа |

| ИСХОДИ | ОБЛАСТ/ ТЕМА | САДРЖАЈИ |
|---|---|---|
| – разликује врсте кретања према облику путање и према промени брзине и одређује средњу брзину;<br><br>– објашњава узајамно деловање тела у непосредном додиру (промена брзине, правца и смера кретања, деформација тела) и узајамно деловање тела која нису у непосредном додиру (гравитационо, електрично и магнетно деловање);<br><br>– разликује деловање силе Земљине теже од тежине тела;<br><br>– повезује масу и инерцију, разликује масу и тежину тела, препознаје их у свакодневном животу и решава различите проблемске задатке (проблем ситуације);<br><br>– демонстрира утицај трења и отпора средине на кретање тела и | УВОД У ФИЗИКУ | Физика као природна наука. Физика и математика. Физика и техника. Физика и медицина.<br><br>Методе истраживања у физици (посматрање, мерење, оглед...).<br><br>Огледи који илуструју различите физичке појаве (из свакодневног живота).<br><br>Демонстрациони огледи:<br><br>– Како савити млаз воде?<br><br>– Мехури од сапунице имају облик сфере, зашто?<br><br>– Када настаје електрично пражњење?<br><br>– Направи дугу.<br><br>– Опишимо лик предмета у равном и сферном огледалу.<br><br>Улога мерења у физици и у свакодневном животу (мерење времена, дужине, површине и запремине...). |

| | | |
|---|---|---|
| примењује добре и лоше стране ових појава у свакодневном животу;<br><br>– демонстрира појаву инерције тела, деформације тела под дејством силе, узајамно деловање наелектрисаних тела и узајамно деловање магнета, притисак чврстих тела и течности;<br><br>– разликује преношење силе притиска кроз чврста тела и течности и наводи примере примене (хидраулична преса, кочнице аутомобила, ходање по снегу...);<br><br>– познаје примену хидростатичког притисака (принцип рада водовода, фонтане);<br><br>– изражава физичке величине у одговарајућим мерним јединицама међународног система (SI) и разликује основне и изведене физичке величине, претвара веће јединице у мање и обрнуто (користи префиксе микро, мили, кило, мега);<br><br>– процењује вредност најмањег подеока код мерних инструмената (односно, тачност мерења);<br><br>– мери тежину, дужину, време, запремин у и масу и на основу мерених вредности одређује густину и притисак;<br><br>– одређује средњу вредност мерене величине и грешку мерења;<br><br>– решава квалитативне, квантитативне и графичке задатке (брзина, тежина, густина, притисак чврстих тела и течности...). | КРЕТАЊЕ<br><br>СИЛА | Кретање у свакодневном животу. Релативност кретања.<br><br>Појмови и величине којима се описује кретање (путања, пут, време, брзина, правац и смер кретања). Векторски карактер брзине.<br><br>Подела кретања према облику путање и брзини тела. Зависност пређеног пута и брзине од времена код равномерног праволинијског кретања.<br><br>Променљиво праволинијско кретање. Средња брзина.<br><br>Демонстрациони огледи:<br><br>– Кретање куглице по Галилејевом жљебу.<br><br>– Кретање мехура ваздуха (или куглице) кроз вертикално постављену дугу провидну цев са течношћу.<br><br>Лабораторијска вежбе<br><br>1. Одређивање средње брзине променљивог кретања тела и сталне брзине равномерног кретања помоћу стаклене цеви са мехуром (или куглицом).<br><br>Узајамно деловање два тела у непосредном додиру и последице таквог деловања: покретање, заустављање и промена брзине тела, деформација тела (истезање, сабијање, савијање), трење при кретању тела по хоризонталној подлози и отпор при кретању тела кроз воду и ваздух.<br><br>Узајамно деловање два тела која нису у непосредном додиру (гравитационо, електрично, магнетно). Сила као мера узајамног деловања два тела, правац и смер деловања. Векторски карактер силе. Слагање сила истог правца.<br><br>Процена интензитета силе демонстрационим динамометром.<br><br>Сила Земљине теже. Тежина тела као последица деловања силе Земљине теже.<br><br>Демонстрациони огледи.<br><br>– Истезање и сабијање еластичне опруге. Трење при клизању и котрљању. Слободно падање.<br><br>– Привлачење и одбијање наелектрисаних тела.<br><br>– Привлачење и одбијање магнета. |

| | | |
|---|---|---|
| | МЕРЕЊЕ | Основне и изведене физичке величине и њихове јединице (префикси микро, мили, кило, мега). Међународни систем мера.<br><br>Мерила и мерни инструменти (опсег и тачност). Директно и индиректно мерење.<br><br>Појам средње вредности мерене величине и грешке мерења при директним мерењима.<br><br>Демонстрациони огледи.<br><br>– Мерење дужине (метарска трака, лењир), запремине (мензура) и времена (часовник, хронометар).<br><br>– Приказивање неких мерних инструмената (вага, термометри, електрични инструменти).<br><br>Лабораторијске вежбе<br><br>1. Мерење димензија тела лењиром са милиметарском поделом.<br><br>2. Мерење запремине чврстих тела неправилног облика помоћу мензуре.<br><br>3. Мерење еластичне силе при истезању и сабијању опруге.<br><br>4. Мерење силе трења при клизању или котрљању тела по равној подлози. |
| | МАСА И ГУСТИНА | Инертност тела. Закон инерције (Први Њутнов закон механике).<br><br>Маса тела на основу појма о инертности и о узајамном деловању тела.<br><br>Маса и тежина као различити појмови.<br><br>Мерење масе тела вагом.<br><br>Густина тела. Средња густина тела.<br><br>Одређивање густине чврстих тела.<br><br>Одређивање густине течности мерењем њене масе и запремине.<br><br>Демонстрациони огледи.<br><br>– Илустровање инертности тела.<br><br>– Судари двеју кугли (а) исте величине, истог материјала, (б) различите величине, истог материјала, (в) исте величине, различитог материјала. |

| | | |
|---|---|---|
| | | – Мерење масе вагом.<br>– Течности различитих густина у истом суду – „течни сендвич”<br>– Суво грожђе у газираној води.<br>– Мандарина са кором и без коре у води.<br>Лабораторијске вежбе<br>1. Одређивање густине чврстих тела правилног и неправилног облика.<br>2. Одређивање густине течности мерењем њене масе и запремине.<br>3. Калибрисање еластичне опруге и мерење тежине тела динамометром. |
| | ПРИТИСАК | Притисак чврстих тела.<br>Притисак у мирној течности. Хидростатички притисак. Спојени судови.<br>Атмосферски притисак. Торичелијев оглед. Зависност атмосферског притиска од надморске висине. Барометри.<br>Преношење спољњег притиска кроз течности и гасове у затвореним судовима. Паскалов закон и његова примена.<br>Демонстрациони огледи.<br>– Зависност притиска чврстих тела од величине додирне површине и од тежине тела.<br>– Стаклена цев са покретним дном за демонстрацију хидростатичког притиска.<br>– Преношење притиска кроз течност (стаклена цев с мембраном, Херонова боца, спојени судови).<br>– Хидраулична преса (нпр. два медицинска инјекциона шприца различитих попречних пресека спојена силиконским цревом).<br>– Огледи који илуструју разлику притисака ваздуха (како се ваздух може „видети”, како свећа може да гори под водом ).<br>– Огледи који илуструју деловање атмосферског притиска.<br>Лабораторијска вежба |

| | | |
|---|---|---|
| | | 1. Одређивање зависности хидростатичког притиска од дубине воде |

ПРЕДМЕТ: МАТЕМАТИКА - 6. РАЗРЕД

| | |
|---|---|
| Циљ | Циљ учења Математике је да ученик, овладавајући математичким концептима, знањима и вештинама, развије основе апстрактног и критичког мишљења, позитивне ставове према математици, способност комуникације математичким језиком и писмом и примени стечена знања и вештине у даљем школовању и решавању проблема из свакодневног живота, као и да формира основ за даљи развој математичких појмова. |
| Разред | Шести |
| Годишњи фонд часова | 144 часа |

| ИСХОДИ | ОБЛАСТ/ ТЕМА | САДРЖАЈИ |
|---|---|---|
| – прочита, запише, упореди и представи на бројевној правој целе и рационалне бројеве (записане у облику разломка или у децималном запису);<br><br>– одреди супротан број, апсолутну вредност и реципрочну вредност рационалног броја;<br><br>– израчуна вредност једноставнијег бројевног израза и реши једноставну линеарну једначину и неједначину у скупу рационалних бројева;<br><br>– реши једноставан проблем из свакодневног живота користећи бројевни израз, линеарну једначину или неједначину;<br><br>– примени пропорцију и проценат у реалним ситуацијама;<br><br>– прикаже податке и зависност између две величине у координатном систему (стубичасти, тачкасти и линијски дијаграм);<br><br>– тумачи податке приказане табелом и графички; | ЦЕЛИ БРОЈЕВИ | Скуп целих бројева (Z). Супротан број. Апсолутна вредност целог броја.<br><br>Приказ целих бројева на бројевној правој. Упоређивање целих бројева.<br><br>Основне рачунске операције у скупу Z и њихова својства. Изрази са целим бројевима. |
| | РАЦИОНАЛНИ БРОЈЕВИ | Први део<br><br>Скуп рационалних бројева. Супротан број. Апсолутна вредност рационалног броја.<br><br>Приказ рационалних бројева на бројевној правој. Упоређивање рационалних бројева.<br><br>Основне рачунске операције у скупу Q и њихова својства. Изрази са рационалним бројевима.<br><br>Једначине и неједначине:<br><br>$ax + b = c$; $ax + b \leq c$; $ax + b < c$; $ax + b \geq c$; |

| | | |
|---|---|---|
| – класификује троуглове односно четвороуглове на основу њихових својстава;<br><br>– конструише углове од 90° и 60° и користи њихове делове за конструкције других углова;<br><br>– уочи одговарајуће елементе подударних троуглова;<br><br>– утврди да ли су два троугла подударна на основу ставова подударности;<br><br>– конструише троугао, паралелограм и трапез на основу задатих елемената (странице и углови троуглова и четвороуглова и дијагонала четвороугла);<br><br>– примени својства троуглова и четвороуглова у једноставнијим проблемским задацима;<br><br>– сабира и одузима векторе и користи их у реалним ситуацијама;<br><br>– одреди центар описане и уписане кружнице троугла;<br><br>– примењује особине централне и осне симетрије и транслације у једноставнијим задацима;<br><br>– израчуна површину троугла и четвороугла користећи обрасце или разложиву једнакост. | | ax + b > c ( a, b, c Î Q, a ≠ 0).<br><br>Други део<br><br>Координатни систем. Приказ података у координатном систему.<br><br>Приказ зависности међу величинама.<br><br>Размере, пропорције и проценти.<br><br>Директна пропорционалност.<br><br>Обрнута пропорционалност. |
| | ТРОУГАО | Први део<br><br>Појам троугла. Обим троугла.<br><br>Једнакокраки и једнакостранични троуглови. Висина троугла.<br><br>Углови троугла. Збир углова троуглова. Врсте троуглова према угловима.<br><br>Однос између страница и углова троугла. Неједнакост троугла.<br><br>Конструкције неких углова (60°, 120°, 30°, 45°, 75°, 135°)<br><br>Други део<br><br>Основне конструкције троуглова.<br><br>Појам подударности и ставови подударности.<br><br>Централна симетрија и подударност.<br><br>Осна симетрија и подударност.<br><br>Центар описане и уписане кружнице троугла. |
| | ЧЕТВОРОУГАО | Четвороугао. Углови четвороугла. Збир углова четвороугла. |

| | | |
|---|---|---|
| | | Паралелограм. Особине паралелограма. Услови да четвороугао буде паралелограм.<br><br>Ромб, правоугаоник и квадрат.<br><br>Конструкција паралелограма.<br><br>Сабирање и одузимање вектора. Множење вектора бројем.<br><br>Трапез. Особине трапеза.<br><br>Средња линија троугла и трапеза.<br><br>Конструкције трапеза.<br><br>Делтоид. |
| | ПОВРШИНА ЧЕТВОРОУГЛА И<br><br>ТРОУГЛА | Појам површине фигуре, површина правоугаоника и квадрата.<br><br>Једнакост површина подударних фигура.<br><br>Површина паралелограма, троугла, трапеза.<br><br>Површина четвороугла с нормалним дијагоналама. |

Предмет: БИОЛОГИЈА - 6. РАЗРЕД

| | |
|---|---|
| Циљ | Циљ учења Биологије је да ученик, изучавањем биолошких процеса и живих бића у интеракцији са животном средином, развије одговоран однос према себи и природи и разумевање значаја биолошке разноврсности и потребе за одрживим развојем. |
| Разред | Шести |
| Годишњи фонд часова | 72 часа |

| ИСХОДИ | ОБЛАСТ/ТЕМА | САДРЖАЈИ |
|---|---|---|
| – упореди грађу животиња, биљака и бактерија на нивоу ћелија и нивоу организма;<br><br>– повеже грађу и животне процесе на нивоу ћелије и нивоу организма; | ЈЕДИНСТВО ГРАЂЕ И ФУНКЦИЈЕ КАО ОСНОВА ЖИВОТА | Грађа живих бића – спољашња и унутрашња. Грађа људског тела: хијерархијски низ од организма до ћелије.<br><br>Једноћелијски организми – бактерија, амеба, ћелија квасца. Удруживање ћелија у колоније. |

| | | |
|---|---|---|
| – одреди положај органа човека и њихову улогу;<br><br>– цртежом или моделом прикаже основне елементе грађе ћелије једноћелијских и вишећелијских организама;<br><br>– користи лабораторијски прибор и школски микроскоп за израду и посматрање готових и самостално израђених препарата;<br><br>– хумано поступа према организмима које истражује;<br><br>– направи разлику између животне средине, станишта, популације, екосистема и еколошке нише;<br><br>– размотри односе међу члановима једне популације, као и односе између различитих популација на конкретним примерима;<br><br>– илуструје примерима међусобни утицај живих бића и узајамни однос са животном средином;<br><br>– истражи утицај средине на испољавање особина, поштујући принципе научног метода;<br><br>– идентификује примере природне и вештачке селекције у окружењу и у задатом тексту/илустрацији;<br><br>– повеже еволутивне промене са наследном варијабилношћу и природном селекцијом;<br><br>– групише организме према особинама које указују на заједничко порекло живота на Земљи;<br><br>– одреди положај непознате врсте на „дрвету живота”, на основу познавања општих карактеристика једноћелијских и вишећелијских организама; | | Вишећелијски организми – одабрани примери гљива, биљака и животиња.<br><br>Основне животне функције на нивоу организма: исхрана, дисање, транспорт и елиминација штетних супстанци, размножавање.<br><br>Разлике у грађи биљака, гљива и животиња и начину функционисања, као и сличности и разлике у обављању основних животних процеса.<br><br>Откриће ћелије и микроскопа.<br><br>Основна грађа ћелије (мембрана, цитоплазма, једро, митохондрије, хлоропласти).<br><br>Разлика између бактеријске, и биљне и животињске ћелије. Ћелијско дисање, стварање енергије, основне чињенице о фотосинтези. |
| | ЖИВОТ У ЕКОСИСТЕМУ | Популација, станиште, екосистем, еколошке нише, адаптације, животне форме, трофички односи – ланци исхране.<br><br>Абиотички и биотички фактори. Значај абиотичких и биотичких фактора. Антропогени фактор и облици загађења.<br><br>Угрожавање живих бића и њихова заштита. |
| | НАСЛЕЂИВАЊЕ И ЕВОЛУЦИЈА | Наследни материјал (ДНК, гени). Телесне и полне ћелије. Пренос наследног материјала.<br><br>Наследне особине (веза између гена и особина, утицај спољашње средине).<br><br>Индивидуална варијабилност.<br><br>Природна селекција на одабраним примерима. Вештачка селекција. Значај гајених биљака и припитомљених животиња за човека. |

| | | |
|---|---|---|
| – прикупи податке о радовима научника који су допринели изучавању људског здравља и изнесе свој став о значају њихових истраживања;<br><br>– одржава личну хигијену и хигијену животног простора у циљу спречавања инфекција;<br><br>– доведе у везу измењено понашање људи са коришћењем психоактивних супстанци;<br><br>– збрине површинске озледе коже, укаже прву помоћ у случају убода инсеката, сунчанице и топлотног удара и затражи лекарску помоћ кад процени да је потребна;<br><br>– повеже узроке нарушавања животне средине са последицама по животну средину и људско здравље и делује личним примером у циљу заштите животне средине;<br><br>– користи ИКТ и другу опрему у истраживању, обради података и приказу резултата.<br><br>– табеларно и графички представи прикупљене податке и изведе одговарајуће закључке;<br><br>– разматра, у групи, шта и како је учио/учила и где та знања може да примени. | ПОРЕКЛО И РАЗНОВРСНОСТ ЖИВОТА | Постанак живота на Земљи (прве ћелије без једра, постанак ћелија са једром и појава вишећеличности).<br><br>„Дрво живота” (заједничко порекло и основни принципи филогеније, сродност и сличност).<br><br>Организми без једра. Организми са једром.<br><br>Положај основних група једноћелијских и вишећелијских организама на „дрвету живота”. |
| | ЧОВЕК И ЗДРАВЉЕ | Обољења која изазивају, односно преносе бактерије и животиње.<br><br>Бактерије и антибиотици.<br><br>Путеви преношења заразних болести.<br><br>Повреде и прва помоћ: повреде коже, уболи инсеката и других бескичмењака, тровање храном, сунчаница, топлотни удар. Превенција и понашање у складу са климатским параметрима.<br><br>Последице болести зависности – алкохолизам. |

Предмет: ТЕХНИКА И ТЕХНОЛОГИЈА - 6. РАЗРЕД

| **Назив предмета** | **ТЕХНИКА И ТЕХНОЛОГИЈА** |
|---|---|
| **Циљ** | **Циљ** наставе и учења *технике и технологије* је да ученик развије техничко-технолошку писменост, да изгради одговоран однос према раду и производњи, животном и радном окружењу, коришћењу техничких и технолошких ресурса, стекне бољи увид у сопствена професионална интересовања и поступа предузимљиво и иницијативно. |

| | |
|---|---|
| Разред | **ШЕСТИ** |
| Годишњи фонд часова | **72 часова** |

| ИСХОДИ<br>По завршеној области/теми ученик ће бити у стању да: | ОБЛАСТ/ТЕМА | САДРЖАЈИ |
|---|---|---|
| -повеже развој грађевинарства и значај урбанизма у побољшању услова живљења;<br>- анализира карактеристике савремене културе становања;<br>- класификује кућне инсталације на основу њихове намене;<br>- класификује врсте саобраћајних објеката према намени;<br>- повезује неопходност изградње прописне инфраструктуре са безбедношћу учесника у саобраћају;<br>- повезује коришћење информационих технологија у саобраћајним објектима са управљањем и безбедношћу путника и робе;<br>- демонстрира правилно и безбедно понашање и кретање пешака и возача бицикла на саобраћајном полигону и/или уз помоћ рачунарске симулације;<br>- скицира просторни изглед грађевинског објекта;<br>- чита и црта грађевински технички цртеж уважавајући фазе изградње грађевинског објекта уз примену одговарајућих правила и симбола;<br>- користи рачунарске апликације за техничко цртање, 3Д приказ грађевинског објекта и унутрашње уређење стана уважавајући потребе савремене културе становања;<br>- самостално креира дигиталну презентацију и представља је;<br>- повезује коришћење грађевинских материјала са утицајем на животну средину;<br>- повезује алате и машине са врстама грађевинских и пољопривредних радова;<br>- реализује активност која указује на важност рециклаже;<br>- образложи на примеру коришћење обновљивих извора енергије и начине њиховог претварања у корисне облике енергије;<br>- правилно и безбедно користи уређаје за загревање и климатизацију простора;<br>- повезује значај извођења топлотне изолације са уштедом енергије; | ЖИВОТНО И РАДНО ОКРУЖЕЊЕ | Значај и развој грађевинарства.<br>Просторно и урбанистичко планирање.<br>Култура становања у: урбаним и руралним срединама, објектима за индивидуално и колективно становање, распоред просторија, уређење стамбеног простора.Кућне инсталације.<br>Саобраћајни системи.<br>Саобраћајни објекти.<br>Управљање саобраћајном сигнализацијом.<br>Правила безбедног кретања пешака и возача бицикла у јавном саобраћају. |
| | САОБРАЋАЈ | Саобраћајни системи.<br>Саобраћајни објекти.<br>Управљање саобраћајном сигнализацијом. Правила безбедног кретања пешака и возача бицикла у јавном саобраћају. |
| | ТЕХНИУЧКА И ДИГИТАЛНА ПИСЕМНОСТ | Приказ грађевинских објеката и техничко цртање у грађевинарству.<br>Техничко цртање помоћу рачунара.Представљање идеја и решења уз коришћење дигиталних презентација. |
| | РЕСУРСИ И ПРОИЗВОДЊА | Подела, врсте и карактеристике грађевинских материјала.<br>Техничка средства у грађевинарству и пољопривреди.<br>Организација рада у грађевинарству и пољопривреди.<br>Обновљиви извора енергије и мере за рационално и безбедно коришћење топлотне енергије. |

<table>
<tr><td rowspan="2">- повезује гране пољопривреде са одређеном врстом производње хране;<br>- описује занимања у области грађевинарства, пољопривреде, производње и прераде хране;<br>- изради модел грађевинске машине или пољопривредне машине уз примену мера заштите на раду;<br>- самостално/тимски врши избор макете/модела грађевинског објекта и образлажи избор;<br>- самостално проналази информације о условима, потребама и начину реализације макете/моделакористећи ИКТ;<br>- креира планску документацију (листу материјала, редослед операција, процену трошкова) користећи програм за обраду текста;<br>- припрема и организује радно окружење одређујући одговарајуће алате, машине и опрему у складу са захтевима посла и материјалом који се обрађује;<br>- израђује макету/модел поштујући принципе економичног искоришћења материјала и рационалног одабира алата и машина примењујући процедуре у складу са принципима безбедности на раду;<br>- учествује у успостављању критеријума за вредновање, процењује свој рад и рад других и предлаже унапређења постојеће макете/модела;<br>- одреди реалну вредност израђене макете/модела укључујући и оквирну процену трошкова.</td><td></td><td>Рециклажа материјала у грађевинарству и пољопривреди и заштита животне средине.<br>Моделовање машина и уређаја у грађевинарству, пољопривреди или модела који користи обновљиве изворе енергије.</td></tr>
<tr><td>КОНСТРУКТОРСКО МОДЕЛОВАЊЕ</td><td>Израда техничке документације.<br>Израда макете/модела у грађевинарству, пољопривреди или модела који користи обновљиве изворе енергије.<br>Представљање идеје, поступка израде и решења производа.<br>Одређивање тржишне вредности производа укључујући и оквирну процену трошкова.Представљање производа и креирање дигиталне презентације.</td></tr>
</table>

Предмет: ИНФОРМАТИКА И РАЧУНАРСТВО - 6. РАЗРЕД

| | |
|---|---|
| **Назив предмета** | ИНФОРМАТИКА И РАЧУНАРСТВО |
| **Циљ** | **Циљ** наставе и учења *информатике и рачунарства* је оспособљавање ученика за управљање информацијама, безбедну комуникацију у дигиталном окружењу, производњу дигиталних садржаја и креирање рачунарских програма за решавање различитих проблема у друштву које се развојем дигиталних технологија брзо мења. |
| Разред | **шести** |
| Годишњи фонд часова | **36 часова** |

| ИСХОДИ<br>По завршеној области/теми ученик ће бити у стању да: | ОБЛАСТ/ТЕМА | САДРЖАЈИ |
|---|---|---|
| правилно користи ИКТ уређаје;<br>- креира, уређује и структурира дигиталне садржаје који садрже табеле у програму за рад са текстом и програму за рад са мултимедијалним презентацијама;<br>- креира и обрађује дигиталну слику;<br>- самостално снима и врши основну обраду аудио и видео записа;<br>- уређује мултимедијалну презентацију која садржи видео и аудио садржаје;<br>- чува и организује податке локално и у облаку;<br>- одговорно и правилно користи ИКТ уређаје у мрежном окружењу;<br>- разликује основне интернет сервисе;<br>- примењује поступке и правила за безбедно понашање и представљање на мрежи;<br>- приступа Интернету, самостално претражује, проналази и процењује информације и преузима их на свој уређај поштујући ауторска права;<br>- објасни поступак заштите дигиталног производа/садржаја одговарајућом ЦЦ лиценцом; | ИКТ | Дигитални уређаји и кориснички програми.<br>Управљање дигиталним документима.<br>Рад са сликама.<br>Рад са текстом.<br>Рад са мултимедијалним презентацијама које садрже видео и аудио садржаје. |
| | ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ | Употреба ИКТ уређаја на одговоран и сигуран начин у мрежном окружењу.<br>Интернет сервиси.<br>Правила безбедног рада на Интернету.<br>Претраживање Интернета, одабир резултата и преузимање садржаја.<br>Заштита приватности личних података и ауторских права. |
| -објасни поступак прикупљања података путем онлајн упитника;<br>- креира једноставан програм у текстуалном програмском језику;<br>- користи математичке изразе за израчунавања у једноставним програмима;<br>- објасни и примени одговарајућу програмску структуру (наредбе доделе, гранања, петље);<br>- користи у оквиру програма нумеричке, текстуалне и једнодимензионе низовске вредности;<br>- разложи сложени проблем на једноставније функционалне целине (потпрограме);<br>- проналази и отклања грешке у програму;<br>- сарађује са осталим члановима групе у одабиру теме, прикупљању и обради материјала, представљању пројектних резултата и закључака;<br>- користи могућности које пружају рачунарске мреже у сфери комуникације и сарадње;<br>- креира, објављује и представља дигиталне садржаје користећи расположиве алате; | РАЧУНАРСТВО | Основе изабраног програмског језика.<br>Основне аритметичке операције.<br>Уграђене функције.<br>Ниске (стрингови).<br>Структуре података.<br>Гранање.<br>Понављање. |
| | ПРОЈЕКТНИ ЗАДАТАК | Фазе пројектног задатка од израде плана до представљања решења.<br>Израда пројектног задатка у корелацији са другим предметима.<br>Вредновање резултата пројектног задатка. |

| | | |
|---|---|---|
| - вреднује процес и резултате пројектних активности. | | |

Предмет: ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ - 6. РАЗРЕД

| | |
|---|---|
| **Назив предмета** | ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ |
| **Циљ** | **Циљ** наставе и учења *физичког и здравственог васпитања* је да ученик унапређује физичке способности, моторичке вештине и знања из области физичке и здравствене културе, ради очувања здравља и примене правилног и редовног физичког вежбања у савременим условима живота и рада. |
| Разред | **шести** |
| Годишњи фонд часова | 72 часа + 54 часа (**обавезне физичке активности**) |

| **ИСХОДИ**<br>По завршеној области/теми ученик ће бити у стању да: | **ОБЛАСТ/ТЕМА** | | **САДРЖАЈИ** |
|---|---|---|---|
| - примени комплексе простих и општеприпремних вежби у већем обиму и интензитету у самосталном вежбању;<br>- користи научене вежбе у спорту, рекреацији и различитим животним ситуацијама;<br>- упоређује резултате тестирања са вредностима за свој узраст;<br>- примени досегнути ниво усвојене технике кретања у игри, спорту и свакодневном животу;<br>- разликује атлетске дисциплине;<br>- развија своје моторичке способности применом вежбања из атлетике;<br>- одржава равнотежу у различитим кретањима, изводи ротације тела;<br>- схвати вредност спортске гимнастике за сопствени развој;<br>- изведе елементе кошаркашке технике; | **ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ** | | **Основни садржаји**<br>Вежбе за развој снаге.<br>Вежбе за развој покретљивости.<br>Вежбе за развој аеробне издржљивости.<br>Вежбе за развој брзине.<br>Вежбе за развој координације.<br>Примена националне батерије тестова за праћење физичког развоја и моторичких способности. |
| | **МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ СПОРТ И СПОРТСКЕ ДИСЦИПЛИНЕ** | **Атлетика** | **Обавезни садржаји**<br>Техника штафетног трчања.<br>Скок удаљ.<br>Бацања кугле 2 кг.<br>Истрајно трчање - припрема за крос.<br>Скок увис (опкорачна техника).<br>Бацање "вортекс-а".<br>**Проширени садржаји**<br>Тробој. |

| | | | |
|---|---|---|---|
| - примени основна правила кошарке;<br>- користи елементе кошарке у игри;<br>- примени основне елементе тактике у одбрани и нападу;<br>- учествује на унутар одељенским такмичењима;<br>- изведе кретања у различитом ритму;<br>- игра народно коло;<br>- изведе основне кораке плеса из народне традиције других култура;<br>- изведе кретања, вежбе и саставе уз музичку пратњу;<br>- контролише покрете и одржава тело у води;<br>- преплива 25 м техником краула и леђног краула;<br>- процени своје способности и вештине у води;<br>- скочи у воду на главу;<br>- поштује правила понашања у води, и око водене средине;<br>- објасни својим речима значај примењених вежби;<br>- процени ниво сопствене дневне физичке активности;<br>- препозна начине за побољшање својих физичких способности;<br>- препозна могуће последице недовољне физичке активности;<br>- правилно се понаша на вежбалиштима као и на спортским манифестацијама;<br>- примени мере безбедности у вежбању у школи и ван ње;<br>- одговорно се односи према објектима, справама и реквизитима;<br>- примени и поштује правила игара у складу са етичким нормама;<br>- примерено се понаша као посматрач на такмичењима;<br>- решава конфликте на друштвено прихватљив начин;<br>- пронађе и користи различите изворе информација за упознавање са разноврсним | | **Спортска гимнастика** | **Основни садржаји**<br>Вежбе на тлу.<br>Прескоци и скокови.<br>Вежбе у упору.<br>Вежбе у вису.<br>Греда.<br>Гимнастички полигон.<br>**Проширени садржаји**<br>Вежбе на тлу (напредне варијанте).<br>Висока греда.<br>Трамболина.<br>Прескок.<br>Коњ са хватаљкама.<br>Вежбе у упору (сложенији састав).<br>Вежбе у вису (сложенији састав). |
| | | **Основе тимских и спортских игара** | **Основи садржаји**<br>Кошарка:<br>Основни елементи технике и правила:<br>- кретање у основном ставу у одбрани,<br>- контрола лопте у месту и кретању,<br>- вођење лопте,<br>- дриблинг,<br>- хватања и додавања лопте,<br>- шутирања,<br>- принципи индивидуалне одбране,<br>- откривање и покривање (сарадња играча),<br>- основна правила кошарке.<br>**Проширени садржаји**<br>Напредни елементи технике, тактике и правила игре:<br>- дриблинг (сложеније варијанте),<br>- финтирање.<br>Основни принципи колективне одбране и напада. |
| | | **ПЛЕС И РИТМИКА** | **Основи садржаји**<br>Вежбе са вијачом.<br>Народно коло "Моравац".<br>Народно коло из краја у којем се школа налази.<br>**Проширени садржаји**<br>Састав са обручем.<br>Састав са лоптом.<br>Кратки састав са вијачом.<br>Енглески валцер. |

| | | | |
|---|---|---|---|
| облицима физичких и спортско-рекреативних активности;<br>- прихвати победу и пораз;<br>- вреднује спортове без обзира на лично интересовање;<br>- примени усвојене моторичке вештине у ванредним ситуацијама;<br>- процени лепоту покрета у физичком вежбању и спорту;<br>- подстиче породицу на потребу примене редовне физичке активности;<br>- повеже врсте вежби, игара и спорта са њиховим утицајем на здравље;<br>- примени препоручени дневни ритам рада, исхране и одмора;<br>- користи здраве намирнице у исхрани;<br>- користи само препоручене додатке исхрани;<br>- примењује здравствено-хигијенске мере у вежбању;<br>- правилно реагује након повреда;<br>- чува животну средину током вежбања;<br>- препозна последице конзумирања дувана. | | **ПЛИВАЊЕ** | **Основни садржаји**<br>Предвежбе у обучавању технике пливања.<br>Техника краула.<br>Техника пливања леђног краула.<br>Одржавање на води ради самопомоћи.<br>**Проширени садржаји**<br>Роњење у дужину 5-10 м. |
| | | **ПОЛИГОНИ** | Полигон у складу са реализованим моторичким садржајима. |

| | | | |
|---|---|---|---|
| | ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА | ФИЗИЧКО ВЕЖБАЊЕ И СПОРТ | **Основни садржаји**<br>Основна правила вежбања.<br>Основна правила Кошарке и правила Рукомета.<br>Понашање према осталим субјектима у игри (према судији, играчима супротне и сопствене екипе).<br>Чување и одржавање материјалних добара која се користе у вежбању.<br>Уредно постављање и склањање справа и реквизита неопходних за вежбање.<br>Облици насиља у физичком васпитању и спорту.<br>"Ферплеј" (навијање, победа, пораз решавање конфликтних ситуација).<br>Писани и електронски извори информација из области физичког васпитања и спорта.<br>Развој физичких способности у функцији сналажења у ванредним ситуацијама (земљотрес, поплава, пожар...).<br>Повезаност физичког вежбања и естетике.<br>Значај вежбања у породици.<br>Планирање вежбања у оквиру дневних активности. |
| | | ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ | **Основни садржаји**<br>Значај физичке активности за здравље.<br>Поштовање здравствено-хигијенских мера пре и после вежбања.<br>Последице неодржавања хигијене - хигијена пре и после вежбања.<br>Значај употребе воћа и поврћа у исхрани.<br>Последице неправилне исхране и прекомерног уношења енергетских напитака.<br>Поступци ученика након повреда (тражење помоћи).<br>Вежбање и играње у различитим временским условима (упутства за игру и вежбање на отвореном простору).<br>Чување околине на отвореним просторима изабраним за вежбање.<br>Последице конзумирања дувана. |

*2.2.2.1. Програми наставе и учења изборних наставних предмета*

ПРЕДМЕТ: ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ - 6. РАЗРЕД

| **Назив предмета** | **ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ** |
|---|---|
| **Циљ** | Cilj učenja Građanskog vaspitanja je da učenik izučavanjem i praktikovanjem osnovnih principa, vrednosti i procedura građanskog društva postane svestan svojih prava i odgovornosti, osetljiv za potrebe pojedinaca i zajednice i spreman da aktivno deluje u zajednici uvažavajući demokratske vrednosti. |
| Разред | **шести** |
| Годишњи фонд часова | **36 часова** |

| **ИСХОДИ**<br>**По завршеној области/теми ученик ће бити у стању да:** | **ОБЛАСТ/ТЕМА** | **САДРЖАЈИ** |
|---|---|---|
| – образложи везу права и одговорности на примеру;<br>– наведе примере за групу права слобода да и заштита од;<br>– аргументује значај инклузивног образовања, права и потребе за образовањем свих ученика;<br>– штити своја права на начин који не угрожава друге и њихова права;<br>– идентификује показатеље кршења права детета у свакодневном животу, примерима из прошлости, литературе;<br>– сврсисходно користи кључне појмове савременог демократског друштва: демократија, грађанин, власт;<br>– образложи улогу грађана у друштвеном систему и систему власти на примеру;<br>– разликује стварну партиципацију ученика у одељењу и школи од симболичке и декоративне;<br>– позитивно користи интернет и мобилни телефон за учење, информисање, дружење, покретање акција;<br>– образложи могући утицај друштвених мрежа на ставове и деловање појединца;<br>– примени 7 правила за сигурно четовање и коришћење СМС порука;<br>– препознаје ситуације дигиталног насиља и зна како да реагује и коме да се обрати за помоћ;<br>– учествује у избору теме, узорка и инструмента истраживања; | **ЉУДСКА** ПРАВА | Права и одговорности<br>Моја и твоја права – наша су права.<br>Права и одговорности.<br>Посебна група права: слобода да и припадајуће одговорности.<br>Посебна група права: заштита од и припадајуће одговорности.<br>Право на очување личног, породичног, националног, културног и верског идентитета и припадајуће одговорности.<br>Право на квалитетно образовање и једнаке могућности за све и припадајуће одговорности.<br>Инклузивно образовање – квалитетно образовање за све. |
| | **ДЕМОКРАТСКО ДРУШТВО** | Демократско друштво и партиципација грађана<br>Демократско друштво – појам, карактеристике.<br>Грађанин.<br>Дете као грађанин.<br>Процедуре којима се регулише живот у заједници: ко је овлашћен да доноси колективне одлуке и на основу којих процедура.<br>Власт.<br>Нивои и гране власти.<br>Лествица партиципације ученика у школи: манипулација, декоративна употреба, симболичка употреба, стварна партиципација. |

| | | |
|---|---|---|
| – учествује у спровођењу истраживања, прикупљању и обради добијених података и извођењу закључака;<br>– презентује спроведено истраживање и добијене резултате;<br>– процењује ефекте спроведеног истраживања и идентификује пропусте и грешке;<br>– у дискусији показује вештину активног слушања, износи свој став заснован на аргументима, комуницира на конструктиван начин;<br>– учествује у доношењу правила рада групе и поштује их;<br>– проналази, критички разматра и користи информације из различитих извора. | | Партиципација ученика на нивоу одељења и школе. |
| | **ПРОЦЕСИ У САВРЕМЕНОМ СВЕТУ** | Употреба и злоупотреба интернета и мобилних телефона<br>Позитивно коришћење интернета и мобилног телефона.<br>Шта је дозвољено, а шта није на интернету.<br>Утицаја друштвених мрежа на мишљење и деловање појединца.<br>Опасности у коришћењу интернета и мобилног телефона.<br>Дигитално насиље и веза са Конвенцијом о правима детета.<br>Карактеристике и последице дигиталног насиља. Седам правила за сигурно четовање и коришћење СМС порука.<br>Реаговање у ситуацијама дигиталног насиља. Одговорности ученика и школе. |
| | **ГРАЂАНСКИ АКТИВИЗАМ** | Планирање и извођење истраживања о понашању ученика у школи и њиховим ставовима о употреби/злоупотреби интернета и мобилних телефона.<br>Шта су ставови, на чему се заснивају и каква је њихова веза са понашањем.<br>Избор теме, узорка и инструмента истраживања.<br>Спровођење истраживања.<br>Обрада података.<br>Тумачење резултата.<br>Припрема и презентација добијених резултата.<br>Евалуација истраживања. |

ПРЕДМЕТ: ПРАВОСЛАВНИ КАТИХИЗИС– 6. РАЗРЕД

| Циљ | Исходи | Садржаји | Начин остваривања |
|---|---|---|---|
| -Упознавање ученика са садржајем предмета, планом и | По завршетку теме ученик ће: | Увод | -Упознавање са садржајем програма и начином рада |

| | | | |
|---|---|---|---|
| програмом и начином реализације наставе Православног катихизиса;<br><br>-Установити каква су знања стекли и какве ставове усвојили ученици у претходном разреду школовања.<br><br>-Упознати ученике са културно-историјским приликама у Палестини пред Христово рођење;<br><br>-Указати ученицима на старозаветна пророштва везана за долазак Спаситеља – Месије;<br><br>-Објаснити ученицима улогу и значај Светог Јована Претече;<br><br>-Развити свест код ученика о значају покајања и врлинског живота;<br><br>-Упознати ученике са настанком новозаветних књига;<br><br>-Објаснити ученицима кључне новозаветне појмове;<br><br>-Пружити ученицима основ за разумевање смисла новозаветних догађаја;<br><br>-Подстаћи ученике да самостално читају Свето Писмо.<br><br>-Пружити ученицима основно знање о личности Пресвете Богородице; | -моћи да сагледа садржаје којима ће се бавити настава Православног катихизиса у току 6. разреда основне школе;<br><br>-моћи да уочи какво је његово предзнање из градива Православног катихизиса обрађеног у претходном разреду школовања.<br><br>-бити мотивисан да похађа часове Православног катихизиса.<br><br>-моћи да каже да су Јевреји пред долазак Месије били под Римском окупацијом и да су међу њима постојале поделе<br><br>-моћи да препозна да су Јевреји очекивали Месију на основу старозаветних пророштава<br><br>-моћи да преприча живот Светог Јована Претече и Крститеља Господњег и каже да је он припремао народ за долазак Христа<br><br>-моћи да доживи врлински живот и покајање као припрему за сусрет са Христом;<br><br>-моћи да закључи да је доласком Исуса Христа Бог склопио Нови Завет са људима.<br><br>-моћи да наведе неке од новозаветних | Припрема света за долазак Сина Божијег | -Историјске околности пред долазак Христов<br><br>-Старозаветна пророштва о доласку Месије<br><br>-Свети Јован Претеча |
| | | Увод у Нови Завет | -Нови Завет је испуњење Старог Завета<br><br>-Новозаветни списи (настанак, подела,функција, аутори...)<br><br>-Јеванђелисти |
| | | Богочовек – Исус Христос | -Пресвета Богородица – Благовести<br><br>-Богородичини празници<br><br>-Рођење Христово<br><br>-Христос је Богочовек<br><br>-Крштење Христово<br><br>-Христова чуда<br><br>-Новозаветне заповести и Беседа на гори<br><br>-Христос – Онај који је наш „пут, истина и живот“<br><br>-Лазарева Субота и Цвети<br><br>-Тајна Вечера – прва Литургија<br><br>-Страдање Христово<br><br>-Васкрсење Христово |
| | | Црква Духа Светога | -Вазнесење и Педесетница<br><br>-Заједница у Јерусалиму, према |

| | | | |
|---|---|---|---|
| -Објаснити ученицима хришћанско поимање слободе;<br><br>-Пружити ученицима основно знање о јеванђељским казивањима о Господу Исусу Христу;<br><br>-Објаснити ученицима разлог оваплођења Сина Божијег;<br><br>-Подстаћи ученике да у описима Христових чуда увиде љубав Божију<br><br>-Кроз Христове заповести о љубави и тумачење појединих одељака из Беседе на гори указати ученицима на значај љубави према Богу и ближњима.<br><br>-Подстаћи ученике да живе по Јеванђељу;<br><br>-Указати ученицима на повезаност Тајне Вечере и Свете Литургије;<br><br>-Представити ученицма догађаје Страдања и Васкрсења Христовог као кључне за спасење света и човека.<br><br>-Објаснити ученицима значај догађаја Вазнесења и Педесетнице;<br><br>-Упознати ученике са мисионарском делатношћу светих апостола; | књига и околности њиховог настанка;<br><br>-моћи да пронађе одређени библијски одељак;<br><br>-моћи да каже да се Библија користи на богослужењима;<br><br>-моћи да именује Јеванђелисте и препозна њихове иконографске симболе;<br><br>-бити подстакнут на читање Светог Писма.<br><br>-моћи да преприча догађај Благовести и да препозна да је то „почетак спасења“;<br><br>-моћи да препозна службу анђела као гласника и служитеља Божијих;<br><br>-моћи да препозна Богородичино прихватање воље Божије као израз слободе;<br><br>-моћи да уочи да је за разлику од Еве, Богородица послушала Бога<br><br>-моћи да преприча неке од догађаја из живота Пресвете Богородице и повеже их са Богородичиним празницима;<br><br>-моћи да преприча библијски опис Рођења Христовог;<br><br>-моћи да препозна да је Христос дошао на | | извештају из Дела апосолских<br><br>-Мисионарско дело светог апостола Павла<br><br>-Гоњења Цркве<br><br>-Свети цар Константин и крштење царства |

| | | | |
|---|---|---|---|
| -Упознати ученике са особеностима сведочења вере у раној Цркви;<br><br>-Указати ученицима на узроке гоњења хришћана;<br><br>-Подстаћи ученике на толеранцију према припадницима других вероисповести. | свет да сједини Бога и човека<br><br>-моћи да преприча библијски опис Христовог Крштења, поста и кушања;<br><br>-моћи да препозна да су Христова чуда израз Његове љубави према људима;<br><br>-моћи да увиди разлику између старозаветног закона и новозаветних заповести о љубави;<br><br>-бити подстакнут да прихвати Христа за свој животни узор;<br><br>-моћи да преприча догађаје Васкрсења Лазаревог и Уласка у Јерусалим;<br><br>-моћи да увиди контрадикторност између очекивања јеврејског народа спрам Христове личности;<br><br>-моћи да хронолошки наведе догађаје Страсне седмице;<br><br>-моћи да преприча библијски опис Тајне Вечере и у приносу хлеба и вина препозна Свету Литургију;<br><br>-моћи да преприча библијски опис Христовог Страдања и Васкрсења<br><br>-моћи да кроз тумачење тропара Христовог Васкрсења препозна да је Христос | | |

| | | | |
|---|---|---|---|
| | победио смрт и омогућио свима васкрсење из мртвих;<br><br>-моћи да преприча догађаје Вазнесења и Педесетнице;<br><br>-моћи да каже да је силаском Духа Светог на апостоле рођена Црква Христова;<br><br>-моћи да именује неколико светих апостола и наведе неке од догађаја из њиховог живота;<br><br>-моћи да уочи да су у Римском царству хришћани били гоњени и наведе неке од примера мучeништва;<br><br>-моћи да објасни значај доношења Миланског едикта;<br><br>-моћи да усвоји вредност толеранције међу људима различитих верских убеђења;<br><br>-моћи да уочи у којој мери је напредовао и савладао градиво Православног катихизиса у 6. разреду. | | |

Предмет: КАТОЛИЧКИ ВЈЕРОНАУК - 6. РАЗРЕД

| Циљ | Исходи | Садржаји | Начин остваривања |
|---|---|---|---|
| - Упознавање учника са темама и начином | Ученик треба да схвати важност садржаја вјеронаучне године за | УВОД | Приповједање, разговор |

| | | | |
|---|---|---|---|
| рада у наредној школској години<br><br>-Упознати да се Бог спустио у човјештво како би на нови начин проговорио човјеку<br><br>-Упознати се са средином и менталитетом у којем Исус одраста и сазријева за своје јавно дјеловање<br><br>-Открити позив, послање, живот и јавно дјеловање Ивана Крститељ Доживјети посебност Исусова крштења<br><br>-Упознати се са Исусовим науком – Блаженствима Размишљати о темељним вриједностима „краљевства људи— и Божјег краљевств Научити што су присподобе и зашто их Исус користи Упознати се са неким присподобама Размишљати о ликовима у присподобама и њезиној поруци Схватити да је Исусов наук и примјер темељ кршћанскога понашања и живота<br><br>-Размишљати о томе постоје ли чуда данас Схватити да је за чудо потребна вјера Сусрести се с текстовима о | свој живот и раст у кршћанској вјери, да схвати и разумије утјеловљење, да боље схвати улогу Марије мајке у Исусовом животу, да разумије Исусово синовство и посебну љубав Бога Оца према њему, да разумије како је крштењем и сам постао „дијете Божје“ и члан кршћанске заједнице, да Бога доживи као блискога Оца, да прихвати Исусов начин говора и усвоји нове појмове (блажени, милосрди, кротки...), да уочи како ријеч Исусова мијења човјека, да уочи важност стварања новог, бољег свијета, да схвати како је он сам добра земља у којој треба расти сјеме ријечи Божје, да се суживи са ликовима у присподобама, да открије неке своје таленте и зна их набројити, да схвати како је Богу сваки човјек важан, да насљедује Исусове примјере, да схвати како је потребна дубока , искрена вјера да би се догодило чудо, да опише неко Исусово чудо, да се суживи са ликом нпр. слијепца, да схвати реченицу: „Нисам достојан ...“ и повеже са светом мисом, да | | |
| | | ИСУС КРИСТ – СИН БОЖЈИ | -Приповиједање и читање библијског текста<br><br>- Анализа библијског текста, рад у пару<br><br>- Дијапозитиви<br><br>- Ликовно приказивање Ивана Крститеља<br><br>- Обнављање крсног обрасца сакремента крштења |
| | | ИСУС – ВРХОВНИ УЧИТЕЉ ВЈЕРЕ | -Проблемско-стваралачки с елементима истраживачког<br><br>- Актуализација-смјестити Блаженства у данашње вријеме<br><br>- Обрада дијела текста - рад у групи, или пару<br><br>- Ликовни приказ<br><br>– колаж<br><br>- Драматизација присподобе<br><br>- Рад саразломљеним реченицам<br><br>- Стикери<br><br>– моји таленти<br><br>- Проматрање и анализа садржаја умјетничке репродукције<br><br>- Писање нових присподоба<br><br>- Дијапозитиви, филм |

| | | | |
|---|---|---|---|
| Исусовим чудесима и идентифицирати се с неким од ликова Размишљати о људским погрешкама, измирењу и праштању<br><br>-Размишљати о Исусовом крижном путу и његовим постајама Размишљати о појму служења и односу према њему у свакодневном животи Сусрести се са библијским текстовима о Исусовој муци и смрти<br><br>- Научити што је Велики тједан Схватити да је Кристово ускрснуће темељ кршћанске вјере и сваког црквеног славља Доживјети себе као Исусова ученика<br><br>-Упознати настанак Цркве као заједнице Исусови хученика Градити и његовати однос повјерења и отворености према Цркви као властитој заједници<br><br>-Разумјети Цркву као нови Божји народ у којем су сви позвани дјеловати промичући вредноте новога свијета<br><br>-Познавати различите службе у Цркви Упознати се са постојањем различитихзаједница у једној Кристовој Цркви | увиди људску и властиту слабост и грешност, да уочи посљедице осуде и величину праштања и љубави ,да и сам буде спреман на праштање, да доживи Посљедњу вечеру у свијетлу Новога Савеза, пријатељства, љубави и послања, да уочи величину и потребу служења, да схвати Исусово предање као велику љубав према човјеку (нема веће љубави од ове: дати свој живот за друге,) да уочи побједу ускрснућа, да схвати како је ускрснуће темељ кршћанске науке ,да схвати како се Исусово дјело наставља преко његових ученика, да уочи како је сам позван да настави Исусово дјело служења и навјешћивања, да разумије како се Исус враћаОцу и да су они једно, да усвоји појам „Узашашће“, да разумије потребу постојања заједнице – Цркве, да буде способан набројити са разумијевањем различите службе у Цркви, да препозна и буде спреман за ангажман у властитој жупној заједници, да уочи властити дар којим би могао служити заједници, да | | - прикладни радни лист |
| | | ИСУС ПОМАЖЕ ЉУДИМА – ОПРАШТА И ЉЕЧИ | Обрада библијског текста<br><br>- игра слијепца- пронађи скривено – „топло, хладно“<br><br>- Разломљена реченица: „нисам достојан...“<br><br>- Писање на стикерима у боји: добро и зло<br><br>- Пјесма: Пружи руку своме брату, или Изгубљени син |
| | | ИСУС КРИСТ – НАШ СПАСИТЕЉ | Излагање, приповиједање,<br><br>- Анализа одређеног библиског текста<br><br>- Приповиједање уз слике<br><br>- Судјеловање на крижноме путу у жупи<br><br>- Дијапозитиви, филм<br><br>- Успоређивање : стара и новаПасха<br><br>- Групни рад; правимо пасхалнојање од цвјетова цица маце<br><br>- Ускршњи пано<br><br>- Анализа умјетничке слике: Сиегер Кöдер, Дјела милосрђа<br><br>- Радни лист на тему Тродневља и Ускрса |

| | | | |
|---|---|---|---|
| | схвати како Дух Свети води Цркву. | | |
| | | ЦРКВА – НОВИ БОЖЈИ НАРОД | Анализа библијских текстова<br>- Асоцијације на библијске слике Цркве<br>- Дијапозитиви, фотографија, филм<br>- Посјета ближој редовничкој заједници<br>- Разговор о конкретном искуству заједништва у властитој жупи |
| | | | |

Предмет: НЕМАЧКИ ЈЕЗИК - 6. РАЗРЕД

| Циљ | Исходи | Садржаји | Начин остваривања |
|---|---|---|---|
| **1. Mein Zimmer**<br>Описивање места; исказивање просторних односа; изражавање молби и захтева; описивање радњи у садашњости | - разумеју једноставан опис места<br>- опишу карактеристике простора користећи једноставна језичка средства<br>- разумеју једноставна питања која се односе на положај предмета у простору и одговори на њих<br>- разумеју обавештења о положају предмета у простору<br>- разумеју једноставне молбе и захтеве и реагују на њих<br>- упуте једноставне молбе и захтеве<br>- разумеју једноставне текстове у којима се описују сталне, | - Речи и изразе који се односе на тему; језичке структуре *Das ist mein Zimmer. Ich finde es…*<br>- Упитна реч wo<br>- Глаголи stehen, liegen, hängen, sitzen<br>- Предлози in, an, auf, hinter, vor, unter, über, neben, zwischen + Dativ<br>- Исказна и упитна реченица – ред речи/положај глагола<br>- Употреба одређеног и неодређеног члана у номинативу, дативу и акузативу<br>- Заповедни начин | Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима, тестови вештина и различите технике формативног оцењивања. |

| | | | |
|---|---|---|---|
| | уобичајене и тренутне радње<br>- размене информације које се односе на опис догађаја и радњи у садашњости<br>- опишу сталне, уобичајене и тренутне активности користећи неколико везаних исказа | - Модални глагол müssen<br>- Садашње време<br>- Именовање делова намештаја | |
| **2. Das schmeckt gut**<br>Тражење/ давање информација о себи и другима; изражавање допадања/недопа-дања; | - Разумеју краће текстове који се односе на тражење/давање информација личне природе<br>- Поставе и одговоре на једноставна питања личне природе<br>- У неколико везаних исказа саопште информације о себи и другима<br>- Разумеју једноставне исказе који се односе на описивање интересовања, изражавање допадања и недопадања и реагује на њих<br>- Опишу своја и туђа интересовања и изразе допадање и недопадање уз једноставно образложење<br>- На једноставан начин наруче јело/пиће у ресторану | - Речи и изразе који се односе на тему; језичке *Was isst du gern? Ich esse... Ich mag...*<br>- Употреба одређеног, неодређеног, негационог, присвојног и нултог члана<br>- Исказна и упитна реченица – ред речи/положај глагола<br>- Презент глагола essen<br>- Модални глаголи mögen, möchten<br>- Прилози за начин viel, gern, schlecht, toll<br>- Глаголи finden и gefallen за изражавање допадања/недопадања<br>- Компарација придева gern<br>- Сложенице – род и грађење (рецептивно)<br>- Именовање намирница и оброка | Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима, тестови вештина и различите технике формативног оцењивања. |
| **3. Meine Freizeit** | - Разумеју краће текстове који се | - Речи и изразе који се односе на тему; | Посматрање и праћење, усмена |

| | | | |
|---|---|---|---|
| Тражење/ давање информација о себи и другима; позив и реаговање на позив за учешће у заједничкој активности; описивање догађаја и радњи у садашњости; исказивање планова и намера; исказивање времена; | односе на тражење/давање информација личне природе<br><br>- Поставе и одговоре на једноставна питања личне природе<br><br>- Разумеју једноставне предлоге и одговоре на њих<br><br>- Упуте једноставан предлог<br><br>- Пруже одговарајући изговор или одговарајуће оправдање<br><br>- Разумеју једноставне текстове у којима се описују сталне, уобичајене и тренутне радње<br><br>- Опишу сталне, уобичајене и тренутне догађаје/ активности користећи неколико везаних исказа<br><br>- Разумеју планове и намере и реагују на њих<br><br>- Размене једноставне исказе у вези са својим и туђим плановима и намерама<br><br>- Саопште шта он/ она или неко други планира, намерава<br><br>- Траже и дају информације о хронолошком времену користећи једноставна језичка средства | језичке структуре Was machst du...? Machen wir was zusammen? Was macht dir Spaß?<br><br>- Модални глаголи wollen, können, müssen<br><br>- Заповедни начин фреквентних глагола<br><br>- Употреба предлога са акузативом уз глаголе кретања<br><br>- Употреба предлога са дативом иакузативом (an, in, auf, zu)<br><br>- Употреба садашњег времена за будућу радњу<br><br>- Предлози um, am, im, ab<br><br>- Прилози за време<br><br>- Негација<br><br>- Именују слободне активности, месеце и годишња доба | провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима, тестови вештина и различите технике формативног оцењивања. |

| | | | |
|---|---|---|---|
| | - Опишу дневни/ недељни распоред активности | | |
| **4. Das sieht gut aus**<br><br>Изражавање молби, захтева, извињења, захвалности; описивање бића и предмета; исказивање осета и осећања; изражавање допадања и недопадања; изражавање бројева и цена; | - Разуме једноставне текстове у којима се описују сталне, тренутне и уобичајене радње<br>- Опише карактеристике биће користећи једноставна језичка средства<br>- Разумеју једноставне молбе и захтеве и реагују на њих<br>- Упуте једноставне молбе и захтеве<br>- Захвале и извине се користећи једноставна језичка средства<br>- Разумеју свакодневне изразе у вези са осетима и осећањима и реагују на њих<br><br>- Изразе основне осете и осећања користећи једноставна језичка средства<br><br>- Разумеју једноставне исказе који се односе на изражавање допадања и недопадања и реагују на њих<br><br>- Изразе допадање и недопадање уз једноставно образложење<br><br>- Питају/ кажу/ израчунају колико нешто кошта | - Речи и изразе који се односе на тему; језичке структуре *Wie viele... hat man? Was ist los?Wie findest du...?Tut mir Leid.Ich habe...*<br><br>- Употреба присвојног члана<br><br>- Употреба придева и прилога као именског дела предиката уз глагол sein<br><br>- Презент глагола tun и tragen<br><br>- Личне заменице у акузативу<br><br>- Предлог für + Akkusativ<br><br>- Глаголи finden/gefallen за изражавање допадања и недопадања<br><br>- Исказивање цене<br><br>- Основни бројеви до 1000<br><br>- Именују делове тела и гардеробу | Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима, тестови вештина и различите технике формативног оцењивања. |

| | | | |
|---|---|---|---|
| **5. Partys**<br><br>Позив и реаговање на позив у заједничкој активности; упућивање честитики и изражавање захвалности; исказивање времена; изражавање количине; исказивање планова и намера; описивање догађаја и радњи у прошлости | - разумеју једноставне предлоге и одговоре на њих<br><br>- упуте једноставан предлог<br><br>- пруже одговарајући изговор или оправдање<br><br>- разумеју честитку и одговоре на њу<br><br>- упуте пригодну честитку<br><br>- разумеју једноставна обавештења о хронолошком времену<br><br>- траже и дају информације о хронолошком времену користећи једноставна језичка средства<br><br>- опишу дневни/ недељни распоред активности<br><br>- разумеју једноставне изразе који се односе на количину нечега<br><br>- питају и саопште колико нечега има/ нема, користећи једноставна језичка средства<br><br>- саставе списак за куповину<br><br>- изразе количину у најшире заступљеним мерама (грами, килограми...)<br><br>- разумеју планове и намере и реагује на њих<br><br>- размене једноставне исказе у вези са својим | - Речи и изразе који се односе на тему; језичке структуре *Ich lade...ein; Was für ein..; Glückwünsche*<br><br>- Модални глаголки können, wollen, möchten<br><br>- Употреба deshalb<br><br>- Употреба личних заменица<br><br>- Узвичне реченице<br><br>- Употреба садашњег врмена за изражавање будућности<br><br>- Прилози и прилошки изрази за време<br><br>- Неодређени члан у акузативу: Was für ein/eine/einen<br><br>- Употреба језичких средстава квантификације<br><br>- Основни бројеви до 1000<br><br>- Претерит глагола sein / haben | Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима, тестови вештина и различите технике формативног оцењивања. |

| | | | |
|---|---|---|---|
| | и туђим плановима и намерама<br><br>- саопште шта он/ она или неко други планира, намерава<br><br>- разумеју краће текстове у којима се описују догађаји у прошлости<br><br>- размене информације у вези са догађајима у прошлости<br><br>- опишу у неколико краћих, везаних исказа догађај из прошлости | | |
| **6. Meine Stadt**<br><br>Описивање карактеристика места; исказивање просторних односа и величина; давање обавештења и захвалности; описивање догађаја и радњи у прошлости | - разумеју једноставан опис места<br><br>- опишу карактеристике места користећи једноставна језичка средства<br>-разумеју једноставна питања која се односе на простор и правац кретања и одговоре на њих<br><br>- разумеју обавештења о простору и правцу кретања<br><br>- затраже и пруже кратко обавештење<br><br>-захвале и извине се користећи једноставна језичка средства<br><br>- разумеју краће текстове у којима се описују догађаји у прошлости<br><br>- размене информације у вези са | - Речи и изразе који се односе на тему; језичке структуре *Wie komme ich zum/zur...?Es gibt...*<br><br>- Употреба придева и прилога као именског дела предиката уз глагол sein<br><br>- Ред речи у исказној / упитној реченици<br><br>- Употреба предлога са дативом<br><br>- Употреба неодређеног члана у акузативу<br><br>- Прилози за правац и место geradeaus, rechts, links<br><br>- Заповедни начин<br><br>- Именовање превозних средстава<br><br>- Употреба es gibt + Akkusativ | Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима, тестови вештина и различите технике формативног оцењивања. |

| | | | |
|---|---|---|---|
| | догађајима у прошлости<br><br>- опишу у неколико краћих, везаних исказа догађај из прошлости | - Перфекат најфрекфентнијих слабих глагола и јаких глагола са haben | |
| **7. Ferien**<br><br>Исказивање планова и намера; описивање места; исказивање времена; описивање догађаја и радњи у прошлости | - разумеју планове и намере и реагује на њих<br><br>- размене једноставне исказе у вези са својим и туђим плановима и намерама<br><br>- саопште шта он/ она или неко други планира, намерава<br><br>- разумеју једноставан опис места<br><br>- опишу карактеристике места користећи једноставна језичка средства<br><br>- разумеју једноставна обавештења о хронолошком времену<br><br>- траже и дају информације о хронолошком времену користећи једноставна језичка средства<br><br>- опишу дневни/ недељни распоред активности<br><br>- опишу сталне, уобичајене и тренутне активности користећи неколико везаних исказа<br><br>- разумеју краће текстове у којима се описују догађаји у прошлости | Речи и изразе који се односе на тему; језичке структуре *Wohin / womit / mit wem fährst du? Wie lange...*<br><br>- Употреба садашњег времена за будућу радњу<br><br>- Предлози<br><br>- Прилози за време<br><br>- Ред речи у исказној / упитној реченици<br><br>- Перфекат најфрекфентнијих слабих и јаких глагола са haben и sein<br><br>- Претерит глагола haben и sein | Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима, тестови вештина и различите технике формативног оцењивања. |

| | | | |
|---|---|---|---|
| | - размене информације у вези са догађајима у прошлости<br>- опишу у неколико краћих, везаних исказа догађај из прошлости | | |

Предмет: МАЂАРСКИ ЈЕЗИК СА ЕЛЕМЕНТИМА НАЦИОНАЛНЕ КУЛТУРЕ - 6. РАЗРЕД

| | |
|---|---|
| A tantárgy neve | **MAGYAR NYELV A NEMZETI KULTÚRA ELEMEIVEL, ANYANYELVÁPOLÁS** |
| Cél | A *magyar nyelv*oktatásának és tanulásának **célja**, hogy a tanuló ápolja vagy idegen nyelvként tanulja a magyar nyelvet, helyesen használja a különféle kommunikációs szituációkban, beszédben és írásban. Ismerje meg, értékelje és becsülje a magyar nemzeti értékeket és hagyományokat, fogadja el a különböző kultúrákat, és fejlessze az interkulturális kommunikációt; fejlessze a kulcskompetenciákat. |
| Osztály | **Hatodik** |
| Évi óraszám | **72 óra** |

| **KIMENET**<br>A tematikai egység/terület feldolgozását követően a diák képes lesz a következőkre: | **TERÜLET / TEMATIKAI EGYSÉG** | **TARTALOM** |
|---|---|---|
| – Felismeri az irodalmi mű jellemző vonásait.<br><br>– Megismeri egyes magyar irodalmi szövegek szerb, illetve délszláv műfordításait és néhány délszláv alkotó művének magyar fordítását.<br><br>– Megismeri néhány magyar író életrajzát. | **IRODALMI ISMERETEK** | ***LÍRA***<br><br>***Feldolgozásra szánt szövegek***<br><br>***Kötelező szövegek***<br>Fehér Ferenc: *A rigó*<br>Csík Mónika: *Halebéd*<br>Tolnai Ottó: *Semmi semmi*<br><br>Kányádi Sándor: *Ül a tél a hegy tetején*<br>Varró Dániel: *Nyúl tavaszi éneke*<br><br>Kosztolányi Dezső: *Mostan színes tintákról álmodom* |

| | | |
|---|---|---|
| – Felismeri és megkülönbözteti a prózai és verses formákat.<br><br>– Megérti az irodalmi mű témáját, felismeri szereplőit, összefoglalja, reprodukálja a cselekményt.<br><br>– Megkülönbözteti a népköltészetet a műköltészettől, a szépirodalmi szöveget a nem szépirodalmi szövegektől.<br><br>– Felismeri az epikai, drámai és lírai szövegek beszélőjét.<br><br>– Meg tudja állapítani a cselekmény helyét és idejét.<br><br>– Felismeri a költői jelzőt, megszemélyesítést, hasonlatot.<br><br>– Képes a következő szépirodalmi szövegelemek meghatározására és példákkal való illusztrálására: téma, a cselekmény helye és ideje, főszereplő, mellékszereplő stb.<br><br>– Ismeri és megnevezi a következő fogalmakat: monda, mese, tájleíró költemény, elbeszélés, novella, regény, levél, mesejáték.<br><br>– Megnevezi és a gyakorlatban is alkalmazza a leírás formáit: személyleírás, tárgyleírás, tájleírás.<br><br>– Felismeri és értelmezi az egyszerű szövegek konfliktushelyzeteit, a hősök jellemvonásait, s velük | | ***Kiegészítő, választható szövegek***<br><br>Fehér Ferenc: *Szeptemberi útravaló*<br><br>Kiss Ottó: *A játékban az az igazságos / Foci, foci, foci*<br>Romhányi József: *Focimeccs*<br>Csoóri Sándor: *Farsangi kutyabál*<br>Szabó Lőrinc: *Nyitnikék*<br><br>Kormos István: *Vackor fürdik a Balatonban*<br>Petőfi Sándor*: Itt van az ősz, itt van újra*<br>Weöres Sándor: *Kutyatár*<br>Romhányi József: *A teve fohásza*<br><br>Nemes Nagy Ágnes: *Lila fecske*<br><br>Varró Dániel: *SMS-versek*<br><br>**Irodalmi alapfogalmak**<br><br>A szöveg formája: vers, próza.<br>Műnemek: líra, epika, dráma.<br><br>A költő és a lírai én. Lírai műfajok. A lírai formanyelv jellemzői: képiség, ritmus, szerkezet. Rím. Stíluseszközök: hasonlat, megszemélyesítés, költői jelző.<br><br>**EPIKA**<br><br>***Feldolgozásra szánt szövegek***<br><br>***Kötelező szövegek***<br>A fehér ló mondája<br>Mirnics Zsuzsa: *Égig érő fák*<br><br>Herceg János: *Három halász meg egy molnár* (elbeszélés)<br>Majtényi Mihály: *Földgömb*<br>Herceg János: *Vas Ferkó, a vitéz kovács* (részlet)<br>Németh István: *Lepkelánc*<br><br>*Mese a vadászról és az ördögről*<br>Deák Ferenc: *Magány* |

| | | |
|---|---|---|
| kapcsolatban megállapít, véleményt formál.<br><br>– Képes vázlat készítésére és a vázlat alapján beszélni a szövegről.<br><br>– Nyelvtudásának szintje alapján eljut a rövidebb és/vagy hosszabb szövegek megértéséig.<br><br>– A szépirodalmi művek tudatos, igényes olvasója.<br><br>– Képes esztétikai élmény átélésére.<br><br>– Tiszteli a nemzeti irodalom és kultúra hagyományait.<br><br>– Képes többszöri olvasás után megérteni az egyszerű és/vagy összetettebb szövegeket.<br><br>– Tud rövidebb és/vagy hosszabb szövegeket hangosan olvasni és reprodukálni, ügyelve a helyes artikulációra, hangsúlyra, hanglejtésre, valamint mondatformálásra.<br><br>– Képek, kérdések, vázlat és kulcsszavak alapján képes összefoglalni a szöveg lényeges információit.<br><br>– Képes megfogalmazni a szöveghez kapcsolódó egyéni élményeket. | | Egy kortárs magyar szöveg feldolgozása (pl. Tóth Krisztina *A Mikulás három élete*, Lázár Ervin szövegei, Darvasi László *Pálcika*…)<br><br>Egy világirodalmi szövegrészlet feldolgozása magyar nyelven<br>Egy kortárs vajdasági magyar novella feldolgozása<br><br>***Kiegészítő, választható szövegek***<br><br>Egy szabadon választott olvasmány a magyar népköltészet és hiedelemvilág motívumairól<br><br>*Mátyás király és az okos lány*<br><br>*Az égig érő fa*<br><br>Csáth Géza, Bartók Béla és Kodály Zoltán<br><br>Kovács Jolánka: *Rétesország meséi*<br><br>Németh István: *Lepkelánc* / *Felhőnézők* (néhány novella)<br><br>Tömörkény István: *Így volt rendelve*<br><br>Karinthy Frigyes: *Magyarázom a bizonyítványom* (Karinthy mint parodista)<br><br>Mán-Várhegyi Réka: A szupermenők (összehasonlítható Leiner Laura *Szent Johanna gimi* című regénysorozatával).<br><br>Válogatott szövegek a *Tigrislélek* című kötetből<br><br>***ISMERETTERJESZTŐ ÉS INFORMATÍV SZÖVEGEK***<br><br>(javaslatok)<br><br>A magyarok eredete és őshazája, a honfoglalás<br>Magyarok a Vajdaságban<br>Magyar népi, nemzeti és egyházi ünnepek<br>Tavaszi, nyári, őszi, téli népszokások<br>Kálmány Lajos és a mesegyűjtés |

| | | |
|---|---|---|
| – Képes a nem lineáris szövegek befogadására.<br><br>– Megismeri a vajdasági magyar gyermeksajtót. | | Szövegek híres magyar nyelvtudósokról (Szarvas Gábor, Bárczi Géza, Kiefer Ferenc, Reguly Antal stb.)<br><br>Rovásírás tanulmányozása: „titkosírások” megfejtése<br><br>Egy-egy cikk feldolgozása a vajdasági magyar gyermeksajtóból<br><br>(Mézeskalács, Jó Pajtás)<br><br>**Irodalmi alapfogalmak**<br><br>Szerző és elbeszélő. Epikai műfajok. Az elbeszélésmód sajátosságai: egyes szám harmadik személyű és én-elbeszélés; jellemzés; párbeszéd. Leírások<br><br>(táj-, tárgy-, környezet-, személyleírás). Az epikai művek szerkezeti egységei. A szereplők jellemzésének eszközei: beszéd, tettek, külső tulajdonságok, életfelfogás.<br><br>Memoriter: néhány magyar vers és/vagy szöveg megtanulása fejből.<br><br>**DRÁMA ÉS FILM**<br><br>***Feldolgozásra szánt szövegek***<br><br>***Kötelező szövegek***<br><br>Népszokásokkal kapcsolatos dramatikus játékok<br>Nothof Károly: *Viharos reggel*<br><br>Híres magyar filmrendezők és opusaik<br><br>***Választható filmek***<br>Macskafogó I. és II., Dr. Bubó, Summer Hill – magyar felirattal, A repülő osztály – magyar szinkronnal, A szeleburdi család –családi vígjáték. Jankovics Marcell rajzfilmjei.<br>*Tom Sawyer* (2011) – német kalandfilm<br><br>***KÖZÖS OLVASMÁNY*** |

| | | |
|---|---|---|
| | | (a nyelvtudástól függően)<br><br>Tóth Krisztina tárcái (*Hazaviszlek, jó?)*<br>Tolnai Ottó: *Grenadírmars* (egy vagy két szöveg a kötetből)<br>Darvasi László: *Pálcika…* (néhány szöveg)<br>Gion Nándor: *Sortűz egy fekete bivalyért* (A macska felrobbantása – részlet)<br><br>***Projektmunka vagy portfólió*** (javaslatok):<br><br>– Jelentősebb, ma is élő népszokások (pl. húsvéti locsolás, busójárás).<br>– Jellegzetes magyar tájak (pl. Hortobágy) és a magyar konyha.<br>– A magyar Nobel-díjasok (pl. Szentgyörgyi Albert, Kertész Imre), a magyar feltalálók (pl. Bíró László, Rubik Ernő).<br>– Fontos épületek és szimbolikus szerepük (pl. Parlament, budai vár, Nemzeti Múzeum, Szent István bazilika, Nemzeti Színház, Opera, hidak stb.).<br>– Than Mór és a magyar képzőművészet<br>– Jovan Jovanović Zmaj és a magyar irodalom<br>– Danilo Kiš és a magyar kultúra,<br>– Kultuszteremtés a Vajdaságban (emlékházak, irodalmi napok, ünnepségek stb.)<br>– Híres magyar utazók, vadászok<br>– Faliújság, poszter készítése,<br>– Magyar és szerb műfordítások elemzése, összevetése az eredeti szöveggel (pl. Ady Endre, József Attila, Radnóti Miklós, Kosztolányi Dezső, Weöres Sándor stb. szerb fordításai)<br>– Jelentős fordítók,<br>– Játékmotívumot középpontba állító szövegek a magyar és a délszláv irodalomban.<br>– Đura Jakšić és Petőfi Sándor.<br>– Vuk Karadžić magyar irodalmi kapcsolatai. |

| | | |
|---|---|---|
| – Tudatosul benne, hogy a magyar nyelv agglutináló nyelv.<br><br>– Képes alapszintű kontrasztív gondolkodásra, összevetésre.<br><br>– Felismeri és megnevezi a mondatfajtákat a beszélő szándéka szerint.<br><br>– Felismeri és megnevezi az alapszófajokat (ige, főnév, melléknév, személyes, birtokos, kérdő és mutató névmás, kölcsönös, határozatlan, általános és vonatokozó névmás).<br><br>– Ismeri és alkalmazza az igeneveket.<br><br>– Ismeri és alkalmazza a feltételes és felszólító módot.<br><br>– Ismeri és alkalmazza a szóelemeket.<br><br>– Ismeri és alkalmazza a határozott és határozatlan számnevet.<br><br>– Ismeri és alkalmazza az alanyi és tárgyas ragozást.<br><br>– Ismeri és alkalmazza a gyakori kötőszavakat.<br><br>– Ismeri és alkalmazza a gyakori határozószavakat. | **NYELVI ISMERETEK** | – A magyar mint agglutináló nyelv: a toldalékok típusai – kontrasztív nyelvi vizsgálatok:<br><br>-ság, -ség, -ás, -és, -ász, -ész, a múlt idő jele, a többes szám jele, fokjelek, -é birtokjel, a felszólító mód jele, -ba, -be, -ban,-ben, -n -ig, tárgyrag stb. (a hármas irányultság, tér és idő kérdése)<br><br>– Szóképzés:<br>főnévből melléknevet (*főnév+ s, főnév + -tlan,-tlen, főnév + -i*).<br><br>Szófaji ismeretek:<br><br>Az igére vonatkozó ismeretek elmélyítése:<br><br>– az ige múlt ideje;<br>– az ige feltételes és felszólító módja;<br>– a határozott és általános ragozás használatának fejlesztése;<br>– az igekötők fogalma, helyesírása.<br>– a kölcsönös, határozatlan (valaki, valami) és általános névmások (mindenki, senki);<br>– a vonatkozó névmások: *aki, amely, ami.*<br>– kötőszavak: *hogy, és, ha, mint, vagy, ezért.*<br>– az igenevek fajtái (főnévi, melléknévi, határozói),<br>(A főnévi igenév használata a célhatározó kifejezésére.) – kontrasztív vizsgálatok;<br>– Gyakori hely- és időhatározó-szók, módhatározószók (itt, ott, kint, bent, most, azonnal, így, úgy, gyalog stb.)<br>– A főnevekre, melléknevekre, vonatkozó tudás elmélyítése:<br>a főnevek többes száma,<br>a rokon értelmű melléknevek,<br>az ellentétes jelentésű melléknevek,<br>a melléknevek mondatbeli szerepe.<br>– Határozott és határozatlan számnév.<br>– A számnevek a mondatban, a számnevek helyes használata.<br>– A névutók fogalma és helyesírása. |

| | | |
|---|---|---|
| – Megkülönbözteti a nyelvi rétegeket.<br><br>– Megkülönbözteti az egyszerű és összetett szavakat.<br><br>– Képes az elsajátított nyelvi modellek alkalmazására.<br><br>– Felismeri és megnevezi az alanyos, tárgyas, határozós és jelzős szintagmákat.<br><br>– Hangalak és jelentés alapján felismeri a rokon értelmű, többjelentésű, ellentétes jelentésű szavakat.<br><br>– Felismeri a közmondásokat, szólásokat, jeles ünnepeket.<br><br>– Szókincsét kb. 250–300 további új lexikai egységgel gazdagítja. | SZÓKÉSZLET | – A szintagma fogalma /alanyos, tárgyas, határozós, jelzős/.<br>– A magyar nyelv rétegződése és változatai: köznyelv, szaknyelv, tájnyelv, gyermeknyelv, diáknyelv<br><br>– Szóalkotás.<br><br>– Rokon értelmű, többjelentésű, ellentétes jelentésű szavak a választott szövegben.<br><br>– Állandósult szókapcsolatok.<br><br>– Nyelvi játékok.<br><br>– Találós kérdések.<br><br>(A nyelvtani gyakorlatokat a szövegek vizsgálata révén valósítjuk meg.) |
| – Különböző beszédhelyzetekben | **NYELVKULTÚRA,** | Egyirányú és kétirányú kommunikáció. |

| | | |
|---|---|---|
| nyelvtudásának megfelelően képes egyszerű és/vagy összetettebb/bonyolult információkat kérni és adni.<br><br>– Képes megérteni az alapvető információkat, amelyek a mindennapi kommunikációs helyzetekben hangzanak el.<br><br>– Nyelvtudásának megfelelően képes a szituatív kódváltás alkalmazására.<br><br>– Használja a megfelelő udvariassági formákat.<br><br>–Megérti a hangzó, multimédiás anyagok lényeges információit.<br><br>– Részt vesz szerepjátékokban. | **NYELVI KOMMUNIKÁCIÓ** | Hogyan alkotunk szöveget?<br>Kommunikáljunk!<br>Miért kommunikálunk?<br>Köszöntések, jókívánságok<br>Gratuláció<br>Küldjünk üdvözletet!<br><br>Kommunikációs szituációk, témakörök:<br><br>család, iskola, környezet és lakóhely, bútorok, berendezési tárgyak, öltözködés, divat, étkezés, receptek, időjárás, szabadidő tevékenységek, bolt, kórház, vásárlás, tudomány és technika (magyar tudósok és találmányok) stb.<br><br>A hallás utáni szövegértés kialakítása és fejlesztése.<br><br>Udvariassági formák: köszönés, bemutatkozás, bemutatás, elköszönés, megköszönés, bocsánatkérés, telefonálás, útbaigazítás, értesítés, meghívó, születésnapi gratuláció, jókívánság kifejezése stb.<br><br>Részvétel rövid interakciókban, a beszédszándékok nonverbális elemekkel támogatott kifejezése.<br><br>Kommunikáció begyakorolt beszédfordulatokkal.<br><br>A diákok anyanyelve hatására előállt interferencia jelenségek javítására irányuló képességek fejlesztése.<br><br>A hangzó és multimédiás anyagokban bizonyos információk lokalizálása.<br><br>Szerepjátékok. |
| – Ismeri és alkalmazza a helyesírási alapelveket. | HELYESÍRÁS | Írott, majd nyomtatott minta alapján szavak, szókapcsolatok, később mondatok másolása. |

| | | |
|---|---|---|
| – Képes rövid szövegek másolására.<br><br>– Képes rövid szövegek alkotására (képeslap, meghívó, SMS stb.)<br><br>– Ismeri és alkalmazza az elválasztás szabályait.<br><br>– Képes 10-15 mondatos és/vagy hosszabb fogalmazás írására. | | Tollbamondás és hibajavító gyakorlatok.<br><br>Rövid szavak, mondatok leírása emlékezetből (pl. képekhez kapcsolva).<br><br>Rövid szövegek másolása.<br><br>A nagy kezdőbetűk helyesírása.<br><br>Mintaszöveg alapján egyszerű, rövid szövegek: pl. képeslap, meghívó, SMS írása. Különböző szövegtípusok (pl. leírás, jellemzés) készítése. Személyes információk, vélemény megfogalmazása (pl. internetes fórum, blog stb.)<br><br>Egyszerű levél, e-mail írása (pl. köszönetnyilvánítás, program-szervezés stb.).<br><br>Helyesírási alapelvek megismerésének elmélyítése.<br><br>Egyszerűbb szövegeket fordítása.<br><br>A nagy kezdőbetűk helyesírása.<br><br>A j hang kétféle jelölése.<br><br>Az összetett szavak helyesírása.<br><br>Egybeírás és a különírás.<br><br>A múlt idő jele és a tárgyrag írása. |

2.2.2.2. Слободне наставне активност у 6. Разреду

ЧУВАРИ ПРИРОДЕ

**Циљ наставе** предмета ЧУВАРИ ПРИРОДЕ јесте развијање пожељног понашања у складу са принципима одрживости, етичности и права будућих генерација на очувану животну средину, природу и биодиверзитет.

**Задаци наставе предмета чувари природе су да ученици:**

- примењују образовање за заштиту и одрживост животне средине,
- развијају вредности, ставове, вештине и понашање у складу са одрживим развојем,
- знају да на основу стечених знања препознају и изаберу квалитетан и здрав стил живота,
- примењују рационално коришћење природних ресурса,
- препознају изворе загађивања и уочавају последице,
- развијају способност за уочавање, формулисање, анализирање и решавање проблема,
- поседују иницијативу за активно учествовање и одговорност,
- поседују потребу за личним ангажовањем у заштити и одрживости животне средине, природе и биодиверзитета.

| Теме/области | Садржаји |
|---|---|
| ОДРЖИВОСТ, ЖИВОТНА СРЕДИНА И УТИЦАЈ ЧОВЕКА | Узајамна повезаност живог света.<br>Утицај човека на одрживост животне средине.<br>Спровођење акција - заштита и одрживост животне средине. |
| ОДГОВОРАН ОДНОС ПРЕМА ОДРЖИВОСТИ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ | Понашања која не нарушавају одрживост животне средине.<br>Глобалне промене у животној средини и њихове последице.<br>Смањење емисије штетних гасова (пројекат).<br>Заштита од буке.<br>Комунална хигијена (акција).<br>Рециклажа (акција).<br>Спровођење акција - одговоран однос према одрживости животне средине. |
| ОДГОВОРАН ОДНОС ПРЕМА ЗДРАВЉУ | Правила понашања која доприносе очувању здравља.<br>Потрошачка култура (пројекат).<br>Органска храна. Брза храна.<br>Спровођење акција - здравствена култура. |
| ОДГОВОРАН ОДНОС ПРЕМА ЖИВОТИЊАМА | Права животиња - опстанак који зависи од човека.<br>Животиње за друштво - кућни љубимци.<br>Угроженост домаћих животиња, огледних животиња и крзнашица.<br>Спровођење акција - брига о животињама. |
| ОДГОВОРАН ОДНОС ПРЕМА РАЗНОВРСНОСТИ ЖИВОГ СВЕТА | Заштићене биљке Србије.<br>Заштићене животиње Србије.<br>Теренска вежба: посета резервату природе.<br>Спровођење акција - обележавања Дана планете и Светског дана заштите животне средине. |
| НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА | -Наведени садржаји програма изборног предмета чувари природе, поред основног теоријског приступа, поседују и активан приступ који је усмерен ка практичној реализацији заштите животне средине ван учионице, акцијама и изради малих пројеката. |

| | |
|---|---|
| | -Овако конципиран програм даје велику креативну слободу наставницима и ученицима да га сходно условима, могућностима и времену реализују.<br>-Улога наставника је да уз примену различитих метода рада подстичу одговоран однос према животној средини, усмеравају интересовање ученика у покушају да самостално организују активности и реализују пројекте чувара природе.<br>-Оперативна разрада програмских садржаја препуштена је наставницима који одређују време и место реализације наставних садржаја предмета чувари природе. |

ХОР И ОРКЕСТАР

(1 час недељно, 36 часова годишње)

**Циљ и задаци**

Општи циљ наставе изборног предмета хор и оркестар је развијање интересовања за музичку уметност и упознавање музичке традиције и културе свога и других народа.

**Задаци:**

- неговање способности извођења музике (певање/свирање);
- стицање навике слушања музике, подстицање доживљаја и оспособљавање за разумевање музике;
- подстицање креативности у свим музичким активностима (извођење, слушање, истраживање и стварање музике);
- упознавање основа музичке писмености и изражајних средстава музичке уметности;
- припремање програма за културну и јавну делатност школе;
- упознавање занимања музичке струке.

**Оперативни задаци**

Ученици треба да:

- певају по слуху и из нотног текста песме наших и других народа (народне, уметничке, дечје, старградске);
- упознају основне појмове из музичке писмености;
- упознају музичке дела уз основне информације о делу и композитору;
- развијају стваралачке способности.

| ТЕМЕ/ОБЛАСТ | САДРЖАЈИ |
|---|---|
| **ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ** | -Певање, свирање и основе музичке писмености<br>-Обрадити и певати народне, дечје, уметничке песме, - каноне и песме наших и страних композитора.<br>-На дечјим ритмичким и мелодијским инструментима изводити песме одговарајуће тежине (обнављање: целе ноте, половине, четвртине, осмине, шеснаестине у групи и одговарајућих пауза; обрада осминске триоле и синкопе).<br>-Кроз обраду песама упознати Ф-дур, Д-дур и д-молл лествицу |
| **СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ** | -Слушати вокалне, вокално-инструменталне и инструменталне композиције наших и страних композитора.<br>-Посебну пажњу обратити на соло и хорску песму уз основне информације о делу и композитору.<br>-Ученике оспособити да препознају и упознају звук инструмента у примерима које слушају, представљати им изгледи могућности инструмента. |

| | |
|---|---|
| **СТВАРАЊЕ МУЗИКЕ** | -Подстицати музичке креативности кроз импровизацију на доступним инструментима.<br>-Импровизовати дијалоге на инструментима Орфовог инструментарија.<br>-Стварати дечје песме. |

2.2.3. Програм наставе и учења за седми разред

Предмет: СРПСКИ ЈЕЗИК КАО МАТЕРЊИ ЈЕЗИК – 7. РАЗРЕД

| | |
|---|---|
| Циљ | **Циљеви** учења Српског језика и књижевности јесу да се ученик оспособи да правилно користи српски језик у различитим комуникативним ситуацијама, у говору и писању; да кроз читање и тумачење књижевних дела развија читалачке компетенције које, уз књижевно знање, обухватају емоционално и фантазијско уживљавање, живо памћење, истраживачко посматрање; подстичу имагинацију и уметнички сензибилитет, естетско доживљавање и критичко мишљење, морално просуђивање и асоцијативно повезивање; да се одговарајућим врстама читања оспособљава да усмерено приступа делу и приликом тумачења открива различите слојеве и значења; да стиче основна знања о месту, улози и значају језика и књижевности у култури, као и о медијској писмености; да стиче и развија најшира хуманистичка знања и да научи како функционално да повезује садржаје предметних области. |
| Разред | **Седми** |
| Годишњи фонд часова | **144 часа** |

| **ИСХОДИ**<br>По завршетку разреда ученик ће бити у стању да: | **ОБЛАСТ/ ТЕМА** | **САДРЖАЈИ** |
|---|---|---|
| – користи књижевне термине и појмове обрађиване у претходним разредима и повезује их са новим делима која чита;<br>– истакне универзалне вредности књижевног дела и повеже их са сопственим искуством и околностима у којима живи;<br>– чита са разумевањем различите врсте текстова и коментарише их, у складу са узрастом;<br>– разликује народну од ауторске књижевности и одлике књижевних родова и основних књижевних врста;<br>– разликује основне одлике стиха и строфе –укрштену, обгрљену и парну риму; слободни и везани стих; рефрен; | **КЊИЖЕВНОСТ** | **ЛЕКТИРА**<br><br>**ЛИРИКА**<br>1. Јован Дучић: *Подне*<br>2. Милан Ракић: *Божур*<br>3. Владислав Петковић Дис: *Међу својима*<br>4. Милутин Бојић: *Плава гробница*<br>5. Десанка Максимовић: *Крвава бајка*<br>6. Стеван Раичковић: *После кише*<br>7. Јован Јовановић Змај*: Јутутунска јухахаха*<br>8. Рабиндранат Тагоре: *Папирни бродови*<br>9. Вислава Шимборска: *Облаци*<br><br>**ЕПИКА**<br>1. Народна бајка (једна по избору): *Међедовић / Чудотворни прстен / Златоруни ован*<br>2. Стефан Митров Љубиша: *Кањош Мацедоновић* (одломак)<br>3. Радоје Домановић: *Вођа* (одломак)<br>4. Петар Кочић: *Кроз међаву*<br>5. Иво Андрић: *Јелена, жена које нема* (одломак)<br>6. Данило Киш: *Прича о печуркама / Еолска харфа* |

| | | |
|---|---|---|
| – тумачи мотиве (према њиховом садејству или контрастивности) и песничке слике у одабраном лирском тексту;<br>– локализује књижевна дела из обавезног школског програма;<br>– разликује етапе драмске радње;<br>– разликује аутора књижевноуметничког текста од наратора, драмског лица или лирског субјекта;<br>– разликује облике казивања (форме приповедања);<br>– идентификује језичко-стилска изражајна средства и разуме њихову функцију;<br>– анализира идејни слој књижевног дела служећи се аргументима из текста;<br>- уочи разлике у карактеризацији ликова према особинама: физичким, говорним, психолошким, друштвеним и етичким;<br>– разликује хумористички од ироничног и сатиричног тона књижевног дела;<br>– критички промишља о смислу књижевног текста и аргументовано образложи свој став;<br>– доведе у везу значење пословица и изрека са идејним слојем текста;<br>– препозна националне вредности и негује културноисторијску баштину;<br>– размотри аспекте родне равноправности у вези са ликовима књижевно-уметничких текстова;<br>– препоручи књижевно дело уз кратко образложење;<br>– упореди књижевно и | | 7. Алфонс Доде: *Последњи час* / Владимир Набоков: *Лош дан*<br>8. *Дневник Ане Франк* (одломак)<br>9. Ефраим Кишон: *Код куће је најгоре* (једна прича по избору)<br>10. Афоризми (Душан Радовић и други)<br><br>**ДРАМА**<br>1. Бранислав Нушић: *Власт* (одломак)<br>2. Вида Огњеновић: *Кањош Мацедоновић* (одломак о сусрету Кањоша и Фурлана)<br><br>**НАУЧНОПОПУЛАРНИ И ИНФОРМАТИВНИ ТЕКСТОВИ**<br><br>**Обавезна дела**<br>1. Михајло Пупин: *Са пашњака до научењака* (одломак)<br>2. Јелена Димитријевић: *Седам мора и три океана* (одломак) / Милош Црњански: *Наша небеса* („Крф, плава гробница“ – одломак)<br>**Једно дело по избору**<br>1. Јован Цвијић: Охридско језеро (одломак) / Пећа Милосављевић: *Потера за пејзажима*<br>2. Светлана Велмар Јанковић: *Српски Београд деспота Стефана (Капија Балкана)*<br>3. Уметнички и научнопопуларни текстови о природним лепотама и културноисторијским споменицима завичаја<br>4. Избор из енциклопедија и часописа за децу<br><br>**ДОМАЋА ЛЕКТИРА**<br><br>1. Епске народне песме покосовског тематског круга (*Смрт војводе Пријезде, Диоба Јакшића* и песма по избору)<br>*2.* Епске народне песме о хајдуцима и ускоцима (*Мали Радојица, Стари Вујадин, Старина Новак и кнез Богосав; Иво Сенковић и ага од Рибника, Ропство Јанковић Стојана)*<br>3. *Свети Сава у књижевности:*<br>- одломак из *Житија Светог Симеона* (о опроштају оца од сина); |

| | | |
|---|---|---|
| филмско дело настало по истом предлошку, позоришну представу и драмски текст;<br><br>– разликује глаголске начине и неличне глаголске облике и употреби их у складу са нормом;<br>– одреди врсте непроменљивих речи у типичним случајевима;<br>– уочи делове именичке синтагме;<br>– разликује граматички и логички субјекат;<br>– разликује сложени глаголски предикат од зависне реченице са везником да;<br>– препозна врсте напоредних односа међу реченичним члановима и независним реченицама;<br>– идентификује врсте зависних реченица;<br>– искаже реченични члан речју, предлошко-падежном конструкцијом, синтагмом и реченицом;<br>– примени основна правила конгруенције у реченици;<br>– доследно примени правописну норму;<br>– разликује дугосилазни и дугоузлазни акценат;<br><br>– говори на задату тему поштујући књижевнојезичку норму;<br>– разликује књижевноуметнички од публицистичког функционалног стила;<br>– састави кохерентан писани текст у складу са задатом темом наративног и дескриптивног типа;<br>– напише једноставнији аргументативни текст позивајући се на чињенице; | | - избор из народних прича и предања (на пример *Свети Сава и ђаво*, легенде о Светом Сави);<br>- избор из ауторске поезије о Св. Сави (на пример Матија Бећковић: *Прича о Светом Сави*)<br>4. Мирослав Антић: *Плави чуперак* и *Шашава књига* (избор)<br>5. Антоан де Сент Егзипери: *Мали Принц;* Момо Капор: *Мали Принц*<br>6. Јован Стерија Поповић: *Покондирена тиква*<br>7. Душан Ковачевић: *Свемирски змај*<br>8. Дејан Алексић: *Ципела на крају света /* Игор Коларов: *Дванаесто море*<br><br>**ДОПУНСКИ ИЗБОР ЛЕКТИРЕ**<br>(бирати 3 дела)<br><br>1. Милорад Павић: *Руски хрт* (одломак)<br>2. Тургењев: *Шума и степа*<br>3. Антон Павлович Чехов: *Чиновникова смрт*<br>4. Јанко Веселиновић*: Хајдук Станко* (одломак из првог дела романа)<br>5. Гордана Малетић: *Катарке Београда* (прича *Зебња* и друге)<br>6. Урош Петровић: *Загонетне приче*<br>7. Александар Манић: *У свитање света*<br>8. Јасминка Петровић: *Лето кад сам научила да летим*<br>9. Градимир Стојковић: *Хајдук у Београду*<br>10. Корнелија Функе*: Срце од мастила*<br>11. Душица Лукић: *Земља је у квару* (избор)<br>12. Гордана Брајовић*:* из збирке песама *Индија, Индија (Пролази слон пун мириса, Пролази слон пун Хималаја)*<br>13. Душан Поп Ђурђев: *Лет лионског Икара*<br><br>**КЊИЖЕВНИ ТЕРМИНИ И ПОЈМОВИ**<br><br>Опкорачење. Рефрен. Цезура.<br>Везани и слободни стих.<br>ауторске лирске песме: рефлексивна и сатирична песма.<br>Језичко-стилска изражајна средства: метафора, алегорија, градација, словенска антитеза, фигуре понављања (асонанца и алитерација).<br><br>Функција мотива у композицији лирске песме. |

| | | | |
|---|---|---|---|
| – користи технички и сугестивни опис у изражавању;<br>– препозна цитат и фусноте и разуме њихову улогу;<br>– пронађе потребне информације у нелинеарном тексту;<br>– напише електронску (имејл, СМС) поруку поштујући нормативна правила;<br>– примени различите стратегије читања (информативно, доживљајно, истраживачко и др.);<br>– састави текст репортажног типа (искуствени или фикционални);<br>– правилно употреби фразеологизме и устаљене изразе који се јављају у литерарним и медијским текстовима намењеним младима. | | | Песма у прози.<br><br>Фабула и сиже.<br>Статички и динамички мотиви.<br>Композиција. Епизода.<br>Идејни слој књижевног текста. Хумор, иронија и сатира.<br>Врсте карактеризације књижевног лика.<br>Унутрашњи монолог. Хронолошко и ретроспективно приповедање.<br>Дневник. Путопис. Аутобиографија.<br>Легендарна прича. Предања о постанку бића, места и ствари.<br>Афоризам.<br>Пословице, изреке; питалице; загонетке.<br>Драмска радња; етапе драмске радње: увод, заплет, врхунац, перипетија, расплет. Драмска ситуација. Драма у ужем смислу. |
| | **ЈЕЗИК** | **Грама-тика** | Грађење и основна значења глаголских облика: футур ИИ, императив, потенцијал; трпни гл. придев, гл. прилог садашњи и гл. прилог прошли. Подела глаголских облика на просте и сложене и на личне (времена и начини) и неличне.<br><br>Непромењиве врсте речи: везници, речце, узвици.<br><br>Појам синтагме (главни члан и зависни чланови); врсте синтагми: именичке, придевске, прилошке и глаголске. Атрибут у оквиру синтагме.<br><br>Логички субјекат. Сложени глаголски предикат.<br><br>Напоредни односи међу реченичним члановима – саставни, раставни и супротни.<br><br>Појам комуникативне и предикатске реченице.<br><br>Независне предикатске реченице – напоредни односи међу независним реченицама (саставни, раставни, супротни).<br><br>Зависне предикатске реченице (изричне, односне, месне, временске, узрочне, условне, допусне, намерне, последичне и поредбене).<br><br>Реченични чланови исказани речју, предлошко-падежном конструкцијом, синтагмом и реченицом. |

| | | | |
|---|---|---|---|
| | | | Конгруенција – основни појмови. |
| | | **Правопис** | Правописна решења у вези са обрађеним глаголским облицима.<br>Интерпункција у вези са зависним реченицама (запета, тачка и запета).<br>Писање скраћеница. правописних знакова. |
| | | **Ортоепи-ја** | Дугоузлазни и дугосилазни акценат. |
| | **ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА** | | Књижевни и остали типови текстова у функцији унапређивања језичке културе.<br>Књижевноуметнички и публицистички текстови.<br>Усмени и писмени састави према унапред задатим смерницама (ограничен број речи; задата лексика; одређени граматички модели и сл.).<br>Текст заснован на аргументима.<br>Технички и сугестивни опис.<br>Репортажа.<br>Цитати и фусноте из различитих књижевних и неуметничких текстова.<br>Нелинеарни текстови: табеле, легенде, графикони, мапе ума и друго.<br>Говорне вежбе: интерпретативно-уметничке (изражајно читање, рецитовање); вежба аргументовања (дебатни разговор).<br>Правописне вежбе: диктат, исправљање правописних грешака у тексту; запета у зависносложеним реченицама; глаголски облици; електронске поруке.<br>Језичке вежбе: допуњавање текста различитим облицима променљивих речи; допуњавање текста непроменљивим речима; обележавање комуникативне реченице у тексту; исказивање реченичног члана на више начина (реч, синтагма, предлошко-падежна конструкција, реченица); фразеологизми (разумевање и употреба) и друге.<br>Писмене вежбе и домаћи задаци и њихова анализа на часу. |

| | | |
|---|---|---|
| | | Четири школска писмена задатка – по два у сваком полугодишту. |

Предмет: МАЂАРСКИ ЈЕЗИК - 7. РАЗРЕД

| | |
|---|---|
| **Циљ** | A magyar nyelv oktatásának és tanulásának célja, hogy a tanuló ápolja a magyar nyelvet, helyesen használja a különféle kommunikációs szituációkban, beszédben és írásban; az irodalmi művek olvasása és értelmezése révén fejlessze képzelőerejét, esztétikai-művészeti tudatosságát és kifejezőkészségét, kritikai és erkölcsi ítélőképességét; alapvető tájékozottságot szerezzen az irodalomtörténet és -elmélet, az általános és magyar nyelvészet, valamint a mediális írásbeliség terén; az interdiszciplinaritás jegyében összefüggésbe hozza a nyelvet és irodalmat más művészeti ágakkal és tudományterületekkel; bevezesse a tanulót a tudományos gondolkodásmódba; értékelje és becsülje a nemzeti értékeket és hagyományokat, fogadja el a különböző kultúrákat és fejlessze az interkulturális kommunikációt; alapozza meg és bővítse a kulcskompetenciákat, amelyek képessé teszik őt a minőségi életvitelre, a munkára, az önmegértésre és az élethosszig tartó tanulásra. |
| **Разред** | **hetedik** |
| **Годишњи фонд часова** | **144 óra** |

| **ИСХОДИ**<br>По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да: | **ОБЛАСТ/ТЕМА** | **САДРЖАЈИ** |
|---|---|---|
| - Felismeri a tantervben előírt alapművek címét és szerzőjét.<br><br>- Felismeri az irodalmi mű jellemző vonásait.<br><br>- Meghatározza az irodalmi mű témáját, fő motívumait és szereplőit; összefoglalja, reprodukálja a cselekményt.<br><br>- Felismeri és megkülönbözteti a prózai és verses formákat, a műnemeket: líra, epika, dráma.<br><br>- Az irodalmi művekben a szövegrészletek, a hősök és a helyzetek alapján felismeri a műnemet és a műfajt. | IRODALMI ISMERETEK | • ÚT<br><br>A) A szülőföldtől a nagyvilágig<br><br>Kötelező szövegek<br><br>Elmegyek, elmegyek, hosszú útra megyek... (a népköltészet és jellegzetességei: szóbeliség, szájhagyomány, változatképződés, egyéni-közösségi szerzőség, fokozott hagyománytisztelet, népdal és popzene, újfolklór elemek: pl. Lokomotív GT: Neked írom e dalt).<br><br>Johann Wolfgang Goethe: Vándor éji dala (műnem: líra, lírai én, dal, motívum, megszemélyesítés, metafora, toposz).<br><br>Szabó T. Anna: Útravaló (népies motívumok, népiesség, jelentésátvitel, metafora). |

| | | |
|---|---|---|
| - Megkülönbözteti a népköltészetet a műköltészettől, a szépirodalmi szöveget a nem szépirodalmi szövegektől.<br><br>- Felismeri az epikai, drámai és lírai szövegek beszélőjét. Különbséget tesz szerző (költő, író) és a lírai én/elbeszélő között.<br><br>- Különbséget tesz az epikus közlés alapformái, az elbeszélés (narráció), a leírás, az elbeszélői reflexió és a dialógus között.<br><br>- Meg tudja állapítani az irodalmi művek cselekményének helyét és idejét, megnevezi a főszereplőket, a mellékszereplőket.<br><br>- Felismeri az idézetet a szövegben.<br><br>- Felismeri és megnevezi az ismétlés különböző formáit, a hasonlatot, szóhalmozást, felsorolást, ellentétet, fokozást, túlzást, iróniát, felkiáltást, költői kérdést, megszólítást, a szokatlan szórendet, az áthajlást, a költői jelzőt, az állandó jelzőt.<br><br>- Felismeri és megnevezi a megszemélyesítést, a jelentésátvitelt, a metaforát, a szimbólumot, a toposzt, a szinesztéziát, az allegóriát.<br><br>- Felismeri és megmagyarázza a hangutánzást és hangulatfestést, az impresszionista kifejezésmódot, a denotatív és konnotatív jelentést.<br><br>- Ismeri és megnevezi a következő fogalmakat: | | Szövegek és kapcsolódási pontok<br><br>Őszi harmat után… (bújdosóének, búcsúének, kuruc költészet, változatok, népivé válás, népiesség: folklorizáció és folklorizmus).<br><br>Nemes Nagy Ágnes: Madarak (A madár mint toposz a világ- és a magyar irodalomban. Holló. Albatrosz. Daru. Edgar Allan Poe, Samuel Taylor Coleridge, Charles Baudelaire; Ballada, balladás dal: Gulyás József: Várakozás. Fehér Ferenc: Daru-ballada).<br><br>B) Idegen világok felfedezése<br><br>Kötelező szövegek<br><br>Amerika felfedezése: Kolumbusz útinaplója/ Kolumbusz hajónaplója (részletek)<br><br>Szövegek és kapcsolódási pontok<br><br>Projektmunka vagy portfólió (javaslatok):<br><br>Az Újvilág hajósai. Kolumbusz, Vespucci, Magellán (ismeretterjesztő irodalom - részletek). Kolumbusz az irodalomban és a filmművészetben (pl. Radnóti Miklós: Kolumbusz; Nagy Abonyi Árpád Kolumbusz és én; Karinthy Frigyes: A másik Kolumbusz stb.; pl. 1492 - A Paradicsom meghódítása (1992) és egyéb aktuális filmek (filmkultúra, filmnyelv, filmforgatókönyv, filmzene, életrajzi film, filmdráma). Kolumbusz tojása (szólás).<br><br>Utazók, felfedezők. Kenneth Roberts: Északnyugati átjáró (regény és film: Északnyugati átjáró, 1940. Rendezte: King Vidor; a sarkkutatók története, dokumentumfilm: James Cook kapitány utolsó utazása). Indiánregények és -történetek (James F. Cooper-regények. A westernfilm: pl. Farkasokkal táncoló. 1990. Rendezte: Kevin Costner). Híres magyar utazók szövegei (Kőrösi Csoma Sándortól Székely Tiborig). Az indián mint metafora.<br><br>Vikingek az irodalomban és a filmművészetben. pl. Viking (2016). Rendezte: Andrei Kravchuk. Mándy Iván: A viking sisak.<br><br>Párizs mint a művészvilág és a bohém életmód központja. Ady Endre Párizs-versei. Radnóti |

| | | |
|---|---|---|
| versciklus, múzsa, hangulatkép, életkép, idill, látomás, (nép)dal, elégia, óda, himnusz, tájleíró költemény, a szonett.<br><br>- Felismeri és megnevezi a rímfajtákat, a refrént, az alliterációt, az asszonáncot.<br><br>- Megkülönbözteti a kötött és a szabad verset.<br><br>- Felismeri a különböző verselési formákat: az ütemhangsúlyos verselést, az időmértékes verselés alapjait (rövid és hosszú szótag).<br><br>- Ismeri és megnevezi a következő fogalmakat: ballada, novella, filmnovella, elbeszélés, interjú, riport, regény, napló, önarckép, rövidtörténet, karcolat, útleírás, tudományos-fantasztikus mű, tanulmány, esszé.<br><br>- Meg tudja állapítani az elbeszélésmód sajátosságait (egyes szám harmadik személyű és én-elbeszélés).<br><br>- Felismeri és megnevezi az epikai közlésformákat: elbeszélés, párbeszéd, monológ, leírások (táj-, személy-, környezet-, tárgyleírás).<br><br>- Meg tudja fogalmazni az epikai művek szerkezeti egységeit (bevezetés, kibontakozás, bonyodalom, tetőpont, megoldás).<br><br>- Felismeri, megnevezi a szereplők jellemzésének eszközeit: cselekmény, beszéd, külső tulajdonságok, írói | | Miklós Párizs-képe (Páris, Ikrek hava (részletek) stb.).<br><br>C) Műfaj és műfajköziség<br><br>Kötelező szövegek<br><br>Orbán Ottó: Óda a népdalhoz (ódai műfajok, a klasszikus óda)<br><br>Szövegek és kapcsolódási pontok |
| | | Petőfi Sándor: Nemzeti dal - újraolvasás, újraértelmezés (műfaji értelmezés, rapszódia, szimbólumok, forradalmi líra, Petőfi utóélete. Petőfi-epigonok, -palimpszesztek. Parti Nagy Lajos: Grafitnesz. Orbán Ottó és Petri György Petőfi-versei).<br><br>Kölcsey Ferenc: Hymnus (himnusz, a nemzeti himnusz, a Marseillaise története: Allonsanfan, 1974. Rendezte: Vittorio Taviani, Paolo Taviani; Friedrich Schiller: Az örömhöz/ Ludwig van Beethoven: IX. szimfónia. Örömóda. Vörösmarty Mihály: Szózat. A Szózat megzenésítése. Kölcsey- és Vörösmarty-átírások).<br><br>Projektmunka vagy portfólió (javaslatok):<br><br>Az Amazing Grace (Csodálatos kegyelem) története, kultusza, zenéje. Rabszolgakereskedelem az irodalomban és a filmkultúrában. Kultuszfilmek és filmsorozatok. Az Amazing Grace a mai zenei kultúrában.<br><br>Popzene és népköltészet. Énekelt versek. Fesztiválok, fesztivalizáció. Freddie Mercury és a Tavaszi szél vizet áraszt…, Bohém rapszódia (Bohemian Rhapsody), 2018. Rendezte: Bryan Singer és más aktuális zeneszámok, énekelt versek.<br><br>D) A Titanic-legenda<br><br>Kötelező szövegek<br><br>A Titanic-történet. Walter Lord: A Titanic pusztulása (A Night to Remember) - részlet. Munk Artúr: Köszönöm addig is… (a Titanic mentéséről szóló részletek).<br><br>Szövegek és kapcsolódási pontok |

| | | |
|---|---|---|
| közlés, környezetrajz. Belső történések.<br><br>- Felismeri és megnevezi a paródiát, a komikum változatait, a groteszk ábrázolásmódot.<br><br>- Felismeri és megmagyarázza a plánokat, az irodalmi és a technikai forgatókönyvet.<br><br>- Ismeri és megmagyarázza a következő fogalmakat: színház, színművészet, katarzis, drámai műnem, drámai műfajok (tragédia, komédia, színmű), felvonás, jelenet, drámai szereplők, monológ, dialógus.<br><br>- Felismeri és értelmezi a szövegek konfliktushelyzeteit, a hősök jellemvonásait, s velük kapcsolatban megállapít, véleményt formál.<br><br>- Elhelyezi a tantervben előírt kötelező irodalmi műveket az alapvető irodalmi kontextusokban (magyar irodalom/világirodalom, régi/újabb/kortárs, szóbeli/szerzői).<br><br>- Képes az irodalmi művek összehasonlító vizsgálatára.<br><br>- Változatos olvasási stratégiákat alkalmaz.<br><br>- A szépirodalmi művek tudatos, igényes olvasója.<br><br>- Tiszteli a nemzeti irodalom és kultúra hagyományait.<br><br>- Képes esztétikai élmény átélésére, befogadására.<br><br>- Tudatosan gyűjt információkat (nyomtatott, | | A Titanic-történet irodalmi és dokumentatív feldolgozásai: Beryl Bainbridge Közelebb hozzád, Istenem (Every man for himself). Robert Ballard és a Titanic megtalálásának története. A bestseller fogalma és sajátosságai: Danielle Steel: Erősebb a szeretetnél. Dékány András: S.O.S. Titanic. A Titanic-zene: James Horner/Selin Dion: My Heart Will Go On/A szívem visz tovább.<br><br>Közelebb, közelebb, Uram, hozzád! (Hadd menjek, Istenem, mindig feléd! /Nearer My God to Thee) (zsoltárének, himnusz.). A Mózes könyvén alapuló szöveg megzenésítésének története és a Titanic-legenda.<br><br>Projektmunka vagy portfólió (javaslatok):<br><br>A Titanic, 1997. Rendezte: James Cameron. A filmlegenda.<br><br>Titánok. Mitológia. A titánok harca. 2010. Rendezte: Louis Leterrier. Ady Endre: A tűz csiholója.<br><br>E) Égtenger, világtenger<br><br>Kötelező szövegek<br><br>Petőfi Sándor: Föltámadott a tenger (az allegória: fokozás és ellentét). Fenyvesi Ottó: Blues az óceán felett (zene és irodalom, a tenger/óceán mint toposz).<br><br>Szövegek és kapcsolódási pontok<br><br>Az utazás kellékei, tárgyai, utazó hősök. Szindbád az utazó. Jonathan Swift: Gulliver utazásai (ismétlés és újabb részletek). Jókai Mór: A jövő század regénye (részlet). Antoine De Saint-Exupéry: A kis herceg. Szenteleky Kornél: Útitarisznya. Weöres Sándor: A teljesség felé (részletek). Karinthy Frigyes: Utazás a koponyám körül.<br><br>Kulcsfogalmak/fogalmak és jelenségek:<br><br>• utazás, vándor, kereső/archetipikus hős, hajózás és felfedezések, Argonauták, Odüsszeia, mitikus világkép; irodalmi térképek, útinapló, útleírás; műnem: epikus beszédmód, |

| | | |
|---|---|---|
| audiovizuális, elektronikus forrásokból) iskolai feladataihoz.<br><br>- Könyvtárba jár, és önállóan választ irodalmi alkotást, képes naplót vezetni vagy portfóliót összeállítani olvasmányairól. | | elbeszélés/elbeszélő, az elbeszélés változatai: regény, napló, filmfeldolgozások;<br><br>• a líra, a líra nyelve, a lírai beszélő: népköltészet, népdal, ütemhangsúlyos verselés: felező tizenkettes, énekelt versek, vers és dallam, vers és ritmus;<br><br>• valóság és fikció, regény és referenciális mozzanatok, a dokumentum változatai és megjelenési formái (dokumentumregény, -film), urbánus legendák, bestseller, szakirodalom.<br><br>• KALAND<br><br>A) Határok és határátlépések<br><br>Kötelező szövegek<br><br>Móricz Zsigmond: Hét krajcár (a novella és változatai, műfaji és szerkezeti sajátosságok, az elbeszélő és a hős; a játék és a valóság kettőssége).<br><br>Szövegek és kapcsolódási pontok<br><br>Szirmai Károly: A holló (a rövidtörténet, műfaji és szerkezeti sajátosságok, látomásosság, metaforikus elbeszélésmód, toposzok és szimbólumok).<br><br>Juhász Erzsébet: Határregény (a regény egyik fejezete); (a novellai kiképzésű regény, műfajköziség; határ, idegenség, a vonat mint szimbólum, Közép-Európa és Monarchia-élmény). |
| | | B) Kettős tükör<br><br>Kötelező szövegek<br><br>Kettős tükör: Dragomán György: A fehér király (részlet) (az elbeszélői látószög - fiú). Dragomán György: Máglya (részlet) (az elbeszélői látószög - lány).<br><br>(A gyermek perspektívájából láttatott valóság, történelem: egy fiú és egy lány beszél a világról, a megélt traumákról. Lehetőség a párhuzamos és csoportmunkára; a többszólamúság, az eltérő látószög elfogadtatása, a hasonlóságok felismerése stb.). |

| | | |
|---|---|---|
| | | Szövegek és kapcsolódási pontok<br><br>Kontra Ferenc: Gimnazisták (részlet) - iskolatörténet, iskolaregény, korkép, történelem. (Iskolaregények (részletek): A debreceni kollégium a magyar irodalomban: Jókai Mór: És mégis mozog a föld…, Móricz Zsigmond: Légy jó mindhalálig, Perjéssy-Horváth Barnabás: Kollégium-blues stb.; Kaffka Margit: Hangyaboly, Szabó Magda: Abigél, Ottlik Géza: Iskola a határon, Buda).<br><br>Sirbik Attila: St. Euphemia (részlet) (kamaszkor, lázadás, kópé-öntudat). Legendák, összehasonlítás: Kontra Ferenc: Angyalok regénye.<br><br>Gion Nándor ifjúsági regényei (bandázás, felnőtté válás).<br><br>C) Az utazás-élmény megörökítése<br><br>Kötelező szövegek<br><br>Kosztolányi Dezső: Apámmal utazunk a vonaton (interpretációs gyakorlat).<br><br>Szövegek és kapcsolódási pontok<br><br>Projektmunka vagy portfólió (javaslatok):<br><br>Kosztolányi Dezső: A vonaton. Esti Kornél mint utazó hős. Nagy Abonyi Árpád: Budapest, retour. Szirmai Károly: Veszteglő vonatok a sötétben. Juhász Erzsébet Határregényének vonatkozó részletei.<br><br>Agatha Christie: Gyilkosság az Orient-expresszen - a bűnügyi történet mint irodalmi műfaj, bestseller, a leghíresebb krimiíró és leghíresebb regénye - filmfeldolgozások (pl. Gyilkosság az Orient-expresszen, 2017, Rendezte: Kenneth Branagh, videojátékok (Agatha Christie: Murder on the Orient Express, 2006), sorozatok (pl. Poirot). Ismeretterjesztő szöveg az Orient Express útjáról.<br><br>D) Ez is irodalom<br><br>Kötelező szövegek<br><br>A szórakoztató irodalom: Rejtő Jenő: Piszkos Fred, a kapitány. A Rejtő-kultusz: a kaland, a |

| | | |
|---|---|---|
| | | légiós és a háborús regény; Rejtő Jenő-Korcsmáros Pál: Piszkos Fred, a kapitány - képregényváltozat, hangoskönyv, társasjáték (pl. Aczél Zoltán-Árvai Péter, 2005).<br><br>Szövegek és kapcsolódási pontok<br><br>Charles Lorre: Az ellopott legionista (a légiós regény, a Koczkás Pierre-történetek, a digitális könyv).<br><br>Projektmunka vagy portfólió (javaslatok):<br><br>Regények és történetek filmen. A filmadaptáció. Három testőr Afrikában, filmvígjáték (1996). Rendezte: Bujtor István.<br><br>Kulcsfogalmak/fogalmak és jelenségek:<br><br>• kaland, játék, utazás, vándorlás, küzdelem, harc, háború; elbeszélés, elbeszélő, az elbeszélés változatai, kisepikai prózaműfajok: klasszikus elbeszélés, novella, rövidtörténet (short story), karcolat, tárca/újságnovella; a kalandregény és típusai; kalózregény.<br><br>• FANTASZTIKUM<br><br>A) Fikció, fantasztikum és valóság<br><br>Kötelező szövegek<br><br>Karinthy Frigyes: A fotografált gondolat. Karinthy és a fantasztikum. Michael Crichton: Őslénypark (Jurassic Park) - részlet (a tudományos-fantasztikus irodalom/sci-fi, műfajalkotó sajátosságok, filmfeldolgozások / kultuszfilmek, -sorozatok, videojátékok; őstörténet).<br><br>Szövegek és kapcsolódási pontok<br><br>Hász Róbert: Ígéretföld - részlet (negatív utópia, világirodalmi összefüggések: Orwell, Huxley, westernfilm-áthallások, -utalások: Délidő, 1952. Rendezte: Fred Zinnemann; zenei áthallások a regényben: Yves Mondtand: Hulló levelek / Lexfeuilles; nagy filmzenék és -slágerek, slágerszövegek: pl. Dimitri Tiomkin, Ennio Morricone, Vangelis).<br><br>A fantasztikum néhány aktuális filmművészeti alkotásban (pl. Suzanne Collins: Az éhezők |

| | | |
|---|---|---|
| | | viadala - részlet. Az éhezők viadala/The Hunger Games, 2012. Rendezte: Garry Ross; küzdelem, áldozat, lehetetlen küldetés, rossz világ, igazságtalanság, kegyetlenség, horror stb.). |
| | | B) Tudomány és fantasztikum<br><br>Kötelező szövegek<br><br>Tudomány és fantasztikum: Ottlik Géza: A Valencia-rejtély (részlet). A csillagok háborúja (Star Wars) 1977-, George Lucas at al. (ismeretterjesztő szöveg, részletek). (űropera/űrodüsszeia, regény, filmforgatókönyv, filmtörténet, filmkritika, médiafranchise).<br><br>Szövegek és kapcsolódási pontok<br><br>Hősök és hősiesség a magyar irodalomban: Kinizsi Pál, Mátyás király, Zrínyi Miklós, Dobó István stb. Az egri hősök és az egri nők: Gárdonyi Géza: Egri csillagok (részlet). Hős és vándormotívum kapcsolata.<br><br>Szuperhősök és szuperemberek: pl. Terminátor 2. - Az ítélet napja (Terminator 2 - Judgent Day), 1991. Rendezte: James Cameron (akciófilm, thrillerfilm, sci-fi film, posztapokaliptikus film, disztópikus film; a magányos hős: egy 14. századi terminátor, Toldi, westernhősök, revolverhősök: Wyatt Earp, Doc Holliday - filmfeldolgozások 1946-tól napjainkig); Góliát, Akhilleusz és a legújabb, a diákok által kedvelt szuperhősök az irodalomban és más művészeti ágakban.<br><br>Jules Verne és a tudományos-fantasztikus regény.<br><br>Virtuális valóság: Ready Player One, 2018. Rendezte: Steven Spielberg. (sci-film, disztópikus film; könyvadaptáció: Ernest Cline: Ready Player One - magyarul: Roboz Gábor fordítása, virtuális valóság).<br><br>Számítógépes játék és irodalom: Assassin’s Crade-játékok, Jade Raymond és Patrice Désilets (videojáték-sorozat, tudományos fantasztikum, sci-fi, film- és könyvfeldolgozások). Halálos iramban (The Fast and the Furious), 2001. Rendezte: Rob Cohen. |

| | | |
|---|---|---|
| | | Wiz Khalifa: See you again (Újra látni foglak) (thriller/akciófilm, slágerszöveg).<br><br>Kilépés a képregényből: Képregényhősök (szuperhősképregények). Marvel-képregények. A vajdaságban kiadott képregények.<br><br>Publicisztikai szöveg egy tudományos felfedezésről, kiállításról, ismert tudósokról, kísérletekről (hír, interjú, riport vagy tárca).<br><br>Fogalmak/kulcsfogalmak és jelenségek:<br><br>• sci-fi irodalom: fantázia, utópia/negatív utópia (disztópia), virtuális valóság, katasztrófafilm, horror; abszurd, fantasztikum; interjú, riport.<br><br>• A SZERELEM NYELVE<br><br>A) Szerelem és szubjektum<br><br>Kötelező szövegek<br><br>Szerelem, szerelem… (szerelmi dal: a vágyakozás, a magány kifejezése, a metaforikus beszéd eszközei és alakzatai).<br><br>Szövegek és kapcsolódási pontok<br><br>Projektmunka vagy portfólió (javaslatok):<br><br>A modern folklór jelenségei: népdalfeldolgozások, Sebestyén Márta és a Deep Forest; a Csík zenekar, a Parno Graszt és más folklór együttesek tevékenysége; a népies rockzene: Bijelo Dugme; a népies giccs: a műnépdal, a giccsparódia: MC Hawer és a Tekknő: Utcára nyílik a kocsmaajtó - rapzene, videoklip).<br><br>B) A babonától a frivol történetig<br><br>Kötelező szövegek<br><br>Sári bíróné (A halálra táncoltatott lány…) - a népballada: lírai, epikai és drámai elemei, a ballada konstruktív jegyei.<br><br>Szövegek és kapcsolódási pontok<br><br>Projektmunka vagy portfólió (javaslatok): |

| | | |
|---|---|---|
| | | Arany János: Tetemre hívás (az értelmezés lehetőségei: a babonától a frivol történetig; műballada; Arany János megzenésített versei, a hangoskönyvek, az Arany János-év pályázatainak multimediális anyagai).<br><br>A magyar film hőskora: Körhinta, 1956. Rendezte: Fábri Zoltán. Szövegalapja: Sarkadi Imre: A kútban (novella).<br><br>C) Szerelem és intertextusok<br><br>Kötelező szövegek<br><br>Csokonai Vitéz Mihály: Az éj és a csillagok (jelentésátvitel, metafora, szimbólumok).<br><br>Szövegek és kapcsolódási pontok<br><br>Projektmunka vagy portfólió (javaslatok):<br><br>Csokonai-versek, -átírások. Petőfi Sándortól a Halott pénzig. A Red Bull Pilvaker - A Szavak Forradalma-jelenség.<br><br>D) Múzsa és magány<br><br>Kötelező szövegek<br><br>Juhász Gyula: Milyen volt… (az elégia: sajátosságai és nyelve, az Anna-versek története és jelentései, a ciklus, a múzsa stb.). Műfaji gazdagság József Attila szerelmi költészetében: József Attila: Mikor az uccán átment a kedves… (idill, életkép: pillanatok, mozzanatok, jelképek). József Attila: Tedd a kezed…<br><br>Szövegek és kapcsolódási pontok |
| | | A magány élményének megjelenítései a magyar költészetben. Három változat elemzése és értelmezése: József Attila: Tél. Tóth Árpád: Lélektől lélekig. Balázs Imre József: Saját világok (nyelvi jelenségek, mondattípusok, igeidők- és módok a jelentésalkotásban).<br><br>E) Szonett és szonett-átírások<br><br>Kötelező szövegek<br><br>A szonett. Nemes Nagy Ágnes: Rózsafa (a szonett és változatai: petrarcai, shakespeare-i |

| | | |
|---|---|---|
| | | szonett, szonettkoszorú, mesterszonett; az idő-élmény)<br><br>Szövegek és kapcsolódási pontok<br><br>Varró Dániel: Őszi szonett. Lackfi János: Szösz-szonett. Kovács András Ferenc: József Attila szonettje stb.<br><br>F) Sokszínű szerelem<br><br>Kötelező szövegek<br><br>Tolnai Ottó: Mi volt kérded a legszebb Dániában? (objektív líra, leíró vers, gondolatritmus).<br><br>Grecsó Krisztián: Megyek utánad - részlet (szerelemtörténet és családregény).<br><br>Szövegek és kapcsolódási pontok<br><br>A tizenévesek szerelme az irodalomban és más művészeti ágakban (pl. Janikovszky Éva: Milyen színű a Móni haja?)<br><br>Lovagi szerelem: Walter Scott: Ivanhoe (részlet) és más kapcsolódási pontok: Ivanhoe, 1958, Rendezte: Richard Thrope.<br><br>Fogalmak/kulcsfogalmak és jelenségek:<br><br>• szerelmi líra, képi és nyelvi alakzatok a versben, magány a szonett mint versforma; elégia, életkép, pillanatkép, a szerelem tematikája a balladában; szerelmes regény és film; a szubjektum magánya, az idő mint élmény; impressziók.<br><br>• NAPLÓ<br><br>A) Napló és önreprezentáció<br><br>Kötelező szövegek<br><br>Csáth Géza: Egy gimnazista naplójából. Karinthy Frigyes gyerekkori naplója (a napló mint átmeneti műfaj, rokon műfajai: önéletrajzi regény, emlékirat, úti jegyzet, irodalmi levél, vallomás).<br><br>Szövegek és kapcsolódási pontok |

| | | |
|---|---|---|
| | | Anna Frank naplója és feldolgozásai: képregény, filmek, múzeum, új kutatások.<br><br>Sue Townsend: A 13 és 3/4-ed éves Adrian Mole titkos naplója - részlet (a fiktív napló, a gyermeki látszószög és irodalmi beszédmód, humor és irónia).<br><br>Kötelező szövegek<br><br>Janikovszky Éva: Kire ütött ez a gyerek? (önarckép, a humor változatai: groteszk; az önjellemzés irodalmi változatai, a jellemábrázolás: jellemregény, jellemvígjáték stb.)<br><br>Tini-írás: Békés Pál: Vattacukor (társadalombírálat a gyermek látószögén keresztül, utalások, allúziók irodalmi szövegekben, Garaczi László Lemúr-sorozata I-IV.<br><br>Szövegek és kapcsolódási pontok<br><br>Leiner Laura: Szent Johanna gimi (részlet) (szórakoztató irodalom, regénysorozat) és egyéb kortárs szövegek.<br><br>B) Mozi és irodalom<br><br>Kötelező szövegek<br><br>Film, mozi, irodalom: Mándy Iván: Csutak a mikrofon előtt (részlet). A plánok (képsíkok), az irodalmi és a technikai forgatókönyv.<br><br>Szövegek és kapcsolódási pontok<br><br>Csutak a mikrofon előtt, 1977. Rendezte: Katkics Ilona (a filmfeldolgozások, filmek elektronikus hordozókon és interneten).<br><br>Mándy Iván: Régi idők mozija (a film és a mozi hőskora: filmtörténet, mozitörténet, a filmművészet sajátosságai és elemei, mozifilm, kultuszfilm, a filmművészet és az irodalom együtt hatása, filmes eszköztár az irodalomban, filmcsillagok, Oscar-díj, Cannes stb.)<br><br>Kötelező szövegek<br><br>Babits Mihály: Mozgófénykép / Vasárnapi impresszió, autón (a rögzített pillanat, |

| | | |
|---|---|---|
| | | „filmkockák” versben, az „epikus váz” a versben, impresszió/impresszionizmus, szinesztézia).<br><br>Fogalmak/kulcsfogalmak és jelenségek:<br><br>• a naplóírás, a napló mint műforma: változatai, az irodalmi napló sajátosságai: naplóregény, napló és levél (episztola, fiktív levél, misszilis levél), konfesszió; dokumentum és fiktív napló, önarckép. |
| | • JÁTÉK | A) Játék-narratívák<br><br>Kötelező szövegek<br><br>William Shakespeare: Ahogy tetszik (részlet) (műnem: a dráma, alapműfajai és műfajváltozatai, színháztörténet, színjátszás, színpad, színészek, sztárok stb.).<br><br>Örkény István: Tóték (dobozolás).<br><br>Beregi Tamás: Gladiátorok a számítógépen (ismeretterjesztő szöveg, esszé; virtuális valóság, cyberspace, számítógépes játékok).<br><br>Szövegek és kapcsolódási pontok<br><br>Gladiátorok (filmen, irodalomban és a képzőművészetben: Spartacus, 1960. Rendezte: Stanley Kubrick / Howard Fast azonos című könyve, Spartacus-filmek és -sorozatok (2004, 2010, 2016). A korhatáros film kérdése. Harc, vér, bosszú a filmen és a számítógépes játékok világában. Az internet és a közösségi oldalak helyes használata.).<br><br>Hálózati lények (Ananovától T-Babe-ig, Transformers-sorozat. 2007 - Rendezte: Michael Bay, Travis Knight, képregények- és rajzfilmosorzat, videojátékok; Mátrix-filmek. 1999. Rendezte: Lilly Wachowski és Lana Wachowski).<br><br>B) Labdarúgás és irodalom<br><br>Kötelező szövegek<br><br>Futballregények és filmek: Nick Hornby: Fociláz (részlet).<br><br>Szövegek és kapcsolódási pontok |

| | | |
|---|---|---|
| | | Modern „gladiátorok”. Futball a magyar irodalomban. Futballregények: Esterházy Péter, Darvasi László, Kukorelly Endre. Az Aranycsapat legendája.<br><br>Sport, irodalom és film kapcsolata: Válogatás Tarján Tamás Tizenegy dressz (Focinovellák) című kötetéből; Régi idők focija, 1973. Rendezte: Sándor Pál.; J. K. Rowling: Harry Potter (regény és filmadaptációk)<br><br>A tudósítás mint műfaj.<br><br>Fogalmak/kulcsfogalmak és jelenségek:<br><br>• műnem: a dráma, alapműfajai és műfajváltozatai, színháztörténet, színjátszás, színpad, színészek, sztárok.<br><br>• ismeretterjesztő szöveg, esszé; virtuális valóság, cyberspace, számítógépes játékok.<br><br>• modern „gladiátorok”; futball a magyar irodalomban; futballregények.<br><br>HÁZI OLVASMÁNY<br><br>Ajánlott közös olvasmányok:<br><br>Balladaválogatás<br><br>Anne Frank naplója<br><br>Csáth Géza ifjúkori naplóiból<br><br>Fekete István egy regénye<br><br>Antoine de Saint-Exupéry: A kis herceg<br><br>Németh István: Házioltár<br><br>Varró Dániel: Bögre azúr<br><br>Krinthy Frigyes: Tanár úr, kérem<br><br>Jókai Mór: A jövő század regénye<br><br>Radnóti Miklós: Ikrek hava<br><br>Grecsó Krisztián: Harminc év napsütés<br><br>Garaczi László: Pompásan buszozunk! |

| | | |
|---|---|---|
| | | Tóth Krisztina: Pixel<br><br>Tóth Krisztina: Párducpompa<br><br>Az ajánlott olvasmányok közül a tanár kiválaszt 4 olvasmányt (differenciáltan is feladhatja a tanulók érdeklődésének és nemi összetételének megfelelően). |
| - Felismeri és megnevezi, rendszerezi a tanult szófajokat, megfelelően használja őket az írott és beszélt szövegben.<br><br>- Felismeri és megnevezi a mondatfajtákat a beszélő szándéka és a logikai minőségük szerint.<br><br>- Felismeri, megnevezi a mondatfajtákat szerkezetük szerint (egyszerű mondat: tőmondat, bővített, hiányos mondat, összetett mondat).<br><br>- Mondatátalakítást végez a beszédhelyzetnek és a kommunikációs szándéknak megfelelően szóban és írásban.<br><br>- Felismeri, megnevezi, jelölni tudja a szószerkezeteket: a hozzárendelő (alany-állítmányi), az alárendelő és a mellérendelő szószerkezetet.<br><br>- Jelölni tudja a mondatrészeket, aláhúzással és szerkezeti ábrával/ágrajzzal tud bővített mondatot elemezni. Felismeri, megnevezi, ábrázolja a halmozott mondatrészeket.<br><br>- Felismeri, megnevezi az igei, névszói, névszói-igei állítmányt, a határozott, határozatlan, általános alanyt, a megszólítást a mondatban, a tárgy fajtáit (jelölt, jelöletlen, határozott, határozatlan tárgy), a tárgyas szerkezetet, a határozós szerkezetet (hely-, idő-, mód-, eszköz-, társ-, | NYELVI<br><br>ISMERETEK | • A szófajok ismétlése: A 6. osztályban tanult nyelvtani tananyag ismétlése.<br><br>• A MONDAT FOGALMA, FAJTÁI<br><br>A mondatról tanultak ismétlése.<br><br>A mondat fogalma, fajtái a kifejezett tartalom és a beszélő szándéka szerint. A kijelentő, a felkiáltó, a kérdő (kiegészítendő, eldöntendő), a felszólító és az óhajtó mondat.<br><br>A mondatok logikai minősége. Az állító és a tagadó mondat.<br><br>A mondatok osztályozása szerkezetük szerint. Az egyszerű és az összetett mondat.<br><br>• A SZÓSZERKEZETEK<br><br>A mondatrész és a szószerkezet (szintagma) fogalma. A mondatrészek jelölése. A halmozott mondatrészek. A szószerkezetek fajtái: a hozzárendelő (alany-állítmányi), az alárendelő és a mellérendelő szószerkezet. |

| | | |
|---|---|---|
| állapot, ok-, cél-, állandó határozó), a jelzős szerkezetet (minőség-, mennyiség-, birtokos jelző), az értelmezőt, az alárendelő és a mellérendelő (halmozott) szintagmát. | | |
| - Ábrázolni tudja az egyszerű mondat szerkezetét. Tudja egyeztetni az alanyt és az állítmányt (számbeli, személybeli és értelmi egyeztetés). Helyesen használja a mutató névmási kijelölő jelzős és a mennyiségjelzős szószerkezeteket.<br><br>- Érthető, nyelvtanilag kifogástalan mondatokat szerkeszt. A szövegben felfedezett hibákat képes kijavítani.<br><br>- Felismeri a magyar és valamely tanult, ismert idegen nyelv szerkezete közötti hasonlóságokat és különbségeket. | | • AZ EGYSZERŰ MONDAT SZERKEZETE<br><br>A mondat fő részei<br><br>Az állítmány és az alany. Az állítmány fogalma, fajtái (igei, névszói, névszói-igei állítmány), az állítmány szófaja.<br><br>Az alany fogalma, fajtái (határozott, határozatlan, általános alany), a megszólítás a mondatban, az alany szófaja, kihagyása. Az alany és az állítmány egyeztetése (számbeli, személybeli és értelmi egyeztetés).<br><br>A bővítmények<br><br>A tárgy, a határozó és a jelző. A tárgy fogalma, fajtái (jelölt, jelöletlen, határozott, határozatlan tárgy), kifejezőeszközei. A tárgyas szószerkezet. A határozók fogalma és rendszere. A határozók leggyakoribb kifejezőeszközei: ragtalan névszó, ragos névszó, névutós névszó, határozószó. A határozós szószerkezet. A határozók fajtái: helyhatározó, időhatározó, módhatározó, állapothatározó, eszközhatározó, társhatározó, okhatározó, célhatározó, részeshatározó, állandó határozó mint vonzat. Vonzattévesztés. A jelzők fogalma és fajtái. A jelzők kifejezőeszközei. A jelzős szószerkezetek. A minőségjelző, kijelölő jelző, mennyiségjelző, birtokos jelző. Az értelmező.<br><br>Kulcsfogalmak/fogalmak és jelenségek:<br><br>szófaj, mondat, mondatrész, alany, állítmány, tárgy, határozó, jelző, szószerkezet, halmozott mondatrész, ágrajz, helyesírás, nyelvhelyesség |
| - Ábrázolni tudja az egyszerű mondat szerkezetét. Tudja egyeztetni az alanyt és az állítmányt (számbeli, személybeli és értelmi egyeztetés). Helyesen használja a mutató névmási kijelölő jelzős és a | NYELVKULTÚRA | • HELYESÍRÁS ÉS NYELVHELYESSÉG<br><br>Az egyszerű mondat központozása, az írásjelek (vessző, kettőspont, idézőjel, gondolatjel, kötőjel) használata, szerepének részletesebb megismerése, gyakoroltatása. Az igekötős igék helyesírása. |

| | | |
|---|---|---|
| mennyiségjelzős szószerkezeteket.<br><br>- Érthető, nyelvtanilag kifogástalan mondatokat szerkeszt. A szövegben felfedezett hibákat képes kijavítani.<br><br>- Felismeri a magyar és valamely tanult, ismert idegen nyelv szerkezete közötti hasonlóságokat és különbségeket.<br><br>Tud levelet írni, s képes különféle űrlapokat és formanyomtatványokat kitölteni, amelyekkel a mindennapi életben találkozik. Ezek elektronikus és papír alapú változatait is elsajátítja.<br><br>- Képes figyelemmel követni és megérteni a nyelv, az irodalom vagy valamely egyéb művelődési terület tárgyköréből tartott előadásokat, s tud jegyzetet készíteni.<br><br>- Meghatározott műfajokban témának, kommunikációs alkalomnak megfelelő kritikus, egyéni szemléletű, nyelvi-stilisztikai szempontból példás szövegeket, beszámolót alkot.<br><br>- Beszámolóját prezentációval/poszterrel teszi szemléletesebbé.<br><br>- Valós vagy képzeletbeli tapasztalatokat, szereplőket, illetve eseményeket bemutató fogalmazást tud írni. | | A -t végű igékkel kapcsolatos nyelvhelyességi tudnivalók.<br><br>Az igék toldalékolása során előforduló teljes hasonulás gyakorlása.<br><br>A tulajdonnevek helyesírási szabályainak felelevenítése és alkalmazása.<br><br>A tanult helyesírási szabályok alkalmazása a határozós szószerkezetek körében; pl.: -ba, -be, -ban, -ben ragok használata; -val, -vel, -vá, -vé ragok hasonulása.<br><br>A földrajzi nevekből, intézmény- és személynevekből alkotott jelzők/melléknevek helyesírása.<br><br>A sorszámmal kifejezett jelzők/melléknevek helyesírása.<br><br>Az értelmező és a vesszőhasználat.<br><br>A különírás és az egybeírás.<br><br>Az ly-os szavak helyesírása.<br><br>A magyar nyelv szerkezetének összehasonlítása a tanult idegen nyelv hangtani, szótani szerkezetével (kontrasztív gyakorlatok).<br><br>Információk gyűjtése, adatok elrendezése, lexikonhasználat.<br><br>Helyesírási táblázatok, fürtábrák, folyamatábrák készítése stb.<br><br>Nyelvi tudatosság és nyelvi tervezés.<br><br>• KOMMUNIKÁCIÓ<br><br>A kommunikáció fogalma és fajtái. Az írásbeli és a szóbeli közlésmód. A kommunikáció tényezői. Kommunikációs célok. Alkalmazkodás a kommunikáció tényezőihez: cél, alkalom, partnerek, a köztük lévő viszony előre tervezett és spontán helyzetekben. A nonverbális kommunikáció.<br><br>• KÖNYV-, KÖNYVTÁR- ÉS INTERNETISMERET |

| | | |
|---|---|---|
| | | Nyomtatott és elektronikus médiumok (újságok, televízió, rádió, világháló - honlapok, hírportálok, blogok, vlogok).<br><br>A hír fogalma és jelentősége.<br><br>Közösségi média.<br><br>Tájékozódás, információkeresés (betűrend, tartalomjegyzék, utalók használatával) a különféle dokumentumtípusokban (könyv, folyóirat, AV és online dokumentum), korosztálynak szóló kézikönyvekben (szótár, lexikon, enciklopédia), ismeretterjesztő forrásokban.<br><br>A kézzel írt és a számítógépes szövegek különbözőségei és hasonlóságai.<br><br>A számítógépes szövegszerkesztés néhány szabálya.<br><br>Digitális írástudás, e-nyelvhelyesség: az e-dokumentumok létrehozásához szükséges nyelvi és szedési szabályrendszerek együttese, elektronikus szövegek létrehozása (pl. beszámolók, könyvismertetők, vázlatok, saját könyv, eseményre invitáló meghívók, listák, e-mail, egyszerűbb űrlapok kitöltése).<br><br>Fórum, blogbejegyzés, komment írása.<br><br>A helyesírást segítő kézikönyvek (helyesírási szabályzat, szótár, digitális szótárak stb.) és a helyesírási programok önálló használata. |
| | | • SZÖVEGÉRTÉS, SZÖVEGALKOTÁS, SZÖVEGMONDÁS<br><br>A szöveg fogalma. Szövegösszefüggés. A szöveg hangzása. Beszédhangsúly, szórend, hanglejtés, beszédszünet. Mondatrészek, tartalmak kiemelése szórenddel, hangsúllyal. Kifejező olvasás, próza- és versmondás (legalább 3-4 memoriter számonkérése).<br><br>Anyaggyűjtés, szerkesztés (vázlatkészítés), általános szerkesztési elvek, kidolgozás. Közlésfajták (elbeszélő, leíró közlésfajta, párbeszéd). Szövegfajták (vita, riport, interjú, napló, könyvismertető). Különböző típusú fogalmazások (elbeszélés, leírás, jellemzés, napló, interjú, könyvismertető, meghívó, önéletrajz, kérvény). Rövidebb szövegek |

| | | |
|---|---|---|
| | | tartalmának összefoglalása szem előtt tartva az esemény időrendjét és mozzanatait. A cselekvés, történés lefolyásának módjához kötődő igék, határozók gyűjtése, párhuzamos történetek írása. A nyelvi-stilisztikai kifejezőeszközök a leíró jellegű részletekben (versben és prózában egyaránt).<br><br>Kreatív írásgyakorlatok:<br><br>Kortárs írókkal, művészekkel, tudósokkal készült interjúk elemzése. Interjúk íratása.<br><br>Önálló vázlatkészítés elolvasott irodalmi vagy ismeretterjesztő szövegről.<br><br>Kérdések és írásbeli válaszok megfogalmazása az olvasmányok, filmek, színházi előadások, zeneművek alapján. A szövegek és képek párhuzamba állítása.<br><br>A jegyzetelési technika kialakítása (kulcsszavas vázlat, tételmondatos vázlat, grafikusan ábrázolt vázlat).<br><br>Szóbeli elbeszélés a retorika elemeinek alkalmazásával: film, tévéadás, szabadon választott dinamikus jelenetek közlése.<br><br>Vita. Az érvelés gyakorlása (személyes példán, mások tapasztalatán, oksági viszonyokon alapuló, a kritika és a humor eszközeit felhasználó érvelés).<br><br>Az állandósult szókapcsolatok (szólások, közmondások, szállóigék) írásban és a beszédben.<br><br>E-mail, SMS írása. Különféle nyomtatott és elektronikus űrlapok kitöltése.<br><br>Nyolc házi írásbeli feladat a tanév folyamán és azok órán való elemzése, közös értékelése, elbírálása.<br><br>Négy iskolai dolgozat - kettő félévente (az írásmű kidolgozása egy óra, elemzés és javítás két óra).<br><br>Kulcsfogalmak/fogalmak és jelenségek:<br><br>beszédművelés, |

| | | |
|---|---|---|
| | | artikulált nyelvi magatartás,<br><br>szóbeli és írásbeli szövegalkotás,<br><br>szövegértés,<br><br>szövegmondás,<br><br>íráskészség,<br><br>helyesírás,<br><br>nyelvhelyesség,<br><br>médiaismeret, kommunikáció. |

Предмет: СРПСКИ ЈЕЗИК КАО НЕМАТЕРЊИ ЈЕЗИК -7. РАЗРЕД

| | |
|---|---|
| Циљ | **Циљ** учења Српског као нематерњег језика јесте оспособљавање ученика да се служи српским језиком на основном нивоу у усменој и писаној комуникацији ради каснијег успешног укључивања у живот заједнице и остваривања грађанских права и дужности, као и уважавање српске културе и развијање интеркултуралности као темељне вредности демократског друштва. |
| Разред | **Седми** |
| Годишњи фонд часова | **108** |

| **ИСХОДИ**<br><br>По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да: | **ОБЛАСТ/ТЕМА** | **САДРЖАЈИ** |
|---|---|---|
| – разуме и користи предвиђени лексички фонд;<br>– разуме и користи граматичку материју усвајану у претходним разредима;<br>– користи нове граматичке моделе и лексичке јединице у функцији одредби и допуна;<br>– саставља синтагме с конгруентним атрибутом у новим граматичким моделима;<br>– савладане (већ усвојене) садржаје из књижевности | **ЈЕЗИК** | Око 100 нових пунозначних и помоћних речи;<br>Граматички садржаји из претходних разреда (понављање и увежбавање на познатој и новој лексици);<br>Именице у генитиву с предлозима *са*, *из*, *око*, *између* у функцији одредбе за место;<br>Именице у генитиву с предлозима *пре* и *после* у функцији одредбе за време;<br>Локатив у функцији неправог објекта уз глаголе говорења и мишљења;<br>Именичке, бројне и прилошке синтагме са значењем количине;<br>Конгруенција атрибута и именице у дативу, инструменталу и локативу;<br>Најфреквентније збирне |

| | | |
|---|---|---|
| повезује са новим књижевноуметничким текстовима и користи их у њиховом тумачењу;<br>– искаже сопствени доживљај књижевног дела;<br>– одреди тему, главни мотив, време и место дешавања радње;<br>– разуме односе међу ликовима у тексту;<br>– драматизује (уз помоћ наставника) одломак прозног текста у кратким дијалозима;<br>– уочи кључне појединости у песми;<br>– објасни/каже зашто му се неко књижевно дело свиђа или не;<br>– препозна сличне мотиве у књижевним делима на матерњем језику;<br>– разуме уобичајене информације у вези са свакодневним животним потребама и активностима;<br>– разуме суштину кратког континуираног говореног и писаног текста (до 10 реченица) са познатом лексичком и граматичком структуром изговореног разговетно спорим темпом;<br>– усмено или писмено продукује краћи текст (око 5 реченица), исприча догађај, дâ налоге или саопшти своје намере, жеље и потребе;<br>– чита споријим темпом краће текстове, писане ћирилицом или латиницом који садрже познату граматичку структуру и лексику;<br>– на основу познатог текста изводи једноставне закључке; | | именице изведене суфиксом *-је*;<br>Творба именица за означавање места (простора и просторија) на којем се врши радња изведених суфиксима *-иште/-лиште*, *-ница*;<br>Етници (у окружењу); |
| | **КЊИЖЕВНОСТ** | Доситеј Обрадовић: „Лав и лисица”<br>Народно предање: „Свети Сава открива прозоре”<br>Народна лирска љубавна песма по избору;<br>Народна епска песма по избору (адаптирани одломак);<br>Избор загонетки и пословица;<br>Душан Радовић: „Зашто људи раде”<br>Воја Царић: „Физика”<br>Бранислав Нушић: „Час географије” (одломак)<br>Милован Данојлић: „Љубавна песма”<br>Јованка Јоргачевић: „Радна навика”<br>Љубивоје Ршумовић: „Домовина се брани лепотом”<br>Слободан Станишић: „Волео сам школу и у школи”<br>Алек Марјано: „На крају крајева дође и крај школске године”<br>Избор из часописа за децу<br><br>**По слободном избору (у складу са интересовањима ученика), наставник бира још два текста која нису на овој листи.**<br><br>**Наставник бира 8 текстова за обраду.** |
| | **ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА** | **И. Лично представљање:** основне информације о себи – национална или етничка припадност<br>**ИИ. Породица и људи**:<br>односи међу члановима породице и пријатељима<br>**ИИИ. Живот у кући**:<br>опис простора у којем се проводи највише времена (лични кутак) – његово одржавање и уређење<br>**ИВ. Храна и пиће:**<br>храна биљног и животињског порекла<br>**В. Одећа и обућа**:<br>материјали од којих се прави одећа и обућа; облачење младих<br>**ВИ. Здравље**:<br>здрав начин живота<br>**ВИИ. Образовање**:<br>специјализоване учионице; писмени задаци, контролни задаци; основни појмови из математике и физике |

| | | |
|---|---|---|
| – пише кратке и једноставне текстове у вези са предвиђеним темама и садржајима. | | **ВИИИ. Природа**:<br>разноврсност биљног и животињског света; описивање временских прилика<br>**ИХ. Спорт:**<br>тимски и индивидуални спортови, познати спортисти<br>**Х. Куповина**:<br>куповина у тржним центрима<br>**ХИ. Насеља, саобраћај, јавни и услужни објекти:**<br>значајни грађевински објекти – културноисторијски споменици; позориште, биоскоп<br>**ХИИ. Време**:<br>временски распоред дневних активности<br>**ХИИИ. Култура, уметност, медији:** филм, телевизијска и радио емисија за децу; основни музички инструменти, концерт<br>**ХИВ. Комуникативни модели:**<br>пријатност/непријатност; физичке тегобе |
| **Обавезна су два писмена задатка у току школске године (у другом и у четвртом класификационом периоду).** | | |

Предмет: ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК-7. РАЗРЕД

| | |
|---|---|
| Циљ | **Циљ** учења Страног језика јесте да се ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и развијањем стратегија учења страног језика оспособи за основну писану и усмену комуникацију и стекне позитиван однос према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу. |
| Разред | **Седми** |
| Годишњи фонд часова | **72** |

| **ИСХОДИ**<br>По завршетку разреда ученик ће бити у стању да: | **КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ** | **ЈЕЗИЧКЕ АКТИВНОСТИ**<br>**(**у комуникативним функцијама) |
|---|---|---|
| – разуме једноставније текстове који се односе на поздрављање, представљање и тражење/давање информација личне природе;<br>– поздрави и отпоздрави, представи себе и другог користећи једноставнија језичка средства; | **ПОЗДРАВЉАЊЕ И ПРЕДСТАВЉАЊЕ СЕБЕ И ДРУГИХ И ТРАЖЕЊЕ/ ДАВАЊЕ ОСНОВНИХ ИНФОРМАЦИЈА О СЕБИ И ДРУГИМА** | Слушање и читање једноставнијих текстова који се односе на поздрављање и представљање (дијалози, наративни текстови, формулари и сл.); реаговање на усмени или писани импулс саговорника (наставника, вршњака и сл.) и иницирање и проширивање комуникације; усмено и писано давање информација о себи и |

| | | |
|---|---|---|
| – размени једноставније информације личне природе;<br>– у неколико везаних исказа саопшти информације о себи и другима;<br>– разуме једноставније текстове који се односе на опис особа, биљака, животиња, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања;<br>– опише и упореди жива бића, предмете, места, појаве, радње, стања и збивања користећи једноставнија језичка средства;<br>– разуме једноставније предлоге, савете и позиве на заједничке активности и одговори на њих уз одговарајуће образложење;<br>– упути предлоге, савете и позиве на заједничке активности користећи ситуационо прикладне комуникационе моделе;<br>– затражи и пружи додатне информације у вези са предлозима, саветима и позивима на заједничке активности;<br>– разуме уобичајене молбе и захтеве и реагује на њих;<br>– упути уобичајене молбе и захтеве;<br>– честита, захвали и извини се користећи мање сложена језичка средства;<br>– разуме и следи једноставнија упутства у вези с уобичајеним ситуацијама из свакодневног живота;<br>– пружи једноставнија упутства у вези са уобичајеним ситуацијама из свакодневног живота;<br>– разуме једноставније текстове у којима се описују | | тражење и давање информација о другима (подаци о личности, приватним и школским активностима, друштвеним улогама и сл.). |
| | **ОПИСИВАЊЕ БИЋА, ПРЕДМЕТА, МЕСТА, ПОЈАВА, РАДЊИ, СТАЊА И ЗБИВАЊА** | Слушање и читање једноставнијих текстова у којима се описују бића, предмети, места, појаве, радње, стања и збивања; усмено и писано описивање/ поређење живих бића, предмета, појава, местâ, из искуственог света и фикционалног спектра. |
| | **ИЗНОШЕЊЕ ПРЕДЛОГА И САВЕТА, УПУЋИВАЊЕ ПОЗИВА ЗА УЧЕШЋЕ У ЗАЈЕДНИЧКОЈ АКТИВНОСТИ И РЕАГОВАЊЕ НА ЊИХ** | Слушање и читање једноставнијих текстова који садрже предлоге;<br>усмено и писано преговарање и договарање око предлога и учешћа у заједничкој активности; писање позивнице за прославу/журку или имејла/ СМС-а којим се уговара заједничка активност; прихватање/одбијање предлога, усмено или писано, уз поштовање основних норми учтивости и давање одговарајућег оправдања/изговора; образложење спремности за прихватање предлога, уз исказивање емотивних и експресивних реакција (радости, усхићености и сл.). |
| | **ИЗРАЖАВАЊЕ МОЛБИ, ЗАХТЕВА, ОБАВЕШТЕЊА, ИЗВИЊЕЊА, ЧЕСТИТАЊА И ЗАХВАЛНОСТИ** | Слушање и читање једноставнијих исказа којима се нешто честита, тражи/нуди помоћ, услуга, обавештење или се изражава извињење, захвалност; усмено и писано честитање, тражење и давање обавештења, упућивање молбе за помоћ/услугу и реаговање на њу, изражавање извињења и захвалности. |
| | **РАЗУМЕВАЊЕ И ДАВАЊЕ УПУТСТАВА** | Слушање и читање текстова који садрже једноставнија упутства (нпр. за израду задатака, пројеката и сличних наставних и ваннаставних |

| | | |
|---|---|---|
| радње и ситуације у садашњости;<br>– разуме једноставније текстове у којима се описују способности и умећа;<br>– размени појединачне информације и/или неколико информација у низу које се односе на радње у садашњости;<br>– опише радње, способности и умећа користећи неколико везаних исказа;<br>– разуме једноставније текстове у којима се описују искуства, догађаји и способности у прошлости;<br>– размени појединачне информације и/или неколико информација у низу о искуствима, догађајима и способностима у прошлости;<br>– опише у неколико краћих, везаних исказа искуства, догађај из прошлости;<br>– опише неки историјски догађај, историјску личност и сл.;<br>– разуме једноставније исказе који се односе на одлуке, обећања, планове, намере и предвиђања и реагује на њих;<br>– размени једноставније исказе у вези са обећањима, одлукама, плановима, намерама и предвиђањима;<br>– саопшти шта он/она или неко други планира, намерава, предвиђа;<br>– разуме уобичајене изразе у вези са жељама, интересовањима, потребама, осећањима и реагује на њих;<br>– изрази жеље, интересовања, потребе, осете и осећања | | активности), с визуелном подршком и без ње; усмено и писано давање упутстава. |
| | **ОПИСИВАЊЕ РАДЊИ У САДАШЊОСТИ** | Слушање и читање описа и размењивање исказа у вези са сталним, уобичајеним и тренутним догађајима/ активностима и способностима; усмено и писано описивање активности, радњи и способности у садашњости. |
| | **ОПИСИВАЊЕ РАДЊИ У ПРОШЛОСТИ** | Слушање и читање описа и усмено и писано размењивање исказа у вези с личним искуствима, догађајима, активностима, способностима и особеностима у прошлости; усмено и писано описивање искустава, активности и способности у прошлости, историјских догађаја и личности. |
| | **ОПИСИВАЊЕ БУДУЋИХ РАДЊИ (ПЛАНОВА, НАМЕРА, ПРЕДВИЂАЊА)** | Слушање и читање једноставнијих текстова у вези са одлукама, плановима, намерама и предвиђањима; усмено и писано договарање/ извештавање о одлукама, плановима, намерама и предвиђањима. |
| | **ИСКАЗИВАЊЕ ЖЕЉА, ИНТЕРЕСОВАЊА, ПОТРЕБА, ОСЕТА И ОСЕЋАЊА** | Слушање и читање једноставнијих текстова у вези са жељама, интересовањима, потребама, осетима и осећањима; усмено и писано договарање у вези са задовољавањем жеља и потреба; предлагање решења у вези са осећањима и потребама; усмено и писано исказивање својих осећања и реаговање на туђа. |
| | **ИСКАЗИВАЊЕ ПРОСТОРНИХ ОДНОСА И УПУТСТАВА ЗА ОРИЈЕНТАЦИЈУ У ПРОСТОРУ** | Слушање и читање једноставнијих текстова у вези са смером кретања и специфичнијим просторним односима; усмено и писано размењивање информација у вези са смером кретања и просторним односима; усмено |

| | | |
|---|---|---|
| једноставнијим језичким средствима;<br>– разуме једноставнија питања која се односе на оријентацију/ положај предмета, бића и места у простору и правац кретања и одговори на њих;<br>– затражи и разуме обавештења о оријентацији/положају предмета, бића и места у простору и правцу кретања;<br>– опише правац кретања и просторне односе једноставнијим, везаним исказима;<br>– разуме једноставније исказе који се односе на дозволе, забране, упозорења, правила понашања и обавезе и реагује на њих;<br>– размени једноставније информације које се односе на дозволе, забране, упозорења, правила понашања и обавезе код куће, у школи и на јавном месту;<br>– разуме једноставније исказе који се односе на поседовање и припадање;<br>– формулише питања и једноставније исказе који се односе на поседовање и припадање;<br>– разуме једноставније исказе који се односе на | | и писано описивање смера кретања и просторних односа. |
| | **ИЗРИЦАЊЕ ДОЗВОЛА, ЗАБРАНА, УПОЗОРЕЊА, ПРАВИЛА ПОНАШАЊА И ОБАВЕЗА** | Слушање и читање једноставнијих исказа у којима се изражавају дозволе, упозорења, правила понашања и обавезе; постављање питања у вези са забранама, дозволама, упозорењима, правилима понашања и обавезама и одговарање на њих; усмено и писано саопштавање забрана, дозвола, упозорења, правила понашања и обавеза. |
| | **ИЗРАЖАВАЊЕ ПРИПАДАЊА И ПОСЕДОВАЊА** | Слушање и читање једноставнијих текстова, у којима се говори о томе шта неко има/нема или чије је нешто; постављање питања у вези са припадањем и одговарање на њих. |
| | **ИЗРАЖАВАЊЕ ДОПАДАЊА И НЕДОПАДАЊА** | Слушање и читање једноставнијих текстова којима се изражава допадање/недопадање; усмено и писано изражавање допадања/ недопадања. |
| | **ИЗРАЖАВАЊЕ МИШЉЕЊА** | Слушање и читање једноставнијих текстова у којима се тражи и износи мишљење и изражава слагање/неслагање; усмено и писано тражење изношење мишљења и изражавање слагања и неслагања. |

| | | |
|---|---|---|
| изражавање допадања и недопадања и реагује на њих;<br>– изрази допадање и недопадање уз једноставније образложење;<br>– разуме једноставније исказе којима се тражи мишљење и реагује на њих;<br>– изражава мишљење, слагање/неслагање и даје кратко образложење;<br>– разуме једноставније исказе који се односе на количину, димензије и цене;<br>– размени информације у вези са количином, димензијама и ценама. | **ИЗРАЖАВАЊЕ КОЛИЧИНЕ, ДИМЕНЗИЈА И ЦЕНА** | Слушање и читање једноставнијих текстова у којима се наводе количине, димензије и цене; размењивање информација у вези с количином, димензијама и ценама, усмено и писано. |

Предмет: ЛИКОВНА КУЛТУРА-7. РАЗРЕД

| | |
|---|---|
| Циљ | **Циљ** учења Ликовне културе је да се ученик, развијајући стваралачко мишљење и естетичке критеријуме кроз практични рад, оспособљава за комуникацију и да изграђује позитиван однос према култури и уметничком наслеђу свог и других народа. |
| Разред | **Седми** |
| Годишњи фонд часова | **36** |

| **ИСХОДИ**<br>По завршетку разреда ученик ће бити у стању да: | **ОБЛАСТ/ТЕМА** | **САДРЖАЈИ** |
|---|---|---|
| – користи традиционалне технике и одабрана савремена средства за ликовна истраживања;<br>– изражава, одабраним ликовним елементима, емоције, стање или имагинацију;<br>– обликује композиције примењујући основна знања о пропорцијама и перспективи; | **ПРОСТОР И КОМПОЗИЦИЈА** | Композиција. Боје и емоције, стилизација облика. Композиција линија, композиција боја, композиција облика. Равнотежа, контраст, понављање и степеновање облика, варијације. Орнамент и арабеска.<br><br>Пропорције. Пропорције главе и тела.<br><br>Перспектива. Колористичка, ваздушна, линеарна перспектива. |

| | | |
|---|---|---|
| – користи, сам или у сарадњи са другима, одабране изворе, податке и информације као подстицај за стваралачки рад;<br>– разговара о одабраним идејама, темама или мотивима у уметничким остварењима различитих култура и епоха;<br>– уважава себе и друге када снима, обрађује и дели дигиталне фотографије;<br>– учествује у заједничком креативном раду који обједињује различите уметности и/или уметност и технологију;<br>– прави, самостално или у тиму, презентације о одабраним темама повезујући кључне текстуалне податке и визуелне информације;<br>– представи своје и радове других, кратко, аргументовано и афирмативно;<br>– предлаже идеје за уметничку рециклажу, хуманитарне акције кроз ликовно стваралаштво или обилазак места и установа културе;<br>– разматра своја интересовања и могућности у односу на занимања у визуелним уметностима. | **КОМУНИКАЦИЈА** | Теме. Историјска, религијска и митолошка тема. Оригинал, копија и плагијат.<br><br>Дигитална фотографија. Кадар, селфи и аутопортрет.<br><br>Анимација. Процес креирања, стори борд.<br><br>Сцена. Обједињавање покрета, игре и звука.<br><br>Презентације. |
| | **УМЕТНОСТ ОКО НАС** | Уметност и технологија. Уметничка занимања и продукти. Савремена технологија и уметност.<br><br>Уметност око нас. Уметничка рециклажа, уметнички пројекти, хуманитарне акције... Наслеђе. |

ПРЕДМЕТ: МУЗИЧКА КУЛТУРА-7. РАЗРЕД

| | |
|---|---|
| Циљ | **Циљ** учења предмета Музичка култура је да код ученика, развијајући интересовања за музичку уметност, стваралачко и критичко мишљење, формира естетску перцепцију и музички укус, као и одговоран однос према очувању музичког наслеђа и култури свога и других народа. |
| Разред | **Седми** |
| Годишњи фонд часова | **36** |

| ИСХОДИ | ОБЛАСТ/ТЕМА | САДРЖАЈИ |
|---|---|---|

| У оквиру области/теме ученик ће бити у стању да: | | |
|---|---|---|
| – препозна врсту жичаних инструмента по изгледу и звуку;<br>– опише начин добијања тона код жичаних инструмената;<br>– повеже различите видове музичког изражавања са друштвено-историјским амбијентом у коме су настали;<br>– наведе изражајна средстава музичке уметности карактеристична за период барока и класицизма;<br>– уочи основне карактеристике музичког стваралаштва у бароку и класицизму;<br>– препозна инструмент или групу према врсти композиције у оквиру датог музичког стила;<br>– објасни како је музика повезана са другим уметностима и областима ван уметности (музика и религија; технологија записивања, штампања нота; извођачке и техничке могућности инструмената;<br>– разликује музичке форме барока и класицизма;<br>– идентификује репрезентативне музичке примере најзначајнијих представника барока и класицизма;<br>– идентификује елементе музике барока и класицизма као инспирацију у музици савременог доба;<br>– изводи музичке примере користећи глас, покрет и инструменте, самостално и у групи;<br>– користи музичке обрасце у осмишљавању музичких целина кроз певање, свирање и покрет;<br>– комуницира у групи импровизујући мање музичке целине гласом, инструментом или покретом;<br>– учествује у креирању школских приредби, догађаја и пројеката;<br>– изрази доживљај музике језиком других уметности (плес, глума, писана или говорна реч, ликовна уметност);<br>– учествује у школским приредбама | **ЧОВЕК И МУЗИКА** | <u>Барок.</u><br>Рођење опере.<br>Клаудио Монтеверди.<br>Облици вокално-инструменталне музике (ораторијум, кантата).<br>Инструментална музика: солистичко, камерно и оркестарско музицирање.<br>Инструментални облици: свита, кончерто гросо.<br>Антонио Вивалди, Јохан Себастијан Бах и Георг Фридрих Хендл.<br><br><u>Класицизам</u><br>Појам сонате и симфоније. Жанрови класичне музике – опера, црквени жанрови, симфонијска, концертантна, камерна (посебно гудачки квартет), солистичка музика. Јозеф Хајдн, Волфганг Амадеус Моцарт и Лудвиг ван Бетовен.<br><br>Развој српске црквене музике. |
| | **МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТИ** | Жичани: трзалачки и гудачки.<br>Градитељске школе.<br>Појам симфонијског оркестра<br>Српски народни музички инструменти. |
| | **СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ** | Елементи музичке изражајности: темпо, динамика, тонске боје различитих гласова и инструмената.<br>Слушање световне и духовне музике барока и класицизма.<br>Слушање вокалних, вокално-иструменталних и инструменталних композиција, домаћих и страних композитора.<br>Слушање дела традиционалне народне |

| | | |
|---|---|---|
| и манифестацијама;<br>– примењује принцип сарадње и међусобног подстицања у заједничком музицирању;<br>– понаша се у складу са правилима музичког бонтона у различитим музичким приликама;<br>– критички просуђује утицај музике на здравље;<br>– користи могућности ИКТ-а за самостално истраживање, извођење и стваралаштво. | | музике. |
| | **ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ** | Певање песама по слуху и из нотног текста (солмизацијом) самостално и у групи.<br>Певање песама у комбинацији са покретом.<br>Певање и свирање из нотног текста народних и уметничких композиција на инструментима Орфовог инструментарија и/или на другим инструментима.<br>Извођење једноставнијих музичких примера у вези са обрађеном темом.<br>Извођење (певање или свирање) једноставних ритмичких и мелодијских репрезентативних примера (одломака/тема) у стилу музике барока, класицизма. |
| | **МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО** | Креирање покрета уз музику коју ученици изводе.<br>Креирање ритмичке пратње.<br>Реконструкција музичких догађаја у стилу барока и класицизма. |

Предмет: ИСТОРИЈА-7. РАЗРЕД

| | |
|---|---|
| Циљ | **Циљ** учења Историје је да ученик, изучавајући историјске догађаје, појаве, процесе и личности, стекне знања и компетенције неопходне за разумевање савременог света, развије вештине критичког мишљења и одговоран однос |

| | |
|---|---|
| | према себи, сопственом и националном идентитету, културно-историјском наслеђу, друштву и држави у којој живи. |
| Разред | **Седми** |
| Годишњи фонд часова | **72** |

| **ИСХОДИ**<br>По завршетку разреда ученик ће бити у стању да: | **ОБЛАСТ/ТЕМА** | **САДРЖАЈИ** |
|---|---|---|
| – доводи у везу узроке и последице историјских догађаја, појава и процеса на конкретним примерима;<br>– изводи закључак о повезаности националне историје са регионалном и европском, на основу датих примера;<br>– уочава везу између развоја српске државности током новог века и савремене српске државе;<br>– сагледа значај и улогу истакнутих личности у датом историјском контексту;<br>– наведе специфичности друштвених појава, процеса, политичких идеја, ставова појединаца и група насталих у новом веку;<br>– препознаје основне карактеристике различитих идеологија;<br>– анализира процес настанка модерних нација и наводи њихове основне карактеристике;<br>– уочава утицај и улогу књижевних и уметничких дела на формирање националног идентитета у прошлости;<br>– уочава утицај историјских догађаја, појава и процеса на прилике у савременом друштву; | **ОСНОВИ ПРОУЧАВАЊА ПРОШЛОСТИ** | Основне одлике, хронолошки и просторни оквири периода од Индустријске револуције до завршетка Првог светског рата.<br>Историјски извори за изучавање периода од Индустријске револуције до завршетка Првог светског рата и њихова сазнајна вредност (материјални, писани, аудио и визуелни). |
| | **ЕВРОПА, СВЕТ, СРПСКА ДРЖАВА И НАРОД НА ПОЧЕТКУ ИНДУСТРИЈСКОГ ДОБА (до средине XIX века)** | Индустријска револуција (парна машина и њена примена; промене у друштву – јачање грађанске и појава радничке класе).<br>Политичке револуције (узроци, последице и обележја, европске монархије уочи револуција, просветитељске идеје, примери америчке и француске револуције; појмови уставности и поделе власти, Декларација о правима човека и грађанина, укидање феудализма).<br>Наполеоново доба (Наполеонова владавина, ратови, тековине, Бечки конгрес).<br>Свакодневни живот и култура (промене у начину живота).<br>Источно питање и балкански народи (политика великих сила, борба балканских народа за ослобођење).<br>Живот Срба под османском и хабзбуршком влашћу.<br>Српска револуција 1804–1835 (основна обележја, ток Првог и Другог српског устанка, последице и значај).<br>Развој модерне српске државе (аутономија Кнежевине Србије, успостава државе, оснивање образовних и културних установа).<br>Црна Гора у доба владичанства (основна обележја државног и друштвеног уређења).<br>Истакнуте личности: Џејмс Ват, Волтер, Катарина ИИ, Марија Терезија, Робеспјер, Наполеон Бонапарта, вожд Карађорђе, кнез Милош, кнегиња Љубица, Доситеј Обрадовић, Вук Караџић, прота Матеја |

| | | |
|---|---|---|
| – препознаје историјску подлогу савремених институција и друштвених појава (грађанска права, парламентаризам, уставност);<br>– анализирајући дате примере, уочава утицај научно-технолошког развоја на промене у друштвеним и привредним односима и природном окружењу;<br>– пореди положај и начин живота припадника различитих друштвених слојева и група у индустријско доба;<br>– приказује на историјској карти динамику различитих историјских појава и промена у новом веку;<br>– уочава историјске промене, поређењем политичке карте савременог света са историјским картама других епоха;<br>– пореди информације приказане на историјској карти са информацијама датим у другим симболичким модалитетима;<br>– повеже визуелне и текстуалне информације са одговарајућим историјским контекстом (хронолошки, политички, друштвени, културни);<br>– пореди различите историјске изворе и класификује их на основу њихове сазнајне вредности;<br>– анализира и процени ближе хронолошко порекло извора на основу садржаја;<br>– уочава специфичности у тумачењу одређених | | Ненадовић, Петар И и Петар ИИ Петровић Његош, Сава Текелија, митрополит Стефан Стратимировић. |
| | **ЕВРОПА, СВЕТ, СРПСКА ДРЖАВА И НАРОД У ДРУГОЈ ПОЛОВИНИ XIX ВЕКА** | Рађање модерних држава, међународни односи и кризе (револуције 1848/49 – „пролеће народа”, политичке идеје, настанак модерне Италије и Немачке, успон САД и грађански рат, борба за колоније у Африци и Азији, Персија, Индија, Кина, опадање Османског царства).<br>Промене у привреди, друштву и култури (Друга индустријска револуција, људска права и слободе – право гласа, укидање робовласништва, положај деце и жена; култура, наука, образовање, свакодневни живот).<br>Кнежевина и Краљевина Србија и њено окружење (развој државних установа и политичког живота, унутрашња и спољна политика, међународно признање – Берлински конгрес; културна и просветна политика, свакодневни живот; положај Срба под хабзбуршком и османском влашћу).<br>Истакнуте личности: Ђузепе Гарибалди, Ото фон Бизмарк, Наполеон ИИИ, краљица Викторија, Абрахам Линколн, Карл Маркс, браћа Лимијер, Алфред Нобел, кнез Александар Карађорђевић, кнез Михаило, краљ Милан, краљица Наталија и краљ Александар Обреновић, књаз Никола Петровић, Илија Гарашанин, Јован Ристић, Никола Пашић, Стојан Новаковић, патријарх Јосиф Рајачић, Катарина Ивановић, Светозар Милетић, Бењамин Калај, Алекса Шантић. |
| | **ЕВРОПА, СВЕТ, СРПСКА ДРЖАВА И НАРОД НА ПОЧЕТКУ XX ВЕКА** | Међународни односи и кризе (формирање савеза, сукоби око колонија, Руско-јапански рат, Мароканска криза, Анексиона криза, Либијски рат, балкански ратови).<br>Култура, наука и свакодневни живот (Светска изложба у Паризу, примена научних достигнућа, положај жена).<br>Краљевина Србија и њено окружење (Мајски преврат, политички живот, унутрашња и спољна политика; појава југословенства, наука, култура, свакодневни живот, положај Срба под аустроугарском и османском влашћу, Црна Гора – доношење устава, проглашење краљевине; учешће Србије и Црне Горе у балканским ратовима).<br>Велики рат (узроци и повод, савезништва и фронтови, Србија и Црна Гора у рату; |

| | | |
|---|---|---|
| историјских догађаја и појава на основу поређења извора различитог порекла;<br>– уочи пристрасност, пропаганду и стереотипе у садржајима историјских извора;<br>– употреби податке из графикона и табела у елементарном истраживању;<br>– презентује, самостално или у групи, резултате елементарног истраживања заснованог на коришћењу одабраних историјских извора и литературе, користећи ИКТ;<br>– упоређује, анализира и уочава разлике између својих и ставова других;<br>– раздваја битно од небитног у историјској нарацији;<br>– препознаје смисао и сврху неговања сећања на важне личности и догађаје из историје државе и друштва;<br>– идентификује историјске споменике у локалној средини и учествује у организовању и спровођењу заједничких школских активности везаних за развој културе сећања. | | преломнице, ток и последице рата; аспекти рата – технологија рата, пропаганда, губици и жртве, глад и епидемије; човек у рату – живот у позадини и на фронту; живот под окупацијом и у избеглиштву; Велики рат у сећању).<br>Истакнуте личности: Алберт Ајнштајн, Пјер и Марија Кири, Сигмунд Фројд, Михајло Пупин, Никола Тесла, Хенри Форд, Вилхелм ИИ, Николај ИИ Романов, Вудро Вилсон, краљ Петар и престолонаследник Александар Карађорђевић, Јован Цвијић, Надежда Петровић, Арчибалд Рајс, Милунка Савић, Флора Сендс, Радомир Путник, Степа Степановић, Живојин Мишић, Петар Бојовић, Јанко Вукотић, Драгутин Димитријевић Апис. |

Предмет: ГЕОГРАФИЈА-7. РАЗРЕД

| | |
|---|---|
| Циљ | Циљ учења Географије је да ученик појмовно и структурно овлада природно-географским, демографским, насеобинским, политичко-географским, економско-географским, интеграционим и глобалним појавама и процесима у Србији и свету уз неговање вредности мултикултуралности и патриотизма. |
| Разред | **седми** |
| Годишњи фонд часова | **72 часа** |

| **ИСХОДИ**<br>По завршетку разреда ученик ће бити у стању да: | **ОБЛАСТ / ТЕМА** | **САДРЖАЈИ** |
|---|---|---|
| – дефинише границе континента и показује на карти океане и мора којима је проучавани континент окружен и лоцира највећа острва, полуострва, мореузе, земљоузе, пролазе, ртове;<br>– проналази на карти државе проучаване регије и именује их;<br>– приказује на немој карти: континенте, океане, мора, облике разуђености обала, низије, планине, реке, језера, државе, градове;<br>– класификује облике рељефа, водне објекте и живи свет карактеристичан за наведену територију;<br>– анализира утицај географске ширине, рељефа, односа копна и мора, морских струја, вегетације и човека на климу;<br>– објашњава настанак пустиња на територији проучаваног континента;<br>– проналази податке о бројном стању становништва по континентима, регијама и одабраним државама и издваја просторне целине са највећом концентрацијом становништва у свету;<br>– укаже на узроке и последице кретања броја становника, густине насељености, природног прираштаја, миграција и специфичних структура становништва по континентима, регијама и у одабраним државама;<br>– тумачи и израђује тематске карте становништва по континентима, регијама и одабраним државама;<br>– описује узроке и последице урбанизације на различитим континентима, регијама и у одабраним државама; | **РЕГИОНАЛНА ГЕОГРАФИЈА** | Регионална географија, принципи регионализације. Хомогеност и хетерогеност географског простора. |
| | **ГЕОГРАФСКЕ РЕГИЈЕ ЕВРОПЕ** | Јужна Европа – културно-цивилизацијске тековине, етничка хетерогеност, туризам, политичка подела.<br>Државе Јужне Европе: државе бивше СФРЈ, Италија, Шпанија и Грчка – основне географске карактеристике.<br>Средња Европа – културно-цивилизацијске тековине, савремени демографски процеси, природни ресурси и економски развој, урбанизација, политичка подела.<br>Немачка – основне географске карактеристике.<br>Западна Европа – културно-цивилизацијске тековине, савремени демографски процеси, природни ресурси и економски развој, урбанизација, политичка подела.<br>Француска и Уједињено Краљевство – основне географске карактеристике.<br>Северна Европа – природни ресурси и економски развој, народи, политичка подела.<br>Норвешка – основне географске карактеристике.<br>Источна Европа – културно-цивилизацијске тековине, етничка хетерогеност, природни ресурси и економски развој, политичка подела.<br>Руска Федерација – основне географске карактеристике.<br>Европска унија – пример интеграционих процеса. |
| | **АЗИЈА** | Географски положај, границе и величина Азије.<br>Природне одлике Азије.<br>Становништво Азије.<br>Насеља Азије.<br>Привреда Азије.<br>Политичка и регионална подела.<br>Југозападна Азија – природни ресурси и економски развој, културно-цивилизацијске тековине, савремени |

| | | |
|---|---|---|
| – доведе у везу природне ресурсе са степеном економске развијености појединих регија и одабраних држава;<br>– уз помоћ географске карте објашњава специфичности појединих просторних целина и описује различите начине издвајања регија;<br>– објасни формирање политичке карте света;<br>– објашњава узроке и последице глобалних феномена као што су сиромаштво, унутрашње и спољашње миграције, демографска експлозија и пренасељеност, болести и епидемије, политичка нестабилност;<br>– доводе у везу квалитет живота становништва са природним, демографским, економским и политичко-географским одликама простора;<br>– препознаје негативне утицаје човека на животну средину настале услед специфичности развоја пољопривреде, рударства, енергетике, индустрије, саобраћаја и туризма на проучаваним континентима, регијама и у одабраним државама;<br>– анализира примере позитивног утицаја човека на животну средину у државама које улажу напоре на очувању природе и упоређује их са сличним примерима у нашој земљи;<br>– изводи закључак о могућим решењима за коришћење чистих извора енергије у државама чија се привреда заснива највише на експлоатацији нафте и угља;<br>– истражује утицај Европске уније на демографске, економске и политичке процесе у Европи и свету;<br>– описује улогу међународних организација у свету. | | демографски процеси, урбанизација, политичка подела.<br>Јужна Азија – културно-цивилизацијске тековине, савремени демографски процеси, етничка хетерогеност, урбанизација, политичка подела.<br>Југоисточна Азија – природни ресурси и економски развој, политичка подела.<br>Источна Азија – културно-цивилизацијске тековине, савремени демографски процеси, етничка хетерогеност, природни ресурси и економски развој, урбанизација, политичка подела.<br>Централна Азија – природни ресурси, политичка подела, насеља и становништво. |
| | **АФРИКА** | Географски положај, границе и величина Африке.<br>Природне одлике Африке.<br>Становништво Африке.<br>Насеља Африке.<br>Привреда Африке.<br>Политичка и регионална подела.<br>Афрички Медитеран и Сахарска Африка.<br>Подсахарска Африка**.** |
| | **СЕВЕРНА АМЕРИКА** | Географски положај, границе, величина и регионална подела Северне Америке.<br>Природне одлике Северне Америке.<br>Становништво Северне Америке.<br>Насеља Северне Америке.<br>Привреда Северне Америке.<br>Политичка подела. |
| | **ЈУЖНА АМЕРИКА** | Географски положај, границе и величина Јужне Америке.<br>Природне одлике Јужне Америке.<br>Становништво Јужне Америке.<br>Насеља Јужне Америке.<br>Привреда Јужне Америке.<br>Политичка подела. |

| | | |
|---|---|---|
| | | |
| | **АУСТРАЛИЈА И ОКЕАНИЈА** | Географски положај, границе и величина Аустралије и Океаније.<br>Природне одлике Аустралије.<br>Колонијални период и становништво Аустралије.<br>Насеља Аустралије.<br>Привреда Аустралије.<br>Океанија – основна географска обележја.<br>Политичка и регионална подела. |
| | **ПОЛАРНЕ ОБЛАСТИ** | Основне географске одлике Антарктика – откриће, назив, географски положај, природне одлике, природни ресурси и научна истраживања.<br>Основне географске одлике Арктика – откриће, назив, географски положај, природне одлике, природни ресурси и савремена научна истраживања. |

ПРЕДМЕТ: ФИЗИКА-7. РАЗРЕД

| | |
|---|---|
| Циљ | **Циљ** учења Физике јесте да ученици стекну базичну језичку и научну писменост, оспособе се да решавају проблеме и задатке у новим и непознатим ситуацијама, образложе своје мишљење у оквиру дискусије, упознају природне појаве и основне природне законе и њихову примену у свакодневном животу, развију мотивисаност за учење и напредују ка достизању одговарајућих образовних стандарда. |
| Разред | **седми** |
| Годишњи фонд часова | **72 часа** |

| **ИСХОДИ**<br>По завршетку разреда ученик ће бити у стању да: | **ОБЛАСТ/ ТЕМА** | **САДРЖАЈИ** |
|---|---|---|
| – разликује скаларне и векторске физичке величине;<br>– користи и анализира резултате мерења различитих физичких величина и | **СИЛА И КРЕТАЊЕ** | Сила као узрок промене брзине тела. Појам убрзања.<br>Успостављање везе између силе, масе тела и убрзања. Други Њутнов закон.<br>Динамичко мерење силе. |

| | | |
|---|---|---|
| приказује их табеларно и графички;<br>– анализира зависност брзине и пређеног пута од времена код праволинијских кретања са сталним убрзањем;<br>– примени Њутнове законе динамике на кретање тела из окружења;<br>– покаже од чега зависи сила трења и на основу тога процени како може променити њено деловање;<br>– демонстрира појаве: инерције тела, убрзаног кретања, кретање тела под дејством сталне силе, силе трења и сила акције и реакције на примерима из окружења;<br>– самостално изведе експеримент из области кинематике и динамике, прикупи податке мерењем, одреди тражену физичку величину и објасни резултате експеримента;<br>– покаже врсте и услове равнотеже чврстих тела на примеру из окружења;<br>– наводи примере простих машина које се користе у свакодневном животу;<br>– прикаже како сила потиска утиче на понашање тела потопљених у течност и наведе услове пливања тела на води;<br>– повеже појмове механички рад, енергија и снага и израчуна рад силе теже и рад силе трења;<br>– разликује кинетичку и потенцијалну енергију тела и повеже њихове промене са извршеним радом;<br>– демонстрира важење закона одржања енергије на примерима из окружења;<br>– решава квалитативне, квантитативне и графичке задатке (кинематика и динамика кретања тела, трење, равнотежа полуге, | | Међусобно деловање два тела – силе акције и реакције. Трећи Њутнов закон. Примери<br><br>Равномерно променљиво праволинијско кретање. Интензитет, правац и смер брзине и убрзања.<br><br>Тренутна и средња брзина тела.<br><br>Зависност брзине и пута од времена при равномерно променљивом праволинијском кретању.<br><br>Графичко представљање зависности брзине тела од времена код равномерно променљивог праволинијског кретања.<br><br><u>*Демонстрациони огледи*</u>:<br>– Илустровање инерције тела помоћу папира и тега.<br>– Кретање куглице низ Галилејев жљеб.<br>– Кретање тела под дејством сталне силе.<br>– Мерење силе динамометром.<br>– Илустровање закона акције и реакције помоћу динамометара и колица, колица са опругом и других огледа (реактивно кретање балона и пластичне боце).<br><br>***Лабораторијске вежбе***<br><br>**1.** Одређивање сталног убрзања при кретању куглице низ жљеб.<br><br>**2.** Провера Другог Њутновог закона помоћу покретног тела (колица) или помоћу Атвудове машине. |
| | **КРЕТАЊЕ ТЕЛА ПОД ДЕЈСТВОМ СИЛЕ ТЕЖЕ. СИЛЕ ТРЕЊА** | Убрзање при кретању тела под дејством силе теже. Галилејев оглед.<br><br>Слободно падање тела, бестежинско стање. Хитац навише и хитац наниже.<br><br>Силе трења и силе отпора средине (трење мировања, клизања и котрљања). Утицај ових сила на кретање тела.<br><br><u>*Демонстрациони огледи*</u>:<br>– Слободно падање тела различитих облика и маса (Њутнова цев, слободан пад везаних новчића…).<br>– Падање тела у разним срединама. |

| | | |
|---|---|---|
| сила потиска, закони одржања...);<br>– разликује појмове температуре и количине топлоте и прикаже различите механизме преноса топлоте са једног тела на друго;<br>– анализира промене стања тела (димензија, запремине и агрегатног стања) приликом грејања или хлађења;<br>– наведе методе добијања топлотне енергије и укаже на примере њеног рационалног коришћења. | | – Бестежинско стање тела (огледи са динамометром, с два тега и папиром између њих, са пластичном чашом која има отвор на дну и напуњена је водом).<br>– Трење на столу, косој подлози и сл.<br>– Мерење силе трења помоћу динамометра.<br>***Лабораторијске вежбе***<br>**1.** Одређивање убрзања тела које слободно пада.<br>**2.** Одређивање коефицијента трења клизања. |
| | **РАВНОТЕЖА ТЕЛА** | Деловање две силе на тело, појам резултујуће силе кроз различите примере слагања сила. Разлагање сила.<br>Појам и врсте равнотеже тела. Полуга, момент силе. Равнотежа полуге и њена примена.<br>Сила потиска у течности и гасу. Архимедов закон и његова примена. Пливање и тоњење тела.<br>*Демонстрациони огледи*:<br>– Врсте равнотеже помоћу лењира или штапа.<br>– Равнотежа полуге.<br>– Услови пливања тела (тегови и стаклена посуда на води, Картезијански гњурац, суво грожђе у минералној води, свеже јаје у води и воденом раствору соли, мандарина са кором и без коре у води, пливање коцке леда на води…).<br>***Лабораторијска вежба***<br>**1.** Одређивање густине чврстог тела применом Архимедовог закона. |
| | **МЕХАНИЧКИ РАД И ЕНЕРГИЈА. СНАГА** | Механички рад. Рад силе. Рад силе теже и силе трења.<br>Квалитативно увођење појма механичке енергије тела. Кинетичка енергија тела. Потенцијална енергија. Гравитациона потенцијална енергија тела. |

| | | |
|---|---|---|
| | | Веза између промене механичке енергије тела и извршеног рада. Закон о одржању механичке енергије.<br><br>Снага. Коефицијент корисног дејства.<br><br><u>*Демонстрациони огледи*</u>:<br><br>– Илустровање рада утрошеног на савладавање силе трења при клизању тела по различитим подлогама, уз коришћење динамометра.<br><br>– Коришћење потенцијалне енергије воде или енергије надуваног балона за вршење механичког рада.<br><br>– Примери механичке енергије тела. Закон о одржању механичке енергије (Галилејев жљеб; математичко клатно; тег са опругом)<br><br>***Лабораторијске вежбе***<br><br>**1**. Одређивање рада силе под чијим дејством се тело креће по различитим подлогама.<br><br>**2.** Провера закона одржања механичке енергије помоћу колица. |
| | **ТОПЛОТНЕ ПОЈАВЕ** | Честични састав супстанције: молекули и њихово хаотично кретање.<br><br>Топлотно ширење тела. Појам и мерење температуре.<br><br>Унутрашња енергија и температура.<br><br>Количина топлоте. Специфични топлотни капацитет. Топлотна равнотежа.<br><br>Агрегатна стања супстанције.<br><br><u>*Демонстрациони огледи*</u>:<br><br>– Дифузија и Брауново кретање.<br><br>– Ширење чврстих тела, течности и гасова (надувани балон на стакленој посуди - флаши и две посуде са хладном и топлом водом, Гравесандов прстен, издужење жице, капилара...).<br><br>***Лабораторијска вежба***<br><br>**1.** Мерење температуре мешавине топле и хладне воде после успостављања топлотне равнотеже. |

Предмет: МАТЕМАТИКА-7. РАЗРЕД

| | |
|---|---|
| Циљ | Циљ наставе математике у основној школи је да ученици овладавајући концептима, знањима и вештинама, развије основе апстрактног и критичког мишљења, позитивне ставове према математици, способност комуникације математичким језиком и писмом и примени стечена знања и вештине у даљем школовању и решавању проблема из свакодневног живота, као и да формира основ за даљи развој математичких појмова. |
| Разред | **Седми** |
| Годишњи фонд часова | **144** |

| **ИСХОДИ**<br>По завршетку разреда ученик ће бити у стању да: | **ОБЛАСТ/ ТЕМА** | **САДРЖАЈИ** |
|---|---|---|
| израчуна степен реалног броја и квадратни корен потпуног квадрата и примени одговарајућа својства операција<br>одреди бројевни вредност једноставног израза са реалним бројевима<br>на основу реалног проблема састави и израчуна вредност једноставног бројевног израза са реалним бројевима<br>одреди приближну вредност реалног броја и процени апсолутну грешку<br>нацрта график функције y=kx,k∈R\{0}<br>примени продужену пропорцију у реалним ситуацијама | Реални бројеви | квадрат рационалног броја<br>решавање једначине x^2=a<br>постојање ирационалних бројева (x^2=2)<br>реални бројеви и бројевна права<br>квадратни корен, једнакост √(a^2 )=\|a\|<br>децимални запис реалног броја; приближна вредност реалног броја; апсолутна грешка<br>основна својства операција са реалним бројевима<br>фунцкија директне пропорционалности y=kx,k∈R\{0}<br>продужена пропорција |
| – примени Питагорину теорему у рачунским и конструктивним задацима | Питагорина теорема | Питагорина теорема (директна и обрнута); важније примене Питагорине теореме<br>Конструкција тачака на бројевној правој које одговарају бројевима √2,√3,√5<br>Растојање између две тачке у координатном систему |
| - трансформише збир, разлику и производ полинома<br>- примени формуле за разлику квадрата и квадрат бинома<br>- растави полином на чиниоце (користећи дистрибутивни закон и формуле за квадрат бионома и разлику квадрата)<br>- примени трансформације полинома на решавање једначина | **Цели алгебарски изрази** | – степен чији је изложилац природаб број; степен декадне јединице чији је изложилац цео број; операције са степенима; степен производа, количника и степена<br>– алгебарски изрази; полиноми и операције (мономи, сређени облик, трансформације збира, разлике и производа полинома у сређени облик |

| | | |
|---|---|---|
| | | полинома); квадрат биниома и разлика квадрата<br>– растављање полинома на чиниоце коришћењем дистрибутивног закона, формуле за квадрат бинома и разлику квадрата |
| - примени својства страница, углова и дијагонала многоугла<br>- израчуна површину многоугла користећи обрасце или разложиву једнакост | Многоугао | – појам и врсте многоглова<br>– збир углова многоугла; број дијагонала многоугла; правилни многоуглови (појам, својства, конструкције)<br>– обим и површина многоугла<br>– тежишна дуж, ортоцентар и тежиште троугла<br>– сложеније примене ставова подударности |
| – конструише ортоцентар и тежиште троугла<br>– примени ставове подударности при доказивању једноставних тврђења и у конструктивним задацима<br>– примени својства централног и периферијског угла у кругу<br>– израчуна обим и површину круга о његових делова<br>– преслика дати геометријски објекат ротацијом | Круг | централни и периферијски угао у кругу<br>обим круга, број π, дужина кружног лука<br>површина круг, кружног исечка и кружног прстена<br>ротација |
| – одређује средњу вредност, медијану и мод | Обрада података | средња вредност, медијана и мод |

ПРЕДМЕТ: БИОЛОГИЈА-7. РАЗРЕД

| | |
|---|---|
| Циљ | Циљ учења Биологије је да ученик, изучавањем биолошких процеса и живих бића у интеракцији са животном средином, разуме значај биолошке разноврсности и потребу за одрживим развојем и развије одговоран однос према себи и природи. |
| Разред | **седми** |
| Годишњи фонд часова | **72 часа** |

**Кључни појмови садржаја:** правила наслеђивања особина, принципи грађе и функције, систематика, докази еволуције, структура популације, адаптације, мреже исхране, вируси, уравнотежена исхрана, прва помоћ, адолесценција, животне области, заштита биодиверзитет

| **ИСХОДИ**<br>По завршетку разреда ученик ће бити у стању да: | **ОБЛАСТ/ТЕМА** | **САДРЖАЈИ**<br>ПРЕПОРУЧЕНИ |
|---|---|---|
| – прикупи и анализира податке о животним циклусима почевши од оплођења;<br>– упореди бесполно и полно размножавање;<br>– идентификује разлике између митозе и мејозе на основну промене броја хромозома и њихове улоге у развићу и репродукцији;<br>– одреди однос између гена и хромозома и основну улогу генетичког материјала у ћелији;<br>– шематски прикаже наслеђивање пола и других особина према првом Менделовом правилу;<br>– одреди положај организма на дрвету живота на основу прикупљених и анализираних информација о његовој грађи;<br>– упореди организме на различитим позицијама на „дрвету живота“ према начину на који обављају животне процесе;<br>– користи микроскоп за посматрање грађе гљива, биљних и животињскихткива;<br>– разврста организме према задатим критеријумима применом дихотомих кључева;<br>– повеже принципе систематике са филогенијом и еволуцијом на основу данашњих и изумрлих врста – фосила;<br>– идентификује основне односе у биоценози на задатим примерима;<br>– илуструје примерима однос између еколошких фактора и ефеката природне селекције;<br>– упореди прикупљене податке о изабраној врсти и њеној бројности на различитим стаништима;<br>– повеже утицај абиотичких чинилаца у одређеној животној области – биому са животним формама које га насељавају; | **НАСЛЕЂИВАЊЕ И ЕВОЛУЦИЈА** | Улога и значај једра у метаболизму ћелије. Деоба ћелије (хромозоми, настајање телесних и полних ћелија).<br>ДНК и појам гена (алел, генотип, фенотип)<br>Прво Менделово правило, крвне групе, трансфузија и трансплантација.<br>Наслеђивање пола.<br>Наследне болести.<br>Животни циклуси биљака и животиња.<br>Смена генерација. Једнополни и двополни организми. Значај и улога полног размножавања. |
| | **ЈЕДИНСТВО ГРАЂЕ И ФУНКЦИЈЕ КАО ОСНОВА ЖИВОТА** | Основни принципи организације живих бића. Појам симетрије – типични примери код једноћелијских и вишећелијских организама; биолошки значај.<br>Симетрија, цефализација и сегментација код животиња.<br>Присуство/одсуство биљних органа, (симетрија и сегментација код биљака).<br>Ћелије са специфичном функцијом: мишићне, крвне, нервне, ћелије затварачице...<br>Грађа и улога ткива, органа, органских система и значај за функционисање организма.<br>Компаративни преглед грађе главних група биљака, гљива и животиња – сличности и разлике у обављању основних животних процеса на методски одабраним представницима. |
| | **ПОРЕКЛО И РАЗНОВРСНОСТ ЖИВОТА** | Основни принципи систематике (Карл Лине, биномна номенклатура). Приказ разноврсности живота кроз основне систематске категорије до нивоа кола и класе.<br>Докази еволуције, фосили и тумачење филогенетских низова (предачке и потомачке форме, прелазни фосили). |
| | **ЖИВОТ У ЕКОСИСТЕМУ** | Састав и структура популација.<br>Популациона динамика (природни прираштај и миграције).<br>Абиотички фактори и биотички односи као чиниоци природне селекције (адаптације).<br>Мреже исхране. Животне области.<br>Конвергенција и дивергенција животних форми. |

| | | |
|---|---|---|
| – анализира разлику између сличности и сродности организама на примерима конвергенције и дивергенције;<br>– идентификује трофички ниво организма у мрежи исхране;<br>– предложи акције заштите биодиверзитета и учествује у њима;<br>– анализира задати јеловник са аспекта уравнотежене и разноврсне исхране;<br>– идентификује поремећаје исхране на основу типичних симптома (гојазност, анорексија, булимија);<br>– планира време за рад, одмор и рекреацију;<br>– доведе у везу измењено понашање људи са коришћењем психоактивних супстанци;<br>– аргументује предности вакцинације;<br>– примени поступке збрињавања лакших облика крварења;<br>– расправља о различитости међу људима са аспекта генетичке варијабилности, толеранције и прихватања различитости. | | Заштита природе. Заштита биодиверзитета. |
| | **ЧОВЕК И ЗДРАВЉЕ** | Примери наследних болести.<br>Особине и грађа вируса. Болести изазване вирусима.<br>Имунитет, вакцине.<br>Пулс и крвни притисак.<br>Прва помоћ: повреде крвних судова (практичан рад).<br>Принципи уравнотежене исхране и поремећаји у исхрани.<br>Значај правилног чувања, припреме и хигијене намирница; тровање храном.<br>Промене у адолесценцији.<br>Здрави стилови живота (сан, кондиција, итд).<br>Последице болести зависности – наркоманија. |

ПРЕДМЕТ: ХЕМИЈА-7. РАЗРЕД

| | |
|---|---|
| Циљ | **Циљ** учења Хемије је да ученик развије систем основних хемијских појмова и вештине за правилно руковање лабораторијским посуђем, прибором и супстанцама, да се оспособи за примену стеченог знања и вештина за решавање проблема у свакодневном животу и наставку образовања, да развије способности апстрактног и критичког мишљења, способности за сарадњу и тимски рад, и одговоран однос према себи, другима и животној средини. |
| Разред | **седми** |
| Годишњи фонд часова | **72 часа** |

| **ИСХОДИ**<br><br>По завршетку разреда ученик ће бити у стању да: | **ОБЛАСТ/ТЕМА** | **САДРЖАЈИ** |
|---|---|---|

| | | |
|---|---|---|
| – идентификује и објашњава појмове који повезују хемију са другим наукама и различитим професијама, и принципима одрживог развоја;<br>– правилно рукује лабораторијским посуђем, прибором и супстанцама, и показује одговоран однос према здрављу и животној средини;<br>– експериментално појединачно и у групи испита, опише и објасни физичка и хемијска својства супстанци, и физичке и хемијске промене супстанци;<br>– повезује физичка и хемијска својства супстанци са применом у свакодневно животу и различитим професијама;<br>– налази потребне информације у различитим изворима користећи основну хемијску терминологију и симболику;<br>– објашњава основну разлику између хемијских елемената и једињења, и препознаје примере хемијских елемената и једињења у свакодневном животу;<br>– објашњава по чему се разликују чисте супстанце од смеша и илуструје то примерима;<br>– разликује хомогене и хетерогене смеше, наводи примере из свакодневног живота и раздваја састојке смеша;<br>– представља структуру атома, молекула и јона помоћу модела, хемијских симбола и формула;<br>– повезује распоред електрона у атому елемента с положајем елемента у Периодном систему | **ХЕМИЈА КАО ЕКСПЕРИМЕНТАЛНА НАУКА И ХЕМИЈА У СВЕТУ ОКО НАС** | Предмет изучавања хемије. Везе између хемије и других наука. Примена хемије у различитим делатностима и свакодневном животу.<br>Супстанца. Врсте супстанци: хемијски елементи, хемијска једињења и смеше.<br>**<u>Демонстрациони огледи:</u>** демонстрирање узорака елемената, једињења и смеша. |
| | **ХЕМИЈСКА ЛАБОРАТОРИЈА** | Хемијска лабораторија и експеримент. Лабораторијско посуђе и прибор.<br>Физичка и хемијска својства супстанци.<br>Физичке и хемијске промене супстанци.<br>**<u>Демонстрациони огледи:</u>** демонстрирање правилног руковања лабораторијским посуђем и прибором, и правилног извођења основних лабораторијских техника рада; испитивање физичких и хемијских својстава и промена супстанци.<br>**Лабораторијска вежба И:** основне лабораторијске технике рада: мешање, уситњавање и загревање супстанци.<br>**Лабораторијска вежба ИИ:** физичка својства супстанци, мерење масе, запремине и температуре супстанце.<br>**Лабораторијска вежба ИИИ**: физичке и хемијске промене супстанци. |
| | **АТОМИ И ХЕМИЈСКИ ЕЛЕМЕНТИ** | Атоми хемијских елемената. Хемијски симболи.<br>Грађа атома: атомско језгро и електронски омотач.<br>Атомски и масени број, изотопи.<br>Распоред електрона по нивоима у атомима елемената.<br>Периодни систем елемената (ПСЕ), закон периодичности и веза између броја и распореда електрона по нивоима у атомима елемената и положаја елемената у ПСЕ.<br>Племенити гасови. Својства и примена. |

| | | |
|---|---|---|
| елемената и својствима елемента;<br>– разликује хемијске елементе и једињења на основу хемијских симбола и формула;<br>– разликује типове хемијских веза, препознаје тип хемијске везе у супстанцама и повезује са својствима тих супстанци;<br>– објасни процес растварања супстанце и квантитативно значење растворљивости супстанце;<br>– изводи израчунавања у вези с масеним процентним саставом раствора;<br>– напише једначине хемијских реакција и објасни њихово квалитативно и квантитативно значење;<br>– квантитативно тумачи хемијске симболе и формуле користећи појмове релативна атомска и молекулска маса, количина супстанце и моларна маса;<br>– опише и објасни физичка и хемијска својства водоника и кисеоника;<br>– разликује оксиде, киселине, хидроксиде и соли на основу хемијске формуле и назива, и опише основна својства ових класа једињења;<br>– индикаторима испита и на pH скали процени киселост раствора;<br>– тумачи ознаке са амбалаже супстанци/комерцијалних производа. | | **Демонстрациони огледи:** формулисање претпоставке о честичној грађи супстанци.<br>**Вежба ИВ:** одређивање валентног нивоа и броја валентних електрона. |
| | **МОЛЕКУЛИ ЕЛЕМЕНАТА И ЈЕДИЊЕЊА, ЈОНИ И ЈОНСКА ЈЕДИЊЕЊА** | Ковалентна веза: молекули елемената и молекули једињења. Атомска и молекулска кристална решетка. Јонска веза и јонска кристална решетка.<br>Валенца. Хемијске формуле и називи.<br>**Демонстрациони огледи:** својства супстанци са ковалентном и јонском везом.<br>**Лабораторијска вежба В:** упоређивање својстава супстанци са јонском и супстанци са ковалентном везом. |
| | **ХОМОГЕНЕ И ХЕТЕРОГЕНЕ СМЕШЕ** | Смеше: хомогене и хетерогене. Раствори – хомогене смеше. Растварање и растворљивост. Вода и ваздух – хомогене смеше у природи.<br>Масени процентни састав смеша. Раздвајање састојака смеша: декантовање, цеђење и одвајање помоћу магнета.<br>**Демонстрациони огледи:** састав и својства смеша; раствори и њихова својства; растворљивост; незасићени, засићени и презасићени раствори; раздвајање састојака смеша.<br>**Лабораторијска вежба ВИ:** испитивање растворљивости супстанци.<br>**Лабораторијска вежба ВИИ:** раздвајање састојака смеша: декантовање, цеђење и одвајање помоћу магнета. |
| | **ХЕМИЈСКЕ РЕАКЦИЈЕ И ХЕМИЈСКЕ ЈЕДНАЧИНЕ** | Хемијске реакције. Закон о одржању масе. Хемијске једначине.<br>**Демонстрациони огледи:** мерење и упоређивање укупне масе супстанци пре и после хемијске реакције у отвореном и затвореном реакционом систему.<br>**Вежба ВИИИ:** састављање једначина хемијских реакција. |

| | | |
|---|---|---|
| | **ИЗРАЧУНАВАЊА У ХЕМИЈИ** | Релативна атомска и релативна молекулска маса.<br>Количина супстанце и мол. Моларна маса.<br>Закон сталних односа маса.<br>Масени процентни састав једињења. Израчунавања на основу једначина хемијских реакција.<br>**Лабораторијска вежба ИХ:** мерење масе супстанце и израчунавање моларне масе и количине супстанце. |
| | **ВОДОНИК И КИСЕОНИК, И ЊИХОВА ЈЕДИЊЕЊА. СОЛИ** | Водоник.<br>Кисеоник. Оксидација, сагоревање и корозија.<br>Оксиди: хемијске формуле, називи и основна својства.<br>Киселине: хемијске формуле, називи и основна својства.<br>Хидроксиди (базе): хемијске формуле, називи и основна својства.<br>Мера киселости раствора: пХ-скала.<br>Неутрализација – хемијска реакција киселина и хидроксида (база).<br>Соли: формуле и називи.<br>**Демонстрациони огледи:** испитивање кисело-базних својстава раствора помоћу индикатора; реакција неутрализације.<br>**Лабораторијска вежба Х:** испитивање кисело-базних својстава раствора помоћу индикатора. |

Предмет: ТЕХНИКА И ТЕХНОЛОГИЈА-7. РАЗРЕД

| | |
|---|---|
| Циљ | **Циљ** учења Технике и технологије је да ученик развије техничко-технолошку писменост, да изгради одговоран однос према раду и производњи, животном и радном окружењу, коришћењу техничких и технолошких ресурса, стекне бољи увид у сопствена професионална интересовања и поступа предузимљиво и иницијативно. |
| Разред | **седми** |
| Годишњи фонд часова | **72 часа** |

| ИСХОДИ | ОБЛАСТ/ТЕМА | САДРЖАЈИ |
|---|---|---|
| – повеже развој машина и њихов допринос подизању квалитета живота и рада;<br>– повеже ергономију са здрављем и конфором људи при употреби техничких средстава;<br>– анализира да ли је коришћење одређене познате технике и технологије у складу са очувањем животне средине;<br>– истражи могућности смањења трошкова енергије у домаћинству;<br>– разликује врсте транспортних машина;<br>– повезује занимања у области машинства са сопственим интересовањима;<br>– повеже подсистеме код возила друмског саобраћаја са њиховом улогом;<br>– провери техничку исправност бицикла;<br>– демонстрира поступке одржавања бицикла или мопеда;<br>– самостално црта скицом и техничким цртежом предмете користећи ортогонално и просторно приказивање;<br>– користи CAD технологију за креирање техничке документације;<br>– образложи предности употребе 3D штампе у изради тродимензионалних модела и макета; | **ЖИВОТНО И РАДНО ОКРУЖЕЊЕ** | Појам, улога и развој машина и механизама.<br><br>Потрошња енергије у домаћинству и могућности уштеде.<br><br>Утицај дизајна и правилне употребе техничких средстава на здравље људи.<br><br>Зависност очувања животне средине од технологије.<br><br>Професије (занимања) у области машинства. |
| | **САОБРАЋАЈ** | Машине спољашњег и унутрашњег транспорта.<br><br>Подсистеми код возила друмског саобраћаја (погонски, преносни, управљачки, кочиони).<br><br>Исправан бицикл/мопед као битан предуслов безбедног учешћа у саобраћају. |

| | | |
|---|---|---|
| – управља моделима користећи рачунар;<br>– објасни улогу основних компоненти рачунара, таблета, паметних телефона и осталих савремених ИКТ уређаја;<br>– аргументује значај рационалног коришћења расположивих ресурса на Земљи;<br>– идентификује материјале који се користе у машинству и на основу њихових својстава процењује могућност примене;<br>– користи прибор за мерење у машинству водећи рачуна о прецизности мерења;<br>– врши операције обраде материјала који се користе у машинству, помоћу одговарајућих алата, прибора и машина и примени одговарајуће мере заштите на раду;<br>– објасни улогу одређених елемената машина и механизама на једноставном примеру;<br>– образложи значај примене савремених машина у машинској индустрији и предности роботизације производних процеса;<br>– објасни основе конструкције робота;<br>– класификује погонске машине – моторе и повеже их са њиховом применом;<br>– самостално/тимски истражи и реши задати проблем у оквиру пројекта;<br>– изради производ у складу са принципима безбедности на раду;<br>– тимски представи идеју, потупак израде и производ;<br>– креира рекламу за израђен производ;<br>– врши е-коресподенцију у складу са правилима и препорукама са циљем унапређења продаје;<br>– процењује свој рад и рад других на основу постављених критеријума (прецизност, педантност и сл.). | **ТЕХНИЧКА И ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ** | Специфичности техничких цртежа у машинству.<br><br>Ортогонално и просторно приказивање предмета.<br><br>Коришћење функција и алата програма за CAD.<br><br>Употреба 3D штампе у изради тродимензионалних модела и макета.<br><br>Основне компоненте ИКТ уређаја.<br><br>Управљање и контрола коришћењем рачунарске технике и интерфејса. |
| | **РЕСУРСИ И ПРОИЗВОДЊА** | Рационално коришћење ресурса на Земљи и очување и заштита животне средине.<br><br>Материјали у машинству (пластика, метали, легуре и др.).<br><br>Мерење и контрола – појам и примена мерних средстава (мерила).<br><br>Технологија обраде материјала у машинству (обрада материјала са и без скидања струготине, савремене технологије обраде).<br><br>Елементи машина и механизама (елементи за везу, елементи за пренос снаге и кретања, специјални елементи).<br><br>Производне машине: врсте, принцип рада, појединачна и серијска производња. |

| | | |
|---|---|---|
| | | Појам, врсте, намена и конструкција робота (механика, погон и управљање).<br><br>Погонске машине – мотори (хидраулични, пнеуматски, топлотни).<br><br>Моделовање погонских машина и/или школског мини робота. |
| | **КОНСТРУКТОРСКО МОДЕЛОВАЊЕ** | Проналажење информација, стварање идеје и дефинисање задатка.<br><br>Самосталан/тимски рад на пројекту.<br><br>Израда техничке документације изабраног модела ручно или уз помоћ рачунарских апликација.<br><br>Реализација пројекта – израда модела коришћењем алата и машина у складу са принципима безбедности на раду.<br><br>Представљање идеје, поступака израде и производа.<br><br>Процена сопственог рада и рада других на основу постављених критеријума.<br><br>Употреба електронске коресподенције са циљем унапређења производа.<br><br>Одређивање оквирне цене трошкова и вредност израђеног модела.<br><br>Креирање рекламе за израђен производ. |

ПРЕДМЕТ: ИНФОРМАТИКА И РАЧУНАРСТВО-7. РАЗРЕД

| | |
|---|---|
| Циљ | **Циљ** учења Информатике и рачунарства је оспособљавање ученика за управљање информацијама, безбедну комуникацију у дигиталном окружењу, креирање дигиталних садржаја и рачунарских програма за решавање различитих проблема у друштву које се развојем дигиталних технологија брзо мења. |
| Разред | **седми** |
| Годишњи фонд часова | **72 часа** |

| **ИСХОДИ**<br>По завршетку разреда ученик ће бити у стању да: | **ОБЛАСТ/ТЕМА** | **САДРЖАЈИ** |
|---|---|---|
| – разликује визуелну презентацију и логичку структуру текста;<br>– користи алате за стилско обликовање документа и креирање прегледа садржаја у програму за обраду текста;<br>– објасни принципе растерске и векторске графике и модела приказа боја;<br>– креира растерску слику у изабраном програму;<br>– креира векторску слику у изабраном програму;<br>– користи алате за уређивање и трансформацију слике;<br>– креира гиф анимацију;<br>– креира видео-запис коришћењем алата за снимање екрана;<br>– разликује појмове URL, DNS, IP адреса;<br>– објасни појмове хипервеза и хипертекст;<br>– креира, форматира и шаље електронску пошту;<br>– обавља електронску комуникацију на сигуран, етички одговоран и безбедан начин водећи рачуна о приватности;<br>– препозна непримерени садржај, нежељене контакте и адекватно се заштити;<br>– сараднички креира и дели документе у облаку водећи рачуна | **ИКТ** | Обележавање логичке структуре и генерисање прегледа садржаја текстуалног документа.<br>Карактеристике рачунарске графике (пиксел, резолуција, RGB и CMYK модели приказа боја, растерска и векторска графика).<br>Рад у програму за растерску графику.<br>Рад у програму за векторску графику.<br>Израда гиф анимација.<br>Коришћење алата за снимање екрана. |
| | **ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ** | URL, DNS, IP адреса.<br>Хипервеза и хипертекст.<br>Електронска пошта, креирање налога, слање и пријем поште.<br>Електронска пошта (контакти, безбедност, нежељена пошта).<br>Рад на дељеним документима (текстуалним документима / презентацијама /упитницима...) у облаку. |

| | | |
|---|---|---|
| о одговарајућим нивоима приступа;<br>– подешава хипервезе према делу садржаја, другом документу или веб локацији;<br>– уз помоћ програмске библиотеке текстуалног програмског језика исцртава елементе 2Д графике;<br>– употребљава петље и генератор насумичних бројева за исцртавање сложенијих облика;<br>– планира, опише и имплементира решење једноставног проблема;<br>– проналази и отклања грешке у програму;<br>– сарађује са осталим члановима групе у свим фазама пројектног задатка:<br>– креира, уређује и структурира дигиталне садржаје који комбинују текст, слике, линкове, табеле и анимације;<br>– креира рачунарске програме који доприносе решавању пројектног задатка;<br>– поставља резултат свог рада на Интернет ради дељења са другима уз помоћ наставника;<br>– вреднује своју улогу у групи при изради пројектног задатка и активности за које је био задужен. | **РАЧУНАРСТВО** | Рад са изабраним текстуалним програмским језиком у области 2Д графике.<br>Основне карактеристике изабране графичке библиотеке.<br>Методе за исцртавање основних геометријских облика.<br>Подешавање боја и положаја објеката.<br>Примена петљи и случајно генерисаних вредности на исцртавање геометријских облика. |
| | **ПРОЈЕКТНИ ЗАДАТАК** | Фазе пројектног задатка од израде плана до представљања решења.<br>Израда пројектног задатка у корелацији са другим предметима.<br>Вредновање резултата пројектног задака. |

Предмет: ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ-7. РАЗРЕД

| | |
|---|---|
| Назив предмета | **ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ** |
| Циљ | **Циљ** учења Физичког и здравственог васпитања је да ученик унапређује физичке способности, моторичке вештине и знања из области физичке и здравствене културе, ради очувања здравља и примене правилног и редовног физичког вежбања у савременим условима живота и рада. |
| Разред | **Седми** |
| Годишњи фонд часова | **108 часова** |

<table>
<tr><th>ИСХОДИ<br><br>По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:</th><th>ОБЛАСТ/ТЕМА</th><th colspan="2">САДРЖАЈИ</th></tr>
<tr><td rowspan="3">– примени комплексе простих и општеприпремних вежби одговарајућег обима и интензитета у самосталном вежбању;<br>– сврсисходно користи научене вежбе у спорту, рекреацији и различитим ситуацијама;<br>– упоређује и анализира сопствене резултате са тестирања уз помоћ наставника са вредностима за свој узраст;<br>– примени достигнути ниво усвојене технике кретања у игри, спорту и свакодневном животу;<br>– примени атлетске дисциплине у складу са правилима;<br>– развија своје моторичке способности применом вежбања из атлетике;<br>– одржава равнотежу у различитим кретањима, изводи ротације тела;<br>– примени вежбања из гимнастике за развој моторичких способности;<br>– изведе елементе одбојкашке технике;<br>– примени основна правила одбојке;<br>– користи елементе технике у игри;<br>– примени основне тактичке елементе спротских игара;<br>– учествује на такмичењима између одељења;</td><td>ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ</td><td colspan="2">Основни садржаји<br>Вежбе за развој снаге.<br>Вежбе за развој гипкости.<br>Вежбе за развој аеробне издржљивости.<br>Вежбе за развој брзине.<br>Вежбе за развој координације.<br>Примена националне батерије тестова за праћење физичког развоја и моторичких способности.</td></tr>
<tr><td rowspan="2">МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ СПОРТ И СПОРТСКЕ ДИСЦИПЛИНЕ</td><td>Атлетика</td><td>Основни садржаји<br>Техника спринтерског трчања.<br>Истрајно трчање – припрема за крос.<br>Техника штафетног трчања<br>Скок удаљ.<br>Бацања кугле.<br>Скок увис.<br>Бацање „вортекс-а“.<br>Проширени садржаји<br>Скок увис (леђна техника).<br>Тробој.</td></tr>
<tr><td>Спортска гимнастика</td><td>Основни садржаји:<br>Вежбе и комбинације вежби карактеристичних за поједине справе:<br>Тло<br>Прескок<br>Трамполина<br>Вратило<br>Двовисински разбој<br>Паралелни разбој<br>Кругови<br>Коњ са хватаљкама</td></tr>
</table>

| | | | |
|---|---|---|---|
| – изведе кретања у различитом ритму;<br>– игра народно коло;<br>– изведе основне кораке плеса из народне традиције других култура;<br>– изведе кретања, вежбе и саставе уз музичку пратњу;<br>– преплива 25 m техником краула, леђног краула и прсном техником;<br>– процени своје способности и вештине у води;<br>– скочи у воду на ноге и на главу;<br>– рони у дужину у складу са својим могућностима;<br>– поштује правила понашања у води, и око водене средине;<br>– уочи ризичне ситуације у води и око ње;<br>– вреднује утицај примењених вежби на организам;<br>– процени ниво сопствене дневне физичке активности;<br>– користи различите вежбе за побољшање својих физичких способности;<br>– процени последице недовољне физичке активности;<br>– примени мере безбедности у вежбању у школи и ван ње;<br>– одговорно се односи према објектима, справама и реквизитима;<br>– примени и поштује правила игара у складу са етичким нормама;<br>– примерено се понаша као учесник или | | | Греда.<br>**Проширени садржаји:**<br>На тлу и справама сложеније вежбе и комбинације вежби. |
| | | **Основе тимских и спортских игара** | **Одбојка:**<br>Основни елементи технике, тактике и правила игре.<br>**Футсал:**<br>Игра уз примену правила.<br>**Рукомет:**<br>Игра уз примену правила.<br>**Кошарка:**<br>Сложенији елементи технике, тактике и правила игре.<br>**Активност по избору.** |
| | | **Плес и ритимика** | **Основни садржаји**<br>Вежбе са вијачом.<br>Вежбе са обручем.<br>Вежбе са лоптом.<br>Народно коло „Моравац“.<br>Народно коло из краја у којем се школа налази.<br>Енглески валцер.<br>**Проширени садржаји**<br>Састав са обручем.<br>Састав са лоптом.<br>Састав са вијачом.<br>Основни кораци rock n roll. |
| | | **Пливање и ватерполо** | **Основни садржаји**<br>**Пливање**<br>Техника краула.<br>Техника прсног пливања.<br>Одржавање на води на разне начине и самопомоћ.<br>Роњење у дужину до 10 m. |

| | | | |
|---|---|---|---|
| посматрач на такмичењима;<br>– решава конфликте на друштвено прихватљив начин;<br>– пронађе и користи различите изворе информација за упознавање са разноврсним облицима физичких и спортско-рекративних активности;<br>– прихвати победу и пораз;<br>– уважи различите спортове без обзира на лично интересовање;<br>– примени усвојене моторичке вештине у ванредним ситуацијама;<br>– повеже значај вежбања за одређене професије;<br>– вреднује лепоту покрета у физичком вежбању и спорту;<br>– подстиче породицу на редовно вежбање;<br>– повеже врсте вежби, игара и спорта са њиховим утицајем на здравље;<br>– коригује дневни ритам рада, исхране и одмора у складу са својим потребама;<br>– користи здраве намирнице у исхрани;<br>– разликује корисне и штетне додатке исхрани;<br>– примењује здравствено-хигијенске мере у вежбању;<br>– правилно реагује и пружи основну прву помоћ приликом повреда;<br>– чува животну средину током вежбања; | | | Пливање 25 m одабраном техником на време.<br>**Проширени садржаји**<br>Мешовито пливање (две технике).<br>**Ватерполо**<br>Пливање са лоптом.<br>Хватање и додавање.<br>Шут на гол.<br>**Проширени садржаји**<br>**Пливање**<br>Мешовито пливање.<br>Игре у води.<br>**Ватерполо**<br>Основни елементи тактике и игра. |
| | | **Полигони** | Полигон у складу са реализованим моторичким садржајима |
| | **ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА** | **Физичко вежбање и спорт** | **Основни садржаји**<br>Основна подела вежби.<br>Функција скелетно-мишићног система.<br>Основна правила одбојке.<br>Понашање према осталим субјектима у игри (према судији, играчима супротне и сопствене екипе).<br>Чување и одржавање материјалних добара која се користе у вежбању.<br>Облици насиља у физичком васпитању и спорту.<br>Навијање, победа, пораз решавање спорних ситуација.<br>Писани и електронски извори информација из области физчког васпитања и спорта. |

| | | | |
|---|---|---|---|
| – препозна последице конзумирања дувана, алкохола и штетних енергетских напитака;<br>– води рачуна о репродуктивним огранима приликом вежбања. | | | Вежбање у функцији сналажења у ванредним ситуацијама.<br>Значај вежбања за одбрамбено-безбедносне потребе.<br>Повезаност физичког вежбања и естетике.<br>Породица и вежбање<br>Планирање вежбања. |
| | | **Здравствено васпитање** | **Основни садржаји**<br>Утицај аеробног вежбања (ходања, трчања и др.) на кардио-респираторни систем.<br>Здравствено-хигијенске мере пре и после вежбања.<br>Значај употребе воћа и поврћа и градивних материја (протеини и беланчевине) у исхрани.<br>Подела енергетских напитака и последице њиховог прекомерног конзумирања.<br>Прва помоћ након површинских повреда (посекотина и одеротина).<br>Вежбање у различитим временским условима.<br>Чување околине при вежбању.<br>Последице конзумирања дувана и алкохола.<br>Додаци исхрани – суплементи.<br>Вежбање и менструални циклус.<br>Значај заштите репродуктивних органа приликом вежбања. |

*2.2.3.1. Програми наставе и учења изборних наставних предмета*

Предмет: ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ-7. РАЗРЕД

| | |
|---|---|
| **Циљ** | **Циљ** учења Грађанског васпитања је да ученик изучавањем и практиковањем основних принципа, вредности и процедура грађанског друштва постане свестан својих права и одговорности, осетљив за потребе других и спреман да активно делује у заједници. |
| **Разред** | **Седми** |
| **Годишњи фонд часова** | **36 часова** |

| **ИСХОДИ**<br>**По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:** | **ОБЛАСТ /ТЕМА** | **САДРЖАЈИ** |
|---|---|---|
| – наведе и опише основне карактеристике људских права;<br>– својим речима опише везу између права појединца и општег добра;<br>– дискутује о односу права и правде и о сукобу права;<br>– образложи личну одговорност у заштити свог здравља;<br>– штити своја права на начин који не угрожава друге и њихова права;<br>– образложи сврху постојања политичких странака;<br>– аргументује потребу ограничења и контролу власти;<br>– наведе кораке од предлагања до усвајања закона;<br>– образложи на примеру могућност утицаја грађана на одлуке Народне скупштине;<br>– препозна и одупре се различитим облицима вршњачког притиска;<br>– препозна опасност када се нађе у великој групи људи и заштити се;<br>– учествује у организацији, реализацији и евалуацији симулације Народне скупштине;<br>– у дискусији показује вештину активног слушања, износи свој став заснован на аргументима, комуницира на конструктиван начин; | **ЉУДСКА ПРАВА** | Карактеристике људских права – урођеност, универзалност, неотуђивост, недељивост.<br>Опште добро.<br>Права појединца и опште добро.<br>Сукоб појединачних права и општег добра.<br>Права и правда.<br>Социјална правда. |
| | **ДЕМОКРАТСКО ДРУШТВО** | Политичке странке у вишепартијском систему –владајуће и опозиционе.<br>Народна скупштина – сврха и надлежности.<br>Народни посланици, посланичке групе.<br>Процедуре у раду Народне скупштине.<br>Скупштинске дебате.<br>Предлагање и доношење закона. |
| | **ПРОЦЕСИ У САВРЕМЕНОМ СВЕТУ** | Припадност групи. Групни идентитет као део идентитета младих.Односи у вршњачкој групи и њен утицај на појединца.<br>Вршњачки притисак.<br>Конформизам.<br>Приватност – обим и границе.<br>Понашање људи у маси и угроженост права појединца. |
| | **ГРАЂАНСКИ АКТИВИЗАМ** | **Симулација Народне скупштине**<br>Одређивање улога и процедура у скупштини.<br>Формирање посланичких група.<br>Избор председника скупштине.<br>Формулисање предлога закона.<br>Скупштинска дебата.<br>Гласање.<br>Евалуација симулације. |

| | | |
|---|---|---|
| – проналази, критички разматра и користи информације из различитих извора. | | |

ПРЕДМЕТ: ПРАВОСЛАВНИ КАТИХИЗИС-7. РАЗРЕД

| Циљ | Исходи | Садржаји | Начин остваривања |
|---|---|---|---|
| -Упознавање ученика са садржајем предмета, планом и програмом и начином реализације наставе Православног катихизиса;<br><br>-Установити каква су знања стекли и какве ставове усвојили ученици у претходном разреду школовања.<br><br>-Подстаћи ученике да преиспитају свој однос према знању и учењу;<br><br>-Кроз очигледне примере и експерименте објаснити ученицма три начина сазнавања: објективно, субјективно и личносно и границе њихове примене (наука, уметност, теологија);<br><br>-Указати ученицима на повезаност љубави и знања у црквеном искуству;<br><br>-Објаснити ученицима да нам Христос открива Бога као Свету Тројицу; | По завршетку теме ученик ће:<br><br>-моћи да сагледа садржаје којима ће се бавити настава Православног катихизиса у току 7. разреда основне школе;<br><br>-моћи да уочи какво је његово предзнање из градива Православног катихизиса обрађеног у претходном разреду школовања.<br><br>-бити мотивисан да похађа часове Православног катихизиса.<br><br>-моћи да уочи да су знање и учење важни у његовом животу;<br><br>-моћи да кроз очигледне примере и експерименте закључи да постоје различити начини сазнавања<br><br>-моћи да кроз примере из личног искуства уочи да једино онај кога заволимо за нас постаје личност - непоновљиво и бескрајно важно биће; | Увод | -Упознавање са садржајем програма и начином рада |
| | | Богопознање | -Процес сазнавања као дело целе личности: чула, разум, слободна воља, искуство<br><br>-Личносно познање, упознавање кроз љубав<br><br>-Познање Бога<br><br>-Бог је један, али није сам (Бог је заједница три личности: Отац, Син и Свети Дух) |
| | | Јединство Цркве Христове | -Сабори као израз јединства Цркве<br><br>-Васељенски сабори<br><br>-Символ вере<br><br>-Христос је истинити Бог и истинити Човек |
| | | Светотајински живот Цркве | -Светотајински живот Цркве<br><br>-Света Литургија као светајна Цркве<br><br>-Свете Тајне Крштења и Миропомазања<br><br>-Света Тајна Исповести<br><br>-Света Тајна брака (слика Христа и Цркве) |

| | | | |
|---|---|---|---|
| -Развити код ученика свест о љубави као темељу заједнице.<br><br>-Указати ученицима на Саборе као израз јединства Цркве;<br><br>-Објаснити појмове јереси и догмата;<br><br>-Пружити ученицима основно знање о историјском контексту настанка Символа вере;<br><br>-Развијање свести ученика о значају и месту Символа вере у Крштењу и Литургији;<br><br>-Пружити ученицима основ за разумевање основне истине о Тајни Богочовека Христа;<br><br>-Пружити ученицима основ за разумевање да се кроз учешће у Светим Тајнама Цркве наш живот и сви његови елементи узводе у личносни однос са Богом;<br><br>-Пружити ученицима основ за разумевање смисла и значаја Светих Тајни;<br><br>-Развијање свести ученика о неопходности личног учествовања у светотајинском животу Цркве<br><br>-Објаснити ученицима значај мисионарске и просветитељске делатности Свете браће и Светог Саве; | -моћи да повезује личносно познање са нашим познањем Бога;<br><br>-моћи да препозна да нам Христос открива Бога као љубавну заједницу три личности;<br><br>-моћи да вреднује своје понашање на основу љубави коју исказује према својим ближњима;<br><br>-бити подстакнут на одговорније обликовање заједничког живота са другима.<br><br>-моћи да уочи да је Црква на Саборима решавала проблеме са којима се сусретала кроз историју;<br><br>-бити подстакнут да своје проблеме и несугласице са другима решава кроз разговор и заједништво;<br><br>-знати да је Символ вере установљен на Васељенским саборима;<br><br>-умети да интерпретира Символ вере;<br><br>-знати да се Символ вере изговара на Крштењу и Литургији;<br><br>-моћи да уочи да појам Богочовека описује Христа као | | -Монашка заједница (искорак ка животу будућег века)<br><br>-Света Тајна Рукоположења<br><br>-Молитвословља Цркве |
| | | Српска Црква кроз векове | -Света браћа Кирило и Методије<br><br>-Свети Сава<br><br>-Срби светитељи (вероучитељ ће на више часова описати живот и подвиге неколико светитеља Српске Цркве по избору:<br><br>Света лоза Немањића, Св. цар Лазар, Св. Василије Острошки, Св. Николај Жички и Охридски , Св. Петар Цетињски, Св. Вукашин из Клепаца)<br><br>- Крсна слава и обичаји (литије, храмовне и градске славе...)<br><br>-Српска црквена баштина |

| | | | |
|---|---|---|---|
| -Указати ученицима кроз примере српских светитеља на значај стицања хришћанских врлина;<br><br>-Указати ученицима на историјски пут Српске Цркве кроз житија изабраних светитеља;<br><br>-Подстаћи ученике да развију доживљај Крсне славе као молитвеног прослављања Бога и светитеља;<br><br>-Развити код ученика свест о важности неговања традиције и обичаја (Крсна слава, литије, храмовне и градске славе);<br><br>-Пружити ученицима могућност да сагледају улогу СПЦ у развоју српске културе и идентитета. | истинитог Бога и истинитог Човека;<br><br>-моћи да увиди да Црква Светим Тајнама повезује човека са Богом у најважнијим моментима његовог живота (рођење и духовно рођење – Крштење, венчање и Брак, Црквена брига за болесне у јелеосвећењу...)<br><br>-моћи да увиди да је Литургија извор и циљ свих Тајни Цркве;<br><br>-знати да је Причешће врхунац светотајинског живота<br><br>-моћи да препозна Крштење и Миропомазање као Тајне уласка у Цркву;<br><br>-бити подстакнут да на покајање гледа као на промену начина живота;<br><br>-моћи да увиди да су брак и монаштво два пута која воде ка Богу;<br><br>-моћи да разликује и именује службе у Цркви (епископ, свештеник, ђакон и народ);<br><br>-моћи да препозна своју службу у Цркви;<br><br>-моћи да у молитвословљима уочи важност природних елемената (воде, грожђа, жита, светлости...) | | |

| | | | |
|---|---|---|---|
| | -бити подстакнут на учествовање у светотајинском животу Цркве;<br><br>-моћи да препозна да култура и писменост Словена имају корен у мисионарској делатности просветитеља равноапостолних Кирила и Методија;<br><br>-моћи да објасни просветитељску улогу и значај Светога Саве за српски народ;<br><br>-бити подстакнут да доживи српске светитеље као учитеље хришћанских врлина;<br><br>-моћи да препозна неговање српских православних обичаја као начин преношења искуства вере и прослављања Бога и светитеља<br><br>-моћи да препозна евхаристијску симболику у елементима Крсне Славе;<br><br>-бити подстакнут да прослављање Крсне славе везује за Литургију<br><br>-бити подстакнут да доживи, вреднује и негује богатство и лепоту српске културне баштине.<br><br>-моћи да уочи у којој мери је напредовао и савладао градиво | | |

| | | | |
|---|---|---|---|
| | Православног катихизиса у 7. разреду | | |

Предмет: КАТОЛИЧКА ВЈЕРОНАУКА-7. РАЗРЕД

| Циљ | Исходи | Садржаји | Начин остваривања |
|---|---|---|---|
| -Представити програм ученицима и начине рада у новој школској години<br><br>- Упутити на важност заједништва<br><br>-Упознати се са текстовима Светога Писма – Дјела апостолска, који говоре о настанку Кристове заједнице Схватити и упознати чињеницу дјеловања Духа Светога у заједници Упознати околности и живот прве кршћанске заједнице у Јерузалему<br><br>-Увидјети како Дух Свети води Цркву Увидјети снагу обраћења<br><br>-Спознати како је Еванђеље – Радосна вијест понуђена свим људима и поганима<br><br>-Спознати тешкоће кроз које пролазе Кристови ученици Упознати се са начином ширења кршћанства по | -Ученик треба да доживи поновно заједништво у вјеронаучној групи да се орасположи за сатове вјеронаука, да препозна знакове Духа Светога из текста да разумије појмове: Дух Свети, Педесетница, да уочи улогу светога Петра у Заједници, да схвати повезаност и заједништво Кристових ученика који се састају на ломљење круха и повеже са светом мисом данас ,да усвоји ријеч: евангелизација, да схвати како Кристов ученика наилази на многе тешкоће и не разумијевања због своје вјере да схвати да и данас постоје прогони кршћана, да се поистовјети са устрајним Кристовим ученицима, да разумије и схвати радост кршћана након прогласа Миланског едикта да уочи опасности самовољног тумачења истине вјере, да разумије | УВОД | Приповиједање<br><br>- Рад у пару- цртицама радимо једну замишљену слику<br><br>- Групни рад – темпера: свако поједним покретом боје додаје на платно-правимо слику |
| | | АПОСТОЛСКО ВРИЈЕМЕ | Излагање и разговор<br><br>- Анализа библијских текстова<br><br>- Дијапозитиви, слике – Презентација симбола светаца<br><br>- Умјетничке репродукције: Караваџо – обраћење светога Павла, разапињање светога Петра на криж<br><br>- Презентација симбола сакрамента крштења<br><br>- Излагање уз слике катакомби, колосеума, пантеона...<br><br>- Презентација и цртање симбола прве кршћанске заједнице у вријеме прогонства – |

| | | | |
|---|---|---|---|
| цијелом римском царству<br>-Упознати се са повијесним чињеницама које су довеле кршћане до слободе изражавање своје вјере<br>-Приближити ученицима лик цара Константина и садржај Миланског едикта<br>-Упознати разлоге и потребе за дефинирањем црквеног наука као заштиту од ширења кривог наука (херезе)<br>- Упознати се са одлукама прва четири сабора Научити Ницејско- Цариградско вјеровање<br>-Упознати чињенице и начин ширења Еванђеља новим народима<br>-Схватити и доживјети у правом свјетлу знамените особе и догађаје из повијести Цркве Упознати се са дјеловањем мисионара у нашим земљама<br>-Упознати узроке који су довели до раскола у Кристовој Цркви<br>-Схватити потребу праштања и помирења како нас је Исус учио<br>-Упознавање неких битних чињеница слабости цркве | настанак и улогу редовничких заједница, да разумије ријечи: теологија, догма, хереза, концил, да схвати начин дјеловања и важност црквених сабора, да боље разумије Ницејско- Цариградско вјеровање које се рецитира под мисом, да схвати велику улогу мисионара, редовника евангелизацији народа, да уочи и схвати негативне посљедице масовног покрштавања ,да уочи са дивљењем величину и идела славенских апостола, да уочи људске и божанске елементе у Цркви и како унаточ људским слабостима и погрешкама (немири, оптужбе, раскли, ратови) у њој живи Кристов позив и идеал, да схвати како смо у коначници сви кршћани браћа, да уочи позитивна настојања око црквене обнове, да препозна величину и значај редовничких заједница који дјелују у његовој околини ( фрањевци, кармелићани), да разумије добра настојања и кризе који настају у Цркви, да уочи не само људско, него и водство Духа Светога у самој Цркви, да се поистовјети са | | Коришћење библијског атласа |
| | | РАДОСТ И ОПАСНОСТ СЛОБОДЕ | Излагање и анализа текста миланског едикта<br>- Слике, дијафилмови,<br>- Презентације светаца, отаца тога раздобља<br>- Анализа вјеровања из малог молитвеника<br>- Упитник за провјерузнања |
| | | ЕВАНГЕЛИЗАЦИЈА НАРОДА | Приповиједање, разговор уз повијесни атлас<br>- Приповиједање уз слике светаца<br>- Ликовно изражавање, групни рад<br>– колаж: св.Ћирол и Метод, свети Стјепан краљУгарски<br>- Изражавање молитве зајединство кршћана |
| | | СВИЈЕТЛА И СЈЕНЕЦРКВЕ У СРЕДЊЕМ ВИЈЕКУ | Излагање и тумачење повијесних догађаја<br>- Коришћење слика, дијапозитива, сликовница<br>- Дискусија с помно припремљеним аргументима о свијетлим и тамним |

| | | | |
|---|---|---|---|
| средњега вијека и мјешања<br><br>Свјетовне власти у њен унутарњи живот Спознати како се Црква изнутра обнавља Упознати живот редовничких заједница које уносе нови Дух у Цркву(прва свеучилишта, развој теологије и црквеног градитељства) Упознати настанак крижарских војни и њихову посљедицу Упознати праве повијесне околности и разлоге настанка инквизиције<br><br>-Упознати се са ликовима који су уносили свијетла у то раздобље Цркве<br><br>-Упознати узроке који су довели до протеста Мартина Лутера и ширења нових раскола Научити да католичка обнова започиње одлукама бискупа-концилом<br><br>-Доживјети религиозно- културне и духовно вјерничке димензије и послања Цркве у данашње вријеме Открити догађаје, чињенице и свједочанства „ новог лицаЦркве“ у нашем времену (концилске смјернице)<br><br>- Поближе упознати живот и дјеловање: п. | оним особама који су живјели у духу Еванђеља, да уочи важност поуке дјеце и одраслих у вјери, да схвати како Дух Свети води Цркву унаточ свим тешкоћама, да прихвати неке повијесне чињенице, да уочи важност Другог ватиканског концила, да схвати улогу папа на Другом ватиканском концилу, да доживи величину п. Ивана Павла II и настојања Мајке Терезе око бриге за сиромахе, болесне и дјецу, да се уживи у Исусову молитву, да боље разумије позитивна настојања у Цркви, да изрази молитву за потребу опће Цркве. | | страницама црквене повијести<br><br>- Рад са повијесним картама и табелама<br><br>- Посјета ближој редовничкој заједници<br><br>- Ликовни приказ светаца |
| | | ВЕЛИКЕ РЕФОРМЕ | - Излагање и тумачење уз прикладне слике<br><br>- Рад са фотографијом, дијафилмом<br><br>- Упитника за провјеру знања и усвојених појмова |
| | | ЦРКВА У НОВОМ ВИЈЕКУ | Излагање, приповиједање<br><br>- Коришћење слике, фотографије (папа), дијапозитива<br><br>- Заједно читамо молитву Мајке Терезе<br>- Рад у пару: пишемо наше молитве<br><br>- Правимо заједнички плакат: Потребе људи нашега града |

| | | | |
|---|---|---|---|
| Ивана Павла II и Мајке Терезе<br><br>-Упознати снагу еванђеоске поруке у животу Цркве и потребу њене трајне обнове у Снази Духа Светога<br><br>-Кратко се упознати са постојањем екуменског настојања | | | |

Предмет: НЕМАЧКИ ЈЕЗИК-7. РАЗРЕД

| Циљ | Исходи | Садржаји | Начин остваривања |
|---|---|---|---|
| **1. Wie war's in den Ferien?**<br><br>Описивање особа, места, појава, радњи, стања, збивања; описивање радњи у прошлости; изражавање припадања и поседовања | - разумеју једноставније текстове који се односе на описивање особа, места, појава, радњи, стања, збивања<br><br>- опишу и упореде жива бића, предмете, места, појаве, радње, стања и збивања користећи једноставна језичка средства<br><br>- разумеју једноставне текстове у којима се описују догађаји, искуства и способности у прошлости<br><br>- размене појединачне информације и/или неколико информација у низу о догађајима, искуствима и способностима из прошлости<br><br>- опишу у неколико краћих, везаних исказа догађај из прошлости | - Изразе и речи које се односе на тему;<br><br>- Описни придеви<br><br>- Претерит помоћних глагола<br><br>- Перфекат<br><br>- Прилози за време<br><br>- Присвојни детерминативи<br><br>- Присвојни придеви<br><br>- Конструкције за изражавање припадања | Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима, тестови вештина и различите технике формативног оцењивања. |

| | | | |
|---|---|---|---|
| | - разумеју једноставније изразе који се односе на поседовање и припадност<br><br>- формулишу једноставније исказе који се односе на поседовање и припадност<br><br>- пита и каже шта неко има/нема и чије је нешто | | |
| **2. Meine Pläne**<br><br>описивање радњи у прошлости;<br>описивање будућих радњи (планова, намера, предвиђања);<br>исказивање жеља и интересовања;<br>изражавање мишљења; | - разумеју једноставне текстове у којима се описују догађаји, искуства и способности у прошлости<br><br>- размене појединачне информације и/или некоико информација у низу о догађајима, искуствима и способностима из прошлости<br><br>- опишу у неколико краћих, везаних исказа догађај из прошлости<br><br>- разумеју једноставније исказе који се односе на одлуке, обећања, планове, намере и предвиђања и реагује на њих<br><br>- размене једноставније исказе у вези са обећањима, одлукама, плановима, намерама и предвиђањима<br><br>- саопште шта он/ она или неко други планира, намерава, предвиђа<br><br>- разумеју уобичајене изразе у вези са | - Изразе и речи које се односе на тему;<br><br>- Упитне реченице<br><br>- Императив<br><br>- Претерит помоћних и модалних глагола<br><br>- Перфекат<br><br>- Презент<br><br>- Упитне реченице<br><br>- Глагол möchten<br><br>- Најфреквентнији глаголи за изражавање мишљења<br><br>- Реченице са dass<br><br>- Реченице са weil | Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима, тестови вештина и различите технике формативног оцењивања. |

| | | | |
|---|---|---|---|
| | жељама, интересовањима, потребама, осетима и осећањима и реагује на њих<br><br>- изразе жеље, интересовања, потребе, осете и осећања једноставнијим језичким средствима<br><br>- разумеју једноставније исказе којима се тражи мишљење и реагује на њих<br><br>- изражавају мишљење, слагање/ неслагање и дају кратко образложење | | |
| **3. Freundschaft**<br><br>Описивање бића; изражавање молби и захтева; описивање радњи у садашњости; изражавање мишљења; | - разумеју једноставније текстове који се односе на опис особа<br><br>- опишу и упореди жива бића користећи једноставнија језичка средства<br><br>- разумеју уобичајене молбе и захтеве и реагује на њих<br><br>- упуте уобичајене молбе и захтеве<br><br>- разумеју једноставније текстове у којима се описују радње и ситуације у садашњости<br><br>- разумеју једноставније текстове у којима се описују способности и умећа<br><br>- размене појединачне информације и/или неколико информација у низу | - Изразе и речи које се односе на тему<br><br>- Описни придеви<br><br>- Компарација придева<br><br>- Презент<br><br>- Упитне реченице<br><br>- Предлози и прилози за време<br><br>-Најфреквентнији глаголи за изражавање мишљења<br><br>- Реченице са dass<br><br>- Личне заменице у дативу | Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима, тестови вештина и различите технике формативног оцењивања. |

| | | | |
|---|---|---|---|
| | које се односе на радње у садашњости<br><br>- опише радње, способности и умећа користећи неколико везаних исказа<br><br>- разумеју једноставније исказе којима се тражи мишљење и реагује на њих<br><br>- изражавају мишљење, слагање/ неслагање и даје кратко образложење | | |
| **4. Bilder und Töne**<br><br>Разумевање и давање упутстава; описивање радњи у садашњости; изрицање дозвола, забрана, правила понашања и обавеза; | - разумеју и следе једноставнија упутства у вези с уобичајеним ситуацијама из свакодневног живота<br><br>- пруже једноставнија упутства у вези с уобичајеним ситуацијама из свакодневног живота<br><br>- разумеју једноставније предлоге, савете<br><br>- упуте предлоге, савете користећи ситуационо прикладне комуникационе моделе<br><br>- разумеју једноставније текстове у којима се описују радње и ситуације у садашњости<br><br>- размене појединачне информације и/или неколико информација у низу које се односе на радње у садашњости<br><br>- опише радње, способности и умећа | - Императив<br><br>- Презент<br><br>- Предлози за време<br><br>- Прилози за време<br><br>- Упитне реченице<br><br>- Модални глаголи<br><br>- Реченице са wenn | Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима, тестови вештина и различите технике формативног оцењивања. |

| | | | |
|---|---|---|---|
| | користећи неколико везаних исказа<br><br>- разумеју једноставније забране, правила понашања, своје и туђе обавезе и реагује на њих<br><br>- размене једноставније информације које се односе на забране и правила понашања у школи и на јавном месту | | |
| **5. Zusammenleben**<br><br>Описивање бића, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања; изражавање захтева; исказивање осета и осећања; исказивање просторних односа и упутстава за оријентацију у простору; изрицање дозвола, забрана, правила понашања и обавеза; | - разумеју једноставније текстове који се односе на опис особа, биљака, животиња, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања<br><br>- опишу и упореде особе, биљке, животиње, предмете, места, појаве, радње, стања и збивања<br><br>- разумеју уобичајене захтеве и реагују на њих<br><br>- упуте уобичајене захтеве<br><br>- разумеју уобичајене изразе у вези са осетима и осећањима и реагују на њих<br><br>- изразе осете и осећања једноставнијим језичким средствима<br><br>- разумеју једноставнија питања која се односе на оријентацију у простору и правац кретања и одговоре на њих<br><br>- затраже и разумеју обавештења о | - Изразе и речи које се односе на тему<br><br>- Описни придеви<br><br>- Поређење придева<br><br>- Презент<br><br>- Императив<br><br>- Модални глаголи<br><br>- Упитне реченице<br><br>- Употреба придева и предлога који описују просторне односе | Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима, тестови вештина и различите технике формативног оцењивања. |

| | | | |
|---|---|---|---|
| | оријентацији у простору и правцу кретања<br><br>- разумеју једноставније забране, правила понашања, своје и туђе обавезе и реагује на њих<br><br>- размене једноставније информације које се односе на забране и правила понашања у школи и на јавном месту, као и на своје и туђе обавезе<br><br>- саопште правила понашања, забрана и листу својих и туђих обавеза користећи одговарајућа језичка средства | | |
| **6. Das gefällt mir**<br><br>Описивање карактеристика живих бића; описивање радњи у садашњости; изражавање допадања/недопадања; изражавање мишљења; изражавање количина, бројева и цена; | - разумеју једноставније текстове који се односе на опис особа<br><br>- разумеју једноставније текстове у којима се описују радње и ситуације у садашњости<br><br>- размене појединачне информације и/или неколико информација у низу које се односе на радње у садашњости<br><br>- опише радње, способности и умећа користећи неколико везаних исказа<br><br>- разуме једноставније исказе који се односе на изражавање допадања и недопадања и реагује на њих | - Изразе и речи које се односе на тему:<br><br>- Описни придеви<br><br>- Компарација придева<br><br>- Деклинација придева<br><br>- Презент<br><br>- Деклинација именица<br><br>- Вођење дијалога на тему<br><br>- Најфреквентнији глаголи за изражавање мишљења<br><br>- Основни бројеви преко хиљаду<br><br>- Редни бројеви до 100<br><br>- Употреба члана | Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима, тестови вештина и различите технике формативног оцењивања. |

| | | | |
|---|---|---|---|
| | - изрази допадање и недопадање уз једноставно образложење<br><br>- разумеју једноставније исказе којима се тражи мишљење и реагује на њих<br><br>- изражавају мишљење, слагање/ неслагање и даје кратко образложење<br><br>- разумеју једноставније изразе који се односе на количину и цену<br><br>- питају и саопште колико нечега има/ нема, користећи једноставнија језичка средства<br><br>- питају/ кажу/ израчунају колико нешто кошта | | |
| **7. Mehr über mich**<br><br>Описивање карактеристика живих бића; описивање радњи у прошлости; изражавање мишљења; изражавање бројева; | - разумеју једноставније текстове који се односе на опис особа,<br><br>- у неколико везаних исказа дају информације о себи и другима<br><br>- разумеју једноставне текстове у којима се описују догађаји, искуства и способности у прошлости<br><br>- размене појединачне информације и/или некоико информација у низу о догађајима, искуствима и способностима из прошлости | - Изразе и речи које се односе на тему<br><br>- Описни придеви<br><br>- Компарација придева<br><br>- Деклинација придева<br><br>- Претерит помоћних и модалних глагола<br><br>- Перфекат<br><br>- Најфреквентнији глаголи за изражавање мишљења<br><br>- Основни бројеви преко хиљаду<br><br>- Редни бројеви до 100<br><br>- Изражавање година до 2000. и касније | Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима, тестови вештина и различите технике формативног оцењивања. |

| | | | |
|---|---|---|---|
| | - опишу у неколико краћих, везаних исказа догађај из прошлости<br>- разумеју једноставније исказе којима се тражи мишљење и реагује на њих<br>- изражавају мишљење, слагање/ неслагање и даје кратко образложење | | |

Предмет: МАЂАРСКИ ЈЕЗИК СА ЕЛЕМЕНТИМА НАЦИОНАЛНЕ КУЛТУРЕ - 7. РАЗРЕД

| | |
|---|---|
| A tantárgy neve | **MAGYAR NYELV A NEMZETI KULTÚRA ELEMEIVEL, ANYANYELVÁPOLÁS** |
| Cél | A *magyar nyelv* oktatásának és tanulásának **célja**, hogy a tanuló ápolja vagy idegen nyelvként tanulja a magyar nyelvet, helyesen használja a különféle kommunikációs szituációkban, beszédben és írásban. Ismerje meg, értékelje és becsülje a magyar nemzeti értékeket és hagyományokat, elfogadja a különböző kultúrákat és fejlessze az interkulturális kommunikációt; fejlessze a kulcskompetenciákat. |
| Osztály | **Hetedik** |
| Évi óraszám | **72 óra** |

| **KIMENET**<br>A tematikai egység/terület feldolgozását követően a diák képes lesz a következőkre: | **TERÜLET / TEMATIKAI EGYSÉG** | **TARTALOM** |
|---|---|---|
| – Felismeri az irodalmi mű jellemző vonásait.<br><br>- Felismeri és megkülönbözteti a prózai és a verses formákat<br><br>– Meghatározza az irodalmi mű témáját, | **IRODALMI ISMERETEK** | **LÍRA**<br><br>**Feldolgozásra szánt szövegek**<br>1. Radnóti Miklós: *Éjszaka*<br>2. Weöres Sándor: *Őszi zápor* (részlet) és/vagy más gyermekverse<br>3. Petőfi Sándor: *Csatadal*<br>4. Arany János: *Családi kör*<br>5. Pilinszky János: *Téli ég alatt* |

| | | |
|---|---|---|
| szereplőit, összefoglalja, reprodukálja a cselekményt.<br><br>– Megkülönbözteti a népköltészetet a műköltészettől, a szépirodalmi szöveget a nem szépirodalmi szövegektől. Különbséget tesz a szerző és a narrátor/lírai én között.<br><br>– Felismeri az epikai, drámai és lírai szövegek beszélőjét.<br><br>– Meg tudja állapítani a cselekmény helyét és idejét.<br><br>– Felismeri a költői jelzőt, a megszemélyesítést, a hasonlatot, a metaforát, az iróniát, a fokozást, a túlzást és a hiperbolát.<br><br>– Meghatározza és példákkal illusztrálja a következő szépirodalmi szövegelemeket: a téma, a cselekmény helye és ideje, főszereplő, mellékszereplő stb.<br><br>– Ismeri és megnevezi a következő fogalmakat: monda, mese, tájleíró költemény, elbeszélés, novella, regény, levél, napló, életrajz, önéletrajz, ballada, dráma. | | 6. Nemes Nagy Ágnes: *Tavaszi felhők* (zenei feldolgozása is)<br>7. Kosztolányi Dezső: *Kip-kop, köveznek*<br><br>**Kiegészítő, választható szövegek**<br><br>**1.** Ady Endre: *Balzsam tündér postája*<br>**2.** Domonkos István: *Tessék engem megdicsérni; Béci*<br>**3.** Tolnai Ottó: *Puccs*<br>**4.** Varró Dániel: *Miért üres a postaláda mostanába?*<br>**5.** Petőfi Sándor: *Reszket a bokor, mert...*<br>**6.** Ács Károly: *Valaki verset olvasott*<br>**7.** Fehér Ferenc: *Apám citerája*<br>**8.** Varró Dániel: *Pakolgató* vagy *Maszat-hegyi naptár*<br>**9.** Weöres Sándor: *Ó, ha cinke volnék*<br>**10.** Weöres Sándor: *Újévi jókívánságok*<br>**11.** Kiszámolók<br>**12.** Varró Dániel: *Nem, nem, hanem*<br>**13.** *Honfoglalás*<br><br>Kortárs költők alkotásai.<br>Néhány magyar költő rövid életrajza és délszláv kapcsolatainak feldolgozása (pl. Petőfi Sándor, Arany János)<br>Néhány magyar irodalmi szöveg szerb, illetve délszláv fordítása.<br><br>**Irodalmi alapfogalmak**<br><br>Műnemek: líra.<br>A szöveg formája: a verses forma.<br>Műfaji ismeretek: a dal, a szabadvers.<br>Stíluseszközök: pl. a megszemélyesítés, a költői jelző, a hiperbola, a fokozás, a metafora, a hasonlat, a hangutánzás és a hangulatfestés.<br>A költői és a lírai én.<br>A lírai formanyelv jellemzői: képiség, ritmus, szerkezet.<br>Rímfajták.<br><br>**EPIKA**<br><br>**Feldolgozásra szánt szövegek – kötelező szövegek**<br><br>1. Egy kortárs magyar szöveg feldolgozása |

| | | |
|---|---|---|
| – Megnevezi és a gyakorlatban is alkalmazza a leírás formáit: személyleírás, tárgyleírás, tájleírás.<br><br>– Felismeri és értelmezi az egyszerű szövegek konfliktushelyzeteit, a hősök jellemvonásait, s velük kapcsolatban megállapít, véleményt formál.<br><br>– A szépirodalmi művek tudatos, igényes olvasója.<br><br>– Képes esztétikai élmény átélésére.<br><br>– Tiszteli a nemzeti irodalom és kultúra hagyományait.<br><br>– Többszöri olvasás után megérti az egyszerű és/vagy összetettebb szövegeket.<br><br>– Hangosan olvas és reprodukál rövidebb és/vagy hosszabb szövegeket, ügyelve a helyes artikulációra, hangsúlyra, hanglejtésre, valamint mondatformálásra.<br><br>– Képek, kérdések, vázlat és kulcsszavak alapján összefoglalja a szöveg lényeges információit. | | 2. Egy világirodalmi szövegrészlet feldolgozása magyar nyelven<br>3. Csáth Géza: *Egy vidéki gimnazista naplójából*<br>4. Illyés Gyula: *Petőfi Sándor* (részlet)<br>5. *Rúzsa Sándor* (zenei feldolgozása is)<br>6. Gion Nándor: *A kárókatonák még nem jöttek vissza* (részlet)<br>7. Janikovszky Éva: *A tükör előtt (Egy kamasz monológja)*<br>8. Gobby Fehér Gyula: *Az ujjak mozgása*<br>9. Méhes György: *Duci bácsi*<br><br>**Kiegészítő, ismeretterjesztő, választható szövegek**<br><br>1. *Arany János: Mátyás anyja*<br>2. *Kőmíves Kelemenné*<br>3. Mikszáth Kálmán: *Akik ugatnak*<br>4. *Görög Ilona (A csudahalott)*<br>5. Móra Ferenc: *A csókai csata*<br>6. Karinthy Frigyes: *Röhög az egész osztály* (részlet)<br>7. Nógrádi Gábor: *Hogyan neveljük szüleinket?*<br>8. Herceg János: *Medvetánc* (részlet)<br>9. Németh István: *Színötös*<br>10. *A szilvás gombóc* (mese)<br><br>**Irodalmi alapfogalmak**<br><br>Szerző és elbeszélő.<br><br>Epikai műfajok: a napló, az életrajz és az önéletrajz, a novella és az elbeszélés. A leírás (táj-, személy- és tárgyleírás).<br><br>A komikum és az irónia. A jellemzés fajtái pl. párbeszédben, az önjellemzés.<br><br>Az epikai művek szerkezeti egységei.<br><br>**Nemzeti kultúra**<br><br>**Kötelező témák:**<br><br>Híres magyar személyiségekről szóló írások (pl. Árpád magyar fejedelem, Szent István király, Mátyás király, Kossuth Lajos, gróf Széchenyi István stb.)<br>Mondák (pl. a török dúlás idejéből, A fehér ló mondája, Mátyás királyról stb.)<br><br>**Kiegészítő, választható szövegek:**<br><br>1. A magyar népviselet |

| | | |
|---|---|---|
| – Megfogalmazza a szöveghez kapcsolódó egyéni élményeit.<br><br>– Képes a nem lineáris szövegek befogadására.<br><br>– Megismeri a vajdasági magyar gyermeksajtót. | | 2. A magyar néptánc – a csárdás (pl. *Az a szép*)<br>3. Népszokások (pl. húsvét, pünkösd, mindenszentek és a halottak napja, karácsony stb.)<br>4. Idénymunkálatokhoz kötött népi szokások (pl. kukoricafosztás, szüret)<br>Válogatás a kortárs epikai alkotásokból.<br><br>**Projektmunka:**<br><br>– magyar és szerb műfordítások elemzése, összevetése az eredeti szöveggel,<br><br>– gyermekversek a magyar és a délszláv irodalomban (pl. Jovan Jovanović Zmaj és Arany János vagy Weores Sándor),<br><br>– ünnepek a magyar és a délszláv kultúrában,<br><br>- híres ételek a magyar és a délszláv kultúrában (összehasonlítás),<br><br>- hangszerek a magyar és a délszláv kultúrában (poszter, video- vagy hanganyag készítése),<br><br>- magyar és délszláv népviselet,<br><br>- magyar történelmi személyiségek (pl. Mátyás király),<br><br>- magyar személyek a délszláv történelemben (pl. Hunyadi János / Sibinjani Janko)<br><br>- Mutasd be a családodat! - családfa készítése, a családtagok jellemzése<br><br>- A kedvenc sportom / sportolóm<br><br>- Hova szeretnél elutazni? Mutasd be a kedvenc országodat!<br><br>- Mutasd be a szülőhelyedet!<br><br>- Szervezzünk meg egy utazást! stb.<br><br>- Védett állatok Szerbiában és pl. Magyarországon<br><br>- Mit tehetünk a Föld megmentése érdekében?<br><br>**DRÁMA ÉS FILM**<br><br>Népszokásokkal kapcsolatos dramatikus játékok (pl. lucázás, betlehemezés stb.)<br><br>**Választható filmek**<br>Mancs (részlet), Egri csillagok, Gusztáv, Magyar népmesék, Mesék Mátyás királyról stb. |

| | | |
|---|---|---|
| – Különböző beszédhelyzetekben<br><br>nyelvtudásának megfelelően egyszerű és/vagy összetettebb/bonyolult információkat kér és ad.<br><br>– Megérti azokat alapvető információkat, amelyek a mindennapi kommunikációs helyzetekben hangzanak el.<br><br>– Nyelvtudásának megfelelően alkalmazza a szituatív kódváltást.<br><br>– Használja a megfelelő udvariassági formákat.<br><br>–Megérti a hangzó, multimédiás anyagok lényeges információit.<br><br>– Részt vesz szerepjátékokban.<br><br>- Kommunikációs alapismeretek elsajátítása | **KOMMUNIKÁCIÓ** | A kommunikáció tényezői<br><br>A non-verbális kommunikáció<br><br>A szupraszegmentális tényezők – szerb–magyar kontrasztív összevetés<br><br>A kommunikációs helyzetek: a beszélgetés, a felszólalás, az érvelés és a vita.<br><br>A levélírás.<br><br>Témakörök:<br><br>információkérés- és adás, tanácskérés- és adás, egyszerű felszólítások alkalmazása.<br><br>Családtagok, irodalmi alkotások hőseinek, filmek / színházi előadások hőseinek bemutatása és jellemzése.<br><br>Környezet/lakóhely, tárgyak, videojátékok bemutatása, munkafolyamatok elmesélése.<br><br>Szabadidős tevékenységek bemutatása.<br><br>Nyári élmények elmesélése.<br><br>Utazás megtervezése: keressük meg a legrövidebb / legolcsóbb utazási módot, vásároljunk jegyet, béreljünk hotelt / szobát, szervezzük meg a programot! (dramatizált játék, képregény, videó készítése)<br><br>Vásárlás dramatizálása (pl. hangszer, ruházat).<br><br>Ki vagyok én? - egy ismert ember életrajza (múlt idő, E/1), jellemzés.<br><br>Naplóírás (valós vagy kitalált személy) stb.<br><br>A hallás utáni szövegértés fejlesztése.<br><br>Udvariassági formák: köszönés, bemutatkozás, bemutatás, elköszönés, megköszönés, bocsánatkérés, telefonálás, útbaigazítás, értesítés, meghívó, születésnapi gratuláció, jókívánság kifejezése stb. |

| | | |
|---|---|---|
| | | Részvétel rövid interakciókban, a beszédszándékok egyszerű kifejezése.<br><br>Kommunikáció begyakorolt beszédfordulatokkal.<br><br>Rövid, egyszerű szövegek létrehozása (napi tevékenységek, tervek, kívánságok, útmutatások).<br><br>A diákok anyanyelve hatására előállt interferencia jelenségek javítására irányuló képességek fejlesztése.<br><br>Bizonyos információk lokalizálása hangzó és multimédiás anyagokban.<br><br>Szerepjátékok. |
| – Alapszinten kontrasztív módon gondolkodik, összevet.<br><br>– Felismeri és megnevezi az alapszófajokat (ige, főnév, főnévi igenév, melléknév, számnevek, névmások, határozószók).<br><br>– Ismeri és alkalmazza az igeidőket és igemódokat.<br><br>– Ismeri és alkalmazza az alanyi és tárgyas ragozást.<br><br>– Ismeri és alkalmazza a melléknevek fokozását.<br><br>– Képes az elsajátított nyelvi modellek alkalmazására. | **SZÓFAJTAN** | A magyar és a szerb nyelv szerkezetének összehasonlítása.<br><br>A szófajok – kontrasztív összevetés.<br><br>A főnevekre vonatkozó tudás elmélyítése: a főnév fajtái, mondatbeli elhelyezése és toldalékolása.<br><br>A névmásokra vonatkozó tudás elmélyítése.<br><br>A személyes, kérdő, mutató és vonatkozó névmás.<br><br>A névmások szövegszervező szerepének megfigyelése, alkalmazása a szövegalkotásban.<br><br>A határozószók és mondatbeli szerepük.<br><br>A névutók és mondatbeli szerepük.<br><br>A kötőszavak.<br><br>Információk gyűjtése, adatok elrendezése, lexikonhasználat.<br><br>Helyesírási táblázatok, fürtábrák, folyamatábrák stb. készítése, ún. nehéz szavak jegyzékének készítése. |

| | | |
|---|---|---|
| – Többszöri olvasás után megérti az egyszerű és/vagy összetettebb szövegeket.<br><br>– Hangosan olvas és reprodukál rövidebb és/vagy hosszabb szövegeket, ügyelve a helyes artikulációra, hangsúlyra, hanglejtésre, valamint mondatformálásra.<br><br>– Képek, kérdések, vázlat és kulcsszavak alapján összefoglalja a szöveg lényeges információit.<br><br>– Megfogalmazza a szöveghez kapcsolódó egyéni élményeit.<br><br>– Képes a nem lineáris szövegek befogadására.<br><br>– Megismeri a vajdasági magyar gyermeksajtót. | **OLVASÁS ÉS SZÖVEGÉRTÉS** | Tanári minta alapján a szavak, szószerkezetek, mondatok helyes felolvasása a szupraszegmentális jegyek (ritmus, hangsúly, hanglejtés) helyes felhasználásával.<br><br>Szövegek hallgatása és megértése, a tanult témák keretében.<br><br>A kifejező és a néma olvasás gyakorlása, az egyszerűbb szövegek megértése kifejező és néma olvasás után.<br><br>Az egyszerűbb átvitt értelmű szavak és szókapcsolatok megértésének gyakorlása.<br><br>Ismeretlen elemek azonosítása új szövegekben, jelentésük tisztázása.<br><br>Szövegfeldolgozó feladatok megoldása.<br><br>Nem lineáris szövegek feldolgozása (pl. képregények, táblázatok, gondolattérképek, pókhálóábrák, diagramok, grafikonok stb.)<br><br>Egy-egy cikk feldolgozása a vajdasági magyar gyermeksajtóból<br><br>(Jó Pajtás) |
| – Ismeri és alkalmazza a helyesírási alapelveket.<br><br>– Képes rövid szövegek másolására.<br><br>– Képes rövid szövegek alkotására (képeslap, meghívó, SMS stb.) | **HELYESÍRÁS** | Nyomtatott minta alapján szavak, szókapcsolatok, mondatok másolása.<br><br>Mondatok, szövegrészek leírása tollbamondás alapján.<br><br>Szavak, szószerkezetek, mondatok leírása emlékezetből (pl. képekhez kapcsolva).<br><br>Az igekötők helyesírása. |

| | | |
|---|---|---|
| – Ismeri és alkalmazza az elválasztás szabályait.<br><br>– Képes 10-12 mondatos és/vagy hosszabb fogalmazás írására. | | A rövid és a hosszú magánhangzók és mássalhangzók megkülönböztetése.<br><br>Az igemódok helyesírása: kijelentő mód, feltételes mód, felszólító mód és a határozott ragozás.<br><br>Az elválasztás szabályai – az eddig megszerzett tudás elmélyítése.<br><br>A tulajdonnevek helyesírásának gyakorlása, elmélyítése.<br><br>A helyesírási szabályzat használata.<br><br>A leggyakoribb nyelvi hibák.<br><br>A vessző helyes használata. |
| – Hangalak és jelentés alapján felismeri a rokon értelmű és az ellentétes jelentésű szavakat.<br><br>– Felismer (egyszerűbb) közmondásokat, szólásokat.<br><br>– Szókincsét kb.250–300 további új lexikai egységgel gazdagítja. | **SZÓKÉSZLET** | Szóalkotás.<br><br>Rokon értelmű, többjelentésű, ellentétes jelentésű, hangutánzó szavak a választott szövegben, azok stílusértéke.<br><br>Állandósult szókapcsolatok. |

2.2.3.2. Слободне наставне активност у 7. Разреду

ЧУВАРИ ПРИРОДЕ

**Циљ наставе** предмета ЧУВАРИ ПРИРОДЕ јесте развијање пожељног понашања у складу са принципима одрживости, етичности и права будућих генерација на очувану животну средину, природу и биодиверзитет.

**Задаци наставе предмета чувари природе су да ученици:**

- примењују образовање за заштиту и одрживост животне средине,
- развијају вредности, ставове, вештине и понашање у складу са одрживим развојем,
- знају да на основу стечених знања препознају и изаберу квалитетан и здрав стил живота,

- примењују рационално коришћење природних ресурса,
- препознају изворе загађивања и уочавају последице,
- развијају способност за уочавање, формулисање, анализирање и решавање проблема,
- поседују иницијативу за активно учествовање и одговорност,
- поседују потребу за личним ангажовањем у заштити и одрживости животне средине, природе и биодиверзитета.

| Теме/области | Садржаји |
|---|---|
| ОДРЖИВОСТ, ЖИВОТНА СРЕДИНА И УТИЦАЈ ЧОВЕКА | Узајамна повезаност живог света.<br>Утицај човека на одрживост животне средине.<br>Спровођење акција - заштита и одрживост животне средине. |
| ОДГОВОРАН ОДНОС ПРЕМА ОДРЖИВОСТИ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ | Понашања која не нарушавају одрживост животне средине.<br>Глобалне промене у животној средини и њихове последице.<br>Смањење емисије штетних гасова (пројекат).<br>Заштита од буке.<br>Комунална хигијена (акција).<br>Рециклажа (акција).<br>Спровођење акција - одговоран однос према одрживости животне средине. |
| ОДГОВОРАН ОДНОС ПРЕМА ЗДРАВЉУ | Правила понашања која доприносе очувању здравља.<br>Потрошачка култура (пројекат).<br>Органска храна. Брза храна.<br>Спровођење акција - здравствена култура. |
| ОДГОВОРАН ОДНОС ПРЕМА ЖИВОТИЊАМА | Права животиња - опстанак који зависи од човека.<br>Животиње за друштво - кућни љубимци.<br>Угроженост домаћих животиња, огледних животиња и крзнашица.<br>Спровођење акција - брига о животињама. |
| ОДГОВОРАН ОДНОС ПРЕМА РАЗНОВРСНОСТИ ЖИВОГ СВЕТА | Заштићене биљке Србије.<br>Заштићене животиње Србије.<br>Теренска вежба: посета резервату природе.<br>Спровођење акција - обележавања Дана планете и Светског дана заштите животне средине. |
| НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА | -Наведени садржаји програма изборног предмета чувари природе, поред основног теоријског приступа, поседују и активан приступ који је усмерен ка практичној реализацији заштите животне средине ван учионице, акцијама и изради малих пројеката.<br>-Овако конципиран програм даје велику креативну слободу наставницима и ученицима да га сходно условима, могућностима и времену реализују.<br>-Улога наставника је да уз примену различитих метода рада подстичу одговоран однос према животној средини, усмеравају интересовање ученика у покушају да самостално организују активности и реализују пројекте чувара природе.<br>-Оперативна разрада програмских садржаја препуштена је наставницима који одређују време и место реализације наставних садржаја предмета чувари природе. |

ХОР И ОРКЕСТАР
(1 час недељно, 36 часова годишње)

**Циљ и задаци**
Општи циљ наставе изборног предмета хор и оркестар је развијање интересовања за музичку уметност и упознавање музичке традиције и културе свога и других народа.
**Задаци:**
- неговање способности извођења музике (певање/свирање);
- стицање навике слушања музике, подстицање доживљаја и оспособљавање за разумевање музике;
- подстицање креативности у свим музичким активностима (извођење, слушање, истраживање и стварање музике);
- упознавање основа музичке писмености и изражајних средстава музичке уметности;
- припремање програма за културну и јавну делатност школе;
- упознавање занимања музичке струке.
**Оперативни задаци**
Ученици треба да:
- певају по слуху и из нотног текста песме наших и других народа (народне, уметничке, дечје, староградске);
- упознају основне појмове из музичке писмености;
- упознају музичке дела уз основне информације о делу и композитору;
- развијају стваралачке способности.

| ТЕМЕ/ОБЛАСТ | САДРЖАЈИ |
|---|---|
| **ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ** | -Певање, свирање и основе музичке писмености<br>-Обрадити и певати народне, дечје, уметничке песме, - каноне и песме наших и страних композитора.<br>-На дечјим ритмичким и мелодијским инструментима изводити песме одговарајуће тежине (обнављање: целе ноте, половине, четвртине, осмине, шеснаестине у групи и одговарајућих пауза; обрада осминске триоле и синкопе).<br>-Кроз обраду песама упознати Ф-дур, Д-дур и д-молл лествицу |
| **СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ** | -Слушати вокалне, вокално-инструменталне и инструменталне композиције наших и страних композитора.<br>-Посебну пажњу обратити на соло и хорску песму уз основне информације о делу и композитору.<br>-Ученике оспособити да препознају и упознају звук инструмента у примерима које слушају, представљати им изгледи могућности инструмента. |
| **СТВАРАЊЕ МУЗИКЕ** | -Подстицати музичке креативности кроз импровизацију на доступним инструментима.<br>-Импровизовати дијалоге на инструментима Орфовог инструментарија.<br>-Стварати дечје песме. |

2.2.4. Програм наставе и учења за осми разред

Предмет: СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЋЕВНОСТ -8. РАЗРЕД

| **ИСХОДИ**<br>По завршетку разреда ученик ће бити у стању да: | **ОБЛАСТ/ТЕМА** | **САДРЖАЈИ** |
|---|---|---|
| – чита са разумевањем књижевноуметничке текстове и остале типове текстова, примењујући различите стратегије читања;<br>– тумачи значења, језичке, естетске и структурне особине уметничких текстова, користећи књижевне термине и појмове;<br>– критички промишља о стварности на основу прочитаних дела;<br>– истакне универзалне вредности књижевног дела и повеже их са сопственим искуством и околностима у којима живи;<br>– повеже писце и дела из обавезног дела програма од 5. до 8. разреда;<br>– издвоји основне одлике књижевног рода и врсте у конкретном тексту, као и језичко-стилске карактеристике текста у склопу интерпретације;<br>– уочи слојевитост књижевног дела и међужанровско прожимање;<br>– повеже књижевна дела са историјским или другим одговарајућим контекстом;<br>– одреди временски оквир у којем је писац стварао;<br>– разликује аутора књижевноуметничког текста од наратора, драмског лица или лирског субјекта;<br>– препозна националне вредности и негује културноисторијску баштину, поштујући особености сопственог народа и других народа;<br>– учествује у избору књижевних дела и начина њихове обраде и представљања;<br>– објасни настанак и развој српског књижевног језика;<br>– разуме значај књижевног језика за културу и историју српског народа;<br>– сврста српски језик у одговарајућу језичку групу у Европи;<br>– именује дијалекте српског језика;<br>– разуме постојеће језичке прилике у | **КЊИЖЕВНОСТ** | **Л Е К Т И Р А**<br><br>**ЛИРИКА**<br>1. Ђура Јакшић: „Отаџбина”<br>2. Јован Јовановић Змај: „Светли гробови”<br>3. Јован Јовановић Змај: „Ђулићи” (избор)<br>4. Десанка Максимовић: „Пролетња песма” / „Опомена”<br>5. Момчило Настасијевић: „Труба”<br>6. Иван В. Лалић: „Ветар”<br>7. Марина Цветајева: „Месечев сјај”<br><br>**ЕПСКО-ЛИРСКЕ ВРСТЕ**<br>1. Бранко Радичевић: *Ђачки растанак* (одломак „Ој Карловци, место моје драго...”)<br>2. Народна епско-лирска песма: *Женидба Милића Барјактара*<br><br>**ЕПИКА**<br>1. Вук Стефановић Караџић: *О народним певачима*<br>2. Вук Стефановић Караџић: *Житије Ајдук Вељка Петровића* (одломак)<br>3. Доситеј Обрадовић: *Живот и прикљученија* (одломак)<br>4. Прота Матеја Ненадовић: *Мемоари* (одломак)<br>5. Петар Петровић Његош: *Горски вијенац* (одломак „Бадње вече”)<br>6. Симо Матавуљ: „Пилипенда”<br>7. Лаза Лазаревић: „Све ће то народ позлатити”<br>8. Милош Црњански: *Сеобе* (одломак) / *Роман о Лондону* („Пролеће је стигло у Лондон”)<br>9. Бранимир Ћосић: *Покошено поље* (одломак из прве књиге „Читава једна младост”)<br>10. Дино Буцати: „Колумбар”<br>11. Херман Хесе: „Магија књиге” / Нил Гејмен: „Зашто наша будућност зависи од библиотека, читања и сањарења” / Милорад Павић: *Роман као држава* |

| | | |
|---|---|---|
| Србији;<br>– издвоји делове творенице и препозна основне моделе њиховог грађења;<br>– користи садржаје из граматике обрађене у претходним разредима и повеже их са новим градивом;<br>– доследно примени правописну норму;<br>– примени основна правила о распореду акцената;<br>– уочи разлику између научног, административног и разговорног функционалног стила;<br>– пише и говори поштујући карактеристике различитих функционалних стилова;<br>– уочи разлику између речи и лексеме;<br>– препозна метафору и метонимију као лексичке механизме и разуме значење вишезначних речи карактеристичних за свакодневну комуникацију;<br>– разуме значење застарелих речи и неологизама;<br>– користи речник, енциклопедију и лексикон;<br>– уочи манипулацију у пропагандним текстовима;<br>– напише приказ, расправу и краћи есеј;<br>– разликује делове текста и књиге – укључујући индекс, појмовник, библиографију – и уме да их користи;<br>– повезује информације и идеје изнесене у тексту, уочава јасно исказане односе и изводи закључак заснован на тексту. | | (избор одломака из огледа: „Кратка историја читања”, „Последњих сто читалаца”, „Нова генерација електронске књиге”, „Скакутаво читање или повратак фусноте”, „Романи без речи”)<br>**ДРАМА**<br>1. Данило Киш: *Ноћ и магла*<br>2. Петар Кочић: *Јазавац пред судом* (одломак)<br>3. Жан Батист Поклен Молијер: *Грађанин племић* (одломак)<br><br>**НАУЧНОПОПУЛАРНИ И ИНФОРМАТИВНИ ТЕКСТОВИ**<br><br>1. Веселин Чајкановић: „О ускршњим обичајима”<br>2. Милутин Миланковић: *Кроз васиону и векове* (одломак)<br>3. Хилда Дајч: *Писма* – одломак, (обавезна напомена о власнику права: ©Јеврејски историјски музеј)<br>4. Споменка Крајчевић: *Кругом двојке* (избор одломака: „Унутрашња пруга”: „Станица пристаниште” – „Почетак и крај”, „Одлазак”; „Станица Калемегдан” – „Гозбе”, „Теорија”; „Станица Браће Барух” – „Извесност”, „Тајна”; „Станица Вуков споменик” – „Простор”, „Булеварска бајка”)<br>5. Герман Титов: „25 сати у свемиру”<br><br>Са наведеног списка, обавезан је избор два дела за обраду. |
| | | ДОМАЋА ЛЕКТИРА<br><br>1. Народне епске песме новијих времена (тематски круг о ослобођењу Србије: „Почетак буне против дахија”; „Бој на Мишару”, „Бој на Чокешини”...)<br>2. Љубавне народне лирске песме („Српска дјевојка”, „Љубавни растанак”...); обичајне народне лирске песме (избор)<br>3. Избор из савремене српске поезије (нпр. Васко Попа: „Очију твојих да није”, Бранко Миљковић: „Критика метафоре”, Војислав Карановић: „О читању поезије”, Момчило Мошо Одаловић: „Ршуме, јеси ли знао Црњанског”, Ана Ристовић: „Гледајући у дрвеће”...) |

| | | |
|---|---|---|
| | | 4. Иво Андрић: Деца („Деца”, „Књига” и „Панорама”)<br>5. Бранислав Нушић: Сумњиво лице<br>6. Клод Кампањ: Збогом мојих петнаест година<br>7. Давид Албахари, Мамац<br><br>ДОПУНСКИ ИЗБОР ЛЕКТИРЕ<br>(бирати 3–6 дела)<br><br>1. Милош Црњански: „Ја, ти и сви савремени парови”<br>2. Оскар Давичо: „Србија” / „Детињство” (избор)<br>3. Бранко Ћопић: Мала моја из Босанске Крупе<br>4. Станислав Винавер: Ратни другови („Аритон”)<br>5. Народна приповетка: Усуд<br>6. Вук Стефановић Караџић: Српски рјечник (избор, нпр.<br>„Отмица”...);<br>7. Растко Петровић: Африка (одломци)<br>8. Радослав Братић: Мајсторова рука (одломак)<br>9. Милорад Павић: Хазарски речник, одреднице о Ћирилу и Методију (одломци)<br>10. Душан Ковачевић: Ко то тамо пева<br>11. Гроздана Олујић: Гласам за љубав<br>12. Џон Селинџер: Ловац у житу<br>13. Ричард Бах: Галеб Џонатан Ливингстон<br>14. Кајо Ритер: Дечко који није био из Ливерпула<br>15. Џон Бојн: Дечак у пругастој пиџами<br>16. Сју Таузенд: Дневник Адријана Мола.<br><br>КЊИЖЕВНИ ТЕРМИНИ И ПОЈМОВИ<br><br>Стилска средства: анафора и епифора, апострофа.<br>Лирске врсте: народне љубавне песме, обичајне песме (сватовске, тужбалице и здравице); љубавна песма (ауторска).<br>Епско-лирске врсте: поема, балада.<br>Драмски спев.<br>Мемоари. Биографија. |

| | | |
|---|---|---|
| | **ЈЕЗИК** | **Граматика**<br>Језик Словена у прапостојбини; сеобе Словена и стварање словенских језика. Мисија Ћирила и Методија. Почетак писмености код Срба. Старословенски језик и писма (глагољица и ћирилица). Развој српског књижевног језика: српскословенски, рускословенски, славеносрпски језик.<br>Вук Караџић – реформа језика, писма и правописа. Књижевни језик код Срба од Вука до данас (основни подаци).<br><br>Основне језичке групе у Европи и место српског језика у породици словенских језика.<br>Дијалекти српског језика: екавски (призренско-тимочки, косовско-ресавски, шумадијско-војвођански) и ијекавски (зетско-рашки и источнохерцеговачки). Народни језик (језик као скуп дијалеката) и књижевни (нормирани) језик. Службена употреба језика и писма према Уставу. Језици националних мањина (основни подаци).<br>Језик – основне особине говорног и писаног језика.<br>Грађење речи:<br>– основни модели: извођење, слагање, префиксација;<br>– просте речи и творенице (изведенице, сложенице, префиксалнетворенице);<br>– састав твореница: корен, творбена основа, префикс, суфикс.<br><br>Систематизација претходно обрађених садржаја из фонетике, морфологије и синтаксе.<br>Фонетика: подела гласова и гласовне промене. Морфологија: врсте и подврсте речи и њихове категорије. Синтакса: реченични чланови (састав и функција); независне и зависне реченице; слагање реченичних чланова. |
| | | **Правопис**<br>Писање имена из страних језика са акцентом на њихову промену. Спојено и одвојено писање речи (сложенице, полусложенице, синтагме).<br>Генитивни знак. |

| | | |
|---|---|---|
| | | Црта и цртица; други интерпункцијски и правописни знаци. |
| | | **Ортоепија**<br>Краткоузлазни и краткосилазни акценат; правила о распореду акцената и неакцентованих дужина (основни појмови). |
| | **ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА** | Књижевни и остали типови текстова у функцији унапређивања језичке културе.<br><br>Текстови писани различитим функционалним стиловима: публицистички стил (репортажа, интервју); административни стил (молба, жалба, уплатница, обрасци, радна биографија; бирократски језик); научни стил (примери из текстова у уџбеницима других наставних предмета; употреба термина).<br><br>Лексикологија:<br>– једнозначност и вишезначност речи;<br>– лексичка метафора и лексичка метонимија као механизми остваривања вишезначности;<br>– синонимија, антонимија и хомонимија;<br>– застареле речи; нове речи – неологизми;<br>– речник, лексикон, енциклопедија.<br>Пропагандни текстови (рекламе и слично).<br>Расправа и есеј на задату тему.<br>Приказ (књиге, филма, позоришне представе и сл.).<br><br>Говорне вежбе: интерпретативно-уметничке (изражајно читање, рецитовање); анализа снимљеног разговора; интервју; расправа (дискусија); презентовање чињеница и коментара.<br><br>Правописне вежбе: диктат, уочавање и објашњавање правописних грешака у тексту; писање имена из страних језика; писање позајмљеница (информатички термини, мејл и сл.); писање сложеница, полусложеница и синтагми; писање црте и цртице; запета у независносложеним реченицама. |

| | | |
|---|---|---|
| | | Језичке вежбе: уочавање и исправљање грешака у неправилно маркираном тексту; попуњавање текста са празнинама; тражење грешака у тексту и исправљање.<br><br>Лексичко-семантичке вежбе: допуњавање реченица хомонимима (хомоними и акценти); проналажење одговарајућег синонима; антонимски ланац; одређивање значења метафоре и метонимије у тексту; тумачење застарелих речи и неологизама; дефинисање лексема.<br><br>Писмене вежбе и домаћи задаци и њихова анализа на часу. Четири школска писмена задатка – по два у сваком полугодишту. |

Предмет: МАЂАРСКИ ЈЕЗИК-8. РАЗРЕД

| | |
|---|---|
| **A tantárgy neve** | MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM |
| **Cél** | A magyar nyelv és irodalom oktatásának és tanulásának célja, hogy a tanuló ápolja a magyar nyelvet, helyesen használja a különféle kommunikációs szituációkban, beszédben és írásban; az irodalmi művek olvasása és értelmezése révén fejlessze képzelőerejét, esztétikai-művészeti tudatosságát és kifejezőkészségét, kritikai és erkölcsi ítélőképességét; alapvető tájékozottságot szerezzen az irodalomtörténet és -elmélet, az általános és magyar nyelvészet, valamint a mediális írásbeliség terén; az interdiszciplinaritás jegyében összefüggésbe hozza a nyelvet és irodalmat más művészeti ágakkal és tudományterületekkel; bevezesse a tanulót a tudományos gondolkodásmódba; értékelje és becsülje a nemzeti értékeket és hagyományokat, fogadja el a különböző kultúrákat és fejlessze az interkulturális kommunikációt; alapozza meg és bővítse a kulcskompetenciákat, amelyek képessé teszik őt a minőségi életvitelre, a munkára, az önmegértésre és az élethosszig tartó tanulásra. |
| **Osztály** | Nyolcadik |
| **Évi óraszám** | 136 óra |

| **KIMENET**<br>(A tematikai egységek/területek feldolgozása után a tanuló a következőkre képes) | **TERÜLET/**<br>TEMATIKAI EGYSÉG | **TARTALOM** |
|---|---|---|
| értelemmel olvas irodalmi-művészeti szövegeket és más típusú szövegeket, | IRODALMI ISMERETEK | MŰFAJOK EGYKOR ÉS MOST |

| | | |
|---|---|---|
| különböző olvasási technikákat alkalmazva;<br><br>értelmezi a szépirodalmi szövegek jelentését, nyelvi, esztétikai és strukturális sajátosságait, közben megfelelő terminusokat és poétikai fogalmakat használ;<br><br>az elolvasott művek alapján kritikusan gondolkodik a valóságról;<br><br>kiemeli az irodalmi mű univerzális értékeit és összeköti őket saját tapasztalatával és életkörülményeivel;<br><br>összeköti az 5-8. osztályos kötelező tananyagban szereplő írókat és műveket;<br><br>- a konkrét szöveg interpretációja során felfedezi a műnem és műfaj alapvető jellemzőit, valamint a szöveg nyelvi-stilisztikai jellegzetességeit;<br><br>felismeri az irodalmi mű rétegeit és a műfajközi átszövődéseket;<br><br>összeköti az irodalmi műveket a történelmi vagy más megfelelő kontextussal;<br><br>meghatározza a periódust, amelyben az író alkotott;<br><br>különbséget tesz az irodalmi szöveg szerzője és a narrátor vagy lírai én között;<br><br>felismeri a nemzeti értékeket és ápolja a történelmi és kulturális örökséget, tiszteli saját nemzetének és más nemzeteknek a sajátosságait;<br><br>részt vesz az irodalmi művek, valamint feldolgozásuk és interpretálásuk módjának kiválasztásában;<br><br>használja az előző osztályokban feldolgozott nyelvtani anyagot, és összeköti az új ismeretekkel; | | (a ballada mint köztes műfaj: lírai, epikai és drámai elemei; a balladás dal, a rockballada, a filmballada; a népballada, a műballada: az Arany-ballada; típusok: régi típusú balladák, új típusú balladák, a középkori balladaforma; témák: csudahalott, szégyenbe esett lány, hűtlen feleség, falba épített feleség, betyárballadák stb.; történelmi balladák, lélektani balladák, népies balladák, vígballadák stb.; prózai epiko-ballada: a Mikszáth-novella, a Mészöly-novella; a zenei ballada stb.)<br><br>(a himnusz változatai: ódai műfaj, egyházi és nemzeti himnuszok, a himnikus ének, a himnusz mai időben, szerelmi dal a popzenében)<br><br>A) A ballada változatai (a mai baladás dal)<br><br>Kötelező szövegek:<br><br>Orbán Ottó: Hallod-e, te sötét árnyék (a mai balladás dal, „köztes műfajok”, műfaji keveredések: ballada és népdal, retorikai és stiláris jellemzők: megszólítás és „felelgetős” forma, tropikus alakzatok; a „sötét árnyék”-metafora felfejtése, értelmezése: az „ég és föld”-ellentét és szublimációja; a létvers)<br><br>Tóth Krisztina: Program (szövegek párbeszéde, szövegköziség).<br><br>Mikszáth Kálmán: Bede Anna tartozása (a novella balladás nyelve, műfajok keveredése: balladai elemek a történetben, lírai mozzanatok; az elbeszélői hang, az elbeszélői szemszög; bajjelző rekvizitumok; külső világ - lelki világ ellentéte; Kinek a balladája, kinek a története?) |

| | | |
|---|---|---|
| megmagyarázza a magyar irodalmi nyelv keletkezését és fejlődését; | | |
| megérti az archaizmusok és neologizmusok jelentését;<br><br>használja a nyomtatott és elektronikus szótárakat, enciklopédiákat és lexikonokat;<br><br>felismeri a tömegkommunikáció szerepét és befolyását;<br><br>tájékozódik a világháló és egyéb korszerű kommunikációs technológiák által meghonosított műfajok és nyelvi/nyelvhasználati formák között;<br><br>propagandaszövegekben felismeri a manipulációt;<br><br>leírást, jellemzést, rövidebb esszét ír;<br><br>megkülönbözteti a szöveg és a könyv részeit - beleértve a tárgy- és névmutatót, az idegen szavak és kifejezések jegyzékét, bibliográfiát, és alkalmazza ezeket;<br><br>összeköti a szövegben ismertetett információkat, következtetéseket von le a szöveg alapján. | | Fehér Anna balladája (népballada) - Fehér Anna. Drámai rockballada a homályos időkből. Bródy János-Szörényi Levente (1988) (népköltészet és hivatásos irodalom kapcsolata: a folklorizáció és a folklorizmus).<br><br>Témák, projektfogalmak:<br><br>Kádár Kata (a népballada: akadályozott szerelmesek története; „Kádár Kata-történetek" filmen, pl. Szőts István rendezésében 1944, Kodály Zoltán zenéje).<br><br>A 19. századi, romantikus ballada: Arany János: Tengeri-hántás. Ágnes asszony. Vörös Rébék (a bűn és bűnhődés motívuma - bűnügyi történet, rémképek, látomások az irodalomban - Arany János: V. László. A walesi bárdok. Marc Chagall festményei, Zichy Mihály illusztrációi).<br><br>Balladaszerűség és „balladatörés" (fogalomalkotás: Göndör András/Györke Ildikó) (Mikszáth Kálmán: A Tót atyafiak - Jó palócok novellái; Az a fekete folt, Lapaj, a híres dudás, A bágyi csoda, Szegény Gélyi János lovai; Mészöly Miklós: Ballada az úrfiról és a mosónő lányáról, Fakó foszlányok nagy esők évadján)<br><br>Edda Művek: A hűtlen (zene és irodalom, az árulás és a hűtlenség motívuma: mitológia, Biblia, művészetek - hivatásos irodalom, folklór irodalom, popkultúra és újfolklór, Csokonai Vitéz Mihály: A Reményhez, Petőfi Sándor: A hűtlenhez, Vajda János: Húsz év múlva; Szív Ernő: Meghívás a Rienzi Mariska Szabadió Klubba)<br><br>Szerelem első vérig. Film. Rendezte: Dobray György, Horváth Péter. 1985. (Tinédzserfilm, filmnovella, filmzene; szerelmi dráma, szerelmes film, legendás szerelmek színpadon, filmen: Shakespeare: Romeo és Júlia; Othello stb.)<br><br>Groteszk, vicces, parodisztikus és morbid a szerelmi költészetben (pl. Csokonai Vitéz Mihály: Szerelemdal a csikóbőrös kulacshoz, Petőfi Sándor: Megy a juhász szamáron…, Petri György: Sári, ne vigyorogj rajtam, Varró Dániel: |

| | | |
|---|---|---|
| | | Email; a „csudahalott” motívuma a népköltészetben stb.)<br><br>B) „Himnusz minden időben”<br><br>Kötelező szövegek:<br><br>Nagy László: Himnusz minden időben (a himnusz, a himnikus szerelem versnyelve; ünnepélyesség, magasztos hangvétel, érzelmi túlfűtöttség; a himnusz egykor és ma: a vallásos énektől az SMS-versekig [Varró Dániel]).<br><br>Koncz Zsuzsa-Bródy János: Ha én rózsa volnék (a himnusz mint érzelmi és létbeli állapot, hovatartozás és identitás kifejezésére alkalmas versnyelv; klasszikus műfajok a popkultúrában)<br><br>Témák, projektfogalmak:<br><br>Alternatív irodalom - alternatív zene: Kispál és a Borz: Csillag vagy fecske, Ocho Macho: Jó nekem, Szabó Benedek és a Galaxisok, Vad Fruttik (Likó Marcell) (a klasszikus versnyelv és alternatív zenei irányzatok összefonódása).<br><br>VALLOMÁS, ÖNREFLEXIÓ, ARS POETICA<br><br>A) Életrajzi regény, családregény<br><br>Kötelező szövegek:<br><br>Herceg János: Módosulások (önéletrajzi regény, a szülőváros mint tér, szerző és elbeszélő az önéletrajzi regényben, az elbeszélő szerepe és beszédmódja).<br><br>Grendel Lajos: Nálunk, New Hontban (szülőföldregény, helyszínrajz, a családregény hagyománya az irodalomban, intertextusok és a reflektált előzmények, előképek, múltképek és jelenkor, az időszembesítő beszédmód az irodalomban, költészetben: múltreprezentáció és időszembesítés a költészetben stb.).<br><br>Grecsó Krisztián: Mellettem elférsz (nemzedékregény, nevelődési regény).<br><br>Kapcsolódó témák, projektfogalmak:<br><br>Vasagyi Mária: Silentium album (novellai kiképzésű regény, novelláskötet és/vagy regény, műfajok párbeszéde: a balladai hang az |

| | | |
|---|---|---|
| | | elbeszélésben, városi folklór, színház és színpad az elbeszélésben, új mítoszok: a Sárkánysor legendája).<br><br>Gulyás József: Ludas könyve (a napló mint összetett műfaj, emlékkönyv, album, breviárum, Palics-történetek: Tolnai Ottó regényei). |
| | | B) Egyéni látószög - kollektív történet<br><br>Kötelező szövegek:<br><br>Juhász Erzsébet: Határregény (a novellák alkotta regény, határregény mint új műfaj, a határ jelentései az irodalomban, a vonat jelentésköre az irodalomban - Szirmai Károly: Veszteglő vonatok a sötétben, Markovits Rodion: Aranyvonat, Esti Kornél - Bolgár kalauz, Borbély Szilárd: Egy bolgár kalauz)<br><br>Oravecz Imre: Ondrok gödre (szociográfia és irodalom, nemzedékek, nemzedéki konfliktusok megjelenítése a regényben, szegénység, nincstelenség, hatalom és lázadás az egyéni/kollektív történetben)<br><br>Kontra Ferenc: Álom hídja (alteregó az irodalomban, egyéni sors és kollektív történelem, outsiderek, „peremvidéki élet” a regényben)<br><br>Modulok:<br><br>(az előző három tétel és téma alternatívájaként működtethető egységek)<br><br>Esterházy Péter: Egyszerű történet vessző száz oldal (metafizikai lét, transzcendencia, álom, képzelet, valóság és történelem)<br><br>Németh István: Házioltár (családi krónika, a regény és a novella kölcsönhatása)<br><br>Király Kinga Júlia: Apa Szarajevóba ment (sorstörténet a családi és a társadalmi lét színterén, devianciák és testképek)<br><br>Kapcsolódó témák, projektfogalmak:<br><br>Mészáros Márta: Napló-trilógia (Napló gyermekeimnek, Napló szerelmeimnek, Napló |

| | | |
|---|---|---|
| | | apámnak, anyámnak). Filmdráma. Rendezte: Mészáros Márta. 1982, 1987, 1990. (Az irodalom és a film nyelve, beszédmódja: hasonlóságok, különbözőségek).<br><br>C) Vallomás az irodalomról és a költészetről (ars poetica, programvers, vallomásvers)<br><br>József Attila: Karóval jöttél (önreprezentáció és önmegszólítás a versben, József Attila: Születésnapomra, Születésnapomra-átiratok, -palimpszesztek).<br><br>Nemes Nagy Ágnes: Mesterségemhez (a létezés intellektuális birtokbavétele, Nemes Nagy Ágnes: A vers mértana)<br><br>Orbán Ottó: Ég és föld között (szubjektív versbeszéd, a személyesség központi szerepe, vallomás és létvers)<br><br>Modulok:<br><br>(az előző három tétel és téma alternatívájaként működtethető egységek)<br><br>Baka István: Liszt Ferenc éjszakái/Liszt Ferenc éjszakája a Hal-téri házban (palimpszeszt, a költőelőd és mintakép, az előkép megszólítása, utalások, Vörösmarty-reflexiók, Vörösmarty Mihály: Liszt Ferenchez/A vén cigány)<br><br>Tandori Dezső: A 65. mezőről (létvers, költői lét, önkép, önarckép)<br><br>Parti Nagy Lajos: Létbüfé (alteregó - alakmás - kitalált költő: Dumpf Endre)<br><br>Babics Imre: Abrak a vadnak, ablak a vaknak (természetképek, feloldódás a természetben, természetmisztika és költői lét).<br><br>Kapcsolódó témák, projektfogalmak:<br><br>Ég és föld között (archaikus népi imádságok, misztérium, a kétszintes dráma, a művészregény. Herceg János regényei, Vasagyi Mária Cézár c. regénye, Republic: Ég és föld között/Szállj el kismadár)<br><br>Álom-téma és „belső utazás” az irodalomban (régi irodalom: Csokonai Vitéz Mihály: Álom/A pillangóhoz, Csongor és Tünde - álomjelenetek, |

| | | |
|---|---|---|
| | | képzelet, varázslás, tündéries/túlvilági képek, látomás és jóslás, S. T. Coleridge: Ének a vén tengerészről/Kubla Kán, Csáth Géza: A varázsló kertje, Füst Milán költészete: groteszk és torzítás az álomban, Egy bánatos kísértet panasza/A részeg kalmár) |
| | | TÖRTÉNELEM<br><br>A) Város/falu a történelemben és az irodalomban<br><br>Kötelező szövegek:<br><br>Gion Nándor: Virágos Katona (regényfolyam, tetralógia, múltreprezentáció, történelmi narratíva, az elbeszélő szerepe és beszédmódja, referenciális és fiktív a regényben, családtörténet, az irodalmi terek: Zöld utca, Szív stb., Rojtos Gallai István, Török Ádám a Gion-opusban és a vajdasági magyar irodalomban, a „virágos katona”-metafora értelmezése). |
| | | Tolnai Ottó: A két steril pohár (Palicsfürdő Tolnai Ottó regényvilágában, a lecsúszottak, peremvidéken élők, kisemberek története; alteregók a regényben).<br><br>Modulok:<br><br>(az előző két tétel és téma alternatívájaként működtethető egységek)<br><br>Végel László: Neoplanta, avagy az ígéret földje (városregény, anekdota, két elbeszélő: kettős perspektíva, beöltözés, bűn és bűntelenség, Lazo Pavletić és az író az Újvidék-trilógiában).<br><br>Vasagyi Mária: Pokolkerék (csatornaregény, fiktív napló, a történelem utánképzése, teremtett nyelv, szótár a regényben, mítoszok és legendák, kép az irodalmi szövegben)<br><br>Domonkos István: Újvidék (gyerekirodalom és groteszk képalkotás)<br><br>Kapcsolódó témák, projektfogalmak:<br><br>A város megjelenítése a vajdasági magyar irodalomban (Szabadka: Kosztolányi Dezső, |

| | | |
|---|---|---|
| | | Csáth Géza műveiben, Palics: Tolnai Ottó regényírása, Szathmári István novellisztikája, Újvidék: Gobby Fehér Gyula Telep-történetei; Tekergők, A sötét árnyéka, A tűz közepéből, Meglepnek más arcok: Újvidéki Dekameron I-IV., a Végel-trilógia: Bűnhődés, Neoplanta, avagy az Ígéret Földje, Balkáni szépség, avagy Slemil fattyúja, Balázs Attila: Kinek Észak, kinek Dél, Zombor: Papp Dániel:<br><br>Tündérlak Magyarhonban, Herceg János regényírása, novellisztikája, Vasagyi Mária: Fabelladomi, avagy rege a HÁZról és körülötte egy s másról).<br><br>Csatornaregények, - történetek (Molter Károly: Tibold Márton, Majtényi Mihály: Császár csatornája, Élő víz, Bordás Győző: Fűzfasíp, Csukódó<br><br>zsilipek, Vasagyi Mária: Pokolkerék; Szenteleky Kornél novellái, Herceg János: Régi dolgainkról)<br><br>B) Háború, holokauszt-történetek<br><br>Kertész Imre: Sorstalanság (tudatregény, nevelődési- és fejlődésregény, holokauszt-téma, személyes történet, irodalmi Nobel-díj)<br><br>Schindler-listája (Schindler's List). Film. Rendezte: Steven Spielberg. Forgatókönyv: Steven Zaillian. 1993 - Thomas Keneally: Schindler bárkája [listája]. Regény. Fordította: Walkóné Békés Ágnes. 1994, 2006 (film, filmdráma, filmforgatókönyv, adaptáció, regény és film, a holokauszt-téma filmen, táborregények és filmek, szörnyűség és borzalom a filmen és a regényben, a filmsztár, Oscar-díj, Golden Globe-gála és díj).<br><br>Modulok:<br><br>(az előző két tétel és téma alternatívájaként működtethető egységek)<br><br>Anne Frank naplója (napló: az életrajz elbeszélésének módozata, háborús napló, a holokauszt-történet megjelenítésének változata, trauma és tragédia, emlékezet és utóélet). |

| | | |
|---|---|---|
| | | Ryan közlegény megmentése [Saving Private Ryan]. Film. Rendezte: Steven Spielberg. Forgatókönyv: Robert Rodat. 1998.<br><br>Saul fia [Son of Saul]. Filmdráma. Rendezte: Nemes Jeles László. Forgatókönyv: Nemes Jeles László és Clara Royer). 2015<br><br>Kapcsolódó témák, projektfogalmak:<br><br>Értelmezési gyakorlatok:<br><br>Végel László: Temetetlen múltunk (a regény értelmezése).<br><br>Mezei Márk: Utolsó szombat (a regény értelmezése).<br><br>Danyi Zoltán: A dögeltakarító/ Jászberényi Sándor: A lélek legszebb éjszakája (traumairodalom)<br><br>KOPÉREGÉNYEK, ISKOLAREGÉNYEK, KAMASZKOR<br><br>Csavargók, kópék, mákvirágok<br><br>Kötelező szöveg:<br><br>Tersánszky Józsi Jenő: Kakuk Marci ifjúsága (kópéregény, realista és naturalista kifejezésmód, regényfolyam: a Kakuk Marci-sorozat).<br><br>Modul:<br><br>(az előző tétel és téma alternatívájaként működtethető egységek)<br><br>Szilasi László: A harmadik híd (a perem- és underground világ ábrázolása, szociológiai szempont, műfajtípusok keveredése: szociográfia és bűnügyi regény).<br><br>Kapcsolódó témák, projektfogalmak:<br><br>Krúdy Gyula: Rezeda Kázmér szép élete (az irodalmi alteregó/alakmás, a „szerelem művészete”, Rezeda Kázmér és Császár Fruzsina története; az irodalmi „batár” története: Krúdy Gyula, Majtényi Mihály, Juhász Erzsébet opusában). |

| | | |
|---|---|---|
| | | Majtényi Mihály: Garabonciás - Bige Jóska házassága (a csavargó és a garabonciás jelensége a vajdasági magyar irodalomban; Majtényi Mihály, Herceg János, Tolnai Ottó, Gobby Fehér Gyula, Sirbik Attila stb. prózájában)<br><br>Herceg János: Szülőföldem (Viharban. Tó mellett város. Kekez Tuna és Pálinka Ördög: látomás és vízió az elbeszélésben)<br><br>Üvegtigris I-III. Filmvígjáték. Rendezte: Rudolf Péter, Kapitány Iván. Írta: Búss Gábor Olivér. 2001-2010 (karakterek a filmen, összefüggő történetek: filmsorozat/filmtrilógia. A folytathatóság kérdése a filmen: Lesz-e Üvegtigris IV. és stb.?, Filmek, kultuszfilmek, adaptációk, sorozatfilm-változatok: példák a nemzetközi filmiparból: Csillagok háborúja, Terminátor, Keresztapa, Halálos iramban stb.).<br><br>Iskolaregények, kamasztörténetek, szerelmek története és versnyelve<br><br>Kötelező szövegek:<br><br>Garaczi László: Hasítás (iskolaregény - kamasztörténet - nevelődési regény, korrajz, irodalmi nyelv - regionális köznyelv - szleng - diáknyelv az irodalomban, az Egy lemúr vallomásai-sorozat a Garaczi-opusban)<br><br>Nagy László: Ki viszi át a Szerelmet? (a szerelmes vers és az ars poetica)<br><br>Németh István: Felhőnézők (novella)<br><br>Modul:<br><br>(az előző három tétel és téma alternatívájaként működtethető egységek)<br><br>Péterfy Gergely: A golyó, amely megölte Puskint (kamasztörténet - családtörténet - korrajz; másság, deviancia, eltérés megjelenítése az irodalomban és a művészetekben; a Puskin-hatás és -legenda, Tatjana levele Anyeginhez/Anyegin-történet stb.)<br><br>Kapcsolódó témák, projektfogalmak: |

| | | |
|---|---|---|
| | | Problematikus életkor. Tinédzsertörténetek. Tabuk és tabutörés. Kortárs erőszak. Testiség. Devianciák. Beavatástörténetek. A problémakibontó regény és film (Ottlik Géza: Iskola a határon. Totth Benedek: Holtverseny. Válogatás a Szívlapát című kortárs versantológiából. Kálmán Gábor: Janega Kornél szép élete/Gotham City mint emblematikus hely a filmen,<br><br>Eufória [Euphoria]. Tinidráma, televíziós sorozat. Írta és rendezte: Sam Levinson. HBO. 2019.)<br><br>Nyolcadik osztály [Eighth Grade]. Írta és rendezte: Bo Burnham. 2018)<br><br>SCI-FI, VIRTUÁLIS VALÓSÁG, KIBERTÉR<br><br>A) Mítosz, mese, hősköltemény, verses novella/regény<br><br>Kötelező szöveg:<br><br>Szálinger Balázs: Fehérlófia (verses dráma, bábjáték; mítosz - hősköltemény - tündérmese - modern mese; az átirat és a színpadi adaptáció, újraírás és alkotás; összművészeti jelenségek; a mitikus és a modern világkép, eposz és eposzparódia, beavatási képek, mitikus hős és modern ember; Arany László feldolgozása, Jankovics Marcell animációs filmje)<br><br>Modul:<br><br>(az előző tétel és téma alternatívájaként működtethető egységek)<br><br>Térey János: Átkelés Budapesten: Elfordulás (verses elbeszélés: verses novella - verses regény; előzmények a magyar irodalomban: Arany János, Arany László opusa; összművészeti jelenségek: „nem látott képek és nem hallott dallamok” [Szegedy-Maszák Mihály fogalomalkotása] az irodalomban, Muse: Starlight, szövegfordítás és kitalált idézet a szövegben; számítógépes nyelv és „installáció” a szövegben)<br><br>Kapcsolódó témák, projektfogalmak: |

| | | |
|---|---|---|
| | | Toldi Miklós, a 14. századi Terminátor („egy magatartás története” [fogalom: Lengyel Balázs] a múltban és a jelenben: Odüsszeiától Űrodüsszeiáig, a régi irodalom aktualizációja; Terminátor 2. - Az ítélet napja. Sci-fi akciófilm. Rendezte: James Cameron. 1991)<br><br>Fordított perspektíva: a Terminátor-sorozat (futurisztikus világkép, fantasztikum, a „gépek lázadása”, a Terminátor előképei és rokonai az irodalomban és a filmművészetben, a filmsztár jelensége; valóságshow, celeb-jelenség, influencerek és bloggerek, You Tube-jelenségek, a Facebook világa stb.)<br><br>Avatárok<br><br>(Tasnádi István drámaszövegei pl. Kettős:játék, Avatár című film, Word of Warcraft univerzum története, számítógépes játékok<br><br>és az újgenerációs társasjátékok történetvezetése és világépítése/bővítése, kiegészítők mint fejezetek/epizódok, szuperhősök és alteregóik, alternatív univerzumok)<br><br>HUMOR AZ IRODALOMBAN<br><br>A) Groteszk és irónia<br><br>Kötelező szövegek:<br><br>Nagy Lajos: A bogár/A gólya (humor, irónia, karcolat; áltudományos hangvétel, logikai ficamok; szellemes történet és anekdota, vicc, szóvicc, favicc stb.)<br><br>Örkény István: Hírek és álhírek („egyperces” novella, humoreszk, paródia; a groteszk és az abszurd az irodalomban;<br><br>Örkény István: Tóték (az abszurd komédia; Isten hozta, őrnagy úr! Filmszatíra. Rendezte: Fábri Zoltán. 1969)<br><br>Esterházy Péter: Akartok-e rabok lenni?(az Esterházy-féle „anekdot”, humor és irónia)<br><br>Kapcsolódó témák, projektfogalmak: |

| | | |
|---|---|---|
| | | Az epigramma, a gnóma, a xénia (Kazinczy Ferenc Tövisek és virágok-jától Jászberényi Sándor Rossz versek című művéig).<br><br>A gúnyvers, a gagyi vers, a „rossz vers” (a csasztuska, a limerick, nonszensz költészet, a slam poetry; trash-szövegek; a „mém” és a „stand up”)<br><br>B) Hangversek, képversek, játékversek<br><br>Kötelező szövegek:<br><br>Nagy László: Tűz (verskép és képvers, Weöres Sándor egysoros versei és hangversei, Tamkó Sirató Károly: Két ló a betonon, Ivo Andrić: Lili Lalauna, Guillaume Apollinaire képversei stb.)<br><br>Zene, kép, vers (Paul Verlaine: Őszi chanson, Domonkos István: Kuplé, Fenyvesi Ottó „rock and roll”-versei; a megzenésített vers, az énekelt vers stb.)<br>Kapcsolódó témák, projektfogalmak:<br>Varró Dániel: SMS-versek (műhelymunka)<br>Weöres Sándor: Rongyszőnyeg (műhelymunka)<br>József Attila: Klárisok (értelmezési modellek)<br>A haiku (Kosztolányi Dezső, Tandori Dezső, Pap József, Bogdán József stb. versei)<br>HÁZI OLVASMÁNY<br>Ajánlott közös olvasmányok:<br>Závada Pál: A fényképész utókora<br>Balázs Imre József: Kirándulás a felhőben/Álomfarsang, Hanna hinta<br>Kollár Árpád: Milyen madár<br>Válogatás a Szívlapát versantológiából<br>Rejtő Jenő: A tizennégy karátos autó<br>Rakovszky Zsuzsa: Célia<br>Krusovszky Dénes: A fiúk országa<br>Grecsó Krisztián: Vera<br>Garaczi László: Hasítás<br>Márton László: Két obeliszk<br>Végel László: Balkáni szépség, avagy Slemil fattyúja<br>J. R. R Tolkien: A hobbit/A Gyűrűk Ura<br>Mark Haddon: A kutya különös esete az éjszakában |
| | | Az ajánlott olvasmányok közül a tanár kiválaszt 4 olvasmányt (differenciáltan is feladhatja a tanulók érdeklődésének és nemi összetételének megfelelően). |

| | | |
|---|---|---|
| | | FOGALMAK/<br><br>KULCSFOGALMAK ÉS JELENSÉGEK<br><br>- ballada, balladás dal, himnusz, novella, filmnovella, életrajzi regény, családregény, önéletrajzi regény, szülőföldregény, nemzedékregény, művészregény, városregény, csatornaregény, tudatregény, táborregény, nevelődési- és fejlődésregény, bűnügyi regény, iskolaregény, napló, emlékkönyv, album, breviárum, határregény, ars poetica, programvers, vallomásvers, létvers, archaikus népi imádságok, misztérium<br><br>, kétszintes dráma, filmdráma, filmforgatókönyv, adaptáció, szociográfia, mítosz, mese, hősköltemény, verses novella/regény<br><br>- szövegek párbeszéde, szövegköziség, népköltészet, hivatásos irodalom, folklorizáció, folklorizmus, folklór irodalom, popkultúra, újfolklór, tinédzserfilm, filmzene, groteszk, abszurd, paródia, morbid, alternatív irodalom, alternatív zene, alteregó, átirat, palimpszeszt, regényfolyam, referenciális, fiktív, családtörténet, traumairodalom |
| | NYELVI<br><br>ISMERETEK – Nyelvtan | A 7. osztályban tanult nyelvtani anyag ismétlése.<br><br>A nyelv - a beszélt és az írott nyelv alapvető tulajdonságai.<br><br>TÖMEGKOMMUNIKÁCIÓ<br><br>A tömegkommunikáció fogalma és formái.<br><br>A tömegkommunikáció műfajai: sajtó-, rádiós és televíziós műfajok, a világháló és mobil kommunikáció formái és műfajai.<br><br>A tömegkommunikáció szerepe és hatása.<br><br>A tömegkommunikáció befolyása és a világháló által lehetővé vált manipulációk, veszélyek.<br><br>AZ ÖSSZETETT MONDAT<br><br>Az összetett mondat fogalma. |

| | | |
|---|---|---|
| | | Az összetett mondat fajtái: az alá- és mellérendelő összetett mondat.<br>Az alárendelő összetett mondat fajtái:<br>- az állítmányi alárendelő összetett mondat;<br>- az alanyi alárendelő összetett mondat;<br>- a tárgyi alárendelő összetett mondat;<br>- a határozói alárendelő összetett mondat és fajtái;<br>- a jelzői alárendelő összetett mondat és fajtái.<br>A mondatrend.<br>Az idézés fogalma.<br>A mellérendelő összetett mondat fajtái:<br>- kapcsolatos mellérendelő összetett mondat;<br>- ellentétes mellérendelő összetett mondat;<br>- választó mellérendelő összetett mondat;<br>- következtető mellérendelő összetett mondat; |
| | | - magyarázó mellérendelő összetett mondat.<br>A többszörösen összetett mondat.<br>Az írásjelek helyesírása az összetett mondatok használatában.<br>A SZÓALKOTÁS<br>A szókészlet gyarapodásának módozatai: a szóösszetétel és a szóképzés.<br>A szóösszetétel. Az elő- és utótag. A szóösszetétel fajtái: alá- és mellérendelő összetett szavak.<br><br>A többszörös összetételek.<br><br>A szóképzés. A szóelem fogalma. Az alapszó és a származékszó fogalma. Az igék és a<br><br>névszók, valamint az igenevek képzésének lehetőségei. A továbbképzett szavak.<br><br>A ritkábban használt szóalkotási módok:<br><br>- mozaikszó-alkotás<br><br>- szóelvonás<br><br>- szórövidülés (és a szó továbbképzése).<br><br>A MAGYAR NYELV TÖRTÉNETE<br><br>A magyar nyelv eredete.<br><br>A magyar nyelv helye a világ nyelvei között.<br><br>Nyelvrokonaink. |

| | | |
|---|---|---|
| | | A legfontosabb nyelvtörténeti korszakok (megfelelő korabeli szövegek bemutatásával).<br><br>A magyar szókincs eredete.<br><br>Helyesírásunk története.<br><br>A mai magyar nyelv rétegzettsége: a nyelvváltozatok.<br><br>A MAI MAGYAR NYELV RENDSZERE<br><br>A magyar nyelvtani rendszer felépítése, elemei.<br><br>A hang és a betű, a szó, a szószerkezet, a mondat és a szöveg rendszerező áttekintése: Hangtan: a hangok felosztása és a hangváltozások. Alaktan: a szófajok felosztása (csoportok, fajták, alfajok - kategóriák, jelentések, funkciók). Mondattan: mondatrészek (szerkezetük és funkciójuk);<br><br>mellérendelő és alárendelő mondat. |

Предмет: СРПСКИ ЈЕЗИК КАО НЕМАТЕРЊИ ЈЕЗИК-8. РАЗРЕД

| | |
|---|---|
| Назив предмета | **СРПСКИ ЈЕЗИК КАО НЕМАТЕРЊИ** |
| Циљ | Учења *српског као нематерњег језика* јесте оспособљавање ученика да се служи српским језиком на основном нивоу у усменој и писаној комуникацији ради каснијег успешног укључивања у живот заједнице и остваривања грађанских права и дужности, као и уважавање српске културе и развијање интеркултуралности као темељне вредности демократског друштва |
| Разред | Осми |
| Годишњи фонд часова | **68 часова** |

| **ИСХОДИ**<br>По завршетку разреда ученик ће бити у стању да: | **ОБЛАСТ/ТЕМА** | **САДРЖАЈИ** |
|---|---|---|
| razume i koristi predviđeni leksički fond; - razume i koristi gramatičku materiju usvajanu u prethodnim razredima; - | **JEZIK** | Oko 100 novih punoznačnih i pomoćnih reči; Gramatički sadržaji iz prethodnih razreda (ponavljanje i uvežbavanje na poznatoj i novoj |

| | | |
|---|---|---|
| koristi osnovne vrste zavisnih rečenica; - sastavlja složenije sintagme | | leksici); Zavisne rečenice: vremenska (s veznikom *kad*), namerna (s predikatom u prezentu), izrična (s veznikom *da*) i odnosna (sa zamenicom *koji* u funkciji subjekta); Tvorba najfrekventnijih prideva izvedenih sufiksima *-ski* i -(*i*)*ji*; |
| - savladane (već usvojene) sadržaje iz književnosti povezuje sa novim književnoumetničkim tekstovima i koristi ih u njihovom tumačenju; - iskaže sopstveni doživljaj književnog dela uz obrazloženje; - odredi temu, motive i likove, glavni događaj, vreme i mesto dešavanja radnje; - razume i imenuje odnose među likovima u tekstu; - razume ulogu humora u delu; - razlikuje pripovedanje u prvom i trećem licu; - dramatizuje (uz pomoć nastavnika) odlomak proznog teksta u kratkim dijalozima; - iznese jedan argument zbog čega bi književno delo preporučio drugu; - prepozna slične motive u književnim delima na maternjem jeziku; | KNJIŽEVNOST | Narodna bajka po izboru (adaptirana) Narodna priča: "Tamni vilajet" (adaptirana) Narodna lirska obredna pesma po izboru Narodna epska pesma po izboru (adaptirani odlomak) Stevan Raičković: "Selidba" (odlomak) Miroslav Antić: "Plava zvezda" Jasminka Petrović: "Moja porodica" (odlomak iz romana "Ovo je najstrašniji dan u mom životu") Milan Šipka: "Vežba" (iz knjige "Priče o rečima") Dobrica Erić: "Vašar u Topoli" (odlomci) Jasminka Petrović: "Kroz trnje do zvezda" (odlomak iz knjige "Kaži teti "Dobar dan"") Stanislav Živković: "Čudesni život slike" (odlomak iz knjige "Život slika") Izbor iz časopisa za mlade<br><br>Konstruisani tekstovi o Đavoljoj varoši ili Vinči<br><br>Po slobodnom izboru (u skladu sa interesovanjima učenika), nastavnik bira još dva teksta koja nisu na ovoj listi.<br><br>Nastavnik bira 6 tekstova za obradu. |
| - razume informacije bitne za zadovoljenje svakodnevnih životnih potreba; - razume sadržaj kratkog govorenog ili pisanog teksta; prati glavnu ideju u svakodnevnoj komunikaciji i povezuje uzrok i posledicu; - u nekoliko kontinuiranih rečenica opiše sebe i ljude iz okruženje; ispriča neki događaj; saopšti svoje namere, želje i potrebe; adekvatno koristi komunikativne modele za najčešće govorne činove; - pismeno ili usmeno prenese kratke informacije dobijene od drugih; - normalnim tempom čita i razume leksički i gramatički poznat tekst pisan ćirilicom ili latinicom, a pojedinačne nepoznate reči određuje na osnovu konteksta; - piše kraće tekstove u skladu sa | JEZIČKA KULTURA | I. Lično predstavljanje: osnovne informacije o sebi - kratka biografija<br><br>II. Porodica i ljudi: ljudske vrline i mane<br><br>III. Život u kući: održavanje stambenog prostora (krečenje, popravke); planiranje i organizacija poslova i obaveza u kući; porodična okupljanja<br><br>IV. Hrana i piće: pripremanje hrane; zdrave navike u ishrani<br><br>V. Odeća i obuća: estetska komponenta izgleda, nakit i modni detalji<br><br>VI. Zdravlje: adolescencija, opasnosti od bolesti zavisnosti |

| | | |
|---|---|---|
| ortografskom normom na zadate teme i organizuje ih u smisaone celine | | VII. Obrazovanje: mogućnosti daljeg školovanja, vrste srednjih škola, zanimanja; osnovni pojmovi iz hemije<br><br>VIII. Priroda: ekologija, zaštita prirode<br><br>IX. Sport: aktuelne i tradicionalne sportske manifestacije; ponašanje na sportskim manifestacijama<br><br>X. Kupovina: kupovina u specijalizovanim prodavnicama (prodavnica sportske opreme, knjižara...)<br><br>XI. Naselja saobraćaj, javni i uslužni objekti: kulturnoistorijski spomenici; korišćenje javnog prevoza, ponašanje u saobraćaju; muzej, galerija<br><br>XII. Vreme: vremenski raspored nedeljnih aktivnosti<br><br>XIII. Kultura, umetnost, mediji: pozorišna predstava; internet i društvene mreže (prednosti i mane)<br>XIV. Komunikativni modeli: psihološka stanja i raspoloženja; davanje saveta |

Предмет: ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК-8. РАЗРЕД

| | |
|---|---|
| Назив предмета | **СТРАНИ ЈЕЗИК – ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК** |
| Циљ | **Циљ** учења Страног језика јесте да се ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и развијањем стратегија учења страног језика оспособи за основну писану и усмену комуникацију и стекне позитиван однос према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу**.** |
| Разред | Осми |
| Годишњи фонд часова | **68 часова** |

| **ИСХОДИ**<br>По завршетку разреда ученик ће бити у стању да: | **КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ** | **ЈЕЗИЧКЕ АКТИВНОСТИ**<br>**(**у комуникативним функцијама) |
|---|---|---|
| – разуме општи смисао и главне информације из уобичајених текстова који се односе на представљање и тражење/ давање информација личне природе; | ПРЕДСТАВЉАЊЕ СЕБЕ И ДРУГИХ И ТРАЖЕЊЕ/ ДАВАЊЕ | Слушање и читање једноставнијих текстова који се односе на представљање (дијалози, наративни текстови, формулари и сл); реаговање на усмени или |

| | | |
|---|---|---|
| – тражи, саопшти, пренесе информације личне природе или податке о себи и другима;<br>– у неколико повезаних исказа представи себе, своју ужу/ширу породицу и пријатеље користећи једноставнија језичка средства;<br>– разуме општи смисао и главне информације из текстова који се односе на опис бића, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања;<br>– размени информације које се односе на опис бића, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања;<br>– повеже неколико исказа у краћи текст којим се описују и пореде бића, предмети, места, појаве, радње, стања и збивања;<br>– разуме краће низове исказа који се односе на предлоге, савете и позиве на заједничке активности и одговори на њих уз одговарајуће образложење;<br>– упути предлоге, савете и позиве на заједничке активности користећи ситуационо прикладне комуникационе моделе;<br>– затражи и пружи детаљније информације у вези са предлозима, саветима и позивима на заједничке активности;<br>– разуме краће низове обавештења, молби и захтева који се односе на потребе и интересовања и реагује на њих;<br>– саопшти краће низове обавештења, молби и захтева који се односе на потребе и интересовања;<br>– разуме и на прикладан начин одговори на честитку, захвалност и извињење;<br>– упути честитку, захвалност и извињење користећи ситуационо прикладне комуникационе моделе;<br>– разуме и следи краће низове упутстава у вези с уобичајеним ситуацијама из свакодневног живота;<br>– тражи и пружи неколико везаних једноставнијих упутстава у вези с уобичајеним ситуацијама из свакодневног живота;<br>– разуме општи смисао и главне информације из текстова који се | ОСНОВНИХ ИНФОРМАЦИЈА О СЕБИ И ДРУГИМА | писани импулс саговорника (наставника, вршњака и сл.) и иницирање и проширивање комуникације; усмено и писано давање информација о себи и тражење и давање информација о другима (подаци о личности, приватним и школским активностима, друштвеним улогама и сл). |
| | ОПИСИВАЊЕ БИЋА, ПРЕДМЕТА, МЕСТА, ПОЈАВА, РАДЊИ, СТАЊА И ЗБИВАЊА | Слушање и читање једноставнијих текстова у којима се описују бића, предмети, места, појаве, радње, стања и збивања; усмено и писано описивање/ поређење бића, предмета, појава, местâ из искуственог света и фикционалног спектра. |
| | ИЗНОШЕЊЕ ПРЕДЛОГА И САВЕТА, УПУЋИВАЊЕ ПОЗИВА ЗА УЧЕШЋЕ У ЗАЈЕДНИЧКОЈ АКТИВНОСТИ И РЕАГОВАЊЕ НА ЊИХ | Слушање и читање једноставнијих текстова који садрже предлоге и савете; усмено и писано договарање у вези са предлозима и учешћем у заједничким активностима; писање позивнице за прославу/ журку или имејла/ СМС-а којим се договарају заједничке активности; прихватање/ одбијање предлога и савета, усмено или писано, уз поштовање основних норми учтивости, и давање одговарајућег оправдања/ изговора; образлагање спремности за прихватање предлога и савета, уз исказивање емотивних и експресивних реакција (радости, усхићености и сл). |
| | ИЗРАЖАВАЊЕ МОЛБИ, ЗАХТЕВА, ОБАВЕШТЕЊА, ИЗВИЊЕЊА, ЧЕСТИТАЊА И ЗАХВАЛНОСТИ | Слушање и читање једноставнијих исказа којима се нешто честита, тражи/ нуди помоћ, услуга, обавештење или се изражава извињење, захвалност; усмено и писано честитање, тражење и давање обавештења, упућивање молбе за помоћ/ услугу и реаговање на њу; изражавање извињења и захвалности. |
| | РАЗУМЕВАЊЕ, ДАВАЊЕ И ТРАЖЕЊЕ УПУТСТАВА | Слушање и читање текстова који садрже једноставнија упутства с визуелном подршком и без ње; усмено и писано давање и тражење |

| | | |
|---|---|---|
| односе на описивање радњи и ситуација у садашњости;<br>– разуме општи смисао и главне информације из текстова који се односе на описивање способности и умећа у садашњости;<br>– размени неколико информација у низу које се односе на радње у садашњости;<br>– опише радње, способности и умећа користећи неколико везаних исказа;<br>– разуме општи смисао и главне информације из текстова који се односе на описивање искустава, догађаја и способности у прошлости;<br>– размени неколико информација у низу о искуствима, догађајима и способностима у прошлости;<br>– опише искуства, догађаје и способности из прошлости повезујући неколико краћих исказа у смислену целину;<br>– разуме општи смисао и главне информације из текстова који се односе на одлуке, обећања, планове, намере и предвиђања у будућности;<br>– размени неколико исказа у вези са обећањима, одлукама, плановима, намерама и предвиђањима у будућности;<br>– саопшти планове, намере и предвиђања;<br>– разуме општи смисао и главне информације из текстова који се односе на жеље, интересовања, потребе, осете и осећања;<br>– размени неколико повезаних информација у вези са жељама, интересовањима, осетима и осећањима;<br>– искаже и образложи жеље, интересовања, потребе, осете и осећања;<br>– разуме краће низове исказа који описују просторне односе, оријентацију и правац кретања;<br>– затражи и пружи обавештења о просторним односима, оријентацији и правцу кретања;<br>– разуме једноставније текстове који се односе на дозволе, забране, упозорења, правила понашања и обавезе и реагује на њих;<br>– размени неколико информација које се односе на дозволе, забране, | | упутстава. |
| | ОПИСИВАЊЕ РАДЊИ У САДАШЊОСТИ | Слушање и читање описа и размењивање исказа у вези са догађајима/ активностима и способностима; усмено и писано описивање активности, радњи и способности у садашњости. |
| | ОПИСИВАЊЕ РАДЊИ У ПРОШЛОСТИ | Слушање и читање описа и усмено и писано размењивање исказа у вези с личним искуствима, догађајима, активностима, способностима и особеностима у прошлости; усмено и писано описивање искустава, активности и способности у прошлости, историјских догађаја и личности. |
| | ОПИСИВАЊЕ БУДУЋИХ РАДЊИ (ПЛАНОВА, НАМЕРА, ПРЕДВИЂАЊА) | Слушање и читање једноставнијих текстова у вези са одлукама, плановима, намерама и предвиђањима; усмено и писано договарање/ извештавање о одлукама, плановима, намерама и предвиђањима. |
| | ИСКАЗИВАЊЕ ЖЕЉА, ИНТЕРЕСОВАЊА, ПОТРЕБА, ОСЕТА И ОСЕЋАЊА | Слушање и читање једноставнијих текстова у вези са жељама, интересовањима, потребама, осетима и осећањима; усмено и писано договарање у вези са задовољавањем жеља и потреба; предлагање решења у вези са осетима и потребама; усмено и писано исказивање својих осећања и реаговање на туђа. |
| | ИСКАЗИВАЊЕ ПРОСТОРНИХ ОДНОСА И УПУТСТАВА ЗА ОРИЈЕНТАЦИЈУ У ПРОСТОРУ | Слушање и читање једноставнијих текстова у вези са смером кретања и специфичнијим просторним односима; усмено и писано размењивање информација у вези са смером кретања и просторним односима; усмено и писано описивање смера кретања и просторних односа. |
| | ИЗРИЦАЊЕ ДОЗВОЛА, ЗАБРАНА, УПОЗОРЕЊА, ПРАВИЛА ПОНАШАЊА И ОБАВЕЗА | Слушање и читање једноставнијих исказа у којима се изражавају дозволе, забране, упозорења, правила понашања и обавезе; постављање питања у вези са забранама, дозволама, упозорењима, правилима понашања и обавезама и |

| | | |
|---|---|---|
| упозорења, правила понашања и обавезе;<br>– разуме општи смисао и главне информације из краћих текстова који се односе на поседовање и припадање;<br>– размени неколико краћих, везаних исказа који се односе на поседовање и припадање;<br>– разуме општи смисао и главне информације из краћих текстова који се односе на изражавање допадања и недопадања; | | одговарање на њих; усмено и писано саопштавање забрана, дозвола, упозорења, правила понашања и обавеза. |
| | ИЗРАЖАВАЊЕ ПРИПАДАЊА И ПОСЕДОВАЊА | Слушање и читање једноставнијих текстова у којима се говори о томе шта неко има/ нема или чије је нешто; постављање питања у вези са припадањем и одговарање на њих. |
| | ИЗРАЖАВАЊЕ ДОПАДАЊА И НЕДОПАДАЊА | Слушање и читање једноставнијих текстова којима се изражава допадање/ недопадање; усмено и писано изражавање допадања/ недопадања. |
| | ИЗРАЖАВАЊЕ МИШЉЕЊА | Слушање и читање једноставнијих текстова у којима се тражи и износи мишљење и изражава слагање/ неслагање; усмено и писано тражење и изношење мишљења и изражавање слагања и неслагања. |
| | ИЗРАЖАВАЊЕ КОЛИЧИНЕ, ДИМЕНЗИЈА И ЦЕНА | Слушање и читање једноставнијих текстова у којима се наводе количине, димензије и цене; размењивање информација у вези с количином, димензијама и ценама, усмено и писано. |

| Комуникативна функција | Језички садржаји |
|---|---|
| ПОЗДРАВЉАЊЕ И ПРЕДСТАВЉАЊЕ СЕБЕ И ДРУГИХ И ТРАЖЕЊЕ/ ДАВАЊЕ ОСНОВНИХ ИНФОРМАЦИЈА О СЕБИ И ДРУГИМА | *How are you/have you been/are you doing? I'm/I've been/I'm doing fine, and you? It's been long time. / Long time no see! Yes, it's been a while.*<br>*I was born and raised/brought up in Kruševac, a town in Serbia. Where did you grow up? I live in a nuclear/an immediate family. Who do you live with?*<br>*We live in a suburb/in the suburbs/on the outskirts of the town. We share the house with another family. We've lived there since I was born. What part of town do you live in?*<br>*I've got a twin/half/step brother. Have you got any siblings? The man over there is Alex's and my stepdad.*<br>*Is Luka your relative? Yes, he's my second cousin. / He's my close/distant relative. / No, we're not related. He's just a friend of mine. What country was he born in? What/Which school did he go to? Have you got any family in an English speaking country?*<br>*Is your step brother the same age as you? No, he's twice/half as old as me. He doesn't go to school, he goes to kindergarten. The boy in the photo is our schoolmate/teammate/roommate and our mutual friend. He's my namesake. Our name is pronounced... , but it is spelled. My mum's the only person who calls me by my first name, and it usually means I'm in* |

| | |
|---|---|
| | *trouble! Do your friends call you by your first name or your nickname?Dunja's my soulmate; we are inseperable.*<br>*Who's your role model? My dad's my main role model, I have always looked up to/admired him. Who has been the most important and most influential person in your life?*<br>*Mark Twain was a pen name of the American writer whose real name was Samuel Clemens. What other names did Samuel Clemens write under?*<br>*What was Agatha Christie famous for? She was famous for her detective stories.*<br>*What films did Daniel Radcliffe play in? He played the title character in the Harry Potter film series. It's been nice meeting you/talking to you.*<br>*Have a good life!*<br>*Farewell, my friends!*<br><br>*The Present Simple Tense* и *The Present Continuous Tense* за изражавање појава, радњи, стања и збивања у садашњости<br>*The Past Simple Tense* и *The Past Continuous Tense* за изражавање појава, радњи, стања и збивања у прошлости<br>*The Present Perfect Simple Tense* за изражавање радњи које су почеле у прошлости и још увек трају Питања са *Who/What/Which/Where/When/Why/How…*<br>Питања са препозиционим глаголима<br>Пасивни облик глагола у простим временима (*Present Simple, Present Perfect Simple, Past Simple, Future Simple*) Саксонски и нормански генитив<br>*Twice/three times. /half as (adjective) as*<br>Префикси *over-, under-, un-, in-, im-, ir-, il-, dis-...*<br><br>**(Интер)културни садржаји**: устаљена правила учтиве комуникације; имена и надимци; родбина, породични односи и родбинске везе; важније личности из света књижевности, музике, филма и спорта. |
| **ОПИСИВАЊЕ БИЋА, ПРЕДМЕТА, МЕСТА, ПОЈАВА, РАДЊИ, СТАЊА И ЗБИВАЊА** | *My aunt's an average looking young woman. She's in her early/middle/late 20s. My uncle has grown a beard/moustache; now he looks twice as old as her.*<br>*My parents are middle-aged. My mum's a bit overweight, but my dad's really skinny/underweight. My grandparents are elderly, but still young at heart/in spirit. How adventurous are your family?*<br>*My sister doesn't look anything like me. Who do you look like in your family?/Who do you resemble most? I resemble my mother, while my brother looks more like my father.*<br>*I was oversensitive about my looks/to criticism as a child. What were you like as a child?*<br>*What did the man look like? He looked/seemed/appeared annoyed. He also sounded strange/upset. How interesting!*<br>*Jason was wearing a hoodie and sports trousers/pants at the party. Sophia was wearing a circular/semicircular/rectangular/ triangular/heart-shaped pendant made of silver/gold.*<br>*This steak is undercooked/overcooked. It tastes/smells horrible! What does your steak taste/smell like? Novi Sad is a major city in Serbia. What's its high/main street?*<br>*New York City is nicknamed the Big Apple. Has your city/town got* |

| | |
|---|---|
| | *a nickname? By what name was your hometown previously known?*<br>*The 50 stars on the American flag represent the 50 states, while the 13 stripes represent the thirteen British colonies that declared independence from Great Britain and became the first states in the U.S. The UK flag is called the Union Jack, or Union Flag.*<br>*The Serbian coat of arms consists of two main national symbols: a white double-headed eagle and a shield with a cross. Statehood Day is a national holiday in Serbia. It's celebrated on 15th February to commemorate the outbreak of the First Serbian Uprising against Ottoman rule in 1804. On the same day in 1835, during the rule of Miloš Obrenović, the first modern Serbian constitution was adopted, known as Sretenje Constitution.*<br>*Armistice Day is celebrateed in memory of the day when the armistice was signed between the Allies of World War I and Germany on the 11th of November, 1918.*<br>*Saint Sava is considered the patron saint of education and all the schools in Serbia. He's also the patron saint of our school.*<br>*Professor Moriarty is Sherlock Holmes's mortal enemy.*<br>*My sister loves video games with immortal characters – so-called immortality games. The series was voted the best teenage series of all times.*<br>*My score is twice as good/bad as yours. Dragana ran half as fast as Relja.*<br>*You can't compare these two things - that's mixing apples and oranges! It's water under the bridge!*<br>*The Present Simple Tense и The Present Continuous Tense за изражавање појава, радњи, стања и збивања у садашњости*<br>*The Present Perfect Simple Tense за изражавање искустава и радњи у неодређеној прошлости и радњи које су почеле у прошлости и још увек трају*<br>*The Past Simple Tense и The Past Continuous Tense за изражавање појава, радњи, стања и збивања у прошлости*<br>*Stative verbs (look, seem, appear, sound, taste, smell...)*<br>*Пасивни облик глагола у простим временима (Present Simple, Present Perfect Simple, Past Simple, Future Simple) Питања са Who...look like, What…look/taste/smell like, How (adjective)...*<br>*Префикси over-, under-, un-, in-, im-, ir-, il-, dis-...*<br>*Twice/three times... as (adjective/adverb) as*<br><br>*(Интер)културни садржаји: особености наше земље и земаља говорног подручја циљног језика (знаменитости, географске карактеристике, национална обележја и сл.); метафоричка употреба језика/идиоми.* |

| | |
|---|---|
| **ИЗНОШЕЊЕ ПРЕДЛОГА И САВЕТА, УПУЋИВАЊЕ ПОЗИВА ЗА УЧЕШЋЕ У ЗАЈЕДНИЧКОЈ АКТИВНОСТИ И РЕАГОВАЊЕ НА ЊИХ** | *There aren't enough computers for everybody; why don't we take turns to work on them? Fine, let's do that!*<br>*Let's go out for ice cream - my treat this time! Well, I'm trying to cut down on sweets, how/what about having some fruit salad instead? Why don't we split the bill?*<br>*Let's start over, shall we? What do you mean? Can/Could you share a link to an example? Shall I ask him to join us? I think he would love that! He'd better not be late this time!*<br>*Shall we meet at my place? Okay, what time?*<br>*Is this time next week ok with you? That sounds good to me./That would be great!*<br>*Would you like/Do you want me to help you with your English assignment? No thank you, I can manage. You should/ought to/had better leave or you'll miss your bus. Thank you but don't worry, I'll hurry up now. You shouldn't/had better not stick your nose in other people's business. It's impolite!*<br>*Pets shouldn't be abandoned by their owners. It's irresponsible!*<br>*The doctor advised me to have regular meals and a balanced diet in order to stay healthy. She also recommended taking up a sport instead of dieting.*<br>*My parents told me not to put off doing things I have to do, because I could regret later. If I were you I would stop being late for school. You might get expelled.*<br>*What would you do if you were in my place/shoes? Let's not split hairs about it!*<br><br>*Should/Ought to/Had better за давање савета*<br>*Изрази: How/What about…? Why don't we…? Would you like…? Do you want…? Shall we…? Let's... Stative verbs (think, mean, sound...)*<br>*Модални глаголи за изражавање предлога и вероватноће - can/could/may/might...*<br>*Пасивни облик модалних глагола Заповедни начин Gerund/Infinitive*<br>*Индиректни предлози и савети Први и други кондиционал Негативни префикси un-, im-, ir-, il-...*<br><br>*(Интер)културни садржаји: прикладно упућивање предлога, савета и позива и реаговање на њих; метафоричка употреба језика/идиоми.* |
| **ИЗРАЖАВАЊЕ МОЛБИ, ЗАХТЕВА, ОБАВЕШТЕЊА, ИЗВИЊЕЊА, ЧЕСТИТАЊА И ЗАХВАЛНОСТИ** | *Can/Could/May I retake the listening text? I've misheard some questions. Can/Could/Will you rewrite the essay? You've misspelled/misspelt some words.*<br>*Excuse me teacher, can you draw/pull/close the curtains? Ok, you put the light on. Can you now draw/pull/open them? Ok, let's have some sunlight in!*<br>*Could/Would you come to my place tonight if you had time? Your place, sixish! Please don't tattle on me to my mother/teacher. / Don't be such a tattletale!*<br>*Promise not to tell anyone! I promise! Stop showing off! Nobody likes a show-off!*<br>*Stop arguing, will you? Can I tell my side if you let me talk? Stop beating around the bush and tell me what the problem is! She told me to stop making fuss about nothing!* |

| | |
|---|---|
| | *My mum asked/warned us to stop giggling.*<br>*The head teacher promised to look into the matter.*<br>*I'm sorry I overslept/overreacted. It's ok, make sure you don't do that again! Sorry to disturb/interrupt!*<br>*Sorry, it wasn't on purpose. I'm truly sorry. Thanks for letting me stay/for waiting for me! Thank you, you've been very kind.*<br>*Many thanks in advance! I (really) appreciate that/your help. Tell your parents I said thank you. Say hi for me!*<br>*Pretty please!*<br>*Happy anniversary!*<br>*Better luck next time! Fingers crossed! Congrats on your exams!*<br><br>*Модални глаголи за изражавање молбе и захтева – can/could/may/will*<br>*Заповедни начин*<br>*Први и други кондиционал Индиректне наредбе и молбе Gerund/Infinitive*<br>*Префикси over-, mis-, over-, re...*<br><br>*(Интер)културни садржаји: правила учтиве комуникације, значајни празници и догађаји, честитања.* |
| **РАЗУМЕВАЊЕ, ДАВАЊЕ И ТРАЖЕЊЕ УПУТСТАВА** | *Choose a person in the classroom, but keep the name secret. Note down as much information about the person as you can. What shall we do next? Take turns to ask questions, and try to guess your partner's person!*<br>*Find out about an eco-project in your country. Produce a leaflet explaining where it is and what happens there. What can I use this application for?*<br>*Click on the photos if you want to find out more.*<br>*If you want to make an appointment/need further information call our office at 555-333.*<br>*I think I've been overcharged for my mobile phone bill. What shall/should I do first? Dial these numbers to speak to customer service...*<br>*Read the exercise in silence/silently.*<br>*Time's up! Put down your pens and hand in your tests.*<br>*Sit tight! Sit up straight! Straighten your back! Behave yourself! Turn sideways! Why/What for? Move over to make room for some more students.*<br>*Look me in the eye! Speak when spoken to! Don't speak/talk out of turn! Speak your mind! Don't blame me, it's not my fault!*<br>*Don't wait for me! I might be long! Don't peek! It's none of your business! Don't touch the stove until is gets cool. Hold this for me! He told me to hold on to his arm. Tell me who the book belongs to. The P.E. teacher told/instructed us to pass the ball to each other/one another. Mind your step!*<br>*Beware of the dog!*<br>*Caution: wet floor!*<br>*Danger: strong current!*<br>*Don't limit your challenges – challenge your limits! Let go of bad memories and be happy!*<br><br>*Заповедни начин*<br>*Модални глаголи shall/should за тражење упутстава* |

| | |
|---|---|
| | *Модални глаголи за изражавање вероватноће: might/may/could Пасивни облик глагола у комбинацији са модалним глаголима Први и други кондиционал Индиректне наредбе и молбе Префикси over-, un-, im-, ir-, il-...*<br><br>*(Интер)културни садржаји: понашање у кући, школи и на јавним местима; значење знакова и симбола.* |
| **ОПИСИВАЊЕ РАДЊИ У САДАШЊОСТИ** | *It's getting dark/late/cold/hotter...*<br>*She's getting hungry/tired/better/worse... The weather is getting worse by the minute.*<br>*What's bothering/puzzling you? I can't solve this problem.*<br>*Who are you doing that for? I'm doing this for my classmate Milica.*<br>*Where's Jacob? He's at a sleepover. / He's sleeping/spending the night at a friend's. He often sleeps over at Filip's house. How often do you sleep over at your friends' place?*<br>*Who does the new teacher remind you of? He reminds me of my Australian uncle. This reminds me, have you applied for the competition yet?*<br>*This is the first time I've used a crib sheet. Can I trust you with something?*<br>*Anyone can use the application, can't they?*<br>*The class teacher tells us to always report the absent students.*<br>*I don't know what they are arguing about/who they are laughing at. My teacher says that the English drink the most tea in the world. My mum asks me who the message is from.*<br>*My friend wants to know which team you support / whether/if you support Red Star or Partisan. Danilo asks how long I have kept my diary/blog.*<br>*Jelena complains that she keeps forgetting her parents' birthdays!*<br>*Do you know who I met yesterday?*<br>*What does UNICEF/the abbreviation stand for?*<br>*What happens if students misbehave in class in your school? Do they get punished for their misbehaviour? I would/could help you if I had time now. What would you do if you were rich?*<br>*The Harry Potter film series is based on Joanna Rowling's novels. Which book is the play based on? The story/novel is set in the 19th century.*<br>*In my country a lot of children live in a single-parent family or in a family with a step-parent and step brothers and sisters. Some city people live in a high rise, but most people live in detached or semi-detached houses.*<br>*International Mother Language Day is held on 21 February to promote awareness of linguistic and cultural diversity. How's Labour Day celebrated in your country?*<br>*There are approximately 1000 giant pandas remaining in the world.*<br>*It is estimated that/According to the statistics, 2 million alligators live in the state of Florida.*<br><br>*The Present Continuous Tense за изражавање тренутних и привремених радњи The Present Simple Tense за изражавање сталних и уобичајених радњи*<br>*Stative verbs (taste, smell, remind...)* |

| | |
|---|---|
| | *The Present Perfect Simple Tense за изражавање радњи које су почеле у прошлости и још увек трају и у изразима This is the first/second/third time...*<br>*Други кондиционал*<br>*Can за изражавање способности у садашњости*<br>*Модални глаголи за извођење закључака о садашњости (must/can't/might/may/could) Пасивни облик глагола у простим временима (Present Simple, Present Perfect Simple)*<br>*Индиректне наредбе и молбе*<br>*Индиректне изјаве и питања са уводним глаголом у садашњем времену Gerund/Infinitive*<br>*Питања са препозиционим глаголима Get + adjective*<br><br>*(Интер)културни садржаји: породични живот; живот у школи и у ширем окружењу – наставне и ваннаставне активности; распусти и путовања; традиција и обичаји; метафоричка употреба језика/идиоми.* |

Предмет: ЛИКОВНА КУЛТУРА-8. РАЗРЕД

| | |
|---|---|
| Назив предмета | **ЛИКОВНА КУЛТУРА** |
| Циљ | **Циљ** наставе и учења Ликовне културе је да се ученик, развијајући стваралачко мишљење и естетичке критеријуме кроз практични рад, оспособљава за комуникацију и да изграђује позитиван однос према култури и уметничком наслеђу свог и других народа. |
| Разред | Осми |
| Годишњи фонд часова | **34 часова** |

| **ИСХОДИ**<br>По завршетку разреда ученик ће бити у стању да: | **ТЕМА** | **САДРЖАЈИ** |
|---|---|---|
| – бира одговарајући прибор, материјал, технику, уређај и апликативни програм за изражавање идеја, имагинације, емоција, ставова и порука;<br>– користи разноврсне податке и информације као подстицај за стваралачки | **КОМПОЗИЦИЈА** | Примена принципа компоновања.<br>Простор и пропорције (ергономија, перспектива). |
| | **НАСЛЕЂЕ** | Културна баштина (значај, заштита и промоција наслеђа). Најзначајнија уметничка остварења и уметници, локалитети и споменици на територији Србије и у свету. |

| | | |
|---|---|---|
| рад;<br>– примењује знања о елементима и принципима компоновања у стваралачком раду и свакодневном животу;<br>– реализује једноставне ликовне пројекте, самостално и у сарадњи са другима;<br>– дискутује аргументовано о својим и радовима других уважавајући различита мишљења;<br>– прави презентације усклађујући слику и текст и приказујући кључне податке и визуелне информације;<br>– тумачи садржаје одабраних уметничких дела и одабрану визуелну метафорику;<br>– разговара о значају културне баштине за лични развој, развој туризма и очување културног идентитета земље. | **КОМУНИКАЦИЈА** | Декодирање слике (теме, мотиви, поруке, метафора, алегорија, пиктограми...). Пројекти (цртеж, слика, скулптура, дигитална фотографија, филм, анимација, игрице, стрип, графити, мурали, инсталације, шминка и боди арт, одевне комбинације и детаљи...). |

ПРЕДМЕТ: МУЗИЧКА КУЛТУРА-8. РАЗРЕД

| | |
|---|---|
| Назив предмета | **МУЗИЧКА КУЛТУРА** |
| Циљ | **Циљ** учења предмета Музичка култура је да код ученика, развијајући интересовања за музичку уметност, стваралачко и критичко мишљење, формира естетску перцепцију и музички укус, као и одговоран однос према очувању музичког наслеђа и култури свога и других народа. |
| Разред | Осми |
| Годишњи фонд часова | **34 часова** |

| **ИСХОДИ**<br>У оквиру области/теме ученик ће бити у стању да: | **ОБЛАСТ/ТЕМА** | **САДРЖАЈИ** |
|---|---|---|

| | | |
|---|---|---|
| – повеже различите видове музичког изражавања са друштвено-историјским амбијентом у коме су настали;<br>– уочи основне карактеристике музичког стваралаштва у роматизму, импресионизму и савременом добу;<br>– препознаје националне игре у делима уметничке музике;<br>– наведе изражајна средстава музичке уметности карактеристична за период романтизма, импресионизма и савременог доба;<br>– разликује музичке форме романтизма, импресионизма и савременог доба;<br>– идентификује репрезентативне музичке примере најзначајнијих представника романтизма, импресионизма и савременог доба;<br>– идентификује елементе музике ранијих епоха као инспирацију у музици савременог доба;<br>– препозна врсту дувачких инструмента по изгледу и звуку;<br>– опише начин добијања тона код дувачких инструмената;<br>– препозна инструмент или групу према врсти композиције у оквиру датог музичког стила;<br>– објасни како је музика повезана са другим уметностима и областима ван уметности (музика и религија; технологија записивања, штампања нота; извођачке и техничке могућности инструмената;<br>– изводи музичке примере користећи глас, покрет и инструменте, самостално и у групи;<br>– користи музичке обрасце у осмишљавању музичких целина кроз певање, свирање и покрет;<br>– комуницира у групи импровизујући мање музичке целине гласом, инструментом или покретом;<br>– учествује у креирању и | **ЧОВЕК И МУЗИКА** | Романтизам<br>Програмска и апсолутна музика Соло песма<br>Клавирска минијатура<br>Националне и стилизоване игре (полка, мазурка, чардаш, казачок, сиртаки, валцер, танго...)<br>Музичко-сценска дела<br>Сметана, Дворжак, Шопен, Лист, Шуберт, Шуман, Паганини, Верди, Пучини, Росини, Чајковски, Бородин, Мусоргски, Мокрањац<br>Импресионизам<br>Равел, Дебиси<br>Савремено доба<br>Жанрови: Џез, популарна музика, апстрактна музика. Импровизација (појам)<br>Стравински, Прокофјев, Коњовић, Константин Бабић, Вера Миланковић |
| | **МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТИ** | Дувачки инструменти |
| | **СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ** | Елементи музичке изражајности: темпо, динамика, тонске боје различитих гласова и инструмената.<br>Слушање световне и духовне музике романтизма, импресионизма и савременог доба.<br>Слушање вокалних, вокално-иструменталних и инструменталних композиција, домаћих и страних композитора.<br>Слушање дела традиционалне народне музике. |
| | **ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ** | Певање песама по слуху и из нотног текста (солмизацијом) самостално и у групи.<br>Певање песама у мешовитим тактовима (7/8, 5/8 ) по слуху. Певање песама у комбинацији са плесним покретом.<br>Певање и свирање из нотног текста народних и уметничких композиција на инструментима Орфовог инструментарија и/или на другим инструментима.<br>Извођење једноставнијих музичких примера у вези са обрађеном темом.<br>Извођење (певање или свирање) једноставних ритмичких и мелодијских репрезентативних примера (одломака/тема) у стилу музике романтизма, импресионизма и савременог доба. |
| | **МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО** | Импровизација<br>Креирање покрета уз музику коју ученици изводе. Креирање ритмичке пратње.<br>Реконструкција музичких догађаја у стилу романтизма, импресионизма и савремене музике.<br>Израда дувачких инструмената од доступних материјала. |

| | | |
|---|---|---|
| реализацији школских приредби, догађаја и пројеката;<br>– изрази доживљај музике језиком других уметности (плес, глума, писана или говорна реч, ликовна уметност);<br>– примењује принцип сарадње и међусобног подстицања у комуникацији и заједничком музицирању;<br>– се понаша у складу са правилима музичког бонтона у различитим музичким приликама;<br>– критички просуђује утицај музике на здравље;<br>– користи могућности ИКТ-а за самостално истраживање, извођење и стваралаштво. | | |

ПРЕДМЕТ: ИСТОРИЈА-8. РАЗРЕД

| | |
|---|---|
| Назив предмета | **ИСТОРИЈА** |
| Циљ | **Циљ** учења Историје је да ученик, изучавајући историјске догађаје, појаве, процесе и личности, стекне знања и компетенције неопходне за разумевање савременог света, развије вештине критичког мишљења и одговоран однос према себи, сопственом и националном идентитету, културно-историјском наслеђу, друштву и држави у којој живи. |
| Разред | Осми |
| Годишњи фонд часова | **68 часова** |

| **ИСХОДИ**<br>По завршетку разреда ученик ће бити у стању да: | **ОБЛАСТ/ТЕМА** | **САДРЖАЈИ** |
|---|---|---|
| – смешта кључне догађаје, појаве и процесе из савремене историје на временској ленти;<br>– уочи динамику различитих историјских појава и промена на историјској карти;<br>– пореди различите | **ОСНОВИ ПРОУЧАВАЊА ПРОШЛОСТИ** | Основне одлике периода од завршетка Првог светског рата до наших дана.<br>Историјски извори за изучавање периода од завршетка Првог светског рата до наших дана и њихова сазнајна вредност (материјални, писани, аудио, визуелни, усмена сведочанства, дигитални). |

| | | |
|---|---|---|
| историјске изворе и рангира их на основу њихове сазнајне вредности;<br>– анализира и процени ближе хронолошко порекло извора на основу садржаја;<br>– поредећи различите изворе о истој историјској појави или догађају, анализира позицију аутора;<br>– доведе у везу узроке и последице историјских догађаја, појава и процеса на конкретним примерима;<br>– наведе специфичности друштвених појава, процеса, политичких идеја, ставова појединаца и група у историјском периоду савременог доба;<br>– образложи значај и улогу истакнутих личности у датом историјском контексту;<br>– уочи елементе континуитета и дисконтинуитета српске државности;<br>– изведе закључак о повезаности националне историје са регионалном и светском, на основу датих примера;<br>– образложи утицај историјских догађаја, појава и процеса на савремено друштво;<br>– идентификује основне карактеристике тоталитарних идеологија и наводи њихове последице у историјском и савременом контексту;<br>– препозна, на примерима из савремене историје, важност поштовања људских права; | **ЕВРОПА, СВЕТ И СРПСКИ НАРОД У ЈУГОСЛОВЕНСКОЈ ДРЖАВИ У ПЕРИОДУ ИЗМЕЂУ ДВА СВЕТСКА РАТА** | Последице Великог рата (демографски и материјални губици, одраз рата у друштвеном и културном животу, Мировна конференција у Паризу – нова карта Европе и света).<br>Револуције у Русији и Европи (узроци, ток и последице). Стварање југословенске државе (југословенска идеја, процес и носиоци уједињења, међународно признање и границе).<br>Политичке и друштвено-економске прилике у Европи и свету (либералне демократије, тоталитарне идеологије, економске кризе; култура, наука и уметност, свакодневни живот).<br>Југословенска краљевина (простор, становништво и друштво; конституисање државе, политички живот; међународни положај; економске прилике; култура, улога двора; национално и верско питање).<br>Истакнуте личности: Николај II Романов, Владимир Иљич Лењин, Роза Луксембург, Александар Флеминг, Пабло Пикасо, Волт Дизни, Чарли Чаплин, Сергеј Ејзенштајн, Бенито Мусолини, Адолф Хитлер, Јосиф Стаљин, Френклин Рузвелт, Александар I, Марија, Петар II и Павле Карађорђевић, Никола Пашић, Стјепан Радић, Милан Стојадиновић, Драгиша Цветковић, Влатко Мачек, Слободан Јовановић, Милутин Миланковић, Исидора Секулић, Ксенија Атанасијевић, Милена Павловић Барили, Иван Мештровић. |

| | | |
|---|---|---|
| – наведе примере како су идеје о родној, верској и етничкој равноправности утицале на савремене политичке прилике и развој друштва;<br>– пореди положај и начин живота припадника различитих друштвених група у историјском периоду савременог доба;<br>– илуструје примерима утицај научно-технолошког развоја на промене у друштву, економији и природном окружењу;<br>– образложи утицај различитих друштвено-економских система на свакодневни живот људи, анализирајући дате примере;<br>– препозна како су културне интеракције, и сарадња различитих етничких и социјалних група утицали на политички, друштвени и привредни живот;<br>– наведе примере утицаја спортских и уметничких достигнућа на обликовање савременог друштва;<br>– идентификује узроке, елементе и последице историјских сукоба и ратова и дискутује о могућим начинима превенције конфликата;<br>– објасни значење појмова геноцид и Холокауст;<br>– изведе закључке о узроцима, току и последицама ратова условљених распадом СФРЈ користећи изворе различитог порекла и сазнајне вредности;<br>– изрази ставове, засноване на историјским аргументима, уважавајући мишљење саговорника;<br>– препозна пропаганду, | ДРУГИ СВЕТСКИ РАТ | Свет у рату – узроци, међународне кризе, сукоби и освајачка политика тоталитарних држава; почетак и ток рата, зараћене стране, савезништва, фронтови, најважније операције, нови начини ратовања; ратна свакодневица; страдање цивила и ратни злочини; крај рата, победа антифашистичке коалиције.<br>Југославија и српски народ у рату – улазак у рат, војни пораз, окупација, подела, квислиншке творевине; геноцид и злочини; устанак, антифашистичка борба и грађански рат; војне операције, живот у рату.<br>Последице рата – људски и материјални губици; демографске и друштвене промене, миграције; уништавање културног наслеђа; суђења за ратне злочине; стварање ОУН.<br>Истакнуте личности: Френклин Рузвелт, Винстон Черчил, Јосиф Стаљин, Адолф Хитлер, Бенито Мусолини, цар Хирохито, Франциско Франко, Мао Цедунг, Ана Франк, Петар II Карађорђевић, Драгољуб Михаиловић, Јосип Броз, Милан Недић, Анте Павелић, Диана Будисављевић. |
| | СВЕТ, ЕВРОПА И СРПСКИ НАРОД У ЈУГОСЛОВЕНСКОЈ ДРЖАВИ У ПЕРИОДУ ХЛАДНОГ РАТА | Свет после Другог светског рата – блоковска подела, трка у наоружању, глобална димензија хладног рата, ратна жаришта и кризе, деколонизација, европске интеграције, покрети еманципације – покрети за женска и мањинска права, антиратни и антирасни покрети; научна достигнућа, освајање свемира, медији, популарна култура.<br>Југославија и српски народ после Другог светског рата – изградња новог државног и друштвеног уређења, једнопартијски систем, однос власти према политичким противницима, међународни положај, економске и културне прилике, самоуправљање, несврстаност; свакодневица, популарна култура, нове тенденције у култури.<br>Истакнуте личности: Џон Кенеди, Никита Хрушчов, Махатма Ганди, Мартин Лутер Кинг, Роза Паркс, Нелсон Мандела, Голда Меир, Енди Ворхол, Јосип Броз, Александар Ранковић, Милован Ђилас, Иво Андрић, Милош Црњански, Александар Петровић, Мира Траиловић, Душан Ковачевић. |

| | | |
|---|---|---|
| стереотипе и идеолошку позицију у историјском извору и формулише став који се супротставља манипулацији;<br>– критички се односи према информацијама из медија користећи се историјским знањима и вештинама;<br>– анализира историјске догађаје и појаве на основу доступног аудио-визуелног изворног материјала;<br>– осмисли, спроведе и презентује резултате истраживања заснованог на одабраним историјским изворима и литератури, користећи ИКТ;<br>– образложи смисао неговања сећања на важне догађаје и личности из историје савременог доба;<br>– истражи меморијалне споменике у локалној средини и учествује у организовању и спровођењу заједничких школских активности везаних за развој културе сећања;<br>– покаже одговоран однос према културно-историјском наслеђу сопственог и других народа;<br>– уочи одраз историјских догађаја и појава у књижевним и уметничким делима;<br>– препозна историјску димензију политичких, културних и технолошких промена у савременом свету и Републици Србији. | СВЕТ, ЕВРОПА, СРПСКА ДРЖАВА И НАРОД У САВРЕМЕНИМ ПРОЦЕСИМА | Свет после хладног рата – пад Берлинског зида; слом комунизма у Европи, распад СССР-а, нова политичка карта Европе, стварање Европске уније, доминација САД, локални конфликти и интервенције великих сила, процеси глобализације, Четврта<br>индустријска револуција (дигитални медији, интернет, друштвене мреже и мобилна телефонија), претња тероризма, миграције, савремени културни покрети.<br>Српски народ на крају 20. и почетком 21. века – криза СФРЈ<br>80-тих година, међунационалне тензије, увођење вишестраначког политичког система, распад СФРЈ, грађански рат и стварање нових држава, интернационализација сукоба и међународне интервенције, економске прилике и свакодневни живот, ратни злочини, страдање цивилног становништва, разарање културног наслеђа, НАТО агресија на СРЈ, последице ратова, политичке промене 2000. године, Република Србија као самостална држава, питање статуса Косова и Метохије, односи у региону, српски народ у дијаспори и региону, процес придруживања Европској унији, култура и спорт.<br>Истакнуте личности: Роналд Реган, Михаил Горбачов, Маргарет Тачер, Бил Гејтс, Владимир Путин, Ангела Меркел, Слободан Милошевић, Фрањо Туђман, Алија Изетбеговић, Зоран Ђинђић, Војислав Коштуница. |

ПРЕДМЕТ: ГЕОГРАФИЈА-8. РАЗРЕД

| | |
|---|---|
| Назив предмета | **ГЕОГРАФИЈА** |
| Циљ | Циљ учења Географије је да ученик појмовно и структурно овлада природно-географским, демографским, насеобинским, политичко-географским, економско-географским, интеграционим и глобалним |

| | |
|---|---|
| | појавама и процесима у Србији и свету уз неговање вредности мултикултуралности и патриотизма. |
| Разред | Осми |
| Годишњи фонд часова | **68 часова** |

| **ИСХОДИ**<br>По завршетку разреда ученик ће бити у стању да: | **ОБЛАСТ / ТЕМА** | **САДРЖАЈИ** |
|---|---|---|
| – учествује у предлагању и реализацији истраживачког пројекта у локалној средини;<br>– анализира тематске карте и статистичке податке и графички их приказује;<br>– одреди географски положај Србије и доведе га у везу са историјско-географским развојем;<br>– анализира карактеристике граница и пограничних крајева Србије;<br>– опише узроке и последице геотектонских процеса на територији Србије;<br>– класификује облике рељефа на територији Србије и именује репрезентативне;<br>– анализира утицај климатских фактора и климатских елемената на климу Србије;<br>– класификује и описује својства водних објеката користећи карту Србије;<br>– наводи начине коришћења вода Србије;<br>– препознаје ефекте утицаја физичко-географских процеса на човека и адекватно реагује у случају природних непогода;<br>– доведи у везу распрострањеност биљних и животињских врста и физичко-географске карактеристике простора;<br>– објашњава популационо динамику становништва Србије: кретање броја | **ГЕОГРАФСКИ ПОЛОЖАЈ, ГРАНИЦЕ И ВЕЛИЧИНА ТЕРИТОРИЈЕ СРБИЈЕ** | Југоисточна Европа, интеграциони и дезинтеграциони процеси. Географски положај Србије.<br>Историјско-географски развој Србије. Симболи Србије.<br>Границе и проблеми пограничних крајева. |
| | **ФИЗИЧКО-ГЕОГРАФСКЕ ОДЛИКЕ СРБИЈЕ** | Геотектонски процеси на територији Србије. Сеизмизам Србије.<br>Тектонски облици рељефа.<br>Падински процеси и рељеф настао деловањем воде. Рељеф настао деловањем леда, ветра и човека.<br>Утицаји ерозивних и акумулативних процеса на човека. Климатски фактори и елементи.<br>Климатске области у Србији. Подземне воде Србије.<br>Реке Србије.<br>Језера Србије.<br>Заштита вода и заштита од вода. Земљишта Србије.<br>Распрострањеност биљног и животињског света. |
| | **ДРУШТВЕНО-ГЕОГРАФСКЕ ОДЛИКЕ СРБИЈЕ** | Кретање броја становника и њихов просторни размештај. Природно кретање.<br>Миграциони процеси. Структуре становништва. Демографски проблеми и популациона политика.<br>Прва насеља у Србији. Село и рурални процеси.<br>Градови.<br>Урбанизација и проблеми урбаног развоја. Београд.<br>Природни ресурси и привредни развој.<br>Друштвени услови привредног развоја и промене у структури привреде.<br>Пољопривреда и |

| | | |
|---|---|---|
| становника, природни прираштај и миграције;<br>– изводи закључке о утицају популационе динамике на структуре становништва у нашој земљи;<br>– изводи закључке о важности предузимања мера популационе политике;<br>– израђује и анализира графичке приказе структура становништва;<br>– објашњава утицај природних и друштвених фактора на настанак, развој и трансформацију насеља у нашој земљи;<br>– уз помоћ карте Србије и других извора информација анализира утицај природних и друштвених фактора на развој и размештај привредних делатности у нашој земљи;<br>– доводи у везу размештај привредних делатности са квалитетом животне средине у нашој земљи;<br>– препознаје ефекте производње и коришћења различитих извора енергије на квалитет животне средине;<br>– описује репрезентативне објекте природне и културне баштине и означава их на карти;<br>– процењује важност очувања природне и културне баштине Србије;<br>– објашњава утицај историјских и савремених миграција на размештај Срба у свету. | | географски простор.<br>Индустрија и географски простор.<br>Саобраћај и географски простор. Туризам и трговина.<br>Делатности квартарног сектора. |
| | **ПРИРОДНА И КУЛТУРНА БАШТИНА СРБИЈЕ** | Природна баштина Србије. Културна баштина Србије.<br>Светска баштина под заштитом Унескоа у Србији. |
| | **ГЕОГРАФИЈА ЗАВИЧАЈА** | Појам и географски положај завичаја. Природне карактеристике.<br>Друштвене карактеристике. |
| | **СРБИ У РЕГИОНУ И ДИЈАСПОРИ** | Срби у Црној Гори.<br>Срби у БиХ – Република Српска. Срби у Хрватској.<br>Срби у осталим суседним државама. Срби у дијаспори. |

ПРЕДМЕТ: ФИЗИКА-8. РАЗРЕД

| | |
|---|---|
| Назив предмета | **ФИЗИКА** |
| Циљ | **Циљ** учења Физике јесте упознавање ученика са природним појавама и основним законима природе, стицање основе научне писмености, оспособљавање за уочавање и распознавање физичких појава и |

| | |
|---|---|
| | активно стицање знања о физичким феноменима кроз истраживање, усвајање основа научног метода и усмеравање према примени физичких закона у свакодневном животу и раду. |
| Разред | Осми |
| Годишњи фонд часова | **68 часова** |

| **ИСХОДИ**<br>По завршетку разреда ученик ће бити у стању да: | **ОБЛАСТ/ ТЕМА** | **САДРЖАЈИ** |
|---|---|---|
| – повезује физичке величине које описују осцилације и таласе;<br>– описује карактеристике звука, ултразвука и инфразвука и наводи примере примене ултразвука;<br>– анализира примере одбијања и преламања светлости, тоталне рефлексије (огледала, сочива) и користи лупу и микроскоп;<br>– демонстрира и објасни: осциловање куглице клатна и тела обешеног о опругу, осциловање жица и ваздушних стубова;<br>– демонстрира и објасни: појаву сенке, функционисање ока и корекцију вида;<br>– примењује превентивне мере заштите од буке и од прекомерног излагања Сунчевом зрачењу;<br>– демонстрира узајамно деловање наелектрисаних тела и објасни од чега оно зависи;<br>– прикаже и опише електрично поље, израчуна силу којом поље делује на наелектрисање и повеже електрични напон и јачину електричног поља;<br>– објасни провођење струје кроз метале, течности и гасове и упореди отпорности металних проводника на основу њихових карактеристика; | **ОСЦИЛАТОРНО И ТАЛАСНО КРЕТАЊЕ** | Осцилаторно кретање (осциловање тела обешеног о опругу, осциловање куглице клатна). Појмови и величине којима се описује осциловање тела (амплитуда, период, фреквенција). Закон о одржању механичке енергије при осциловању тела.<br>Механички таласи. Основни параметри којима се описује таласно кретање (таласна дужина, фреквенција, брзина).<br>Звук. Карактеристике звука и звучна резонанција.<br>*Демонстрациони огледи*.<br>Осциловање куглице клатна и тела обешеног о опругу (у ваздуху и у течности). Осциловање жица и ваздушних стубова (ксилофон, различите затегнуте жице, једнаке стаклене флаше са различитим нивоима воде). Одакле долази звук (гумено црево са два левка, канап и две пластичне чаше...). Таласи (таласна машина или када). Демонстрација звучне резонанције променом висине ваздушног стуба (дужа стаклена цев са водом)<br>Лабораторијска вежба<br>1. Мерење периода осциловања клатна или периода осциловања тега на опрузи<br>2. Одређивање убрзања Земљине теже помоћу математичког клатна |
| | **СВЕТЛОСНЕ ПОЈАВЕ** | Карактеристике светлости. Праволинијско простирање светлости (сенка и полусенка, помрачење Сунца и Месеца).<br>Закон одбијања светлости. Равна и сферна огледала и конструкција ликова предмета.<br>Брзина светлости у различитим срединама.<br>Индекс преламања и закон преламања светлости. Тотална рефлексија.<br>Преламање светлости кроз призму и сочива.<br>Одређивање положаја ликова код сочива.<br>Оптички инструменти. Лупа и микроскоп.<br>*Демонстрациони огледи.*<br>Сенке. Хартлијева плоча за илустровање закона о одбијању и преламању светлости.<br>Преламање светлости (штапић делимично урођен у чашу с водом, новчић у чаши са водом и испод ње). |

| | | |
|---|---|---|
| – наводи и користи различите изворе електричне струје (EMS) и зна да их разврста ради рециклаже;<br>– познаје основне елементе електричног кола и уме да их повеже, изабере одговарајући опсег мерног инструмента и мери јачину струје и напон, одређује вредност отпорности редно и паралелно везаних отпорника и резултате прикаже табеларно и графички;<br>– описује ефекте који се испољавају при протицању електричне струје;<br>– описује узајамно деловање два паралелна проводника са струјом, деловање магнетног поља на струјни проводник и принцип рада електромагнета и електромотора;<br>– објасни принцип рада компаса и природу Земљиног магнетног поља;<br>– користи компас и апликације за паметне телефона за оријентацију у природи;<br>– препозна основна својства наизменичне струје, израчуна потрошњу електричне енергије у домаћинству и да се придржава основних правила безбедности при коришћењу електричних уређаја у свакодневном животу;<br>– решава квалитативне, квантитативне и графичке задатке из сваке наведене области;<br>– објасни структуру атомског језгра и нуклеарне силе;<br>– опише радиоактивност, врсте зрачења, радиоактивне изотопе, познаје њихово дејство, примену и мере заштите; | | Преламање беле светлости при пролазу кроз призму. Преламање светлости кроз сочиво, око и корекција вида (оптичка клупа, геометријска оптика на магнетној табли, стаклена флаша са водом као сочиво). Лупа и микроскоп.<br>Лабораторијске вежбе<br>1. Провера закона одбијања светлости коришћењем равног огледала.<br>2. Одређивање жижне даљине сабирног сочива. |
| | **ЕЛЕКТРИЧНО ПОЉЕ** | Наелектрисавање тела. Елементарна количина наелектрисања. Закон о одржању количине наелектрисања. Узајмно деловање наелектрисаних тела. Кулонов закон.<br>Електрично поље (линије сила, хомогено и нехомогено поље). Рад силе електричног поља. Напон. Веза напона и јачине хомогеног електричног поља. Електричне појаве у атмосфери.<br>*Демонстрациони огледи.*<br>Наелектрисавање чврстих изолатора и проводника. Електрофор, електрично клатно и електроскоп. Линије сила електричног поља (перјанице, гриз у рицинусовом уљу и јаком електричном пољу). Фарадејев кавез. Антистатичке подлоге. Инфлуентна машина. Мехури сапунице у електричном пољу. Модел громобрана. |

| | | |
|---|---|---|
| – разликује фисију и фузију и наводи могућности њихове примене. | | |

ПРЕДМЕТ: МАТЕМАТИКА-8. РАЗРЕД

| | |
|---|---|
| Назив предмета | **МАТЕМАТИКА** |
| Циљ | **Циљ** учења Математике је да ученик, овладавајући математичким концептима, знањима и вештинама, развије основе апстрактног и критичког мишљења, позитивне ставове према математици, способност комуникације математичким језиком и писмом и примени стечена знања и вештине у даљем школовању и решавању проблема из свакодневног живота, као и да формира основ за даљи развој математичких појмова. |
| Разред | Осми |
| Годишњи фонд часова | **136 часова** |

| **ИСХОДИ**<br>По завршетку разреда ученик ће бити у стању да: | **ОБЛАСТ/ТЕМА** | **САДРЖАЈИ** |
|---|---|---|
| – примени Талесову теорему у геометријским задацима и реалном контексту;<br>– примени сличност троуглова у геометријским задацима и реалном контексту;<br>– анализира односе тачака, правих и равни у простору и запише те односе математичким писмом;<br>– представља цртежом односе геометријских објеката у равни и простору и користи их приликом решавања задатака;<br>– уочи правоугли троугао у простору и примени Питагорину теорему у геометријским задацима и реалном контексту;<br>– реши линеарну једначину, неједначину и систем линеарних једначина са две непознате;<br>– реши реалне проблеме користећи линеарну једначину, | **СЛИЧНОСТ** | Пропорционалне величине.<br>Талесова теорема.<br>Сличност троуглова.<br>Примене сличности. |
| | **ТАЧКА, ПРАВА И РАВАН** | Однос тачке и праве, тачке и равни.<br>Односи правих; мимоилазне праве.<br>Односи праве и равни, нормала на раван, растојање тачке од равни. Односи две равни.<br>Ортогонална пројекција на раван (тачке, дужи и праве). Угао између праве и равни.<br>Полиедар. |
| | **ЛИНЕАРНЕ ЈЕДНАЧИНЕ И НЕЈЕДНАЧИНЕ С ЈЕДНОМ НЕПОЗНАТОМ** | Линеарна једначина.<br>Решавање линеарних једначина с једном непознатом.<br>Линеарна неједначина. Решавање линеарних неједначина с једном непознатом.<br>Примена у реалним ситуацијама. |
| | **ПРИЗМА** | Призма: појам, врсте, елементи.<br>Мрежа праве призме. Површина |

| | | |
|---|---|---|
| неједначину или систем линеарних једначина са две непознате;<br>– израчуна површину и запремину праве призме и четворостране пирамиде (основа правоугаоник), правилне тростране и шестостране пирамиде;<br>– израчуна површину и запремину ваљка, купе и лопте;<br>– примени обрасце за површину и запремину тела у реалним ситуацијама;<br>– нацрта и анализира график линеарне функције;<br>– учествује у избору истраживачког пројекта и начина рада. | | праве призме. Запремина праве призме. |
| | **ПИРАМИДА** | Пирамида; појам, врсте, елементи. Мрежа пирамиде. Површина пирамиде. Запремина пирамиде. |
| | **ЛИНЕАРНА ФУНКЦИЈА** | Линеарна функција ($y = kx + n$). График линеарне функције; нула и знак функције, монотоност. Имплицитни облик задавања линеарне функције. Цртање и читање графика линеарних функција. |
| | СИСТЕМИ ЛИНЕАРНИХ ЈЕДНАЧИНА С ДВЕ НЕПОЗНАТЕ | Појам линеарне једначине с две непознате. Појам система од две линеарне једначине с две непознате.<br>Решавање система методом замене и методом супротних коефицијената; графичка интерпретација система.<br>Примена у реалним ситуацијама. |
| | ВАЉАК, КУПА И ЛОПТА | Ваљак и његови елементи. Мрежа ваљка. Површина и запремина правог ваљка.<br>Купа и њени елементи. Мрежа купе. Површина и запремина праве купе.<br>Појам лопте и сфере. Пресеци лопте (сфере) и равни. Површина и запремина лопте. |

ПРЕДМЕТ: БИОЛОГИЈА-8. РАЗРЕД

| | |
|---|---|
| Назив предмета | **БИОЛОГИЈА** |
| Циљ | **Циљ** учења Биологије је да ученик, изучавањем биолошких процеса и живих бића у интеракцији са животном средином, развије одговоран односпрема себи и природи и разумевање значаја биолошке разноврсности и потребе за одрживим развојем. |
| Разред | Осми |
| Годишњи фонд часова | **68 часова** |

| **ИСХОДИ**<br>По завршетку разреда ученик ће бити у стању да: | **ОБЛАСТ/**<br>**ТЕМА** | **САДРЖАЈИ**<br>ПРЕПОРУЧЕНИ |
|---|---|---|

| | | |
|---|---|---|
| – повеже грађу ћелијских органела са њиховом улогом у метаболизму ћелије;<br>– повеже однос површине и запремине ћелије и тела са начином обављања основних животних функција;<br>– идентификује регулаторне механизме у одржавању хомеостазе;<br>– илуструје примерима везу између физиолошких одговора живих бића и промена у спољашњој средини;<br>– одговорно се односи према свом здрављу;<br>– изрази критички став према медијским садржајима који се баве здравим стиловима живота;<br>– повеже промене настале у пубертету са деловањем хормона;<br>– идентификује поремећаје у раду органа и система органа изазваних нездравим начином живота;<br>– доведе у везу промене животних услова са еволуцијом живота на планети;<br>– истражи давно нестале екосистеме;<br>– повеже промене које се догађају организму током животног циклуса са активностима гена;<br>– повеже промене наследног материјала са настанком нових врста путем природне селекције;<br>– установи узрочно-последичну везу између губитака врста у екосистему и негативних последица у преносу супстанце и енергије у мрежама исхране;<br>– критички процени последице људских делатности у односу на расположиве ресурсе на Земљи; | **ЈЕДИНСТВО ГРАЂЕ И ФУНКЦИЈЕ КАО ОСНОВА ЖИВОТА** | Улога и значај појединих ћелијских органела у метаболизму ћелије: језгро, ендоплазмични ретикулум, рибозоми, хлоропласти, центриоле, лизозоми.<br>Матичне ћелије – ћелије програмиране за различите функције. Принцип економичности грађе и функције живих бића<br>Улога и значај ензима.<br>Ендокрини систем и хуморална регулација. Регулаторна улога хормона биљака и животиња.<br>Надражљивост, проводљивост, контрактилност. Чулно-нервни систем животиња.<br>Рефлексни лук.<br>Поремећаји функције ендокриног система, нервног система и чула.<br>Неуротрансмитери, нервни импулси, драж, надражај.<br>Хомеостаза – принцип повратне спреге.<br>Фотосинтеза.<br>Ћелијско дисање.<br>Транспирација.<br>Температурна регулација. |
| | **ЧОВЕК И ЗДРАВЉЕ** | Резултати стандардних лабораторијских анализа крви и урина. Биолошки смисао адолесценције (родни и полни идентитет у контексту хормонске активности и индивидуалне генетичке варијабилности).<br>Заштита од полно преносивих болести контрацепција. Одговорност за сопствено здравље. |
| | **ПОРЕКЛО И РАЗНОВРСНОСТ ЖИВОТА** | „Календар живота“, еволуција различитих група организама кроз геолошка доба и велика изумирања.<br>Значај алги (цијанобактерија) и биљака за продукцију O2 и озонског омотача, као заштита од УВ зрака, и услов за развој осталих живих бића. |

| | | |
|---|---|---|
| | | Строматолити.<br>Излазак из воде на копно. |
| | **НАСЛЕЂИВАЊЕ И ЕВОЛУЦИЈА** | Улуткавање и пресвлачење инсеката. Пубертет и адолесцеција човека. Цветање, плодоношење и сазревање плодова биљака. Теорија еволуције. Постанак нових врста кроз еволуционе процесе.<br>Еволуција човека. |
| | **ЖИВОТ У ЕКОСИСТЕМУ** | Еволуција и развој екосистема. Концепт климакса.<br>Циклуси кружења основних супстанци у природи (H2O, C, N) и њихова повезаност.<br>Азотофиксација, микориза, симбиоза, симбионтски организми (лишајеви).<br>Ограниченост ресурса (капацитет средине) и одрживи развој. Нестанак врста и фактори угрожавања (H.I.P.P.O. концепт). Типични екосистеми Србије.<br>Ретке и угрожене врсте Србије. Интродукције и реинтродукције и инвазивне врсте. Последице глобалних промена. |

ПРЕДМЕТ: ХЕМИЈА-8. РАЗРЕД

| | |
|---|---|
| Назив предмета | **ХЕМИЈА** |
| Циљ | **Циљ** учења Хемије је да ученик развије систем основних хемијских појмова и вештине за правилно руковање лабораторијским посуђем, прибором и супстанцама, да се оспособи за примену стеченог знања и вештина за решавање проблема у свакодневном животу и наставку образовања, да развије способности апстрактног и критичког мишљења, способности за сарадњу, тимски рад, и одговоран однос према себи, другима и животној средини. |
| Разред | Осми |
| Годишњи фонд часова | **68 часова** |

| **ИСХОДИ**<br>По завршетку разреда ученик ће бити у стању да: | **ОБЛАСТ/ТЕМА** | **САДРЖАЈИ** |
|---|---|---|

| | | |
|---|---|---|
| – правилно рукује лабораторијским посуђем, прибором и супстанцама, и показује одговоран однос према здрављу и животној средини;<br>– изведе експеримент према датом упутству, табеларно и графички прикаже податке, формулише објашњења и изведе закључке;<br>– наведе заступљеност метала и неметала, неорганских и органских једињења у живој и неживој природи;<br>– испита и опише физичка својства метала и неметала, и повеже их с њиховом практичном применом;<br>– испита и опише хемијска својства метала и неметала, и објасни их на основу структуре атома и положаја елемената у Периодном систему;<br>– напише формуле и именује оксиде, киселине, базе и соли;<br>– испита, опише и објасни својства оксида, неорганских киселина, база и соли, препозна на основу формуле или назива представнике ових једињења у свакодневном животу и повеже њихова својства са практичном применом;<br>– напише и тумачи једначине хемијских реакција метала и неметала;<br>– разликује својства неорганских и органских супстанци и објашњава разлику на основу њихових структура;<br>– препозна физичке и хемијске промене неорганских и органских супстанци у окружењу, и представи хемијске промене хемијским једначинама;<br>– напише формуле и именује представнике класа органских једињења имајући у виду структурну изомерију;<br>– разликује органске супстанце са аспекта чиста супстанца и смеша, величина молекула, структура, порекло и то повезује са њиховом улогом и применом;<br>– испита, опише и објасни физичка и хемијска својства представника класа органских једињења и повеже својства једињења са њиховом практичном применом; | **МЕТАЛИ, ОКСИДИ И ХИДРОКСИДИ** | Метали у неживој и живој природи. Општа физичка и хемијска својства метала. Алкални и земноалкални метали. Гвожђе, бакар, алуминијум, олово и цинк, њихове легуре и практична примена.<br>Оксиди метала и хидроксиди, својства и примена.<br>**Демонстрациони огледи:**<br>реакција Na, K, Mg и Ca са водом; реакција MgO и CaO са водом и испитивање својстава насталог раствора помоћу лакмус- хартије; испитивање електропроводљивости раствора натријум- хидроксида.<br>**Лабораторијска вежба I**: испитивање физичких својстава метала; реакција метала са киселинама. |
| | **НЕМЕТАЛИ, ОКСИДИ И КИСЕЛИНЕ** | Неметали у неживој и живој природи. Општа физичка и хемијска својства неметала.<br>Халогени елементи, сумпор, азот, фосфор и угљеник.<br>Оксиди неметала и киселине, својства и примена.<br>**Демонстрациони огледи:**<br>добијање сумпор(IV) -оксида и испитивање његових својстава; разблаживање концентроване сумпорне киселине; добијање угљеник(IV)-оксида и испитивање његових својстава; испитивање електропроводљивости дестиловане воде и хлороводоничне киселине; доказивање базних својстава воденог раствора амонијака.<br>**Лабораторијска вежба II:** испитивање физичких својстава неметала.<br>**Лабораторијска вежба III**: доказивање киселости неорганских киселина помоћу лакмус-хартије. |

| | | |
|---|---|---|
| – објасни и хемијским једначинама представи хемијске промене карактеристичне за поједине класе органских једињења;<br>– опише физичка својства: агрегатно стање и растворљивост масти и уља, угљених хидрата, протеина и растворљивост витамина;<br>– опише основу структуре молекула који чине масти и уља, угљене хидрате и протеине;<br>– објасни сапонификацију триацилглицерола и хидрогенизацију незасићених триацилглицерола, наведе производе хидролизе дисахарида и полисахарида и опише услове под којима долази до денатурације протеина;<br>– наведе заступљеност у природи и улоге масти и уља, угљених хидрата, протеина и витамина у живим организмима и доведе их у везу са здрављем и правилном исхраном људи;<br>– изведе стехиометријска израчунавања и израчуна масену процентну заступљеност супстанци;<br>– рукује супстанцама и комерцијалним производима у складу с ознакама опасности, упозорења и обавештења на амбалажи, придржава се правила о начину чувања производа и одлагању отпада;<br>– наведе загађујуће супстанце ваздуха, воде и земљишта и опише њихов утицај на животну средину;<br>– критички процени последице људских активности које доводе до загађивања воде, земљишта и ваздуха;<br>– објасни значај планирања и решавања проблема заштите животне средине. | **СОЛИ** | Добијање соли.<br>Формуле соли и називи. Дисоцијација соли. Физичка и хемијска својства соли. Примена соли.<br>Демонстрациони огледи:<br>реакција неутрализације хлороводоничне киселине и раствора натријум-хидроксида;<br>реакција између метала и киселине;<br>хемијске реакције соли: између калцијум-карбоната и хлороводоничне киселине, раствора гвожђе(III)-хлорида и натријум-хидроксида, раствора сребро-нитрата и натријум-хлорида.<br>Лабораторијска вежба IV: добијање соли и испитивање растворљивости различитих соли у води; добијање баријум- сулфата; доказивање угљеник(IV)-оксида и настајање калцијум- карбоната. |
| | **ОРГАНСКА ЈЕДИЊЕЊА И ЊИХОВА ОПШТА СВОЈСТВА** | Својства атома угљеника и многобројност органских једињења.<br>Функционалне групе и класе органских једињења.<br>Општа својства органских једињења.<br>Демонстрациони огледи:<br>упоређивање својстава органских и неорганских једињења; доказивање угљеника у органским супстанцама. |
| | **УГЉОВОДОНИЦИ** | Подела угљоводоника. Номенклатура. Изомерија.<br>Физичка својства угљоводоника.<br>Хемијска својства угљоводоника.<br>Полимери.<br>Нафта и земни гас.<br>Демонстрациони огледи:<br>испитивање растворљивости и сагоревање n-хексана (медицински бензин);<br>разликовање засићених и незасићених ацикличних угљоводоника (реакција са калијум-перманганатом).<br>Вежба V: састављање модела молекула угљоводоника, писање структурних формула и именовање угљоводоника. |

| | | |
|---|---|---|
| | **ОРГАНСКА ЈЕДИЊЕЊА СА КИСЕОНИКОМ** | Алкохоли – номеклатура, својства и примена.<br>Карбоксилне киселине – номенклатура, својства и примена. Масне киселине.<br>Естри – номеклатура, својства и примена.<br>Демонстрациони огледи:<br>добијање алкохола алкохолним врењем; доказивање киселости карбоксилних киселина;<br>лабораторијско добијање и испитивање својстава етил-етаноата. Лабораторијска вежба VI: физичка и хемијска својства органских једињења са кисеоником; испитивање растворљивости алкохола и карбоксилних киселина са различитим бројем атома угљеника у молекулу у води и неполарном растварачу; реакција етанске и лимунске киселине са натријум-хидрогенкарбонатом. |
| | **БИОЛОШКИ ВАЖНА ОРГАНСКА ЈЕДИЊЕЊА** | Масти и уља.<br>Угљени хидрати у прегледу: моносахариди (глукоза и фруктоза), дисахариди (сахароза и лактоза), полисахариди (скроб и целулоза).<br>Амино-киселине. Протеини.<br>Витамини.<br>Демонстрациони огледи:<br>сапонификација масти – сапуни.<br>Лабораторијска вежба VII: испитивање растворљивост масти и уља, и угљених хидрата у води; доказивање скроба; денатурација протеина. |
| | **ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ И ЗЕЛЕНА ХЕМИЈА** | Загађивачи, загађујуће супстанце и последице загађивања. Рециклажа.<br>Зелена хемија. |

| | |
|---|---|
| Циљ | **Циљ** учења Технике и технологије је да ученик развије техничко-технолошку писменост, да изгради одговоран однос према раду и производњи, животном и радном окружењу, коришћењу техничких и технолошких ресурса, стекне бољи увид у сопствена професионална интересовања и поступа предузимљиво и иницијативно. |
| Разред | **Осми** |
| Годишњи фонд часова | **68 часова** |

| **ИСХОДИ**<br>По завршетку разреда ученик ће бити у стању да: | **ОБЛАСТ/ТЕМА** | **САДРЖАЈИ** |
|---|---|---|
| – процени значај електротехнике, рачунарства и мехатронике у животном и радном окружењу;<br>– анализира опасности од неправилног коришћења електричних апарата и уређаја и познаје поступке пружања прве помоћи;<br>– образложи важност енергетске ефикасности електричних уређаја у домаћинству;<br>– повеже професије (занимања) у области електротехнике и мехатронике са сопственим интересовањима; | **ЖИВОТНО И РАДНО ОКРУЖЕЊЕ** | Увод у електротехнику, рачунарство и мехатронику.<br>Електрична инсталација-опасност и мере заштите.<br>Примена електричних апарата и уређаја у домаћинству, штедња енергије и енергетска ефикасност.<br>Професије (занимања) у области електротехнике и мехатронике. |

| | | |
|---|---|---|
| – упореди карактеристике електричних и хибридних саобраћајних средстава са конвенционалним;<br>– разуме значај електричних и електронских уређаја у саобраћајним средствима;<br>– користи доступне телекомуникационе уређаје и сервисе;<br>– класификује компоненте ИКТ уређаја према намени;<br>– процени значај управљања процесима и уређајима помоћу ИКТ;<br>– црта електричне шеме правилно користећи симболе;<br>– користи софтвере за симулацију рада електричних кола;<br>– састави електромеханички модел и управља њиме помоћу интерфејса;<br>– објасни систем производње, трансформације и преноса електричне енергије;<br>– анализира значај коришћења обновљивих извора електричне енергије;<br>– разликује елементе кућне електричне инсталације;<br>– повеже електрично и/или електронско коло према задатој шеми;<br>– користи мултиметар;<br>– анализира карактеристике електричних машина и повезује их са њиховом употребом;<br>– класификује електронске компоненте на основу намене;<br>– аргументује значај рециклаже електронских компоненти;<br>– самостално/тимски истражује и осмишљава пројекат;<br>– креира документацију, развије и представи бизнис план производа;<br>– састави производ према осмишљеном решењу;<br>– састави и управља једноставним школским роботом или мехатроничким моделом; | **САОБРАЋАЈ** | Саобраћајна средства на електропогон – врсте и карактеристике. Хибридна возила.<br>Електрични и електронски уређаји у саобраћајним средствима.<br>Основи телекомуникација. |
| | **ТЕХНИЧКА И ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ** | Основне компоненте ИКТ уређаја.<br>Управљање процесима и стварима на даљину помоћу ИКТ.<br>Основни симболи у електротехници.<br>Рачунарски софтвери за симулацију рада електричних кола.<br>Израда и управљање електромеханичким моделом. |
| | **РЕСУРСИ И ПРОИЗВОДЊА** | Електроенергетски систем.<br>Производња, трансформација и пренос електричне енергије.<br>Обновљиви извори електричне енергије.<br>Електроинсталациони материјал и прибор.<br>Кућне електричне инсталације.<br>Састављање електричних кола<br>Коришћење фазног испитивача и мерење електричних величина мултиметром. |

| | | |
|---|---|---|
| – представи решење готовог производа/модела;<br>– процењује свој рад и рад других и предлаже унапређење реализованог пројекта. | | Електричне машине.<br>Електротехнички апарати и уређаји у домаћинству.<br>Основни електронике.<br>Рециклажа електронских компоненти. |
| | **КОНСТРУКТОРСКО МОДЕЛОВАЊЕ** | Моделовање електричних машина и уређаја.<br>Огледи са електропанелима.<br>Коришћење интерфејса за управљање помоћу рачунара.<br>Израда једноставног школског робота сопствене конструкције или из конструкторског комплета.<br>Рад на пројекту:<br>– израда производа/модела;<br>– управљање моделом;<br>– представљање производа/модела. |

ПРЕДМЕТ: ИНФОРМАТИКА И РАЧУНАРСТВО-8. РАЗРЕД

| | |
|---|---|
| Циљ | **Циљ** учења Информатике и рачунарства је оспособљавање ученика за управљање информацијама, безбедну комуникацију у дигиталном окружењу, креирање дигиталних садржаја и рачунарских програма за решавање различитих проблема у друштву које се развојем дигиталних технологија брзо мења. |
| Разред | **Осми** |
| Годишњи фонд часова | **34 часа** |

| **ИСХОДИ**<br>По завршетку разреда ученик ће бити у стању да: | **ОБЛАСТ/ТЕМА** | **САДРЖАЈИ** |
|---|---|---|
| – унесе и мења податке у табели;<br>– разликује типове података у ћелијама табеле;<br>– сортира и филтрира податке по задатом критеријуму;<br>– користи формуле за израчунавање статистика; | **ИКТ** | Радно окружење програма за табеларне прорачуне.<br>Креирање радне табеле и унос података (нумерички, текстуални, датум, време....).<br>Формуле и функције. |

| | | |
|---|---|---|
| – представи визуелно податке на одговарајући начин;<br>– примени основне функције форматирања табеле, сачува је у пдф формату и одштампа;<br>– приступи дељеном документу, коментарише и врши измене унутар дељеног документа;<br>– разуме на које све начине делимо личне податке приликом коришћења интернета;<br>– разуме потенцијалне ризике дељења личних података путем интернета, поготову личних података деце;<br>– разуме везу између ризика на интернету и кршења права;<br>– објасни појам „отворени подаци”;<br>– успостави везу између отварања података и стварања услова за развој иновација и привредних грана за које су доступни отворени подаци;<br>– унесе серију (низ) података;<br>– изврши једноставне анализе низа података (израчуна збир, просек, проценте, ...);<br>– графички представи низове података (у облику линијског, стубичастог или секторског дијаграма);<br>– унесе табеларне податке или их учита из локалних датотека и сними их;<br>– изврши основне анализе и обраде табеларних података (по врстама и по колонама, сортирање, филтрирање, ...);<br>– изврши анализе које укључују статистике по групама;<br>– сарађује са осталим члановима групе у свим фазама пројектног задатка;<br>– сараднички осмисли и спроведе фазе пројектног задатка;<br>– самовредну је своју улогу у оквиру пројектног задатка/тима;<br>– креира рачунарске програме који доприносе решавању пројектног задатка; | | Примена формула за израчунавање статистика.<br><br>Сортирање и филтрирање података.<br><br>Груписање података и израчунавање статистика по групама.<br><br>Визуелизација података – израда графикона.<br><br>Форматирање табеле (вредности и ћелија) и припрема за штампу.<br><br>Рачунарство у облаку – дељене табеле (нивои приступа, измене и коментари). |
| | **ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ** | Заштита личних података.<br><br>Права детета у дигиталном добу<br><br>Отворени подаци. |
| | **РАЧУНАРСТВО** | Програмски језици и окружења погодни за анализу и обраду података (Јупутер, Оцтаве, Р, ...).<br><br>Унос података у једнодимензионе низове.<br><br>Једноставне анализе низова података помоћу библиотечких функција (сабирање, просек, минимум, максимум, сортирање, филтрирање).<br><br>Графичко представљање низова података.<br><br>Унос и представљање табеларно записаних података.<br><br>Анализе табеларно записаних података (нпр. просек сваке колоне, минимум сваке врсте, ...).<br><br>Обраде табеларно записаних података (сортирање, филтрирање, ...).<br><br>Груписање података и одређивање статистика за сваку групу. |

| | | |
|---|---|---|
| – поставља резултат свог рада на Интернет ради дељења са другима уз помоћ наставника;<br>– вреднује своју улогу у групи при изради пројектног задатка и активности за које је био задужен. | **ПРОЈЕКТНИ ЗАДАЦИ** | Онлајн упитник (креирање – типови питања, дељење – нивои приступа и безбедност).<br>Онлајн упитник (прикупљање и обрада података, визуализација).<br>Отворени подаци.<br>Инфографик.<br>Управљање дигиталним уређајима (програмирање уређаја).<br>Фазе пројектног задатка од израде плана до представљања решења.<br>Израда пројектног задатка у корелацији са другим предметима.<br>Вредновање резултата пројектног задака. |

*2.2.4.1. Програми наставе и учења изборних наставних предмета*

Предмет: ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ-8. РАЗРЕД

| | |
|---|---|
| Циљ | **Циљ** учења предмета *Физичко и здравствено васпитање* је да ученик унапређује физичке способности, моторичке вештине и знања из области физичке и здравствене културе, ради очувања здравља и примене правилног и редовног физичког вежбања у савременим условима живота и рада. |
| Разред | **Осми** |
| Годишњи фонд часова | **102 часа** |

| ИСХОДИ<br>По завршетку разреда ученик ће бити у стању да: | ОБЛАСТ/ТЕМА | КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА |
|---|---|---|
| - одабере и примени комплексе простих и општеприпремних вежби одговарајућег обима и интензитета у вежбању;<br>- користи научене вежбе у спорту, рекреацији и другим ситуацијама; | **ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ** | Вежбе за развој снаге.<br>Вежбе за развој покретљивости.<br>Вежбе за развој аеробне издржљивости.<br>Вежбе за развој брзине. |

| | | | |
|---|---|---|---|
| – упоређује и анализира сопствене резултате са тестирања са референтним вредностима;<br>– примени усвојене технике кретања у игри, спорту и другим различитим ситуацијама;<br>– примени атлетске дисциплине у складу са правилима;<br>– развија своје физичке способности применом вежбања из атлетике;<br>– одржава равнотежу у различитим кретањима, изводи ротације тела;<br>– примени вежбања из гимнастике за развој физичких способности;<br>– изведе елементе усвојених тимских и спортских игара;<br>– примени основна правила тимских и спортских игара;<br>– користи усвојене елементе технике у спортским играма;<br>– примени основне тактичке елемете;<br>– учествује на унутар одељенским такмичењима;<br>– изведе кретања у различитом ритму;<br>– игра народно коло;<br>– изведе основне кораке плеса из народне традиције других култура;<br>– изведе вежбе и саставе уз музичку пратњу;<br>– плива техником краула и леђног краула и прсном техником;<br>– преплива најмање 50м;<br>- процени своје способности и вештине у води; | | | Вежбе за развој координације.<br>Примена националне батерије тестова за праћење физичког развоја и моторичких способности. |
| | **МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ СПОРТ И СПОРТСКЕ ДИСЦИПЛИНЕ** | **Атлетика** | Истрајно трчање<br>Спринтерско трчање.<br>Штафетно трчање<br>Скок удаљ.<br>Бацања кугле.<br>Скок увис (леђна техника).<br>Бацање „вортекс-а“.<br>Четворобој |
| | | **Спортска гимнастика** | **Основни садржаји:**<br>Вежбе и комбинације вежби карактеристичних за поједине справе:<br>Тло<br>Прескок<br>Трамполина<br>Вратило<br>Двовисински разбој<br>Паралелни разбој<br>Кругови<br>Коњ са хватаљкама<br>Греда<br>**Проширени садржаји:**<br>На тлу и справама сложеније вежбе и комбинације вежби |
| | | **Тимске и спортске игре** | **Футсал:**<br>Елементи технике и тактике.<br>Игра уз примену правила<br>**Рукомет:** |

| | | | |
|---|---|---|---|
| – скочи у воду на ноге и на главу;<br>– рони у дужину у складу са својим могућностима;<br>– поштује правила понашања у води, и око водене средине;<br>– уочи ризичне ситуације у води и око ње;<br>– вреднује утицај примењених вежби на организам<br>- одреди ниво сопствене дневне физичке активноси;<br>- користи вежбе ради побољшања својих физичких способности;<br>- предвиди елиминише последице недовољне физичке активности;<br>– примени мере безбедности у вежбању у школи и ван ње;<br>– одговорно се односи према објектима, справама и реквизитима;<br>– примени и поштује правила игара у складу са етичким нормама;<br>– примерено се понаша као учесник или посматрач на такмичењима;<br>– решава конфликте на друштвено прихватљив начин;<br>– користи различите изворе информација за упознавање са разноврсним облицима физичких и спортско-рекреативних активности;<br>– прихвати победу и пораз;<br>– процени вредност различитих спортова без обзира на лично интересовање;<br>– примени усвојене моторичке вештине у ванредним ситуацијама;<br>– вреднује лепоту покрета у физичком вежбању и спорту; | | | Елементи технике и тактике.<br>Игра уз примену правила.<br>**Кошарка:**<br>Елементи технике и тактике.<br>Игра уз примену правила.<br>**Одбојка:**<br>Елементи технике и тактике.<br>Игра уз примену правила.<br>**Активност по избору** |
| | | **Плес и ритимика** | Вежбе са вијачом.<br>Вежбе са обручем.<br>Народно коло „Моравац“.<br>Народно коло из краја у којем се школа налази.<br>Енглески валцер. |
| | | **Пливање и Ватерполо** | **Пливање**<br>Техника крауле, леђног краула и прсног пливања.<br>Одржавање на води на разне начине и самопомоћ.<br>Роњење у дужину 10-15м.<br>Скокови на ноге и главу.<br>Мешовито пливање.<br>Игре у води.<br>Помоћ другима у води<br>**Ватерполо**<br>Пливање са лоптом.<br>Хватање и додавање.<br>Основни елементи тактике и игра. |
| | | **Полигони** | Полигон у складу са реализованим моторичким садржајима. |

| | | | |
|---|---|---|---|
| – подстиче породицу на редовно вежбање;<br>– повеже врсте вежби, игара и спорта са њиховим утицајем на здравље;<br>– планира дневни ритам рада, исхране и одмора у складу са својим потребама;<br>– разликује здраве од нездравих облика исхране<br>– правилно користи додатке исхрани;<br>– примењује здравствено-хигијенске мере у вежбању;<br>– правилно реагује и пружи основну прву помоћ приликом повреда;<br>– чува животну средину током вежбања;<br>– анализира штетне последице конзумирања дувана, алкохола, штетних енергетских напитака и психоактивних супстанци. | | | Полигон са препрекама |
| | **ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА** | **Физичко вежбање и спорт** | Подела моторичких способности.<br><br>Функција срчано-дисајног система.<br><br>Основна правила и тактика спортских игара.<br><br>Понашање на такмичењима и спортским манифестацијама.<br><br>Чување и одржавање простора, справа и реквизита који се користе у вежбању.<br><br>Превенција насиља у физичком васпитању и спорту.<br><br>Решавање спорних ситуација.<br><br>Коришћење писаних и електронских извора информација из области физчког васпитања и спорта.<br><br>Вежбање у функцији сналажења у ванредним ситуацијама.<br><br>Значај и улога физичког вежбања за професионална занимања у спорту, образовању, здравству, војсци, полицији и другим занимањима.<br><br>Структура физичке културе (физичко васпитање, спорт и рекреација). |
| | | **Здравствено васпитање** | Утицај различитих вежбања на кардио-респираторни систем, скелетно-мишићни и организам уопште.<br><br>Здравствено-хигијенске мере пре и после вежбања. |

| | | | |
|---|---|---|---|
| | | | Значај правилне исхране.<br><br>Енергетски напици и њихова штетност.<br><br>Прва помоћ након површинских повреда, уганућа у прелома.<br><br>Значај вежбања у природи.<br><br>Чување околине при вежбању.<br><br>Последице конзумирања дувана и алкохола и психоактивних супстанци<br><br>Правилно конзумирање додатака исхрани.<br><br>Мере заштите репродуктивног здравља у процесу вежбања |

ПРЕДМЕТ: ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ-8. РАЗРЕД

| | |
|---|---|
| Назив предмета | **ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ** |
| Циљ | **Циљ** учења Грађанског васпитања је да ученик изучавањем и практиковањем основних принципа, вредности и процедура грађанског друштва постане свестан својих права и одговорности, осетљив за потребе других и спреман да активно делује у заједници. |
| Разред | Осми |
| Годишњи фонд часова | **36 часова** |

| **ИСХОДИ**<br>**По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:** | **ОБЛАСТ/ТЕМА** | **САДРЖАЈИ** |
|---|---|---|
| – изрази осећај љубави и поноса према својој домовини на начин који никога не угрожава;<br><br>– образложи зашто су понашања која се могу описати као ксенофобија, расизам, антисемитизам, антициганизам облици дискриминације и кршења људских права;<br>– наведе примере повезаности различитих култура у једној | **ЉУДСКА ПРАВА Заједница припадника различитих**<br><br>**културних група** | **Припадност држави и нацији**<br><br>Патриотизам **–** осећај љубави и поноса према домовини и свим њеним припадницима.<br><br>Начини изражавања патриотизма.<br><br>**Обесправљивање и угрожавање слободе људи.**<br>Ксенофобија, расизам, антисемитизам, антициганизам. |

| | | |
|---|---|---|
| заједници и образложи потребу интеркултуралног дијалога за квалитетан живот свих чланова те заједнице;<br>– покаже интересовање за упознавање различитих култура;<br>– наведе права која националне мањине у Србији по Уставу имају;<br>– разликује појмове пол и род и препознаје родне стереотипе;<br>– уочава у рекламама, филмовима, књигама, изрекама, стриповима и другим продуктима културе на који начин се преносе родни обрасци;<br><br>– указује на примере родне равноправности и неравноправности у ситуацијама из свакодневног живота;<br>– дискутује о значају уважавања родне перспективе приликом доношења одлука значајних за једну заједницу;<br>– наведе неколико привремених позитивних мера за постизање родне равноправности и аргументе за њихову примену;<br>– препозна у понашању особе карактеристике насилника и жртве;<br>– наведе могуће начине реаговања у ситуацији сусрета са насилником;<br>– наведе основне функције медија и образложи зашто је важно да постоје кодекс новинара и кодекс деца и медији;<br>– образложи значај слободе медија за развој демократије;<br>– у медијима проналази примере предрасуда, стереотипа, дискриминације, нетолеранције по различитим основама и критички их анализира;<br>– препозна механизме манипулације медија и утицај медија на сопствено мишљење и деловање; | | **Заједница различитих културних група**<br><br>Културна разноликост у форми мултикултуралности и интеркултуралности.<br><br>Интеркултурни дијалог као средство развоја поштовања различитих култура и заједничког живота.<br><br>Припадници националних мањина у Србији – заштита права и<br><br>слобода припадника националних мањина. |
| | **ДЕМОКРА-ТСКО ДРУШТВО**<br>**Родна (не)равноправност** | **Пол и род**<br>Биолошке разлике (анатомске и физиолошке), насупрот разликама које друштво ствара (очекивања друштва од мушкараца и жена). Преношење родних образаца.<br>Стереотипи и предрасуде о роду.<br>**Родна перспектива**<br>Укључивање родне перспективе приликом доношења одлука важних за једну заједницу (образовање, здравље, породица, запошљавање, спорт...).<br>**Родна равноправност**<br>Родна равноправност и једнаке могућности за све ради развоја друштва. Препреке родној равноправности. Одговорност државе, организација цивилног друштва и појединца у постизању родне равноправности. Привремене позитивне мере за постизање родне равноправности (квоте уписа на факултет, субвенције за запошљањање...).<br>**Родно засновано насиље**<br>Родне разлике као основа неравнотеже моћи. Злоупотреба моћи насилника. Карактеристике особе која врши насиље, која је изложена насиљу или која му сведочи. Мере заштите од родно заснованог насиља. |

| | | |
|---|---|---|
| – проналази и користи информације из различитих извора,<br>критички их разматра и вреднује;<br>– препозна пример злоупотребе деце у медијима;<br>– у дискусији показује вештину активног слушања, износи свој став заснован на аргументима, комуницира на конструктиван начин;<br>– учествује у припреми, реализацији и евалуацији кратког филма,<br>– учествује у избору садржаја и начина рада. | | |
| | **ПРОЦЕСИ У САВРЕМЕНОМ СВЕТУ**<br>**Медији** | **Медији**<br>Врсте и функције медија.<br>Слобода медија и њихов допринос развоју демократије.<br>Медији као извор информација и дезинформација. Манипулације путем медија (одлагање информације, скретање пажње,<br><br>побуђивање емоција, стварање осећаја кривице, неговање некултуре...).<br>**Медијска писменост**<br>Способност разумевања, критичког и аналитичког усвајања медијских садржаја.<br>**Кодекс у медијима**<br>Кодекс деца и медији.<br>Кодекс новинара. Притисци на новинаре као инструмент ограничавања слободе изражавања. |
| | **ГРАЂАКИ АКТИВАМ**<br>**Вредности грађанског друштва** | **Снимање кратког филма о вредностима грађанског друштва**<br>Избор теме и формулисање идеје.<br>Писање сценарија.<br>Подела задатака.<br>Снимање.<br>Монтажа.<br>Презентација.<br>Евалуација. |

ПРЕДМЕТ: ПРАВОСЛАВНИ КАТИХИЗИС-8. РАЗРЕД

| **Циљ** | **Исходи** | **Садржаји** | **Начин остваривања** |
|---|---|---|---|
| -Упознавање ученика са садржајем предмета, планом и програмом и начином реализације наставе | По завршетку теме ученик ће:<br><br>-моћи да сагледа садржаје којима ће се бавити настава | Увод | -Упознавање са садржајем програма и начином рада |
| | | Човек је икона Божија | -Човек - икона Божја и свештеник твари |

| | | | |
|---|---|---|---|
| Православног катихизиса;<br><br>-Установити каква су знања стекли и какве ставове усвојили ученици у претходном разреду школовања.<br><br>-Продубити код ученика знање о човеку као икони Божијој у свету;<br><br>-Развити свест код ученика о неопходности живота у заједници;<br><br>-Развити свест код ученика да је грех злоупотреба слободе;<br><br>-Омогућити ученицима основ за разумевање хришћанског појма слободе;<br><br>-Подстаћи ученике на узајамну љубав и поштовање;<br><br>-Подстаћи ученике на стално преиспитивање свог живота.<br><br>-Омогућити ученицима основ за правилно разумевање хришћанског подвига;<br><br>-Упутити ученике на смисао подвига светитеља;<br><br>-Објаснити ученицима начин, смисао и циљ поста;<br><br>-Упознати ученике са Житијима Светих; | Православног катихизиса у току 8. разреда основне школе;<br><br>-моћи да уочи какво је његово предзнање из градива Православног катихизиса обрађеног у претходном разреду школовања.<br><br>-бити мотивисан да похађа часове Православног катихизиса.<br><br>-моћи да увиди да је човек икона Божија јер је слободна личност и да је служба човекова да буде спона између Бога и света.<br><br>-моћи да увиди да се човек остварује као личност у слободној заједници љубави са другим.<br><br>-бити подстакнут да учествује у литургијској заједници.<br><br>-моћи да сагледа грех као промашај људског назначења;<br><br>-моћи да разликује слободу од самовоље;<br><br>-моћи да увиди да човек може бити роб својих лоших особина и навика;<br><br>-бити подстакнут да увиди вредност ближњега у сопственом животу; | | -Хришћанско схватање личности<br><br>-Грех као промашај човековог назначења<br><br>-Две велике заповести о љубави<br><br>-Слобода и љубав у хришћанском етосу |
| | | Подвижничко – евхаристијски етос | -Хришћански подвиг<br><br>-Примери подвига: свети људи су имали различите подвиге<br><br>-Хришћански пост (духовни смисао, начин поста, евхаристијски, једнодневни и вишедневни пост)<br><br>-Основне хришћанске врлине<br><br>-Евхаристијски поглед на свет |
| | | Литургија | -Молитва - лична и саборна<br><br>-Црква је Тело Христово<br><br>-Божанствена литургија: Проскомидија, Литургија речи (јектенија, мали вход, читања), Евхаристија (велики вход, анафора, Молитва Господња, причешће)<br><br>-Литургијски простор (делови храма)<br><br>-Повезивање времена са литургијским доживљајем вечности (дневни, недељни и |

| | | | |
|---|---|---|---|
| -Развити евхаристијски етос код ученика.<br><br>-Указати ученицима на значај личне и саборне молитве;<br><br>-Објаснити ученицима важност Литургије тумачењем значења речи Евхаристија и Литургија (захвалност и заједничко дело);<br><br>-Указати ученицима да је литургијско сабрање израз Цркве као Тела Христовог;<br><br>- Указати ученицима на целину литургијског догађаја као узајамног даривања Бога и његовог народа<br><br>-Упознати ученике са смислом и основним елементима Литургије;<br><br>-Подстаћи ученике на заједничко учешће у богослужењима;<br><br>-Објаснити ученицима динамику богослужбеног времена.<br><br>-Објаснити ученицима да је Царство Божије крајњи циљ историје;<br><br>-Указати ученицима на повезаност између васкрсења мртвих и Царства Божијег;<br><br>-Објаснити ученицима појам обожења указујући им на библијски опис Преображења Господњег; | -моћи да усвоји став да једино кроз љубав човек може превазићи конфликт;<br><br>-моћи да вреднује своје поступке на основу Христових заповести о љубави.<br><br>-моћи да увиди да је подвиг начин живота у Цркви;<br><br>-моћи да препозна различите подвиге као путеве који воде ка истом циљу;<br><br>-моћи да објасни кад и како се пости;<br><br>-моћи да увиди смисао и значај поста;<br><br>-бити подстакнут на пост и молитву као начин служења Богу;<br><br>-бити подстакнут да развија хришћанске врлине;<br><br>-бити подстакнут да се критички односи према својим поступцима;<br><br>-бити подстакнут да чита Житија Светих;<br><br>-бити подстакнут да заснује свој однос према Богу на захвалности.<br><br>-моћи да увиди да је молитва разговор са Богом;<br><br>-бити подстакнут да преиспита и обогати свој молитвени живот; | | годишњи богослужбени круг) |
| | | Царство Божије | -Царство Божије – циљ стварања<br><br>-Васкрсење мртвих и живот будућег века<br><br>-Етос хришћана као сведочанство Царства Божијег<br><br>-Обожење – живот у савршеној заједници с Богом и другима<br><br>-Знаци присутва Царства Божијег у овом свету (чуда, мошти...)<br><br>-Икона – прозор у вечност |

| | | | |
|---|---|---|---|
| -Развијање свести ученика да је Литургија икона Царства Божјег;<br><br>-Упознати ученике са сведочанствима присуства Божијег у овом свету (чуда, мошти...);<br><br>-Предочити ученицима улогу Цркве у свету;<br><br>-Пружити ученицима основно знање о икономији Духа Светога;<br><br>-Упознати ученике са иконографијом као изразом есхатолошког стања света и човека. | -моћи да схвати личну молитву као припрему за саборну молитву;<br><br>-моћи да објасни значење речи Литургија и Евхаристија;<br><br>-моћи да однос међу члановима Цркве пореди са повезаношћу удова у људском телу;<br><br>-моћи да препозна неке од елемената Литургије; -моћи да увиди да Молитва Господња има литургијску основу;<br><br>-моћи да наведе најважније делове храма и препозна њихову богослужбену намену.<br><br>-моћи да именује нека богослужења и да зна да постоје покретни и непокретни празници;<br><br>-бити подстакнут да активније учествује у богослужењима;<br><br>-моћи да објасни да је Бог створио свет са циљем да постане Царство Божије;<br><br>-моћи да објасни да Царство Божије у пуноћи наступа по другом Христовом доласку и васкрсењу мртвих;<br><br>-моћи да објасни да је Бог створио човека као сарадника на делу спасења; | | |

| | | | |
|---|---|---|---|
| | -моћи да препозна да је Литургија икона Царства Божијег;<br><br>-бити подстакнут да активније учествује у Светој Литургији.<br><br>-моћи да преприча догађај Преображења Господњег;<br><br>-моћи да повеже појмове светости и обожења са дејством Светога Духа<br><br>-моћи да препозна да је предукус Царства Божијег присутан у моштима, чудотворним иконама, исцељењима...<br><br>-моћи да препозна разлику између православне иконографије и световног сликарства;<br><br>-моћи да препозна икону као символ Царства Божијег;<br><br>-бити подстакнут да на правилан начин изражава поштовање према хришћанским светињама.<br><br>-моћи да уочи у којој мери је напредовао и савладао градиво Православног катихизиса у 8. разреду, као и у целом циклусу. | | |

ПРЕДМЕТ: КАТОЛИЧКА ВЈЕРОНАУКА-8. РАЗРЕД

| **Циљ** | **Исходи** | **Садржаји** | **Начин остваривања** |
|---|---|---|---|

| | | | |
|---|---|---|---|
| -Боље упознати себе и друге, те развијати дух заједништва, служења и пријатељства<br>Спознати како је човјек тјелесно-духовној структури позван своју сполност схваћати и живјети у служби истинске љубави<br><br>-Упознати кршћанска стајалишта по питању сексуалности и љубави<br><br>-Упознати се са чињеницом како сваки човјек на различите начине тражи Бога<br><br>- Упознати се са тражењем Бога у новим религиозним покретима<br><br>-Градити став религиозности и особне вјере у Бога који ту вјеру човјеку дарује<br><br>-Схватити значење библијског говора о стварању свијета и човјека<br><br>-Спознати да је гријех настао као посљедица злопорабе људске слободе<br><br>-Открити достојанство и љепоту човјека – слике Божје<br><br>- Спознати да је гријех против човјека уједно и гријех против Бога<br>Пробудити и изградити свијест о човјековој | Ученик треба да схвати пубертет као важно пријелазно раздобље у цјеловитом сазријевању човјека, да разумије и прихвати знакове и захтјеве истинског пријатељства, да усвоји ставове кршћанског гледања на сполност, сексуалност и љубави, да увиди како је човјек по својој нарави религиозно биће, да разликује праву религиозност од погрешних облика религиозности (секти), да разумије значење религије за човјека и његов укупни живот, да препозна главне нагласке књиге Постанка, да разумије поруке првог и другог извјешћа о постанку, да уочи по чему је човјек сличан Богу, да разумије сликовни говор: врт, стабло спознања добра и зла, змија...), да схвати и разумије став да су нам живот и свијет даровани и да смо ту дарованост дужни даље свједочити у сусрету с људима, да доживи мистерij Божјег утјеловљења, да сагледа Исусово јавно дјеловање које је усмјерено на човјека, да препозна Исусову неизмјерну љубав према човјеку, | УПОЗНАЈМО И ИЗГРАЂУЈМО СВОЈ ЖИВОТ | Излагање, приповиједање<br><br>- Примјери из свакодневног живота и непосредног искуства о конфликтним ситуацијама и заједништва<br><br>- Мултиметодички и мултимедијални приступи о односу младих према љубави и сполности у разним часописима<br><br>- Читање и анализа 1Кор 13 |
| | | ЧОВЈЕКОВО ТРАГАЊЕ ЗА ЖИВИМ БОГОМ | -Приповиједање, излагање уз фотографије<br><br>- Изношење и вредновање статистистичких података о религиозности људи у свијету<br><br>- Проблем ситуације, разговор - Демонстрација и анализа хороскопа<br><br>- Филмови, дијапозитиви |
| | | ТАЈНА СВИЈЕТА И ЧОВЈЕКА У СВЈЕТЛУ БИБЛИЈЕ | - Излагање и тумачење симболичког говора - Анализа библијског текста<br><br>– рад у пару<br><br>- Коришћење фотографија и слика |

| | | | |
|---|---|---|---|
| одговорности за створени свијет и његову изградњу<br><br>-Упознати имена и наслове који се дају Исусу Кристу а говоре о његовој особи и послању<br><br>-Увести у особни сусрет с Кристом и његовом поруком и изградити особни став вјере<br><br>-Продубљивање, прочишћавање властите слике о Исусу<br><br>-Препознати у Исусу Кристу правога Бога и правога човјека<br><br>-Упознати настанак и живот Прве кршћанске заједнице Упознати дјеловање Духа Светога и улогу апостола у животу Прве кршћанске заједнице<br><br>- Доживјети Павлову слику Тијела Цркве Усвојити и разумјети појмове: света, католичка и апостолска<br><br>- Упознати црквеност<br><br>-Увидјети како Дух Божји дјелује у људској повијести и утјече на људско дјеловање<br><br>-Спознати да Дух Свети дјелује кроз повијест спасења (СЗ, НЗ, кроз | да доживи ускрснуће као побједу над смрћу, да боље схвати и доживи кристолошке истине вјере, да доживи појам Цркве – заједнице, да спозна како заједница расте дјеловањем Духа Светога, вјером и крштењем, да препозна удове као дарове које Бог даје за живот Тијела Цркве, да схвати своју важност у конкретној црквеној заједници, жупи, да повеже сакраменте крштење и потврду да распознаје и разликује дјеловање Духа Светога и злодуха у свијету ( на примјерима,) да уочи дјеловање Духа Светога у животу светаца, у Цркви, међу људима у свијету да препозна знакове и тијек обреда сакрамента потврде, да буде спреман на кршћанско свједочење у снази Духа Светога по примању сакрамента кршћанске зрелости – свете потврде, да се надахњује на кршћанском схваћању рада. | | - Успоређивање библијског текста са знанственом спознајом<br><br>- Анализа ликовног говора, Библија у умјетности<br><br>- Разговор о човјеку као - Божјој слици на темељу анализе библијског текста<br><br>- Колаж: Гријех против Бога и гријех против човјека<br><br>- Преобликовање библијског текста о кули бабилонској у наше вријеме |
| | | У ИСИС КРИСТУ УПОЗНАЈЕМО ПРАВОГА БОГА | -Читање, анализа и интерпретација библијских текстова<br><br>- групни рад с библијским текстом уз репродукцију<br><br>- Замишљени интњрвју и Исусом или неким библијским ликовима(„Изгубљени син“...)<br><br>-Разговор на тему: „Љубио нас је до краја „ у свјетлу пасхалног отајства<br><br>- Анализа неких кристолошких изричаја у Вјеровању |
| | | МИСТИЧНО ТИЈЕЛО КРИСТОВО – ЦРКВА | -Излагање, тумачење<br><br>- Обрада библијског текста |

| | | | |
|---|---|---|---|
| повијест Цркве до данас)<br><br>-Постати свјестан да се сакраментом потврде дарива Дух Свети<br><br>-Отворити се дјеловању Духа Светога<br><br>-Научити који су дарови Духа Светога Спознати да преко нас дјелује Дух Свети у оним сегментима живота у којима смо присутни<br><br>-Увидјети и упознати значење и вриједност рада за људски живот | | | - Колаж: слика Цркве – групни рад - Асоцијација и анализа појмова<br><br>– стикери |
| | | ПОТВРДА – СНАГА КРШЋАНСКОГ ПОСЛАЊА | - Излагање, тумачење и вођење разговора<br><br>- Асоцијација на појмове: дух, Дух Божји<br><br>– рад са стикерима<br><br>- Читање, анализа одређених библијских текстова - Плакат :симболи Духа Светога<br><br>- Анализа обреда свете потврде<br><br>- Успоредба крштења и потврде - Примјери из живота кршћана различитих звања<br><br>- Припрема за заједничко судјеловање на жупском слављу подјеле сакрамента потврде<br><br>- Анкета: што желиш бити, зашто желиш то занимање? |

ПРЕДМЕТ: НЕМАЧКИ ЈЕЗИК-8. РАЗРЕД

| | |
|---|---|
| Назив предмета | **ДРУГИ СТРАНИ ЈЕЗИК** |
| Циљ | **Циљ** учења Другог страног језика је да се ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и развијањем |

| | |
|---|---|
| | стратегија учења страног језика оспособи за основну писмену и усмену комуникацију и стекне позитиван однос према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу**.** |
| Разред | Осми |
| Годишњи фонд часова | **68 часова** |

| Циљ | Исходи | Садржаји | Начин остваривања |
|---|---|---|---|
| **1. Fitness und Sport**<br><br>Тражење/давање основних информација о себи и другима; описивање особа, појава, радњи, стања, збивања; изражавање извињења; описивање радњи у прошлости; описивање радњи у садашњости; | - у неколико везаних исказа саопште информације о себи и другима<br><br>- разумеју једноставније текстове који се односе на опис особа, појава, радњи, стања, збивања<br><br>- опишу и упореде жива бића, предмете, места, појаве, радње, стања и збивања користећи једноставнија језичка средства<br><br>- извине се користећи мање сложена језичка средства<br><br>- разумеју једноставније текстове у којима се описују способности и умећа<br><br>- опишу радње, способности и умећа користећи неколико везаних исказа<br><br>- разумеју једноставније текстове у којима се описују искуства, догађаји и способности у садашњости<br><br>- размене информације о | - Изразе и речи које се односе на тему;<br><br>- Личне заменице<br><br>- Упитне речи<br><br>- Правилно и неправилно поређење придева<br><br>- Садашње и прошло време<br><br>- Одређени и неодређени члан<br><br>- Придевска промена са чланом<br><br>- Модални глаголи | Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима, тестови вештина и различите технике формативног оцењивања. |

| | | | |
|---|---|---|---|
| | искуствима, догађајима и способностима у прошлости размене информације о искуствима, догађајима и способностима у прошлости<br><br>- разумеју једноставније текстове у којима се описују искуства, догађаји и способности у прошлости<br><br>- размене информације о искуствима, догађајима и способностима у прошлости | | |
| **2. Unsere Feste**<br><br>Описивање радњи у садашњости; описивање места, појава, радњи, стања и збивања; упућивање позива за учешће у заједничкој активности и реаговање на њих; изражавање мишљења | - разумеју једноставне текстове у којима се описују радње и ситуације у садашњости<br><br>- размене појединачне информације и/или некоико информација у низу које се односе на радње у садашњости<br><br>- разумеју једноставније текстове који се односе на опис особа, појава, радњи, стања, збивања<br><br>- опишу и упореде жива бића, предмете, места, појаве, радње, стања и збивања користећи једноставнија језичка средства<br><br>- разумеју позиве на заједничке активности | - Изразе и речи које се односе на тему;<br><br>- Презент<br><br>- Предлози за изражавање времена<br><br>- Именице<br><br>- Упитне речи<br><br>- Модални глаголи<br><br>- Везници за изражавање узрока<br><br>- Везници dass, w-, ob | Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима, тестови вештина и различите технике формативног оцењивања. |

| | | | |
|---|---|---|---|
| | и одговоре на њих уз одговарајуће образложење<br><br>- упуте позиве на заједничке активности користећи ситуационо прикладне комуникационе моделе<br><br>- затраже и пруже додатне информације у вези са позивима на заједничке активности<br><br>- разумеју једноставније исказе којима се тражи мишљење и реагује на њих<br><br>- изражавају мишљење, слагање/неслагање и дају кратко образложење | | |
| **3. Austausch**<br><br>Описивање места, појава, радњи, стања и збивања; изношење предлога, савета; представљање себе и тражење/давање основних информација о себи и другима; исказивање просторних односа; упућивање позива за учешће у заједничкој активности и реаговање на њих; | - разумеју једноставније текстове који се односе на опис особа, појава, радњи, стања, збивања<br><br>- опишу и упореде жива бића, предмете, места, појаве, радње, стања и збивања користећи једноставнија језичка средства<br><br>- разумеју једноставније предлоге, савете<br><br>- упуте предлоге, савете користећи ситуационо прикладне комуникационе моделе<br><br>- разумеју једноставније текстове | - Изразе и речи које се односе на тему<br><br>- Именице<br><br>- Личне заменице<br><br>- Одређени и неодређени члан<br><br>- Модални глаголи<br><br>- Прилози за време, место, начин<br><br>-Садашње и прошло време<br><br>- Предлози за изражавање положаја и просторних односа<br><br>- Упитне речи | Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима, тестови вештина и различите технике формативног оцењивања. |

| | | | |
|---|---|---|---|
| | који се односе на представљање и тражење/давање информација личне природе<br><br>- представе себе користећи једноставнија језичка средства<br><br>- у неколико везаних исказа саопште информације о себи и другима<br><br>- разумеју једноставнија питања која се односе на положај предмета у простору<br><br>- затраже и разумеју обавештења о положају предмета у простору<br><br>- разумеју позиве на заједничке активности и одговоре на њих уз одговарајуће образложење<br><br>- упуте позиве на заједничке активности користећи ситуационо прикладне комуникационе моделе<br><br>- затраже и пруже додатне информације у вези са позивима на заједничке активности | | |
| **4. Berliner Luft**<br><br>Описивање места; описивање радњи у садашњости; исказивање упутстава за оријентацију у простору; изражавање | - разумеју једноставније текстове који се односе на опис места<br><br>- опишу места користећи | - Изразе и речи које се односе на тему<br><br>- Именице<br><br>- Одређени и неодређенеи члан<br><br>- Презент | Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима, тестови вештина и различите |

| | | | |
|---|---|---|---|
| количине и цена; исказивање жеља | једноставнија језичка средства<br>- разумеју једноставне текстове у којима се описују радње и ситуације у садашњости<br>- размене појединачне информације и/или неколико информација у низу које се односе на радње у садашњости<br>- разумеју једноставнија питања која се односе на оријентацију у простору и правац кретања и одговори на њих<br>- затраже и разумеју обавештења о оријентацији у простору и правцу кретања<br>- опишу правац кретања једноставнијим везаним исказима<br>- разумеју једноставније исказе који се односе на количину и цене<br>- размене информације у вези са количином и ценама<br>- разумеју уобичајене изразе у вези са жељама и реагују на њих<br>- изразе жеље једноставнијим језичким средствима | - Предлози за изражавање положаја и просторних односа<br>- Прилози за изражавање просторних односа<br>- Императив<br>- Основни бројеви<br>- Ich hätte gern / Ich möchte bitte... | технике формативног оцењивања. |

| | | | |
|---|---|---|---|
| **5. Welt und Umwelt**<br><br>Исказивање жеља; изражавање допадања и недопадања; описивање радњи у садашњости; изношење предлога и савета; изражавање мишљења; | - разумеју уобичајене изразе у вези са жељама и реагују на њих<br><br>- изразе жеље једноставнијим језичким средствима<br><br>- разумеју једноставније исказе који се односе на изражавање допадања/недопадања и реагују на њих<br><br>- изразе допадање/недопадање уз једноставно образложење<br><br>- разумеју једноставне текстове у којима се описују радње и ситуације у садашњости<br><br>- размене појединачне информације и/или неколико информација у низу које се односе на радње у садашњости<br><br>- разумеју једноставније предлоге и савете<br><br>- упуте предлоге и савете користећи ситуационо прикладне комуникационе моделе<br><br>- затраже и пруже додатне информације у вези са предлозима и саветима<br><br>- разумеју једноставније исказе којима се тражи | - Изразе и речи које се односе на тему<br><br>- Ich möchte...<br><br>- Презент<br><br>- Реченице са weil<br><br>- Реченице са wenn<br><br>- Прилог deshalb<br><br>- Модални глаголи<br><br>- Sollte за давање савета<br><br>- Реченице са dass | Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима, тестови вештина и различите технике формативног оцењивања. |

| | | | |
|---|---|---|---|
| | мишљење и реагује на њих<br><br>- изражавају мишљење, слагање/неслагање и дају кратко образложење | | |
| **6. Reisen am Rhein**<br><br>Описивање места; описивање радњи у садашњости; описивање будућих радњи (планова, намера); изношење предлога и савета; изражавање количине и цена; исказивање жеља | - разумеју једноставније текстове који се односе на опис места<br><br>- опишу места користећи једноставнија језичка средства<br><br>- разумеју једноставне текстове у којима се описују радње и ситуације у садашњости<br><br>- размене појединачне информације и/или неколико информација у низу које се односе на радње у садашњости<br><br>- разумеју једноставније исказе који се односе на планове, намере и реагују на њих<br><br>- размене једноставније исказе у вези са плановима, намерама<br><br>- саопште шта они или неко други намерава<br><br>- разумеју једноставније предлоге и савете<br><br>- упуте предлоге и савете користећи ситуационо прикладне | - Изразе и речи које се односе на тему:<br><br>- Описни придеви<br><br>- Компарација придева<br><br>- Деклинација придева<br><br>- Презент<br><br>- Модални глаголи<br><br>- Sollte за давање савета<br><br>- Најфреквентнији глаголи за изражавање мишљења<br><br>- Основни бројеви<br><br>- Редни бројеви до 100<br><br>- Ich hätte gern / Ich möchte bitte... | Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима, тестови вештина и различите технике формативног оцењивања. |

| | | | |
|---|---|---|---|
| | комуникационе моделе<br><br>- затраже и пруже додатне информације у вези са предлозима и саветима<br><br>- разумеју једноставније исказе који се односе на количину и цене<br><br>- размене информације у вези са количином и ценама<br><br>- разумеју уобичајене изразе у вези са жељама и реагују на њих<br><br>- изразе жеље једноставнијим језичким средствима-разумеју уобичајене изразе у вези са жељама и реагују на њих<br><br>- изразе жеље једноставнијим језичким средствима | | |
| **7. Ein Abschied**<br><br>Описивање радњи у садашњости; исказивање интересовања, осета и осећања; изражавање мишљења; изражавање честитања, захвалности; | - разумеју једноставне текстове у којима се описују радње и ситуације у садашњости<br><br>- размене појединачне информације и/или неколико информација у низу које се односе на радње у садашњости<br><br>- разумеју уобичајене изразе у вези са интересовањима, осетима и осећањима и реагују на њих | - Изразе и речи које се односе на тему<br><br>- Презент<br><br>- Глаголи са предложним објектом<br><br>- Реченице са weil<br><br>- Реченице са wenn<br><br>- Реченице са dass<br><br>- Модални глаголи | Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима, тестови вештина и различите технике формативног оцењивања. |

| | | | |
|---|---|---|---|
| | - изразе интересовања, осете и осећања једноставнијим језичким средствима<br>- разумеју једноставније исказе којима се тражи мишљење и реагује на њих<br>- изражавају мишљење, слагање/неслагање и дају кратко образложење<br>- честитају и захвале се користећи мање сложена језичка средства | | |

ПРЕДМЕТ: МАЂАРСКИ ЈЕЗИК СА ЕЛЕМЕНТИМА НАЦИОНАЛНЕ КУЛТУРЕ - 8. РАЗРЕД

| | |
|---|---|
| A tantárgy neve | MAGYAR NYELV A NEMZETI KULTÚRA ELEMEIVEL, ANYANYELVÁPOLÁS |
| Cél | A magyar nyelv oktatásának és tanulásának célja, hogy a tanuló ápolja vagy idegen nyelvként tanulja a magyar nyelvet, helyesen használja a különféle kommunikációs szituációkban, beszédben és írásban. Ismerje meg, értékelje és becsülje a magyar nemzeti értékeket és hagyományokat, elfogadja a különböző kultúrákat és fejlessze az interkulturális kommunikációt; fejlessze a kulcskompetenciákat. |
| Osztály | Nyolcadik |
| Évi óraszám | 72 óra |

| **KIMENET**<br>(A tematikai egységek/területek feldolgozása után a tanuló a következőkre képes) | **TERÜLET/**<br>TEMATIKAI EGYSÉG | **TARTALOM** |
|---|---|---|
| - Az előző évfolyamokon tanult irodalmi fogalmakat összefüggésbe hozza az új tananyaggal, és mindezt felhasználja az irodalmi mű elemzése során. | IRODALMI ISMERETEK | LÍRA<br>Feldolgozásra szánt szövegek<br>1. Juhász Gyula: Milyen volt....<br>2. Tolnai Ottó: Nam hangzott hasonló édes hang |

| | | |
|---|---|---|
| - Megkülönbözteti az irodalmi műfajokat.<br><br>- Bemutatja a műfajok jellemző tulajdonságait.<br><br>- Meghatározza a mű témáját, szereplőit, röviden elmondja a cselekményt.<br><br>- Felismeri az epikai, drámai és lírai szövegek beszélőjét.<br><br>- Megkülönbözteti az E/1 és az E/3 személyű narrátort.<br><br>- Kérdések és kulcsszavak alapján összefoglalja a szöveg lényeges információit.<br><br>- Megállapítja a cselekmény helyét és idejét.<br><br>- Meghatározza és példákkal illusztrálja a mű témáját, a főszereplőt, a mellékszereplőket stb.<br><br>Érti és megnevezi a szereplők közötti viszonyokat.<br><br>- Felismeri a mű alaphelyzetét, a kibontakozást, a feszültséget, a csattanót.<br><br>- Ismeri és megnevezi a következő fogalmakat: líra, elégia, eposz, óda.<br><br>- Megnevezi és a alkalmazza a leírás formáit: a személyleírást, a tárgyleírást, a tájleírást.<br><br>- Felismeri és értelmezi az egyszerű szövegek konfliktushelyzeteit, röviden jellemzi a hősöket és kifejti a véleményét velük kapcsolatban.<br><br>- Többszöri olvasás után megérti az egyszerű és/vag<br><br>összetettebb szövegeket.<br><br>- Hangosan, megfelelő tempóban olvas és reprodukál rövidebb és/vagy hosszabb szövegeket, ügyelve a helyes artikulációra, hangsúlyra, | | 3. Radnóti Miklós: Tétova óda<br><br>4. Ady Endre: A Tűz csiholója<br><br>5. Arany János: Toldi (részlet)<br><br>6. József Attila: Tél<br><br>7. Kosztolányi Dezső: Negyven pillanatkép (részletek a ciklusból)<br><br>8. Áprily Lajos: Március<br><br>9. Petőfi Sándor: Föltámadott a tenger<br><br>10. József Attila:<br><br>Születésnapomra<br><br>11. Babits Mihály: Vasárnapi impresszió, autón<br><br>Kiegészítő, választható szövegek<br><br>Kortárs költők alkotásai.<br><br>Néhány magyar költő rövid életrajza és délszláv kapcsolatainak feldolgozása<br><br>Néhány magyar irodalmi szöveg szerb, illetve délszláv fordítása.<br><br>Irodalmi alapfogalmak<br><br>Műnemek: líra.<br><br>Lírai műfajok: óda, eposz, elégia.<br><br>A szöveg formája: az időmértékes verselés, a betűrím, az áthajlás.<br><br>Műfaji ismeretek: a dal, a szabadvers.<br><br>Stíluseszközök: pl. a megszemélyesítés, a költői jelző, a hiperbola, a fokozás, a metafora, a hasonlat, az irónia, a túlzás, az allegória, a szinesztézia.<br><br>A lírai formanyelv jellemzői: a szimbolizmus<br><br>kifejezésmódja, az impresszionista kifejezésmód<br><br>EPIKA<br><br>Feldolgozásra szánt szövegek - kötelező szövegek<br><br>1. Egy kortárs magyar szöveg feldolgozása<br><br>2. Egy világirodalmi szövegrészlet feldolgozása magyar nyelven<br><br>3. Móricz Zsigmond: Hét krajcár<br><br>4. Német István valamelyik riportja<br><br>5. Kontra Ferenc valamelyik novellája (részlet)<br><br>6. Terék Anna valamelyik drámarészlete |

| | | |
|---|---|---|
| hanglejtésre, valamint a mondatformálásra.<br>- Megérti a humor szerepét az irodalmi művekben.<br>- Megfogalmazza a szöveghez kapcsolódó egyéni élményeit, és meg is indokolja. Összehasonlítja saját és a társa olvasmányélményeit.<br>- (Tanári segítséggel) előad irodalmi művek részleteit, dialógusait.<br>- Röviden megindokolja, miért ajánl egy-egy irodalmi művet olvasásra.<br>- Felismeri az azonos motívumokat a magyar és a szerb irodalmi művekben. | | 7. Egy esszé (pl. Harmath Károlytól)<br>8. Egy tanulmány (részlet)<br>9. Nagy Lajos: Pesti gyermek egy napja<br>10. Gelléri Andor Endre: Egy fillér<br>Kiegészítő, ismeretterjesztő, választható szövegek<br>1. Déry Tibor valamelyik elbeszélése<br>2. Válogatás Örkény egyperces novellái közül<br>3. Szathmáry István: A fa<br>Irodalmi alapfogalmak<br>Műnemek: epika, dráma |
| | | Epikai műfajok: elbeszélés, novella, riport, esszé, tanulmány.<br>A leírás (táj-, személy- és tárgyleírás).<br>A komikum, az irónia, a groteszk.<br>A jellemzés fajtái pl. párbeszédben, az önjellemzés.<br>Az epikai művek szerkezeti egységei.<br>DRÁMA ÉS FILM<br>Népszokásokkal kapcsolatos dramatikus játékok (pl. lucázás, betlehemezés stb.)<br>Választható filmek<br>Egri csillagok, A kárókatonák még nem jöttek vissza, Árvácska, Fehér Isten, Kincsem stb. |
| - Felismeri a magyar nemzeti jelképeket<br>- Megismeri a magyar kultúra kiemelkedő személyiségeit (zeneszerzők, festők)<br>- Megismeri a legfontosabb magyar művészeti értékeket.<br>- Megismeri a legismertebb magyar filmművészeti alkotásokat. | A NEMZETI KULTÚRA ALAPJAI | Kötelező témák:<br>A magyar nemezti jelképek (a zászló, a címer, a himnusz)<br>A magyar film<br>Híres magyar zeneszerzők<br>Híres magyar festők<br>Kiegészítő, választható szövegek:<br>Érdekességek a magyar történelemből |

| | | |
|---|---|---|
| - Megismeri és összehasonlítja a magyar és a szerb ünnepi népszokásokat.<br>- Össze tudja vetni a kortárs magyar és szerb kultúra<br>kiemelkedő egyéniségeinek tevékenységét. | | Magyar történelmi hősök, amelyek jelen vannak a magyar irodalomban is (pl. Kinizsi Pál, Dobó István, Bethlen Gábor)<br>A magyar konyha (néhány magyar ételkülönlegesség receptje)<br>Népszokások (pl. húsvét, mindenszentek, karácsony stb.)<br>Fejtörők, nyelvi játékok<br>Kvízjáték<br>Projektmunka:<br>- a magyar és a szerb nemzeti jelképek összevetése<br>- a magyar és a szerb filmek<br>- zeneszerzők a magyar és a délszláv kultúrában (poszter, video-vagy hanganyag készítése),<br>- rövid magyar és szerb művek vagy szövegrészek fordításának elemzése, összevetése az eredeti szöveggel,<br>- ünnepek a magyar és a délszláv kultúrában,<br>- híres ételek a magyar és a délszláv kultúrában (összehasonlítás),<br>- magyar és szerb történelmi személyiségek (egy-egy történelmi korszakban)<br>- Milyen középiskolában szeretnéd folytatni tanulmányaid?<br>- Mi szeretnél lenni/Mivel szertnél foglalkozni?<br>- Mivel töltöm a szabadidőm?<br>- A kedvenc filmem.<br>- Hol voltunk kirándulni Szerbiában? - foglald össze az ott látottakat.<br>- Képzeld el hogy idegenvezető vagy, mutasd be helyiséged nevezetességeit.<br>- Hogyan hasznosíthatjuk újra a hulladékot? |
| - Megfelelően alkalmazza a kommunikációs modelleket a leggyakoribb beszédszituációkban.<br>- Üzeneteket továbbít írásban vagy szóban.<br>- Megérti a mindennapi eseményekről szóló beszélgetések témáját, megérti az okokat és a | KOMMUNIKÁCIÓ | A beszédhelyzet összetevői<br>A beszélő és hallgató szempontjai<br>A tömegkommunikáció<br>Az írott sajtó és az elektronikus média<br>A tömegkommunikációs eszközök műfajai: a hír, a tudósítás, az interjú, a riport, a hirdetés.<br>Nem verbális kódok a tömegkommunikációban. |

| | | |
|---|---|---|
| következményeket;<br>kérdéseket tesz fel, válaszol, önállóan elmondja véleményét.<br><br>- Elolvassa a rövidebb ismeretlen szövegeket, megérti mondanivalóját, ha a téma közel áll az érdeklődési köréhez, illetve ha mindennapi eseményekről szólnak.<br><br>- Megérti a mindennapi témákkal foglalkozó műsorokat.<br><br>- Rövid médiaszöveget alkot (hírt, interjút, riportot).<br><br>- Bejelent valamilyen eseményt.<br><br>- Nyelvtudásának megfelelően alkalmazza a szituatív kódváltást<br><br>A beszédhelyzet összetevői<br><br>A beszélő és hallgató szempontjai<br><br>A tömegkommunikáció<br><br>Az írott sajtó és az elektronikus média<br><br>A tömegkommunikációs eszközök műfajai: a hír, a tudósítás, az interjú, a riport, a hirdetés.<br><br>Nem verbális kódok a tömegkommunikációban.<br><br>A felolvasás. Az írásjelek és a felolvasás.<br><br>Szövegértés.<br><br>Témakörök:<br><br>Információadás, kérdések megfogalmazása, egyszerű hírek közlése.<br><br>Filmbemutató bejelentése.<br><br>Színházelődás bemutatójának bejelentése. | | A felolvasás. Az írásjelek és a felolvasás.<br><br>Szövegértés.<br><br>Témakörök:<br><br>Információadás, kérdések megfogalmazása, egyszerű hírek közlése.<br><br>Filmbemutató bejelentése.<br><br>Színházelődás bemutatójának bejelentése.<br><br>Híres festők tárlatának bejelentése és rövid beszélgetés a szerzővel<br><br>Fontos esemény beharangozása a sajtóban.<br><br>Sporteseményről való tudósítás.<br><br>Riport.<br><br>Rövid útleírás.<br><br>Hirdetés készítése egy kedvenc árucikkről.<br><br>A kedvenc videojáték reklámozása vagy bemutatása.<br><br>Hogyan készüljünk fel egy interjúra?<br><br>A hallás utáni szövegértés fejlesztése.<br><br>Udvariassági formák az elektromos médiában: köszönés, bemutatkozás, bemutatás, elköszönés, megköszönés, bocsánatkérés, értesítés, jókívánság kifejezése stb.<br><br>Kapcsolatteremtési formák a tömegkommunikációban.<br><br>Rövid tájékoztató szövegek létrehozása (napi hírek, helyszíni jelentések).<br><br>A diákok anyanyelve hatására előállt interferencia jelenségek javítására irányuló képességek fejlesztése.<br><br>Bizonyos információk lokalizálása a tömegkommunikációs eszközökben.<br><br>Szerepjátékok: bemondó, riporter, interjúkészítő....<br><br>Projektmunkák:<br><br>- Hogyan kell elkészíteni a kedvenc ételemet?<br><br>- A(z egészséges) táplálkozás és az egészséges életmód az életemben.<br><br>- A ház/lakás fenntartása, munkák megszervezése (mester hívása, nagytakarítás, mindennapi feladatok). |

| | | |
|---|---|---|
| Híres festők tárlatának bejelentése és rövid beszélgetés a szerzővel<br><br>Fontos esemény beharangozása a sajtóban. | | - Egy családi összejövetelünk bemutatása.<br><br>- Az öltözködés, a kiegészítők és a divat: mi a szép?<br><br>- Egészség és a tinkor: a függőség veszélyei.<br><br>- Oktatás: továbbtanulási lehetőségek, melyik szakma érdekel.<br><br>- A környezetvédelem és én.<br><br>- A környezetem: régiók jellemzői, nemzeti parkok.<br><br>- Én és a sportesemények (Hogyan viselkedjünk egy sporteseményen?)<br><br>- Vásárlás - szaküzletben (sportbolt, könyvesbolt): kedvenc (internetes) vásárlóhelyem bemutatása, vásárlási szituáció.<br><br>- Én és a közlekedés. Hogyan viselkedjünk utazás közben? (vasút, repülő, autóbusz...) Gyalogosként a közlekedésben.<br><br>- Kedvenc múzeumom, kiállításom bemutatása.<br><br>- Kedvenc filmem/színielőadásom: történetmesélés<br><br>- Az internet: jelen lenni a közösségi hálón. Előnyök és hátrányok.<br><br>- Tudásszerzés a világhálón: Hogyan és mit keresek?<br><br>- Általános emberi tulajdonságok, tanácsok. Milyen vagyok, ha....?<br><br>- Érdekes történelmi események.<br><br>- Mivel töltöm a szabadidőm?<br><br>- A kedvenc filmem. |
| - Alapszinten kontrasztív módon gondolkodik, összevet.<br><br>- Érti és használja az előző osztályokban elsajátított nyelvtani szerkezeteket.<br><br>- Használja az egyszerűbb összetett mondatokat.<br><br>- Meg tudja fogalmazni a egyszerű mondat mibenlétét és fajatáit.<br><br>- Felismeri az összetett mondatokat, ismeri felosztásukat. | MONDATTAN | Az egyszerű mondat.<br><br>Az összetett mondat<br><br>A magyar és a szerb összetett mondatok felosztásának különbségei.<br><br>Az alárendelő összetett mondat fogalma és a tagmondatok kapocsolódása egymáshoz: állítmányi, alanyi, tárgyi, határozói, jelzői.<br><br>A mellérendelő összetett mondatok fogalma és fajtái: kapcsolatos, ellentétes, választó, magyarázó, következtető.<br><br>Az alárendelő és melléredelő összetett mondatok a magyarban és a szerbben (különbségek és hasonlóságok). |

| | | |
|---|---|---|
| - Tudja mi az alárendelt összetett mondat, és fel tudja sorolni fajtáit.<br>- Tudja mi a mellérendelő összetett mondat és ismeri felosztását.<br>- Ismeri a többszörösen összetett mondat fogalmát<br>- Össze tudja vetni a magyar és a szerb összetett mondatok jellemzőit.<br>- Ismeri a mondatok szerkezeti felosztását.<br>- Megfelelően használja a magyar szórendet, reflektál az anyanyelvén megjelenő különbségekre.<br>- Megfelelően használja a mondatok közötti írásjeleket.<br>- Nyelvtanilag helyes mondatokat alkalmaz, a kommunikációs szituációtól függően. | | A többszörösen összetett mondat a magyarban és a szerbben.<br>A magyar és szerb szórend közötti hasonlóságok és különbségek.<br>Szószerkezeti különbségek a magyarban és a szerbben.<br>A tagmondatok közötti és a mondatok végén levő írásjelek használata a magyarban és a szerbben. |
| - Felismeri és megnevezi a nyelvi jeleket.<br>- Tagolni tudja a szöveget, elemeire bontani.<br>- Megismerkedik a konnexitással a szöveget összekötő elemekkel.<br>- Alkalmazni tudja a konnexitást rövid szövegek létrehozásakor.<br>- Megismerkedik a szövegkohézió fogalmával. | ÁLATALÁNOS NYELVÉSZET | A nyelv mint jelrendszer.<br>A szöveg fogalmának megállapítása.<br>A szöveg tartalma és természete.<br>A szöveg tagolása.<br>A szövegkonnexitás fogalmának mint a szövegösszekötő elemek összességének a bemutatása.<br>A szövegkohézió (globális és lineáris). |
| A nyelv mint jelrendszer.<br>A szöveg fogalmának megállapítása.<br>A szöveg tartalma és természete.<br>A szöveg tagolása.<br>A szövegkonnexitás fogalmának mint a | OLVASÁS ÉS SZÖVEGÉRTÉS | Ismeretlen szövegek helyes felolvasása.<br>Szövegek hallgatása és megértése, a tanult témák keretében.<br>A kifejező és a néma olvasás gyakorlása, az egyszerűbb ismeretlen szövegek megértése kifejező és néma olvasás után, szótárhasználattal.<br>Az új szavak megértésére irányuló stratégiák alkalmazása. |

| | | |
|---|---|---|
| szövegösszekötő elemek összességének a bemutatása.<br><br>A szövegkohézió (globális és lineáris). | | Az egyszerűbb átvitt értelmű szavak és szókapcsolatok megértésének gyakorlása.<br><br>Ismeretlen elemek azonosítása új szövegekben, jelentésük tisztázása. |
| Alkalmazza a helyesírási alapelveket.<br><br>- Képes rövid szövegek alkotására (képeslap, meghívó, SMS stb.)<br><br>- Alkalmazza az elválasztás szabályait.<br><br>- 10-12 mondatos és/vagy hosszabb fogalmazásokat ír. | HELYESÍRÁS | Mondatok, szövegrészek leírása tollbamondás alapján.<br><br>Az írásjelek használata.<br><br>A tagmondatok közötti írásjelek begyakoroltatáa.<br><br>Egyéb írásjelek használatának tudatosítása: idézőjelek, kis- és nagykötőjelek, gondolatjelek.<br><br>A korrábban megtanult szabályok begyarkoroltatása: elválasztás, tulajdonnevek írása stb.<br><br>A helyesírási szabályzat használata.<br><br>A vessző helyes használata. Mondatok, szövegrészek leírása tollbamondás alapján.<br><br>Az írásjelek használata.<br><br>A tagmondatok közötti írásjelek begyakoroltatáa.<br><br>Egyéb írásjelek használatának tudatosítása: idézőjelek, kis- és nagykötőjelek, gondolatjelek.<br><br>A korrábban megtanult szabályok begyarkoroltatása: elválasztás, tulajdonnevek írása stb.<br><br>A helyesírási szabályzat használata.<br><br>A vessző helyes használata. |
| - Érti és használja a megtanulandó szavakat, szókincset.<br><br>- Képes szómezőket alkotni.<br><br>- Képes jelentésmezőket alkotni.<br><br>- Szókincsét kb.250-300 további új lexikai egységgel gazdagítja.<br><br>- Tudatosodik benne a magyar és szerb frazémák használatának módja: az egyezések, hasonlóságok és különbségek | SZÓKÉSZLET | Szómezők alkotása az elsajátított képzési módok segítségével.<br><br>Jelentésmezők kialakítása.<br><br>Szótárhasználat - az ismeretlen szavak kikeresése.<br><br>Azonos struktúrájú és jelentésű szólások, közmondások gyűjtése projektmunka keretében |
| - Felismeri a helytelen beszédjelenségeket. | BESZÉDMŰVELÉ | Suksükölés és nákolás.<br><br>Rávezetni a diákokat hogy vegyék észre és javítsák a hibákat. |

| | | |
|---|---|---|
| - Helyesen használja a viszonyragokat. | | Sok ilyen jellegű gyakorlatot kell megoldani.<br>A viszonyragok helyes használatának gyakorlása. |

2.2.4.2. Слободне наставне активност у 8. Разреду

ЧУВАРИ ПРИРОДЕ

**Циљ наставе** предмета ЧУВАРИ ПРИРОДЕ јесте развијање пожељног понашања у складу са принципима одрживости, етичности и права будућих генерација на очувану животну средину, природу и биодиверзитет.

**Задаци наставе предмета чувари природе су да ученици:**

- примењују образовање за заштиту и одрживост животне средине,
- развијају вредности, ставове, вештине и понашање у складу са одрживим развојем,
- знају да на основу стечених знања препознају и изаберу квалитетан и здрав стил живота,
- примењују рационално коришћење природних ресурса,
- препознају изворе загађивања и уочавају последице,
- развијају способност за уочавање, формулисање, анализирање и решавање проблема,
- поседују иницијативу за активно учествовање и одговорност,
- поседују потребу за личним ангажовањем у заштити и одрживости животне средине, природе и биодиверзитета.

| Теме/области | Садржаји |
|---|---|
| ОДРЖИВОСТ, ЖИВОТНА СРЕДИНА И УТИЦАЈ ЧОВЕКА | Узајамна повезаност живог света.<br>Утицај човека на одрживост животне средине.<br>Спровођење акција - заштита и одрживост животне средине. |
| ОДГОВОРАН ОДНОС ПРЕМА ОДРЖИВОСТИ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ | Понашања која не нарушавају одрживост животне средине.<br>Глобалне промене у животној средини и њихове последице.<br>Смањење емисије штетних гасова (пројекат).<br>Заштита од буке.<br>Комунална хигијена (акција).<br>Рециклажа (акција).<br>Спровођење акција - одговоран однос према одрживости животне средине. |
| ОДГОВОРАН ОДНОС ПРЕМА ЗДРАВЉУ | Правила понашања која доприносе очувању здравља.<br>Потрошачка култура (пројекат).<br>Органска храна. Брза храна.<br>Спровођење акција - здравствена култура. |
| ОДГОВОРАН ОДНОС ПРЕМА ЖИВОТИЊАМА | Права животиња - опстанак који зависи од човека.<br>Животиње за друштво - кућни љубимци.<br>Угроженост домаћих животиња, огледних животиња и крзнашица.<br>Спровођење акција - брига о животињама. |
| ОДГОВОРАН ОДНОС ПРЕМА РАЗНОВРСНОСТИ ЖИВОГ СВЕТА | Заштићене биљке Србије.<br>Заштићене животиње Србије.<br>Теренска вежба: посета резервату природе. |

| | |
|---|---|
| | Спровођење акција - обележавања Дана планете и Светског дана заштите животне средине. |
| НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА | -Наведени садржаји програма изборног предмета чувари природе, поред основног теоријског приступа, поседују и активан приступ који је усмерен ка практичној реализацији заштите животне средине ван учионице, акцијама и изради малих пројеката.<br>-Овако конципиран програм даје велику креативну слободу наставницима и ученицима да га сходно условима, могућностима и времену реализују.<br>-Улога наставника је да уз примену различитих метода рада подстичу одговоран однос према животној средини, усмеравају интересовање ученика у покушају да самостално организују активности и реализују пројекте чувара природе.<br>-Оперативна разрада програмских садржаја препуштена је наставницима који одређују време и место реализације наставних садржаја предмета чувари природе. |

ХОР И ОРКЕСТАР

(1 час недељно, 36 часова годишње)

**Циљ и задаци**

Општи циљ наставе изборног предмета хор и оркестар је развијање интересовања за музичку уметност и упознавање музичке традиције и културе свога и других народа.

**Задаци:**

- неговање способности извођења музике (певање/свирање);
- стицање навике слушања музике, подстицање доживљаја и оспособљавање за разумевање музике;
- подстицање креативности у свим музичким активностима (извођење, слушање, истраживање и стварање музике);
- упознавање основа музичке писмености и изражајних средстава музичке уметности;
- припремање програма за културну и јавну делатност школе;
- упознавање занимања музичке струке.

**Оперативни задаци**

Ученици треба да:

- певају по слуху и из нотног текста песме наших и других народа (народне, уметничке, дечје, старградске);
- упознају основне појмове из музичке писмености;
- упознају музичке дела уз основне информације о делу и композитору;
- развијају стваралачке способности.

| ТЕМЕ/ОБЛАСТ | САДРЖАЈИ |
|---|---|
| **ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ** | -Певање, свирање и основе музичке писмености<br>-Обрадити и певати народне, дечје, уметничке песме, - каноне и песме наших и страних композитора.<br>-На дечјим ритмичким и мелодијским инструментима изводити песме одговарајуће тежине (обнављање: целе ноте, половине, четвртине, осмине, шеснаестине у групи и одговарајућих пауза; обрада осминске триоле и синкопе).<br>-Кроз обраду песама упознати Ф-дур, Д-дур и д-молл лествицу |

| | |
|---|---|
| **СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ** | -Слушати вокалне, вокално-инструменталне и инструменталне композиције наших и страних композитора.<br>-Посебну пажњу обратити на соло и хорску песму уз основне информације о делу и композитору.<br>-Ученике оспособити да препознају и упознају звук инструмента у примерима које слушају, представљати им изгледи могућности инструмента. |
| **СТВАРАЊЕ МУЗИКЕ** | -Подстицати музичке креативности кроз импровизацију на доступним инструментима.<br>-Импровизовати дијалоге на инструментима Орфовог инструментарија.<br>-Стварати дечје песме. |

## 3. Програм допунске, додатне наставе и припремне наставе

| Област рада | Предмет | 1. | 2. | 3. | 4. | 5. | 6. | 7. | 8. |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| Допунска настава | Српски језик / мађарски језик | + | + | + | + | + | + | + | + |
| | Математика | + | + | + | + | + | + | + | + |
| | Српски као нематерњи | + | + | + | + | + | + | + | + |
| | Историја | | | | | + | + | + | + |
| | Биологија | | | | | + | + | + | + |
| | Географија | | | | | + | + | + | + |
| | Физика | | | | | | + | + | + |
| | Хемија | | | | | | + | + | + |
| | Енглески језик | | | | + | + | + | + | + |
| | Немачки језик | | | | | + | + | + | + |
| Додатна настава | Српски језик / мађарски језик | + | + | + | + | + | + | + | + |
| | Математика | + | + | + | + | + | + | + | + |
| | Српски као нематерњи | + | + | + | + | + | + | + | + |
| | Историја | | | | | + | + | + | + |
| | Биологија | | | | | + | + | + | + |
| | Географија | | | | | + | + | + | + |
| | Физика | | | | | | + | + | + |
| | Хемија | | | | | | | + | + |
| | Енглески језик | | | | + | + | + | + | + |
| | Немачки језик | | | | | + | + | + | + |
| Припремна настава | Српски језик / мађарски језик | | | | | | | | + |
| | Математика | | | | | | | | + |
| | Историја | | | | | | | | + |
| | Биологија | | | | | | | | + |
| | Географија | | | | | | | | + |
| | Физика | | | | | | | | + |
| | Хемија | | | | | | | | + |

### 3.1. Допунска настава

3.1.1. Разредна настава

*1. разред*

## Српски језик као нематерњи – Допунска настава – 1. разред

| | Тема | Број часова | Садржај |
|---|---|---|---|
| 1 | Представљање и упознавање | 4 | Лично представљање , основне информације о себи – име и презиме, место рођења и место где живи |
| 2 | Породица и образовање | 5 | Породица и људи у окружењу: чланови уже породице<br>Образовање: просторије у школи (учионица), школски прибор, школски намештај |
| 3 | Боје, бројеви, дани | 5 | Несемантизована лексика: основне боје<br>Бројеви од један до десет<br>Нетематизована лексика: дани у недељи |
| 4 | Спорт и игре | 3 | Спорт – фудбал, баскет, кошарка, плес, атлетика<br>Играчке – аутомобил, лутка, меда, лопта, игралиште |
| 5 | Празници | 4 | Празници – Божић, Нова година, рођендан, Ускрс |
| 6 | Делови тела | 3 | Делови тела: глава, рамена, колена, стопала, очи,уши, уста, нос<br>Вежбање – једнина и множина |
| 7 | Храна и пиће Обућа и Одећа | 8 | Храна и пиће: основне намирнице<br>Одећа и обућа: основни одевнипредмети и обућа |
| 8 | Животиње и природа | 4 | Природа животиње (типични представници)<br>Домаће и дивље животиње<br>Природа: шта нас окружује: сунце, облак, дрво, цвет, трава итд. |
| | | 36 | |

**Допунска настава** је посебни васпитно-образовни програм који се односи на ученике и/или скуп ученика који не прате редовни наставни програм с очекиваним нивоом успеха, па се привремено за њега/њих организује облик помоћи у учењу и надокнађивању знања, стицању способности и вештина.

**Циљ допунске наставе** је повећавање самопоуздања ученика и развијање радних навика; упућивање ученика како да савладају потешкоће у усвајању наставног градива ; надокнађивање губитка у знању или вештинама

**Идентификовање ученика** којима је помоћ потребна (допунска настава) догађа се већ након писања иницијлног теста на почетку школске године а може почети (или се наставити) уколико се код ученика примети да су резултати на писменим или усменим проверама недовољни.

Ученици се на допунску наставу упућују и у следећим случајевима: ако кроз редовну наставу нису у могућности да задовоље основни ниво задатих стандарда за дати предмет; ако имају потешкоћа у савладавању градива, ако им је потребан индивидуализован рад са наставником;ако су изостајали са наставе те је потребно да надокнаде пропуштено; ако имају потешкоћа са одређеном области или наставном јединицом те је битно да је додатно утврде или ако изражавају жељу да похађају допунску наставу.

Допунска настава *остварује се* индивидуализовано, а у случају више ученика са истим проблемом оставрује се фронтално. Посто су у питању мала деца, можемо лако савладати градиво кроз игре, учимо песме, певамо на часу. Треба мин. месечно једном да се понавља градиво који је обрађено до тада. Деца су доста индувидуална и различита треба наставник да провери на почетком школске године која наставна средстава су најефикаснија за дату групу/дати разред.

У правом разреду немамо **додатну наставу.**

*2. разред*

Матерњи језик

| Назив програма: Програм допунске наставе – Матерњи језик ( Мађарски језик) 2. разред | | | | |
|---|---|---|---|---|
| Укупан број планираних часова | Теме које се обрађују и планирани број часова по теми | Начин остваривања рада | Циљеви и исходи | Начин идентификације или правила избора ученика-корисника |
| 18 | 1. Књижевност 6<br>2. Граматика 6<br>3. Језичка култура 6 | Индивидуализовани и диференцирани рад са учеником<br>Учење кроз игру<br>Вршњачко учење<br>Онлајн група за постављање задатака | Циљ је надокнадити губитке у знању и вештинама, оспособити ученика за успешно учење у склопу редовне наставе. Циљеви: Усавршавање технике читања. Разумевање једноставнијих књижевних текстова. Упознавање са основним граматичким појмовима. Савладавање латиничног писма, као и правилна употреба великог слова.<br>Исходи:<br>Ученик зна да прочита текст прилагођен његовом узрасту. Ученик зна да одговори на једноставна питања везана за прочитани текст. Ученик самостално уме да напише једноставне реченице великим | За допунску наставу може бити изабран ученик због дужег изостајања, због потешкоћа у савладавању редовне наставе идентифициране током наставе или на проверама знања или због континуираног пада успеха (две узастопне јединице на проверама знања) |

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| | | | почетним словима. | |



## Српски језик као нематерњи – Допунска настава – 2. разред

| | Тема | Број часова | Садржај |
|---|---|---|---|
| 1 | Представљање и упознавање | 4 | Лично представљање , основне информације о себи – име и презиме, место рођења и место где живи, адреца,број куће/стана, град |
| 2 | Породица и образовање | 5 | Породица и људи у окружењу: чланови уже породице<br><br>Образовање: просторије у школи (учионица), школски прибор, школски намештај<br><br>Вежбање једнине и множине – наставци |
| 3 | Бројеви, месеци, годишња доба | 5 | Бројеви од један до двадесет<br>Нетематизована лексика: месеци у годиги<br>Пролеће, лето, јесен, зима - време |
| 4 | Штампана слова латинице, прави објекат | 3 | Штампана слова латинице – писање и читање<br>Контрастивна анализа између српског и мађарског језика – разлике у словима<br>Наставци: објекат у реченици, акузатив и локатив са прелозима НА и У |
| 5 | Празници | 4 | Празници – Божић, Нова година, рођендан, Ускрс<br><br>Комуникативни модели: модели-честитање, захваљивање, молба |
| 6 | Делови тела | 3 | Здравље,основни делови тела |

| | | | |
|---|---|---|---|
| | | | Вежбање – једнина и множина |
| 7 | Храна и пиће Обућа и Одећа | 8 | Храна и пиће: основне намирнице, воће и поврће<br><br>Основни оброци и основно посуђе<br><br>Одећа и обућа: основни одевнипредмети и обућа |
| 8 | Животиње и природа | 4 | Домаће и дивље животиње<br><br>Спорт и игре, дечије игре |
| | | 36 | |

**Допунска настава** је посебни васпитно-образовни програм који се односи на ученике и/или скуп ученика који не прате редовни наставни програм с очекиваним нивоом успеха, па се привремено за њега/њих организује облик помоћи у учењу и надокнађивању знања, стицању способности и вештина.

**Циљ допунске наставе** је повећавање самопоуздања ученика и развијање радних навика; упућивање ученика како да савладају потешкоће у усвајању наставног градива ; надокнађивање губитка у знању или вештинама

**Идентификовање ученика** којима је помоћ потребна (допунска настава) догађа се већ након писања иницијлног теста на почетку школске године а може почети (или се наставити) уколико се код ученика примети да су резултати на писменим или усменим проверама недовољни.

Ученици се на допунску наставу упућују и у следећим случајевима: ако кроз редовну наставу нису у могућности да задовоље основни ниво задатих стандарда за дати предмет; ако имају потешкоћа у савладавању градива, ако им је потребан индивидуализован рад са наставником;ако су изостајали са наставе те је потребно да надокнаде пропуштено; ако имају потешкоћа са одређеном области или наставном јединицом те је битно да је додатно утврде или ако изражавају жељу да похађају допунску наставу.

Допунска настава *остварује се* индивидуализовано, а у случају више ученика са истим проблемом оставрује се фронтално. Посто су у питању мала деца, можемо лако савладати градиво кроз игре, учимо песме, певамо на часу. Треба мин. месечно једном да се понавља градиво који је обрађено до тада. Деца су доста индувидуална и различита треба наставник да провери на почетком школске године која наставна средстава су најефикаснија за дату групу/дати разред.

| Назив пргарама: Програм допунске наставе – Математика 2. разред | | | | |
|---|---|---|---|---|
| Укупан број планираних часова | Тема које се обрађују и број планираних часова по теми | Начин остваривања рада | Циљеви и исходи | Начин идентификације или правила избора ученика-корисника |
| 18 | Природни бројеви до 100<br>10<br>Геометријске фигуре и тела<br>6<br>Мерење и мере<br>2 | Индивидуализовани и диференцирани рад са учеником<br>Учење кроз игру<br>Вршњачко учење<br>Онлајн група за постављање задатака | Ученици треба да овладају свим рачунским операцијама, да правилно употребљавају редослед рачунских операција; познавање геометријских фигура и тела, као и њихових особина; ученици треба да препознају основне јединице за меру и да их упоређују са мањим и већим јединицама.<br>Ученик уме да користи сабирање и одузимање до 100.<br>Ученик зна таблицу множења и дељења и уме да их користи у задацима.<br>Ученик препознаје лопту, ваљак , коцку, квадар.<br>Ученик именује дуж и полуправу, изломљену линију. Ученик уме да препозна јединице мере за дужину дужи, уме да наброји | За допунску наставу може бити изабран ученик због дужег изостајања, због потешкоћа у савладавању редовне наставе идентифициране током наставе или на проверама знања или због континуираног пада успеха (две узастопне јединице на проверама знања) |

*3. разред*

Maternji jezik

| | | |
|---|---|---|
| Pótoktatás magyar nyelvből a harmadik osztályra. Évi óraszám 18 | | |
| Témakör | Megvalósítás módja | Kimenetek |
| Irodalom, nyelvtan, a szép beszéd fejlesztése, helyesírás gyakorlása, mondatalkotás szóban és írásban. | -A szófajok megnevezése és felismerése<br>-A szépirodalmi szövegek értékelése, véleményalkotás szóban<br>-Írásbeli és szóbeli képességek fejlesztése | - Mondanivalóját logikusan fejezze ki<br>- A mondatvégi írásjeleket helyesen használja<br>-Ismerje fel a szófajokat, valamint használni is tudja különböző szövegekben<br>- Folyékony olvasás elsajátítása |

Matematika

| | | |
|---|---|---|
| Pótoktatás matematikából a harmadik osztályra. Évi óraszám 18 | | |
| Témakör | Megvalósítás módja | Kimenetek |
| Számok írása és olvasása 1000-ig, műveletek az 1000-es számkörben, szorzás, osztás egyjegyű és kétjegyű számmal,mértani fogalmak elsajátítása. | -A számok írása és olvasása<br>-A műveletek pontos elvégzése és ellenőrzése<br>- A szorzási és osztási folyamat tudatosítása<br>- A mértékegységek kapcsolatának elmélyítése | -Tudjon számolni az 1000-es számkörben<br>-A szorzótáblát ismerje és használja<br>- Műveleteket pontosan használja a feladatok megoldásában<br>- A mértani fogalmakat helyesen tudja alkalmazni<br>- A mértékegységeket ismerje és alkalmazni tudja |

## ENGLESKI JEZIK - DOPUNSKA NASTAVA – 3. RAZRED

Ученици се на допунску наставу упућују и у следећим случајевима:ако кроз редовну наставу нису у могућности да задовоље основни ниво задатих стандарда за дати предмет; ако имају потешкоћа у савладавању градива, ако им је потребан индивидуализован рад са наставником; ако су изостајали са наставе те је потребно да надокнаде пропуштено; ако имају потешкоћа са одређеном области или наставном јединицом те је битно да је додатно утврде или ако изражавају жељу да похађају допунску наставу

Допунска настава *остварује се* индивидуализовано, а у случају више ученика са истим проблемом оставрује се фронтално

| | **Tema** | **Broj časova** | **Sadržaj** |
|---|---|---|---|
| | **What's Your Name?** | 2 | Introductions, Numbers 0-20, Colours |
| **1.** | **Families** | 4 | *to be*: contractions, negative, questions |
| **2.** | **Countries** | 5 | *a/ an, Who? / Where?*, Possessive adjectives, Regular plural nouns |
| **3.** | **Favourites** | 5 | *this, that, these, those*, Possessive's, Irregular plural nouns |
| **4.** | **Pets** | 4 | has got/ have got: affirmative, negative, questions |
| **5.** | **Rooms** | 4 | *in, on, under, next to, there is / there are, Is there …? /Are there …?* |
| **6.** | **Free Time** | 4 | *can / can't* : affirmative, negative, *Can you …?* |
| **7.** | **Food** | 5 | Present simple: affirmative, negative, questions |
| **8.** | **Summer Fun** | 3 | Imperatives, Verb review, Question review |
| | | 36 | |

**Остваривање допунске наставе:** фронтални рад, дијалошка метода, рад у паровима, рад у групи

**Циљ / Исходи**: Ученици који похађају допунску наставу имају прилику да добијају додатно објашњење и додатне вежбе, добијају могућност стицања основног нивоа знања.

**Услов похађања допунских часова**: сви ученици који постигну мање од 51% резултата су обавезни да похађају допунску наставу док не постигну бољи резултат, и ученици, који нису задовољни са постигнутим резултатима имају могућност да у оквиру допунске наставе вежбају, и да исправе оцену/оцене.

# **Српски језик као нематерњи – Допунска настава** – 3. разред

| | **Тема** | **Број часова** | **Садржај** |
|---|---|---|---|
| 1 | Учимо слова латинице | 4 | Писана слова латинице- вежбање читања и писања |
| 2 | Представљање и упознавање | 5 | Лично представљање , присвојне заменице за 3. лице једнине сва три рода |
| 3 | Моја породица | 5 | Породица и људи у окружењу, присвојне заменице, живот у кући |
| 4 | Храна и пиће | 5 | Проширивање речника везано за тему, тражење и давање информација везаних за тему, Прилози: сада, данас и јуче |
| 5 | Одећа и обућа | 4 | Проширивање речника везано за тему, тражење и давање информација везаних за тему, Прилози: сада, данас и јуче |
| 6 | Перфекат | 5 | Вежбање презента и перфекта за сва три лица и оба броја |
| 7 | Здравље и образовање | 4 | Проширивање речника везано за тему, тражење и давање информација везаних за тему, Прилози: сада, данас и јуче, вежбање перфекта |
| 8 | Природа; Спорт и игре | 4 | Проширивање речника везано за тему, тражење и давање информација везаних за тему, Прилози: сада, данас и јуче, вежбање перфекта |
| | | 36 | |

*Допунска настава* је посебни васпитно-образовни програм који се односи на ученике и/или скуп ученика који не прате редовни наставни програм с очекиваним нивоом успеха, па се привремено за њега/њих организује облик помоћи у учењу и надокнађивању знања, стицању способности и вештина.

*Циљ допунске наставе је* повећавање самопоуздања ученика и развијање радних навика ; упућивање ученика како да савладају потешкоће у усвајању наставног градива ; надокнађивање губитка у знању или вештинама

Идентификовање ученика којима је помоћ потребна (допунска настава) догађа се већ након писања иницијлног теста на почетку школске године а може почети (или се наставити) уколико се код ученика примети да су резултати на писменим или усменим проверама недовољни.

Ученици се на допунску наставу упућују и у следећим случајевима:ако кроз редовну наставу нису у могућности да задовоље основни ниво задатих стандарда за дати предмет; ако имају потешкоћа у савладавању градива, ако им је потребан индивидуализован рад са наставником;ако су изостајали са наставе те је потребно да надокнаде пропуштено; ако имају потешкоћа са одређеном области или наставном јединицом те је битно да је додатно утврде или ако изражавају жељу да похађају допунску наставу

Допунска настава *остварује се* индивидуализовано, а у случају више ученика са истим проблемом оставрује се фронтално

*4. разред*

Мађарски језик

**МАЂАРСКИ ЈЕЗИК -** ДОПУНСКА НАСТАВА

**Фонд часова**:18

За ученике којима је потребна помоћ у савладавању и учењу школа организује допунску наставу.

**Циљ** допунске наставе је да ученици којима је то из различитих разлога потребно, правовремено добију неопходну помоћ и подршку како би се осигурао њихов напредак и достизање очекиваних резултата. За ученике, укључивање у допунску наставу значи могућност да достигну предвиђене исходе и стандарде и да постигну боље резултате.

| ПРОГРАМ ДОПУНСКЕ НАСТАВЕ: **МАЂАРСКИ ЈЕЗИК** | | |
|---|---|---|
| САДРЖАЈИ АКТИВНОСТИ ПРОГРАМА | НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА | ИСХОДИ - ЦИЉ |
| SZÖVEGÉRTÉST FEJLESZTŐ GYAKORLATOK - 4 óra | MÓDSZEREK:<br>tanári előadás<br>magyarázat<br>elbeszélés<br>megbeszélés<br>szemléltetés<br>munkáltatás<br>megfigyelés<br>rendszerezés<br>játék<br>online munka<br><br>MUNKAFORMÁK:<br>egyéni munka | - megtanulni minél tömörebben elmondani a szöveg tartalmát<br>- a tanulók próbálják meg saját álláspontjaikat a szövegből vett példákkal alátámasztani. |
| OLVASÁST FEJLESZTŐ GYAKORLATOK- 4 óra | | - néma olvasás technikájának továbbfejlesztése<br>- a diák tudjon szövegrészeket kikeresni megadott kérdések alapján. |
| NYELVTANTANÍTÁS- 16 óra | | - a tőmondattal kapcsolatos alapvető ismerek ismertetése<br>- ige és a névszók nyelvtani fogalmának alapismerete<br>- a kiejtéstől eltérő szavak helyesírásának gyakorlása<br>- a nagy kezdőbetűk használata |
| IRODALOMISMERET- 4 óra | | - a irodalmi műfajok felismerése<br>- a verstani ismeret bővítése |

| | | |
|---|---|---|
| KIFEJEZŐKÉPESSÉG FEJLESZTÉSE- 8 óra | csoportos munka<br>frontális osztálymunka<br>differenciálás | - az írás érje el az automatizáltság kezdeti fokát<br>- képesek legyenek rövidebb szövegek alkotására |

Српски језик као нематерњи

## Српски језик као нематерњи – Допунска настава – 4. разред

| | Тема | Број часова | Садржај |
|---|---|---|---|
| 1 | Представљање и упознавање | 4 | Лично представљање , основне информације о себи – месец рођења, узраст, место и улица становања,<br>присвојне заменице за сва три лица једнине и множине – слагање с именицом у једнини; |
| 2 | Презент и перфекат | 5 | Вежбање презента и перфекта за сва три лица и оба броја |
| 3 | Футур | 5 | Вежбање футура за сва три лица и оба броја |
| 4 | Породица и живот у кући | 3 | Проширивање речника везано за тему, чланови шире породице и основне информације о њима; основна глаголска времена |
| 5 | Храна и пиће | 4 | Проширивање речника везано за тему, тражење и давање информација везаних за тему, Прилози: сада, данас и јуче |
| 6 | Императив | 3 | Вежбање императива-једнина и множина |
| 7 | Усвајање ћирилични х слова | 8 | Вежбање читања и писања ћириличним писмом |
| 8 | Комуникат ивни модели | 4 | Давање и тражење информација;<br>захтев; допадање/недопадање; тражење допуштења; привлачење пажње |
| | | 36 | |

*Допунска настава* је посебни васпитно-образовни програм који се односи на ученике и/или скуп ученика који не прате редовни наставни програм с очекиваним нивоом успеха, па се привремено за њега/њих организује облик помоћи у учењу и надокнађивању знања, стицању способности и вештина.

*Циљ допунске наставе је* повећавање самопоуздања ученика и развијање радних навика ; упућивање ученика како да савладају потешкоће у усвајању наставног градива ; надокнађивање губитка у знању или вештинама

*Идентификовање ученика* којима је помоћ потребна (допунска настава) догађа се већ након писања иницијлног теста на почетку школске године а може почети (или се наставити) уколико се код ученика примети да су резултати на писменим или усменим проверама недовољни.

Ученици се на допунску наставу упућују и у следећим случајевима:ако кроз редовну наставу нису у могућности да задовоље основни ниво задатих стандарда за дати предмет; ако имају потешкоћа у савладавању градива, ако им је потребан индивидуализован рад са наставником;ако су изостајали са наставе те је потребно да надокнаде пропуштено; ако имају потешкоћа са одређеном области или наставном јединицом те је битно да је додатно утврде или ако изражавају жељу да похађају допунску наставу

Допунска настава *остварује се* индивидуализовано, а у случају више ученика са истим проблемом оставрује се фронтално

Matematika

| ***Matematika pótoktatás*** tervezett programja<br>***4. osztály***<br>Tervezett óraszám: 36 | | |
|---|---|---|
| **Témakörök** | **A megvalósítás módja, lépései** | **Kimenet, várható cél** |
| **Természetes számok, műveletek a természetes számok halmazában** | ***MÓDSZEREK:***<br>tanári előadás<br>magyarázat<br>elbeszélés<br>megbeszélés<br>szemléltetés<br>munkáltatás<br>megfigyelés<br>rendszerezés<br>játék<br>online munka | - megtanulni a helyi érték fogalmát<br>- biztonsággal leolvassa a többjegyű számot<br>- a négy alapművelet biztos, pontos elvégzése a többjegyű számokkal |
| **Geometria, mérés és mértékegységek** | | - képessé tenni a tanulót a pontos mérésre, rajzolásra, szerkesztésre<br>- alkalmazza a terület, a felszín és a térfogat mértékegységeit, biztonsággal kiszámolja az alapszintű feladatokat |

| | | |
|---|---|---|
| **Törtek** | ***MUNKAFORMÁK:***<br>egyéni munka<br>csoportos munka<br>frontális osztálymunka<br>differenciálás | - a tanuló képes felírni, leolvasni a tört számokat<br>- ismeri jelentésüket |

***A pótórákon résztvevő tanulók azonosítása, majd beválogatása a következő megfigyelési szempontok alapján:***

- a tanulónak nehézségi adódnak az alapszintű feladatok megoldásakor
- a tananyag elsajátítása több időt vesz igénybe, ezért nem tartja a megfelelő tempót
- esetlegesen nem érti az adott anyagot
- több gyakorlásra van szüksége
- nehezebben képes rögzíteni, elmélyíteni a tananyagot
- hosszabb időn keresztül gyenge teljesítményt nyújt
- romlik a tanulmányi eredménye

Engleski jezik

## ENGLESKI JEZIK - DOPUNSKA NASTAVA – 4. RAZRED

| Tema | | Broj časova | Sadržaj |
|---|---|---|---|
| | **Hello** | 4 | to be', possessive adjectives, singular/plural nouns, this/that/these/those |
| 1 | **People** | 4 | Have got, possessive 's |
| 2 | **Homes** | 5 | There is/there are + some/any, prepositions of place, Imperatives |
| 3 | **Animals** | 3 | Can/can't (ability) |
| 4 | **My life** | 4 | Present simple (affirmative, negative, questions) |
| 5 | **Sport** | 4 | Question words, like/love/hate + ing, Object pronouns, in/on/at |
| 6 | **Detectives** | 4 | Present continuous (affirmative, negative, questions) |
| 7 | **Celebrations** | 4 | Frequency adverbs / Present simple and present continuous |
| 8 | **School** | 4 | Was/were, Past simple regular: affirmative, negative, questions |
| | | **36** | |

Ostvarivanje dopunske nastave: frontalni rad, dijaloška metoda, rad u parovima, rad u grupi

Cilj / Ishodi:

Učenici koji pohađaju dopunsku nastavu imaju priliku da dobijaju dodatno objašnjenje i dodatne vežbe, dobijaju mogućnost sticanja osnovnog nivoa znanja.

Uslov pohađanja dopunskih časova:

svi učenici koji postignu manje od 51% rezultata su obavezni da pohađaju dopunsku nastavu dok ne postignu bolji rezultat, i učenici, koji nisu zadovoljni sa postignutim rezultatima imaju mogućnost da u okviru dopunske nastave vežbaju, i da isprave ocenu/ocene.

3.1.2. Предметна настава

*Мађарски језик*

**ПРЕДМЕТ:** МАЂАРСКИ ЈЕЗИК (ДОПУНСКИ РАД))

**РАЗРЕД:** 5-8.

**ОБЛАСТ:** ГРАМАТИКА МАЂАРСКОГ ЈЕЗИКА / NYELVTAN

**БРОЈ ЧАСОВА:** 36

**ИДЕНТИФИКАЦИЈА УЧЕНИКА:** Az év eleji iniciális felmérők, a témakörönként nyújtott gyenge teljesítmény alapján történik a tanulók kiválasztása, ami ideiglenes időszakokra is vonatkozhat.

| САДРЖАЈ (НАСТАВНА ТЕМА) | ЦИЉЕВИ, ЗАДАЦИ (ИСХОДИ) | АКТИВНОСТИ, МЕТОДЕ | СРЕДСТВА | ЕВАЛУАЦИЈА, САМОЕВАЛУАЦИЈА |
|---|---|---|---|---|
| **HANGTAN**<br>**HELYESÍRÁS** | ● fel tudja sorolni a magán- és a mássalhangzókat,<br>● fel tudja osztani a mássalhangzókat a zöngésség szempontja szerint,<br>● tud szótagolni,<br>● ismeri a Helyesírási szabályzat használati módját,<br>● ismeri a helyesírási alapelveket és a legfontosabb helyesírási szabályokat (írásjelek, a<br>● tulajdonnevek – személynevek, állatnevek, intézménynevek, márkanevek – írásmódja). | Монолошко-дијалошка<br>Индивидуални рад, групни рад, рад у паровима | Уџбеник, додатна литература | ● праћење ангажовања ученика<br>● писмено испитивање<br>● усмено испитивање<br>● домаћи задаци |
| **MONDATTAN** | ● meg tudja különböztetni az egyszerű és összetett mondatot,<br>● felismeri a beszélő szándéka szerint elkülöníthető mondatokat (kijelentő, felkiáltó,felszólító, óhajtó, kérdő),<br>● mondatelemzéskor felismeri a következő szintagmákat: predikatív szerkezet (igei<br>● állítmány, határozott alany), tárgyas szerkezet, határozós szerkezet (hely-, idő-, mód- | Монолошко-дијалошка<br>Индивидуални рад, групни рад, рад у паровима | Уџбеник, додатна литература | ● праћење ангажовања ученика<br>● писмено испитивање<br>● усмено испитивање<br>● домаћи задаци |

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| | ,eszköz-), jelzős szerkezet (minőség-, mennyiség).<br>● érthető, nyelvtanilag kifogástalan mondatokat szerkeszt, | | | |
| **SZÓALKOTÁS** | ● le tudja választani a toldalékot a szótőről,<br>● felismeri az egyszerű és összetett szavakat, | Монолошко-дијалошка<br>Индивидуални рад, групни рад, рад у паровима | Уџбеник, додатна литература | ● праћење ангажовања ученика<br>● писмено испитивање<br>● усмено испитивање<br>● домаћи задаци |
| **SZÓFAJOK** | ● felismeri az alapszófajokat | Монолошко-дијалошка<br>Индивидуални рад, групни рад, рад у паровима | Уџбеник, додатна литература | ● праћење ангажовања ученика<br>● писмено испитивање<br>● усмено испитивање<br>● домаћи задаци |
| **JELENTÉSTAN** | ● ismeri a szótárak és kézikönyvek használati módját,<br>● felismeri az egyjelentésű, a többjelentésű, a rokon értelmű szavakat a jel és a denotátum viszonya alapján.<br>● felismeri a nyelvi rétegeket,<br>● felismeri a stílusrétegeket | | | |

*Српски језик и књижевност*

**Допунска настава за предмет Српски језик и књижевност**

<u>Циљеви</u>

Ученици ће прилагођавањем задатака и понављањем увежбати и утврдити градиво

Исходи

Ученик схвата  слоготворно р и дели речи на слогове( једноставни примери);  Схвата улогу префикса и суфикса;; повезује дату реч са начином грађења; идентификује просту, изведену и сложену реч у сложенијим примерима; овезујње реч са присутном гласовном променом; идентификује врсту наведене речи; повезује врсту речи са њеном подврстом; идентификује падежни облик; степен поређења; препознаје облик глагола;зна категоријална обележја глагола; Одређује самостално реченичне чланове у једноставним примерима; прпознаје прецизно одређивање реч. чл.  дели сложену реченицу на просте (предикатске реченице) у једноставнијим примерима, препознаје реченични члан исказан речју и скупом речи

начин остварења рада

Један час недељно, наставни листићи, уџбеници

правила избора ученика-корисника

Ученици којима треба додатно обашњење за градиво које се обрађује на часовима.

1. Врсте речи
2. Именице
3. Придеви
4. Заменице
5. Правопис
6. Тест
7. Анализа теста
8. Стилске фигуре
9. Мотиви у књижевном делу
10. Мотиви у књижевном делу
11. Тест
12. Анализа теста
13. Гласовне промене
14. Гласовне промене
15. Правопис
16. Делови реченице
17. Делови реченице
18. Зависне реченице
19. Зависне реченице
20. Синтаме
21. Глаголски вид и род
22. Лични глаголски облици
23. Лични глаголски облици
24. Нелични глаголски облици
25. Тест
26. Анализа теста
27. Правопис
28. Грађење речи
29. Грађење речи
30. Лексичке вежбе
31. Књижевни јунак
32. Књижевни јунак
33. Акценти

34. Правопис
35. Тест
36. Анализа теста

*Српски језик као нематерњи*

**Српски језик као нематерњи – Допунска настава – 5. разред**

| Тема | Број часова | Садржај |
|---|---|---|
| Представљање и упознавање | 4 | Лично представљање , основне информације о себи – месец рођења, узраст, место и улица становања,<br>присвојне заменице за сва три лица једнине и множине – слагање с именицом у једнини; |
| Глаголи | 3 | Вежбање глагола |
| Глаголска времена - Презент | 4 | Увежбавање глаголских времена - Презент |
| Глаголска времена - Перфекат | 4 | Увежбавање глаголских времена - Перфекат |
| Глаголска времена - Футур | 4 | Увежбавање глаголских времена - Футур |
| Правопис | 3 | Понављање правописних правила, увежбавање |
| Придеви | 3 | Вежбање придева за сва три лица и оба броја |
| Именице | 3 | Вежбање именица |
| Именице – род | 3 | Вежбање именица - род |
| Именице - број | 3 | Вежбање именица - број |
| Прецизно одређивање времена (сат, минут, датум) | 2 | Вежбање прецизног одређивања времена (сат, минут, датум) |
| | **36** | |

**Допунска настава** је посебни васпитно-образовни програм који се односи на ученике и/или скуп ученика који не прате редовни наставни програм с очекиваним нивоом успеха, па се привремено за њега/њих организује облик помоћи у учењу и надокнађивању знања, стицању способности и вештина.

– Циљ допунске наставе је надокнађивање губитка у знању или вештинама, упућивање ученика како да савладају потешкоће у усвајању наставног градива повећавање самопоуздања ученика и развијање радних навика

- Идентификовање ученика којима је помоћ потребна (допунска настава) догађа се већ након писања иницијлног теста на почетку школске године а може почети (или се наставити) уколико се код ученика примети да су резултати на писменим или усменим проверама недовољни.
- Ученици се на допунску наставу упућују и у следећим случајевима: ако су изостајали са наставе те је потребно да надокнаде пропуштено, ако кроз редовну наставу нису у могућности да задовоље основни ниво задатих стандарда за дати предмет; ако имају потешкоћа у савладавању градива, ако им је потребан индивидуализован рад са наставником;; ако имају потешкоћа са одређеном области или наставном јединицом те је битно да је додатно утврде или ако изражавају жељу да похађају допунску наставу
- Допунска настава остварује се индивидуализовано, а у случају више ученика са истим проблемом оставрује се фронтално

## Српски језик као нематерњи – Допунска настава – 6. разред

| | Тема | Број часова | Садржај |
|---|---|---|---|
| 1 | Представљање и упознавање | 4 | Лично представљање , основне информације о себи – месец рођења, узраст, место и улица становања, присвојне заменице за сва три лица једнине и множине – слагање с именицом у једнини; |
| 2 | Објекат – кога?, шта? | 4 | Вежбање објекта за сва три лица и оба броја |
| 3 | Придеви | 3 | Вежбање приде за сва три лица и оба броја |
| 4 | Поређење придева. | 5 | Вежбање поређење придева за сва три рода и оба рода. |
| 5 | Какав сам? Како радим? | 4 | Разликовати придева од прилога. |
| 6 | Време | 2 | Вежбање одређивања времена: пре (чега?) и после (чега?) |

| | | | |
|---|---|---|---|
| 7 | Прилози за време – КАДА? | 3 | Увежбање прилоге за време. |
| 8 | Прилози за место – одређивање места | 3 | Увежбање одређивања места прилозима |
| 9. | Прилози за количину | 3 | Увежбање одређивање количину. |
| 10. | Чиме? Са ким? | 5 | Вежбање одређивење средства и друштва |
| | | 36 | |

*Допунска настава* је посебни васпитно-образовни програм који се односи на ученике и/или скуп ученика који не прате редовни наставни програм с очекиваним нивоом успеха, па се привремено за њега/њих организује облик помоћи у учењу и надокнађивању знања, стицању способности и вештина.

*Циљ допунске наставе је* повећавање самопоуздања ученика и развијање радних навика ; упућивање ученика како да савладају потешкоће у усвајању наставног градива ; надокнађивање губитка у знању или вештинама

*Идентификовање ученика* којима је помоћ потребна (допунска настава) догађа се већ након писања иницијлног теста на почетку школске године а може почети (или се наставити) уколико се код ученика примети да су резултати на писменим или усменим проверама недовољни.

Ученици се на допунску наставу упућују и у следећим случајевима:ако кроз редовну наставу нису у могућности да задовоље основни ниво задатих стандарда за дати предмет; ако имају потешкоћа у савладавању градива, ако им је потребан индивидуализован рад са наставником;ако су изостајали са наставе те је потребно да надокнаде пропуштено; ако имају потешкоћа са одређеном области или наставном јединицом те је битно да је додатно утврде или ако изражавају жељу да похађају допунску наставу

Допунска настава остварује се индивидуализовано, а у случају више ученика са истим проблемом оставрује се фронтално

## Српски језик као нематерњи – Допунска настава – 7. разред

| | Тема | Број часова | Садржај |
|---|---|---|---|
| 1 | Представљање и упознавање | 4 | Лично представљање , основне информације о себи – месец рођења, узраст, место и улица становања, присвојне заменице за сва три лица једнине и множине; |
| 2 | Породица и пријате-љи | 4 | Основне информације о породици- чланови, занимања; пријатељи- присвојене заменице |
| 3 | Прилози за количину | 3 | Увежбавање прилога за количину |
| 4 | Прилози за време – КАДА? | 3 | Увежбање прилога за време- пре и после |
| 5 | Прилози за место –из, око, између, са, испред, иза.... | 4 | Увежбање одређивања места прилозима |
| 6 | Одећа и обућа | 5 | Проширивање речника везано за тему, тражење и давање информација везаних за тему; облачење и обување |
| 7 | Храна и пиће | 4 | Проширивање речника везано за тему; врсте меса, поврћа, воћа, сок, вода; зачини |
| 8 | Куповина | 5 | Проширивање речника и употреба фраза приликом куповине у продавници, бутику, пекари, трафици или другом месту |
| 10. | Часовник и тачно време | 4 | Увежбавање одређивања времена на дигиталном и аналогном часовнику |
| | | 36 | |

**Допунска настава** је посебни васпитно-образовни програм који се односи на ученика или скуп ученика који не прате редовни наставни програм с очекиваним нивоом успеха, па се привремено за њега/њих организује облик помоћи у учењу и надокнађивању знања, стицању способности и вештина.

**Циљ допунске наставе** је повећавање самопоуздања ученика и развијање радних навика; упућивање ученика како да савладају потешкоће у усвајању наставног градива; надокнађивање губитка у знању или вештинама

**Идентификовање ученика** којима је помоћ потребна (допунска настава) догађа се већ након писања иницијлног теста на почетку школске године а може почети (или се наставити) уколико се код ученика примети да су резултати на писменим или усменим проверама недовољни.

Ученици се на допунску наставу упућују и у следећим случајевима:ако кроз редовну наставу нису у могућности да задовоље основни ниво задатих стандарда за дати предмет; ако имају потешкоћа у савладавању градива, ако им је потребан индивидуализован рад са наставником; ако су изостајали са наставе те је потребно да надокнаде пропуштено; ако имају потешкоћа са одређеном области или наставном јединицом те је битно да је додатно утврде или ако изражавају жељу да похађају допунску наставу.

Допунска настава остварује се индивидуализовано, а у случају више ученика са истим проблемом остварује се фронтално.

## Српски језик као нематерњи – Допунска настава – 8. разред

| | **Тема** | **Број часова** | **Садржај** |
|---|---|---|---|
| 1 | Представљање себе, породицу, околину | 3 | Лично представљање , основне информације о себи – месец рођења, узраст, место и улица становања,<br>представљање породице. опис околине у којој живи. |
| 2 | Глаголи-глаголски облици | 6 | Вежбање поделу глагола по значењу (радња, збивање и стање) и глаголске облике ( лични гл. облици – безлични гл. облици) |
| 3 | Глаголска времена | 5 | Вежбање футура 1, презента и перфекта за сва три лица и оба броја |
| 4 | Зависне реченице | 5 | Вежбање врсте зависне реченице: временске, изричне, намерне, односне зависне реченице |
| 5 | Атрибут | 5 | Вежбање атрибута: конгруентни и неконгруентни атрибути |
| 6 | Придеви | 5 | Вежбање придева на –и(ји) и -ски |
| 7 | Како си данас? | 3 | Изражавање расположења, проширивање речника, тражење и давање информација везаних за ту тему.- комуникација |
| 8 | Куповина | 4 | Проширивање речника везано за ту тему, тражење и давање информација везаних за ту тему.- комуникација |
| | | 36 | |

**Допунска настава** је посебни васпитно-образовни програм који се односи на ученике и/или скуп ученика који не прате редовни наставни програм с очекиваним нивоом успеха, па се привремено за њега/њих организује облик помоћи у учењу и надокнађивању знања, стицању способности и вештина.

**Циљ допунске наставе је** повећавање самопоуздања ученика и развијање радних навика ; упућивање ученика како да савладају потешкоће у усвајању наставног градива ; надокнађивање губитка у знању или вештинама

Идентификовање ученика којима је помоћ потребна (допунска настава) догађа се већ након писања иницијлног теста на почетку школске године а може почети (или се наставити) уколико се код ученика примети да су резултати на писменим или усменим проверама недовољни. Ученици се на допунску наставу упућују и у следећим случајевима:ако кроз редовну наставу нису у могућности да задовоље основни ниво задатих стандарда за дати предмет; ако имају потешкоћа у савладавању градива, ако им је потребан индивидуализован рад са наставником;ако су изостајали са наставе те је потребно да надокнаде пропуштено; ако имају потешкоћа са одређеном области или наставном јединицом те је битно да је додатно утврде или ако изражавају жељу да похађају допунску наставу

Допунска настава остварује се индивидуализовано, а у случају више ученика са истим проблемом оставрује се фронтално

*Engleski jezik*

## ENGLESKI JEZIK - DOPUNSKA NASTAVA – 5. RAZRED

| | Tema | Broj časova | Sadržaj |
|---|---|---|---|
| 1 | **Hello** | 2 | Plurals, regular –s, a vs an, this/that, imperative |
| 2 | **School days** | 4 | Family members, animals, parts of the body, My, your…, the verb be |
| 3 | **People** | 5 | Possessive case, possessive adjectives, the verb have got, these/those, plurals, regular/irregular |
| 4 | **Time out** | 3 | The Present Simple Tense, prepositions of time, like, love, hate, enjoy + noun/-ing form, adverbs of frequency |
| 5 | **Places** | 5 | Prepositions of place, There is.../There are..., a/an vs the, the verb can, let’s |

| | | | |
|---|---|---|---|
| 6 | **Food** | 4 | Countable and uncountable nouns, a(n)/some, some/any, would like + noun, How much… / How many…, object personal pronouns |
| 7 | **Celebrations** | 4 | Present Progressive Tense, Why…? / Because…, Present Simple Tense vs Present Progressive Tense, have to |
| 8 | **Holiday** | 4 | Past Simple Tense – regular and irregular verbs, time expressions, by+ means of transport, in+years |
| 9 | **Ourworld** | 5 | Future- be going to, Present Progressive Tense with future meaning, time expressions, must/mustn't, Future-will, comparative and superlative |
| | | 36 | |

Ostvarivanje dopunske nastave: frontalni rad, dijaloška metoda, rad u parovima, rad u grupi

Cilj / Ishodi: Učenici koji pohađaju dopunsku nastavu imaju priliku da dobijaju dodatno objašnjenje i dodatne vežbe, dobijaju mogućnost sticanja osnovnog nivoa znanja.

Uslov pohađanja dopunskih časova: svi učenici koji postignu manje od 51% rezultata su obavezni da pohađaju dopunsku nastavu dok ne postignu bolji rezultat, i učenici, koji nisu zadovoljni sa postignutim rezultatima imaju mogućnost da u okviru dopunske nastave vežbaju, i da isprave ocenu/ocene.

## **ENGLESKI JEZIK - DOPUNSKA NASTAVA** – 6. RAZRED

| | **Tema** | **Broj časova** | **Sadržaj** |
|---|---|---|---|
| | **Hello** | 4 | to be', 'have got', 'can', how much/how many, There is / There are, plural forms, imperatives, questions words |
| 1 | **My life** | 5 | Present Simple, adverbs of frequency, How often?, prepositions of time, Present Continuous, some/any/no/every |
| 2 | **Believe it or not!** | 5 | Past Simple, Past Continuous, time clauses: When/While, adverbs of manner, used to |
| 3 | **A visit to a city** | 5 | modal verbs, prepositions of place and movement, Let's../ Why don't we..Shall we.., comparative forms, Which..? |

| | | | |
|---|---|---|---|
| 4 | **Science matters** | 4 | Zero conditional, 'going to' future, 'will', predictions, Conditional Sentences Type 1 |
| 5 | **Danger** | 4 | Present Perfect Simple, time expressions, How long..? / for, since |
| 6 | **Nowadays** | 5 | A/an; One / Ones; How much/How many; Much, many, A lot of, Lots of, A few, a little; Relative pronouns, Must / Have to |
| 7 | **Feeling good** | 4 | Should; - ing form; Full infinitive / Bare infinitive |
| | | 36 | |

Ostvarivanje dopunske nastave: frontalni rad, dijaloška metoda, rad u parovima, rad u grupi

Cilj / Ishodi: Učenici koji pohađaju dopunsku nastavu imaju priliku da dobijaju dodatno objašnjenje i dodatne vežbe, dobijaju mogućnost sticanja osnovnog nivoa znanja.

Uslov pohađanja dopunskih časova: svi učenici koji postignu manje od 51% rezultata su obavezni da pohađaju dopunsku nastavu dok ne postignu bolji rezultat, i učenici, koji nisu zadovoljni sa postignutim rezultatima imaju mogućnost da u okviru dopunske nastave vežbaju, i da isprave ocenu/ocene.

## **ENGLESKI JEZIK - DOPUNSKA NASTAVA** – 7. RAZRED

| | **Tema** | **Broj časova** | **Sadržaj** |
|---|---|---|---|
| | **Hello** | 4 | Possessive case, Adjectives/Adverbs, ‘can’, Personal Pronouns, Adjectives – Possessive Pronouns, Imperative |
| 1 | **Battle of the teens** | 5 | Present Simple vs. Present Progressive, Stative verbs, Too/Enough, Comparison of adjectives and adverbs, Past Simple, Used to, Countable and uncountabe nouns, Some/every/any/no |
| 2 | **Travelling around** | 5 | Relative pronouns: who/which/that/whose, Relative adverb: where, Future be going to, Future will, Zero conditional, Conditional Sentences Type 1, Time clauses, All/ both / Neither / None / Either |

| | | | |
|---|---|---|---|
| 3 | **Get active** | 5 | Present Perfect Simple, Time expresions, Present Perfect Simple vs. Past Simple, for/since, Clasuses of result |
| 4 | **The unexplained** | 4 | Past Simple – Past Prigressive, Time clauses, Question tags, Prepositions of tima, place ad movement |
| 5 | **Let's communicate** | 4 | can/could/may/will/ would, must/have to/need (to)/can't, Full Infinitive, Bare Infinitive, -ing form |
| 6 | **H2O** | 5 | A/A, The, so/ neither/too/either, Passive Voice (Present Simple – Past Simple) |
| 7 | **Stand by me** | 4 | Subject – Object Questions, Negative Questions, Reflexive Pronous, Should, Reported Scpeech |
| | | 36 | |

Ostvarivanje dopunske nastave: frontalni rad, dijaloška metoda, rad u parovima, rad u grupi

Cilj / Ishodi: Učenici koji pohađaju dopunsku nastavu imaju priliku da dobijaju dodatno objašnjenje i dodatne vežbe, dobijaju mogućnost sticanja osnovnog nivoa znanja.

Uslov pohađanja dopunskih časova: svi učenici koji postignu manje od 51% rezultata su obavezni da pohađaju dopunsku nastavu dok ne postignu bolji rezultat, i učenici, koji nisu zadovoljni sa postignutim rezultatima imaju mogućnost da u okviru dopunske nastave vežbaju, i da isprave ocenu/ocene.

## **ENGLESKI JEZIK - DOPUNSKA NASTAVA** – 8. RAZRED

| | **Tema** | **Broj časova** | **Sadržaj** |
|---|---|---|---|
| | **Hello** | 4 | Classroom language, Question words, Personal Pronouns, Posssessive adjectives, Possessive Pronouns, Imperative |
| 1 | **Teen age** | 5 | Phrases, phrasal verbs, collocations, Present simple, Present Progressive, Past simple, Present perfect simple |

| | | | |
|---|---|---|---|
| 2 | **Travel** | 5 | Linking words, verbs with prepositions , word building, Past simple, Past progressive, Prepositions of place, Prepositions of movement, Comparisons |
| 3 | **Team spirit** | 5 | TV programmes, Collective terms for animals, Nouns with proposition, Sport, Conditional sentences Types 1 and 2, Future will and going to |
| 4 | **Action** | 4 | Adjectives, Word building, Conversational English, Prepostitional phrases, Films, Passive voice, The artice The |
| 5 | **Being human** | 4 | Idioms, Verbs with prepositions, Word building, Collocations with put and set, Modal verbs (can, be able to, could, may, must), had better, should |
| 6 | **Colour** | 5 | Idioms, Describing appearance, Reporting verbs, Infinitive, -ing form, Reported speech |
| 7 | **Consumer society** | 4 | Conversational English, Money, Phrasal verbs, Nouns and verbs, Word building, So/neither/too/either, All/both/neither/none/either, Quantifiers, Countable and uncountable nouns, Exclamatory sentences |
| | | 36 | |

Ostvarivanje dopunske nastave: frontalni rad, dijaloška metoda, rad u parovima, rad u grupi

Cilj / Ishodi: Učenici koji pohađaju dopunsku nastavu imaju priliku da dobijaju dodatno objašnjenje i dodatne vežbe, dobijaju mogućnost sticanja osnovnog nivoa znanja.

Uslov pohađanja dopunskih časova: svi učenici koji postignu manje od 51% rezultata su obavezni da pohađaju dopunsku nastavu dok ne postignu bolji rezultat, i učenici, koji nisu zadovoljni sa postignutim rezultatima imaju mogućnost da u okviru dopunske nastave vežbaju, i da isprave ocenu/ocene.

*Nemački jezik*

## NEMAČKI JEZIK - DOPUNSKA NASTAVA – od 5. – 8 . RAZREDA

| | **Tema** | **Broj časova** | **Sadržaj** |
|---|---|---|---|
| 1. | **Neu hier 5.r**<br>**Mein Zimmer 6.r** | 5 | Aktueller Wortschatz und aktuelle Grammatik zum Thema,Wörter merken,schriftliche Übungen, Wortschatztraining,Phonetik. |

| | | | |
|---|---|---|---|
| | **Was war in den Ferien? 7.r**<br>**Fitness und Sport 8.r** | | |
| 2. | **Meine Klasse 5.r**<br>**Essen und trinken 6.r**<br>**Meine Pläne 7.r**<br>**UnsereFeste 8.r** | 5 | Aktueller Wortschatz und aktuelle Grammatik zum Thema, Wörter merken,schriftliche Übungen, Wortschatztraining,Phonetik. |
| 3. | **Tiere 5.r**<br>**Meine Freizeit6.r**<br>**Freundschaft 7.r**<br>**Austausch 8.r** | 5 | Aktueller Wortschatz und aktuelle Grammatik zum Thema, Wörter merken ,schriftliche Übungen, Wortschatztraining,Phonetik. |
| 4. | **Mein Tag 5.r**<br>**Körper und Gesundheit 6.r**<br>**Bilder und Töne 7.r**<br>**Berliner Luft 8.r** | 5 | Aktueller Wortschatz und aktuelle Grammatik zum Thema, Wörter merken ,schriftliche Übungen, Wortschatztraining,Phonetik. |
| 5. | **Hobbys 5.r**<br>**Partys 6.r**<br>**Zusammenleben 7.r**<br>**Welt und Umwelt 8.r** | 6 | Aktueller Wortschatz und aktuelle Grammatik zum Thema, Wörter merken ,schriftliche Übungen, Wortschatztraining,Phonetik. |
| 6. | **Meine Familie 5.r**<br>**Meine Stadt 6.r**<br>**Das gefällt mir 7.r**<br>**Reisen am Rhein 8.r** | 5 | Aktueller Wortschatz und aktuelle Grammatik zum Thema, Wörter merken ,schriftliche Übungen, Wortschatztraining,Phonetik. |
| 7. | **Was kostet das? 5.r**<br>**Ferien 6.r**<br>**Mehr über mich 7.r**<br>**Ein Abschied 8.r** | 5 | Aktueller Wortschatz und aktuelle Grammatik zum Thema, Wörter merken ,schriftliche Übungen, Wortschatztraining,Phonetik. |
| | | 36 | |

**Ostvarivanje dopunske nastave**: frontalni rad, dijaloška metoda, rad u parovima, rad u grupi

**Cilj / Ishodi**: Učenici koji pohađaju dopunsku nastavu imaju priliku da dobijaju dodatno objašnjenje i dodatne vežbe, dobijaju mogućnost sticanja osnovnog nivoa znanja.

**Uslov pohađanja dopunskih časova:** svi učenici koji imaju negativne ocene iz predmeta ,ili su dobili opomenu tokom tromesečja mogu da pohađaju dopunsku nastavu dok ne postignu bolji rezultat i učenici, koji nisu zadovoljni sa postignutim rezultatima imaju mogućnost da u okviru dopunske nastave vežbaju, i da isprave ocenu/ocene.

*Biologija*

# ГОДИШЊИ ПЛАН ДОПУНСКЕ НАСТАВЕ БИОЛОГИЈЕ

V РАЗРЕД

2021- 2025 . година

| Број теме | Назив теме | Број часа за тему | Време | ИСХОДИ<br>По завршетку разреда ученик ће бити у стању да: | Методе и активности | Средства |
|---|---|---|---|---|---|---|
| 1. | Порекло и разноврсност живота | 4 | октобар новембар децембар јануар | одређује особине живих бића према упутствима наставника и води рачуна о безбедности током рада;<br>групише жива бића према њиховим заједничким особинама;<br>одабира макро-морфолошки видљиве особине важне за класификацију живих бића;<br>идентификује основне прилагођености спољашње грађе живих бића на услове животне средине, укључујући и основне односе исхране и распрострањење;<br>једноставним цртежом прикаже биолошке објекте које посматра и истражује и означи кључне детаље;<br>прикупља податке о варијабилности организама унутар једне врсте, табеларно и графички их представља и изводи једноставне закључке;<br>разликује наследне особине и особине које су резултат деловања средине, на моделима из свакодневног живота;<br>користи доступну ИКТ и другу опрему у истраживању, обради података и приказу резултата;<br>доводи у везу промене у спољашњој средини (укључујући утицај човека) са губитком разноврсности живих бића на Земљи;<br>прави разлику између одговорног и неодговорног односа према живим бићима у непосредном окружењу;<br>предлаже акције бриге о биљкама и животињама у непосредном окружењу, илуструје примерима деловање људи на животну средину и процењује последице таквих дејстава;<br>идентификује елементе здравог начина живота и у односу на њих уме да процени сопствене животне навике и избегава ризична понашања. | вербално текстуална<br><br>дем-илуст.<br><br>индиви-дуално и групно решавање задатака | уџбеник, слике лупа микроскопи природни и хербарски материјал тестови |
| 2. | Јединство грађе и функције као основа живота | 2 | јануар фебруар | | | |
| 3. | Наслеђивање и еволуција | 1 | март | | | |
| 4. | Живот у Екосистему | 1 | април мај | | | |
| 5. | Човек и здравље | 1 | јун | | | |
| Укупно часова | | 9 | | | | |

Допунска настава реализује се за ученике који имају потешкоћа у учењу и савладавању градива и који постижу слабије резултате у току наставе.

# ПЛАН ДОПУНСКА НАСТАВЕ БИОЛОГИЈЕ
# VI РАЗРЕД
# ЗА ПЕРИОД 2021- 2025. године

| Број теме | Назив теме | Број часова за тему | Време | ИСХОДИ<br>По завршетку разреда ученик ће бити у стању да: | Методе и активности | Средства |
|---|---|---|---|---|---|---|
| 1. | Јединство грађе и функције као основа живота | 3 | октобар новембар децембар | - упореди грађу животиња, биљака и бактерија на нивоу ћелија и нивоу организма;<br>-повеже грађу и животне процесе на нивоу ћелије и нивоу организма;<br>-одреди положај органа човека и њихову улогу;<br>-цртежом или моделом прикаже основне елементе грађе ћелије једноћелијских и вишећелијских организама;<br>-користи лабораторијски прибор и школски микроскоп за израду и посматрање готових и самостално израђених препарата;<br>-хумано поступа према организмима које истражује;<br>-направи разлику између животне средине, станишта, популације, екосистема и еколошке нише;<br>-размотри односе међу члановима једне популације, као и односе између различитих популација на конкретним примерима;<br>-илуструје примерима међусобни утицај живих бића и узајамни однос са животном средином;<br>-истражи утицај средине на испољавање особина, поштујући принципе научног метода;<br>-истражи утицај средине на испољавање особина, поштујући принципе научног метода;<br>-идентификује примере природне и вештачке селекције у окружењу и у задатом текст | вербално текстуална<br><br>демонстративно-илустративна<br><br>индиви-дуално и групно решавање задатака | уџбеник, слике лупа микроскопри родни и хербарски материјал тестови |
| 2. | Живот у екосистему | 2 | јануар фебруар | | | |
| 3. | Наслеђивање и еволуција | 1 | март | | | |
| 4. | Порекло и разноврсност живота | 1 | април | | | |
| 5. | Човек и здравље | 1 | мај | | | |

| | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|
| | | | | -повеже еволутивне промене са наследном варијабилношћу и природном селекцијом;<br>-групише организме према особинама које указују на заједничко порекло живота на Земљи;<br>-одреди положај непознате врсте на „дрвету живота”, на основу познавања општих карактеристика једноћелијских и вишећелијских организама;<br>-прикупи податке о радовима научника који су допринели изучавању људског здравља и изнесе свој став о значају њихових истраживања;<br>-одржава личну хигијену и хигијену животног простора у циљу спречавања инфекција;<br>-доведе у везу измењено понашање људи са коришћењем психоактивних супстанци;<br>-збрине површинске озледе коже, укаже прву помоћ у случају убода инсеката, сунчанице и топлотног удара и затражи лекарску помоћ кад процени да је потребна;<br>-користи ИКТ и другу опрему у истраживању, обради података и приказу резултата.<br>-табеларно и графички представи прикупљене податке и изведе одговарајуће закључке;<br>-разматра, у групи, шта и како је учио/учила и где та знања може да примени.<br>-користи ИКТ и другу опрему у истраживању, обради података и приказу резултата.<br>-табеларно и графички представи прикупљене податке и изведе одговарајуће закључке;<br>-разматра, у групи, шта и како је учио/учила и где та знања може да примени. | | |
| Укупно часова: | | 8 | | | | |

Допунска настава реализује се за ученике који имају потешкоћа у учењу и савладавању градива и који постижу слабије резултате у току наставе.

| ОШ „ Јован Јовановић Змај“, Кањижа | Стручни актив наставника биологије | За период од 2021-2025. године 7 разред/ нов наставни план и програм **ДОПУНСКИ часови** |
|---|---|---|
| **Циљ учења** | Циљ учења Биологије је да ученик, изучавањем биолошких процеса и живих бића у интеракцији са животном средином, развије одговоран однос према себи и природи и разумевање значаја биолошке разноврсности и потребе за одрживим развојем.<br>ДОПУНСКА НАСТАВА СЕ ОРГАНИЗУЈЕ УЧЕНИКЕ КОЈЕ НИСУ НА РЕДОВНОЈ НАСТАВИ БИЛИ У МОГУЋНОСТИ ДА САвладају градиво | |
| **Компетенције** | Учећи биологију у седмом разреду на часовима допунске наставе ученик ће разумети основне принципе структуре и функције живих организама, њихове филогенетске међуодносе и еволутивни развој живота на Земљи на основу Дарвиновог учења; разумети и примерено користизи биолошке термине који су у широј употреби; разумети и примерено користити стечена знања и вештине за практичну примену у свакодневном животу, као што су лична хигијена, исхрана и животне навике и заштита животне средине. | |
| **Методе рада** | Вербално-текстуалне (монолошко-дијалошка; рад на текстовима из уџбеника, научно-популарне литературе, интернета)<br>Илустративно-демонстративне (демонстрација огледима, сликама у настанку, фотографијама, сајтовима, веб-апликацијама, природним материјалом)<br>Лабораторијско-експерименталне (рад на терену, истраживачки радови ђака и школски пројекти) | |
| **Облици рада** | Фронтални, групни, тимски, рад у паровима и индивидуални | |
| **Ресурси** | Уџбеник, литература и интернет, ИКТ (компјутер, софтвери, сајтови, паметна табла и телефони), природни материјал и околина школе.. | |
| **Корелација** | Матерњи језик и страни језици (коришћење научне терминологије и претрага интернета); математика (однос површине и запремине у биолошким системима); информатика (коришћење едукативних софтвера); хемија (биолошки важна органска једињења); физика (нервни импулс); друштвене науке (промене током пубертета у смислу социјализације и развоја личности, историјски осврт на еволуцију као науку); географија (биоми, пољопривреда, цветање воде); физичко васпитање (здрави стилови живота), грађанско васпитање (еколошко право); ликовна култура (цртежи и мапе ума, креативна рециклажа) | |

| **Наставна тема** | **Исходи** | **Садржај** | Образовни стандарди |
|---|---|---|---|
| **Наслеђивање и еволуција**<br><br>**1 час** | Ученик треба да**:**<br>**– повеже грађу ћелијских органела са њиховом улогом у метаболизму ћелије;** | **Улога и значај појединих ћелијских органела у метаболизму ћелије.**<br>**ДНК и појам . Деоба ћелије.** | БИ.1.2.1;<br>БИ.1.2.2;<br>БИ.1.2.3;<br>БИ.1.2.4;<br>БИ.1.2.5;<br>БИ.1.2.6;<br>БИ.1.2.7. |
| **Јединство грађе и функције као основа живота**<br><br>**3 часа** | **– одговорно се односи према свом здрављу;**<br>**– изрази критички став према медијским садржајима који се баве здравим стиловима живота;** | **Основни принципи организације живих бића .**<br>**Заштита тела животиња .**<br>**Потпора тела и покретљивост животиња .**<br>**Пријем дражи .**<br>**Исхрана и дисање животиња .** | БИ.1.5.1;<br>БИ.1.5.2;<br>БИ.1.5.4;<br>БИ.1.5.5;<br>БИ.1.5.6;<br>БИ.1.5.7;<br>БИ.1.5.8;<br>БИ.1.5.9;<br>БИ.1.5.10; |

| | | | |
|---|---|---|---|
| | **– повеже промене настале у пубертету са деловањем хормона;**<br>**– идентификује поремећаје у раду органа и система органа изазваних нездравим начином живота;** | **Транспорт супстанци и излучивање код животиња.**<br>**Гљиве и лишајеви.** | БИ.1.5.11;<br>БИ.1.5.13. |
| **Порекло и разноврсност живота**<br>**1 час** | **– доведе у везу промене животних услова са еволуцијом живота на планети;**<br>**– истражи давно нестале врсте** | **„Календар живота“,**<br>**Еволуција различитих група организама кроз геолошка доба и велика изумирања.** | БИ.1.1.1;<br>БИ.1.1.2;<br>БИ.1.1.3. |
| **Живот екосистему**<br><br>**2 часа** | - **да зна појам и примере популације , карактерискичне особине популације ,**<br>- **наведе абиотичке и биотичке еколошке факторе ,**<br>- **- наведе водене и копнене биоме** | **Популација**<br>**Абиотички и биотички еколошки фактори.**<br>**Биоми / животне области/.** | БИ.1.1.5;<br>БИ.1.3.8;<br>БИ.1.3.9;<br>БИ.1.3.10. |
| **Човек и здравље**<br><br>**2 часа**<br><br>У**К**УПНО : 9 ЧАСОВА | - **да разуме особину и грађу вируса, болести изазване вирусима .**<br>- **да разуме имунитет и деловање вакцине**<br>- **да зна правилно чување ,припреме и хигијене намирница** | **Вируси . Болести изазвани вирусима .**<br>**Имунитет . Вакцине .**<br>**Чување, припреме и хигијена намирница .** | БИ.1.4.1;<br>БИ.1.4.2;<br>БИ.1.4.3;<br>БИ.1.4.4;<br>БИ.1.4.5;<br>БИ.1.4.6;<br>БИ.1.4.7;<br>БИ.1.4.8. |
| **Дидактичко-методичко остваривање програма** | Програм наставе и учења биологије оријентисан је на процес учења и остваривање исхода. Исходи су искази о томе шта ученици умеју да ураде на основу знања која су стекли учећи биологију. | | |
| | У настави оријентисаној ка достизању исхода прате се и вреднују процес наставе и учења, постигнућа ученика (продукти учења) и сопствени рад. | | |

| ОШ „ Јован Јовановић Змај“, Кањижа | Стручни актив наставника биологије | За период од 2021-2025. године 8 разред/ нов наставни план и програм **ДОПУНСКИ часови** |
|---|---|---|
| **Циљ учења** | Циљ учења Биологије је да ученик, изучавањем биолошких процеса и живих бића у интеракцији са животном средином, развије одговоран однос према себи и природи и разумевање значаја биолошке разноврсности и потребе за одрживим развојем. | |
| **Компетенције** | Учећи биологију у осмом разреду на часовима допунске наставе ученик ће разумети основне принципе структуре и функције живих организама, њихове филогенетске међуодносе и еволутивни развој живота на Земљи на основу Дарвиновог учења; разумети и примерено користизи биолошке термине који су у широј употреби; разумети и примерено користити стечена знања и вештине за практичну примену у свакодневном животу, као што су лична хигијена, исхрана и животне навике и заштита животне средине. | |
| **Методе рада** | Вербално-текстуалне (монолошко-дијалошка; рад на текстовима из уџбеника, научно-популарне литературе, интернета)<br>Илустративно-демонстративне (демонстрација огледима, сликама у настанку, фотографијама, сајтовима, веб-апликацијама, природним материјалом)<br>Лабораторијско-експерименталне (рад на терену, истраживачки радови ђака и школски пројекти) | |
| **Облици рада** | Фронтални, групни, тимски, рад у паровима и индивидуални, рад са другом-ментором | |
| **Ресурси** | Уџбеник, литература и интернет, ИКТ (компјутер, софтвери, сајтови, паметна табла и телефони), природни материјал и околина школе (Миљаковачка шума, Топчидерска река итд) | |
| **Корелација** | Матерњи језик и страни језици (коришћење научне терминологије и претрага интернета); математика (однос површине и запремине у биолошким системима); информатика (коришћење едукативних софтвера); хемија (биолошки важна органска једињења); физика (нервни импулс); друштвене науке (промене током пубертета у смислу социјализације и развоја личности, историјски осврт на еволуцију као науку); географија (биоми, пољопривреда, цветање воде); физичко васпитање (здрави стилови живота), грађанско васпитање (еколошко право); ликовна култура (цртежи и мапе ума, креативна рециклажа) | |

| **Наставна тема** | **Исходи** | **Садржај** | Образовни стандарди |
|---|---|---|---|
| **Јединство грађе и функције као основа живота**<br><br>**3 часа** | Ученик треба да:<br>**– повеже грађу ћелијских органела са њиховом улогом у метаболизму ћелије;**<br>**– повеже однос површине и запремине ћелије и тела са начином обављања основних животних функција;**<br>**– идентификује регулаторне механизме у одржавању хомеостазе;**<br>**– илуструје примерима везу између физиолошких одговора** | **Улога и значај појединих ћелијских органела у метаболизму ћелије.**<br>**Матичне ћелије – ћелије програмиране за различите функције.**<br>**Принцип економичности грађе и функције живих бића**<br>**Улога и значај ензима.**<br>**Ендокрини систем и хуморална регулација.**<br>**Надражљивост, проводљивост, контрактилност.**<br>**Чулно-нервни систем животиња.**<br>**Рефлексни лук.** | БИ.1.2.1;<br>БИ.1.2.2;<br>БИ.1.2.3;<br>БИ.1.2.4;<br>БИ.1.2.5;<br>БИ.1.2.6;<br>БИ.1.2.7. |

| | | | |
|---|---|---|---|
| | **живих бића и промена у спољашњој средини;** | **Поремећаји функције ендокриног система, нервног система и чула.**<br>**Неуротрансмитери, нервни импулси, драж, надражај.**<br>**Хомеостаза – принцип повратне спреге.**<br>**Фотосинтеза.**<br>**Ћелијско дисање.**<br>**Транспирација.**<br>**Температурна регулација.** | |
| **Човек и здравље**<br><br>**2 часа** | **– одговорно се односи према свом здрављу;**<br>**– изрази критички став према медијским садржајима који се баве здравим стиловима живота;**<br>**– повеже промене настале у пубертету са деловањем хормона;**<br>**– идентификује поремећаје у раду органа и система органа изазваних нездравим начином живота;** | **Резултати стандардних лабораторијских анализа крви и урина.**<br>**Биолошки смисао адолесценције (родни и полни идентитет у контексту хормонске активности и индивидуалне генетичке варијабилности).**<br>**Заштита од полно преносивих болести контрацепција.**<br>**Одговорност за сопствено здравље.** | БИ.1.5.1;<br>БИ.1.5.2;<br>БИ.1.5.4;<br>БИ.1.5.5;<br>БИ.1.5.6;<br>БИ.1.5.7;<br>БИ.1.5.8;<br>БИ.1.5.9;<br>БИ.1.5.10;<br>БИ.1.5.11;<br>БИ.1.5.13. |
| **Порекло и разноврсност живота**<br>**1 час** | **– доведе у везу промене животних услова са еволуцијом живота на планети;**<br>**– истражи давно нестале екосистеме;** | **„Календар живота“, еволуција различитих група организама кроз геолошка доба и велика изумирања.**<br>**Значај алги (цијанобактерија) и биљака за продукцију $O_2$ и озонског омотача, као заштита од УВ зрака, и услов за развој осталих живих бића.**<br>**Строматолити.**<br>**Излазак из воде на копно.** | БИ.1.1.1;<br>БИ.1.1.2;<br>БИ.1.1.3. |
| **Наслеђивање и еволуција**<br><br>**1час** | **– повеже промене које се догађају организму током животног циклуса са активностима гена;**<br>**– повеже промене наследног материјала са настанком нових врста путем природне селекције;** | **Улуткавање и пресвлачење инсеката. Пубертет и адолесцеција**<br>**човека. Цветање, плодоношење и сазревање плодова биљака.**<br>**Теорија еволуције. Постанак нових врста кроз еволуционе процесе.**<br>**Еволуција човека.** | БИ.1.1.5;<br>БИ.1.3.8;<br>БИ.1.3.9;<br>БИ.1.3.10. |
| **Живот у екосистему**<br><br>**2 часа** | **– установи узрочно-последичну везу између губитака врста у екосистему и негативних** | **Еволуција и развој екосистема.**<br>**Концепт климакса.** | БИ.1.4.1;<br>БИ.1.4.2;<br>БИ.1.4.3;<br>БИ.1.4.4; |

| | | | |
|---|---|---|---|
| УКУПНО : 9 ЧАСОВА | **последица у преносу супстанце и енергије у мрежама исхране;**<br>**– критички процени последице људских делатности у односу на расположиве ресурсе на Земљи;**<br>**– повеже утицај еколошких чинилаца са распоредом карактеристичних врста које насељавају простор Србије;**<br>**– истражи присуство инвазивних врста у својој околини и вероватне путеве насељавања;**<br>**– истражи разлоге губитка биодиверзитета на локалном подручју.** | **Циклуси кружења основних супстанци у природи ($H_2O$, C, N) и њихова повезаност.**<br>**Азотофиксација, микориза, симбиоза, симбионтски организми (лишајеви).**<br>**Ограниченост ресурса и одрживи развој.**<br>**Нестанак врста и фактори угрожавања.**<br>**Типични екосистеми Србије.**<br>**Ретке и угрожене врсте Србије.**<br>**Интродукције и реинтродукције и инвазивне врсте.**<br>**Последице глобалних промена.** | БИ.1.4.5;<br>БИ.1.4.6;<br>БИ.1.4.7;<br>БИ.1.4.8. |
| **Дидактичко-методичко остваривање програма** | Програм наставе и учења биологије оријентисан је на процес учења и остваривање исхода. Исходи су искази о томе шта ученици умеју да ураде на основу знања која су стекли учећи биологију. Они омогућавају да се циљ наставе биологије достигне у складу са предметним и међупредметним компетенцијама и стандардима постигнућа. Исходи представљају ученичка постигнућа и као такви су основна водиља наставнику који креира наставу и учење. Програм наставе и учења биологије је тематски конципиран. За сваку област/тему предложени су садржаји. Главна карактеристика наставе усмерене на остваривање исхода биологије је настава усмерена на учење у школи, што значи да ученик треба да учи: – смислено: повезивањем оног што учи са оним што зна и са ситуацијама из живота; повезивањем оног што учи са оним што је учио из биологије и других предмета; – проблемски: самосталним прикупљањем и анализирањем података и информација; постављањем релевантних питања себи и другима; развијањем плана решавања задатог проблема; – дивергентно: предлагањем нових решења; смишљањем нових примера; повезивањем садржаја у нове целине; – критички: поређењем важности појединих чињеница и података; смишљањем аргумената; – кооперативно: кроз сарадњу са наставником и другим ученицима; кроз дискусију и размену мишљења; уважавајући аргументе саговорника.<br>У настави биологије предвиђено је 68 часова редовне наставе. | | |
| **Формативно и сумативно оцењивање** | У настави оријентисаној ка достизању исхода прате се и вреднују процес наставе и учења, постигнућа ученика (продукти учења) и сопствени рад. Континуирано ће се пратити напредак ученика који ће се огледати у начину на који ученици учествују, како прикупљају податке, како аргументују, евалуирају, документују итд. | | |

| Ниво исхода | Одговарајући начин оцењивања |
|---|---|
| Памћење (навести, препознати, идентификовати...) | Објективни тестови са допуњавањем кратких одговора, задаци са означавањем, задаци вишеструког избора, спаривање појмова. |
| Разумевање (навести пример, упоредити, објаснити, препричати...) | Дискусија на часу, мапе појмова, проблемски задаци, есеји. |
| Примена (употребити, спровести, демонстрирати...) | Лабораторијске вежбе, проблемски задаци, симулације. |
| Анализирање (систематизовати, приписати, разликовати... | Дебате, истраживачки радови, есеји, студије случаја, решавање проблема. |
| Евалуирање (проценити, критиковати, проверити...) | Дневници рада ученика, студије случаја, критички прикази, проблемски задаци. |
| Креирање (поставити хипотезу, конструисати, планирати...) | Експерименти, истраживачки пројекти. |

За **сумативно оцењивање** разумевања и вештина научног истраживања ученици ће решавати задатке који садрже неке аспекте истраживачког рада, да истраже новине у науци и примењују стечена знања и вештине, као и да увежбавају процедуре. Биће постављени захтеви за предвиђањем, планирањем, реализацијом неког истраживања и интерпретацијом података до којих су дошли истраживањем. Сумативно оцењивање укључује и усмено и писано испитивање (тестове). Планира се највише четири теста током школске године.

У **формативном вредновању** узимаће се у обзир култура дијалога, рада у тиму уз међусобну толеранцију и уважавање, ђачке идеје и питања која постављају. Формативно вредновање пратиће повратна информација, а очекиваће се и повратна информација од самих ученика ради прилагођавања и подршке ученицима да оцењују квалитет сопственог рада. Избор инструмента за формативно вредновања зависиће од врсте активности која се вреднује, али ће се користити педагошка свеска са чек листом и портфолијима ђака.

**Начини прилагођавања**

За рад са даровитим ученицима биће организовани посебни часови ( додатна настава), али и на редовној настави се води рачуна о њиховим потребама и могућностима. Ако има посебно даровитих ученика направиће се поступак у циљу индивидуализације наставе који може водити ка изради ИОП3 плана у сарадњи са ПП службом.
За рад са ученицима који имају потешкоћа у саваладавању градива биће организовани часови допунске наставе. На тај начин ће наставник моћи боље да процени потребе ученика и побољша његова постигнућа.
У случају да дете има велике потешкоће у савладавању градива урадиће се поступак о индивуализацији наставе која може водити ка изради ИОП1 или ИОП2 плана у сарадњи са ПП службом и Тимом за инклузију. У случају ИОП1 форсираће се први ниво страндарда, а у раду на ИОП2 програм ће се у потпуности прилагодити потребама конкретног ученика.

# FIZIKA - PÓTÓRA TERVE

**Az órák típusa**: ismétlő óra

**Munkaforma:** egyéni (kérdésfeltétel) tanári magyarázattal, csoportos (Gyakorlás esetén, illetve segítve ezzel az egyéni tudás fejlesztését, mivel ilyenkor a tanári magyarázat mellett megjelenik a tanuló-tanuló közötti magyarázat is.)

**Oktatási cél**: A tanórán tanultak mélyebb elsajátítása, a hiányosságok pótlása, a szabályok megértése és gyakorlása. Főleg azokat a tanulók részére szól, akiknek az órán nem volt elég a magyarázat, gyengébb a képességük, vagy valamiért hiányiztak.

**Nevelési cél:** Logikus gondolkodás fejlesztése, kitartó, precíz munkára való nevelés.

**Az óraszámok felosztása**:

| Időszak | |
|---|---|
| I. félév | 16 |
| II. félév | 20 |
| Összesen | 36 |

| ***Hónap*** | ***Tanítási hét*** | ***Óraszám*** | ***Megvalósítás ideje*** | ***TÉMA* 6. évfolyam** | ***TÉMA* 7. évfolyam** | ***TÉMA* *8. évfolyam*** |
|---|---|---|---|---|---|---|
| **Szept** | 1. | 1. | | Hosszúság | Egyenletes mozgás | Rezgések |
| | 2. | 2. | | Hosszúság | Newton I | Rezgések |
| | 3. | 3. | | Terület | Gyorsulás | Matematikai inga |
| | 4. | 4. | | Terület | Newton II. | Mechanikai hullámok |
| | 5. | 5. | | Térfogat | Átlagsebesség | Mechanikai hullámok |
| **Okt.** | 6. | 6. | | Térfogat | Egyenletesen változó mozgás | Mechanikai hullámok |
| | 7. | 7. | | Idő | Egyenletesen változó mozgás | Fényvisszaverődés |

| | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|
| | 8. | 8. | | Idő | Grafikon | Tükrök |
| | 9. | 9. | | Átalakítások | Grafikon | Tükrök |
| **Nov.** | 10. | 10. | | Egyenletes mozgás | Egyenletesen változó mozgás | Fénytörés |
| | 11. | 11. | | Egyenletes mozgás | Egyenletesen változó mozgás | Fénytörés |
| | 12. | 12. | | Egyenletes mozgás | Súlyerő | Lencsék |
| | 13. | 13. | | Grafikon | Súlyerő | Lencsék |
| **Dec.** | 14. | 14. | | Grafikon | Szabadesés | Coulomb törvénye |
| | 15. | 15. | | Átlagsebesség | Szabadesés | Coulomb törvénye |
| | 16. | 16. | | Átlagsebesség | Hajítás | Coulomb törvénye |
| **Jan.** | | **17** | | Egyenletes mozgás | Newton I | Rezgések |
| **Jan.** | | **18** | | Grafikon | Egyenletesen változó mozgás | Szerkesztési feladatok |
| **Jan.** | | **19** | | Átlagsebesség | Szabadesés | Coulomb törvénye |
| **Jan.** | 17. | 20. | | Rugalmas erő | Szabadesés | Coulomb törvénye |
| | 18. | 21. | | Súrlódási erő | Egyensúly | Elektromos áram |
| | 19. | 22. | | Gravitációs erő | Egyensúly | Elektromos áram |
| **Febr.** | 20. | 23. | | Súlyerő | Egyensúly | Ellenállás |
| | 21. | 24. | | Elektromos erő | Felhajtóerő | Ellenállás |
| | 22. | 25. | | Mágneses erő | Felhajtóerő | Ellenállások kapcsolása |
| | 23. | 26. | | Tömeg | Felhajtóerő | Ellenállások kapcsolása |
| **Márc** | 24. | 27. | | Tömeg | Forgatónyomaték | Ellenállások kapcsolása |
| | 25. | 28. | | Súlyerő | Forgatónyomaték | Ellenállások kapcsolása |
| | 26. | 29. | | Sűrűség | Munka | Ohm törvénye |

| | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|
| | 27. | 30. | | Sűrűség | Energia | Ohm törvénye |
| **Ápr.** | 28. | 31. | | Sűrűség | Energia | Áramkör |
| | 29. | 32. | | Sűrűség | Teljesítmény | Áramkör |
| | 30. | 33. | | Sűrűség | Hatásfok | Áramkör |
| **Máj.** | 31. | 34. | | Nyomás | Hőmérséklet | Áram mágneses hatása |
| | 32. | 35. | | Labormunka pótlása | Labormunka pótlása | Labormunka pótlása |
| | 33. | 36. | | Labormunka pótlása | Labormunka pótlása | Labormunka pótlása |
| | 34. | | | | | |
| **Jún.** | 35. | | | | | |
| | 36. | | | | | |

*Geografija*

PÓTÓRÁK TERVEI FÖLDRAJZBÓL

Óraszám: 36

5-8. osztály:

Éves szinten, évfolyamonként 9 -9 órán keresztül dolgoznánk fel az aktuális tananyagot, azokkal a diákokkal, akik hiányzások vagy a tanulásban egyéb okok miatt lemaradtak az átlaghoz viszonyítva. A pótórák célja, hogy a hiányosságokat bepótolva a gyengébb teljesítményt nyújtó tanulók felzárkózzanak a többiekhez.

A pótórákat 0-ik órákon tartanánk, amelyek alkalmával az egyes tananyagokhoz igazodva , elsajátítanánk az atlaszt használatát, alapvető földrajzi fogalmakat határoznánk meg, lehetőséget adva a tanulóknak a felzárkózásra.

*Istorija*

PÓTÓRÁK TERVEI TÖRTÉNELEMBŐL

Óraszám: 36

5-8. osztály: Éves szinten, évfolyamonként 9 -9 órán keresztül dolgoznánk fel az aktuális tananyagot, azokkal a diákokkal, akik hiányzások vagy a tanulásban egyéb okok miatt lemaradtak az átlaghoz

viszonyítva. A pótórák célja, hogy a hiányosságokat bepótolva a gyengébb teljesítményt nyújtó tanulók felzárkózzanak a többiekhez. A pótórákat 0-ik órákon tartanánk, amelyek során a legalapvetőbb történelmi személyeket, eseményeket, fogalmakat sajátítanák el a diákok, szemléletes módon.

*Hemija*

Kémia

**Pótoktatás** 36 óra a nehéz anyagrészek gyakorlása. Relatív molekulatömeg és más számítási feladatok a periódusos rendszer használatának megértésével történik. A cél az alapműveletek tudása. A negatív érdemjegyre álló és a túl sokat hiányzó tanulók számára.

| | **Pótoktatás KÉMIA 7.osztály** | **Pótoktatás KÉMIA 8.osztály** | |
|---|---|---|---|
| óraszám | tanitási egység | óraszám | tanitási egység |
| 1 | Anyag és szubsztancia | 1 | A nemfémek tulajdonságai |
| 2 | A szubsztanciák fizikai és kémiai tulajdonságai | 2 | A nemfémek kémiai tulajdonságai |
| 3 | Tiszta anyagok, elemek, vegyületek | 3 | Hidrogén, oxigén |
| 4 | Keverékek | 4 | Kémiai számitások |
| 5 | A keverékek szétválasztása | 5 | Oxidok |
| 6 | Kémiai szimbólumok | 6 | Savak |
| 7 | Az atomok szerkezete | 7 | Kén, nitrogén, foszfor szén |
| 8 | Atomszám, rendszám | 8 | Kémiai számitások |
| 9 | Relativ atomtömeg | 9 | A fémek tulajdonságai |
| 10 | Elektronburok | 10 | Kémiai számitások |
| 11 | Az elemek periódusos rendszere | 11 | A fémek kémiai tulajdonságai |
| 12 | A periódusos rendszer szerkezete | 12 | Kémiai számitások |
| 13 | Molekulák, kémiai képletek | 13 | Fémoxidok, bázisok |
| 14 | Kovalens kémiai kötés | 14 | Hidroxidok |
| 15 | Ionos kötés | 15 | A savak elektrolitikus disszociációja |
| 16 | Az elemek vegyértékének meghatározása | 16 | pH |
| 17 | Kémiai számitások (vegyérték) | 17 | A hidroxidok elektrolitikus disszociációja |
| 18 | Atom, molekula, kristályrácsok | 18 | Sók |
| 19 | Relatív molekulatömeg | 19 | A sók elektrolitikus disszociációja |
| 20 | Kémiai számitások | 20 | Kémiai számitások |
| 21 | Az oldatok, oldhatóság | 21 | A szerves vegyületek alaptulajdonságai |
| 22 | Az oldatok százalékos összetétele | 22 | A szénatom tulajdonságai |
| 23 | Kémiai számitások | 23 | Telitett szénhidrogének |
| 24 | Kémiai képletek | 24 | Alkánok |
| 25 | Kémiai egyenletek | 25 | Alkének |
| 26 | Kémiai számitások | 26 | Alkinek |
| 27 | Analizis | 27 | Aromás szénhidrogének |
| 28 | Szintézis | 28 | Kőolaj, földgáz, szén |
| 29 | Kémiai számitások | 29 | Alkoholok |
| 30 | Tömegmegmaradás törvénye | 30 | Aldehidek és ketonok |
| 31 | Kémiai számitások | 31 | Karbonsavak |

| | | | |
|---|---|---|---|
| 32 | Állandó tömegviszonyok törvénye | 32 | Zsirsavak, észterek |
| 33 | Kémiai számitások | 33 | Zsírok és olajok |
| 34 | Mól és móltömeg | 34 | Szénhidrátok |
| 35 | Kémiai számitások | 35 | Aminosavak és proteonek |
| 36 | Sztöchiometria | 36 | Környezetszennyező anyagok |

*Matematika*

# Matematika szakaktíva 2021-2025

***Pótoktatás programja***

***5.,6. ,7. , 8. osztályra***

Az 5., 6. és 7. osztályra 36 tanítási óra van előlátva pótoktatásra, 8. osztályban viszont 34.

Témakörök és a tanítási egységek az adott tanulóktól és az adott anyagtól függ ami, amire szükség van abban az osztályban.

Módja: egyénileg vagy csoportban adott pótóra időpontjában van rá mód.

Célja: A tanulót/tanulókat segíteni azt adott témakörben ahol gond van felzárkóztatni a többi tanulóhoz.

Azoknak a tanulóknak ajánljuk, akik nem sikerült egy adott témakört /tanítási egységet elsajátítani.

*Fizičko i zdravstveno vaspitanje*

Na sastanku stručnog aktiva nastavnika fizičkog i zdravstvenog vaspitanja održanog 21. 05 2021. godine u 9 h utvrđen je plan rada i odabir sekcija i drugih aktivnosti nastavnika fizičkog i zdravstvenog vaspitanja za period 2021/2025

Odabrane sekcije i druge aktivnosti koje će formirati i sprovoditi nastavnici fizičkog i zdravstvenog vaspitanja u OŠ ,,J J Zmaj" u Kanjiži u periodu 2021/2025:

- Atletika
- Gimnastika
- Džudo
- Košarka
- Odbojka
- Rukomet
- Fudbal
- Stoni tenis
- Plivanje
- Streljaštvo
- Male olimpijske igre

**Ciljevi** :

- usvajanje i usavršavanje tehnike i pravila navedenih sportskih disciplina
- priprema učenika za školska takmičenja koja su pod okriljem Saveza za školski sport i Ministarstva prosvete, nauke i tehnološkog razvoja.

- učestvovanje na školskim takmičenjima koja su pod okriljem Saveza za školski sport i Ministarstva prosvete, nauke i tehnološkog razvoja.
- vaspitanje učenika u sportskom duhu fer pleja i zdravog načina života.

Planirano je 72 časova (sekcija +dodatna nastava) na nivou jedne školske godine u **vidu vannastavnih časova**. Ukoliko postoji potreba biće realizovana i dopunska nastava.

Navedenim sekcijama i dodatnoj nastavi **mogu prisustvovati** svi zainteresovani i odabrani učenici od strane nastavnika O. Š. ,, J J Zmaj“ u Kanjiži.

Za učešće na školskim takmičenjima od nivoa opštinskih do državnih biraće se najvredniji i najtalentovaniji učenici.

Pored sportova koji se realizuju u vidu sekcija i dodatne nastave, nastavnici aktivno učestvuju u pripremi i organizovanju ostalih sportova(odlazak na takmičenje) pod okriljem Saveza sa školski sport i Ministarstva prosvete, nauke i tehnološkog razvoja.

## 3.2. Додатна настава

### 3.2.1. Разредна настава

*4. разред*

Математика

| **Az emelt szintű foglalkozás tervezett programja matematikából 4. osztályra**<br><br>**Tervezett óraszám: 36** | | |
|---|---|---|
| **Témakörök** | **A megvalósítás módja, lépései** | **Kimenet, várható cél** |
| **Természetes számok, műveletek a természetes számok halmazában** | Individuális, páros vagy csoportos foglalkozás a tanulókkal heti 1 órában.<br><br>Differenciált feladatok.<br><br>Online feladatok kidolgozása, illetve matematikával, annak törvényszerűségeivel, érdekességeivel kapcsolatos kisfilmek. | A feladatok megoldása során alkalmazza a természetes számok, a műveletek tulajdon-ságaival kapcsolatos ismereteket. Képes megoldani a többműveletes számkifejezé-seket, egyenlőségeket, egyenlőtlenségeket, összetetteb szöveges feladatokat. |
| **Geometria, mérés és mértékegységek** | | Síkbeli mértani alakzat kerületét, területét és a testek felszínét képes kiszámolni és alkal-mazni tudja a mértékegységek átváltását az összetettebb feladatokban. |

| | | |
|---|---|---|
| **Törtek** | Táblajátékok alkalmazása a matematikai gondolkodásmód kialakítására.<br><br>Versenyfeladatok elemzése. | Leolvassa, leírja és grafikusan ábrázolja az *a/b* ($b \leq 10;\ a < b$) alakú törtet<br>Kiszámítja az egész *a/b* ($b \leq 10;\ a < b$) részét és ezt az ismeretét alkalmazni tudja a feladat megoldásakor |
| **Felkészülés a matematika-versenyekre** | | Képes a logikus, problémamegoldó gondolkodásra. Versenyszellem kialakítása.<br>Érdeklődés fenntartása. |

## <u>Az emelt szintű órákon résztvevő tanulók azonosítása, majd beválogatása a következő megfigyelési szempontok alapján:</u>

- Kitartás és feladat-elkötelezettség a problémamegoldásban.
- Motivált és fáradhatatlan, ha matematikáról van szó.
- Csodálatba ejtik a tények, formulák stb.
- Keresi a problémákat.
- Kiváló emlékezete van számokra, formulákra, viszonyokra, megoldási módokra stb.
- Rugalmas a gondolkodása a matematikai struktúrák és minták terén.
- Könnyen fordít a gondolkodásán.
- Kiemelkedően jó vizuális képzelet jellemzi.
- Problémák és absztrakt viszonyok vizualizációjának képessége mutatkozik.
- A részleteken felülemelkedik, az összetettet egyszerűbbé teszi.
- A problémát gyorsan formalizálja és általánosítja.
- Egyszerű, egyenes és elegáns megoldásokat keres. Kreatív.
- Verbális problémákat is egyenletben tud megfogalmazni és kezelni.

Српски језик као нематерњи

Српски језик као нематерњи - Додатна настава-4. разред

| | **Тема** | **Број часова** | **Садржај** |
|---|---|---|---|
| 1 | **Ко сам ја, ко си ти?** | 4 | Представљање себе и других кроз разговор, испуњавање формулара, описивање слике |
| 2 | **Презент** | 5 | Вежбање презента са глаголима на –ЋИ, гласовне промене, вежбање 3.лица множине (-е, -у, -ју), презентска основа глагола, упитни и одрични облици |
| 3 | **Перфекат** | 5 | Инфинитивна основа глагола, упитни и одрични облици, перфекат са и без исказанос субјекта |

| | | | |
|---|---|---|---|
| 4 | **Футур** | 5 | Футур са и без субјекта, упитни и одрични облици |
| 5 | **Императив** | 4 | Вежбање императива, разлика презента и императива (пливамо-пливајмо) |
| 6 | **Творба именица** | 4 | Творба именица са значењем<br>вршиоца радње, имаоца занимања изведене суфиксима: -*ар*, -*ац*, -*ач*;<br>Именице које означавају женску особу изведене суфиксима: -*ица*, -*ка*; |
| 7 | **Причам ти причу** | 9 | Конверзација поводом текстова који се обрађују на часовима, уочавање мелодије стиха и речи које се римују;издвајање главних догађаја у књижевном тексту;описивање карактеристичних особина књижевног јунака |
| | | **36** | |

*Додатна настава* је облик рада у школи који се организује за ученике који желе да својим радом и трудом са постојећег нивоа пређу на виши вино знања.

*Циљ*: Стварање могућности за развијање даровитости ученика; проширивање знања и интереспвања ученика

*Ученици се на додатну наставу упућују уколико:* показују посебно интересовање ка српском језику; желе да се додатно образују из српског језика; показују даровитост за језике; имају жељу да похађају додатну наставу из одређеног предмета; желе да иду на такмичење из српског језика

Додатна настава се остварује радом у групи, радом на пројекту, индивидуално и фронтално

3.2.2. Предметна настава

*МАЂАРСКИ ЈЕЗИК*

**ПРЕДМЕТ:** МАЂАРСКИ ЈЕЗИК (ДОДАТНИ РАД))

**РАЗРЕД:** 5-8.

**ОБЛАСТ:** ГРАМАТИКА МАЂАРСКОГ ЈЕЗИКА / NYELVTAN

**БРОЈ ЧАСОВА:** 36

**ИДЕНТИФИКАЦИЈА УЧЕНИКА:** Fontos, hogy az igazán jó képességű tanulók (legalább 4,50-es átlaggal kell rendelkezniük a tantárgyból) mellett azok is részt tudjanak venni a foglalkozásokon, akik kedvet, elszántságot éreznek ehhez a tevékenységhez.

**НАСТАВНИЦИ:** Гизела Рице, Клара Сабо, Едит Биро, Тинде Варга, Ђенђи Шимоњи

| **САДРЖАЈ (НАСТАВНА ТЕМА)** | **ЦИЉЕВИ, ЗАДАЦИ (ИСХОДИ)** | **АКТИВНОСТИ, МЕТОДЕ** | **СРЕДСТВА** | **ЕВАЛУАЦИЈА, САМОЕВАЛУАЦИЈА** |
|---|---|---|---|---|
| **A MAI MAGYAR NYELV RENDSZERE** (Rendszerző ismétlés: mondatrészek, a szótan, hangtan) | ● A tanuló ismerje fel a tanult szófajokat mondatban és szövegkörnyezetben, ismerje a szófajok csoportjait, fontosabb toldalékaikat.<br>● Alkalmazza helyesen a tanult szófaji ismereteket a beszédben<br>● Tudja megnevezni a hangtani, alaktani sajátosságokat.<br>● A tanuló ismeri a magyar nyelv nyelvtani rendszerét: hangtan, szófajtan, morfológia, jelentéstan. | Монолошко-дијалошка<br>Индивидуални рад, групни рад, рад у паровима | Уџбеник, додатна литература | ● праћење ангажовања ученика<br>● писмено испитивање<br>● усмено испитивање<br>● домаћи задаци |
| **MONDATTAN** (szerkezet, logikai minőség, a beszélő szándéka szerinti felosztás) | ● A tanuló ismerje fel az összetett mondatok típusait, tudja jellemezi őket.<br>● Ismerje a tagmondat, a főmondat és a mellékmondat fogalmát. Ismerje fel az alárendelő és a mellérendelő összetett mondatok típusait, tudja jellemezni és megfelelő szerkezeti ágrajzzal ábrázolni őket | Монолошко-дијалошка<br>Индивидуални рад, групни рад, рад у паровима | Уџбеник, додатна литература | ● праћење ангажовања ученика<br>● писмено испитивање<br>● усмено испитивање<br>● домаћи задаци |

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| | ● A tanuló ismerje és a szövegalkotásban használja a különböző mondatfajtákat. Ismerje fel és tudja megnevezni az összetett mondatokat (mellérendelő és alárendelő összetett mondatok) és azok altípusait.<br>● Törekedjen az összetett mondatok különböző fajtáinak változatos használatára a szóbeli és írásbeli szövegalkotásai során.<br>● Ismerje és alkalmazza az írásbeli szövegalkotásban a mondatvégi, a tagmondatok, illetve mondatrészek közötti írásjeleket. A helyesírási segédkönyvek segítségével legyen jártas az idézés helyesírásában. | | | |
| **SZÓALKOTÁS**<br><br>(szóösszetétel: alá- és mellérendelő. Többszörös összetételek. Szóképzés: névszók, igék, továbbképzett szavak. A szóalkotás egyéb módjai. ) | ● A tanuló nevezze meg a szóösszetétel mint szóalkotásmód főbb sajátosságait.<br>● Tudja fölismerni a szerves és szervetlen szóösszetételeket, a szerves összetételek fajtáit.<br>● Ismerje fel, és megfelelően alkalmazza az egybeírás és a különírás tanult szabályait.<br>● Legyen képes a helyesírási szabályzatban ezeket a szabályokat önállóan megkeresni és értelmezni.<br>● A tanuló ismerje a szóalkotás főbb módjait, a mozaikszó fogalmát.<br>● Legyen képes alkalmazni a mozaikszók helyesírására vonatkozó szabályokat.<br>● A tanuló ismerje a szóösszetételek főbb sajátosságait, fajtáit.<br>● A tanuló ismerje fel és megfelelően alkalmazza az egybeírás és a különírás tanult szabályait.<br>● Legyen képes a helyesírási szabályzatban a tanult szabályokat önállóan megkeresni. | Монолошко-дијалошка<br><br>Индивидуални рад, групни рад, рад у паровима | Уџбеник, додатна литература | ● праћење ангажовања ученика<br>● писмено испитивање<br>● усмено испитивање<br>● домаћи задаци |

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| **HELYESÍRÁS**<br><br>(Írásjelek: konkrét használatuk. Egybeírás, kötőjeles írásmód, különírás. Tartamjelölés. A szóelemzés és a hagyomány elve. A tulajdonnévből képzett melléknevek írásmódja. Betűrend; szótárak, lexikonok használata. Betűrendbe szedés.) | ● A tanuló ismerje és alkalmazza a tanult szófajokkal kapcsolatos helyesírási szabályokat.<br>● Ismerje fel, mikor írunk a kiejtés szerint, mikor van szükség szóelemzésre.<br>● Tudja a hagyományos írású magyar családnév helyesírását.<br>● A megismert helyesírási esetek felismerése írott szövegekben, és tudatos alkalmazása a szövegalkotásban.<br>● A tanuló tudja megnevezni a helyesírási alapelveket, ismerje fel a saját munkáiban a helyesírási alapelvek alkalmazásának az eseteit, alkalmazza megfelelően a tanult helyesírási szabályokat.<br>● Legyen képes a helyesírási szabályzatban önállóan eligazodni, a megfelelő szabályokat megkeresni.<br>● A tanuló legyen birtokában az 5–8. osztály fontosabb grammatikai, helyesírási és nyelvhelyességi ismeretinek, megfelelően alkalmazz őket. | Монолошко-дијалошка<br><br>Индивидуални рад, групни рад, рад у паровима | Уџбеник, додатна литература | ● праћење ангажовања ученика<br>● писмено испитивање<br>● усмено испитивање<br>● домаћи задаци |

*СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ*

**Додатна настава за предмет Српски језик и књижевност**

Циљеви

Циљ додатне наставе српског језика јесте да ученици овладају основним законитостима српског књижевног језика па којем ће се усмено и писмено правилно изражавати , да се припреме за такмичења предвиђена календаром Министарства просвете, и продубе своја знања из одређених области језичке културе

Исходи

Ученик именује врсте речи; одређује род и број заједничких именица и придева уз именицу; зна да направи правилан компаратив и суперлатив; правилно коористи одричне заменице са предлозима;разликује прпменљиве и непроменљиве речи; Зна да наброји падеже и питања и да измења именицу; правилно употребљава падежне облике; употребљава правилно глаголски облик у реченици; препознаје и одређује једноставније реченичне чласнове; зна да одреди главну реч у синтагми; препознаје реченчни члан исказан синтагмом и речју одређује колико има предикатских колико комуникативних !!реченица ; з на основне податке о сеоба Словена и појава Тнирила и Методија

начин остварења рада

један час недељно, наставни листићи, презентације, ученички радови

правила избора ученика-корисника

ученици заинтересовани за продубљивање знања из предета Српски језик и књижевност

1. Промењиве врсте речи
2. Промењиве врсте речи
3. Падежи
4. реченице
5. Глаголски облици
6. Елични глаголски облици
7. Помоћни глаголи
8. Глаголски вид и глаголски род
9. Историја језика
10. Правоспис
11. Придеви
12. Заменице
13. Делови реченице
14. Делови реченице
15. Гласови
16. Гласове промене
17. Гласовне промене
18. Припрема за такмичење
19. Припрема за такмичење
20. Припрема за такмичење
21. Језичке недоумице
22. Занимљива граматика
23. Реченице
24. Комуникативне и предикатске реченице
25. Језичка култура: Фукционални стилови
26. Полисемија
27. Речници
28. Посета библиотеци града
29. Фразеологија, интернет
30. Фражеологија, интернет
31. Открај грешку
32. Сакупљање лексичке грађе
33. Сакупљање лексичке грађе
34. Научили смо

# **ENGLESKI JEZIK - DODATNA NASTAVA** – 5. RAZRED

| | Tema | Broj časova | Sadržaj |
|---|---|---|---|
| 1 | **Hello** | 2 | Plurals, regular –s, a vs an, this/that, imperative |
| 2 | **School days** | 4 | Family members, animals, parts of the body, My, your…, the verb be |
| 3 | **People** | 5 | Possessive case, possessive adjectives, the verb have got, these/those, plurals, regular/irregular |
| 4 | **Time out** | 3 | The Present Simple Tense, prepositions of time, like, love, hate, enjoy + noun/-ing form, adverbs of frequency |
| 5 | **Places** | 5 | Prepositions of place, There is.../There are..., a/an vs the, the verb can, let's |
| 6 | **Food** | 4 | Countable and uncountable nouns, a(n)/some, some/any, would like + noun, How much… / How many…, object personal pronouns |
| 7 | **Celebrations** | 4 | Present Progressive Tense, Why…? / Because…, Present Simple Tense vs Present Progressive Tense, have to |
| 8 | **Holiday** | 4 | Past Simple Tense – regular and irregular verbs, time expressions, by+ means of transport, in+years |
| 9 | **Ourworld** | 5 | Future- be going to, Present Progressive Tense with future meaning, time expressions, must/mustn't, Future-will, comparative and superlative |
| | | 36 | |

Ostvarivanje dopunske nastave: frontalni rad, dijaloška metoda, rad u parovima, rad u grupi, projekti.

Cilj / Ishodi: Učenici koji pohađaju dodatnu nastavu imaju priliku da sa svojim radom i trudom sa postojećeg nivoa pređu na viši nivo znanja.

Uslov pohađanja dopunskih časova: svi učenici koji žele svoje znanje da usavrše, da podignu nivo znaja imaju mogućnost u okviru dopunskih časova.

## **ENGLESKI JEZIK - DODATNA NASTAVA** – 6. RAZRED

| | **Tema** | **Broj časova** | **Sadržaj** |
|---|---|---|---|
| | **Hello** | 4 | to be', 'have got', 'can', how much/how many, There is / There are, plural forms, imperatives, questions words |
| 1 | **My life** | 5 | Present Simple, adverbs of frequency, How often?, prepositions of time, Present Continuous, some/any/no/every |
| 2 | **Believe it or not!** | 5 | Past Simple, Past Continuous, time clauses: When/While, adverbs of manner, used to |
| 3 | **A visit to a city** | 5 | modal verbs, prepositions of place and movement, Let's../ Why don't we..Shall we.., comparative forms, Which..? |
| 4 | **Science matters** | 4 | Zero conditional, 'going to' future, 'will', predictions, Conditional Sentences Type 1 |
| 5 | **Danger** | 4 | Present Perfect Simple, time expressions, How long..? / for, since |
| 6 | **Nowadays** | 5 | A/an; One / Ones; How much/How many; Much, many, A lot of, Lots of, A few, a little; Relative pronouns, Must / Have to |
| 7 | **Feeling good** | 4 | Should; - ing form; Full infinitive / Bare infinitive |
| | | **36** | |

Ostvarivanje dopunske nastave: frontalni rad, dijaloška metoda, rad u parovima, rad u grupi, projekti

Cilj / Ishodi: Učenici koji pohađaju dodatnu nastavu imaju priliku da sa svojim radom i trudom sa postojećeg nivoa pređu na viši nivo znanja.

Uslov pohađanja dopunskih časova: svi učenici koji žele svoje znanje da usavrše, da podignu nivo znaja imaju mogućnost u okviru dopunskih časova.

## **ENGLESKI JEZIK - DODATNA NASTAVA** – 7. RAZRED

| | Tema | Broj časova | Sadržaj |
|---|---|---|---|
| | **Hello** | 4 | Possessive case, Adjectives/Adverbs, 'can', Personal Pronouns, Adjectives – Possessive Pronouns, Imperative |
| 1 | **Battle of the teens** | 5 | Present Simple vs. Present Progressive, Stative verbs, Too/Enough, Comparison of adjectives and adverbs, Past Simple, Used to, Countable and uncountabe nouns, Some/every/any/no |
| 2 | **Travelling around** | 5 | Relative pronouns: who/which/that/whose, Relative adverb: where, Future be going to, Future will, Zero conditional, Conditional Sentences Type 1, Time clauses, All/ both / Neither / None / Either |
| 3 | **Get active** | 4 | Present Perfect Simple, Time expresions, Present Perfect Simple vs. Past Simple, for/since, Clasuses of result |
| 4 | **The unexplained** | 5 | Past Simple – Past Prigressive, Time clauses, Question tags, Prepositions of tima, place ad movement |
| 5 | **Let's communicate** | 4 | can/could/may/will/ would, must/have to/need (to)/can't, Full Infinitive, Bare Infinitive, -ing form |
| 6 | **H2O** | 5 | A/A, The, so/ neither/too/either, Passive Voice (Present Simple – Past Simple) |
| 7 | **Stand by me** | 4 | Subject – Object Questions, Negative Questions, Reflexive Pronous, Should, Reported Scpeech |
| | | **36** | |

Ostvarivanje dopunske nastave: frontalni rad, dijaloška metoda, rad u parovima, rad u grupi, projekti

Cilj / Ishodi: Učenici koji pohađaju dodatnu nastavu imaju priliku da sa svojim radom i trudom sa postojećeg nivoa pređu na viši nivo znanja.

Uslov pohađanja dopunskih časova: svi učenici koji žele svoje znanje da usavrše, da podignu nivo znaja imaju mogućnost u okviru dopunskih časova.

## **ENGLESKI JEZIK - DODATNA NASTAVA** – 8. RAZRED

| | **Tema** | **Broj časova** | **Sadržaj** |
|---|---|---|---|
| | **Hello** | 4 | Classroom language, Question words, Personal Pronouns, Posssessive adjectives, Possessive Pronouns, Imperative |
| 1 | **Teen age** | 5 | Phrases, phrasal verbs, collocations, Present simple, Present Progressive, Past simple, Present perfect simple |
| 2 | **Travel** | 5 | Linking words, verbs with prepositions , word building, Past simple, Past progressive, Prepositions of place, Prepositions of movement, Comparisons |
| 3 | **Team spirit** | 5 | TV programmes, Collective terms for animals, Nouns with proposition, Sport, Conditional sentences Types 1 and 2, Future will and going to |
| 4 | **Action** | 4 | Adjectives, Word building, Conversational English, Prepostitional phrases, Films, Passive voice, The artice The |
| 5 | **Being human** | 4 | Idioms, Verbs with prepositions, Word building, Collocations with put and set, Modal verbs (can, be able to, could, may, must), had better, should |
| 6 | **Colour** | 5 | Idioms, Describing appearance, Reporting verbs, Infinitive, -ing form, Reported speech |
| 7 | **Consumer society** | 4 | Conversational English, Money, Phrasal verbs, Nouns and verbs, Word building, So/neither/too/either, All/both/neither/none/either, Quantifiers, Countable and uncountable nouns, Exclamatory sentences |
| | | **36** | |

Ostvarivanje dopunske nastave: frontalni rad, dijaloška metoda, rad u parovima, rad u grupi, projekti

Cilj / Ishodi: Učenici koji pohađaju dodatnu nastavu imaju priliku da sa svojim radom i trudom sa postojećeg nivoa pređu na viši nivo znanja.

Uslov pohađanja dopunskih časova: svi učenici koji žele svoje znanje da usavrše, da podignu nivo znaja imaju mogućnost u okviru dopunskih časova.

*НЕМАЧКИ ЈЕЗИК*

## NEMAČKI JEZIK - DODATNA NASTAVA

**Uslov pohađanja dodatnih časova**: dodatna nastava je namenjena učenicama 8. razreda, koji žele da učestvuju na takmičenju koje organizuje ministarstvo i / ili koji žele da upišu filološku gimnaziju ili jezički smer u određenoj gimnaziji, i da kroz sistematično učenje, ponavljanje i vežbe podignu nivo znanja.

**Ostvarivanje dodatne nastave**: frontalni rad, dijaloška metoda, individualni rad, rad u parovima, rad u grupi, evtl. projekti itd.

**Cilj / Ishodi**: Učenici koji pohađaju dodatnu nastavu imaju priliku da sa svojim radom i trudom sa postojećeg nivoa pređu na viši nivo znanja.

| **Meseci** | **Tema / Sadržaj** | **Broj časova** |
|---|---|---|
| Septembar | 1. Präsens<br>2.Modalverben im Präsens<br>3. Futur<br>4. Perfekt | 4 |
| Oktobar | 5. Perfekt<br>6. Nominativ,<br>Akkusativ<br>7. Dativ<br>8. Genitiv | 4 |
| Novembar | 9. Fälle<br>10. Präteritum<br>11. Präteritum<br>12. Rektion der Verben | 4 |
| Decembar | 13. Rektion der Verben<br>14. Nebensätze<br>15. Nebensätze | 3 |
| Januar | 16. Wiederholung<br>17. Imperativ<br>18. Arbeit am Test<br>19. Arbeit am Test | 4 |
| Februar | 20. Wortschatztraining<br>21. Schule<br>22. Tägliches Leben<br>23. Arbeit am Test | 4 |
| Mart | 24. Umwelt<br>25. Mode | 4 |

| | | |
|---|---|---|
| | 26. Sport<br>27. Medien und Technik | |
| April | 28. Musik und Kultur<br>29. Tierwelt<br>30. Essen und Trinken | 3 |
| Maj | 31. Gesundheit<br>32. Ferien und Urlaub<br>33. Berufe<br>34. Zukunftspläne | 4 |
| | | 34 |

*СРПСКИ ЈЕЗИК КАО НЕМАТЕРЊИ*

**Српски језик као нематерњи - Додатна настава-5. разред**

| **Тема** | **Број часова** | **Садржај** |
|---|---|---|
| Представљање и упознавање породице | 4 | Лично представљање , основне информације о себи – месец рођења, узраст, место и улица становања,<br>присвојне заменице за сва три лица једнине и множине – слагање с именицом у једнини; |
| Врсте речи - Глаголи | 3 | Вежбање глагола |
| Глаголска времена - Презент | 4 | Увежбавање глаголских времена - Презент |
| Глаголска времена - Перфекат | 4 | Увежбавање глаголских времена - Перфекат |
| Глаголска времена - Футур | 4 | Увежбавање глаголских времена - Футур |
| Правопис | 3 | Понављање правописних правила, увежбавање |
| Врсте речи - Придеви | 3 | Вежбање придева за сва три лица и оба броја |
| Врсте речи - Именице | 3 | Вежбање именица |

| | | |
|---|---|---|
| Конгруенција атрибута и именице у номинативу | 4 | Вежбање конгруенције атрибута и именице у номинативу |
| Конгруенција атрибута и именице у акузативу | 4 | Вежбање конгруенције атрибута и именице у акузативу |
| | **36** | |

**Додатна настава** је облик рада у школи који се организује за ученике који желе да својим радом и трудом са постојећег нивоа пређу на виши вино знања.

Циљ: Стварање могућности за развијање даровитости ученика; проширивање знања и интереспвања ученика

- Ученици се на додатну наставу упућују уколико: желе да се додатно образују из српског језика; имају жељу да похађају додатну наставу из одређеног предмета; показују посебно интересовање ка српском језику; показују даровитост за језике; желе да иду на такмичење из српског језика
- Додатна настава се остварује индивидуално, радом у групи, радом на пројекту и фронтално

**Српски језик као нематерњи - Додатна настава-6. разред**

| | **Тема** | **Број часова** | **Садржај** |
|---|---|---|---|
| 1 | **Ко сам ја, ко си ти?Где живим?** | 4 | Представљање себе и других кроз разговор, испуњавање формулара, описивање града, села где станују. |
| 2 | **Именице** | 5 | Вежбање именице- мушки род на „а“, женски род на сугласнике, плуралија тантум, сингуларија тантум, |
| 3 | **Поређење придева** | 5 | Грађење компаратива и суперлатива, придеви који мењају облик. |

| | | | |
|---|---|---|---|
| 4 | **Прилози** | 6 | Увежбавање и коришћење усмено и писмено прилоге за време, место, начи и количину |
| 5 | **Инструментал** | 4 | Одређивање друштва и средства, говорне вежбе. Чиме путујем? Са ким путујем? |
| 6 | **Локатив** | 4 | Вежбање неправог објекта: Причам о.., размишљам о... |
| 7 | **Потенцијал** | 5 | Изражавање жељу, могућност и намеру. |
| 8. | **Пазимо да будемо здрави** | 3 | Пројектни рад о очувању зрадвља – исхрана, физичке активности, чувамо околину |
| | | **36** | |

*Додатна настава* је облик рада у школи који се организује за ученике који желе да својим радом и трудом са постојећег нивоа пређу на виши вино знања.

*Циљ*: Стварање могућности за развијање даровитости ученика; проширивање знања и интереспвања ученика

*Ученици се на додатну наставу упућују уколико:* показују посебно интересовање ка српском језику; желе да се додатно образују из српског језика; показују даровитост за језике; имају жељу да похађају додатну наставу из одређеног предмета; желе да иду на такмичење из српског језика

Додатна настава се остварује радом у групи, радом на пројекту, индивидуално и фронтално

**Српски језик као нематерњи - Додатна настава-7. разред**

| | **Тема** | **Број часова** | **Садржај** |
|---|---|---|---|
| 1 | **Све о мени** | 4 | Представљање себе кроз разговор, испуњавање формулара, шта волим, шта не волим |
| 2 | **Именице** | 5 | Једнина, множина, збирне именице |
| 3 | **Етници у окружењу** | 5 | Проширивање лексичког фонда; усвајање нових граматичких конструкција; језик, народ |
| 4 | **Прилози** | 6 | Увежбавање и коришћење усмено и писмено прилога за време, место, начин и количину |

| | | | |
|---|---|---|---|
| 5 | **Конгуенција атрибута и именице у дативу и локативу** | 4 | Састављање синтагме с конгруентним атрибутом у новим граматичким моделима |
| 6 | **Исказивање неправог објекта (О + локатив)** | 4 | Исказивање неправог објекта (О + локатив) одговарајућим обликом заменице за сва три лица и оба броја. |
| 7 | **Свршени и несвршени глаголи** | 3 | Трајање глаголске радње |
| 8. | **Конгуенција атрибута и именице у дативу у инструменталу** | 5 | Састављање синтагме с конгруентним атрибутом у новим граматичким моделима |
| | | **36** | |

**Додатна настава** је облик рада у школи који се организује за ученике који желе да својим радом и трудом са постојећег нивоа пређу на виши ниво знања.

**Циљ додатне наставе**: Стварање могућности за развијање даровитости ученика; проширивање знања и интересовања ученика

**Ученици се на додатну наставу упућују уколико***:* показују посебно интересовање ка српском језику; желе да се додатно образују из српског језика; показују даровитост за језике; имају жељу да похађају додатну наставу; желе да иду на такмичење из српског језика

Додатна настава се остварује радом у групи, радом на пројекту, индивидуално и фронтално

**Српски језик као нематерњи - Додатна настава-8. разред**

| | **Тема** | **Број часова** | **Садржај** |
|---|---|---|---|

| | | | |
|---|---|---|---|
| 1 | **Ко сам ја, ко си ти?** | 4 | Представљање себе и других кроз разговор, испуњавање формулара, описивање слике |
| 2 | **Глаголи** | 5 | Проширивање знања о глаголима. Увежбавање и коришћење глагола усмено и писмено |
| 3 | **Глаголска времена** | 5 | Вежбање презента, перфекта и футур 1 за сва три лица и оба броја. Писмене и усмене вежбе. |
| 4 | **Глаголски облици** | 5 | Одређивање глаголских облика: лични или безлични. Писмене вежбе. |
| 5 | **Зависне реченице** | 4 | Проширивање знање о зависним реченицама. Писмене вежбе. |
| 6 | **Атрибут** | 4 | Састављање синтагме с конгруентним и неконгруентним атрибутом у новим граматичким моделима |
| 7. | **Придеви** | 5 | Грађење и увежбавање придева на –и(ји) и на –ски. Увежбавање придева код којих се јављају гласовне промене. |
| 8. | **Како си данас?** | 2 | Исказивање расположења. Проширивање речника изразима везане за ту тему. |
| 9. | **Куповина** | 2 | Проширивање речника и употреба фраза приликом куповине у продавници, бутику, пекари, трафици или другом месту |
| | | **36** | |

**Додатна настава је** облик рада у школи који се организује за ученике који желе да својим радом и трудом са постојећег нивоа пређу на виши вино знања.

**Циљ:** Стварање могућности за развијање даровитости ученика; проширивање знања и интереспвања ученика

Ученици се на додатну наставу упућују уколико*:* показују посебно интересовање ка српском језику; желе да се додатно образују из српског језика; показују даровитост за језике; имају жељу да похађају додатну наставу из одређеног предмета; желе да иду на такмичење из српског као нематерњег језика

Додатна настава се остварује радом у групи, радом на пројекту, индивидуално и фронтално

# ГОДИШЊИ ПЛАН ДОДАТНЕ НАСТАВЕ БИОЛОГИЈЕ
## V РАЗРЕД
## 2021- 2025 . година

| Број теме | Назив теме | Број часа за тему | Време | ИСХОДИ<br>По завршетку разреда ученик ће бити у стању да: | Методе и активности | Средства |
|---|---|---|---|---|---|---|
| 1. | Порекло и разноврсност живота | 4 | октобар новембар децембар јануар | истражује особине живих бића према упутствима наставника и води рачуна о безбедности током рада;<br>групише жива бића према њиховим заједничким особинама;<br>одабира макро-морфолошки видљиве особине важне за класификацију живих бића;<br>идентификује основне прилагођености спољашње грађе живих бића на услове животне средине, укључујући и основне односе исхране и распрострањење;<br>једноставним цртежом прикаже биолошке објекте које посматра и истражује и означи кључне детаље;<br>прикупља податке о варијабилности организама унутар једне врсте, табеларно и графички их представља и изводи једноставне закључке;<br>разликује наследне особине и особине које су резултат деловања средине, на моделима из свакодневног живота;<br>поставља једноставне претпоставке, огледом испитује утицај срединских фактора на ненаследне особине живих бића и критички сагледава резултате;<br>користи доступну ИКТ и другу опрему у истраживању, обради података и приказу резултата;<br>доведе у везу промене у спољашњој средини (укључујући утицај човека) са губитком разноврсности живих бића на Земљи;<br>направи разлику између одговорног и неодговорног односа према живим бићима у непосредном окружењу;<br>предлаже акције бриге о биљкама и животињама у непосредном окружењу, учествује у њима, сарађује са осталим учесницима и решава конфликте на ненасилан начин;<br>илуструје примерима деловање људи на животну средину и процењује последице таквих дејстава; | вербално текстуална<br><br>дем-илуст.<br><br>индиви-дуално и групно решавање задатака | уџбеник, слике лупа микроскопи природни и хербарски материјал тестови |
| 2. | Јединство грађе и функције као основа живота | 2 | јануар фебруар | | | |
| 3. | Наслеђивање и еволуција | 1 | март | | | |
| 4. | Живот у Екосистему | 1 | април мај | | | |
| 5. | Човек и здравље | 1 | јун | | | |

| | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|
| | | | | идентификује елементе здравог начина живота и у односу на њих уме да процени сопствене животне навике и избегава ризична понашања. | | |
| Укупно часова | | 9 | | | | |

# ПЛАН ДОДАТНЕ НАСТАВЕ БИОЛОГИЈЕ
## VI РАЗРЕД
## ЗА ПЕРИОД 2021- 2025. године

| Број теме | Назив теме | Број часова за тему | Време | ИСХОДИ<br>По завршетку разреда ученик ће бити у стању да: | Методе и активности | Средства |
|---|---|---|---|---|---|---|
| 1. | Јединство грађе и функције као основа живота | 4 | септембар октобар новембар децембар | - упореди грађу животиња, биљака и бактерија на нивоу ћелија и нивоу организма;<br>-повеже грађу и животне процесе на нивоу ћелије и нивоу организма;<br>-одреди положај органа човека и њихову улогу;<br>-цртежом или моделом прикаже основне елементе грађе ћелије једноћелијских и вишећелијских организама;<br>-користи лабораторијски прибор и школски микроскоп за израду и посматрање готових и самостално израђених препарата;<br>-хумано поступа према организмима које истражује;<br>-направи разлику између животне средине, станишта, популације, екосистема и еколошке нише;<br>-размотри односе међу члановима једне популације, као и односе између различитих популација на конкретним примерима;<br>-илуструје примерима међусобни утицај живих бића и узајамни однос са животном средином;<br>-истражи утицај средине на испољавање особина, поштујући принципе научног метода;<br>-истражи утицај средине на испољавање особина, поштујући принципе научног метода; | вербално текстуална<br><br>демонстративно-илустративна<br><br>индиви-дуално и групно решавање задатака | уџбеник, слике лупа микроскопи природни и хербарски материјал тестови |
| 2. | Живот у екосистему | 2 | јануар фебруар | | | |
| 3. | Наслеђивање и еволуција | 1 | март | | | |
| 4. | Порекло и разноврсност живота | 1 | април | | | |
| 5. | Човек и здравље | 2 | мај јун | | | |

| | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|
| | | | | -идентификује примере природне и вештачке селекције у окружењу и у задатом текст<br>-повеже еволутивне промене са наследном варијабилношћу и природном селекцијом;<br>-групише организме према особинама које указују на заједничко порекло живота на Земљи;<br>-одреди положај непознате врсте на „дрвету живота”, на основу познавања општих карактеристика једноћелијских и вишећелијских организама;<br>-прикупи податке о радовима научника који су допринели изучавању људског здравља и изнесе свој став о значају њихових истраживања;<br>-одржава личну хигијену и хигијену животног простора у циљу спречавања инфекција;<br>-доведе у везу измењено понашање људи са коришћењем психоактивних супстанци;<br>-збрине површинске озледе коже, укаже прву помоћ у случају убода инсеката, сунчанице и топлотног удара и затражи лекарску помоћ кад процени да је потребна;<br>-користи ИКТ и другу опрему у истраживању, обради података и приказу резултата.<br>-табеларно и графички представи прикупљене податке и изведе одговарајуће закључке;<br>-разматра, у групи, шта и како је учио/учила и где та знања може да примени.<br>-користи ИКТ и другу опрему у истраживању, обради података и приказу резултата.<br>-табеларно и графички представи прикупљене податке и изведе одговарајуће закључке;<br>-разматра, у групи, шта и како је учио/учила и где та знања може да примени. | | |
| Укупно часова: | | 10 | | | | |

Додатна настава реализује се за ученике који показују афинитет према предмету, постижу одличан успех у току наставе, заинтересовани су за додатне садржаје и желе да учествују на такмичењима.

# ГОДИШЊИ ПЛАН ДОДАТНЕ НАСТАВЕ БИОЛОГИЈЕ

## VII РАЗРЕД

## период 2021- 2025 . година

| Број теме | Назив теме | Број часа за тему | Време | ИСХОДИ<br>По завршетку разреда ученик ће бити у стању да: | Методе и активности | Средства |
|---|---|---|---|---|---|---|
| 1. | Наслеђивање и еволуција | 2 | октобар | истражује особине живих бића према упутствима наставника и води рачуна о безбедности током рада;<br>групише жива бића према њиховим заједничким особинама;<br>одабира макро-морфолошки видљиве особине важне за класификацију живих бића;<br>идентификује основне прилагођености спољашње грађе живих бића на услове животне средине, укључујући и основне односе исхране и распрострањење;<br>једноставним цртежом прикаже биолошке објекте које посматра и истражује и означи кључне детаље;<br>прикупља податке о варијабилности организама унутар једне врсте, табеларно и графички их представља и изводи једноставне закључке;<br>разликује наследне особине и особине које су резултат деловања средине, на моделима из свакодневног живота;<br>поставља једноставне претпоставке, огледом испитује утицај срединских фактора на ненаследне особине живих бића и критички сагледава резултате;<br>користи доступну ИКТ и другу опрему у истраживању, обради података и приказу резултата;<br>доведе у везу промене у спољашњој средини (укључујући утицај човека) са губитком разноврсности живих бића на Земљи;<br>направи разлику између одговорног и неодговорног односа према живим бићима у непосредном окружењу;<br>предлаже акције бриге о биљкама и животињама у непосредном окружењу, | вербално текстуална<br><br>дем-илуст.<br><br>индиви-дуално и групно решавање задатака | уџбеник, слике лупа микроскопприроднии хербарски материјал тестови |
| 2. | Јединство грађе и функције као основа живота | 4 | новембар децембар јануар фебруар | | | |
| 3. | Порекло и разноврсност живота | 1 | март | | | |
| 4. | Живот у екосистему | 1 | април мај | | | |
| 5. | Човек и здравље | 1 | јун | | | |

| | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|
| | | | | учествује у њима, сарађује са осталим учесницима и решава конфликте на ненасилан начин;<br>илуструје примерима деловање људи на животну средину и процењује последице таквих дејстава;<br>идентификује елементе здравог начина живота и у односу на њих уме да процени сопствене животне навике и избегава ризична понашања. | | |
| Укупно часова | | 9 | | | | |

| ОШ „ Јован Јовановић Змај“,Кањижа | Стручни актив наставника биологие | За период од 2021/2025. године |
|---|---|---|
| **Циљ учења** | Циљ учења Биологије је да ученик, изучавањем биолошких процеса и живих бића у интеракцији са животном средином, развије одговоран однос према себи и природи и разумевање значаја биолошке разноврсности и потребе за одрживим развојем. | |
| **Компетенције** | Учећи биологију на часовима додатне у осмом разреду, ученик ће овладати способностима да анализира, интегрише и уопштава биолошке феномене и процесе, чак и на атипичним примерима; примењује стечена знања у решавању широког спектра животних ситуација; критички анализира информације и ризике одређених понашања и јасно аргументује ставове и животне навике који служе позитивном развоју; разуме и користи језик биолошке струке и може да прати усмену и писану биолошку комуникацију у медијима, иницира и учествује у друштвеним акцијама и дебатама са темом очувања животне средине и одрживог развоја, природе и биолошке разноврсности, и на основу биолошких знања и критичког погледа на свет користи и разуме савремене биотехнологије (вакцине, матичне ћелије, генетски модификована храна, генетске основе наследних болести). | |
| **Методе рада** | Вербално-текстуалне (монолошко-дијалошка; рад на текстовима из уџбеника, научно-популарне литературе, интернета)<br>Илустративно-демонстративне (демонстрација огледима, сликама у настанку, фотографијама, сајтовима, веб-апликацијама, природним материјалом)<br>Лабораторијско-експерименталне (рад на терену, истраживачки радови ђака и школски пројекти) | |
| **Облици рада** | Фронтални, групни, тимски, рад у паровима и индивидуални | |
| **Ресурси** | Уџбеник, литература и интернет, ИКТ (компјутер, софтвери, сајтови, паметна табла и телефони), природни материјал и околина школе (Миљаковачка шума, Топчидерска река итд) | |
| **Корелација** | Српски језик и страни језици (коришћење научне терминологије и претрага интернета); математика (однос површине и запремине у биолошким системима); информатика (коришћење едукативних софтвера); хемија (биолошки важна органска једињења); физика (нервни импулс); друштвене науке (промене током пубертета у смислу социјализације и развоја личности, историјски осврт на еволуцију као науку); географија (биоми, | |

| | | | |
|---|---|---|---|
| | пољопривреда, цветање воде); физичко васпитање (здрави стилови живота), грађанско васпитање (еколошко право); ликовна култура (цртежи и мапе ума, креативна рециклажа) | | |
| **Наставна тема** | **Исходи** | **Садржај** | Образовни стандарди |
| **Јединство грађе и функције као основа живота** | Ученик треба да:<br>**– повеже грађу ћелијских органела са њиховом улогом у метаболизму ћелије;**<br>**– повеже однос површине и запремине ћелије и тела са начином обављања основних животних функција;**<br>**– идентификује регулаторне механизме у одржавању хомеостазе;**<br>**– илуструје примерима везу између физиолошких одговора живих бића и промена у спољашњој средини;** | **Улога и значај појединих ћелијских органела у метаболизму ћелије: једро, ендоплазмични ретикулум, рибозоми, хлоропласти, центриоле, лизозоми.**<br>**Матичне ћелије – ћелије програмиране за различите функције.**<br>**Принцип економичности грађе и функције живих бића**<br>**Улога и значај ензима.**<br>**Ендокрини систем и хуморална регулација. Регулаторна улога хормона биљака и животиња.**<br>**Надражљивост, проводљивост, контрактилност.**<br>**Чулно-нервни систем животиња.**<br>**Рефлексни лук.**<br>**Поремећаји функције ендокриног система, нервног система и чула.**<br>**Неуротрансмитери, нервни импулси, драж, надражај.**<br>**Хомеостаза – принцип повратне спреге.**<br>**Фотосинтеза.**<br>**Ћелијско дисање.**<br>**Транспирација.**<br>**Температурна регулација.** | БИ.2.1.1;<br>БИ.2.1.2;<br>БИ.2.2.1;<br>БИ.2.2.4;<br>БИ.2.2.7;<br>БИ.2.2.8;<br>БИ.2.2.9;<br>БИ.3.2.6;<br>БИ.3.2.7;<br>БИ.3.1.1;<br>БИ.3.1.2;<br>БИ.3.2.4;<br>БИ.3.3.2. |
| **Човек и здравље** | **– одговорно се односи према свом здрављу;**<br>**– изрази критички став према медијским садржајима који се баве здравим стиловима живота;**<br>**– повеже промене настале у пубертету са деловањем хормона;**<br>**– идентификује поремећаје у раду органа и система органа изазваних нездравим начином живота;** | **Резултати стандардних лабораторијских анализа крви и урина.**<br>**Биолошки смисао адолесценције (родни и полни идентитет у контексту хормонске активности и индивидуалне генетичке варијабилности).**<br>**Заштита од полно преносивих болести контрацепција.**<br>**Одговорност за сопствено здравље.** | БИ.2.1.4;<br>БИ.3.2.8;<br>БИ.3.5.1;<br>БИ.3.5.2;<br>БИ.3.5.3;<br>БИ:3.5.4;<br>БИ.3.5.5;<br>БИ.3.5.6;<br>БИ.3.5.8. |

| | | | |
|---|---|---|---|
| **Порекло и разноврсност живота** | **– доведе у везу промене животних услова са еволуцијом живота на планети;**<br>**– истражи давно нестале екосистеме;** | **„Календар живота“, еволуција различитих група организама кроз геолошка доба и велика изумирања.**<br>**Значај алги (цијанобактерија) и биљака за продукцију $O_2$ и озонског омотача, као заштита од УВ зрака, и услов за развој осталих живих бића.**<br>**Строматолити.**<br>**Излазак из воде на копно.** | БИ.2.3.5; |
| **Наслеђивање и еволуција** | **– повеже промене које се догађају организму током животног циклуса са активностима гена;**<br>**– повеже промене наследног материјала са настанком нових врста путем природне селекције;** | **Улуткавање и пресвлачење инсеката. Пубертет и адолесцеција**<br>**човека. Цветање, плодоношење и сазревање плодова биљака.**<br>**Теорија еволуције. Постанак нових врста кроз еволуционе процесе.**<br>**Еволуција човека.** | БИ.2.3.6;<br>БИ.2.5.4;<br>БИ.3.1.5;<br>БИ.3.2.3;<br>БИ.3.2.5;<br>БИ.3.3.5;<br>БИ.3.3.6. |
| **Живот у екосистему** | **– установи узрочно-последичну везу између губитака врста у екосистему и негативних последица у преносу супстанце и енергије у мрежама исхране;**<br>**– критички процени последице људских делатности у односу на расположиве ресурсе на Земљи;**<br>**– повеже утицај еколошких чинилаца са распоредом карактеристичних врста које насељавају простор Србије;**<br>**– истражи присуство инвазивних врста у својој околини и вероватне путеве насељавања;**<br>**– истражи разлоге губитка биодиверзитета на локалном подручју.** | **Еволуција и развој екосистема.**<br>**Концепт климакса.**<br>**Циклуси кружења основних супстанци у природи ($H_2O$, C, N) и њихова повезаност.**<br>**Азотофиксација, микориза, симбиоза, симбионтски организми**<br>**(лишајеви).**<br>**Ограниченост ресурса (капацитет средине) и одрживи развој.**<br>**Нестанак врста и фактори угрожавања (H.I.P.P.O. концепт).**<br>**Типични екосистеми Србије.**<br>**Ретке и угрожене врсте Србије.**<br>**Интродукције и реинтродукције и инвазивне врсте.**<br>**Последице глобалних промена.** | БИ.2.4.3;<br>БИ.2.4.4;<br>БИ.2.4.5;<br>БИ.2.5.6;<br>БИ.2.4.8;<br>БИ.2.4.9;<br>БИ.3.4.1;<br>БИ.3.4.2;<br>БИ.3.4.3;<br>БИ.3.4.4;<br>БИ.3.4.5;<br>БИ.3.4.6;<br>БИ.3.4.7;<br>БИ.3.4.8. |

| | |
|---|---|
| **Дидактичко-методичко остваривање програма** | Програм наставе и учења биологије оријентисан је на процес учења и остваривање исхода. Исходи су искази о томе шта ученици умеју да ураде на основу знања која су стекли учећи биологију. Они омогућавају да се циљ наставе биологије достигне у складу са предметним и међупредметним компетенцијама и стандардима постигнућа. Исходи представљају ученичка постигнућа и као такви су основна водиља наставнику који креира наставу и учење. Програм наставе и учења биологије је тематски конципиран. За сваку област/тему предложени су садржаји. Главна карактеристика наставе усмерене на остваривање исхода биологије је настава усмерена на учење у школи, што значи да ученик треба да учи: – смислено: повезивањем оног што учи са оним што зна и са ситуацијама из живота; повезивањем оног што учи са оним што је учио из биологије и других предмета; – проблемски: самосталним прикупљањем и анализирањем података и информација; постављањем релевантних питања себи и другима; развијањем плана решавања задатог проблема; – дивергентно: предлагањем нових решења; смишљањем нових примера; повезивањем садржаја у нове целине; – критички: поређењем важности појединих чињеница и података; смишљањем аргумената; – кооперативно: кроз сарадњу са наставником и другим ученицима; кроз дискусију и размену мишљења; уважавајући аргументе саговорника.<br>У настави биологије предвиђено је 18 часова додатне наставе. |
| **Начини прилагођавања** | За рад са даровитим ученицима биће организовани посебни часови ( додатна настава), на којима ће се ученици спремати за такмичења локалног и међународног нивоа, али и радити школске, локалне и међународне пројекте. |

*ФИЗИКА*

# FIZIKA - EMELT SZINTŰ OKTATÁS TERVE

**Az órák típusa**: ismétlő óra, rendszerező óra, új anyag feldolgozó óra

**Munkaforma:** egyéni (kérdésfeltétel) tanári magyarázattal, csoportos (Segítve ezzel az egyéni tudás fejlesztését, mivel ilyenkor a tanári magyarázat mellett megjelenik a tanuló-tanuló közötti magyarázat is.

**Oktatási cél**: Az érdeklődő tanulók felkészítése a számítási, logikai készséget igénylő fizikaversenyekre (Fizika-kémia Diáktábor, Kovács Sztrikó Zoltán fizika versenyre, Ribár Béla Emlékverseny). A tanórán tanultak plusz, új információkkal való bővítése, a hiányosságok pótlása, új szabályok megértése és gyakorlása. A megismerőtevékenység szempontjából alapvető kompetenciák kialakítására és fejlesztésére, a problémafelismerő és problémamegoldó képességek és készségek megerősítésére és formálására Motiválni a tanulókat arra, hogy a természet jelenségeire, változásaira odafigyeljenek, igyekezzenek megismerni és hasznosítani ezeket.

**Nevelési cél:** Logikus gondolkodás fejlesztése, kitartó, precíz munkára való nevelés. Fejleszteni a megismerést és értelmezést segítő ok-okozati tényezőket feltáró képességeiket. A megismerést, az értelmezést, az elsajátítást segítő kompetenciáik kialakítása és fejlesztése, az irányított és az önálló természettudományos ismeretszerzés módszereit alkalmazva. Környezetük természet, illetve ember alkotta értékeit a tanuló képes legyen felismerni, ez által tudatosan megvédeni, törekedjen a környezeti károk megelőzésére.

**Tervezett versenyek, melyeken a tanévben részt veszenek a tanulók**

- Iskolai, községi, körzeti fizikaverseny – minisztérium által szervezett versenyek
- Ribár Béla Emlékverseny (tartományi szintű),
- Kovács Sztrikó Zoltán Fizikaverseny (tartományi szintű) Öveges József Fizikaverseny (nemzetközi szintű) – VMPE által szervezett versenyek – Ha lesz rá igény!

**Az óraszámok felosztása:**

| Időszak | |
|---|---|
| I. félév | 16 |
| II. félév | 20 |
| Összesen | 36 |

| *Hónap* | *Tanítási hét* | *Óraszám* | *Megvalósítás ideje* | *TANÍTÁSI EGYSÉG* | *Évfolyam* |
|---|---|---|---|---|---|
| **Szept** | 1. | 1. | | Munkamegbeszélés | 6-7-8 |
| | 2. | 2. | | Feladatlapok kiosztása | 6-7-8 |
| | 3. | 3. | | Átalakítások | 6-7-8 |
| | 4. | 4. | | Egyenletes mozgás | 6-7-8 |
| | 5. | 5. | | Egyenletesen változó mozgás | 7-8 |
| **Okt.** | 6. | 6. | | Hullámmozgás | 8 |
| | 7. | 7. | | Grafikon | 6-7-8 |
| | 8. | 8. | | Grafikon | 6-7-8 |
| | 9. | 9. | | Mérés | 6-7-8 |
| **Nov.** | 10. | 10. | | Mérés | 6-7-8 |
| | 11. | 11. | | Fényvisszaverődés | 8 |
| | 12. | 12. | | Tükrök | 8 |
| | 13. | 13. | | Fénytörés | 8 |
| **Dec.** | 14. | 14. | | Szabadesés | 7-8 |
| | 15. | 15. | | Súlyerő | 6-7-8 |
| | 16. | 16. | | Hajítás | 7-8 |
| **Jan.** | | **17** | | Egyenletes mozgás | 6 |
| **Jan.** | | **18** | | Egyenletesen változó mozgás | 7 |
| **Jan.** | | **19** | | Optika | 8 |
| **Jan.** | 17. | 20. | | Súlyerő | 6-7-8 |
| | 18. | 21. | | Egyensúly | 7-8 |
| | 19. | 22. | | Áram | 8 |
| **Febr.** | 20. | 23. | | Rugalmas erő | 6-7-8 |
| | 21. | 24. | | Felhajtóerő | 7-8 |
| | 22. | 25. | | Ohm törvénye | 8 |

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| | 23. | 26. | | Tömeg | 6-7-8 |
| **Márc** | 24. | 27. | | Forgatónyomaték | 7-8 |
| | 25. | 28. | | Áramkör | 8 |
| | 26. | 29. | | Sűrűség | 6-7-8 |
| | 27. | 30. | | Munka | 7-8 |
| **Ápr.** | 28. | 31. | | Áramkör | 8 |
| | 29. | 32. | | **Sűrűség** | 6-7-8 |
| | 30. | 33. | | Energia | 7-8 |
| **Máj.** | 31. | 34. | | Áramkör | 8 |
| | 32. | 35. | | Hőegyenlet | 7-8 |
| | 33. | 36. | | Nyomás | 6-7-8 |
| | 34. | | | | |

*ГЕОГРАФИЈА*

AZ EMELTSZINTŰ ÓRÁK TERVEI FÖLDRAJZBÓL

ÓRASZÁM: 36

Az emeltszintű órákon azok a földrajz iránt mélyebben érdeklődő tanulók vennének részt, akik önként jelentkeznek helyi, regionális, nemzetközi, illetve a minisztérium által kiírt versenyekre. A versenyek témakörét dolgoznánk fel magas szinten a kijelölt források segítségével. A felkészülés során a versenyző diákok olyan tudáshoz jutnának, amely segítségével sikert érhetnek el a megmérettetéseken.

*ИСТОРИЈА*

AZ EMELTSZINTŰ ÓRÁK TERVEI TÖRTÉNELEMBŐL

ÓRASZÁM: 36

Az emeltszintű órákon azok a történelem iránt mélyebben érdeklődő tanulók vennének részt, akik önként jelentkeznek helyi, regionális, nemzetközi, illetve a minisztérium által kiírt versenyekre. A versenyek témakörét dolgoznánk fel magas szinten a kijelölt források segítségével. A felkészülés során a versenyző diákok olyan tudáshoz jutnának, amely segítségével sikert érhetnek el a megmérettetéseken.

*ХЕМИЈА*

**Emeltszintű** oktatás 36 óra önkéntes alapon történik kis létszámú diák számára. Versenyfeladatokat oldunk meg, a cél különböző versenyeken való részvétel.

| | **Emeltszintű oktatás KÉMIA 7.osztály** | **Emeltszintű oktatás 8.osztály** | |
|---|---|---|---|
| óraszám | tanitási egység | óraszám | tanitási egység |
| 1 | A tanulók önnálló munkába való bevezetése | 1 | A nemfémek tulajdonságai |

| | | | |
|---|---|---|---|
| 2 | A szubsztanciák fizikai és kémiai tulajdonságai | 2 | A nemfémek kémiai tulajdonságai |
| 3 | Tiszta anyagok, elemek, vegyületek | 3 | Nemfémoxidok, savak |
| 4 | Keverékek | 4 | Savak |
| 5 | Versenyfeladatok megoldása | 5 | Versenyfeladatok megoldása |
| 6 | Versenyfeladatok megoldása | 6 | Versenyfeladatok megoldása |
| 7 | Atom | 7 | A fémek tulajdonságai |
| 8 | Az atomok szerkezete | 8 | A fémek kémiai tulajdonságai |
| 9 | Fémoxidok, bázisok | 9 | Fémoxidok, bázisok |
| 10 | Elektronburok | 10 | Hidroxidok |
| 11 | Versenyfeladatok megoldása | 11 | Versenyfeladatok megoldása |
| 12 | Versenyfeladatok megoldása | 12 | Versenyfeladatok megoldása |
| 13 | Versenyfeladatok megoldása | 13 | Versenyfeladatok megoldása |
| 14 | Az elemek periódusos rendszere | 14 | A savak elektrolitikus disszociációja |
| 15 | A periódusos rendszer szerkezete | 15 | A hidroxidok elektrolitikus disszociációja |
| 16 | Az atomok szerkezete a PR alapján | 16 | pH érték |
| 17 | Molekulák, kémiai képletek | 17 | pH érték |
| 18 | Versenyfeladatok megoldása | 18 | Versenyfeladatok megoldása |
| 19 | Kovalens kémiai kötés | 19 | A sók elektrolitikus disszociációja |
| 20 | Ionos kötés | 20 | A szerves vegyületek alaptulajdonságai |
| 21 | Vegyérték | 21 | A szénatom tulajdonságai |
| 22 | Relatív molekulatömeg | 22 | Telitett szénhidrogének |
| 23 | Az oldatok, oldhatóság | 23 | Telitett szénhidrogének |
| 24 | Az oldatok százalékos összetétele | 24 | Alkének |
| 25 | Kémiai egyenletek | 25 | Versenyfeladatok megoldása |
| 26 | Analizis és szintézis | 26 | Versenyfeladatok megoldása |
| 27 | Tömegmegmaradás törvénye | 27 | Aromás szénhidrogének |
| 28 | Állandó tömegviszonyok törvénye | 28 | Kőolaj, földgáz, szén |
| 29 | A mol | 29 | Versenyfeladatok megoldása |
| 30 | Moláris tömeg | 30 | Alkoholok, aldehidek, ketonok |
| 31 | Avogadro féle szám | 31 | Alkoholok, aldehidek, ketonok |
| 32 | Kémiai számitások | 32 | Karbonsavak |
| 33 | Kémiai számitások | 33 | Zsirsavak, észterek |
| 34 | Versenyfeladatok megoldása | 34 | Versenyfeladatok megoldása |
| 35 | Sztöchiometria | 35 | Szénhidrátok |
| 36 | Sztöchiometria | 36 | Környezetszennyező anyagok |

*МАТЕМАТИКА*

***Emeltszintű oktatás programja***

***5. ,6. ,7. , 8. osztályra***

Az 5., 6. és 7. osztályra 36 tanítási óra van előlátva emeltszintű oktatásra, 8. osztályban viszont 34. Témakörök és a tanítási egységek az adott tanulóktól és az adott anyagtól függ, amire szükség van. Módja: egyénileg vagy csoportban adott emeltszintű óra időpontjában van rá mód.

Célja: A tanulót/tanulókat segíteni azt adott témakörben való jobb elmélyedés érdekében.

Azoknak a tanulóknak ajánljuk, akik tudnak és szeretnének, többet tudni majd szeretnék megméretetnitudásukat a versenyeken.

## *EMELT SZINTŰ OKTATÁS 5. OSZTÁLY*

| *Témakör* | *Tervezett óraszám* | *Eredmény( kimenet )* |
|---|---|---|
| Természetes számok és velük való műveletek | 9 | – a tanuló kiszámolja az összetett számkifejezés értékét<br>– összetett egyenletet és egyenlőtlenséget oldd meg<br>– problémamegoldás a mindennapi élet területéről- szövegértés<br>– alkalmazza az oszthatóság tulajdonságait<br>– megkülönbözteti a prím és az összetett számokat<br>– meghatározza és alkalmazza az LKO és LKT-t<br>– alkalmazza a halmazműveleteket a szöveges feladatoknál. |
| Mértani alapfogalmak | 2 | – értelmezi a mértani alapfogalmakat<br>– tudja és alkalmazza a körök kölcsönös helyzetét;<br>– a mértanfelszerelést helyesen használja<br>– összehasonlít, összead és kivon szerkesztéssel és számolással is<br>– alkalmazza a középpontos szimmetriát, transzlációt |
| Szögek | 4 | – felismeri és meg tudja fogalmazni a szögfajtákat<br>– magabiztosan szerkeszt merőlegest a mértanfelszerelés segítségével;<br>– alkalmazza a szögek összeadását és kivonását a szerkesztéseknél |
| Törtek | 12 | – alkalmazza az átváltást törtből tizedestört alakba és fordítva<br>– magabiztos a számok helyi értékének a meghatározásánál<br>– összetett egyenletet és egyenlőtlenséget meg tud oldani<br>– alkalmazza a szöveges feladat kidolgozásánál az ismereteit<br>– százalékot tud számolni összetettebb feladatoknál<br>– alkalmazza az arányt az egyszerűbb feladatoknál<br>– alkalmazza a számok középértékét<br>– adatokat képes gyűjteni és fel is tudja használni |
| Tengelyes szimmetria | 3 | – felismeri és alkalmazza a tengelyszimmetrikus alakzatokat<br>– meg tudja szerkeszteni a szimmetrikus pontokat, alakzatokat<br>– alkalmazni tudja a szakasz felezőmerőlegesének megszerkesztését és a szögfelező megszerkesztését; |
| Versenyfeladatok kidolgozása | 6 | – az előző évek versenyfeladatinak kidolgozása |

## *EMELTSZINTŰ OKTATÁS 6. OSZTÁLY*

| *Témakör* | *Tervezett óraszám* | *Eredmény( kimenet )* |
|---|---|---|
| Egész számok | 9 | – Olvassa, írja, és a számegyenesen szemlélteti az egész számokat<br>– Meghatározza az adott egész szám ellentettjét és abszolút értékét. |

| | | |
|---|---|---|
| | | – Kiszámolja egyszerűbb számkifejezések értékét az egész számok halmazában |
| Racionális számok | 5 | – Kiszámítja egyszerűbb számkifejezések értékét, és megold egyszerű lineáris egyenletet és egyenlőtlenséget a racionális számok halmazában<br>– Megold egyszerű problémát a mindennapi életből, felhasználva számkifejezéseket, lineáris egyenletet vagy egyenlőtlenséget |
| Arány | 10 | – Alkalmazza az aránypárt és százalékot a valós helyzetekben<br>– Bemutat adatokat és két mennyiség összefüggését a koordináta-rendszerben (oszlop-, pont- és vonaldiagram)<br>– százalékot tud számolni összetettebb feladatoknál<br>– alkalmazza az arányt az egyszerűbb feladatoknál<br>– alkalmazza a számok középértékét<br>– adatokat képes gyűjteni és fel is tudja használni |
| Versenyfeladatok kidolgozása | 5 | – az előző évek versenyfeladatinak kidolgozása |

## *EMELTSZINTŰ OKTATÁS 7. OSZTÁLY*

| *Témakör* | *Tervezett óraszám* | *Eredmény( kimenet )* |
|---|---|---|
| Valós számok | 6 | – a tanuló alkalmazza a négyzetre emelés és a gyökvonás tulajdonságait<br>– meghatározza az összetettebb számkifejezés értéket<br>– a szöveges feladat alapján számkifejezést állít fel és kiszámolja az értékét |
| Pitagorasz-tétel | 3 | – a tanuló alkalmazza a Pitagorasz - tételt az összetettebb feladatoknál<br>– a tanuló alkalmazza a tudását a szerkesztési feladatoknál |
| Hatványok | 2 | – a tanuló alkalmazza a hatványozás tulajdonságait<br>– meghatározza az összetettebb számkifejezés értékét, melyben hatványozás szerepel |
| Polinomok | 11 | – a tanuló magabiztosan végzi el a polinomokkal való műveleteket<br>– a tanuló alkalmazza a négyzetek különbségét és a binom négyzetét<br>– a tanuló alkalmazza a tényezőkre bontást<br>– a tanuló összetettebb egyenleteket oldd meg, melyben alkalmaznia kell a négyzetek különbségét és a binom négyzetét |
| Sokszögek | 2 | – a tanuló alkalmazza a sokszögek tulajdonságait<br>– a tanuló magabiztosan tudja kiszámolni a sokszögek kerületét és területét, amelyeknél alkalmazni tudja a más témakörökből tanultakat<br>– a tanuló magabiztosan szerkeszt sokszöget |
| Kör | 4 | - a tanuló alkalmazza a középponti és a kerületi szög tulajdonságát-összefüggését<br>- a tanuló ki tudja számolni a kör és részeinek kerületét és területét az összetettebb feladatoknál<br>- a tanuló alkalmazza a rotációt |
| Adatfeldolgozás | 5 | – a tanuló alkalmazni tudja a középértéket<br>– meg tudja határozni a medián és a modus értékét |

| | | |
|---|---|---|
| Versenyfeladatok kidolgozása | 3 | – az előző évek versenyfeladatinak kidolgozása |

***EMELTSZINTŰ OKTATÁS 8. OSZTÁLY***

| *Témakör* | *Tervezett óraszám* | *Eredmény( kimenet )* |
|---|---|---|
| Hasonlóság | 2 | – a tanuló alkalmazza a Thálesz-tételt a feladatoknál<br>– a tanuló alkalmazni tudja a szakaszok felosztását az összetettebb feladatoknál |
| Pont, egyenes, sík | 2 | – a tanuló alkalmazza a mértani alapfogalmakat<br>– a tanuló értelmezi a kölcsönös helyzeteket a mértani alapfogalmaknál |
| Lineáris egyismeretlenes egyenletek és egyenlőtlenségek | 9 | – a tanuló alkalmazza az eddigi tudását az egyenletek és az egyenlőtlenségek megoldásánál<br>– a tanuló összetettebb szöveges feladatok alapján állít fel egyenletet és egyenlőtlenséget, majd meg is oldja |
| Hasáb | 3 | – a tanuló megfelelő térlátással rendelkezik<br>– a tanuló az összetettebb feladatoknál kiszámolja a hasábok felszínét és térfogatát |
| Függvények | 5 | – felismeri és alkalmazza a tengelyszimmetrikus alakzatokat<br>– meg tudja szerkeszteni a szimmetrikus pontokat, alakzatokat<br>– alkalmazni tudja a szakasz felezőmerőlegesének megszerkesztését és a szögfelező megszerkesztését; |
| Gúla | 2 | – a tanuló megfelelő térlátással rendelkezik<br>– a tanuló az összetettebb feladatoknál kiszámolja a gúla felszínét és térfogatát |
| Egyenletrendszer | 3 | – a tanuló megérti a kétismeretlenes egyenletrendszer fogalmát<br>– a tanuló összetettebb egyenletrendszert is megold több módon is |
| Henger | 2 | – a tanuló megfelelő térlátással rendelkezik<br>– a tanuló az összetettebb feladatoknál kiszámolja a henger felszínét és térfogatát |
| Kúp | 2 | – a tanuló megfelelő térlátással rendelkezik<br>– a tanuló az összetettebb feladatoknál kiszámolja a kúp felszínét és térfogatát |
| Gömb | 1 | – a tanuló megfelelő térlátással rendelkezik<br>– a tanuló az összetettebb feladatoknál kiszámolja a gömb felszínét és térfogatát |
| Versenyfeladatok kidolgozása | 3 | – az előző évek versenyfeladatinak kidolgozása |

*ТЕХНИКА И ТЕХНОЛОГИЈА*

**Az emelt szintű oktatás programja 5., 6., 7., 8. osztályra technikai és technológiai ismeretekből**

**Óraszám**: mind a négy osztályra egyenként 36 tanítási óra.

**Témakörök**:

- élet és munkakörnyezet
- közlekedés
- műszaki és digitális írástudás
- erőforrások és termelés
- szerkezeti modellezés

**Módok**: individuális, gyakorlati munka, tudásfelmérők

**Célok**: az adott témakörökben a tanulók jártasságainak, képességeinek növelése úgy az ismereteik, mint kézügyességük tekintetében, a versenyekre való felkészítés érdekében.

**A tanulók azonosítása és beválogatásuk szempontjai**: a tantárgy iránti érdeklődésük, kézügyességük alapján, továbbá más, korrelációban lévő tantárgyakban elért tanulmányi eredményeik alapján.

*ИНФОРМАТИКА И РАЧУНАРСТВО*

**Az emelt szintű oktatás programja 5., 6., 7., 8. osztályra informatikából és számítástechnikából**

**Óraszám**: mind a négy osztályra egyenként 36 tanítási óra.

**Témakörök**:

- információs-kommunikációs technológia
- digitális írástudás
- számítástechnika - programozás

**Módok**: individuális, gyakorlati munka, tudásfelmérők

**Célok**: az adott témakörökben a tanulók jártasságainak, képességeinek növelése úgy az ismereteik, mint a versenyekre való felkészítés érdekében.

**A tanulók azonosítása és beválogatásuk szempontjai**: a tantárgy iránti érdeklődésük, továbbá más, korrelációban lévő tantárgyakban elért tanulmányi eredményeik alapján.

*ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ*

Na sastanku stručnog aktiva nastavnika fizičkog i zdravstvenog vaspitanja održanog 21. 05 2021. godine u 9 h utvrđen je plan rada i odabir sekcija i drugih aktivnosti nastavnika fizičkog i zdravstvenog vaspitanja za period 2021/2025

Odabrane sekcije i druge aktivnosti koje će formirati i sprovoditi nastavnici fizičkog i zdravstvenog vaspitanja u OŠ ,,J J Zmaj" u Kanjiži u periodu 2021/2025:

- Atletika
- Gimnastika
- Džudo
- Košarka
- Odbojka
- Rukomet
- Fudbal
- Stoni tenis
- Plivanje
- Streljaštvo
- Male olimpijske igre

**Ciljevi** :

- usvajanje i usavršavanje tehnike i pravila navedenih sportskih disciplina
- priprema učenika za školska takmičenja koja su pod okriljem Saveza za školski sport i Ministarstva prosvete, nauke i tehnološkog razvoja.
- učestvovanje na školskim takmičenjima koja su pod okriljem Saveza za školski sport i Ministarstva prosvete, nauke i tehnološkog razvoja.
- vaspitanje učenika u sportskom duhu fer pleja i zdravog načina života.

Planirano je 72 časova (sekcija +dodatna nastava) na nivou jedne školske godine u **vidu vannastavnih časova**. Ukoliko postoji potreba biće realizovana i dopunska nastava.

Navedenim sekcijama i dodatnoj nastavi **mogu prisustvovati** svi zainteresovani i odabrani učenici od strane nastavnika O. Š. ,, J J Zmaj" u Kanjiži.

Za učešće na školskim takmičenjima od nivoa opštinskih do državnih biraće se najvredniji i najtalentovaniji učenici.

Pored sportova koji se realizuju u vidu sekcija i dodatne nastave, nastavnici aktivno učestvuju u pripremi i organizovanju ostalih sportova(odlazak na takmičenje) pod okriljem Saveza sa školski sport i Ministarstva prosvete, nauke i tehnološkog razvoja.

## 3.3. Припремна настава

**Мађарски језик**

**ПРЕДМЕТ:** МАЂАРСКИ ЈЕЗИК (ПРИПРЕМНИ РАД))
**РАЗРЕД:** 8.

**ОБЛАСТ:** ГРАМАТИКА МАЂАРСКОГ ЈЕЗИКА И КЊИЖЕВНОСТ / NYELVTAN ÉS IRODALOM

**БРОЈ ЧАСОВА: 34**

| САДРЖАЈ (НАСТАВНА ТЕМА) | ЦИЉЕВИ, ЗАДАЦИ (ИСХОДИ) | АКТИВНОСТИ, МЕТОДЕ | СРЕДСТВА | ЕВАЛУАЦИЈА, САМОЕВАЛУАЦИЈА |
|---|---|---|---|---|
| Olvasási készség és szövegértés | ● Megkülönbözteti a szépirodalmi és nem szépirodalmi szövegeket.<br>● Felismeri a szöveg műfaját, közlésmódját, stílusát<br>● Képes az összefüggések feltárására és a következtetések levonására.<br>● Képes a szövegbe ágyazott grafikonok, ábrák, táblázatok vizsgálatára, értelmezésére. | Индивидуални рад | Уџбеник, додатна литература | ● праћење ангажовања ученика<br>● писмено испитивање<br>● усмено испитивање |
| Szövegalkotás | ● Jártas a vázlatkészítésben.<br>● Ismeri és alkalmazza a helyesírási alapelveket, nyelvtanilag kifogástalan mondatokat szerkeszt, jól központoz. | Индивидуални рад, групни рад, рад у паровима | Уџбеник, додатна литература | ● праћење ангажовања ученика<br>● писмено испитивање<br>● усмено испитивање |

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| Nyelvi szintek grammatikája, jelentéstan, nyelvtörténet és nyelvi rétegződés | ● Felismeri a szintagmákat, a szófajokat.<br>● Alakalmazza a szótagolás és elválasztás szabályait.<br>● Ismeri a hangrendi illeszkedés és a mássalhangzók törvényét.<br>● Felismeri a szóelemeket<br>● Megnevezi az alárendelő és mellérendelő szóösszetételeket.<br>● Ismeri a nyelvtörténeti korszakokat és az első nyelvemlékeket.<br>● Felismeri a nyelvi rétegeket és a stílusrétegeket. | Индивидуални рад | Уџбеник, додатна литература | ● праћење ангажовања ученика<br>● писмено испитивање<br>● усмено испитивање<br>● домаћи задаци |
| Irodalom | ● A tanuló ismerje a konkrét szöveg műnemét és műfaját.<br>● Ismeri a szerző, elbeszélő, valamint a lírai beszélő fogalmát, és meg iskülönbözteti ezeket a műben.<br>● Felismeri a költői képeket és az alakzatokat.<br>● Felismeri a versformákat.<br>● Felismeri a komikum változatait.<br>● Felismeri a lírai, drámai és epikai műfajokat. | Индивидуални рад | Уџбеник, додатна литература | ● праћење ангажовања ученика<br>● писмено испитивање<br>● усмено испитивање<br>● домаћи задаци |

**Српски језик и књижевност**

**Припрема осмих разреда за завршни испит за предмет Српски језик и књижевност**

Наставник Биљана Жарков

Циљеви:

Циљ припреме наставе српског језика јесте да ученици понављају градиво из језичке културе, правописа, и књижевности . Ученици користе типове задатака који се појављују на завршном испиту. Ученици се оспособљавау за самостални рад.

Исходи

Ученик препознаје просту реч у једноставним примерима; препознаје корен речи; гради породицу речи;зна особине и врсте гласова; правилно употребљава гласове у наводи врсте речи; ; разликује променљиве (род, број) и непроменљиве речи; препознаје придевску заменицу; зна употребу предлога уз одричне заменице, и заменице Ваш; употребљава правилно глаголски облик у реченици ; прпознаје реченичне члановеу типичним

примерима; - препознаје комуникативну и предикатску реченицу зна правописну норму и примењује је у већини случајева

разликује основне књижевне родове: лирику, епику и драму ● препознаје врсте стиха (римовани и неримовани; осмерац и десетерац) ● препознаје различите облике казивања у књижевноуметничком тексту: нарација, дескрипција, дијалог и монолог ● препознаје постојање стилских фигура у књижевноуметничком тексту (епитет, поређење, ономатопеја) ● уочава битне елементе књижевноуметничког текста: мотив, тему, фабулу, време и место радње, лик... ● има изграђену потребу за читањем књижевноуметничких текстова и поштује национално, књижевно и уметничко наслеђе* ● способан је за естетски доживљај уметничких дела*

начин остварења рада:

укупно 20 часова почев од фебруара месеца, припремљени наставни листићи, збирка задатака

правила избора ученика-корисника

ученици осмог разреда који су заинтересовани за припремну наставу

1. Промењиве врсте речи
2. Падежи
3. Непромењиве врсте речи
4. Глаголски облици
5. Стилске фигуре
6. Форме приповедања
7. Стилови
8. Птсци и дела
9. Књижевни јунаци
10. Стилске фигуре
11. Књижевни род и књижена врста
12. Препознај стихове
13. Правопис
14. Правопис
15. Гласовне промене
16. Независно сложене реченице
17. Зависне реченице
18. Заменице
19. Непромењиве врсте речи
20. Тест

**Математика**

---

***Felkészítő oktatás programja***

***8. osztályra***

8. osztályra10 tanítási óra van előlátva.

Témakörök és a tanítási egységek az adott tanulóktól és az adott anyagtól függ.

Módja: csoportban dolgozzunk, adott felkészítő óra időpontjában van rá mód.

Célja: A tanulókat segíteni az kisérettségire való felkészülésre.

Azoknak a tanulóknak ajánljuk, akik szeretnék átismételni az eddigi 8 év alatt tanultakat.

**Témakörök:**

Alapszinten, középszinten és emelt szinten:

- Számok és a velük való műveletek
- Algebra és függvények
- Geometria
- Mérések
- Adatfeldolgozás

**Биологија**

| ПРОГРАМ ПРИПРЕМНЕ НАСТАВЕ ИЗ БИОЛОГИЈЕ | | | | |
|---|---|---|---|---|
| број часова | назив тема који се обрађују | начин остварења рада | исход | начин идентификације ученика |
| 10 | -Јединство грађе и функције као основа живота<br>-Човек и здравље<br>-Порекло и разноврсност живота<br>-Наслеђивање и еволуција<br>-Живот у екосистему | Фронтални, индивидуални, групни рад и рад у пару | Ученик је у стању да : објашњава појмове, наводи примере, изводи закључке сходно нивоу стандарда постигнућа из предмета. | ученици осмих разреда |

**Географија**

A FELKÉSZÍTŐ ÓRÁK TERVEI FÖLDRAJZBÓL

Óraszám: 10

Minden 8-os tanuló számára szerveznénk meg a felkészítő órákat történelemből, abból a célból, hogy az általános iskolai oktatás végén sikeresen érettségizzenek. Az órák során a tanulók megismerkednének a vizsgán várható kérdések típusaival, valamint az elmúlt négy év során tanultak leglényegesebb részeivel. A felkészítő órákat az aktuális iskolaév márciusától kezdenénk és év végéig folyna. Az órákat a rendes tanítás

befejezése után tartanánk meg és a felkészítés után a diákok oly mértékben átismételnék az elmúlt négy év tananyagát, hogy az érettségin sikeresek legyenek.

**Историја**

A FELKÉSZÍTŐ ÓRÁK TERVEI TÖRTÉNELEMBŐL

Óraszám: 10

Minden 8-os tanuló számára szerveznénk meg a felkészítő órákat történelemből, abból a célból, hogy az általános iskolai oktatás végén sikeresen érettségizzenek. Az órák során a tanulók megismerkednének a vizsgán várható kérdések típusaival, valamint az elmúlt négy év során tanultak leglényegesebb részeivel. A felkészítő órákat az aktuális iskolaév márciusától kezdenénk és év végéig folyna. Az órákat a rendes tanítás befejezése után tartanánk meg és a felkészítés után a diákok oly mértékben átismételnék az elmúlt négy év tananyagát, hogy az érettségin sikeresek legyenek.

**Физика**

# FIZIKA – FELKÉSZÍTŐÓRÁK TERVE

**Fő célkitűzések:** A fizika iránt érdeklődő tanulók, akik nem feltétlenül a fizika szabályainak törvényekkel, képletekkel, számokkal leírható része érdekel, érdeklődésének felkeltése és fenntartása a kijelölt témákon keresztül, valamint a 8. osztályos tanulók érettségire való felkészítése

**Fő témák:**

1. Új kutatási eredmények a fizikában – tanári előadás
2. Laboratóriumi mérések – tanulói mérések
3. Eszközkészítés – tanulói aktivitás
4. Fizikatörténet – tanulói kutatás, tanári előadás
5. Plakátkészítés, lapbook készítés – tanulói kutatás, aktivitás tanári irányítással
6. Előadás – kiállítás látogatás – fizika tárgyköréhez tartozó témákban

**Az órák típusa**: új anyag feldolgozó óra, gyakorlóóra, mérési gyakorlatok

**Munkaforma:** egyéni (kérdésfeltétel) tanári magyarázattal, demonstrációs kísérletekkel, csoportos (Segítve ezzel az egyéni tudás fejlesztését, mivel ilyenkor a tanári magyarázat mellett megjelenik a tanuló-tanuló közötti magyarázat is.)

**Nevelési cél:** Logikus gondolkodás fejlesztése, kitartó, precíz, csoportban való munkára nevelés. Fejleszteni a megismerést és értelmezést segítő ok-okozati tényezőket feltáró képességeiket. A megismerést, az értelmezést, az elsajátítást segítő kompetenciáik kialakítása és fejlesztése, az irányított és az önálló természettudományos ismeretszerzés módszereit alkalmazva.

Környezetük természet, illetve ember alkotta értékeit a tanuló képes legyen felismerni, ez által tudatosan megvédeni, törekedjen a környezeti károk megelőzésére. Technikai kompetenciáikat kialakítani és fejleszteni. Megismerkedni a mérőműszerek használatával. Társas kompetenciák fejlesztése a csoportmunkán belül. Egyszerű mérések adatainak felvétele, táblázatba foglalása és grafikus ábrázolása, az ábrázolt függvénykapcsolat kvalitatív értelmezése, ezzel az fejleszteni az informatikai kompetenciákat.

**Az óraszámok felosztása:**

| Időszak | |
|---|---|
| I. félév | 16 |
| II. félév | 20 |
| Összesen | 36 |

| ***Hónap*** | ***Tanítási hét*** | ***Óraszám*** | ***Megvalósítás ideje*** | ***TANÍTÁSI EGYSÉG*** | ***Évfolyam*** |
|---|---|---|---|---|---|
| **Szept** | 1. | 1. | | Munkamegbeszélés | 6-7-8 |
| | 2. | 2. | | Plakátkészítés | 6-7-8 |
| | 3. | 3. | | Plakátkészítés | 6-7-8 |
| | 4. | 4. | | Teleszkóp | 6-7-8 |
| | 5. | 5. | | Csillagképek | 6-7-8 |
| **Okt.** | 6. | 6. | | Hangverseny látogatás - hangszerek | 6-7-8 |
| | 7. | 7. | | Mérés | 6-7-8 |
| | 8. | 8. | | Mérés | 6-7-8 |
| | 9. | 9. | | Hold | 6-7-8 |
| **Nov.** | 10. | 10. | | Szabadszemes megfigyelés | 6-7-8 |
| | 11. | 11. | | Teleszkópos megfigyelés | 6-7-8 |
| | 12. | 12. | | Képtárlátogatás – árnyék, félárnyék,<br>Látogatás a Regionális Pedagógusképző központ kiállítóudvarába | 6-7-8 |
| | 13. | 13. | | Képtárlátogatás – színek | 6-7-8 |
| **Dec.** | 14. | 14. | | Szabadszemes megfigyelés | 6-7-8 |
| | 15. | 15. | | Teleszkópos megfigyelés | 6-7-8 |
| | 16. | 16. | | Szabadszemes megfigyelés | 6-7-8 |
| **Jan.** | 17. | 17. | | Mérés: fizikai mennyiségek, mértékegységek, mérőműszerek | 8 |

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| | 18. | 18. | | Közvetlen kölcsönhatás: súrlódás, közegellenállás | 8 |
| | 19. | 19. | | Közvetett kölcsönhatás: gravitációs-, mágneses-, elektromos kölcsönhatás | 8 |
| **Febr.** | 20. | 20. | | Egyenletes mozgás | 8 |
| | 21. | 21. | | Egyenletes mozgás | 8 |
| | 22. | 22. | | Változó mozgás | 8 |
| | 23. | 23. | | Átlagsebesség | 8 |
| **Márc** | 24. | 24. | | Egyenletesen változó mozgás - gyorsulás | 8 |
| | 25. | 25. | | Egyenletesen változó mozgás - lassulás | 8 |
| | 26. | 26. | | Newton törvények | 8 |
| | 27. | 27. | | Egyensúly | 8 |
| **Ápr.** | 28. | 28. | | Munka | 8 |
| | 29. | 29. | | Energia | 8 |
| | 30. | 30. | | Teljesítmény, hatásfok | 8 |
| **Máj.** | 31. | 31. | | Hőjelenségek | 8 |
| | 32. | 32. | | Rezgések és hullámok | 8 |
| | 33. | 33. | | Fényjelenségek | 8 |
| | 34. | 34. | | Elektromos áram, áramkör | 8 |
| **Jún.** | 35. | 35. | | Ohm törvénye, Joule törvénye, Elektromos áram munkája | 8 |
| | 36. | 36. | | Elektromos áram mágneses hatása | 8 |

**Хемија**

**Felkészítő** oktatás a szakaktiva, döntése, hogy a szakkörök száma és a felkészítő órák éves száma 36 óra együtt számolva a kettőt. Az órákon az aktuális feladat gyűjteményből dolgozzuk ki a példákat. A lényege, hogy a tanuló megkérdezheti, amit nem ért a feladatokban.

# 4. Праћење напредовања и оцењивање ученика

**Праћење ученика подразумева:**

- тестирање и процењивање когнитивне, социјалне, емоционалне зрелости ученика како би се осигурали оптимални услови за испољавање и развијање свих потенцијала и пружила одговарајућа помоћ уколико за то постоји потреба;
- праћење постигнућа ученика током школске године.

*Наставник у поступку праћења ученика прикупља и бележи податке о постигнућима ученика, процесу учења, напредовању и развоју ученика током године у прописаној евиденцији и својој педагошкој документацији.* За праћење напредовања ученика користе се самостални радови ученика који се чувају у форми портфолија.

*Под педагошком документацијом сматра се писана документација наставника која садржи: личне податке о ученику и његовим индивидуалним својствима која су од значаја за постигнуће, податке о провери постигнућа, ангажовању ученика и напредовању, датим препорукама, понашању ученика и друге податке од значаја за рад са учеником и његово напредовање.*

Школа предвиђа екстерно и интерно праћење постигнућа ученика. Циљ праћења је индивидуализација наставног процеса у целини. Екстерним системом се врши провера постигнућа ученика два пута у току основношколског образовања, на крају четвртог и осмог разреда. Интерна провере напредовања ученика од стране школе врше се од другог разреда у оквиру иницијаног и критеријумског теста. Иницијалним тестом на почетку школске године наставници процењуј**е** предходна постигнућа ученика у оквиру предмета или теме, која су од значаја за предмет, а у функцији планирања рада наставника. Критеријумским тестом наставници добијају информације о постигнућу и напредовању ученика, што омогућава индивидуализован приступ у даљем раду.

Родитељи, односно други законски заступници детета су такође у могућности да прате напредовање своје деце током школске године и путем писаних извештаја, које добијају на крају сваког тромесечја, на полугодишту и на крају године. У извештајима се, осим напредовања ученика, родитељи информишу и о свим аспектима развоја, социјализацији, радним навикама, интересовањима и мотивисаности ученика за рад.

**Оцењивање** је саставни део процеса наставе и учења којим се обезбеђује стално праћење остваривања прописаних циљева, исхода и стандарда постигнућа ученика у току савладавања школског програма. Током оцењивања ученика користиће се Правилник о оцењивању ученика основне школе. У првом разреду оцењивање је описно, а од другог до осмог разреда примењује се бројчано оцењивање. Праћење развоја, напредовања и остварености постигнућа ученика у току школске године обавља се формативним и сумативним оцењивањем.

*Формативно оцењивање* - јесте редовно проверавање постигнућа ученика, садржи повратну информацију и препоруке за даље напредовање - оцена је описна и бројчана. Провера остварености образовних постигнућа (усмена, кратка писмена) се не најављује и може да се организује и на часовима обраде и увежбавања и евидентира се у педагошкој документацији наставника ( досије ученика).

*Сумативно оцењивање* - јесте вредновање постигнућа на крају програмске целине (теме) или за класификациони период из предмета и владања- оцена је бројчана и уноси се у дневник образовно-васпитног рада. Провера остварености образовних постигнућа (усмена, писмена) на крају програмске целине се планира, а вредновање, односно оцењивање најављује.

# 5. Програми које реализује школа

## 5.1. Програм културних активности школе

Културне активности обухватају: прославу дана школе, почетка и краја школске године и завршетка основношколског образовања и васпитања, прославе школских и државних празника, приредбе, представе, изложбе, такмичења и смотре, посете установама културе, заједничке активности школе и јединице локалне самоуправе и друге активности које доприносе проширењу утицаја школе на васпитање ученика и културном развоју окружења школе. Све активности предвиђене овим програмом организују се у школи или у договору са јединицом локалне самоуправе у установама из области културе и спорта. Посебно задужени за реализацију ових садржаја су чланови Тима за прилагођивање ученика школском животу уз сарадњу са осталим тимовима, органима и појединцима.

**Циљеви програма:** Културним активностима школе настоји се допринети проширењу утицаја школе на васпитање ученика, као и на културни развој школског окружења. Том приликом се додатно ради на очувању и преношењу културних и друштвених вредности на млађу генерацију. Циљ овог програма је, такође, спровођење заједничких културних активности са институцијама и организацијама у локалној заједници, ради обогаћивања културног живота и остваривања образовно-васпитне улоге школе.

| АКТИВНОСТ | АКЦИЈА/ОПИС | МЕСТО | ВРЕМЕ | НОСИОЦИ/ РЕАЛИЗАТОРИ | САРАДНИЦИ ВАН ШКОЛЕ |
|---|---|---|---|---|---|
| Пријем првака и петака | приредба | Змај зграда, Ади зграда, Мартонош, Адорјан, Велебит | август текуће школске године | учитељи 4. разреда | |
| Дан школе | приредба, спортска такмичења, квиз | Змај зграда | 15. септембар | чланови Тима за прилагођивање ученика школском животу, предметни наставници, учитељи | |
| | | Ади зграда | 22. новембар | | |
| | | Мартонош | | | |
| | | Адорјан | | | |
| Дечја недеља | | Змај зграда, Ади зграда, Мартонош, Адорјан, Велебит | Прва недеља октобра | учитељи, предметни наставници | Образовно-културна установа "Cnesa") |
| Обележавање Нове Година – Деда мраза | | Змај зграда, Ади зграда, Мартонош, | Почетак децембра | учитељи, одељенске старешине | |

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| | | Адорјан, Велебит | | | |
| Школска слава - Свети Сава | приредба за ученике и наставнике, представника разних институција у матичној школи | Змај зграда | 27. јануар | чланови Тима за прилагођивање ученика школском животу, вероучитељ, наставник музичке културе и српског језика, мађарског језика | |
| Безбедност деце у саобраћају | предавање | Змај зграда, Ади зграда, Мартонош, Адорјан, Велебит | у току школске године | представник МУП-а, координатори издвојених одељења | МУП |
| Гледање позоришне представе, гледање биоскопске представе | организовани одлазак ученика | Образовно-културна установа "Cnesa") | једном до три пута у току године | одељењске старешине, библиотекар | Образовно-културна установа "Cnesa") |
| Посете библиотеци „Јожеф Атила“ | упознавање са библиотеком ученика нижих разреда, присуство креативним радионицама, присуство књижевним вечерима и другим активностима које библиотека реализује | Библиотека „Јожеф Атила“ | током године у зависности од понуђених активности библиотеке | учитељи, наставници српског језика, наставници мађарског језика | Библиотека „Јожеф Атила“ |
| Читалачка значка | пројекат је усмерен на подстицање читања код школске деце, кроз писање дневника читања, илустровање прочитаног и разговор о | Библиотека „Јожеф Атила“ | сепрембар текуће школске године | представници библиотеке, деца, учитељи, наставник српског језика, наставници мађарског језика | Библиотека „Јожеф Атила“ |

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| | препорученим делима. | | | | |
| Дечији фестивал | фестивал, такмичење младих талената | Змај зграда | пролеће | чланови комисије за организовање Дечијег фестивала | |
| Прослава краја основношколског образовања и васпитања - Опроштај | приредба, свечана додела диплома | Змај зграда, Ади зграда, Мартонош | по завршетку наставе за ученике 8. разреда - јун | чланови Тима за прилагођивање ученика школском животу, одељенске старешине | |

Поред свих наведених активности, програм културних активности школе обухвата и низ активности које се обављају током читаве године:

| АКТИВНОСТИ | НОСИОЦИ АКТИВНОСТИ | НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА | ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ |
|---|---|---|---|
| Сарадња са ваншколским установама | Наставници, учитељи, ученици, библиотекар, ПП служба, директор, Библиотека „Јожеф Атила“, Црвени крст, Образовно-културна установа "Cnesa"), Дом здравља, Регионални центар за професионални развој запослених у образовању, Ватрогасна и полицијска управа, локална самоуправа, друштва, предшколске установе и др. | Учествовање на конкурсима, посете институцијама, предавања у школи, израда паноа | ТОКОМ ЧИТАВЕ ГОДИНЕ |
| Учешће на ликовним и литерарним конкурсима и приредбама и смотрама од културног значаја | Наставници, учитељи, ученици | Учешће на расписаним конкурсима и приредбама, припрема и рад са ученицима | |
| Организација такмичења | Наставници, директор, заменици директора, председници стручних актива | Организација неког од нивоа такмичења | |

## 5.2. Програм школског спорта и спортско-рекреативних активности

**Циљеви** програма:

- Правилан физички развој и спортско васпитање чији је основни темељ фер плеј

- Спортско образовање
- Развијање моторичких вештина ученика и учествовање на школским такмичењима
- Откривање спортских талената
- Селекција и упућивање ученика у локалне спортске клубове
- Приближавање деце природи и подизање еколошке свести.

Програм школског спорта и спортско – рекреативних активности ОШ ,,Јован Јовановић Змај" Кањижа се реализује кроз следеће видова наставних и ваннаставних активности:

1. Секције:
   - Атлетика
   - Гимнастика
   - Џудо
   - Стони тенис
   - Стрељаштво
   - Пливање
   - Кошарка
   - Одбојка
   - Фудбал
   - Рукомет
2. Допунски и додатни рад:
   - Индивидуално
   - Групно
3. Организација школских такмичења:
   - Школска првенства у атлетици, одбојци, кошарци, рукомету, елементарне игре, полигони спретности и окретности
   - Јесењи и пролећни кросеви
   - Општинска такмичења у атлетици, кошарци, одбојци, рукомет
   - Организација првенстава на већем нивоу (окружна, међуокружна, државна за које постоје људски и просторни потенцијали).
4. Рекреативне активности ученика:
   - излети
   - логоровања
   - школа скијања
   - школа пливања
5. Организација рекреативних активности запослених у школи.
6. Стручно усавршавање и стварање бољих материјално техничких услова за рад.

Аутори и реализатори програма- Актив наставника физичког и здравственог васпитања

## 5.3. Програм заштите од насиља, злостављања и занемаривања, програм спречавања дискриминације и програми превенције других облика ризичног понашања

Програм заштите утврђује се на основу анализе стања безбедности, присутности различитих облика и интензитета насиља, злостављања и занемаривања у Школи, специфичности Школе и резултата самовредновања и вредновања квалитета рада Школе.

Програмом заштите од насиља, злостављања и занемаривања обезбеђује се оквир и услови за сигурно и подстицајно одрастање и развој ученика, заштиту од свих облика насиља, злостављања и занемаривања и социјалну интеграцију детета и ученика које је извршило, односно било изложено насиљу, злостављању или занемаривању. Програмом заштите од насиља, злостављања и занемаривања Школа одређује мере и активности које обезбеђују развијање и неговање позитивне атмосфере и безбедно окружење, дефинише превентивне и интервентне активности, одговорна лица и временску динамику остваривања.

**ЗНАЧЕЊЕ ПОЈМОВА**

**Под насиљем и злостављањем подразумева се сваки облик једанпут учињеног, односно понављаног вербалног или невербалног понашања које има за последицу стварно или потенцијално угрожавање здравља, развоја и достојанства личности детета и ученика или запосленог.**

**Физичко насиље и злостављање** је понашање које може да доведе до стварног или потенцијалног телесног повређивања детета, ученика или запосленог; физичко кажњавање ученика од стране запослених и других одраслих особа.

**Психичко насиље и злостављање** је понашање које доводи до тренутног или трајног угрожавања психичког и емоционалног здравља и достојанства ученика или запосленог.

**Социјално насиље и злостављање** је понашање којим се искључује ученик из групе вршњака и различитих облика социјалних активности, одвајањем од других, неприхватањем по основу различитости, ускраћивањем информација, изоловањем од заједнице, ускраћивањем задовољавања социјалних потреба.

**Дискриминација** је социјално насиље и представља свако неоправдано прављење разлике или неједнако поступање, односно пропуштање (искључивање, ограничавање или давање првенства), у односу на лице или групе лица, као и на чланове њихових породица или њима блиска лица на отворен или прикривен начин, а који се заснива на раси, боји коже, прецима, држављанству, статусу мигранта, односно расељеног лица, националној припадности или етничком пореклу, језику, верским или политичким убеђењима, полу, родном идентитету, сексуалној оријентацији, имовном стању, социјалном и културном пореклу, рођењу, генетским особеностима, здравственом стању, сметњи у развоју и инвалидитету, брачном и породичном статусу, осуђиваности, старосном добу, изгледу и другим стварним, односно претпостављеним личним својствима.

**Сексуално насиље и злостављање** је понашање којим се ученик сексуално узнемирава, наводи или приморава на учешће у сексуалним активностима које не жели, не схвата или за које није развојно дорастао или се користи за проституцију, порнографију и друге облике сексуалне експлоатације.

**Електронско насиље и злостављање** је злоупотреба информационих технологија која може да има за последицу повреду друге личности и угрожавање достојанства и остварује се слањем порука електронском поштом, СМС-ом, ММС-ом, путем веб-сајта *(web site)*, четовањем, укључивањем у форуме, социјалне мреже и сл.

**Занемаривање у** Школи обухвата: ускраћивање појединих облика образовно-васпитног рада неопходних ученику; нереаговање на сумњу о занемаривању или на занемаривање од стране родитеља; пропусте у обављању надзора и заштите ученика од повређивања, самоповређивања, употребе алкохола, дувана, наркотичког средства или психоактивне супстанце, укључивања у деструктивне групе и организације и др.

**НИВОИ И ОБЛИЦИ НАСИЉА**

| Први ниво | | | | |
|---|---|---|---|---|
| **Физичко насиље** | **Емоционално/психичко насиље** | **Социјално насиље** | **Сексуално насиље и злоупотреба** | **Насиље злоупотребом информационих технологија** |
| ударање чврга,<br>гурање,<br>штипање,<br>гребање,<br>гађање,<br>чупање,<br>уједање,<br>саплитање,<br>шутирање,<br>прљање,<br>уништавање<br>ствари... | исмејавање,<br>омаловажавање,<br>оговарање,<br>вређање,<br>ругање,<br>називање<br>погрдним<br>именима,<br>псовање,<br>етикетирање,<br>имитирање,<br>„прозивање“... | добацивање,<br>подсмевање,<br>игнорисање,<br>искључивање из<br>групе или<br>фаворизовање на<br>основу социјалног<br>статуса, националности,<br>верске припадности,<br>насилно дисциплиновање, ширење гласина... | добацивање,псовање,<br>ласцивни коментари,<br>ширење прича,<br>етикетирање,<br>сексуално<br>додиривање,<br>гестикулација.. | узнемиравајуће<br>„зивкање“,<br>слање<br>узнемиравајућих<br>порука<br>СМС-ом,<br>ММС-ом,<br>путем веб-сајта... |

| Други ниво | | | | |
|---|---|---|---|---|
| **Физичко насиље** | **Емоционално/психичко насиље** | **Социјално насиље** | **Сексуално насиље и злоупотреба** | **Насиље злоупотребом информационих технологија** |
| шамарање,<br>ударање,<br>гажење,<br>цепање одела,<br>„шутке“,<br>затварање,<br>пљување, | уцењивање,<br>претње,<br>неправедно<br>кажњавање,<br>забрана<br>комуницирања,<br>искључивање, | сплеткарење,<br>игнорисање,<br>неукључивање,<br>неприхватање<br>манипулисање,<br>експлоатација,<br>национализам... | сексуално<br>додиривање,<br>показивање<br>порнографског<br>материјала,<br>показивање интимних | огласи, клипови,<br>блогови,злоупотреба<br>форума и четовања,<br>снимање камером |

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| отимање и уништавање имовине, измицање столице, чупање за уши и косу... | одбацивање, манипулисање... | | делова тела, свлачење... | појединаца против њихове воље, снимање камером насилних сцена, дистрибуирање снимака и слика.. |

| Трећи ниво | | | | |
|---|---|---|---|---|
| **Физичко насиље** | **Емоционално/психичко насиље** | **Социјално насиље** | **Сексуално насиље и злоупотреба** | **Насиље злоупотребом информационих технологија** |
| туча, дављење, бацање, проузроковање опекотина, ускраћивање хране и сна, излагање ниским температурама, напад оружјем... | застрашивање уцењивање, рекетирање, ограничавање кретања, навођење на коришћење психоактивних супстанци, укључивање у секте, занемаривање... | претње, изолација, одбацивање, терор групе над појединцем/ групом, организовање затворених група (кланова), национализам, расизам, **сви облици дискриминације** (непосредна дискриминација, посредна дискриминација, повреда начела једнаких права и обавеза, забрана позивања на одговорност, | завођење од стране одраслих, подвођење, злоупотреба положаја, навођење, изнуђивање и принуда на сексуални чин, силовање, инцест... | снимање насилних сцена, дистрибуирање снимака и слика, дечија порнографија... |

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| | | удруживање ради вршења дискриминације | | |

**ОСНОВНИ ПРИНЦИПИ ПРОГРАМА**

Принципи на којима се заснива овај Програм и поступање на основу њега, односе се на:

- право на живот, опстанак и развој
- најбољи интерес детета, уз обезбеђивање поверљивости података
- спречавање дискриминације, што значи обухватање свих ученика овим Програмом
- активно учешће ученика, које се обезбеђује правовременим информисањем и давањем могућности да искажу своје мишљење

**ЦИЉЕВИ ПРОГРАМА**

Циљ програма је превенција свих облика насилничког понашања, као и стручна интервенција у ситуацијама потенцијалног или стварног насилничког понашања ученика, родитеља, наставника или других лица.

**Циљеви Програма у превенцији су**:

- Подстицање и развијање климе прихватања, толеранције и међусобног уважавања
- Идентификација безбедносних ризика у школи увидом у документацију, непосредно окружење евидентирањем критичних места у школи, анкетирањем ученика, наставника и родитеља
- Повећање осетљивости свих који су укључени у живот и рад школе, на препознавање насиља и злостављања
- Унапређење способности свих учесника у школском животу – наставног и ваннаставног особља, ученика, родитеља, локалне заједнице – за уочавање, препознавање и решавање проблема насиља
- Оспособљавање свих запослених и родитеља за рано препознавање знакова у понашању деце који указују на потенцијално насилно понашање
- Пружање помоћи ученицима у савладавању личних проблема и проблема у учењу
- Изграђивање и примена норми понашања, информисање о правилима и кућном реду
- Дефинисање процедура и поступака реаговања на насиље и информисање свих учесника у школском животу о томе
- Омогућавање свим ученицима који имају сазнања о могућем насилном акту да без излагања опасности врше пријављивање насиља
- Спровођење психо-социјалног програма превенције кроз обуку за ненасилну комуникацију, самоконтролу реаговања и понашања, превазилажење стреса, учење социјалних вештина
- Сарадња са родитељима путем Савета, родитељских састанака, индивидуалних и групних разговора
- Сарадња са службама ван школе које посредно и непосредно могу помоћи на превазилажењу проблема насиља у школи

**Циљеви Програма у интервенцији су:**

- Спровођење процедура и поступака реаговања у ситуацијама насиља
- Праћење и евидентирање врста и учесталости насиља и процењивање ефикасности спровођења Програма заштите
- Рад на отклањању последица насиља и интеграција ученика у заједницу вршњака
- Саветодавни рад са ученицима који трпе насиље, врше насиље или су посматрачи насиља

**ПРЕВЕНТИВНЕ АКТИВНОСТИ**

Превентивне активности заједнички планирају и спроводе ученици, родитељи и запослени.

| АКТИВНОСТ | НОСИОЦИ |
|---|---|
| Формирање Тима за заштиту ученика од насиља за наредну школску годину | Директор |
| Анализа стања, праћења насиља, злостављања и занемаривања, вредновања квалитета и ефикасности предузетих мера и активности у области превенције и интервенције | Тим за заштиту ученика од насиља |
| Анкетирање наставника, ученика и родитеља и утврђивање њихових предлога за унапређивање безбедности у школи | Тим за заштиту ученика од насиља |
| Израда Акционог плана превентивних активности за наредну школску годину | Тим за заштиту ученика од насиља |
| Организовање дежурства запослених | Директор и Тим за заштиту деце од насиља |
| Усклађивање постојећих подзаконских аката школе са Законом и Посебним протоколом за заштиту ученика од насиља | Секретар |
| Дефинисање правила понашања и последица кршења правила понашања | Тим за заштиту деце од насиља, Ученички парламент, Наставничко веће |
| Информисање ученика и родитеља о Посебном протоколу, о Тиму и његовим активностима и упућивање у могућност тражења помоћи и подршке од Тима | Одељенске старешине |
| Информисање родитеља о начинима препознавања насиља и понашања уколико дете трпи насиље | Одељенске старешине, ПП служба |
| Формирање вршњачког тима за заштиту ученика од насиља | Координатор ученичког парламента |
| Коришћење наставних садржаја у превенцији насиља | Наставници |
| Организовање слободних активности према предлозима Ученичког парламента | Директор и Тим за заштиту деце од насиља, Ученички парламент |
| Школска спортска такмичења/ спортски дан посвећен безбедном и сигурном школском окружењу (кошарка, фудбал, рукомет и одбојка) | Наставници |
| Обележавање Дечје недеље | Одељенске старешине, ПП служба и Ученички парламент |
| Обележавање 19. новембра- Светског дана борбе против злостављања деце | Ученички парламент,<br>Тим за заштиту<br>ученика од насиља |
| Годишња манифестација Дечји фестивал | Ученички парламент, наставници, директор |
| Радионице за ученике:<br>- Ненасилна комуникација<br>- Умеће комуникације | Стручна служба, одељенске старешине |
| Групни рад са родитељима на родитељским састанцима:<br>-Насиље у школи и породици,<br>- Ненасилна комуникација и конструктивно решавање конфликата, | Одељенске старешине, стручна служба, директор школе |

| | |
|---|---|
| -Развојне потребе и проблеми деце школског узраста | |
| Умрежавање и сарадња са релевантним установама (спољашња заштитна мрежа) | Директор, ПП служба, одељенске старешине |

| СТРУЧНО УСАВРШАВАЊЕ ЗАПОСЛЕНИХ | |
|---|---|
| **САДРЖАЈ** | **НОСИОЦИ** |
| Обука запослених за примену Посебног протокола за заштиту деце-ученика од насиља у образовно- васпитним установама (за наставнике који нису прошли програм обуке ) | Секретар, Стручна служба |
| Предавања за наставнике:<br>- Примена индикатора за прелиминарну идентификацију жртава трговине људима<br>- Како препознати ризичне облике понашања ученика и како реаговати | Стручна служба |
| Превенција и решавање дисциплинских проблема у настави | Каталога акредитованих програма стручног усавршавања. |
| Примена реституције (принципи, значај преговарања, важност постизања договора...) | Каталога акредитованих програма стручног усавршавања. |
| Управљање дисциплином и партнерска комуникација | Каталога акредитованих програма стручног усавршавања. |

**ИНТЕРВЕНТНЕ АКТИВНОСТИ**

Школа интервенише увек када постоји сумња или сазнање да дете и ученик трпи насиље, злостављање и занемаривање, без обзира на то где се оно догодило, где се догађа или где се припрема.

**Редослед поступања у интервенцији**

1. **Сазнање о насиљу** или откривање насиља одвија се непосредним увидом да је насиље у току или посредно, препознавањем спољашњих знакова или поверавањем самог детета или треће особе.
2. **Заустављање насиља** је обавеза свих запослених у установи, као и да позове помоћ уколико процени да не може самостално да делује.
3. **Смиривање ситуације** подразумева обезбеђивање сигурности за ученика, удаљавање из ризичне ситуације.
4. **Обавештавање родитеља, односно другог законског старатеља** и предузимање хитних акција по потреби (пружање прве помоћи, обезбеђивање лекарске помоћи, обавештавање полиције и центра за социјални рад) обавља се одмах након заустављања насиља и злостављања. Уколико родитељ није доступан или његово обавештавање није у најбољем интересу детета и ученика, установа одмах обавештава центар за социјални рад.
5. **Консултације** у школи се врше ради: разјашњавања околности, анализирања чињеница на што објективнији начин, процене нивоа насиља и злостављања, нивоа ризика и предузимања одговарајућих мера и активности, избегавања конфузије и спречавања некоординисане акције. У консултације у установи укључују се: одељенски старешина, дежурни наставник, психолог, педагог, тим за заштиту, директор, ученички парламент.
   Уколико у току консултација у установи директор и тим за заштиту, услед сложених околности не могу са сигурношћу да процене ниво насиља, злостављања и занемаривања, као и да

одреде мере и активности, у консултације укључују надлежне органе и друге организације и службе: Министарство просвете – школску управу, центар за социјални рад, полицију, здравствену службу и др.

6. **Мере и активности** предузимају се за све нивое насиља и злостављања. Оперативни план заштите сачињава се за конкретну ситуацију другог и трећег нивоа за сву децу и ученике - учеснике насиља и злостављања (оне који трпе, који чине и који су сведоци насиља и злостављања).
7. **Ефекте предузетих мера** и активности прати установа (одељенски старешина, тим за заштиту, психолог и педагог) ради провере успешности, даљег планирања заштите и других активности школе.

**Интервенција према нивоима насиља, злостављања и занемаривања**

Ниво насиља и злостављања условљава и предузимање одређених интервентних мера и активности.

***На првом нивоу*** активности предузима самостално одељенски старешина у сарадњи са родитељем, у смислу појачаног васпитног рада са васпитном групом, одељенском заједницом, групом ученика и индивидуално.

***На другом нивоу*** активности предузима одељенски старешина у сарадњи са психологом, тимом за заштиту и директором, уз обавезно учешће родитеља, односно другог законског заступника ученика, у смислу појачаног васпитног рада. Уколико појачани васпитни рад није делотворан, директор покреће васпитно-дисциплински поступак и изриче меру, у складу са Законом.

***На трећем нивоу*** активности предузима директор са тимом за заштиту, уз обавезно ангажовање родитеља, односно другог законског заступника ученика и надлежних органа, организација и служби (центар за социјални рад, здравствена служба, полиција и друге организације и службе). Уколико присуство родитеља није у најбољем интересу ученика, тј. може да му штети, угрози његову безбедност или омета поступак у установи, директор обавештава центар за социјални рад, односно полицију.

**Улоге и одговорности запослених и ученика у школи када постоји сумња на насиље или се насиље догоди**

ДЕЖУРНИ НАСТАВНИК

- дежура у складу са распоредом;
- уочава и пријављује случај;
- покреће процес заштите детета (реагује одмах у случају насилног понашања, користећи неку од стратегија);
- обавештава одељенског старешину о случају;
- евидентира случај у књигу дежурстава и попуњава образац за евиденцију насилног понашања;
- сарађује са Тимом за заштиту деце од насиља.

ОДЕЉЕЊСКИ СТАРЕШИНА

- уочава случајеве насилног понашања и реагује одмах;
- учествује у процесу заштите деце;
- разговара са учесницима насиља;
- информише родитеље и сарађује са њима;
- по потреби, сарађује са Тимом за заштиту деце од насиља;
- планира и изводи активности у оквиру ЧОС ;

- прати ефекте предузетих мера;
- евидентира и води документацију о случају; прибавља потпис родитеља
- по потреби, комуницира са релевантним установама.

ТИМ, ПЕДАГОГ, ПСИХОЛОГ

- уочава случајеве насилног понашања;
- покреће процес заштите детета, реагује одмах;
- обавештава одељенског старешину и сарађује са њим;
- по потреби, разговара са родитељима;
- пружа помоћ и подршку деци/ученицима, наставницима;
- разматра случај (2. и 3. ниво) и осмишљава мере заштите;
- обавља консултације, предлаже заштитне мере, прати ефекте предузетих мера;
- по потреби, сарађује са другим установама;
- евидентира случај.

ПОМОЋНО-ТЕХНИЧКО ОСОБЉЕ

- уочава и пријављује случајеве насилног понашања;
- прекида насиље.

УЧЕНИЦИ, ДЕЦА

- дежурају заједно са наставницима на одморима;
- уочавају случајеве насилног понашања;
- траже помоћ одраслих;
- пријављују одељенској старешини;
- учествују у мерама заштите.

**ВОЂЕЊЕ ЕВИДЕНЦИЈЕ И ДОКУМЕНТАЦИЈЕ**

Запослени у школи воде евиденцију о појавама насиља у образац за евиденцију о случајевима насиља који садржи:

- Шта се догодило ?
- Ко су учесници ?
- Како је пријављено насиље ?
- Врсте интервенције?
- Какве су последице?
- Који су исходи предузетих корака?
- На који начин су укључени родитељи, одељенски старешина, стручна служба?
- Праћење ефеката предузетих мера.

Одељенски старешина бележи насиље на првом нивоу; прати и процењује делотворност предузетих мера и активности; подноси извештај тиму за заштиту, у складу са динамиком.

Психолог бележи насиље на другом и трећем нивоу; води и чува документацију (службене белешке, податке о лицу, догађају, предузетим радњама и др.); прати остваривање конкретних планова заштите другог и трећег нивоа; подноси извештај тиму за заштиту, у складу са динамиком.

**ПРАЋЕЊЕ ЕФЕКАТА ПРЕДУЗЕТИХ МЕРА**

Одељенски старешина и стручна служба прате ефекте предузетих мера. Прате:

- понашање ученика који је трпео насиље (да ли се повлачи, да ли постаје агресивно, да ли тражи подршку и на који начин...) и ученика који се понашао насилно ( да ли наставља са нападима, да ли тражи друге жртве, да ли га група одбацује, да ли га група подржава...);
- како реагују пасивни посматрачи (да ли се обраћају старијима за помоћ, да ли сви знају како да се повежу са унутрашњом заштитном мрежом и ко је њихова особа од поверења, да ли се препознаје страх, да ли сами предузимају неке акције и сл.);
- шта се дешава у одељењу (да ли се издвајају нове групе, каква је атмосфера ...);
- колико су родитељи сарадници у активностима на смањивању насиља;
- како функционише Тим и унутрашња заштитна мрежа ( где су слабе тачке и шта се може боље);
- колико су друге институције (спољна заштитна мрежа) укључене и који су ефекти њиховог укључивања.

Уколико се увиди да се ситуација насиља понавља, усложњава и постаје ризичнија и опаснија, неопходно је предузети следеће заштитне мере:

- појачати опрез свих запослених и дежурних наставника и ученика
- укључити у рад родитеље, односно друге законске заступнике ученика и школског полицајца
- наставити са индивидуалним радом - психолог школе
- укључити стручњаке из других установа (из спољашње заштитне мреже)

**ИЗВЕШТАВАЊЕ**

Тим квартално извештава Наставничко веће, а полугодишње Школски одбор и Савет родитеља Школе о реализацији и ефектима превентивних и интервентних мера и активности.

Извештавање о појединим случајевима насиља врши директор школе водећи рачуна о поверљивости података, заштити приватности стављајући интересе детета изнад интереса родитеља, школе, струке и др.

Подаци до којих се дође су поверљиви и могу се ставити на располагање само службеним лицима ангажованим у поступцима заштите деце од насиља.

**ПРОЦЕЊИВАЊЕ ЕФЕКАТА ПРИМЕНЕ ПРОГРАМА**

На основу евиденције о случајевима насиља праћење ефеката предузетих мера ће вршити Тим за заштиту ученика од насиља преко следећих **индикатора:**

- броја и нивоа облика насилног понашања
- број случајева насилног понашања са позитивним ефектима у односу на укупан број пријављених у току школске године
- однос пријављених облика насилног понашања текуће и претходне школске године
- однос броја случајева насилног понашања са позитивним ефектима текуће и претходне школске године
- анализа упитника проведеног међу ученицима о степену безбедности у школи.

**ИЗВЕШТАЈ О ОСТВАРИВАЊУ ПРОГРАМА**

Извештај о остваривању Програма заштите је саставни део Годишњег извештаја о раду Школе и доставља се Министарству просвете, односно надлежној школској управи. Извештај садржи, нарочито:

анализу ефеката превентивних мера и активности и резултате самовредновања у овој области, број и врсту случајева насиља, злостављања и занемаривања, предузете интервентне мере и активности, као и њихове ефекте.

**АКЦИОНИ ПЛАН ПРЕВЕНТИВНИХ АКТИВНОСТИ**

На основу анализе стања, праћења насиља, злостављања и занемаривања, вредновања квалитета и ефикасности предузетих мера и активности у области превенције у претходној школској години, Тим утврђује Акциони план превентивних активности за наредну школску годину. Акциони план превентивних активности је саставни део Годишњег плана рада школе.

## 5.4. Програм ваннаставних активности ученика

*Мађарски језик и књижевност*

**ПРЕДМЕТ:** МАЂАРСКИ ЈЕЗИК (СЕКЦИЈА))
**РАЗРЕД:** 5.-6.-7.

**ОБЛАСТ:** ДРАМСКА-ЖУРНАЛИСТИЧКА –ЧИТАЛАЧКА

**БРОЈ ЧАСОВА:36**

**Programunk három területből áll: „Négyszögletű kerekerdő” (drámakör), „Pennától Pulitzerig” (újságírásszakkör), „Irodalom nagyjai” (olvasókör). Az egyes területekre** heti egy órát terveztünk**.**

| САДРЖАЈ (НАСТАВНА ТЕМА) | ЦИЉЕВИ, ЗАДАЦИ (ИСХОДИ)- ИДЕНТИФИКАЦИЈА УЧЕНИКА | АКТИВНОСТИ, МЕТОДЕ | СРЕДСТВА | ЕВАЛУАЦИЈА, САМОЕВАЛУАЦИЈА |
|---|---|---|---|---|
| ДРАМСКА /**„Négyszögletű kerekerdő” drámakör**<br>scenski govor<br>storytelling forme u kojima se vrši izbor tema za dramatizaciju<br>pokreti i glas u prostoru | **A programunkat a következő alapelvek mentén készítettük el: 1) legyen vonzó a tanulóknak, a tanároknak; 2) az anyanyelvi kompetencia mellett segítse a kreativitás, a kritikai gondolkodás és a kollaborációs (együttműködési) készségek fejlesztését;** | Osnovni alati koji se koriste u radu dramske sekcije su pokret, glas, imaginacija, koncentracija, timski rad<br>Dramske tehnike i druge strategije: dramske igre i aktivnosti kreativni pokret i ples akcione priče, igre uloga i slično | Уџбеник, додатна литература | • праћење ангажовања ученика |

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| rad na dijalozima<br><br>dramske igre<br><br>A foglalkozások tematikus egységei: Ismerkedés, kommunikációs játékok – „Verskoreográfiák”: ritmus,<br>egyéni, páros és csoportos versmondások – Tematikus foglalkozások:<br><br>Utazás, Tengerész, Indián,<br>Erdő, Állatok<br><br>– Lázár Ervin-mesejelenetek, dramatizálások<br><br>– „Produkció”. | **3) épüljön meglévő hagyományainkra, de tartalmazzon innovációt is; 4) vegye figyelembe adottságainkat, lehetőségeinket; 5) fenntartható legyen.**<br>**Nagy hangsúlyt fektetünk a kreativitás és a személyiség fejlesztésére. Fontosnak tartjuk, hogy az igazán jó képességű tanulók mellett azok is részt tudjanak venni a foglalkozásokon, akik nagy kedvet éreznek ezekhez a tevékenységekhez.** | što je bliže određeno uslovima rada i karakteristikama same grupe koja učestvuje u tadu sekcije | | |
| ЖУРНАЛИСТИЧКА/<br><br>Upoznavanje sa osnovnim pojmovima u modernom žurnalizmu<br><br>**„Pennától Pulitzerig” újságírószakkör**<br>Témáink közé tartozik az:<br><br>elbeszélés,<br>a leírás,<br><br>a bemutatás,<br><br>az ajánlás és<br><br>az interjú műfajának a gyakorlása. | Az írás, az újságírás után érdeklődő diákok az 5. osztálytól vehetnek részt a programban. Célunk a diákok írásbeli kompetenciáinak a fejlesztése, a sajtóműfajok megismerése, kép- és szövegszerkesztő alkalmazások használata. A szakkörösök megtanulnak vázlatot készíteni, szöveget alkotni. A munkaanyagokat, az elkészült írásokat elektronikusan kell elküldeniük a főszerkesztőnek, aki a szakkörvezető pedagógus. Miután a | Sadržaji programa se ostvaruju:<br><br>1. ***primanjem*** (učenjem), tako što će učenicima biti omogućeno da stiču znanja iz oblasti žurnalistike ,savladavaju tehnološke postupke izveštačkog rada u okviru određenih sredstava i medijuma i da upoznaju zakonitosti i elemente vizuelne komunikacije;<br><br>2. ***davanjem*** (stvaranjem) putem podsticanja učenika da se izražavaju u okviru svojih | Уџбеник, додатна литература | • праћење ангажовања ученика |

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| | gyerekek elkészítették írásaikat, ezeket közösen megbeszélik, véleményt mondanak egymás munkáiról, és ha szükséges, javítják őket. Az újság logikusan felépített rovatokból tevődik össze, és nagy részét a programban részt vevő gyerekek munkái alkotják. | aktivnosti i realizuju sopstvene medijske produkte. | | |
| ЧИТАЛАЧКА/<br>**„Irodalom nagyjai” olvasókör** | Fő célja az olvasás megszerettetése. Ehhez egy speciális feldolgozási módot alkalmazunk. A gyerekek az irodalmi műveken keresztül kaphatnak árnyaltabb, személyesebb képet az egyes kontinensek élővilágáról, történelméről, társadalmáról. Általában havonta-kéthavonta kerül sor egy új regényre, amelyről a gyerekek ajánlót készítenek diáktársaik számára. Így a tanév során öt-hat művet dolgoznak fel heti egy órában. A kötelező olvasmányok mellé olyan mai szemléletű és lehetőleg mai nyelvezetű, korosztályuknak megfelelő, izgalmas, érdekes témájú könyveket is kínálunk a gyerekeknek, amelyeket szívesebben olvasnak. Folyamatosan | Podsticanje učenika da se izražavaju u okviru svojih aktivnosti i realizuju sopstvene čitalačke produkte. | Уџбеник, додатна литература<br><br>plakati<br><br>prezentacija | • праћење ангажовања ученика |

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| | felülvizsgáljuk, hogy melyik könyv vált be, és a kevésbé sikeres választásokat másikra cseréljük, míg a kedvelt könyveket továbbvisszük.<br>Az olvasmányokat általában projektmódszerrel dolgozzuk fel, a gyerekek plakátot készítenek, és feladatokat oldanak meg kooperatív csoportmunkában (például szakértői mozaik, rejtvény), esetenként fogalmazást írnak, vagy prezentációt készítenek egy megadott szempontsor alapján. | | | |

*Српски језик и књижевност*

**Литерарна секција**

Предмет: Српски језик

Циљеви:

- запажање, развијање и усавршавање посебног дара ученика
- продубљиање сарадничког односа између наставника и ученика
- неговање културе писмености
- поштовање ученикове литерарне сензибилности
- мотивисање ученика за самостално стваралаштво и развијање њихове читалачке културе
- истраживачко проучавање књижевних дела
- оспособљавање за самостално читање и тумачење књижевноуметничних дела разних жанрова
- схватање и процењивање прочитаног текста, развијање потребе за књигом, способности да се њоме самостално служи као извором сазнања,

- навикавање на самостално коришћење библиотеке, учење вођења дневника о прочитаним књигама, развијање поштовања према културној баштини,
- васпитавање у духу мира, културних односа и сарадње међу људима.
- учествовање на конкурсима и смотрама литерарних дружина и секција
- развијање љубави према матерњем језику
- обележавање значајних годишњица
- сарадња са другим секцијама у школи и литерарним дружинама у другим школама
- сарадња са Библиотеком“Јожеф Атила“ у Кањижи
- презентација рада секције преко блога https://biljanazarkov.wordpress.com/

исходи:

- одређује место реченичног акцента у једноставним примерима
- слушање звучних записа
- Упоређује лирски субјекатаи песника;
- сам одређује врсту песме; одређује горе наведене стилске фигуре; препознаје симбол, метафору, алегорију, словенску антитезу;
- на основу издвојених мотива организује песничке слике, открива основна осећања и идеју песме;;
- одређује врсту стиха, врсту риме и мушку, женску, средњу, парну и нагомилану риму; примећује у песми ритам; познаје појам песме у прози; схвата функцију мотива

План рада Литерарне секције

| |
|---|
| Септембар<br>1. Наша литерарна дружина ( план рада, договор о раду)<br>2. Гледам, слушам, записујем ( шетња, а ћутке, ослушкујемо свет)<br>3. Анализа примера различите обраде једног мотива (Јован Дучић „Село“, Добрица Ерић „Песник и Месец“)<br>4. Читање самосталних радова и њихова анализа |
| Октобар<br>5. Говор и његова стилска функција (лексичко стилистичке вежбе)<br>6.Анализа говорног материјала који су ученици сакупили(Које нас реченице мотивишу и чине срећним?)<br>7.Приповедање, уметање, инверзија<br>8.Читање и анализа самосталних радова<br>9.Звучни запис (Таласићи) |
| Новембар<br>10. Интерактивне приче<br>11.Појам онеобичавања<br>12. Пола кишобрана (половне приче- преобликовање, и допуњавање) |

| |
|---|
| 13.Читање и анализа радова<br>14.Пола кишобрана ( настале приче коришћењем различитих визуелних форми презентујемо на пано у кабинету) |
| Децембар<br>15.Стихови и риме (особине песничког језика на примерима стихова који се певају)<br>16. Поезија , ритам(особине песничког језика, ритам набрајања, понављања, контраста) |
| Јануар<br>17.Литерарни конкурси<br>18.Кратке приче<br>19. Кратка прича која је изгубила меру и компас (слагање приче од посебно датих реченица и речи) |
| Фебруар<br>20.Приказ књиге(по избору ученика)<br>21. Приче поштапалице(читајући мењају причу)<br>22.Штипаљке (изложба омиљених цитата, илустрације из књига)<br>23. Филм или књига или... |
| Март<br>24.Документарно (Кањижа, грађевине)<br>25. Причали су(народне легенде, приче, песме)<br>26. Тиса( песничке слике, дијалог, одломци из песама Стевана Раичковића)<br>27.Читање и анализа радова |
| Април<br>28. Кликер (композиција- издвајање предмета и круг асоцијација уз музику)<br>29. Вртешка (Композиција-издвајање предмета и осећајне реакције, уз музику)<br>30.Динамични опис<br>31. Читање и анализа самосталних радова |
| Мај<br>32.Приче из библиотеке(посета Библиотеци „Јожеф Атила“)<br>33. Приче из библиотеке<br>34.Дани за књиге (сређивање паноа у кабинету) |
| Јун<br>35.Шта смо знали? Где смо стали? |

Евалуација:

записници, приреме, дечији радови, наставни листићи, фото материјал.видео материјал, блог *Литерарна секција*

## **Српски језик као нематерњи- Секција** – 4.разред

Драмска секција и лепо писање ћириличног писма

| Тема | Број часова | Садржај |
|---|---|---|
| **У продавници, пекари, трафици** | 6 | Кратке драматизације у продавници, бутику, пекари, трафици или другом месту где ученик може нешто да купи и/или проба |
| **У ресторану, посластичарници, кафићу** | 6 | Кратке драматизације у којима ученици могу да се опробају у улози конобара или госта ресторана, пицерије, посластичарнице или кафића. |
| **Рекламацију е-нешто није у реду** | 6 | Кратке драматизације у којима ученици вежбају како да поступе уколико је наручена храна/пиће погрешно донесено, преслатко, преслано, хладно или уколико је мајица, кошуља коју су купили мала/велика, превише скупа или му/јој треба у другој боји |
| **Прича о ћирилици и калиграфији** | 3 | Прича о томе како је настала ћирилица, њене карактеристике, шта је калиграфија и алати који се у њој користе, припремне шаре и линије пре почетка писања слова |
| **Калиграфско писање ћириличних слова** | 15 | Писање слова ћирилице, украшавање једног слова, преписивање текстова |
| | **36** | |

Остваривање секције: Рад у пару, фронтални и индивидуални рад

Циљ: Ученици имају прилику да се опробају у свакодневним дијалозима користећи српски језик, могу да покажу и развијају своје глумачке способности. Приликом писања ћириличних слова поред вежбања ћирилице развијају и своју уметнићку страну.

Секција се на полугодишту мења, прво полугодиште то је драмска секција, друго полугодиште калиграфија.

Секцију може да похађа сваки ученик који жели да похађа секцију из српског језика као нематерњег

**Српски језик као нематерњи- Секција** – 5.разред

Драмска секција

| Тема | Број часова | Садржај |
|---|---|---|
| Школа и живот у породици | 6 | Кратке драматизације из свакодневног живота, које они измишљају. |
| У школи | 6 | Кратке драматизације у којима ученици могу да се опробају у улози наставника или особља у школи |
| Владимир Личина: Весна и торба | 6 | Драматизација приче |
| Драган Лукић:Трговина | 3 | Драматизација приче у којој ученици могу да се опробају у улози продавца или купца |
| Драган Лукић:Јабука | 8 | Драматизација текста, проширивање текста дијалогом куповине на пијаци (воће и поврће) |
| Мира Алечковић: Пас у солитеру адаптирано | 7 | Обрада приче, драматизација |
| | **36** | |

**Остваривање секције:** Рад у пару, фронтални и индивидуални рад

**<u>Циљ:</u>** Ученици имају прилику да се опробају у свакодневним дијалозима користећи српски језик, могу да покажу и развијају своје глумачке способности.

Секцију може да похађа сваки ученик који жели да похађа секцију из српског језика као нематерњег

## **Српски језик као нематерњи- Секција** – 6.разред

Драмска секција

| Тема | Број часова | Садржај |
|---|---|---|
| **Свакодневни живот** | 6 | Кратке драматизације из свакодневног живота, које они измишљају. |

| | | |
|---|---|---|
| **У ресторану, посластичарници, кафићу** | 6 | Кратке драматизације у којима ученици могу да се опробају у улози конобара или госта ресторана, пицерије, посластичарнице или кафића. |
| **У куповини** | 6 | Кратке драматизације у којима ученици вежбају у продавници, бутику, пекари, трафици или где ученик може нешто да купи |
| **Народна басна: Бик и зец** | 3 | Драматизација басне . |
| **Гвидо Тартаља: Микица иде на излет** | 8 | Драматизација текста, проширивање текста дијалогом учитеља. |
| **Народна бајка: Биберче** | **7** | Обрада бајке, драматизација |
| | **36** | |

Остваривање секције: Рад у пару, фронтални и индивидуални рад

Циљ: Ученици имају прилику да се опробају у свакодневним дијалозима користећи српски језик, могу да покажу и развијају своје глумачке способности.

Секцију може да похађа сваки ученик који жели да похађа секцију из српског језика као нематерњег

## **Српски језик као нематерњи- Секција** – 7.разред

### Драмска секција

| **Тема** | **Број часова** | **Садржај** |
|---|---|---|
| **Свакодневни живот** | 6 | Кратке драматизације из свакодневног живота, које они измишљају. |
| **У ресторану, посластичарници, кафићу** | 6 | Кратке драматизације у којима ученици могу да се опробају у улози конобара или госта ресторана, пицерије, посластичарнице или кафића. |
| **У куповини** | 6 | Кратке драматизације у којима ученици вежбају у продавници, бутику, пекари, трафици или где ученик може нешто да купи |
| **Народна басна : Лав и лисица** | 5 | Драматизација басне |

| | | |
|---|---|---|
| **Мика Антић: Плава звезда** | 6 | Обрада песме, упознавање са делима Мике Антића |
| **Народна песма: Диоба Јакшића** | **7** | Обрада народне песме, драматизација |
| | **36** | |

Остваривање секције: Рад у пару, фронтални и индивидуални рад

Циљ: Ученици имају прилику да се опробају у свакодневним дијалозима користећи српски језик, могу да покажу и развијају своје глумачке способности.

Секцију може да похађа сваки ученик који жели да похађа секцију из српског језика као нематерњег

## **Српски језик као нематерњи- Секција** – 8.разред

## Новинарство

| **Тема** | **Број часова** | **Садржај** |
|---|---|---|
| Један дан моје маме | 5 | Састављење питања које ће поставити својој мами.<br>Постављење питања и забележење одговора. Писање интервјуа. |
| Сачувајмо околину | 6 | Писање чланка о очувању околине. Скупљање података. |
| Ово је мој град. | 6 | Приказати свој град. Скупљање података. Написати чланак како они виде град у коме живе.<br>Убацивање слике о граду |
| Интервју са изабраном особом | 5 | Састављење питања које ће поставити изабраној особи.<br>Постављење питања и забележење одговора. Писање интервјуа. |
| Партизан - Црвена Звезда рукометна утакмица | 5 | Сакупљање важне информације, података.<br>Писање репортаже о рукометној утакмици. |
| Слободна тема | 5 | Изабрати тему о чему би желели да пишу.<br>Сакупљање материјал за ту тему. Писање чланка. |
| Интервју са изабраном | 4 | Састављење питања које ће поставити изабраном наставнику/ наставници.<br>Постављење питања и забележење одговора. Писање интервјуа. |

| | | |
|---|---|---|
| наставником/наставницом. | | |
| | **36** | |

Остваривање секције: Рад у пару, фронтални и индивидуални рад

**Циљ:** Откривање изнадпросечних и даровитих ученика .Ученици имају прилику да се опробају у свакодневним дијалозима користећи српски језик, могу да покажу и развијају своје способности за писање кратких чланака, интервјуа.Усавршавају своје знање српског језика. Приликом писања ћириличних слова поред вежбања ћирилице развијају и своју уметничку страну.

Секцију може да похађа сваки ученик који жели да похађа секцију из српског језика као нематерњег

*Енглески језик*

## **ENGLESKI JEZIK - SEKCIJA** – 5. RAZRED

| Tema | Broj časova | Sadržaj |
|---|---|---|
| **DESCRIPTION** | 6 | Talk and write about different things: family, animals, food, school, house, a person; |
| **READING** | 6 | Reading texts; |
| **WRITING** | 6 | Writing texts, letters, emails; |
| **LISTENING** | 6 | Develop listening skills through texts |
| **TENSES** | 6 | Present Simple, Present Continuous, Past Simple, ‘Going to’ future |
| **GRAMMAR** | 6 | Pronouns, adverbs, prepositions of space, possessive adjectives, question words, comparative forms |
| | **36** | |

Остваривање секције: фронтални рад, дијалошка метода, рад у паровима, рад у групи, пројекти, скупљање података на интернету

Циљ / Исходи: Ученици имају прилику да се упознају са културом, са историјом страног језика, да више сазнају о познатим људима, и своје лексикално знање да повежу са коришћењем страног језика.

Услов похађања секције: Секцију могу похађати ученици који су знатижељни да стакну ширије знаје о култури, историји, граматици и коришћењу језика. Једини услов је да се редовно припремају у настави, да имају темељито знање, које могу опширити.

## **ENGLESKI JEZIK - SEKCIJA** – 6. RAZRED

| Tema | Broj časova | Sadržaj |
|---|---|---|
| **DESCRIPTION** | 6 | Talk and write about different things: house, room, town, school, a person; |
| **READING** | 6 | Reading biography of famouse people – chosen by the students; |
| **WRITING** | 6 | Writing biography, texts, letters, emails; |
| **LISTENING** | 6 | Develop listening skills through texts |
| **TENSES** | 6 | Present Simple, Present Continuous, Past Simple, Past Continuous, Present Perfect, 'Going to'future |
| **GRAMMAR** | 6 | Modal verbs, pronouns, adverbs, comparison of adjectives, question words |
| | **36** | |

Остваривање секције: фронтални рад, дијалошка метода, рад у паровима, рад у групи, пројекти, скупљање података на интернету

Циљ / Исходи: Ученици имају прилику да се упознају са културом, са историјом страног језика, да више сазнају о познатим људима, и своје лексикално знање да повежу са коришћењем страног језика.

Услов похађања секције: Секцију могу похађати ученици који су знатижељни да стакну ширије знаје о култури, историји, граматици и коришћењу језика. Једини услов је да се редовно припремају у настави, да имају темељито знање, које могу опширити.

## **ENGLESKI JEZIK - SEKCIJA** – 7. RAZRED

| Tema | Broj časova | Sadržaj |
|---|---|---|
| **DESCRIPTION** | 6 | Talk and write about different things: house, room, town, school, a person, sports, hobbies, nature; |
| **READING** | 6 | Reading texts; |
| **WRITING** | 6 | Writing biography, texts, letters, emails; |

| | | |
|---|---|---|
| **LISTENING** | 6 | Develop listening skills through texts |
| **TENSES** | 6 | Present Simple, Present Continuous, Past Simple, Past Continuous, Present Perfect, 'Will' and 'Going to'future |
| **GRAMMAR** | 6 | Modal verbs, pronouns, adverbs, comparison of adjectives, question words, preposition of time/place and movement |
| | **36** | |

Остваривање секције: фронтални рад, дијалошка метода, рад у паровима, рад у групи, пројекти, скупљање података на интернету

Циљ / Исходи: Ученици имају прилику да се упознају са културом, са историјом страног језика, да више сазнају о познатим људима, и своје лексикално знање да повежу са коришћењем страног језика.

Услов похађања секције: Секцију могу похађати ученици који су знатижељни да стакну ширије знаје о култури, историји, граматици и коришћењу језика. Једини услов је да се редовно припремају у настави, да имају темељито знање, које могу опширити.

## **ENGLESKI JEZIK - SEKCIJA** – 8. RAZRED

| Tema | Broj časova | Sadržaj |
|---|---|---|
| **DESCRIPTION** | 6 | Talk and write about different things: rules and laws, travel, people, business, animals, feelings, life, appearance, products |
| **READING** | 6 | Reading – chosen by the students; |
| **WRITING** | 6 | Writing biography, texts, letters, emails; |
| **LISTENING** | 6 | Develop listening skills through texts |
| **TENSES** | 6 | Present Simple, Present Progressive, Past Simple, Past Progressive, Present Perfect, 'Going to' 'Will' for future, |
| **GRAMMAR** | 6 | Modal verbs, pronouns, adverbs, comparison, questions, Passive, Reported speech, Quantifiers, So/neither/too/either, All/both/neither/none/either |
| | **36** | |

Остваривање секције: фронтални рад, дијалошка метода, рад у паровима, рад у групи, пројекти, скупљање података на интернету

Циљ / Исходи: Ученици имају прилику да се упознају са културом, са историјом страног језика, да више сазнају о познатим људима, и своје лексикално знање да повежу са коришћењем страног језика.

Услов похађања секције: Секцију могу похађати ученици који су знатижељни да стакну ширије знаје о култури, историји, граматици и коришћењу језика. Једини услов је да се редовно припремају у настави, да имају темељито знање, које могу опширити.

*Немачки језик*

## НЕМАЧКИ ЈЕЗИК - СЕКЦИЈА – од 5. - 7. РАЗРЕДА

| Тема | Број часова | Садржај |
|---|---|---|
| Sprechübungen | 8 | Bildbeschreibungen, Rollenspiele, Diskussionen über folgende Themen:<br>Sportler, Lieblingssportarten, ungewöhnliche Sportarten,<br>Feste in deutschsprachigen Ländern und bei uns<br>Gefühle<br>Großstädte (nach dem Weg fragen, Eintrittskarten kaufen)<br>Umweltschutz, Mülltrennung |
| Leseverstehen | 7 | Texte über aktuelle Themen behandeln |
| Hörverstehen | 7 | Hörvestehensübungen durch kurze Gespräche, Radiosendungen, Fernsehsendungen, Musik, Interviews |
| Schriftlicher Ausdruck | 7 | kurze Geschichten, Briefe, Forumbeiträge, E-Mails schreiben |
| Grammatik | 7 | Komparation der Adjektive<br>Konjunktionen<br>Präpositionen, Wechselpräpositionen<br>Präsens, Präteritum, Perfekt, Futur |
| | 36 | |

**Ostvarivanje sekcije:** frontalni rad, dijaloška metoda, rad u parovima, rad u grupi, projekti, skupljanje podataka sa interneta.

**Cilj / Ishodi:** Učenici imaju priliku da se upoznaju sa kulturom, sa istorijom stranog jezika, da više saznaju o poznatim ljudima, i svoje leksikalno znanje da povežu sa korišćenjem stranog jezika.

**Uslov pohađanja sekcije**: Sekciju mogu pohađati učenici koji su znatiželjni da staknu šire znaje o kulturi, istoriji, gramatici i korišćenju jezika. Jedini uslov je da se redovno pripremaju na nastavi, da imaju temeljito znanje, koje mogu opširiti.

| ПРОГРАМ *ВАННАСТАВНИХ АКТИВНОСТИ* ИЗ БИОЛОГИЈЕ | | | | |
|---|---|---|---|---|
| број часова | назив тема који се обрађују, | начин остварења рада | исход | начин идентификације ученика |
| 36 | - Договор о раду. Сређивање кабинета<br>- Слатина-излет<br>-Припрема за теренски рад<br>-Практичан рад на терену<br>-Обележавање европског дана посматрања птица (посматрање птица-опционо)<br>-Изоловање ДНК<br>-Озелењавање школског дворишта- израда плана<br>-Анализа отисака прстију<br>-Лековито биље, препознавање и --<br>-Употреба лековитих биљака, Прављење школске хербатеке<br><br>Микроскопирање-живот у капи воде<br>-Полен- поленска алергија, микроскопирање полена<br>-Обележавање дана планете Земље. Прављење зидних слика<br>-Израда фото збирке животиња и биљака<br>-Колекција видео снимака животиња у околини. | индивидуални, групни рад и рад у пару | Ученик је у стању да : објашњава појмове, наводи примере, изводи закључке сходно средњем и вишем нивоу стандарда постигнућа из предмета.<br>У стању је да самостално користи лабораторијсји прибор, изводи експерименте уз надзор наставника, користи микроскоп, изводи теренски рад, користи икт технологију. | ученици петог, шестог, седмог,осмог разреда заинтересовани за различите теме из предмета. |

| | | | | |
|---|---|---|---|---|

*Физика*

# FIZIKA – SZAKKÖR ÉS FELKÉSZÍTŐÓRÁK TERVE

**A fizika szakkör fő célkitűzése:** A fizika iránt érdeklődő tanulók, akik nem feltétlenül a fizika szabályainak törvényekkel, képletekkel, számokkal leírható része érdekel, érdeklődésének felkeltése és fenntartása a kijelölt témákon keresztül, valamint a 8. osztályos tanulók érettségire való felkészítése

**A szakkör fő témái:**

7. Új kutatási eredmények a fizikában – tanári előadás
8. Laboratóriumi mérések – tanulói mérések
9. Eszközkészítés – tanulói aktivitás
10. Fizikatörténet – tanulói kutatás, tanári előadás
11. Plakátkészítés, lapbook készítés – tanulói kutatás, aktivitás tanári irányítással
12. Előadás – kiállítás látogatás – fizika tárgyköréhez tartozó témákban

**Az órák típusa**: új anyag feldolgozó óra, gyakorlóóra, mérési gyakorlatok

**Munkaforma:** egyéni (kérdésfeltétel) tanári magyarázattal, demonstrációs kísérletekkel, csoportos (Segítve ezzel az egyéni tudás fejlesztését, mivel ilyenkor a tanári magyarázat mellett megjelenik a tanuló-tanuló közötti magyarázat is.)

**Nevelési cél:** Logikus gondolkodás fejlesztése, kitartó, precíz, csoportban való munkára nevelés. Fejleszteni a megismerést és értelmezést segítő ok-okozati tényezőket feltáró képességeiket. A megismerést, az értelmezést, az elsajátítást segítő kompetenciáik kialakítása és fejlesztése, az irányított és az önálló természettudományos ismeretszerzés módszereit alkalmazva. Környezetük természet, illetve ember alkotta értékeit a tanuló képes legyen felismerni, ez által tudatosan megvédeni, törekedjen a környezeti károk megelőzésére. Technikai kompetenciáikat kialakítani és fejleszteni. Megismerkedni a mérőműszerek használatával. Társas kompetenciák fejlesztése a csoportmunkán belül. Egyszerű mérések adatainak felvétele, táblázatba foglalása és grafikus ábrázolása, az ábrázolt függvénykapcsolat kvalitatív értelmezése, ezzel az fejleszteni az informatikai kompetenciákat.

**Az óraszámok felosztása:**

| Időszak | |
|---|---|
| I. félév | 16 |
| II. félév | 20 |
| Összesen | 36 |

| *Hónap* | *Tanítási hét* | *Óraszám* | *Megvalósítás ideje* | *TANÍTÁSI EGYSÉG* | *Évfolyam* |
|---|---|---|---|---|---|
| **Szept** | 1. | 1. | | Munkamegbeszélés | 6-7-8 |
| | 2. | 2. | | Plakátkészítés | 6-7-8 |
| | 3. | 3. | | Plakátkészítés | 6-7-8 |
| | 4. | 4. | | Teleszkóp | 6-7-8 |
| | 5. | 5. | | Csillagképek | 6-7-8 |
| **Okt.** | 6. | 6. | | Hangverseny látogatás - hangszerek | 6-7-8 |
| | 7. | 7. | | Mérés | 6-7-8 |
| | 8. | 8. | | Mérés | 6-7-8 |
| | 9. | 9. | | Hold | 6-7-8 |
| **Nov.** | 10. | 10. | | Szabadszemes megfigyelés | 6-7-8 |
| | 11. | 11. | | Teleszkópos megfigyelés | 6-7-8 |
| | 12. | 12. | | Képtárlátogatás – árnyék, félárnyék,<br>Látogatás a Regionális Pedagógusképző központ kiállítóudvarába | 6-7-8 |
| | 13. | 13. | | Képtárlátogatás – színek | 6-7-8 |
| **Dec.** | 14. | 14. | | Szabadszemes megfigyelés | 6-7-8 |
| | 15. | 15. | | Teleszkópos megfigyelés | 6-7-8 |
| | 16. | 16. | | Szabadszemes megfigyelés | 6-7-8 |
| **Jan.** | 17. | 17. | | Mérés: fizikai mennyiségek,mértékegységek, mérőműszerek | 8 |
| | 18. | 18. | | Közvetlen kölcsönhatás: súrlódás, közegellenállás | 8 |
| | 19. | 19. | | Közvetett kölcsönhatás: gravitációs-, mágneses-, elektromos kölcsönhatás | 8 |
| **Febr.** | 20. | 20. | | Egyenletes mozgás | 8 |
| | 21. | 21. | | Egyenletes mozgás | 8 |

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| | 22. | 22. | | Változó mozgás | 8 |
| | 23. | 23. | | Átlagsebesség | 8 |
| **Márc** | 24. | 24. | | Egyenletesen változó mozgás - gyorsulás | 8 |
| | 25. | 25. | | Egyenletesen változó mozgás - lassulás | 8 |
| | 26. | 26. | | Newton törvények | 8 |
| | 27. | 27. | | Egyensúly | 8 |
| **Ápr.** | 28. | 28. | | Munka | 8 |
| | 29. | 29. | | Energia | 8 |
| | 30. | 30. | | Teljesítmény, hatásfok | 8 |
| **Máj.** | 31. | 31. | | Hőjelenségek | 8 |
| | 32. | 32. | | Rezgések és hullámok | 8 |
| | 33. | 33. | | Fényjelenségek | 8 |
| | 34. | 34. | | Elektromos áram, áramkör | 8 |
| **Jún.** | 35. | 35. | | Ohm törvénye, Joule törvénye, Elektromos áram munkája | 8 |
| | 36. | 36. | | Elektromos áram mágneses hatása | 8 |

*Географија*

## A FÖLDRAJZ SZAKKÖR TERVEZETE

Óraszám: 36

| A földrajz szakkör tervezett témái a 2020/2021. tanévben | | | |
|---|---|---|---|
| Órák sorszáma | Téma | Hónapok | Megjegyzés |
| 1-2. | A Világegyetem és a Föld | szeptember | |
| 3-4. | A Föld mozgásai | | |
| 5-6. | A Föld belső szerkezete és domborzata | október | |
| 7-8. | A Föld légköre | | |
| 9-10. | A Föld vízburka | november | |
| 11-12. | A Föld élővilága | | |

| | | | |
|---|---|---|---|
| 13-14. | A földrajzi térkép | december | |
| 15. | Lakosság  és települések | | |
| 16-17. | Európa regionális földrajza | január | |
| 18-19. | Ázsia földrajzi sajátosságai | február | |
| 20-21. | Afrika földrajzi sajátosságai | | |
| 22-23. | Észak-Amerika földrajzi sajátosságai | március | |
| 24-25. | Közép-Amerika földrajzi sajátosságai | | |
| 26-27. | Dél-Amerika földrajzi sajátosságai | április | |
| 28-29. | Ausztrália földrajzi sajátosságai | | |
| 30. | A Sarkvidékek földrajzi sajátosságai | május | |
| 31. | Szerbia természeti adottságai | | |
| 32-33. | Szerbia pannon térsége | | |
| 34-36. | Szerbia hegyvidéke | június | |

A szakköri munkák során az érdeklődő diákokat  a földrajz témakörét bővítve környezetvédelmi témákat is körüljárnánk, az elérhető ( online) vetélkedőkre való felkészülést is segítve ezzel.

*Историја*

A SZAKKÖRI ÓRÁK TERVEI TÖRTÉNELEMBŐL

Óraszám: 36

Ötödik osztály: Az iskolaév során a történelem iránt mélyebben érdeklődő diákokkal filmek, történelmi források, képek segítségével feldolgoznánk az ókori népek műveltségét, azon belül kiemelten foglalkoznánk az épített emlékek és az ókori népek vallásával.

Hatodik osztály: Az iskolaév során a történelem iránt mélyebben érdeklődő diákokkal filmek, képek, makettek, történelmi források segítségével feldolgoznánk a középkor hadtörténeti szempontból jelentős eseményeit, mint pl. a legnagyobb csatákat ( Nándorfehérvár, Rigómező, Mohács stb.) és a korban használt fegyvereket.

Hetedik osztály: Az iskolaév során a történelem iránt mélyebben érdeklődő diákokkal filmek, makettek, források és képek segítségével feldolgoznánk a divat történetét, valamint a gyermekek és a nők helyzetét és szerepét a múltban.

Nyolcadik osztály: Az iskolaév során minden diáknak kell családfát készítenie. A legkiemelkedőbb munkákat elkészítő tanulókkal elsajátítanánk a családfakészítés professzionális módszertanát, majd egy házi verseny keretében megmérettetnék magukat.

A szakköri munkák során az érdeklődő diákokat játékos, könnyed, az iskolai megkötöttségeket mellőzve lehetne a történelem iránt elkötelezni.

**Szakkör** kémia 36 óra érdekes kémiai kísérletek elvégzése, a cél, hogy az osztályok minden évben láthassák a szakkörökön elvégzett, megtanult, kidolgozott, látványos kísérleteket. Minden osztályból egy tanuló általában versenyzők a Genius munkák miatt.

| | **Szakkör Kémia 7.osztály** | | **Szakkör Kémia 8.osztály** |
|---|---|---|---|
| óraszám | tanitási egység | óraszám | tanitási egység |
| 1 | Edények és eszközök leltározása | 1 | Edények és eszközök leltározása |
| 2 | Mérés (térfogat, tömeg, hőmérséklet) | 2 | A nemfémek |
| 3 | Tiszta anyagok, elemek, vegyületek | 3 | Hidrogén, oxigén és tulajdonságaik |
| 4 | A vegyszerek leltározása | 4 | A vegyszerek leltározása |
| 5 | Keverékek | 5 | Klór, kén, nitrogén, foszfor és a szén |
| 6 | A keverékek szétválasztása | 6 | Fémek |
| 7 | Az atomok szerkezete | 7 | Nátrium, Kálium, oxidok, hidroxidok |
| 8 | Elektronburok | 8 | Magnézium,kálcium, oxidok,hidroxidok |
| 9 | Az elemek periódusos rendszere | 9 | Fe, Al, Cu, Pb. Zn vegyüketeik, ötvözetek |
| 10 | A periódusos rendszer szerkezete | 10 | A periódusos rendszer szerkezete |
| 11 | A GENIUS versenyre témák választása | 11 | A GENIUS versenyre témák választása |
| 12 | Felkészülés a GENIUS versenyre | 12 | Felkészülés a GENIUS versenyre |
| 13 | Látványos kémiai kisérletek | 13 | Látványos kémiai kisérletek |
| 14 | Tablók készitése | 14 | Tablók készitése |
| 15 | A GENIUS munkák begyakorlása | 15 | A GENIUS munkák begyakorlása |
| 16 | A GENIUS kisérletek begyakorlása | 16 | A GENIUS kisérletek begyakorlása |
| 17 | Gyárlátogatás | 17 | Gyárlátogatás |
| 18 | Kémiai kötések | 18 | Savak és bázisok |
| 19 | Kovalens kémiai kötés | 19 | A savak elektrolitikus disszociációja és a pH |
| 20 | Ionos kötés | 20 | A hidroxidok elektrolitikus disszociációja |
| 21 | Atom, molekula, kristályrácsok | 21 | Sók |
| 22 | Az oldatok, oldhatóság | 22 | A sók elektrolitikus disszociációja |
| 23 | Szűrés | 23 | A szénatom tulajdonságai |
| 24 | Az oldatok százalékos összetétele | 24 | Telitett szénhidrogének |
| 25 | 6% ecetsavoldat készitése | 25 | Telitetlen szénhidrogének |
| 26 | Kémiai reakciók és egyenletek | 26 | Aromás szénhidrogének, benzén |
| 27 | Tűzgyújtás és tűzoltás | 27 | Kőolaj, földgáz, szén |
| 28 | Oldószerek | 28 | Alkoholok, etanol |
| 29 | Poláros és apoláros oldószerek | 29 | Aldehidek és ketonok |
| 30 | Oldatok készitése | 30 | Karbonsavak |
| 31 | A vegyületek kémiai tulajdonságai | 31 | Zsírsavak |
| 32 | Analizis | 32 | Észterek és az etilacetát |
| 33 | Szintézis | 33 | Zsírok és olajok |
| 34 | Endoterm reakciók | 34 | Szénhidrátok |

| | | | |
|---|---|---|---|
| 35 | Egzoterm reakciók | 35 | Vitaminok |
| 36 | Kristályositás | 36 | Aminosavak és proteinek |

*Техника и технологија*

**Technika és technológia szakkör**

Óraszám: 36 tanítási óra.

Témakörök:

- élet és munkakörnyezet
- közlekedés
- műszaki és digitális írástudás
- erőforrások és termelés
- szerkezeti modellezés

Módok: individuális, gyakorlati munka, tudásfelmérők

Célok: az adott témakörökben a tanulók jártasságainak, képességeinek növelése úgy az ismereteik, mint kézügyességük tekintetében, a versenyekre való felkészítés érdekében.

A tanulók azonosítása és beválogatásuk szempontjai: a tantárgy iránti érdeklődésük, kézügyességük alapján, továbbá más, korrelációban lévő tantárgyakban elért tanulmányi eredményeik alapján.

*Информатика и рачунарство*

**Robotika szakkör**

Óraszám: 36 tanítási óra.

Témakörök:

- robotok összeállítása, készítése és programozása a következő platformokon
- Lego robotok
- Arduino
- micro:bit

Módok: individuális, csapatmunka, gyakorlati munka, tudásfelmérők, programozás

Célok: a robotok készítésében, beprogramozásában, a csapatmunkában a tanulók jártasságainak, képességeinek növelése úgy az ismereteik, kézügyességük, és a csapatmunkában való részvételük tekintetében, a versenyekre való felkészítés érdekében.

A tanulók azonosítása és beválogatásuk szempontjai: a robotika iránti érdeklődésük, kézügyességük alapján, továbbá más, korrelációban lévő tantárgyakban elért tanulmányi eredményeik alapján.

*Физичко и здравствено васпитање*

На састанку стручног актива наставника физичког и здравственог васпитања одржаног 21. 05 2021. године у 9 х утврђен је план рада и одабир секција и других активности наставника физичког и здравственог васпитања за период 2021/2025

Одабране секције и друге активности које ће формирати и спроводити наставници физичког и здравственог васпитања у ОШ ,,J J Змај" у Кањижи у периоду 2021/2025:

- Атletика
- Гимнастика
- Џудо
- Кошарка
- Одбојка
- Рукомет
- Фудбал
- Стони тенис
- Пливање
- Стрељаштво
- Мале олимпијске игре

**Циљеви** :

- усвајање и усавршавање технике и правила наведених спортских дисциплина
- припрема ученика за школска такмичења која су под окриљем Савеза за школски спорт и Министарства просвете, науке и технолошког развоја.
- учествовање на школским такмичењима која су под окриљем Савеза за школски спорт и Министарства просвете, науке и технолошког развоја.
- васпитање ученика у спортском духу фер плеја и здравог начина живота.

Планирано је 72 часова (секција +додатна настава) на нивоу једне школске године у **виду ваннаставних часова**. Уколико постоји потреба биће реализована и допунска настава.

Наведеним секцијама и додатној настави **могу присуствовати** сви заинтересовани и одабрани ученици од стране наставника О. Ш. ,, J J Змај" у Кањижи.

За учешће на школским такмичењима од нивоа општинских до државних бираће се највреднији и најталентованији ученици.

Поред спортова који се реализују у виду секција и додатне наставе, наставници активно учествују у припреми и организовању осталих спортова(одлазак на такмичење) под окриљем Савеза са школски спорт и Министарства просвете, науке и технолошког развоја.

ХОР-ОРКЕСТАР

| | |
|---|---|
| БРОЈ ПЛАНИРАНИХ ЧАСОВА | 36/108 |
| ТЕМЕ | - знање и разумевање<br>- музичко извођење<br>- слушање музике<br>- музичко стваралаштво |
| НАЧИН ОСТВАРЕЊА | - певање, свирање, основе музичке писмености и дечје стваралаштво |
| ЦИЉЕВИ И ИСХОДИ | Циљеви<br>-развијање интересовања за музичку уметност и упознавање музичке традиције свог и других народа, оспособљавање музичког изражаја, упознавање основа музичке писмености<br>-оспособљавање за разумевање могућности музичког изражавања ( певања, слушања и свирања )<br>Исходи<br>- ученик уме да анализира:<br>-структуре и драматургије одређеног музичког жанра (на пример, оперски финале са догађајима у драми)<br>-облика народног музицирања са специфичним контекстом народног живота<br>-зна функцију елемената музичке писмености и изводјачких састава у оквиру<br>музичког дела<br>-разуме историјске и друштвене околности настанка жанра и облика музичког<br>фолклора<br>-критички и аргументовано образлаже свој суд<br>- уме креативно да комбинује изражајне музичке елементе у естетичком<br>контексту (одређени музички поступак доводи у везу са жељеним ефектом)<br>- пева једноставне дечије, народне или популарне композиције<br>- изводи једноставне дечије, народне или популарне композиције на<br>бар једном инструменту<br>-изведе разноврсни музички репертоар певањем и свирањем као солиста и у<br>школским ансамблима<br>-препозна структуру одређеног жанра<br>-жанровским и историјско-стилским контекстом звучног примера |

| | |
|---|---|
| | - учествује у одабиру музике за дати жанровски и историјски контекст<br>- импровизује и/или компонује мање музичке целине (ритмичке и мелодијске) у<br>оквиру различитих жанрова и стилова<br>-осмисли музику за школску представу приредбу или перформанс. |
| НАЧИН ИДЕНТИФИКАЦИЈЕ | - хор и оркестар биће организовани независно од редовне наставе музичке културе. Право на учешће у хору и оркестру имају они ученици који показају довољно интересовања а имају одређених музичких диспозиција ( музички слух)- аудиција на почетку школске године. |

## 5.5. Програм професионалне оријентације

**Циљ** програма професионалне оријентације школе је да у сарадњи са другим установама, посебно установама средњег образовања и васпитања и установама за професионалну оријентацију пруже помоћ ученицима и родитељима/старатељима у избору средње школе односно будућег занимања. Дугорочни, стратешки циљ је успостављање функционалног и одрживог програма професионалне оријентације за ученике који завршавају основну школу.

**Задаци** школе у оквиру програма професионалне оријентације су :

- праћење развоја ученика
- остваривање сарадње са установама које се баве професионалном оријентацијом
- примена петофазног процесног модела професионалне оријентације
- упознавање ученика са њиховим способностима
- упознавање ученика са путевима школовања
- упознавање ученика са путевима каријере
- упознавање ученика са занимањима
- помоћ ученицима и родитељима у промишљеном доношењу одлуке о избору занимања

**Начин остваривања програма**

Школа формира Тим за професионалну оријентацију у чијем су саставу наставници и стручни сарадници који реализује програм професионалне оријентације за ученике 7. и 8. разреда. Тим имплементира програм професионалне оријентације тако што дефинише редослед активности, облик реализације (кроскурикуларно, чос/чоз, изборни предмет или пројекат) , информише одељенске старешине 7. и 8. разреда, ученике и родитеље, дефинише број ученика који ће бити обухваћени програмом, прибавља сагласност родитеља, формира распоред радионица, оснива вршњачку групу, пружа подршку у реализацији радионица, сарађује са средњим школама друштвене средине, са експертима из појединих области, организује реалне сусрете, организује сајам образовања на ком се представљају средње школе из околине, сарађује са стручним органима школе, родитељима, води

евиденцију и извештава. Ученици осталих разреда обухваћени су темама које се реализују на часовима одељенског старешине које их припремају за избор позива и укључивање у свет рада.

Програм подразумева укључивање родитеља/старатеља у процес професионалне оријентације њиховог детета пре свега као подршку у самосталном одлучивању. Родитељи се охрабрују да развијају сопствене компетенције за родитељство у циљу оснаживања детета за доношење самосталне одлуке о избору школе и занимања. Укључују се путем родитељских састанака, заједничких радионица са децом и реалних сусрета у којима учествују као представници занимања и презентери сопственог пута каријере.

**Програмски садржаји**

1-3. разред: упознавање, праћење и подстицање индивидуалних карактеристика личности ученика значајних за усмеравање њиховог професионалног развоја. Стицање основних знања и појмова о раду и занимањима. Развијање ставова о друштвеној и индивидуалној вредности људског рада. Формирање општих радних навика и изграђивање позитивних особина личности најнепосредније везаних за рад. Пружање помоћи родитељима у подстицању и усмеравању професионалног развоја своје деце. Омогућавање ученицима да стекну непосредна искуства у вези са радом и занимањима.

4-6. разред: Упознавање, праћење и подстицање развоја индивидуалних карактеристика личности ученика значајних за усмеравање њиховог професионалног развоја, проширивање знања и појмова о раду и занимањима. Даље формирање ставова о индивидуалној и друштвеној вредности људског рада. Континуирано формирање радних навика, вештина и позитивних особина личности. Подстицање експлоративног (испитивачког) понашања према себи и свету рада и занимања.Пружање помоћи родитељима у подстицању и усмеравању професионалног развоја своје деце.Омогућавање ученицима да стекну непосредна искуства у вези са радом и занимањима.

7-8. разред: Упознавање, праћење и подстицање развоја индивидуалних карактеристика личности ученика значајних за усмеравање њиховог професионалног развоја. Проширивање знања и појмова о свету рада и занимања. Формирање комплекснијих ставова о друштвеној и индивидуалној вредности људског рада. Подстицање експлоративног понашања према себи и свету рада и занимања. Оспособљавање ученика за планирање властитог професионалног развоја и доношење зрелих и реалних професионалних одлука. Пружање помоћи родитељима у подстицању и усмеравању професионалног развоја своје деце. Омогућавање ученицима да што реалније и непосредније упознају себе, свет рада и занимања и система средњег образовања.

Програм за 7. разред чини 36 радионица, а за 8.разред 40 радионица.

Програм професионалне орјентације остварује се кроз пет модула:
1.**Самоспознаја**: препознавање сопствених капацитета, способности, интересовања, вредности и склоности.
2. **Информисање о занимањима**: прикупљање информација о занимањима, анализа и структурисан начин обраде информација тако да се омогући добра информисаност при одлучивању о избору занимања.
3.**Могућности школовања**: упознавање могућности школовања и каријере које воде до остварења жељеног занимања.
4.**Реални сусрети са светом рада и занимања**: сусрет са представницима занимања, распитивање о занимању и испробавање занимања у предузећима/ организацијама/ установама/ средњим школама како би млади проверили и употпунили сопствене слике о свету рада и занимања.

5.**Одлука о избору занимања**: анализа сопственог пута професионалне оријентације и доношење самосталне одлуке о избору школе/занимања.

**Носиоци активности**

Основни носиоци реализације програмских задатака професионалне оријентације у основној школи су: координатор активности п.о. школски педагог и школски психолог, разредне старешине и предметни наставници. Учесници у раду на професионалној оријентацији према природи својих функција и надлежности су: директор, разредна већа, стручни активи, организације ученика и савет родитеља.

**Методе и облици рада**

Задаци п.о. остварују се кроз све облике васпитно-образовног рада који се организују у основној школи, а посебно у оквиру редовног наставног процеса, додатне наставе, изборних и факултативних програма, слободних активности и одељенских заједница. Облици рада кроз које се реализују програм професионалне оријентације су:

1. индивидуални (за ученике осмог разреда) – овај облик рада подразумева да ученик, који жели, може приступити тестирању за п.о. у стручну службу школе. Након извршеног тестирања води се индивидуални разговор са учеником узевши у обзир резултате тестирања, интервјуа, потребе и жеље ученика могућности породице.
2. групни (за ученике седмог и осмог разреда) – рад на п.о. врши се у складу са пројектом ГИЗ БОСС, у оквиру којег ученици групно са педагогом, разредном старешином и родитељима учествује у радионице. Радионице су осмишљене тако, да ученик прелази кроз више фазе доношења одлука, и то: фаза када ученик упознаје себе, фаза када се информише, истражжује и обрађује информације, фаза када упознаје путеве образовања и професионалне каријере, фаза када истражује школе (образовне профиле) и фаза када проверава и доноси одлуку о жељеном занимању. Материјал потребан за рад школа обезбеђује у сарадњи са родитељима. У оквиру п.о. активности школа организује реалне сусрете са светом рада за ученике осмог разреда, и то у сарадњу са Ментор школом из Хајдукова и Регионалним Центром за професионални развој запослених у образовању. У реалне сусрете укључен је једнако и јавни и приватни сектор.

## 5.6. Програм здравствене заштите

**Циљ** програма здравствене заштите ученика је очување здравља и превенција озбиљнијих здравствених поремећаја ученика, подстицање правилног односа и бриге према сопственом здрављу, развој здравствених и хигијенских навика код ученика као претпоставки за правилан раст и развој, формирање одговорног односа и начина заштите од савремених болести.

**Задаци** школе у програму здравствене заштите су :

- остваривање сарадње са Домом здравља
- стицање знања, вештина, ставова у очувању сопственог здравља:
    - правилна исхрана;
    - хигијенске навике;
    - значај редовни физичке активности;
    - превенција болести зависности;
    - хуманизација односа међу половима;
    - квалитетан суживот у заједници;

    - промовисање позитивних социјалних интеракција у циљу очувања здравља;
- оспособљавање ученика да буду активни учесници у очувању свога здравља, развијање одговорног односа према себи и другима, превенција негативних облика понашања значајних за очување здравља
- упознавање ученика са начинима контролисања личног здравственог стања и значајем редовне контроле;
- унапређивање хигијенских и радних услова у школи и елиминисање утицаја који штетно делују на здравље;
- остваривање активног односа и узајамне сарадње школе, породице и заједнице ради утицања на развој, заштиту и унапређење здравља ученика.

**Начин остваривања програма**

Непосредна здравствена заштита ученика се остварује у Домовима здравља у Кањижи, Мартоношу, Адорјану и Велебиту, који обухвата бригу о здрављу и развоју ученика, предузимање мера за спречавање обољења, чување и побољшање здравља, откривање обољења и лечење оболелих.

Програм ће се реализовати кроз:

- Програм здравственог васпитања - Здравствено васпитање је процес који се плански и континуирано одвија. Наставник разредне наставе реализује предложене теме из области здравственог васпитања сходно узрасном и образовном нивоу ученика и интегрисаним тематским планирањем кроз обавезне и изборне предмете.
- Програм рада ОС.
- Програм школског спорта и спортских активности.
- Предавања за ученике.
- Контроле здравственог стања ученика.
- Контроле хигијенских и радних услова у школи.

За одређене теме неопходно је ангажовати здравствене раднике који се баве том проблематиком (болести зависности, злостављање и занемаривање деце, исхрана, орална хигијена), родитеље, друштвено-хуманитарне, спортске, рекреативне, културне и друге организације и удружења.

За успешну реализацију програма неопходно је ангажовати родитеље на добровољној (и стручној) основи, јер су они неопходан партнер наставницима и истовремено извор идеја активности и добре воље, вођени искреном жељом за стварањем што хуманијих и здравијих услова за школовање своје деце. Облици сарадње са родитељима могу бити различити: преко деце, индивидуално, родитељски састанци, трибине, непосредно учешће родитеља у реализацији наставних тема.

**Програмски садржаји:**

Здравствено васпитање

**1.разред, теме :** Ово сам ја (4 садржаја), Шта знам о здрављу (4 садржаја), Дневни ритам (2 садржаја), Хигијена (3 садржаја), Исхрана и њен значај за здрав живот ( 3 садржаја),

**2.разред, теме :** Шта се догађа у мом телу (1 садржај), Ја и моје здравље (1 садржај), Дневни ритам (3 садржаја), Лична хигијена (1 садржај), Исхрана (2 садржаја), Превенција злоупотребе алкохола (1 садржај), Занемаривање и злостављање деце (1 садржај).

**3.разред, теме:** Пубертет, Сексуално васпитање, Хигијена и здравље**,** Исхрана и знање у вези са исхраном, Повреде и стања када је могуће указати прву помоћ

**4.разред, теме :** Исхрана (1 садржај), Значај рекреације и спорта (1 садржај), Пубертет (1 садржај), Болести дечијег доба ( 5 садржаја), Прва помоћ ( 3 садржаја), Болести зависности ( 1 садржај).

У оквиру програма ОС обрађиваће се следећи садржаји: одржавање хигијене прибора, тела и гардеробе, хигијена радног места и простора у кући и школи, правилна исхрана, правилно држање тела, значај физичке активности за очување здравља, полне разлике између дечака и девојчица, пубертет, најчешће болести и њихова превенција, где се лечимо, алкохол, пушење, наркоманија, сида.

Предавања за ученике :

1. разред – хигијенске навике,
2. разред – болести прљавих руку,
3. разред – капљичне инфекције,
4. разред – како сачувати здравље,
5. разред – пубертет,
6. разред - пушење, алкохолизам,
7. разред - психоактивне супстанце,
8. разред - репродуктивно здравље.

Контрола здравственог стања ученика: преглед ученика пре уписа у I разред, вакцинација и ревакцинација, превентивни преглед и заштита зуба, систематски лекарски прегледи, контролни прегледи ученика код којих се на систематском прегледу пронађе неко обољење, прегледи ученика пре спортских такмичења, Комисијско ослобађање од физичког васпитања (делимично или потпуно).

Контрола хигијенских и радних услова у школи: санитарни преглед особља које раде са намирницама у школској кухињи, санитарна контрола кухиње (услови рада, снабдевање робом, намирницама, чување и издавање намирница, издавање хране и уклањање отпадних материја), контрола санитарних чворова.

## 5.7. Програм социјалне заштите

**Циљ** програма је брига о ученицима са социјалним проблемима различите врсте, посебно ученика из осетљивих друштвених група којима је потребна помоћ, а у сарадњи са надлежним институцијама.

**Задаци** школе у остваривању програма социјалне заштите:

- пружање помоћи ученицима са поремећајима у понашању
- пружање помоћи васпитно запуштеним или угроженим ученицима, ученицима који долазе из социјално угрожених породица или породица са проблематичним односима
- праћење редовности похађања наставе, предузимање мера
- сарадња са родитељима, односно другим законским заступницима ученика
- сарадња са установама и организацијама које се баве социјалним питањима
- упознавање и праћење социјалних прилика ученика, упућивање у остваривање социјално заштитних мера
- утврђивање социо-економског статуса родитеља, односно другог законског заступника ученика и упућивање на остваривање права
- развијање вредности социјалне прихваћености, солидарности, хуманости

**Начин остваривања програма**

**Помоћ ученицима са проблемима у понашању :** Идентификација ученика са одређеним социјалним проблемима у понашању врши се у континуитету. На почетку школске године одељенске старешине, педагог и директор школе, снимају социјално стање ученика и на основу њега раде план деловања. Током године, свака нова ситуација се посматра, прати, анализира и планирају се мере које ће се предузимати које се затим и реализују. Школа уочене проблеме покушава да реши сарадњом са родитељима (службеним позивима у школу и информативним разговорима), а уколико нема резултата, у току школске године укључују се установе и организације социјалне заштите.

**Помоћ материјално угроженим ученицима :** Идентификација ученика који се налазе у тешкој материјалној ситуацији обавља се како на почетку, тако и током целе године. Школа ће по потреби организовати хуманитарне акције прикупљања одеће, обуће и школског материјала за ученике тешког материјалног стања. Носиоци активности сем учитеља, одељенских старешина, педагога и директора школе, могу бити и чланови тима за заштиту деце од насиља, чланови тима за инклузију и родитељи, односно законски заступници ученика. Ове акције се могу организовати и у сарадњи са локалном заједницом, посебно са установама и удружењима које брину о социјалној заштити.

**Програмски садржаји**

Идентификација ученика са тешкоћама у емоционалном, социјалном развоју и сазревању, тежим породичним проблемима и поремећеним понашањима, оспособљавање родитеља за решавање проблема који се односе на понашање, давање савета за решавање проблема ученика који су последица поремећених породичних односа, сарадња са Домом здравља-едукативна предавања, контролни и систематски прегледи, сарадња са Центром за социјални рад - посредовање у остваривању права на бесплатне уџбенике, трошкове исхране, екскурзије, излете, позоришне и биоскопске представе, компензаторни програми за ученике који треба да се упишу у први разред, организација хуманитарних акција – сакупљање одеће, обуће, берза старих уџбеника, продужени боравак, помоћ у учењу, социометријски упитник у одељењу.

## 5.8. Програм заштите животне средине

**Циљ програма** је подизање нивоа еколошке свести ученика о средини у школи и ван школе кроз сарадњу са свим актерима образовно-васпитног процеса, промоција здравих стилова живота и истицање њихове повезаности са животном средином. Ширење сазнања ученика о значају очувања животне средине и природних ресурса за планету и све људе.

**Задаци** школе у остваривању програма:

- Упознавање ученика са природним ресурсима
- Упознавање са ресурсима и рационалном употребом у области енергетике
- Заштита животне средине
- Сарадње са локалном заједницом у циљу побољшања животне средние
- Анализа стања и утврђивање потреба
- Стварање навике ученика за одржавање школског и животног простора чистим
- Стварање навике ученика за селективно одлагање отпада
- Подстицање ликовног и литерарног изражавања размишљања и осећања ученика о заштити животне средине
- Промоција здравог начина исхране ученика

**Начин остваривања програма :**

Програм заштите животне средине обухвата активности усмерене на развој еколошке свести, као и очување природних ресурса, а такође обухвата и упознавање са коришћењем и рационалном употребом тих ресурса у области енергетике. Школа доприноси заштити животне средине остваривањем програма заштите животне средине - локалним еколошким акцијама, заједничким активностима школе, родитеља, односно другог законског заступника и јединице локалне самоуправе у анализи стања животне средине и акција за заштиту животне средине у складу са законом.

**Програмски садржаји :**

Уређивање еколошких кутака у школи и партнерских организација, установа у складу са могућностима школе, обележавање Дана планете, организација изложби на теме заштите и очувања животне средине, организација тимске наставе на еколошке теме кроз разне географске појмове, уређење школског дворишта, одлагање папирне, пластичне и лимене амбалаже у контејнере за рециклирање у школском дворишту, озелењавање школског дворишта или школског простора, учешће на пригодним конкурсима на тему заштите животне средине основне школе - ликовни или литерарни радови, учешће у акцијама чишћења локалне средине, уређење еко паноа, организација посета различитих места у оквиру предмета „Чувари природе“.

Изборни предмет у првом циклусу основног образовања и васпитања чију основу чине садржаји из екологије је наставни предмет Чувари природе. Еколошки садржаји се повремено прожимају и кроз остале предмете изборне и обавезне предмете.

Наставни предмет Чувари природе понуђен је ученицима, као изборни, од првог до петог разреда са по једним часом недељно, односно 36 часова на нивоу школске године у сваком разреду. Циљ предмета је развијање свести о потреби и могућностима личног ангажовања у заштити животне средине, усвајање и примена принципа одрживости, етичности и права будућих генерација на очувану животну средину

Основна идеја увођења овог изборног предмета је неговање, подстицање и развијање природне дечје радозналости и тражење одговора на питања шта, како и зашто? Циљ предмета је развијање основних појмова из природних наука и њихово повезивање.

## 5.9. Програм сарадње са локалном самоуправом

**Циљ** програма сарадње са локалном самоуправом је усклађивање активности и заједничко, планско и систематско деловање на формирање одговорног односа ученика према широј друштвеној средини у савременим условима живота и рада како би се у континуитету усвајале, проширивале и обогаћивале образовне, културне и људске вредности неопходне за развој појединца, а које се повратно рефлектују на напредак целокупне друштвене заједнице.

**Задаци:**

- остваривање сарадње са локалном заједницом
- планирање заједничких активности са ЈЛС и реализацији истих
- повезаност обележавања верских празника у школи и црквеним органима
- обележавање датума значајних за општину и/или организацији локалне самоуправе
- превенција и подизање свести ученика о законским регулативима у саобраћају, јавном и друштвеном животу
- развој свести ученика о занимању ватрогасаца и улози ватрогасне службе у очувању безбедности људи
- усвајање и богаћење културних вредности ученика.
- формирање правилног усменог и писменог изражавања на књижевном језику од стране ученика на јавним местима.
- значај хуманитарне организације „Црвени Крст“ у локалној средини и шире.
- очување сопственог здравља и здравља других људи - значај Дома здравља у локалној средини.
- очувања културне традиције свих заједница
- формирање хуманог односа према деци и људима из осетљивих друштвених група.
- Богаћење знања ученика о културној традицији и некадашњим начинима живота људи у овом крају.
- формирање односа са будућим ученицима наше школе.

**Начин остваривања програма** :

Школа прати и укључује се у дешавања у општини Кањижа и заједно са представницима ЈЛС планира садржај и начин сарадње, нарочито о питањима од којих зависи развитак школе. Школа се у овом програму повезује са институцијама различитих области, а од ширег друштвеног значаја како би се кроз планирање и остваривање заједничких активности и начина извођења, ученици упознали са њиховим начином функционисања, општом делатношћу, улогом у друштву, начинима помоћи и услугама које пружају грађанима. Сарадња се остварује кроз слободне активности и редовну наставу у зависности од повезаности са садржајима, кроз посете, предавања, изложбе, конкурсе, такмичења, смотре, радионице, демонстрације, консултације, саветовања, награђивања, ...

**Програмски садржаји :**

Посета Градској кући, упознавање са радом органа локалне самоуправе, посета полицијској станици; посета ватрогасном дому; посета у Дом културе – посета биоскопским и позоришним представама посете изложбама, радионице; сарадња са библиотеком - такмичења, радионице,

конкурси; Црвени крст – такмичења, предавања, трке, радионице; Дом здравља - предавања, прегледи, посета; посете средњим школама; сарадња са Месном заједницама; сарадња са предшколском установом- упис првака, отворена врата школе.

## 5.10. Програм сарадње са породицом

Програмом сарадње са породицом, школа дефинише области, садржај и облике сарадње са родитељима, односно законским заступницима ученика, који обухватају детаљно информисање, саветовање, укључивање у наставне и остале активности школе и консултовање у доношењу одлука око безбедносних, наставних, организационих и финансијских питања, с циљем унапређивања квалитета образовања и васпитања, као и обезбеђивања свеобухватности и трајности васпитно-образовних утицаја.

**Циљеви:**

- повезивање активности породице и школе у процесу васпитања;
- пружање помоћи породици у реализацији њене васпитне функције;
- обезбеђивање услова за оптималан развој детета;
- међусобно информисање;
- педагошко образовање родитеља, односно других законских заступника ученика;
- ангажовање родитеља у остваривању задатака школе.

**Задаци :**

- информисање родитеља о њиховим правима и обавезама, те начинима укључивања у рад Школе;
- едуковање родитеља кроз информисање и пружање адекватног модела васпитања и образовања;
- развијање партнерског деловања породице и школе у образовању и васпитању ученика;
- обезбеђивање редовне, трајне и квалитетне сарадње породице и Школе;
- остваривање позитивне интеракције наставник- родитељ, односно други законски заступник ученика;
- обезбеђивање информисаности родитеља, односно другог законског заступника ученика о променама у образовању које се остварују у школи и код ученика, као и о свим дешавањима у животу Школе.

**ОБЛАСТИ САРАДЊЕ СА ПОРОДИЦОМ:**

**1. Информисање родитеља, односно другог законског заступника ученика**

Родитељи, односно други законски заступници ученика треба да буду детаљно информисани о свим аспектима школског живота и образовног процеса који се посредно или непосредно тичу њихове деце и њих, као и о могућностима на које све начине могу да се укључују у рад школе и да дају свој допринос унапређењу квалитета васпитно-образовног процеса.

Овај област сарадње породице и Школе одвија се кроз следеће облике рада:

- креирање странице намењене родитељима на сајту Школе;

- организовање *Отворених врата* – термина када родитељи имају могућност да са наставницима разговарају о раду и напредовању ученика;
- месечно организовање *Отвореног дана*, када родитељи, односно старатељи могу да присуствују образовно-васпитном раду;
- уређивање огласне табле за родитеље у просторијама Школе;
- редовно вођење електронског дневника и ажурирање података;
- организовање и реализација родитељских састанака.

**2. Укључивање родитеља, односно других законских заступника ученика у наставне и остале активности**

Родитељи се подстичу да се укључују у образовни процес на више различитих начина, и то као:

- **Асистенти** у настави, сарадници и асистенти у реализацији програма секција;
- **Едукатори** деце у областима у којима су професионалци/експерти кроз учешће у различитим образовним пројектима који се одвијају у школи/у које је школа укључена;
- **Сарадници** за обезбеђивање безбедног окружења у школи, у процесу професионалне оријентације, при организацији и реализацији приредби, изложби, спортских и других такмичења и сличних активности у Школи, сарадници и асистенти у реализацији излета, посета, екскурзија ученика, у организацији и реализацији радионица, хуманитарних акција и сличних активности;
- **Учесници** у стручним тимовима које директор формира по потреби, као евалуатори васпитно-образовног рада и квалитета рада установе кроз процес самовредновања квалитета васпитно-образовне праксе, родитељи ученика из осетљивих и маргинализованих група (социјална ускраћеност, сметње у развоју, инвалидитет и др.) имају могућност да учествују у изради и реализацији индивидуалног образовног плана, и друго.

**3. Укључивање родитеља, односно других законских заступника у процес одлучивања**

Овај облик сарадње пружа родитељима информације о организацији живота и рада школе, а својим учешћем они доприносе побољшању услова и рада школе. Поред учешћа у планирању и организацији, родитељи треба да су стално присутни, јер то доприноси учвршћивању односа породице и школе. Законска регулатива је прописала обавезно укључивање родитеља у процес одлучивања и то кроз:

- укључивање родитеља у Савет родитеља Школе;
- укључивање родитеља у Школски одбор;
- укључивање родитеља у рад свих тимова на нивоу школе (самовредновање, развојно планирање, заштиту ученика и сл.);
- испитивање потреба и очекивања родитеља анкетирањем на крају сваког полугодишта;
- родитељи ученика из осетљивих и маргинализованих група (социјална ускраћеност, сметње у развоју, инвалидитет и др.) имају могућност да учествују у индивидуалном образовном плану, да по потреби предлажу спољне сараднике у тиму који се бави образовним планом, као и да дају одобрење за спровођење тог индивидуалног образовног плана.

**4. Едукација и саветодавни рад са породицом**

Будући да су родитељи у највећој мери упућени на сарадњу са наставницима и са њима имају најучесталије контакте, важан задатак наставника је да креирају такву атмосферу у којој ће родитељи бити подстакнути да се укључују на различите начине и да доприносе животу учионице/школе без страха да ће то бити протумачено као мешање улога, тј. мешање у професионалну улогу наставника. Унапређивање компетенција родитеља за педагошко деловање и пружање подршке ученицима Школа организује кроз следеће облике рада:

- едукација кроз организовање мини предавања на родитељским састанцима;
- организовање трибина и радионица за заинтересоване родитеље;
- формирање Клуба родитеља;
- израда Водича за родитеље (публикованог на сајту Школе);
- ангажовање родитеља као едукатора других родитеља о проблемима који су релевантни за родитељску популацију, а за које су поједини родитељи стручни.

**НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА:**

Сарадња са породицом одвија се плански и систематски током целе године и подразумева укључивање породице у планирање, реализацију и евалуацију те сарадње. Активности у оквиру сарадње са породицом реализују се на основу Развојног плана Школе и Годишњег плана Школе и то кроз:

- план рада Савета родитеља;
- план рада директора школе;
- план рада стручних сарадника; план за заштиту ученика од насиља, злостављања и занемаривања;
- планове рада стручних већа;
- планове одељенских већа;
- планове одељенских старешина;
- план рада секција; план професионалне орјентације;
- план здравствене превенције.

## 5.11. Програм излета, екскурзија и наставе у природи

**Циљ** програма излета, екскурзија и наставе у природи као облика васпитно – образовног рада јесте да допринесе остваривању циљева и задатака образовања и васпитања, циљева и задатака наставних предмета, као и непосредно упознавање са појавама и односима у природној и друштвеној средини, са културним, историјским и духовним наслеђем и привредним достигнућима. Осмишљавају се како би ученици упознали све крајеве наше државе, историјске, културне и друге садржаје из области  које се изучавају у оквиру наставе, као и рекреативно – здравствени опоравак ученика.

**Образовно-васпитни задаци:**

- проучавање објеката и феномена у природи;
- уочавање узрочно-последичних веза у конкретним природним условима;
- развијање позитивних односа према националним, културним, естетских вредностима, спортским потребама и навикама, позитивним социјалним односима;
- упознавање начина живота, обичаја и рада људи појединих крајева;
- развијање међусобних односа, уважавања, поштовања и социјализација ученика;
- неговање хуманости, солидарности, осећаја заједништва;
- развијање интересовања за природу;
- схватање значаја здравих стилова живота;
- подстицање испољавања позитивних емоционалних доживљаја;

- проширивање постојећих и стицање нових знања и искустава током боравка везаних за садржаје из различитих предмета, а посебно из историје, географије, биологије, ликовне културе ,ТИО, мађарског и српског језика;
- повезивање теоретских знања са практичним искуствима;
- побољшање здравља и физичких способности ученика;
- развијање здравствених и хигијенских навика и бриге о сопственом здрављу
- осамостаљивање ученика у реализацији различитих активности

**Начин остваривања програма :**

У стручној припреми екскурзија учествују сви наставници који треба пажљиво да се упознају са маршутом екскурзије и могућностима које она пружа. Наставничко веће школе верификује избор дестинација за екскурзију, бира стручног вођу пута који сачињава оперативни план рада за сваки дан екскурзије.

Екскурзије и излети ће се организовати и извести уз претходну писмену сагласност родитеља за најмање 60% ученика истог разреда и уколико се обезбеде одговарајући услови за остваривање циљева и задатака екскурзије и излета.

Настава у природи се организује за ученике од првог до четвртог разреда у трајању од седам до десет дана уз претходну писмену сагласност родитеља за најмање 70% ученика одељења. У оквиру наставе у природи остваривање се одговарајући садржаји из наставних и ваннаставних активности из наставног плана и програма основне школе, у климатски погодном месту из образовно – васпитних, здравствено – рекреативних и других разлога.

Након реализованих екскурзија, излета наставе у природи стручне вође подносе извештај директору школе са оценом о извођењу и квалитету пружених услуга. Извештај се доставља Савету родитеља и Наставничком већу ради разматрања, а Школском одбору ради разматрања и усвајања. Поднети извештаји су саставни део извештаја о раду школе.

Реализација програма је прилагођена узрасту и психо-физичким карактеристикама ученика, а посебно се води рачуна о безбедности ученика и развијању самосталности и личне одговорности.

**Програмски садржаји:**

У избору програмских садржаја и маршрута излета и екскурзија узимају се у обзир захтеви наставних програма свих предмета које ученици изучавају у тој школској години и психофизичке способности ученика.

Школа током школске године организује излете, тако што уз сагласност савета родитеља:

- формира комисију за организовање ђачких излета, екскурзија и наставе у природи
- комисија благовремено прикупља жеље ученика и наставника
- комисија на основу прикупљених жеља и у складу циљевима наставног плана и програма тражи понуду од турисичке агенције
- Одељенске старешине спроводе техничку страну организације излета, екскурзија и наставе у природи унутар одељења
- у складу са финансијским могућностима породица број ученика на излету, екскурзији и наставе у природи може бити променљива

- у одељењу где нема довољно пријављених за понуђене излете, екскурзије или наставе у природи, учитељ односно разредни старешина организује сам излет, који је избор свих у одељењу
- о сваком излету, екскурзији и наставе у природи било да је он организован помоћу агенције или организован унутар одељења учитељ односно разредни старешина извештава у дневнику одељења

Екскурзије се изводе само уз изричиту сагласност родитеља и уз њихову организацију.

## 5.12. Програм рада школске библиотеке

Школска библиотека је место библиотечко-информационе, васпитно-образовне и културне активности школе. У школској библиотеци прикупља се, обрађује и ученицима, наставницима и стручним сарадницима даје на коришћење библиотечко- информациона грађа (књиге, серијске публикације и др.) и извори. Библиотека је дужна да у свом фонду прикупља уџбенике и друга наставна средства намењена ученицима са сметњама у развоју и инвалидитетом, као и стручну литературу за наставнике и стручне сараднике.

**Циљ** програма рада школске библиотеке је:

- развијање навике читања и коришћења библиотечких услуга:
- оспособљавање ученика да користе информације у свим облицима и на свим медијима и омогући им да овладају вештинама потребним за целоживотно учење.

**Задаци** су:

- развијање и неговање навике читања и коришћења библиотеке код ученика и наставника;
- развијање и промовисање правилне употребе свих облика извора информација;
- стварање услова за интердисциплинарни приступ настави и електронском учењу;
- мотивисање за учење и подстицање на оспособљавања за самостално учење и образовање током целог живота;
- сарадња са наставницима, ученицима и њиховим родитељима;
- праћење и подстицања развоја ученика у индивидуалним способностима и њиховим склоностима ка интелектуалном, емоционално-социјалном и сваком другом професионалном развоју;
- пружање помоћи талентованим ученицима при налажењу и избору одговарајуће литературе, а посебно ученицима који имају тешкоће у учењу и раду, али и оним ученицима који живе у тежим социјалним приликама, сарађујући са њиховим родитељима и релевантним институцијама;
- стварање услова за што непосреднији и једноставнији приступ библиотечком фонду и расположивим изворима информација, и развијање индивидуалне стваралачке способности и креативности код ученика;
- обезбеђивање приступа програмима који раде на развијању информационе писмености, како би се корисници оспособили за проналажење, анализирање, примену и саопштавање информација, уз вешто и ефикасно коришћење информационо -комуникационих технологија;

- припремања и реализовања библиотечког програма намењеног ученицима са посебним потребама и посебним способностима, заштита и чување библиотечко-медијотечке грађе и периодична ревизија фонда.

**Начин остваривања програма**

Основе програма рада школског библиотекара усклађене су са Законом о основном образовању, Законом о основама система образовања и васпитања, плановима и програмима образовно-васпитног рада у свим подручјима рада, функцијама и задацима школске библиотеке у основношколском образовању. Годишњим програмом рада школске библиотеке утврђују се задаци и послови, који се даље разрађују и конкретизују у оперативним плановима рада. Оперативним плановима рада утврђујемо и методологију и динамику реализације свих предвиђених задатака, као и њихове извршиоце.

**Рад библиотеке обухвата:**

**1.Садржаје у образовно-васпитном раду:**

- упознавање ученика са радом библиотеке;
- оспособљавање за самостално коришћење књига, часописа, енциклопедија…;
- упутства за писање реферата и самосталних радова, израда плаката и презентација;
- развијање навика за чување, заштиту и руковање књижном и некњижном грађом;
- учествовање у програмирању годишњег и развојног плана школе;
- набавка и коришћење књижно-библиотечке грађе за наставнике и стручне сараднике;
- сарадња у вези са посетом Сајму књига и информација о набавци књига;
- сарадња на развоју информатике и информатичне писмености;
- рад у школским тимовима;
- сарадња са родитељима.

**2.Програмске садржаје у библиотечко-информационој делатности:**

- израда годишњег плана и програма рада библиотеке;
- систематско информисање ученика и запослених о новим књигама листовима и часописима;
- помоћ у припреми паноа и тематских изложби о појединим издањима;
- упис ђака првака у библиотеку;
- набавка нове литературе;
- вођење библиотечке евиденције;
- сређивање и естетско уређење библиотеке.

**3.Програмске садржаје везане за културну и јавну делатност:**

- планирање културних садржаја за школску годину;
- израда текстова за интернет презентацију школе;
- прикупљање и евидентирање литерарних радова ученика;
- сарадња са културним установама;
- организовање манифестација везаних за школски живот;
- организовање школских свечаности.

## 5.13. Програм прилагођавања на школску средину

Програмом прилагођавања на школску средину школа дефинише активности које обухватају детаљно информисање новопридошлих ученика и наставника.

**Циљеви:**

- омогућавање координације, усклађивања, синхронизације, повезивања активности ученика и наставника;
- стварање отворене и позитивне атмосфере за нове ученике и наставнике;
- пружање помоћи наставницима у реализацији радних задатак;
- обезбеђивање услова за бржу адаптацију ученика.

**Задаци :**

- информисање новопридошлих ученика и наставника о њиховим правима и обавезама, те начинима укључивања у рад Школе;
- праћење адаптације нових ученика и наставника;
- пружање помоћи у адаптацији нових ученика и наставника;
- стварање партнерског односа актера образовања у школи.

**Начин остваривања програма**

У остваривању програма учествују: директор, секретар, стручни сарадници, одељенске старешине и стручна већа. Програмски садржаји се реализују индивидуалним разговорима и током целе године.

**Активности намењене новопридошлим ученицима:**

- упознавање ученика и родитеља са директором школе и стручном службом;
- разговор са стручном службом – прикупљање информација о детету и претходном школовању;
- упознавање ученика и родитеља са одељенским старешином;
- упознавање ученика и родитеља са школским простором, дневним и недељним ритмом рада школе и општим информацијама о раду школе;
- пружање помоћи у обезбеђивању уџбеника;
- упознавање са одељењем;
- пружање помоћи у адаптацији на ново одељење;
- праћење прилагођавања у сарадњи са родитељима

**Активности намењене новопридошлим наставницима:**

- упознавање наставника са директором школе, правником, стручном службом;
- пружање информација о организацији рада школе, правима,одговорностима и задужењима на радном месту;
- упознавање са школским простором, кабинетима и расположивим наставним средствима;
- упознавање са запосленима;
- пружање подршке у раду наставника

## 5.14. Програм увођења приправника у посао

Увођење у посао наставника и стручних сарадника - приправника има за **циљ** да га оспособи за самосталан образовно-васпитни и стручни рад и за полагање испита за лиценцу.

Програмом увођења у посао приправник, наставник и стручни сарадник стиче знања и развија вештине и способности потребне за остваривање образовно-васпитног рада који се односе на:

1. Планирање, програмирање, остваривање и вредновање образовно-васпитног рада
2. Праћење развоја и постигнућа ученика
3. Сарадња са колегама, породицом и локалном заједницом
4. Рад са ученицима са сметњама у развоју
5. Професионални развој
6. Документација

Наставник на крају приправничког стажа треба да поседује следећа знања, способности и вештине:

**1. Планирање, програмирање, остваривање и вредновање образовно-васпитног рада:**

- познаје структуру плана и програма образовно-васпитног рада;
- разуме улогу наставног предмета у остваривању циљева и задатака у образовању и васпитању;
- разуме повезаност између циљева, задатака, садржаја, метода и облика рада;
- разуме интердисциплинарну природу предметних садржаја;
- користи дидактичке и методичке принципе успешног планирања образовно-васпитног рада;
- познаје могућности и ограничења различитих врста наставе;
- планира различите типове и структуру наставних часова;
- зна да повезује различите методе и облике рада у процесу учења;
- зна да креира подстицајну средину за учење и развој;
- бира садржаје, методе облике и технике рада у складу са условима у којима ради;
- познаје основне принципа рада одељењског старешине;
- подстиче изградњу заједништва у одељењу;
- зна да прилагођава захтеве развојним нивоима деце и стиловима учења деце;
- примењује индивидуални приступ деци у процесу образовно- васпитног рада;
- разуме улогу ученичких радова у образовно-васпитном процесу;
- познаје критеријуме добрих уџбеника, литературе и дидаткичких средстава за остваривање образовно-васпитног рада;
- помаже ученицима у налажењу и избору литературе за различите активности;
- користи разноврсна дидактичка средства и различиту литературу;
- познаје различите начине остваривања ваннаставних и слободних активности;
- користи истраживачки приступ у образовно-васпитном раду;
- анализира сопствени образовно-васпитни рад;

**2. Праћење развоја и постигнућа ученика:**

- разуме како се ученици развијају и како уче;
- познаје различите начине праћења, вредновања и оцењивања постигнућа ученика;
- зна да прати и вреднује постигнуће ученика у процесу учења;
- прати индивидуални развој и напредовање ученика и развој групе у целини;
- разуме вредновање постигнућа у функцији подршке напредовању ученика;

- подржава иницијативу ученика, мотивацију за рад и спонтано стваралачко изражавање;
- поштује принципе редовности у давању повратних информација о оствареним резултатима;
- уважава личност ученика у давању повратних информација о оствареним резултатима;
- помаже ученику да препозна своје потребе и емоције и изрази их на одговарајући начин;
- познаје начине и технике подстицања процеса самооцењивања ученика;
- зна да ствара атмосферу поштовања различитости;
- уважава иницијативу и слободу исказивања мисли, ставова и уверења код ученика;
- развија код ученика навику за пажљивим руковањем наставним материјалима;

**3. Сарадња са колегама, породицом и локалном заједницом:**

- гради атмосферу међусобног поверења са свим учесницима у образовно-васпитном раду;
- познаје и примењује принципе успешне комуникације са свим учесницима у образовно-васпитном – раду;
- разуме важност неговања партнерског односа са породицом ученика;
- поштује принцип приватности у сарадњи са породицом и колегама;
- поштује личност родитеља приликом давања повратних информација;
- размењује информације о ученику са родитељима поштујући принцип редовности;
- познаје различите облике сарадње са породицом ради обезбеђивања подршке развоју ученика;
- одржава добре професионалне односе са колегама;
- разуме важност тимског рада у установи;
- размењује запажања и искуства са колегама;
- познаје различите облике сарадње са локалном заједницом у циљу остваривања образовно-васпитних циљева и задатака;
- сарађује у организовању представљања различитих облика ученичког стваралаштва;
- разуме важност сарадње са стручним институцијама;

**4. Рад са ученицима са сметњама у развоју :**

- разуме значај утицаја вршњака и средине на развој и образовање ученика са сметњама у развоју;
- разуме значај стварања атмосфере поштовања различитости;
- познаје начине укључивања ученика са сметњама у развоју у образовно-васпитном раду;
- зна да организује активности за укључивање ученика са сметњама у развоју у образовно-васпитни рад;
- разуме значај принципа индивидуализације процеса учења ученика са сметњама у развоју;
- познаје важност праћења, индивидуалног напредовања и постигнућа ученика са сметњама у развоју;
- разуме значај обезбеђивања одговарајуће физичке средине за адекватно укључивање ученика са сметњама у развоју у образовно-васпитни рад.

**5. Професионални развој :**

- познаје значај континуираног професионалног развоја;
- упознат је са различитим облицима и начинима стручног усавршавања;
- разуме начине и технике планирања стручног усавршавања;
- познаје структуру стручних тела на нивоу установе;
- познаје елементе за планирање сопственог стручног усавршавања;
- учествује у разним облицима стручног усавршавања;
- прати развој савремене литературе и образовне технологије.

**6. Документација:**

- зна прописе из области образовања и васпитања;
- познаје права и дужности на радном месту;
- упознат је са документацијом на нивоу установе;
- разуме сврху педагошке документације;
- зна да води прописану и потребну документацију;
- чува поверљиве податке о детету/ученику и његовој породици;
- води евиденцију о учешћу у разним облицима стручног усавршавања;

**Приправника у посао уводи ментор:**

- Пружањем помоћи у припремању и извођењу образовно васпитног рада;
- Присуствовањем образовно – васпитном раду најмање 12 часова у току приправничког стажа;
- Анализирањем образовно васпитног рада у циљу праћења напредовања приправника;
- Пружањем помоћи у припреми за проверу савладаности програма.

Након савладаног програма ментор подноси извештај директору о оспособљености приправника за самостално извођење образовно-васпитног рада. За оне елементе програма увођења наставника у посао које ће реализовати заједничким радом ментор израђује детаљан план активности

**Евиденција о увођењу у посао приправника**

Евиденција ментора и приправника има значајну функцију у процесу увођења у посао и стицању лиценце. На овај начин ментор и приправник документују процес учења и подучавања, како у раду приправника, тако и у раду ментора, што осигурава трајност података и олакшава начин приказивања постигнутих резултата.

Све ове активности се остварују у школи  што олакшава припрему приправника за полагање испита за лиценцу.

**Школа води евиденцију** о запосленим приправницима, ствара услове за успешно савладавање програма и оспособљавање за самосталан образовно-васпитни рад.

**Ментор води евиденцију** о раду приправника која садржи податке о:

- временском периоду у коме је радио са приправником;
- темама и времену посећених часова;
- запажањима о раду приправника у савладавању програма;
- препорукама за унапређивање образовно-васпитног рада;
- оцени поступања приправника по датим препорукама.

**Приправник води евиденцију** о свом раду:

- сачињавањем месечног оперативног плана и програма рада;
- израдом припреме за одржавање часа;
- изношењем запажања о свом раду и раду са ученицима;
- о посећеним часовима;
- о својим запажањима и запажањима ментора.

Евиденција о раду и запажањима приправника доставља се ментору.

**Провера савладаности програма увођења у посао приправника**

Провера савладаности програма увођења у посао приправника остварује се најраније након годину дана рада у школи извођењем одговарајућег облика образовно-васпитног рада, и то: извођењем и одбраном часа наставника у школи, као и приказом и одбраном активности стручног сарадника у школи. Тему облика образовно-васпитног рада бира приправник у сарадњи са ментором.

Комисију од најмање три члана образује директор решењем.

Ментор не може да буде члан комисије, али има обавезу да присуствује провери савладаности програма.

Када комисија оцени да је приправник делимично савладао програм, даје ментору и приправнику препоруку за даљи рад са роком за поновну проверу савладаности програма. Приправник који у потпуности савлада програм стиче право на полагање испита за лиценцу.

## 5.15. Програм безбедности и здравља на раду

Програм безбедности и здравља на раду обухвата заједничке активности школе, родитеља и локалне самоуправе, усмерене на развој свести за спровођење и унапређивање безбедности и здравља на раду.

У оквиру Програма безбедности и здравља на раду, орган управљања у школи је у складу са Законом о основама система образовања и васпитања, доноси два општа правна акта која уређују тематику везану за безбедност и здравље на раду запослених и ученика. То су Правилник о безбедности и здрављу на раду и Правилник о мерама, начину и поступку заштите и безбедности ученика за време боравка у школи и свих активности које организује школа.

Именована је овлашћена, сертификована фирма за вођење послова у вези са одржавањем безбедности и здравља на раду.

Правилником о безбедности и здрављу на раду се у складу са Законом о безбедности и здрављу на раду уређује се спровођење безбедности и здравља на раду запослених у школи у циљу стварања безбедних услова рада, заштите живота, здравља и радне способности запослених.

Право на безбедност и здравље на раду имају и друга лица која учествују у радном процесу, а нису у радном односу у школи, као и лица која се затекну у радној околини ради обављања одређених послова у школи, ако је школа о њиховом присуству обавештен.

Школа је дужна да спроводи мере безбедности и здравља на раду у виду:

- Превентивног и периодичног прегледа и испитивања опреме за рад
- Испитивања услова радне околине
- Доношења акта о процени ризика
- Оспособљавања запослених за безбедан и здрав рад
- Вођења евиденција везаних за повреде на раду
- Осигурања запослених од повреда на раду

**Запослени у школи су дужни да:**

- поштују прописе о безбедности и здрављу на раду
- обавесте Послодавца о свакој врсти потенцијалне опасности која би могла да утиче на безбедност и здравље на раду
- наменски користе средства и опрему личне заштите
- подвргну се провери да ли су под утицајем алкохола или других опојних средстава по налогу лица за безбедност и здравље на раду
- истакну своје здравствене недостатке приликом ступања на рад
- учествују у пружању прве помоћи приликом повреде на раду
- да не пуше где је то забрањено.

Правилником о мерама, начину и поступку заштите и безбедности ученика за време боравка у школи и свих активности које организује школа обезбеђује се ученицима право на заштиту и безбедност и то:

- у школској згради и школском дворишту
- на путу између куће и школе
- ван школске зграде и школског дворишта – за време остваривања образовно васпитног рада или других наставних и ваннаставних активности које организује школа.

Одељенски старешина и предметни наставници су у обавези да у свакодневном контакту са ученицима, а нарочито на часовима одељенске заједнице и одељенског старешине, ученике упознају са опасностима са којима се могу суочити за време боравка у школи и извођења других активности које организује школа, као и са начином понашања којим би се те опасности могле избећи или отклонити.

Школа сарађује са државним органима, органима општине и другим субјектима и надлежним институцијама са којима је таква сарадња потребна у поступку обезбеђивања и спровођења мера утврђених правилником.

Активности:

- Обука запослених о могућим узроцима и опасностима од пожара, о употреби заштитне ватрогасне опреме и демонстрација гашења пожара
- Побољшање безбедности у саобраћају запослених и ученика, - предавања саобраћане полиције за ученике 1. разреда
- Уклањање снега и леда на прилазима школи / тротоарима, улазима у школу и школском дворишту и уклањање леденица са крова изнад улаза

## 5.16. Програм продуженог боравка

Продужени боравак је посебан облик образовно-васпитног рада са ученицима који се реализује у школи после или пре часова редовне наставе и у оквиру кога ученици имају самосталан рад и низ различитих облика слободних активности и један оброк.

**Циљеви** реализације садржаја у продуженом боравку у складу су са **општим циљевима** основног образовања (три општа циља):

- Омогућити детету пун живот и открити његове пуне потенцијале као јединствене особе.
- Омогућити детету његов развој као социјалног бића кроз живот и сарадњу са осталима како би допринео добру у друштву.
- Припремити дете за даље образовање и целоживотно учење (учити како учити).

**Специфични циљеви:**

- потпун и хармоничан развој детета;
- оспособити ученика за самостално учење;
- важност учења утемељеног на опажању процеса из окружења (очигледна метода);
- писменост (језичка, математичка, информатичка);
- изражавања емоција (друштвено прихватљиви модели);
- развијање духовне димензије живота;
- плурализам, поштовање различитости и важност толеранције;
- партнерство у образовању;
- развој радних навика;
- брига о деци са посебним потребама.

**Приликом остваривања продуженог боравка наставник нарочито води рачуна о:**

- васпитању и образовању ученика;
- предузимању превентивних мера ради очувања здравља ученика;
- помагању у учењу и раду;
- подстицању ученика на самостални рад и стицање радних навика;
- развоју социјалних и комуникацијских вештина;
- аналитичко-истраживачком раду за потребе вредновања квалитета рада;
- сарадњи са родитељима;
- сарадњи са локалном заједницом;
- сарадњи са установама културе, као и са свим другим релевантним установама које се индиректно или директно укључују у рад школе.

**Садржаји програма**

Остваривање циљева и развој кључних подручја  ће се најбоље остварити усмеравањем рада на садржаје, теме, кључне појмове и образовна постигнућа која су прописана Наставним планом и програмом за одређени разред. Садржаје ће реализовати учитељ у продуженом боравку али у договору са учитељем који ради у редовној настави. Зато је изузетно важно све активности планирати како би се постигла кохерентност међу одабраним садржајима и усклађеност деловања међу учитељима.

**Активности у продуженом боравку**

**Самостални рад ученика** -ученици организовано и плански, уз стручно-педагошку помоћ и сарадњу са наставником утврђују, продубљују, примењују и усвајају нова знања, умења и навике. Реализују се активности које би иначе ученик радио у виду домаћих задатака. На часовима самосталног рада, ученику се могу задавати следеће активности: читање обавезне школске и домаће лектире, читање листова и часописа за децу, коришћење правописа, лексикона, енциклопедија, као и савремених, електронских и мултимедијалних наставних средстава као извора информација, извођење и израда различитих практичних радова, рад на пројектима и друго.

**Активности у слободном времену** ученика имају првенствено рекреативно-забавни и стваралачки карактер и оне могу бити:

- едукативне, радне, културно-уметничке и спортске и организују се на принципу потпуне слободе избора, добровољности, самоорганизованости ученика у оквиру различитих група и колектива;
- организоване у учионици (одељењу или разреду), а могу да се организују ван учионице, у простору фискултурне сале, свечане сале, школског дворишта и парка;
- организоване истовремено у групама, а ученици се укључују у те активности према афинитетима;
- креативне радионице из различитих области: музика, ликовна уметност, сценски приказ и драма, рецитовање, ритмика, литерарне активности, екологија, неговање народне традиције, школске новине и друго, у складу са личним интересовањем ученика, као и на основу посебних способности појединих ученика;
- спортске активности;
- друштвене активности - Реализација друштвених активности се одвија у просторијама школе;
- културне активности : наставник планира посете различитим културним установама, историјским објектима, гледање позоришних и филмских представа, односно телевизијских емисија, праћење изложби и учествовање у манифестацијама;
- хуманитарне акције;
- еколошке акције;
- припремање културно-уметничких програма;
- уређење учионице у складу са могућностима и жељама ученика;
- обележавање празника и тематских дана;
- израда тематских паноа;
- и друге активности у складу са интересовањима ученика.

ПРОГРАМ РАДА ПРОДУЖЕНОГ БОРАВКА

| ВРЕМЕ | САДРЖАЈ РАДА | ИЗВРШИЛАЦ |
|---|---|---|
| СЕПТЕМБАР | 1. Пријем ученика у продужени боравак<br>2. Уређивање учионице продуженог боравка<br>3. Писање годишњег плана рада стручног актива продуженог боравка<br>4. Сарадња са учитељима<br>5. Сарадња са библиотекарком<br>6. Сарадња са родитељима, односно другим законским | Учитељи |

| | | |
|---|---|---|
| | заступницима ученика<br>7. Слободне активности (спортске игре, шетње, едукативне игре) | |
| ОКТОБАР | 1. Пријем првака у продужени боравак<br>2. Уређивање учионица продуженог боравка<br>3. Консултација са учитељима<br>4. Анализа успеха и дисциплине ученика<br>5. Упознавање са радом дневног боравка<br>6. Корективни рад<br>7. Дечија недеља<br>8. Сарадња са библиотекаром<br>9. Слободне активности (јесења радионица, спортске игре, едукативне игре, књига је најбољи друг …) | Учитељи |
| НОВЕМБАР | 1. Корективни рад<br>2. Уређивање учионица продуженог боравка<br>3. Консултација са учитељима<br>4. Обележавање Дана толеранције<br>5. Заштита деце од насиља- васпитни рад<br>6. Дан школа<br>7. Сарадња са библиотекарком<br>8. Слободне активности (јесења радионица, спортске игре, едукативне игре, рад уз музику) | Учитељи |
| ДЕЦЕМБАР | 1. Консултација са учитељима<br>2. Уређивање учионица продуженог боравка<br>3. Анализа успеха и дисциплине ученика<br>4. Припрема за празнике<br>5. Сарадња са библиотекарком<br>6. Сарадње са родитељима, односно другим законским заступницима ученика<br>7. Слободне активности ( драмски кутак, веште руке, зимске игре) | Учитељи |
| ЈАНУАР | 1. Консултација са учитељима<br>2. Уређивање учионица продуженог боравка<br>3. Сарадња са библиотекарком<br>4. Сарадња са родитељима, односно другим законским заступницима ученика<br>5. Обележавање школске славе „Свети Сава“<br>6. Сарадња са библиотекаром<br>7. Слободне активности ( зимске игре, разговор о зимском распусту- ко, где и како је провео овој распуст) | Учитељи |
| ФЕБРУАР | 1. Консултација са учитељима<br>2. Уређивање учионица продуженог боравка<br>3. Сарадња са библиотекарком<br>4. Народни обичаји<br>5. Дан заљубљених<br>6. Састанак стручног актива | Учитељи |

| | | |
|---|---|---|
| | 7. Слободне активности ( игре по избору ученика, слушање класичне музике, маскенбал) | |
| МАРТ | 1. Консултација са учитељима<br>2. Уређивање учионица продуженог боравка<br>3. Сарадња са библиотекаром<br>4. Дан жена<br>5. Припрема за Ускрс<br>6. Слободне активности ( спортске игре, такмичење у читању, едукативне игре, друштвене игре) | Учитељи |
| АПРИЛ | 1. Консултација са учитељима<br>2. Уређивање учионица продуженог боравка<br>3. Сарадња са библиотекарком<br>4. Анализа успеха и дисциплине ученика<br>5. Ликовни и литерални конкурс Црвеног крста<br>6. Састанак стручног актива<br>7. Слободне активности ( посета библиотеци, спортске игре, друштвене игре, шетње) | Учитељи |
| МАЈ | 1. Консултација са учитељима<br>2. Израда домаћих задатака<br>• Самостални рад ученика<br>• Корективни рад<br>3. Уређивање учионица продуженог боравка<br>4. Сарадња са библиотекарком<br>5. Сарадње са родитељима, односно другим законским заступницима ученика<br>6. Учествовање на кросу Црвеног крста<br>7. Слободне активности ( моја омиљена бајка-препричавање, спортске игре, друштвене игре, шетње) | Учитељи |
| ЈУН | 1. Консултација са учитељима<br>2. Уређивање учионица продуженог боравка<br>3. Сарадња са библиотекарком<br>4. Анализа успеха и дисциплине ученика<br>5. Извештај о раду продуженог боравка<br>6. Планирање стручног усавршавања<br>7. Састанак стручног актива<br>8. Слободне активности ( разговор о летњем распусту , спортске игре, друштвене игре, шетње) | Учитељи |
| АВГУСТ | 1. Састанак стручног актива | Учитељи |

## 5.17. Програм реализације пројекта обогаћеног једносменског рада у школи

У Школи реализују се активности у оквиру пројекта Обогаћен једносменски рад. Редовном раду пројекат се реализује по плану, у отежаним и измењеним условима предвиђено је да се и овај пројекат стави у функцију пружања укупне подршке ученицима док трају отежани услови.

| | |
|---|---|
| Област деловања | Слободне активности |
| Назив активности | Слободно време по мери деце |
| Циљеви и очекивани исходи активности | **Циљ**: укључивање сеоске и ромске деце у квалитетно провођење слободног времена, подстицањем интелектуалног и социјалног развоја ученика.<br>**Исходи**:<br>Упознат је са здравим алтернативама провођења слободног времена<br>Дете сарађује са другима у тиму,<br>Одговорно може да организује спровођење слободног времена,<br>Конструктивно учествује у друштвеном животу<br>Комуницира ненасилно |
| Опис активности | Подстицање интелектуалног и социјалног развоја ученика.<br>Ученици у складу са индивидуалним интересовањима, у групама одлучују се за заједничко, конструктивно спровођење слободног времена, а при том уче правилно изражавање, ненасилну комуникацију, групни рад, активности у природи, физичку активност, унапређују социјалне вештине. Кроз играње различитих друштвених, индивидуалних и спортских игара, развијају и логичко расуђивање и физичку активност.<br>Планирана активност ће се спроводити једном недељно као двочас. |
| Циљна група којој је намењено | Ученици 1. циклуса 1-4. разреда |
| Носиоци активности | Наставник разредне наставе |
| Место реализације | Зграда школе, спортски терени, спољне локације |

| | |
|---|---|
| Област деловања | Учење учења |
| Назив активности | Нико нам не заостаје |
| Циљеви и очекивани исходи активности | **Циљ**: укључивање сеоске и ромске деце.<br>Понављање градива претходних разреда, богаћење лексике и увежбавање уз помоћ вршњачке групе.<br><br>Опште компетенције:<br>1. Компетенција на матерњем језику,<br>5. Учење учења: способност да се ефективно управља сопственим учењем: планира, управља временом, и информацијама, способност да превазиђе препреке како би се успешно учило, коришћење претходних знања и вештина, примена знања и вештина у различитим ситуацијама,<br><br>Предметне компетенције:<br>1. Компетенција за учење;<br>4,8,9. Комуникација, рад са подацима и информацијама, решавање проблема<br><br>**Исходи**:<br>- Изрази и тумачи идеје, мисли, чињенице и ставове у усменој и писаној форми,<br>- Прикупља, анализира и организује критички процењује информације,<br>- Има свест о сопственој култури и разноликости култура, уважава значај критичког изражавања идеја,<br>искустава и осећања путем различитих медија, укључујући књижевност, музику, историју и уметност,<br>- Ради ефикасно са другима као члан тима, групе, |

| | |
|---|---|
| | - Зна како да учи,<br>- Уме да разликује чињенице од интерпретације,<br>- Одговорно и ефикасно управља собом и својим активностима; |
| Опис активности | У групи ученици заједнички обрађују важније делове градива, заједнички проналазећи начине начине усвајања градива |
| Циљна група којој је намењено | Ученици 1. циклуса 1-4. разреда |
| Носиоци активности | Наставник разредне наставе |

| | |
|---|---|
| Област деловања | Етос – обезбеђивање подстицајног окружења |
| Назив активности | Наша школа је све лепша |
| Циљеви и очекивани исходи активности | **Циљ**: укључивање сеоске и ромске деце.<br>Укључивање ученика у улепшавање и озелењавање школског окружења.<br><br>Опште компетенције:<br>6 друштвене и грађанске компетенције: способност да се ефикасно и конструктивно учествује у друштвеном и радном животу и да се ангажују у активном и демократском учешћу, посебно у све разноврснијим заједницама;<br>8 културолошка освешћеност и изражавање: способност да се схвати значај креативних идеја, искустава и емоција у различитим медијима – књижевност, ликовна уметност и природа.<br><br>Предметне компетенције:<br>3 естетичка компетенција;<br>5 одговоран однос према околини;<br>10 сарадња<br><br>**Исходи**:<br>- Изрази и тумачи идеје, мисли, чињенице и ставове<br>- Има свест о сопственој култури и разноликости култура, уважава значај критичког изражавања идеја,<br>- има развијену естетску свест,<br>- савесно се односи према окружењу и природи<br>- Ради ефикасно са другима као члан тима, групе,<br>- Одговорно и ефикасно управља собом и својим активностима; |
| Опис активности | У групи ученици заједнички одлучују о естетском изгледу школске зграде и околине школе |
| Циљна група којој је намењено | Ученици 1. циклуса 1-4. разреда |
| Носиоци активности | Наставник разредне наставе |

## 5.18. Индивидуални образовни планови

Индивидуални образовни планови свих ученика који се образују по индивидуалном образовном плану чине прилог школског програма.

*5.18.1. Препоруке за припрему индивидуалног образовног плана за ученике којима је потребна додатна образовна подршка*

5.18.1.1. Индивидуални образовни план за социјално ускраћене ученике и ученике са сметњама у развоју и инвалидитетом

- Индивидуални образовни план се **припрема за ученике** којима је услед социјалне ускраћености, сметњи у развоју, инвалидитета, каснијег укључивања у школовање, недовољног познавања језика и других разлога **потребна додатна образовна подршка**.
- **Циљ индивидуалног образовног плана јесте постизање оптималног укључивања** таквих ученика у редован образовно-васпитни рад и њихово осамостаљивање у вршњачком колективу.
- **За сваког ученика појединачно**, према његовим специфичним потребама и могућностима, **припрема се прилагођен начин образовања** који обухвата индивидуални образовни план, програм и начин рада који **садрже**:
    1) дневни распоред активности часова наставе у одељењу;
    2) дневни распоред рада са лицем које пружа додатну подршку и учесталост те подршке;
    3) циљеве образовно-васпитног рада;
    4) посебне стандарде постигнућа и прилагођене стандарде за поједине или све предмете са образложењем за одступање;
    5) програм по предметима, у коме је прецизирано који садржаји се обрађују у одељењу, а који у раду са додатном подршком;
    6) индивидуализован начин рада наставника, избор адекватних метода и техника образовно-васпитног рада.
- Индивидуални образовни план **доноси педагошки колегијум на предлог стручног тима за инклузивно образовање.**
- **Тим за инклузивно образовање чине** наставник разредне наставе, стручни сарадник школе, родитељ/старатељ, а по потреби педагошки асистент и стручњак ван школе, на предлог родитеља/старатеља.
- **Родитељ/старатељ даје сагласност за спровођење индивидуалног образовног плана**.
- Наставник при планирању свог рада у одељењу усклађује свој план са индивидуалним образовним планом ученика. Спровођење индивидуалних образовних планова прати просветни саветник.

5.18.1.2. Индивидуални образовни план за ученике са изузетним способностима

- За ученике **са изузетним способностима** припрема се индивидуални образовни план, програм и начин рада **којим се утврђује обогаћен начин образовања и васпитања који садржи**:
  1) дневни распоред активности часова наставе у одељењу;
  2) дневни распоред рада са лицем које пружа додатну подршку и учесталост те подршке;
  3) циљеве образовно-васпитног рада;
  4) посебне стандарде постигнућа и прилагођене стандарде за поједине или све предмете са образложењем за одступање;
  5) програм по предметима, прецизирано који садржаји се обрађују у одељењу, а који у раду са додатном подршком;
  6) индивидуализован начин рада наставника, избор адекватних метода и техника образовно-васпитног рада.

*5.18.2. Начин прилагођавања програма*

5.18.2.1. Начин прилагођавања програма предмета од значаја за националну мањину

- **У настави предмета од значаја за националну мањину** (*свет око нас, музичка култура и ликовна култура*) **изучавају се додатни садржаји који се односе на историјско и уметничко наслеђе одређене мањине.**
- Од наставника се очекује да**, у оквирима дефинисаног годишњег фонда часова**, обраде и **додатне садржаје**, обезбеђујући остваривање циља предмета, стандарда постигнућа ученика и дефинисаних исхода.
- Да би се ово постигло веома је важно планирати и реализовати наставу на тај начин да се садржаји из културно-историјске баштине једне мањине **не посматрају и обрађују изоловано, већ да се повезују и интегришу са осталим садржајима програма** користећи сваку прилику да се деси учење које ће код ученика јачати њихов осећај припадности одређеној националној мањини.

# 2xx način ostvarivanja drugih oblasti razvojnog plana škole koji utiču na obrazovno-vaspitni rad.

## Праћење и евалуација школског програма

Евалуацију школског програма вршиће се плански и систематски у складу са донесеним документима о евалуацији. Евалуацију ће вршити Стручни актив у сарадњи са стручном службом и директором школе .
У праћење и оцењивање укључени су наставници, учитељи, ученици, родитељи, стручни сарадници, стручне институције, директор, просветне власти .

Праћење реализације школског програма се остварује кроз три подручја :

1. *Праћење и вредновање реализације програма рада*
   - Израда документације за праћење реализације програмских задатака
   - Праћење и вредновање квалитета остварене сарадње са родитељима ученика
   - Праћење и процењивање стручног усавршавања наставника
   - Поступци и технике самоевалуације
2. *Праћење и вредновање рада ученика*
   - Праћење и вредновање рада ученика унаставном процесу
   - Праћење и вредновање садржаја активности ученика у слободном времену
   - Праћење односа ученика према дужностима
   - Вредновање социјалног понашања и прихваћености ученика у одељенском колективу
3. *Праћење и вредновање рада наставника*
   - Праћење и вредновање припремања наставника за васпитно-образовни процес
   - Праћење и вредновање самог образовно – васпитног процеса

Евалуација ће се вршити :
- на састанцима стручних актива и стручних органа школе
- праћењем постигнућа ученика
- месечним консултацијама са другим наставницима

**ЕВАЛУАЦИЈА И САМОЕВАЛУАЦИЈА НАСТАВНИКА**

Ради што бољег и успешнијег остваривања школског програма неопходан је и рад са наставницима на развијању свести о битности самопроцене сопственог рада, да би се повећала објективност процене на свим нивоима. Пожељно је да сваки наставник по завршеном радном дану постави себи питања:

- Да ли је успео да оствари планиране циљеве и задатке?
- У којој мери су циљеви и задаци остварени код појединих ученика?
- Колико су и да ли су примењене методе и технике одговарале ученицима?
- Колико су се поклопиле са планираним циљевима и задацима?
- Шта би могло да се промени у циљу побољшавања наредних часова?

Оваквим ставом према сопственом раду и оваквом оријентацијом наставник ће бити у стању да ученике оспособи за самооцењивање што је један од битних циљева наставног рада.

СТРУЧНИ АКТИВ ЗА РАЗВОЈ ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА У 2020/21 ШКОЛСКОЈ ГОДИНИ:

- Мунир Шаботић - председник
- Татјана Хинић
- Дејан Мандарић
- Едит Биро
- Виктор Ђери
- Саболч Каваи
- Марија Ботић
- Андреа Јакши
- Золтан Сепеши